JAŞER

1-NJI BAP

1 Hudaý şeýle diýdi: «Geliň, Öz keşbimizde, Öz keşbimizde adamy ýaradalyň. Hudaý adamy Öz keşbinde ýaratdy».
2 Hudaý adamy ýerden ýaratdy we onuň burnuna ýaşaýyş demini üfledi. Şeýdip, adam gepleýän diri jan boldy.
3 Reb şeýle diýdi: «Adamyň ýeke bolmagy gowy däl, Men oňa kömekçi ýaradaryn».
4 Reb Adamy çuňňur uky basdy we ol uklap galdy. Onuň gapyrgalarynyň birini alyp, üstüne et ýasady we ony Adama getirdi. Adam ukudan oýandy we ine, onuň öňünde bir aýal durdy.
5 Ol: «Bu meniň süňklerimden bir süňkdür, oňa aýal diýerler, sebäbi ol erkekden alyndy» diýdi. Adam onuň adyny Howwa goýdy, sebäbi ol ähli dirileriň ejesi boldy.
6 Hudaý olary ýaradan güni olara bereket berdi we olaryň adyny Adam we Howwa goýdy. Reb Hudaý: «Ösüp, köpeliň we ýer ýüzüni dolduryň» diýdi.
7 Reb Hudaý Adam bilen onuň aýalyny alyp, olary Erem bagyna ýerleşdirdi, ony bejerip, gorap saklasynlar diýip, olara şeýle tabşyryk berdi: «Bagdaky her bir agaçdan iýip bilersiňiz, ýöne ýagşylygy we ýamany bilmek agajyndan iýmäň, çünki ondan iýen günüňiz hökman ölersiňiz».
8 Hudaý olara bereket berip, tabşyryk berenden soň, olardan gitdi we Adam we onuň aýaly Rebbiň tabşyrygy boýunça bagda ýaşadylar.
9 Hudaýyň olar bilen ýer ýüzünde ýaradan ýylany, olary Hudaýyň buýrugyny bozmaga höweslendirmek üçin olaryň ýanyna geldi.
10 Ýylan aýaly bilim agajyndan iýmäge azdyrdy we ynandyrdy. Aýal ýylanyň sesine gulak asdy we Hudaýyň sözüni bozdy, ýagşylyk bilen ýamany bilim agajyndan aldy we iýdi, ondan alyp, adamsyna hem berdi, ol iýdi.
11 Adam we onuň aýaly Hudaýyň olara tabşyran buýrugyny bozdular, Hudaý muny bildi we olara garşy gaharlandy we olary näletledi.
12 Şol gün Reb Hudaý olary Erem bagyndan kowup, olaryň alnan topragyny işletmäge çagyrdy we olar Erem bagynyň gündogarynda ýaşadylar; Adam aýaly Howa bilen ýakynlaşdy we ol iki ogul we üç gyz dogurdy.
13 Ol ilkinji doglan gyzynyň adyny Kabyla goýup: «Men Rebden bir adam saýladym» diýdi. Beýlekisiniň adyny bolsa Habyl goýup: «Biz ýere boş ýere geldik, boş ýere ondan alynarys» diýdi.
14 Oglanlar ulalyp, kakalary olara ýurtda mülk berdi; Kabyl ekinçi, Habyl bolsa goýun bakyjy boldy.
15 Birnäçe ýyl geçenden soň, olar Rebbe takmynan bir sadaka getirdiler. Kabyl ýeriň miwesinden, Habyl bolsa sürüsiniň ilkinji doglan çagalaryndan ýagyndan getirdi. Hudaý Habyla we onuň sadakasyna ýüzlendi we gökden Rebden ot düşüp, ony ýakdy.
16 Reb Kabyla we onuň sadakasyna ýüz tutmady we oňa meýil etmedi, sebäbi ol ýeriň pes miwelerinden Rebbiň huzuryna getiripdi. Kabyl dogany Habyla göriplik edip, ony öldürmek üçin bahana gözledi.
17 Birnäçe wagt geçensoň, Kabyl we onuň dogany Habyl bir gün meýdan işleri bilen meşgullanmaga gitdiler; ikisi hem meýdanda ekenler, Kabyl ýerini sürüp, sürüsini otlaýardy; sürü Kabylyň ýer süren ýerinden geçip gitdi we bu Kabyly gaty gynandyrdy.
18 Kabyl gaharlanyp dogany Habyla golaýlaşdy we oňa: «Meniň bilen seniň araňda näme bar, sen meniň ýerime gelip, sürüleriňi otlatmaga getirýärsiň?» diýdi.
19 Habyl dogany Kabyla şeýle jogap berdi: «Meniň bilen seniň araňda näme bar, sen meniň goýunlarymyň etini iýip, ýüňüni geýer ýaly?»
20 Indi bolsa, goýunlarymyň ýüňüni çykaryp, iýen miweleriň we etleriň üçin maňa töleg töle. Muny edeniňden soň, seniň aýdyşyň ýaly, men seniň ýurduňdan giderin.
21 Kabyl dogany Habyla: «Eger men seni şu gün öldürsem, seniň ganyňy kim menden talap eder?» diýdi.
22 Habyl Kabyla şeýle jogap berdi: «Bizi ýer ýüzünde ýaradan Hudaý meniň üçin ar alar, eger meni öldürseň, ganymyň tölegini senden alar, sebäbi Reb kazy we höküm çykaryjydyr, ynsana ýamanlygyna görä, erbet adama bolsa ýer ýüzünde eden ýamanlygyna görä jeza berer».
23 Indi, eger meni şu ýerde öldürseň, Hudaý seniň gizlin pikirleriňi bilýär we şu gün maňa eden ýamanlygyň üçin seni jezalandyrar.
24 Kabyl dogany Habylyň aýdan sözlerini eşidende, Kabylyň bu zady aýdandygy üçin dogany Habyla gahary geldi.
25 Kabyl derrew turup, ýer sürýän guralynyň demir bölegini aldy we birden doganyny urdy, ol ony öldürdi. Kabyl dogany Habylyň ganyny ýere dökdi, Habylyň gany sürüleriň öňünde ýere akdy.
26 Mundan soň Kabyl doganyny öldürenine ökündi we gynandy, onuň üçin aglady we bu ony örän gynandyrdy.
27 Kabyl ýerinden turup, meýdanda çukur gazdy we doganynyň jesedini şol ýere goýdy, üstüni topragy bilen örtdi.
28 Reb Kabylyň öz doganyna näme edendigini bildi we oňa göründi we ondan: «Seniň bilen bolan doganyň Habyl nirede?» diýip sorady.
29 Kabyl ikiýüzlülik edip: «Bilmeýärin, men doganymyň sakçysymy?» diýdi. Reb oňa: «Sen näme etdiň?» diýdi. Doganyňyň gany seniň ony öldüren topragyňdan Maňa perýat edýär.
30 Sen öz doganyňy öldürdiň we meniň öňümde ikiýüzlülük etdiň, ýüregiňde Men seni görmändigimi we ähli işleriňi bilmeýändigimi pikir etdiň.
31 Emma sen şeýle etdiň we doganyňy boş ýere öldürdiň, sebäbi ol saňa dogry sözledi. Şonuň üçin indi doganyňyň ganyny seniň eliňden almaga agzyny açan we ony gömen topraga nälet bolsun!
32 Siz ony işletseňiz-de, ol size öňki ýaly güýç bermez, sebäbi ýer tikenler we tikenler öndürer, siz bolsa ölýänçäňiz ýerde gezip, aýlanyp ýörärsiňiz.
33 Şol wagt Kabyl Rebbiň huzuryndan, ýaşaýan ýerinden gitdi we özi we onuň ähli adamlary Erem bagynyň gündogaryndaky ýurtda aýlanyp ýördi.
34 Şol günlerde Kabyl aýaly bilen ýakynlaşdy we aýaly göwreli bolup, bir ogul dogurdy. Kabyl onuň adyny Hanok goýup: «Şol wagtdan başlap, Reb oňa ýer ýüzünde rahatlyk we asudalyk berdi» diýdi.
35 Şol wagt Kabyl hem şäher gurup başlady. Ol şäheri gurup, oglunyň adyna görä, şähere Hanok diýip at berdi, sebäbi şol günlerde Reb oňa ýer ýüzünde dynçlyk berdi we ol başdaky ýaly hereket etmedi we aýlanmady.

36 Irad Hanokdan doguldy, Irad Mehuýaýeliň, Mehuýaýel bolsa Metuşaýeliň dünýä inmegi bilen tapawutlandy.

2-NJI BAP

1 Adam ýer ýüzünde ýaşanynyň ýüz otuzynnjy ýylynda, aýaly Howa bilen ýene-de tanyşdy. Howa göwreli bolup, onuň keşbinde we keşbinde bir ogul dogurdy. Ol onuň adyny Şit goýup: «Hudaý maňa Habylyň ýerine başga bir zürýat berdi, sebäbi Kabyl ony öldürdi» diýdi.
2 Set ýüz bäş ýaşyndaka bir ogul dünýä indi we ogluna Enoş diýip at goýdy: «Şol döwürde adam ogullary köpelip, Hudaýa garşy çykyp, günä edip, janlaryny we ýüreklerini ejir çekdirip başladylar».
3 Enoşyň döwründe ynsan ogullary Hudaýyň garşysyna pitne turuzyp, günä etdiler, bu bolsa Rebbiň ynsan ogullaryna garşy gazabyny has-da artdyrdy.
4 Ynsan ogullary gidip, başga hudaýlara gulluk etdiler, ýöne olary ýer ýüzünde ýaradan Rebbi ýatdan çykardylar. Şol günlerde ynsan ogullary bürünçden, demirden, agaçdan we daşdan heýkeller ýasap, olara tagzym edip gulluk etdiler.
5 Her kim öz hudaýyny ýasap, olara sežde etdi, ynsan ogullary Enoşyň we onuň ogullarynyň ömrüniň dowamynda Rebden ýüz öwürdiler; we olaryň ýer ýüzünde eden işleri we ýigrenji işleri sebäpli Rebbiň gahary geldi.
6 Reb Gihon derýasynyň suwlaryny olaryň üstüne çümdürdi, olary ýok edip ýok etdi, ýer ýüzüniň üçden bir bölegini ýok etdi, muňa garamazdan, ynsan ogullary ýaman ýollaryndan gaýtmadylar we Rebbiň nazarynda ýaman işler etmäge ellerini uzaltdylar.
7 Şol günlerde ýer ýüzünde ekiş hem, orak hem ýokdy, ynsan ogullary üçin iýmit hem ýokdy, açlyk örän güýçlidi.
8 Şol günlerde topraga ekilen tohumlar tikenlere, tikenlere we çybynlara öwrüldi, sebäbi Adamyň döwründen bäri ýer barada Hudaýyň näleti yglan edilipdi, Adam Rebbiň öňünde günä edenligi üçin ýer ýüzüne nälet ýazylypdy.
9 Adamlar Hudaýa garşy pitne turuzyp, günä edip, öz ýollaryny bozup başlanda, ýer ýüzü hem bozuldy.
10 Enoş togsan ýaşynda Keýnan dünýä indi.
11 Keýnan ulalyp, kyrk ýaşyna ýetdi. Ol akyldar boldy, ähli akyldarlyk babatda bilim we ussatlyga eýe boldy. Ol ähli adam ogullaryna höküm sürdi we adam ogullaryny akyldarlyga we bilime gönükdirdi. Sebäbi Keýnan örän akyldar adamdy we ähli akyldarlyk babatda düşünjelidi, öz akyldarlygy bilen ruhlara we jynlara höküm sürýärdi.
12 Keýnan öz paýhasy bilen Hudaýyň ýer ýüzünde günä eden adam ogullaryny ýok etjekdigini we Rebbiň soňky günlerde olaryň üstüne sil suwlaryny iberjekdigini bildi.
13 Şol günlerde Keýnan geljekde nämeleriň boljakdygyny daş löwhalara ýazyp, olary öz hazynalaryna goýdy.
14 Keýnan bütin ýer ýüzüne höküm sürdi we käbir ynsan ogullaryny Hudaýa gulluk etmäge çagyrdy.
15 Keýnan ýetmiş ýaşyna ýetende, üç ogul we iki gyz dünýä indi.
16 Keýnanyň ogullarynyň atlary şeýle: ilkinji doglan Mahlalel, ikinji Enan we üçünji Mered, olaryň gyz doganlary Ada we Silla; Keýnanyň ondan doglan bäş ogly şulardyr.
17 Metuşeliň ogly Lemek Keýnana nikalaşyp, iki gyzyny aýallyga aldy. Ada göwreli bolup, Lemekden bir ogul dogurdy we onuň adyna Ýabal dakdy.
18 Ol ýene-de göwreli bolup, bir ogul dogurdy we onuň adyny Ýubal goýdy; onuň gyz dogany Silla şol günler çagasyzdy we çagasy bolmady.
19 Şol günlerde ynsan ogullary Hudaýa garşy günä edip, Onuň Adama beren tabşyryklaryny bozup, ýer ýüzünde köpelip, ösüp başladylar.
20 Adam ogullarynyň käbiri aýallaryna bedenlerini saklap galmaklary we gözel keşbiniň solmazlygy üçin olary çagasyz edýän suw içirdiler.
21 Adam ogullary aýallarynyň käbirine suw içirdenlerinde, Silla olar bilen bile suw içdi.
22 Çaga dogurýan aýallar ärleriniň öňünde dul aýal hökmünde ýigrenji görünýärdi, sebäbi olar diňe çaga dogurmaýan aýallara baglydylar.
23 Günleriň we ýyllaryň ahyrynda, Silla garrap başlanda, Reb onuň göwresini açdy.
24 Ol göwreli bolup, bir ogul dogurdy we onuň adyny Tubal-Kabyl goýup: «Men ony Gudratygüýçli Hudaýdan aldym» diýdi.
25 Ol ýene-de göwreli bolup, gyz dogurdy we: «Gurygandan soň lezzet we şatlyk tapdym» diýip, onuň adyny Naama goýdy.
26 Lemek garrap, ýaşy birneme uzap, gözleri garaňkylaşyp, görüp bilmeýärdi. Ogly Tubal Kabyl ony alyp barýardy. Bir gün Lemek meýdana gitdi. Ogly Tubal Kabyl hem onuň bilendi. Olar meýdanda ýöräp barýarkalar, Adam ogly Kabyl olara tarap geldi. Lemek gaty garrap, köp zat görüp bilmeýärdi, ogly Tubal Kabyl bolsa örän ýaşdy.
27 Tubal Kabil kakasyna ýaýyny çekmegi tabşyrdy we oklary bilen uzakda duran Kabili urdy, Kabil bolsa ony öldürdi, sebäbi ol olara haýwan ýaly göründi.
28 Kabylyň bedeni uzakda bolsa-da, oklaryň degmegi bilen ol ýere ýykylyp öldi.
29 Reb Kabylyň öz dogany Habyla eden ýamanlygynyň jezasyny Rebbiň aýdan sözüne laýyklykda çekdi.
30 Kabyl ölenden soň, Lemek bilen Tubal öldüren haýwanlaryny görmäge gitdiler we atalary Kabylyň ýere ýykylyp ölendigini gördüler.
31 Lemek muny edenine gaty gynandy we ellerini çarpyp, ogluny urup öldürdi.
32 Lemekiň aýallary onuň eden işini eşidip, ony öldürmegiň ýoluny tapdylar.
33 Şol günden başlap, Lemekiň aýallary ony ýigrenýärler, sebäbi ol Kabyly we Tubal Kabyly öldürdi. Lemekiň aýallary ondan aýrylyşyp, şol günlerde oňa gulak asmadylar.
34 Lemek aýallary ýanyna geldi we olary bu mesele barada özüne gulak asmaga mejbur etdi.
35 Ol aýallary Ada we Silla şeýle diýdi: «Eý, Lamekiň aýallary, meniň sesimi diňläň, sözlerime gulak asyň, çünki indi siz meniň ýaralarym bilen bir adamy, ýaralarym bilen bir çagany öldürendigimi göz öňüne getirip, aýtdyňyz, sebäbi olar hiç hili zorluk etmediler. Ýöne meniň garrydygymy we saçlarymyň agarandygyny, gözlerimiň ýaşdan agyrdygyny we bu işi bilmän edendigimi biliň».
36 Lemekiň aýallary bu meselede oňa gulak asdylar we atalary Adamyň maslahaty bilen oňa gaýdyp geldiler, ýöne şondan soň oňa çaga dogurmadylar, sebäbi Hudaýyň şol

günlerde adam ogullaryna garşy gazabynyň artýandygyny we olary ýaman işleri üçin sil suwlary bilen ýok etmek üçin güýçlidigini bilýärdiler.
37 Keýnanyň ogly Mahalel altmyş bäş ýaşynda Ýared, Ýared altmyş iki ýaşynda Hanok dünýä indi.

3-NJI BAP

1 Hanok altmyş bäş ýaşynda Metuşelah doguldy; Hanok Metuşelah doglandan soň Hudaý bilen ýaşady, Rebbe gulluk etdi we adamlaryň ýaman ýollaryndan ýigrendi.
2 Hanokyň jany Rebbiň taglymatyna, bilime we düşünjä ýugrulandy; ol paýhaslylyk bilen adam ogullaryndan daşlaşdy we köp günläp olardan gizlendi.
3 Ol Rebbe hyzmat edip, öýünde Onuň öňünde doga edip ýörkä, köp ýyl geçensoň, Rebbiň perişdesi gökden oňa seslenip: «Men şu ýerde» diýdi.
4 Ol şeýle diýdi: «Tur, öýüňden we gizlenýän ýeriňden çyk-da, ynsan ogullaryna görün, olara Hudaýyň ýoluna girmek üçin nähili ýoldan gitmelidigini we näme etmelidigini öwret».
5 Hanok Rebbiň sözüne laýyklykda turup, öýünden, ýerinden we gizlenen otagyndan çykdy we ynsan ogullarynyň ýanyna baryp, olara Rebbiň ýollaryny öwretdi. Şol wagt ynsan ogullaryny ýygnap, olara Rebbiň taglymatlaryny öwretdi.
6 Ol muny ynsan ogullarynyň ýaşaýan ähli ýerlerinde yglan etmegi buýurdy we şeýle diýmegi tabşyrdy: «Rebbiň ýollaryny we ýagşy işleri bilmek isleýän adam nirede? Ol Hanokyň ýanyna gelsin».
7 Soňra ähli adam ogullary onuň ýanyna ýygnandylar, sebäbi bu zady isleýänleriň hemmesi Hanokyň ýanyna bardylar we Hanok Rebbiň sözüne laýyklykda adam ogullaryna höküm sürdi. Olar gelip, oňa tagzym etdiler we onuň sözüni eşitdiler.
8 Hudaýyň ruhy Hanokyň üstünde boldy we ol ähli adamlaryna Hudaýyň paýhasyny we Onuň ýollaryny öwretdi. Ynsan ogullary Hanokyň bütin ömründe Rebbe gulluk etdiler we onuň paýhasyny eşitmäge geldiler.
9 Ynsan ogullarynyň ähli patyşalary, ilkinji we soňky patyşalary, hökümdarlary we kazylary bilen bilelikde, Hanokyň paýhasyny eşidenlerinde, onuň ýanyna gelip, oňa tagzym etdiler we Hanokyň özlerine patyşa bolmagyny talap etdiler, Hanok hem razy boldy.
10 Olar jemi ýüz otuz patyşa we şazada ýygnanyp, Hanoky özlerine patyşa etdiler we olaryň hemmesi onuň ygtyýarynda we buýrugynda boldular.
11 Hanok olara akyldarlygy, bilimi we Rebbiň ýollaryny öwretdi we olaryň arasynda parahatçylyk döretdi, Hanokyň ömrüniň dowamynda ýer ýüzünde parahatçylyk höküm sürdi.
12 Hanok iki ýüz kyrk üç ýyllap ynsan ogullaryna patyşalyk etdi. Ol öz halky bilen adalatly we dogruçyl iş etdi we olary Rebbiň ýolundan alyp gitdi.
13 Hanokyň, Metuşela, Elişa we Elimelekiň nesilleri şulardyr: üç ogly; olaryň gyz doganlary Melka we Nahmady; Metuşela segsen ýedi ýyl ýaşady we ondan Lemek doguldy.
14 Adam ölende, Lemekiň ömrüniň elli altynjy ýylynda, dokuz ýüz otuz ýaşyndady. Onuň iki ogly, Hanok we Metuşela bilen bilelikde, ony Hudaýyň aýdan gowagynda patyşalaryň jaýlanyşy ýaly uly dabara bilen jaýladylar.
15 Şol ýerde ähli ynsan ogullary Adam üçin uly ýas tutup, agladylar; şonuň üçin bu däp şu güne çenli ynsan ogullarynyň arasynda bolup gelýär.
16 Adam Hudaýyň aýdany ýaly, bilim agajyndan iýendigi üçin öldi; özi we ondan soňky çagalary.
17 Adamyň ölen ýylynda, Hanokyň şalygynyň iki ýüz kyrk üçünji ýylynda, Hanok özüni ynsan ogullaryndan aýryp, ilki başda Rebbe gulluk etmek üçin gizlinlikde ýaşamagy ýüregine düwdi.
18 Hanok şeýle etdi, ýöne özüni olardan doly gizlenmän, üç günläp adam ogullaryndan daşda galdy we soňra bir gün olaryň ýanyna gitdi.
19 Ol öz otagynda üç günüň dowamynda Hudaýy Rebbe doga edip, Oňa şükür etdi, şol gün ol baryp, raýatlaryna görünen güni olara Rebbiň ýollaryny öwretdi we Reb barada soranlarynyň hemmesini olara gürrüň berdi.
20 Ol köp ýyllap şeýle etdi we soňra alty gün gizlenip, ýedi günden bir gün öz halkyna göründi; şondan soň aýda bir gezek, soňra ýylda bir gezek, ähli patyşalar, şazadalar we adam ogullary ony gözläp, Hanokyň ýüzüni ýene-de görmek we onuň sözüni eşitmek isleýänçä göründi; ýöne olar muny edip bilmediler, sebäbi ähli adam ogullary Hanokdan gaty gorkýardylar we onuň ýüzünde Hudaýa meňzeş gorky bolansoň, oňa ýakynlaşmakdan gorkýardylar; şonuň üçin hiç kim oňa seredip bilmedi, jezalanyp ölmeginden gorkýardy.
21 Patyşalaryň we begleriň hemmesi adam ogullaryny ýygnap, Hanokyň ýanyna gelmegi karar etdiler, sebäbi Hanok olaryň arasynda çykanda, olar onuň bilen gürleşip bilerler diýip pikir etdiler we şeýle hem etdiler.
22 Bir gün Hanok çykyp, hemmeler ýygnanyp, onuň ýanyna geldiler. Hanok olara Rebbiň sözlerini aýtdy, olara akyldarlyk we bilim berdi. Olar onuň öňünde tagzym edip: «Patyşa ýaşasyn! Patyşa ýaşasyn!» diýdiler.
23 Birnäçe wagt geçensoň, patyşalar, şazadalar we adam ogullary Hanok bilen gürleşip, olara Hudaýyň ýollaryny öwredip başlanda, Rebbiň perişdesi gökden Hanoky çagyrdy we ony ýer ýüzünde adam ogullaryna höküm süren ýaly, Hudaýyň ogullaryna höküm sürmek üçin göge çykarmak isledi.
24 Şol wagt Hanok muny eşidenden soň, baryp, ýer ýüzüniň ähli ýaşaýjylaryny ýygnady, olara akyldarlyk we bilim öwretdi we olara Hudaýyň görkezmelerini berdi. Ol olara şeýle diýdi: «Men göklere çykmaly boldum, şonuň üçin haçan gitjekdigimi bilmeýärin».
25 Şonuň üçin indi Men saňa akyldarlyk we bilim öwrederin, seni terk etmezden öň, ýer ýüzünde ýaşamak üçin nähili hereket etmelidigiňi öwreterin; Ol şeýle hem etdi.
26 Ol olara akyldarlyk we bilim berdi, olara terbiýe berdi, olary käýindirdi, ýer ýüzünde ýerine ýetirmeli kanunlary we hökümleri olaryň öňünde goýdy, olaryň arasynda parahatçylyk döretdi, olara ebedi ýaşaýşy öwretdi we birnäçe wagt olaryň ýanynda ýaşap, bularyň hemmesini öwretdi.
27 Şol wagt ynsan ogullary Hanokyň ýanyndadylar we Hanok olar bilen gepleşýärdi. Olar gözlerini galdyrdylar we uly atyň şekili gökden aşak düşüp, at howada ýöräp başlady.

28 Olar görenlerini Hanokda gürrüň berdiler, Hanok olara şeýle diýdi: «Bu at meniň üçin ýere düşýär; meniň sizden gitmeli wagtym geldi we siz meni başga görmersiňiz».
29 Şol wagt at aşak düşüp, Hanokyň öňünde durdy. Hanok bilen bile bolan ähli adam ogullary ony gördüler.
30 Hanok ýene-de bir ses yglan edilmegini buýurdy we şeýle diýdi: «Hudaýy Rebbiň ýollaryny bilmek isleýän adam nirede? Ol biziň aramyzdan alynmazdan öň, şu gün Hanokyň ýanyna gelsin».
31 Şol gün ähli adam ogullary ýygnanyp, Hanokyň ýanyna geldiler; ýer ýüzüniň ähli patyşalary öz hökümdarlary we geňeşçileri bilen şol gün onuň ýanynda galdylar; Hanok adam ogullaryna akyldarlyk we bilim öwretdi, olara ylahy taglymatlar berdi; olara ömürleriniň ahyryna çenli Rebbe gulluk etmegi we Onuň ýolundan ýöremegi tabşyrdy we olaryň arasynda parahatçylyk saklamagyny dowam etdirdi.
32 Şondan soň ol turup, ata mündi we ýola düşdi, ähli adam ogullary, takmynan sekiz ýüz müň adam, onuň yzyndan gitdiler we olar onuň bilen bir günlük ýol gitdiler.
33 Ikinji gün ol olara: «Çadyryňyza gaýdyň, näme üçin gidýärsiňiz? Belki, ölersiňiz» diýdi. Olaryň käbiri ondan gitdi, galanlary bolsa alty günlük ýolda onuň bilen gitdiler. Hanok her gün olara: «Çadyryňyza gaýdyň, ölmersiňiz» diýýärdi, ýöne olar gaýdyp gelmek islemediler we onuň bilen gitdiler.
34 Altynjy gün käbir adamlar galyp, oňa ýapyşdylar we oňa: «Biz seniň bilen bile gidýän ýeriňe gideris, Rebden ant içýärin, bizi diňe ölüm aýyrar» diýdiler.
35 Olar onuň bilen gitmegi şeýle bir islediler welin, ol olar bilen gepleşmegini bes etdi; olar bolsa onuň yzyna düşüp, yzyna gaýdyp gelmediler.
36 Patyşalar gaýdyp gelenlerinde, Hanok bilen giden galan adamlaryň sanyny bilmek üçin ilat ýazuwyny geçirdiler we ýedinji gün Hanok ot ýaly atlar we arabalar bilen tupanda göge çykdy.
37 Sekizinji gün Hanok bilen bolan ähli patyşalar Hanokyň göge çykan ýerinde onuň bilen bolan adamlaryň sanyny yzyna getirmek üçin adam iberdiler.
38 Şol patyşalaryň hemmesi şol ýere baryp, ýeriň gar bilen doldurylandygyny we garyň üstünde uly gar daşlarynyň bardygyny gördüler. Biri beýlekisine: «Geliň, gary ýaryp, göreliň, belki Hanokyň ýanynda galan adamlar ölendir we indi gar daşlarynyň aşagyndadyrlar» diýdiler. Olar Hanokyň ýanynda galan adamlar ölendir we ony gözläp tapyp bilmediler, sebäbi ol göge çykypdy.

4-NJI BAP

1 Hanok ýer ýüzünde üç ýüz altmyş bäş ýyl ýaşady.
2 Hanok göge çykanda, ýer ýüzüniň ähli patyşalary turup, ogly Metuşela bilen bilelikde ony özlerine patyşa etdiler.
3 Metuşela kakasy Hanokyň öwredişi ýaly, Hudaýyň nazarynda dogruçyl hereket etdi. Şeýle hem, ömrüniň dowamynda ynsan ogullaryna akyldarlygy, bilimi we Hudaýdan gorkmagy öwretdi we ýagşy ýoldan saga-da, çepe-de öwrülmedi.
4 Emma Metuşelanyň soňky günlerinde ynsan ogullary Rebden ýüz öwürdiler, ýeri bozdular, biri-birini taladylar we taladylar, Hudaýa garşy çykdylar, günä etdiler we ýollaryny bozdular, Metuşelanyň sesine gulak asmadylar, gaýtam, oňa garşy çykdylar.
5 Reb olara gaty gaharlandy we şol günlerde tohumy ýok etmek işini dowam etdirdi, şonuň üçin ýerde ekmek-de, orak-da bolmady.
6 Olar iýmit tapmak üçin ýer ekende, ekmedik tikenler we tikenler ösüp çykdy.
7 Emma ynsan ogullary henizem ýaman ýollaryndan gaýtmadylar, Hudaýyň nazarynda ýaman iş etmäge ellerini uzadyp, Rebbi öz ýaman ýollary bilen gaharlandyrdylar. Reb gaty gaharlandy we adamy ýaradandygyna ökündi.
8 Ol olary ýok edip, ýok etmegi pikir etdi we şeýle hem etdi.
9 Metuşelanyň ogly Lemek ýüz altmyş ýaşyndaka, Adamyň ogly Set aradan çykdy.
10 Şet jemi dokuz ýüz on iki ýyl ýaşap, öldi.
11 Lemek, daýysy Hanokyň ogly Elişaýanyň gyzy Aşmuany alanda, ýüz segsen ýaşyndady.
12 Şol wagt adam ogullary ýer ekdiler we az mukdarda azyk öndürildi, ýöne adam ogullary ýaman ýollaryndan gaýtmadylar we Hudaýa garşy çykyp, günä etdiler.
13 Şol ýylyň aýlanyşynda, Lemekiň aýaly göwreli bolup, oňa bir ogul dogurdy.
14 Metuşelah onuň adyny Nuh goýup: «Ýer ýüzü onuň döwründe asuda we çüýremekden azatdy» diýdi. Atasy Lemek bolsa onuň adyny Menahem goýup: «Bu bize Hudaýyň näletlän ýerinde çeken agyr zähmetimizde we işlerimizde teselli berer» diýdi.
15 Çaga ulalyp, süýtden aýryldy we Hudaýa wepaly we kämil bolup, kakasy Metuşelanyň ýolundan gitdi.
16 Şol günlerde ähli ynsan ogullary Rebbiň ýolundan çykdylar, olar ýer ýüzünde ogul-gyzlar we köp sanly adamlar bolup, biri-birine ýaman işlerini öwretdiler we Rebbiň öňünde günä etmeklerini dowam etdirdiler.
17 Her bir adam özüne hudaý ýasady, olar goňşusyny we garyndaşyny taladylar we taladylar, ýer ýüzüni zaýaladylar we ýer zulm bilen doldy.
18 Olaryň kazylary we hökümdarlary adam gyzlaryna baryp, öz islegleri boýunça aýallaryny ärlerinden zor bilen aldylar. Şol günlerde adam ogullary ýer mallaryndan, meýdan haýwanlaryndan we howa guşlaryndan alyp, bir görnüşli haýwanlary beýlekisi bilen garyşdyrmagy öwredip, Rebbi gaharlandyrdylar. Hudaý bütin ýer ýüzüniň bulaşyk bolandygyny gördü, sebäbi ýer ýüzündäki ähli jandarlar, ähli adamlar we haýwanlar öz ýollaryny bozupdylar.
19 Reb şeýle diýdi: «Men ýaradan adamlarymy ýer ýüzünden ýok ederin, hatda adamlardan howa guşlaryna, mal-gara we meýdan haýwanlary bilen birlikde ýok ederin, sebäbi Men olary ýaradanym üçin ökünýärin».
20 Rebbiň ýollaryndan ýöreýän ähli adamlar şol günlerde, Reb ynsanlara aýdan betbagtçylygyny getirmezden öň öldüler. Çünki bu Rebdendi, sebäbi olar Rebbiň ynsan ogullary barada aýdan betbagtçylygyny görmezler.
21 Nuh Rebbiň nazarynda merhemet tapdy we Reb ony we onuň ogullaryny bütin ýer ýüzünde olardan nesil çykarmak üçin saýlady.

5-NJI BAP

1 Nuhuň ömrüniň segsen dördünji ýylynda, Setiň ogly Hanok dokuz ýüz bäş ýaşynda aradan çykdy.

2 Nuhuň ömrüniň bir ýüz ýetmiş dokuzynjy ýylynda Enoşyň ogly Keýnan aradan çykdy. Keýnan dokuz ýüz on ýyl ýaşady we aradan çykdy.
3 Nuhuň ömrüniň iki ýüz otuz dördünji ýylynda Keýnan ogly Mahalel aradan çykdy. Mahalel sekiz ýüz togsan bäş ýyl ýaşap aradan çykdy.
4 Mahalleliň ogly Ýared şol günlerde, Nuhuň ömrüniň üç ýüz otuz altynjy ýylynda aradan çykdy; Ýarediň jemi ömrüniň ahyryna çenli dokuz ýüz altmyş iki ýyl ýaşady we ol aradan çykdy.
5 Rebbiň yzyna düşenleriň hemmesi Hudaýyň ýer ýüzünde etjek bolan ýamanlygyny görmänkä, şol günlerde öldüler.
6 Nuhuň ömrüniň dört ýüz segsen ýylynda, Rebbiň yzyna eýerýänleriň hemmesi ynsan ogullarynyň arasyndan aradan çykanda we diňe Metuşela galanda, Hudaý Nuha we Metuşela şeýle diýdi:
7 Ynsan ogullaryna şeýle diýiň: Reb şeýle diýýär: «Ýaman ýollaryňyzdan gaýdyň we işleriňizi taşlaň, şonda Reb size etjek bolan ýamanlygyndan öküner, şonuň üçin ol amala aşmaz».
8 Reb şeýle diýýär: «Ine, Men size ýüz ýigrimi ýyl möhlet berýärin; eger siz Maňa tarap öwrülip, ýaman ýollaryňyzy taşlasaňyz, Men hem size aýdan ýamanlygymdan ýüz öwürerin we ol bolmaz» diýýär Reb.
9 Nuh bilen Metuşela Rebbiň ähli sözlerini adam ogullaryna her gün aýdyp, olara yzygiderli gürrüň berdiler.
10 Emma ynsan ogullary olara gulak asmadylar, sözlerine gulak asmadylar, şonuň üçin olar boýny berkdi.
11 Reb olara ýüz ýigrimi ýyl möhlet berip: «Eger olar gaýdyp gelseler, Hudaý ýer ýüzüni ýok etmez ýaly, ýamanlykdan öwüner» diýdi.
12 Şol günlerde Lamekiň ogly Nuh: «Hudaý ýer ýüzüni ýok eder, onda näme üçin men çaga dogurmaly?» diýip, çaga dogurmak üçin aýal edinmedi.
13 Nuh öz neslinde kämil adamdy we Reb ony ýer ýüzünde onuň neslinden nesil çykarmak üçin saýlady.
14 Reb Nuha şeýle diýdi: «Özüňe aýal alyp, çagalar döret, çünki Men seniň bu nesilde Meniň öňümde dogrydygyňy gördüm».
15 Sen ýer ýüzünde nesilleriňi we seniň bilen çagalaryňy ösdürersiň; Nuh gidip, bir aýal aldy we Hanokyň gyzy Naamany saýlady, ol bäş ýüz segsen ýaşyndady.
16 Nuh Nagamany aýal edinende dört ýüz togsan sekiz ýaşyndady.
17 Naama göwreli bolup, bir ogul dogurdy we onuň adyna Ýafet dakdy. Ýafet ýene göwreli bolup, bir ogul dogurdy. Ýafet onuň adyna Şem dakdy we: «Hudaý meni ýer ýüzünde tohum öndürmek üçin galdyrdy» diýdi.
18 Nagama Samy dünýä indirende, Nuh bäş ýüz iki ýaşyndady. Oglanlar ulalyp, Metuşela bilen Nuhyň kakalary öwreden ähli zatlaryny ýerine ýetirip, Rebbiň ýolundan gitdiler.
19 Nuhuň kakasy Lemek şol günlerde aradan çykdy, ýöne ol atasynyň ýoluny bütin ýüregi bilen ýerine ýetirmedi we Nuhuň ömrüniň bir ýüz togsan bäşinji ýylynda aradan çykdy.
20 Lemek ýedi ýüz ýetmiş ýyl ýaşap, dünýäden ötdi.
21 Rebbi tanaýan ähli ynsan ogullary şol ýyl Reb olaryň başyna betbagtçylyk getirmezden öň öldüler, sebäbi Reb olaryň ölümini isledi, Hudaýyň olaryň doganlaryna we garyndaşlaryna getirjek betbagtçylygyny görmedi, sebäbi Ol şeýle ederdi.
22 Şol wagt Reb Nuha we Metuşela şeýle diýdi: «Ol günlerde size aýdan ähli sözlerimi adam ogullaryna yglan ediň, belki olar ýaman ýollaryndan gaýdyp, Men ýamanlykdan toba edip, ony getirmerin».
23 Nuh bilen Metuşela öňe çykyp, Hudaýyň olar barada aýdanlarynyň hemmesini ynsan ogullaryna gürrüň berdiler.
24 Emma ynsan ogullary diňlemek islemedi, olaryň ähli sözlerine gulak asmady.
25 Şondan soň Reb Nuha şeýle diýdi: «Ähli jandarlaryň soňy meniň öňümde geldi, sebäbi olaryň ýaman işleri üçin, Men ýeri weýran ederin».
26 Sen özüňe gofer agajyny alyp, belli bir ýere git we uly bir gämi ýasa we ony şol ýere goý.
27 Sen ony şeýle ýasa: uzynlygy üç ýüz tirsek, ini elli tirsek we beýikligi otuz tirsek.
28 Özüňe gapy ýasap, gapdalyndan açyk, ýokarsyndan bir tirsek çenli örtüp, içini we daşyny gamyr bilen ört.
29 Ine, Men ýer ýüzüne sil akdyraryn, ähli jandarlar ýok bolar, gökleriň aşagyndaky ýer ýüzündäkileriň hemmesi ýok bolar.
30 Sen we seniň öý hojalygyň gidip, jandarlaryň hemmesinden iki jübüt, erkek we dişi jandarlary ýygnap, olary gäminiň ýanyna getirip, ýer ýüzünde olardan tohum çykaryp çykaryň.
31 Ähli haýwanlaryň iýýän ähli iýmitini özüňe ýygna, şonda seniň we olaryň iýmiti bolar.
32 Ogluňyz üçin erkek gyzlaryndan üç gyz saýla, olar ogullaryňyza aýal bolsunlar.
33 Nuh Hudaýyň buýran ýerinde, turup, gämini ýasady. Nuh Hudaýyň buýran zadyny etdi.
34 Nuh bäş ýüz togsan bäşinji ýaşynda gämini ýasamaga başlady we Rebbiň buýruşy ýaly, ony bäş ýylda ýasady.
35 Soňra Nuh Rebbiň Nuha buýruşy ýaly, Metuşela ogly Elýakimiň üç gyzyny ogullaryna aýallyk etdi.
36 Şol wagt Hanokyň ogly Metuşela dokuz ýüz altmyş ýaşynda aradan çykdy.

6-NJY BAP

1 Şol wagt, Metuşela ölenden soň, Reb Nuha şeýle diýdi: «Öýüňdäkiler bilen gämi gir, Men ýer ýüzündäki ähli haýwanlary, meýdan haýwanlaryny we howa guşlaryny seniň ýanyňa ýygnaýaryn, olar gelip, gäminiň daşyny gurşap alarlar».
2 Sen gäminiň gapylarynyň ýanynda oturmaly, ähli haýwanlar, haýwanlar we guşlar ýygnanyp, seniň öňüňde durmaly. Olaryň gelip, seniň öňüňde çömeljeklerini ogullaryňyň eline bermeli, olar bolsa olary gäminiň ýanyna getirmeli, öňüňde duranlaryň hemmesini bolsa taşlamaly.
3 Reb muny ertesi gün amala aşyrdy we haýwanlar, haýwanlar we guşlar köp bolup gelip, gäminiň daş-töweregini gurşap aldylar.
4 Nuh gäminiň gapysynyň ýanynda oturdy we öňünde oturan ähli jandarlary gäminiň içine getirdi, öňünde duranlaryň hemmesini bolsa ýer ýüzünde galdyrdy.
5 Şonda bir dişi arslan iki çagasy, erkek we dişi bilen geldi. Üçüsi hem Nuhuň öňünde çömeldi. Iki çaga hem arslanyň üstüne çykyp, ony urdular we ony ýerinden gaçdyrdylar.

Arslan gitdi, olar bolsa ýerlerine gaýdyp, Nuhuň öňünde ýerde çömeldiler.
6 Dişi arslan gaçyp, arslanlaryň ýerinde durdy.
7 Nuh muny görüp, haýran galdy we turup, iki çagany gäminiň içine saldy.
8 Nuh ýer ýüzündäki ähli jandarlardan gämini getirdi, şonuň üçin Nuhyň gämini içine salanlaryndan başga hiç kim galmady.
9 Nuhyň ýanyna iki-ikiden gämi girdi, ýöne Hudaýyň oňa buýruşy ýaly, ol arassa haýwanlardan we arassa guşlardan ýedi jübüt getirdi.
10 Ähli haýwanlar, haýwanlar we guşlar henizem şol ýerdedi we olar gäminiň daş-töweregini her ýerden gurşap aldylar, ýagyş ýedi günden soň ýagmady.
11 Şol gün Reb bütin ýer ýüzüni titretdi, Gün garaňkylaşdy, dünýäniň binýady gyzdy, bütin ýer ýüzü güýçli titräp, ýyldyrym çakdy, gök gürrüldisi çykdy, ýer ýüzündäki ähli çeşmeler öň ilata mälim bolmadyk derejede ýaryldy; Hudaý bu gudratly işi ynsan ogullaryny gorkuzmak üçin etdi, şonda ýer ýüzünde ýamanlyk bolmazdy.
12 Emma ynsan ogullary henizem ýaman ýollaryndan gaýtmak islemediler we şol wagt Rebbiň gaharyny artdyrdylar, hatda ýüreklerini bularyň hemmesine gönükdirmediler.
13 Nuhuň ömrüniň alty ýüz ýylynda, ýedi günden soň, ýer ýüzüni sil basdy.
14 Çuňňurlygyň ähli çeşmeleri açyldy, gökleriň penjireleri açyldy we ýere kyrk gün we kyrk gije ýagyş ýagdy.
15 Nuh, onuň öý-içerisi we onuň bilen bile bolan ähli jandarlar sil suwunyň sebäpli gäminiň içine girdiler we Reb onuň gapysyny ýapdy.
16 Ýer ýüzünde galan ähli ynsan ogullary ýagyş sebäpli betbagtçylykdan ýadadylar, sebäbi suw ýer ýüzüne has güýçli gelýärdi we haýwanlar we haýwanlar henizem gäminiň daş-töweregini gurşap alýardy.
17 Ynsan ogullary, ýedi ýüz müň töweregi erkek we aýal ýygnanyp, Nuhuň gämisine geldiler.
18 Olar Nuha ýüzlenip: «Gämini aç, seniň ýanyňa gämä münüp gelsek, näme üçin öleris?» diýdiler.
19 Nuh gämiden batly ses bilen olara şeýle jogap berdi: «Siz Rebbiň ýokdugyny aýdyp, oňa garşy çykmadyňyzmy? Şonuň üçin Reb sizi ýer ýüzünden ýok etmek we ýok etmek üçin başyňyza bu betbagtçylygy getirdi».
20 Men size ýüz ýigrimi ýyl mundan ozal aýdan zadym şu dälmidi? Siz Rebbiň sözüne gulak asmadyňyz, indi bolsa ýer ýüzünde ýaşamak isleýärsiňizmi?
21 Olar Nuha: «Biz Rebbe gaýdyp barmaga taýýar, diňe biziň üçin aç, şonda biz ýaşap, ölmeris» diýdiler.
22 Nuh olara şeýle jogap berdi: «Indi janyňyzyň ejir çekýändigini görüp, Rebbe gaýdyp barmak isleýärsiňiz; Rebbiň size bellenen möhlet hökmünde beren şu ýüz ýigrimi ýylyň dowamynda näme üçin gaýdyp gelmediňiz?»
23 Emma indi siz gelip, janyňyzyň kynçylyklary sebäpli maňa muny aýdýarsyňyz. Reb size gulak asmaz, şu gün size gulak asmaz, şonuň üçin siz indi arzuwlaryňyza ýetip bilmersiňiz.
24 Ynsan ogullary ýagyşdan çydap bilmeýändikleri üçin, gäminiň içine girmek üçin golaýlaşdylar.
25 Reb gäminiň töwereginde duran ähli haýwanlary we haýwanlary iberdi. Haýwanlar olary basyp alyp, şol ýerden kowdular. Her kim öz ýoluna gitdi we olar ýene-de ýer ýüzüne dargadylar.
26 Ýagyş henizem ýere ýagýardy, kyrk gije-gündiz ýagýardy, suw ýer ýüzüni güýçli basdy; ýer ýüzündäki we suwdaky ähli jandarlar, adamlar, haýwanlar, süýrenijiler ýa-da howa guşlary öldi, diňe Nuh we onuň bilen gämide bolanlar galdy.
27 Suwlar ýer ýüzünde has-da köpeldi we gämini galdyrdylar, ol ýerden galdyryldy.
28 Gämi suwuň ýüzünde ýüzýärdi we suwuň üstüne zyňyldy, şonuň üçin içindäki ähli jandarlar gazandaky şorba ýaly öwrülip durdular.
29 Gämidäki ähli jandarlar uly howsala düşdi we gämi döwüljek ýaly boldy.
30 Gämidäki ähli jandarlar gorkup, arslanlar arlap, öküzler möňňürip, böriler ulaýardylar, gämidäki her bir jandar öz dilinde gepleýärdi we nalyşýardy, şonuň üçin olaryň sesi uzaklara ýetýärdi. Nuh we onuň ogullary kynçylyklarynda aglap, nalyşýardylar; olar ölüm derwezesine ýetendiklerine gaty gorkýardylar.
31 Nuh Rebbe ýalbardy we munuň üçin oňa ýalbardy we ol şeýle diýdi: «Eý, Reb, bize kömek et, sebäbi bizi gurşap alan bu betbagtçylyga çydap biljek güýjümiz ýok, sebäbi suwlaryň tolkunlary bizi gurşap aldy, zyýanly siller bizi gorkuzdy, ölüm duzaklary öňümizde geldi; bize jogap ber, Reb, bize jogap ber, ýüzüňi nurlandyr we bize merhemet et, bizi halas et we halas et».
32 Reb Nuhuň sesini eşitdi we ony ýadynda saklady.
33 Ýeriň üstünden ýel öwüsdi, suwlar durudy we gämi duralgady.
34 Çuňňur suw çeşmeleri we gökleriň penjireleri ýapyldy, gökden ýagýan ýagyş saklandy.
35 Şol günlerde suw azalyp, gämi Ararat daglarynyň üstünde galdy.
36 Nuh gäminiň penjirelerini açdy, Nuh şol wagt hem Rebbe ýüzlenip: «Eý, Ýeri, gökleri we olaryň içindekileriň hemmesini ýaradan Reb, biziň janymyzy bu tussaglykdan we bizi ýerleşdiren zyndandan çykar, çünki men ah çekmekden ýadadym» diýdi.
37 Reb Nuhuň sesini diňläp, oňa: «Bir ýyl geçensoň, sen ýola düşersiň» diýdi.
38 Nuhuň gämide ýaşamagyna bir ýyl geçende, ýer ýüzündäki suw gurady we Nuhuň gäminiň gapagyny açdy.
39 Şol wagt, ikinji aýyň ýigrimi ýedinji güni, ýer gurady, ýöne Nuh, onuň ogullary we onuň bilen bolanlar Reb olara aýtýança gämiden çykmadylar.
40 Rebbiň olara çykmagy buýran güni geldi we olar hemmesi gämiden çykdylar.
41 Olar gidip, her kim öz ýoluna we öz ýerine gaýdyp geldiler. Nuh we onuň ogullary Hudaýyň olara aýdan ýerinde ýaşadylar we ömürboýy Rebbe gulluk etdiler. Reb Nuh we onuň ogullaryny gämiden çykanlarynda bereketledi.
42 Ol olara şeýle diýdi: «Ösüp, bütin ýer ýüzüni dolduryň, güýçlenip, ýer ýüzünde köpeliň we köpeliň».

7-NJI BAP

1 Nuhuň ogullarynyň atlary şeýle: Ýafet, Ham we Sam; silden soň olardan çagalar dünýä indi, sebäbi olar silden öň aýal alypdylar.

2 Ýafesiň ogullary şulardyr: Gomer, Magog, Madaý, Ýawan, Tubal, Meşek we Tiras, ýedi ogly.
3 Gomeriň ogullary Askinaz, Repat we Tegarmady.
4 Magogyň ogullary Elihanaf we Lubaldy.
5 Madaýyň ogullary: Ahon, Selo, Hazony we Lut.
6 Ýawanyň ogullary Elişa, Tarşiş, Kittim we Dudonymdy.
7 Tubalyň ogullary Arypi, Kesed we Taari.
8 Meşekiň ogullary Dedon, Zaron we Şebaşnidi.
9 Tirasyň ogullary Benib, Gera, Lupirion we Gilak; bularyň hemmesi maşgalalaryna görä Ýafesiň ogullarydyr we şol günlerde olaryň sany dört ýüz altmyş töweregidi.
10 Hamyň ogullary şulardyr: Kuş, Misraýym, Put we Kengan, olaryň dört ogly; Kuşyň ogullary Seba, Hawila, Sabta, Raama we Sateka, Raamanyň ogullary bolsa Şeba we Dedan.
11 Misraýymyň ogullary: Lud, Anom, Patros, Haslot we Çaftor.
12 Putuň ogullary Gebul, Hadan, Bena we Adandy.
13 Kengan ogullary Zidon, Het, Amori, Gergaşi, Hwi, Arki, Seni, Arodi, Zimodi we Çamoti boldy.
14 Bularyň hemmesi maşgalalaryna görä Hamyň ogullarydyr we şol günlerde olaryň sany ýedi ýüz otuz töweregidi.
15 Samyň ogullary şulardyr: Elam, Aşur, Arpakşat, Lud we Aram, bäş ogly; Elamyň ogullary bolsa Şuşan, Makul we Harmondy.
16 Aşaryň ogullary Mirus we Mokil, Arpakşadyň ogullary bolsa Şelak, Anar we Aşkoldy.
17 Ludyň ogullary Petor we Bizaýon, Aramyň ogullary bolsa Us, Çul, Gater we Maşdy.
18 Bularyň uruglary boýunça Samyň ogullarydyr; şol günlerde olaryň sany üç ýüz töweregidi.
19 Samyň nesilleri şulardyr: Sam Arpakşadyň, Arpakşad Şelahyň, Şelah bolsa Eberiň dünýä inmegi bilen iki çaga dünýä indi, olaryň biriniň ady Pelekdi, sebäbi onuň döwründe adamlar bölündi, soňky günlerde bolsa ýer ýüzü bölündi.
20 Ikinjisiniň ady Ýoktandy, bu onuň döwründe adamlaryň ömrüniň barha azalandygyny aňladýardy.
21 Ýoktanyň ogullary şulardyr: Almodad, Şelaf, Hazarmowet, Ýerah, Hadurom, Ozel, Dikla, Obal, Abymael, Şeba, Opyr, Hawila we Ýobap; bularyň hemmesi Ýoktanyň ogullarydyr.
22 Onuň dogany Pelek Ýen, Ýen Serug, Serug Nahor, Nahor bolsa Terahy dünýä indi. Terah otuz sekiz ýaşyndaka Haran we Nahory dünýä indi.
23 Nuhuň ogly Hamyň ogly Kuş şol günlerde garrylyk döwründe bir aýal aldy we ol bir ogul dogurdy. Olar onuň adyny Nimrod goýup: «Şol wagt adamlar ýene-de Hudaýa garşy çykyp, günä etdiler» diýdiler. Çaga ulalyp, kakasy ony örän söýdi, sebäbi ol onuň garrylyk döwrüniň oglydy.
24 Adam bilen onuň aýaly bagdan çykanlarynda, Hudaýyň ýaradan deri geýimleri Kuşa berildi.
25 Adam bilen onuň aýaly ölenden soň, geýimler Ýarediň ogly Hanokda berildi, Hanok bolsa Hudaýyň huzuryna göterilende, olary ogly Metuşela berdi.
26 Metuşelah ölende, Nuh olary alyp, gäminiň ýanyna getirdi we olar gämiden çykýança onuň ýanynda boldular.
27 Olar çykyp barýarkalar, Ham kakasy Nuhuň eşiklerini ogurlady we olary doganlaryndan gizledi.
28 Ham ilkinji ogly Kuş dünýä inende, oňa geýimleri gizlinlikde berdi we olar Kuş bilen köp gün galdylar.
29 Kuş olary ogullaryndan we doganlaryndan gizläp goýdy. Kuş Nimrody dünýä indirende, oňa bolan söýgüsi sebäpli şol eşikleri oňa berdi. Nimrod ulalyp, ýigrimi ýaşyna ýetende şol eşikleri geýdi.
30 Nimrod geýimlerini geýenden soň güýçlendi we Hudaý oňa güýç-kuwwat berdi, ol ýer ýüzünde güýçli awçy boldy, hatda, ol meýdanda güýçli awçy boldy, ol haýwanlary awlady, gurbanlyk sypalaryny gurdy we Rebbiň huzurynda olaryň üstünde gurbanlyk berdi.
31 Nimrod güýçlenip, doganlarynyň arasyndan çykdy we töweregindäki ähli duşmanlaryna garşy doganlarynyň söweşinde söweşdi.
32 Reb onuň doganlarynyň ähli duşmanlaryny onuň eline berdi we Hudaý ony wagtal-wagtal söweşlerinde üstünlik gazandyrdy we ol ýer ýüzünde patyşalyk etdi.
33 Şonuň üçin şol günlerde bir adam söweşe taýýarlan esgerlerini çagyryp, olara: «Hudaý ýer ýüzünde güýçli awçy bolan we doganlaryna garşy söweşlerde üstünlik gazanan Nimroda nähili kömek etse, olary duşmanlarynyň elinden halas etsin, Hudaý bizi şu gün hem şeýle berkitsin we halas etsin» diýerdi.
34 Nimrod kyrk ýaşyndaka, onuň doganlary bilen Ýafet ogullarynyň arasynda uruş boldy, şonuň üçin olar duşmanlarynyň elinde galdylar.
35 Şol wagt Nimrod ýola düşdi we Kuşuň ähli ogullaryny we olaryň maşgala agzalaryny, takmynan dört ýüz altmyş adamy ýygnady. Şeýle hem, dostlaryndan we tanyşlaryndan segsen adamy işe alyp, olara hakyny berdi. Şeýle hem, olar bilen söweşe gitdi. Ýolda Nimrod özi bilen giden adamlaryň ýüregini güýçlendirdi.
36 Ol olara şeýle diýdi: «Gorkmaň, howsala düşmäň, sebäbi ähli duşmanlarymyz biziň elimize berler, siz olara isleýşiňiz ýaly edip bilersiňiz».
37 Gitýän adamlaryň hemmesi bäş ýüz töweregidi we olar duşmanlaryna garşy söweşdiler, olary ýok etdiler we boýun egdirdiler. Nimrod olaryň ýerine hemişelik serkerdeler goýdy.
38 Ol olaryň çagalarynyň käbirini girew hökmünde aldy, olaryň hemmesi Nimrodyň we onuň doganlarynyň hyzmatkärleri boldular. Nimrod we onuň ýanyndaky ähli adamlar öýlerine gaýtdylar.
39 Nimrod duşmanlaryny ýeňenden soň, söweşden şatlyk bilen gaýdyp gelende, onuň ähli doganlary we ony öňden tanaýanlar ony özlerine patyşa etmek üçin ýygnandylar we başyna şalyk täjini geýdirdiler.
40 Patyşalaryň arasyndaky däp boýunça, ol öz raýatlarynyň we halkynyň, şazadalaryň, kazylaryň we hökümdarlaryň üstünden belledi.
41 Ol Nahoryň ogly Terany öz goşunynyň hökümdary edip belledi we ony ähli hökümdarlaryndan ýokary derejä çykardy.
42 Ol ýüreginiň islegi boýunça patyşalyk edýärkä, töweregindäki ähli duşmanlaryny ýeňenden soň, geňeşçileri bilen köşgi üçin şäher gurmagy maslahat berdi we olar şeýle etdiler.
43 Olar gündogar tarapda uly bir jülge tapdylar we oňa uly we giň şäher gurdular. Nimrod guran şäherine Şinar diýip at berdi, sebäbi Reb duşmanlaryny güýçli silkip, ýok edipdi.

44 Nimrod Şinarda ýaşady we howpsuz patyşalyk etdi, duşmanlary bilen söweşdi we olary boýun egdirdi, ähli söweşlerinde üstünlik gazandy we onuň patyşalygy örän uludy.
45 Ähli milletler we diller Onuň şöhratyny eşidip, Oňa ýygnandylar, ýere yhlas bilen tagzym etdiler, Oňa gurbanlyk getirdiler. Ol olaryň hökümdary we patyşasy boldy, olaryň hemmesi Şinar şäherinde onuň bilen ýaşadylar. Nimrod Nuhuň ähli ogullarynyň üstünden ýer ýüzünde patyşalyk etdi we olaryň hemmesi onuň ygtyýarynda we maslahatynda boldy.
46 Bütin ýer ýüzündäkiler bir dilde we bir sözdedi, ýöne Nimrod Rebbiň ýolundan gitmedi we sil günlerinden şol günlere çenli özünden öňki ähli adamlardan has erbetdi.
47 Ol agaçdan we daşdan hudaýlar ýasap, olara sežde etdi, Rebbe garşy çykdy we ähli raýatlaryna we ýer ýüzüniň halkyna onuň ýaman ýollaryny öwretdi; onuň ogly Mardon bolsa kakasyndan has ýamandy.
48 Nimrodyň ogly Mardonyň işleri barada eşiden her bir adam onuň hakda: «Ýamandan ýamanlyk çykýar» diýerdi, şonuň üçin bütin dünýäde: «Ýamandan ýamanlyk çykýar» diýen nakyl ýaýrady we bu nakyl adamlaryň sözlerinde şol döwürlerden bäri ýörgünli bolup gelýärdi.
49 Şol döwürde Nimrodyň goşunynyň hökümdary Nahoryň ogly Tera patyşanyň we onuň raýatlarynyň öňünde örän beýikdi. Patyşa we hökümdarlar ony söýýärdiler we ony örän ýokary göterýärdiler.
50 Terah Kornebonyň gyzy Amtelo atly bir aýal aldy; Terahyň aýaly göwreli bolup, şol günlerde oňa bir ogul dogurdy.
51 Tera ýetmiş ýaşyndaka, ol doglan ogluna Ybram diýip at goýdy, sebäbi şol döwürde patyşa ony terbiýeläp, ýanyndaky ähli şazadalaryndan has ýokary derejä çykarypdy.

8-NJI BAP

1 Ybram doglan gijesi Teranyň ähli hyzmatkärleri, Nimrodyň ähli akyldarlary we onuň jadygöýleri gelip, Teranyň öýünde iýip-içdiler we şol gije onuň bilen şatlandylar.
2 Şol gije Teranyň öýünden çykan ähli akyldarlar we jadygöýler ýyldyzlara seretmek üçin asmana gözlerini galdyrdylar. Olar gündogardan uly bir ýyldyzyň gelip, asmana uçup barýandygyny we gökleriň dört tarapyndan dört ýyldyzy ýuwdup taşlandygyny gördüler.
3 Patyşanyň ähli akyldarlary we onuň jadygöýleri bu görnüşe haýran galdylar, akyldarlar bolsa bu meseläni düşündiler we onuň ähmiýetini bildiler.
4 Olar biri-birine: «Bu diňe şu gije Teradan doglan çaganyň alamatydyr. Ol ulalyp, köpelip, bütin ýer ýüzüni eýelär, özi we onuň nesilleri ebedilik bolar, ol we onuň nesilleri beýik patyşalary öldürip, olaryň ýerlerini miras alarlar» diýdiler.
5 Şol gije akyldarlar we jadygöýler öýlerine gitdiler, irden bolsa ähli akyldarlar we jadygöýler irden turup, bellenen jaýda ýygnandylar.
6 Olar biri-birine şeýle diýdiler: «Ine, düýn gije gören zadymyz patyşadan gizlin, oňa mälim edilmedi».
7 Eger bu zat soňky günlerde patyşa mälim bolsa, ol bize: «Näme üçin bu meseläni menden gizlediňiz, şonda biziň hemmämiz ölüme uçrarys; şonuň üçin indi gidip, patyşa gören wakamyzy we onuň düşündirişini aýdyp bereliň, şonda biz açyk galarys» diýer.
8 Olar şeýle etdiler we hemmesi patyşanyň ýanyna baryp, ýere çenli tagzym etdiler we: «Patyşa ýaşasyn, patyşa ýaşasyn!» diýdiler.
9 Biz seniň goşunyňyň hökümdary Nahoryň ogly Teranyň ogul dünýä inendigini eşitdik we düýn gije onuň öýüne baryp, şol gije onuň bilen iýip-içip, şatlandyk.
10 Gullaryň Terahyň öýünden çykyp, her birimiziň öýümize gijä galmak üçin gidenlerinde, biz gözümizi asmana dikip, gündogardan uly bir ýyldyzyň gelýändigini gördük. Şol bir ýyldyz uly tizlik bilen uçup, gögüň dört tarapyndan dört uly ýyldyzy ýuwutdy.
11 Gullaryňyz biziň görenimize haýran galdylar we gaty gorkdular. Biz bu görnüş barada öz pikirlerimizi aýtdyk we onuň dogry düşündirişini akyldarlygymyz bilen bildik: bu zat Teradan doglan çaga degişlidir. Ol ulalyp, köp köpelip, güýçlenip, ýer ýüzüniň ähli patyşalaryny öldürip, olaryň ähli ýerlerini ebedi miras alar.
12 Indi jenap we patyşamyz, biz bu çaga barada gören zatlarymyz bilen size hakykatdanam tanyşdyk.
13 Eger patyşa bu çaga üçin kakasyna gymmat bermegi makul bilse, ol ulalyp, ýurtda köpelmänkä, onuň ýamanlygy bize garşy köpelmänkä, biz we çagalarymyz onuň ýamanlygyndan heläk bolmanka, ony öldüreris.
14 Patyşa olaryň sözlerini eşidip, oňa ýarady. Ol adam iberip, Terany çagyrtdy. Tera patyşanyň huzuryna geldi.
15 Patyşa Tera şeýle diýdi: «Maňa habar berildi, düýn gije seniň bir ogul dünýä inendigi we onuň doglanda göklerde şeýle bolandygy aýdylýar».
16 Indi çagany maňa ber, onuň ýamany bize garşy çykmazdan öň ony öldürip bileris. Onuň bahasyna kümüş we altyndan doly öýüni saňa bererin.
17 Tera patyşa şeýle jogap berdi: «Eý, jenap patyşam, men seniň sözleriňi eşitdim, guluň öz patyşasynyň isleýän ähli zadyny eder».
18 Emma jenap patyşam, men size düýn gije başymdan geçenleri aýdaryn, şonda patyşanyň öz hyzmatkärine nähili maslahat berjekdigini görüp bilerin, soňra bolsa onuň aýdanlaryna jogap bererin. Patyşa bolsa: «Gürle» diýdi.
19 Tera patyşa şeýle diýdi: «Morediň ogly Aýon düýn gije meniň ýanyma gelip:
20 Patyşanyň saňa beren uly we owadan aty maňa ber, men saňa onuň bahasyna kümüş, altyn, saman we ot bererin. Men oňa: «Men seniň sözleriň barada patyşa bilen görüşýänçä garaş, patyşa näme diýse, şony ederin» diýdim.
21 Indi jenap patyşam, men saňa bu zady aýtdym we patyşamyň öz guluna berjek maslahatyna eýererin.
22 Patyşa Teranyň sözlerini eşidip, gahary geldi we ony akmak hasaplady.
23 Patyşa Tera şeýle jogap berdi: «Sen şeýle akylsyz, nadan ýa-da düşünjesizmi? Bu işi edip, owadan atyňy kümüş we altyna ýa-da saman we ot-çöpe satmaga?
24 Atyňy iýmitlendirmek üçin saman we ot tapyp bilmeýändigiň üçin, kümüş we altynyň ýetmezçiligi näme? Saňa beren, bütin dünýäde deňi-taýy bolmadyk ajaýyp aty berer ýaly, kümüş we altynyň ýa-da saman we otuň näme?
25 Patyşa geplemegini bes edende, Tera patyşa şeýle jogap berdi: «Patyşa öz hyzmatkärine şeýle diýdi;

26 Eý, jenap patyşam, senden haýyş edýärin, sen maňa: "Ogluňy ber, biz ony öldüreris, men saňa onuň bahasyna kümüş we altyn bererin" diýeniň näme boldy? Oglum ölenden soň kümüş we altyn bilen näme ederin? Maňa kim mirasdar bolar? Men ölenden soň, kümüş we altyn ony beren patyşama gaýdyp geler" diýdiň.
27 Patyşa Teranyň sözlerini we onuň patyşa hakda aýdan tymsalyny eşidende, ol gaty gynandy we bu zada gaharlandy, içinden gahary geldi.
28 Tera patyşanyň özüne gaharynyň gelendigini görüp, oňa şeýle jogap berdi: «Meniň ähli zadym patyşanyň ygtyýarynda. Patyşa öz hyzmatkärine näme etmek islese, şol bolsun, hatda oglum hem patyşanyň ygtyýarynda, ol we ondan uly iki dogany hiç hili gymmatsyz».
29 Patyşa Tera: «Ýok, men seniň kiçi ogluňy belli bir bahadan satyn alaryn» diýdi.
30 Tera patyşa şeýle jogap berdi: «Jenabym we patyşam, guluňyzyň siziň öňüňizde bir söz aýtmagyna rugsat bermegiňizi we patyşa öz gulunyň sözüni eşitmegini haýyş edýärin». Tera: «Patyşamym maňa üç gün wagt bersin, men bu meseläni içimden oýlanyp, maşgalam bilen patyşamyň sözleri barada maslahatlaşaýyn» diýdi we patyşany muňa razy bolmaga berk mejbur etdi.
31 Patyşa Teranyň aýdanlaryny diňledi we oňa üç gün möhlet berdi. Tera patyşanyň ýanyndan çykyp, maşgalasynyň ýanyna geldi we patyşanyň ähli sözlerini olara gürrüň berdi. Halk gaty gorkdy.
32 Üçünji gün patyşa Teradan: «Men saňa aýdanym ýaly, ogluňy maňa arzan bahadan iber, eger muny etmeseň, öýüňdäki ähli zadyňy öldürip, bir iti hem galdyrmajak bol» diýip habar iberdi.
33 Tera (bu iş patyşanyň gyssaglydygy üçin) howlukdy we şol gün gyrnagynyň doglan hyzmatkärleriniň birinden çaga aldy. Tera çagany patyşanyň ýanyna getirip, onuň üçin gymmat bahaly pul aldy.
34 Reb bu işde Tera bilen boldy, şonuň üçin Nimrod Ybramyň ölümine sebäp bolmazdy, patyşa bolsa çagany Teradan alyp, onuň kellesini ýere urdy, sebäbi ol onuň Ybramdygyny pikir etdi; we bu şol günden bäri ondan gizlenipdi we patyşa tarapyndan unudyldy, sebäbi Ybramyň ölümine sezewar bolmazlyk Hudaýyň islegidi.
35 Terah ogly Ybramy, ejesi we emzirýän aýaly bilen gizlinlikde alyp, olary bir gowakda gizledi we olara her aý azyklaryny getirip berdi.
36 Reb Ybram bilen gowakda boldy we ol ulaldy. Ybram gowakda on ýyl ýaşady. Patyşa we onuň şazadalary, palçylar we akyldarlar patyşanyň Ybramy öldürendigini pikir etdiler.

9-NJY BAP

1 Şol günlerde Ybramyň uly dogany Teranyň ogly Haran bir aýal aldy.
2 Haran ony alanda otuz dokuz ýaşyndady; Haranyň aýaly göwreli bolup, bir ogul dogurdy we Haranyň ady Lut boldy.
3 Ol ýene-de göwreli bolup, gyz dogurdy we onuň adyna Milka, soňra ýene-de göwreli bolup, gyz dogurdy we onuň adyna Saraý dakdy.
4 Haran kyrk iki ýaşynda, Ibrahymyň ömrüniň onunjy ýylynda, Saraý dünýä indi. Şol günlerde Ybrahym, ejesi we enesi magaradan çykdylar, sebäbi patyşa we onuň raýatlary Ibrahymyň işini ýatdan çykarypdylar.
5 Ybram mağaradan çykandan soň, Nuh bilen ogly Samyň ýanyna gitdi we Rebbiň taglymatlaryny we ýollaryny öwrenmek üçin olaryň ýanynda galdy. Ybramyň niredediginі hiç kim bilmeýärdi. Ybram Nuha we ogly Samyň hyzmatyny uzak wagtlap dowam etdirdi.
6 Ybram Nuhuň öýünde otuz dokuz ýyl ýaşady we üç ýaşyndan bäri Rebbi tanaýardy we Nuhuň we ogly Samyň öwredişi ýaly, ölýän gününe çenli Rebbiň ýolundan ýöredi; şol günlerde ýer ýüzüniň ähli ogullary Rebbe garşy köp hyýanat etdiler, Oňa garşy çykdylar we başga hudaýlara gulluk etdiler, şeýle hem ýer ýüzünde özlerini ýaradan Rebbi ýatdan çykardylar; ýer ýüzüniň ýaşaýjylary şol wagt özlerine agaçdan we daşdan ýasalan hudaýlary ýasadylar, olar geplemege, eşitmäge we halas etmäge ukyply däldi, ynsan ogullary olara gulluk etdiler we olar olaryň hudaýlary boldular.
7 Patyşa, onuň ähli hyzmatkärleri, şeýle hem Tera we onuň ähli öý-içeri agaçdan we daşdan ýasalan hudaýlara ilkinji bolup gulluk etdiler.
8 Teranyň agaçdan we daşdan ýasalan on iki uly hudaýy bardy, olar ýylyň on iki aýyndan soň, olaryň her birine aýda gulluk edýärdi we Tera her aý öz hudaýlaryna öz iýmit we içgi sadakalaryny getirýärdi; Tera hemişe şeýle edýärdi.
9 Şol nesil Rebbiň nazarynda ýamandy, şonuň üçin her bir adamy özüne hudaý edindiler, ýöne özlerini ýaradan Rebden ýüz öwürdiler.
10 Şol günlerde bütin ýer ýüzünde Rebbi tanaýan hiç bir adam ýokdy (çünki olar her kim öz Hudaýyna gulluk edýärdiler), Nuhdan we onuň maşgalasyndan başga, we onuň maslahatyna eýerýänleriň hemmesi şol günlerde Rebbi tanaýardylar.
11 Şol günlerde Teranyň ogly Ybram Nuhuň öýünde uly üstünlik gazanýardy we muny hiç kim bilmeýärdi, Reb bolsa onuň bilendi.
12 Reb Ybrama düşünjeli ýürek berdi we ol şol nesliň ähli işleriniň boşdugyny, ähli hudaýlarynyň bolsa boşdugyny we hiç hili peýdasynyň ýokdugyny bildi.
13 Ybram Güniň ýer ýüzüne şöhle saçýandygyny görüp, öz-özüne: «Elbetde, ýer ýüzüne şöhle saçýan bu Gün Hudaýdyr we men Oňa gulluk ederin» diýdi.
14 Ybram şol gün Güne gulluk edip, oňa doga etdi. Agşam düşende, adatdakysy ýaly Gün batdy. Ybram öz-özüne: «Bu Hudaý bolup bilmezmi?» diýdi.
15 Ybram öz-özüne: «Gökleri we ýeri kim ýaradan, ýer ýüzünde kim ýaradan? Ol nirede?» diýip, geplemegini dowam etdirdi.
16 Gije onuň üstüne garaňky düşdi, ol gözlerini günbatara, demirgazyga, günorta we gündogara dikdi we günüň ýer ýüzünden ýitip, gündiziň garaňkylaşandygyny gördü.
17 Ybram öňündäki ýyldyzlary we Aýy görüp: «Elbetde, bu bütin Ýer ýüzüni we adamlary ýaradan Hudaýdyr, ine, onuň hyzmatkärleri onuň töweregindäki hudaýlardyr» diýdi. Ybram şol gije aýa gulluk edip, oňa doga etdi.
18 Irden ýagtylyp, Gün hemişeki ýaly ýer ýüzüne şöhle saçanda, Ybram Rebbiň ýer ýüzünde ýaradan ähli zatlaryny gördü.
19 Ybram öz-özüne: «Elbetde, bularyň ýeri we ähli adamzady ýaradan hudaýlar däl, olar Hudaýyň gullarydyr»

diýdi. Ybram Nuhuň öýünde galdy we ol ýerde Rebbi we Onuň ýollaryny bildi. Ol ömrüniň ahyryna çenli Rebbe gulluk etdi. Şol nesil Rebbi unudyp, agaçdan we daşdan ýasalan başga hudaýlara gulluk etdi we ömürboýy pitne turuzdy.
20 Nimrod patyşa howpsuz ýagdaýda patyşalyk edýärdi, bütin ýer ýüzü onuň ygtyýaryndady, bütin ýer ýüzündäkiler bir dilde we birmeňzeş sözler bilen gürleşýärdi.
21 Nimrodyň ähli hökümdarlary we onuň beýik adamlary, Put, Misraýym, Kuş we Kengan maşgalalary bilen geňeşip, biri-birine: «Geliň, özümize bir şäher guralyň, onuň içinde berk diň guralyň, onuň depesi asmana ýetsin, şeýlelikde bütin dünýä höküm sürmek üçin, duşmanlarymyzyň ýamanlygy bizden aýrylyp, olaryň üstünden güýçli höküm sürmek üçin we olaryň uruşlary sebäpli ýer ýüzüne dargap gitmezlik üçin özümizi meşhur ederis» diýdiler.
22 Şeýdip, olar patyşanyň huzuryna baryp, bu sözleri patyşa aýtdylar. Patyşa bu işde olaryň bilen ylalaşdy we şeýle hem etdi.
23 Ähli maşgalalar alty ýüz müň töweregi adamdan ybarat bolup, şäheri we diňi gurmak üçin giň ýer gözlemäge gitdiler. Olar bütin ýer ýüzüni gözläp, Şinar ýurdunyň gündogarynda iki günlük ýolda bir jülge ýaly ýer tapmadylar. Olar şol ýere göçüp, şol ýerde ýaşadylar.
24 Olar şäheri we diňi gurmak üçin kerpiçleri ýasap, ot ýakyp başladylar.
25 Dinanyň gurluşygy olar üçin jenaýat we günä boldy, şonuň üçin olar ony gurmaga başladylar we gökleriň Hudaýy Rebbe garşy gurluşyk işlerini alyp barýarkalar, ýüreklerinde Oňa garşy söweşip, göge çykmagy pikir etdiler.
26 Bu adamlaryň hemmesi we ähli maşgalalar özlerini üç bölege böldüler; birinjisi: «Biz göklere çykyp, oňa garşy söweşeris» diýdi; ikinjisi: «Biz göklere çykyp, öz hudaýlarymyzy şol ýerde ýerleşdireris we olara gulluk ederis» diýdi; üçünjisi bolsa: «Biz göklere çykyp, ony ýaý we naýza bilen urarys» diýdi. Hudaý olaryň ähli işlerini we ähli erbet pikirlerini bildi we olaryň gurýan şäherini we diňini gördi.
27 Olar gurluşyk işlerini alyp barýarkalar, özlerine uly şäher we örän beýik we berk diň gurdular; onuň beýikligi sebäpli gurluşykçylara çykanda palçyk we kerpiç ýetmedi, ýöne çykanlar bir ýyl dolança, şondan soň gurluşykçylara ellerini uzadyp, palçyk we kerpiç berdiler; bu her gün şeýle edildi.
28 Ine, olar gün boýy ýokary galdylar, beýlekiler bolsa aşak düşdi; eger kerpiç ellerinden düşüp döwülse, olaryň hemmesi onuň üçin aglaýardylar, eger bir adam ýykylyp ölse, olaryň hiç biri oňa seretmeýärdi.
29 Reb olaryň pikirlerini bildi we olar gurluşyk işlerini alyp barýarkalar, oklary asmana zyňdylar we ähli oklaryň üstüne gan dökülip düşdi. Olar olary görenlerinde biri-birine: «Biz gökdäkileriň hemmesini öldürdik» diýdiler.
30 Çünki bu Reb tarapyndan olary azaşdyrmak we ýer ýüzünden ýok etmek üçin edildi.
31 Olar diňi we şäheri gurup, köp günler we ýyllar geçýänçä, bu işi her gün etdiler.
32 Hudaý öňünde duran ýetmiş perişdä, oňa golaý duranlara: «Geliň, aşak düşüp, olaryň dillerini garyşdyralyň, şonda bir adam goňşusynyň dilini düşünmez» diýdi. Olar bolsa olara şeýle etdiler.
33 Şol günden soň, olar goňşusynyň dilini ýatdan çykardylar we bir dilde gepleşip bilmediler. Gurluşykçy goňşusynyň elinden sargyt etmedik hek ýa-da daşy alanda, gurluşykçy ony taşlap, goňşusynyň üstüne zyňýardy, şonuň üçin ol ölýärdi.
34 Olar köp günläp şeýle etdiler we olaryň köpüsini şeýle öldürdiler.
35 Reb ol ýerde bolan üç bölümi urdy we olary işlerine we niýetlerine görä jezalandyrdy; «Biz göklere çykyp, hudaýlarymyza gulluk ederis» diýenler maýmynlar we piller ýaly boldular; «Biz göklere ok bilen urarys» diýenleri bolsa Reb öldürdi, bir adamy goňşusynyň eli bilen öldürdi; üçünji bölümi bolsa «Biz göklere çykyp, oňa garşy söweşeris» diýenleri bolsa Reb olary ýer ýüzüne dargatdy.
36 Olaryň arasynda galanlar bolsa, başlaryna gelýän betbagtçylygy bilende we düşünenlerinde, binany taşlap gitdiler we bütin ýer ýüzüne ýaýradylar.
37 Olar şäheriň we diňiň gurluşygyny bes etdiler, şonuň üçin ol ýere Babyl diýip at berdiler, sebäbi Reb şol ýerde bütin ýer ýüzüniň dilini garyşdyrdy; ol Şinar ýurdunyň gündogarynda ýerleşýärdi.
38 Ynsan ogullarynyň guran diňine gelende bolsa, ýer agzyny açyp, onuň üçden bir bölegini ýutdy, gökden ot düşüp, üçden bir bölegini ýakdy, beýleki üçden bir bölegi bolsa şu güne çenli galypdyr, ol gökdäki bölegiň bir bölegi bolup, onuň töweregi üç günlük ýoldur.
39 Şol diňde ynsan ogullarynyň köpüsi öldi, san-sajaksyz halk.

10-NJY BAP

1 Şol günlerde, Teranyň ogly Ybramyň ömrüniň kyrk sekizinji ýylynda Eberiň ogly Pelek aradan çykdy. Pelekiň ömrüniň jemi iki ýüz otuz dokuz ýyly boldy.
2 Reb diňde eden günäleri üçin adam ogullaryny dargadanda, olar köp bölekler bölündiler we ähli adam ogullary ýer ýüzüniň dört künjegine dargady.
3 Ähli maşgalalar öz diline, ýurduna ýa-da şäherine görä bölündi.
4 Ynsan ogullary öz uruglaryna görä, Rebbiň olary ýaýradan ähli ýerlerinde we ähli ýerde köp şäher gurdular.
5 Olaryň käbiri soňra ýok edilen ýerlerinde şäherler gurup, şol şäherleri öz atlary bilen ýa-da çagalarynyň atlary bilen ýa-da şol wakalaryň aýratyn görnüşleri bilen atlandyrdylar.
6 Nuhuň ogly Ýafesiň ogullary gidip, özlerine dargap giden ýerlerinde şäherler gurdular we ähli şäherlerine öz atlaryny berdiler. Ýafesiň ogullary ýer ýüzünde köp sanly toparlara we dillere bölündiler.
7 Ýafesiň ogullary öz uruglaryna görä şulardyr: Gomer, Magog, Medaý, Ýawan, Tubal, Meşek we Tiras; bular öz nesillerine görä Ýafesiň ogullarydyr.
8 Gomeriň ogullary, şäherlerine görä, Senah derýasynyň boýunda, Frans ýurdunda ýaşaýan franklardy.
9 Repat ogullary Bartoniýa ýurdunda, Leda derýasynyň kenarynda ýaşaýan Bartoniýa halkydyr. Leda derýasy öz suwuny uly Gihon deňzine, ýagny okeana guýýar.
10 Tugarmanyň ogullary on maşgaladyr, olaryň atlary şeýle: Buzar, Parzunak, Balgar, Elikanum, Ragbib, Tarki, Bid, Zebuk, Ongal we Tilmaz; bularyň hemmesi demirgazykda ýaýrap, özlerine şäherler gurdular.

11 Olar şäherlerine öz atlaryny berdiler, şu güne çenli Hitla we Italak derýalarynyň kenarynda ýaşaýanlar şulardyr.
12 Emma Angoli, Balgar we Parzunak uruglary uly Dubnee derýasynyň kenarynda ýaşaýarlar; olaryň şäherleriniň atlary hem öz atlaryna görädir.
13 Ýawanyň ogullary Makdoniýa ýurdunda ýaşaýan ýawanlar, Medaýaryň ogullary Kurson ýurdunda ýaşaýan Orelumlar, Tubalyň ogullary bolsa Paşiýa derýasynyň boýundaky Tuskana ýurdunda ýaşaýanlardyr.
14 Meşekiň ogullary Şibaşni, Tirasyň ogullary bolsa Ruşaş, Kuşni we Ongolisdir; bularyň hemmesi gidip, özlerine şäher gurdular; bu şäherler Kura derýasynyň kenarynda, Ýabus deňziniň kenarynda ýerleşýär we Tragan derýasyna guýulýar.
15 Elişanyň ogullary almanimlerdir, olar hem gidip, özlerine şäher gurdular; bu şäherler Eýub bilen Şibatmo daglarynyň arasynda ýerleşýär; olaryň arasynda Eýub bilen Şibatmo daglarynyň garşysynda ýaşaýan Lumbardi halky bardy we olar Italiýa ýurduny basyp aldylar we şu güne çenli şol ýerde galdylar.
16 Kittim ogullary Tibreý derýasynyň boýundaky Kanopiýa jülgesinde ýaşaýan Romlardyr.
17 Dudonymyň ogullary Bordna ýurdundaky Gihon deňiz şäherlerinde ýaşaýarlar.
18 Ýafet ogullarynyň maşgalalary, olaryň şäherleri we dilleri boýunça, olar diňden soň ýaýrap, şäherlerini öz atlary we wakalary bilen atlandyrdylar; we diňden soň gurlan ähli şäherleriniň maşgalalary boýunça atlary şulardyr.
19 Hamyň ogullary öz nesil taýpalaryna we şäherlerine görä Kuş, Misraýym, Put we Kengandan ybaratdy.
20 Bularyň hemmesi gidip, özlerine laýyk ýer tapan şäherlerini gurdular we şäherlerine atalarynyň Kuş, Misraýym, Put we Kengan atlaryny berdiler.
21 Misraýymyň nesilleri: ludlar, anamlar, lehablar, naftuhlar, patruslar, kasluhlar we kapturlar, jemi ýedi urug.
22 Bularyň hemmesi Müsür derýasynyň Sihor derýasynyň kenarynda ýaşaýarlar we özlerine şäherler gurup, olary öz atlary bilen atlandyrdylar.
23 Patros bilen Kaslohyň ogullary biri-biri bilen nikalaşdylar we olardan bäş maşgala bolup, Peliştimler, Azatymlar, Gerarymlar, Gitimler we Ekronymlar çykdy; olar hem özlerine şäher gurup, şäherlerini şu güne çenli atalarynyň atlary bilen atlandyrdylar.
24 Kengan halky hem özlerine şäher gurup, şäherlerini öz atlary bilen atlandyrdylar, on bir şäher we san-sajaksyz başga şäherler.
25 Ham maşgalasyndan dört adam düzlüge gitdi; dört adamyň atlary şular: Sodom, Gomorra, Adma we Seboýym.
26 Bu adamlar düzlükde özlerine dört şäher gurup, şäherleriniň atlaryny öz atlary bilen dakdylar.
27 Olar, olaryň çagalary we ähli mülkleri şol şäherlerde ýaşadylar. Olar ösüp, köpelip, parahatçylykda ýaşadylar.
28 Kenanyň ogly, Hiwi agtygy, Hur ogly Seir Paran dagynyň garşysynda bir jülge tapdy we şol ýerde bir şäher gurdy. Ol ýedi ogly we maşgalasy bilen şol ýerde ýaşady. Ol guran şäherine öz adyna görä Seir diýip at berdi; ol şu güne çenli Seir ýurdydyr.
29 Ham ogullarynyň dilleri we şäherleri boýunça uruglary şulardyr, olar diňden soň öz ýerlerine ýaýradylar.
30 Nuhuň ogly Samyň ogullarynyň käbiri, ýagny Eberiň ähli ogullarynyň atasy, gidip, özleri ýaşaýan ýerlerinde şäher gurup, şäherlerine öz atlaryny berdiler.
31 Samyň ogullary Elam, Aşur, Arpakşat, Lud we Aramdy. Olar özlerine şäherler gurup, ähli şäherleriniň atlaryny öz atlary bilen dakdylar.
32 Şol wagt Samyň ogly Aşur, onuň çagalary we öý hojalygy bilen köp adamlyk bir topar ýola düşdi. Olar uzak bir ýurda gitdiler we giden ýerlerinde örän giň bir jülge bilen duşuşdylar. Olar özlerine dört şäher gurup, olary öz atlary we wakalary bilen atlandyrdylar.
33 Aşuryň nesilleriniň guran şäherleriniň atlary şulardyr: Ninewa, Resen, Kalah we Rehoboter; Aşuryň nesilleri şu güne çenli şol ýerde ýaşaýarlar.
34 Aram halky hem gidip, özlerine bir şäher gurdular we şähere uly doganlarynyň adyny Uz goýdular we şol ýerde ýaşaýarlar; ol şu güne çenli Uz ýurdydyr.
35 Minaradan soňky ikinji ýylda Aşur neslinden Bela atly bir adam Ninewa ýurdundan öýündäkileri bilen ýaşamaga gitdi we Sodoma garşy düzlükdäki şäherleriň garşysyna çenli gelip, şol ýerde ýaşady.
36 Ol adam turup, şol ýerde kiçijik bir şäher gurdy we onuň adyny öz ady bilen Bela diýip goýdy; ol şu güne çenli Soar ýurdydyr.
37 Samyň ogullarynyň dilleri we şäherleri boýunça ýer ýüzüne ýaýran uruglary şulardyr.
38 Mundan soň, her bir patyşalyk, şäher we Nuh ogullarynyň maşgalasy özlerine köp şäher gurdular.
39 Olar öz buýruklary bilen düzgünleşdirilmek üçin ähli şäherlerinde hökümetleri döretdiler; Nuhuň ogullarynyň ähli maşgalalary hem ebedi şeýle etdiler.

11-NJI BAP

1 Kuşuň ogly Nimrod henizem Şinar ýurdunda ýaşaýardy. Ol şol ýerde patyşalyk edip, şol ýerde ýaşady we Şinar ýurdunda şäherler gurdy.
2 Onuň guran dört şäheriniň atlary şulardyr we ol olaryň atlaryny diňiň gurluşygynda başlaryna gelen wakalara görä goýdy.
3 Ol birinji Babyla: «Reb şol ýerde bütin ýer ýüzüniň dilini garyşdyrdy», ikinji Babyla bolsa Erek diýip at berdi, sebäbi Hudaý olary şol ýerden dargadypdy» diýdi.
4 Üçünjisini bolsa Ekedi çagyrdy we şol ýerde uly söweş bolandygyny aýtdy; dördünjisini bolsa Kalnany çagyrdy, sebäbi onuň baştutanlary we batyr esgerleri şol ýerde heläk boldular we olar Rebbe gaharlandylar, oňa garşy pitne turuzdylar we günä etdiler.
5 Nimrod Şinar ýurdunda bu şäherleri gurup bolandan soň, öz halkynyň galan bölegini, hökümdarlaryny we öz patyşalygynda galan batyr esgerlerini şol şäherlere ýerleşdirdi.
6 Nimrod Babylda ýaşady we ol ýerde öz raýatlarynyň galanlarynyň üstünden höküm sürmegini dowam etdirdi we howpsuz höküm sürdi. Nimrodyň raýatlary we hökümdarlary onuň adyny Amrafel goýdular we diňde hökümdarlary we adamlary onuň elinden öldüler diýdiler.
7 Muňa garamazdan, Nimrod Rebbe gaýdyp gelmedi we ýamanlyk edip, adam ogullaryna ýamanlygy öwretmegini dowam etdirdi; onuň ogly Mardon bolsa atasyndan hem

beterdi we kakasynyň ýigrenji işlerini köpeltmegini dowam etdirdi.
8 Ol adam ogullaryny günä etmäge mejbur etdi, şonuň üçin: «Ýamanlyk ýamanlykdan çykýar» diýilýär.
9 Şol wagt Ham ogullarynyň maşgalalarynyň arasynda uruş boldy, sebäbi olar öz guran şäherlerinde ýaşaýardylar.
10 Elam patyşasy Kedorlaomer Ham ogullarynyň maşgalasyndan aýrylyp, olaryň bilen söweşip, olary basyp aldy. Ol düzlükdäki bäş şähere baryp, olara garşy söweşip, olary basyp aldy we olar onuň gözegçiligi astynda galdy.
11 Olar oňa on iki ýyl hyzmat etdiler we oňa ýyllyk salgyt töledilerler.
12 Şol wagt Serugyň ogly Nahor Terahyň ogly Ybramyň ömrüniň kyrk dokuzynjy ýylynda aradan çykdy.
13 Terahyň ogly Ybramyň ömrüniň ellinji ýylynda Ybram Nuhuň öýünden çykyp, kakasynyň öýüne gitdi.
14 Ybram Rebbi tanaýardy we onuň ýollaryndan we görkezmelerinden ýöreýärdi, Hudaýy Reb onuň bilendi.
15 Şol döwürde onuň kakasy Terah henizem Nimrodyň goşunbaşysydy we henizem başga hudaýlara eýeryärdi.
16 Ybram kakasynyň öýüne gelip, olaryň ybadathanalarynda on iki hudaýyň durandygyny gördi. Ybram kakasynyň öýünde bu heýkelleri görüp, gahary geldi.
17 Ybram şeýle diýdi: «Rebden ant içýärin, bu heýkeller kakamyň öýünde galmaz, meni ýaradan Reb maňa-da şeýle eder, eger men üç günüň içinde olaryň hemmesini döwmesem».
18 Şeýdip, Ybram olaryň ýanyndan gitdi we onuň içinde gahary ýanyp başlady. Ybram howlukyp, otagdan kakasynyň daşky howlusyna çykdy we kakasyny we onuň ähli hyzmatkärlerini howluda oturanyny gördü. Ybram gelip, onuň öňünde oturdy.
19 Ybram kakasyndan: «Ata, maňa gökleri we ýeri, ýer ýüzündäki ähli adam ogullaryny, seni we meni ýaradan Hudaýyň niredediginі aýt» diýdi. Tera ogly Ybrama: «Bizi ýaradanlaryň hemmesi biziň bilen öýde» diýip jogap berdi.
20 Ybram kakasyna: «Jenabym, olary maňa görkez» diýdi. Tera Ybramy içki howlynyň otagyna alyp girdi. Ybram gördi, tutuş otag agaçdan we daşdan ýasalan hudaýlar bilen doludy, on iki sany uly heýkel we san-sajaksyz başga heýkeller bardy.
21 Tera ogluna şeýle diýdi: «Ine, ýer ýüzünde görýän zatlaryň hemmesini döredenler, meni, seni we ähli adamlary ýaradanlar şulardyr».
22 Tera öz hudaýlaryna sežde edip, olardan aýryldy, ogly Ybram bolsa onuň bilen gitdi.
23 Ybram olardan aýrylandan soň, ejesiniň ýanyna bardy we onuň öňünde oturdy we ejesine: «Ine, kakam maňa gökleri we ýeri ýaradanlary, şeýle hem ähli adam ogullaryny görkezdi» diýdi.
24 Indi bolsa, sürüden bir owlak getir we ondan tagamly et bişir. Men ony kakamyň hudaýlaryna gurbanlyk hökmünde iýdirerin, belki, olaryň gönüne ýarar.
25 Onuň ejesi şeýle etdi: bir owlak getirip, ondan tagamly nahar bişirip, Ybrama getirdi. Ybram tagamly nahary ejesinden alyp, kakasynyň hudaýlarynyň öňüne getirdi we olar iýsinler diýip, olara ýakynlaşdy, emma kakasy Tera muny bilmeýärdi.
26 Ybram olaryň arasynda oturan güni olaryň sesiniň, eşidişiniň, hereketiniň ýokdugyny we hiç biriniň elini nahara uzadyp bilmeýändigini gördü.
27 Ybram olary gülüp: «Meniň taýýarlan tagamly etim olaryň göwnünden turmady ýa-da belki, olar üçin az bolup, şonuň üçin iýmek islemeýärler; şonuň üçin ertir men mundan has gowy we bol tagamly täze et taýýarlaýaryn, şonda netijäni görerin» diýdi.
28 Ertesi gün Ybram ejesine tagamly et barada görkezme berdi, ejesi turup, sürüden üç sany gowy owlak getirdi we olardan oglunyň halaýan tagamly etini bişirip, ogly Ybrama berdi; kakasy Tera bolsa muny bilmeýärdi.
29 Ybram ejesiniň elinden tagamly nahary alyp, kakasynyň hudaýlarynyň öňünde otagyna getirdi; olar iýsinler diýip, olara ýakynlaşdy we nahary olaryň öňüne goýdy. Ybram bolsa, belki, olar iýerler diýip pikir edip, bütin gün olaryň öňünde oturdy.
30 Ybram olara seretdi, olaryň sesi hem, eşidişi hem ýokdy, hiç biri et iýmek üçin elini uzatmady.
31 Şol günüň agşamy Ybram şol öýde Hudaýyň ruhy bilen örtüldi.
32 Ol gygyryp şeýle diýdi: «Atamyň we bu erbet nesliň halyna waý! Olaryň ýürekleri boş zada meýilli, iýip-içip, ys alyp, eşidip we gepleýip bilmeýän agaçdan we daşdan ýasalan butlara gulluk edýän, geplemeýän agzy, görmeýän gözi, eşidmeýän gulagy, duýmaýan elleri we hereket edip bilmeýän aýaklary bolan butlara gulluk edýänler, olary ýasanlar we olara ynanýanlar şolar ýalydyr.
33 Ybram bularyň hemmesini görüp, kakasyna gaharlandy we eline balta alyp, buthana otagyna bardy we kakasynyň ähli buthanalaryny döwdi.
34 Ol heýkelleri döwüp bolandan soň, baltany olaryň öňünde duran beýik hudaýyň eline berdi we daşary çykdy; kakasy Tera gapydan baltanyň urulýan sesini eşidip, öýüne geldi; Tera munuň näme bolandygyny bilmek üçin öýe girdi.
35 Terah but otagyndaky baltanyň sesini eşidip, but otagyna ylgady we daşaryk çykan Ybrama gabat geldi.
36 Tera otaga girende, ähli butlaryň ýykylyp, döwülendigini, iň uly butyň elindäki baltanyň bolsa döwülmändigini, ogly Ybramyň bişiren tagamly etiniň bolsa henizem olaryň öňünde durandygyny gördü.
37 Terah muny görüp, gaty gaharlandy we howlukmaçlyk bilen otagdan Ybrama gitdi.
38 Ol ogly Ybramy henizem öýde oturan ýagdaýda tapdy we oňa: «Sen meniň hudaýlaryma näme etdiň?» diýdi.
39 Ybram kakasy Tera şeýle jogap berdi: «Ýok, jenap, men olaryň öňüne tagamly nahar getirdim, olar iýjek et bilen golaýlaşanymda, uly adam elini uzadyp iýmezden öň, olar ellerini uzadyp, iýmäge başladylar».
40 Uly adam olaryň öz öňünde edýän işlerini görüp, olara garşy gahary geldi. Ol baryp, öýdäki baltany aldy-da, olaryň ýanyna baryp, hemmesini döwdi. Görşüňiz ýaly, balta henizem onuň elinde.
41 Tera ogly Ybrama şeýle diýende, gahary geldi we gaharlanyp ogly Ybrama: «Sen näme gürrüň berdiň? Maňa ýalan sözleýärsiň» diýdi.
42 Maňa aýdanlaryňyň hemmesini etmäge bu hudaýlarda ruh, jan ýa-da güýç barmy? Olar agaçdan we daşdan dälmi, olary Men özüm ýasamadymmy? Sen olaryň ýanyndaky uly hudaýyň olary urandygyny aýdyp, şeýle ýalan sözläp

bilermiň? Sen onuň eline balta berdiň, soňra bolsa olaryň hemmesini urandygyny aýtdyň.
43 Ybram kakasyna şeýle jogap berdi: «Eýsem, hiç hili güýji bolmadyk bu butlara nädip gulluk edip bilýärsiň? Ynanýan butlaryň seni halas edip bilermi? Olara ýüzlenende, olar seniň dogalaryňy eşidip bilerlermi? Olar seni duşmanlaryňyň elinden halas edip bilerlermi ýa-da seniň üçin duşmanlaryňa garşy söweşerlermi, sebäbi sen geplemeýän we eşidmeýän agaç we daşa gulluk edersiňmi?»
44 Indi bolsa, elbetde, bu zatlary etmek seniň we seniň bilen baglanyşykly ynsan ogullaryň üçin gowy däl; sen şeýle akylsyzmy, şeýle akylsyzmy ýa-da şeýle düşünjesizmi, agaç we daşa gulluk edip, şeýle edýärsiňmi?
45 Siz gökleri we ýeri ýaradan, sizi ýerde ýaradan Reb Hudaýy unudyp, daş we agaçlara gulluk edip, bu işde janyňyza uly betbagtçylyk getirýärsiňizmi?
46 Ata-babalarymyz öňkü günlerde bu işde günä etmedilermi, Älemiň Hudaýy Reb olaryň üstüne sil suwlaryny iberip, bütin ýer ýüzüni ýok etmedimi?
47 Siz nädip muny dowam etdirip, eşidip, gepleşip bilmeýän ýa-da sizi zulumdan halas edip bilmeýän agaçdan we daşdan ýasalan hudaýlara gulluk edip, älemiň Hudaýyň gaharyny siziň üstüňize getirmäge dowam edip bilersiňiz?
48 Indi kakam mundan saklan we öz janyňa we öýüňdäkileriň janyna ýamanlyk getirme.
49 Ybram kakasynyň öňünden çalt gaçdy we kakasynyň iň uly butynyň baltasyny aldy. Ybram ony döwüp gaçyp gitdi.
50 Tera Ybramyň eden işleriniň hemmesini görüp, öýünden howlukdy we patyşanyň ýanyna gitdi. Ol Nimrodyň huzuryna gelip, onuň öňünde durdy we patyşa tagzym etdi. Patyşa bolsa: «Näme isleýärsiň?» diýip sorady.
51 Ol şeýle diýdi: «Jenabym, meni eşitmegiňizi haýyş edýärin — elli ýyl mundan ozal meniň bir çagam dünýä indi we ol meniň hudaýlaryma şeýle etdi we şeýle diýdi; indi bolsa, jenap we patyşam, ony çagyryp, siziň huzuryňyza getirip, kanuna laýyklykda höküm çykarsyn, şonda biz onuň ýamanlygyndan halas bolarys».
52 Patyşa üç hyzmatkärini iberdi we olar Ybramy patyşanyň huzuryna getirdiler. Şol gün Nimrod we onuň ähli hökümdarlary we hyzmatkärleri onuň öňünde, Tera hem olaryň öňünde oturdylar.
53 Patyşa Ybrama: «Sen kakaňa we onuň hudaýlaryna näme etdiň?» diýip sorady. Ybrama kakasyna aýdan sözlerini patyşa şeýle jogap berdi: «Olaryň öýünde bolan beýik hudaý olara seniň eşiden zadyňy etdi».
54 Patyşa Ybrama: «Olaryň geplemäge, iýmäge we seniň aýdanyň ýaly etmäge ygtyýary bardymy?» diýdi. Ybrama patyşa: «Eger olaryň ygtyýary ýok bolsa, näme üçin olara hyzmat edýärsiň we öz akylsyzlyklaryň bilen ynsan ogullaryny azdyrýarsyň?» diýip jogap berdi.
55 Olaryň seni halas edip biljekdigine ýa-da olara hyzmat etjek kiçi ýa-da uly bir zat edip biljekdigine düşünýärsiňmi? Näme üçin seni ýaradan we öldürip, diri galdyrmak onuň ygtyýarynda bolan bütin älemiň Hudaýyny duýmaýarsyň?
56 0 Akylsyz, sada we nadan patyşa, seniň başyňa ebedi waý bolsun.
57 Men seniň gullaryňa dogry ýoly öwretjekdigiňi pikir etdim, ýöne sen muny etmediň, bütin ýer ýüzüni öz günäleriň we seniň ýoluňdan ýören halkyňyň günäleri bilen doldurdyň.
58 Ata-babalarymyzyň gadymy döwürlerde günä eden bu ýamanlygyňy we ebedi Hudaýyň olaryň üstüne sil suwlaryny iberip, olaryň hemmesini ýok edendigini, şeýle hem olaryň sebäpli bütin ýer ýüzüni ýok edendigini bilmeýärsiňizmi ýa-da eşitmeýärsiňizmi? Indi sen we seniň halkyň älemiň Hudaýy Rebbiň gaharyny getirmek we seniň we bütin ýer ýüzüniň başyna ýamanlyk getirmek üçin şu işi etmäge garşy çykýarsyňmy?
59 Indi edýän bu ýaman işiňi taşla we janyňyň elinde bolany ýaly, älemiň Hudaýyna gulluk et, şonda seniň üçin gowy bolar.
60 Eger seniň erbet ýüregiň meniň sözlerime gulak asyp, seni ýaman ýollaryňdan taşlap, ebedi Hudaýa gulluk etmese, onda sen, seniň halkyň we seniň bilen baglanyşyklylaryň hemmesi, seniň sözleriňi eşidip ýa-da seniň ýaman ýollaryňda ýöremek bilen, soňky günlerde utançdan ölersiň.
61 Ybram patyşanyň we begleriň öňünde gepleşmegini bes edenden soň, gözlerini asmana dikip: «Reb ähli erbetleri görýär we olary höküm eder» diýdi.

12-NJI BAP

1 Patyşa Ybramyň sözlerini eşidende, ony zyndana salmagy buýurdy; Ybram on gün zyndana salyndy.
2 Şol günleriň ahyrynda patyşa ähli patyşalaryň, şazadalaryň, dürli welaýatlaryň häkimleriniň we akyldarlaryň onuň huzuryna gelmegini buýurdy we olar onuň huzurynda oturdylar, Ybram bolsa henizem tussaglykda ýatyrdy.
3 Patyşa şazadalara we akyldarlara şeýle diýdi: «Teranyň ogly Ybramyň atasyna näme edendigini eşitdiňizmi? Ol oňa şeýle etdi, men ony huzuryma getirmegi buýurdym, ol şeýle diýdi; onuň ýüregi ony aldamady, meniň huzurymda ol hereket etmedi, indi bolsa ol zyndanda.
4 Şonuň üçin patyşany kemsiden, eşidenleriňiziň hemmesini sözlän we eden bu adama nähili höküm çykarylmalydygyny çözüň.
5 Olaryň hemmesi patyşa şeýle jogap berdiler: «Patyşany kemsiden adam agajyň üstünden asylmaly, ýöne ol aýdanlarynyň hemmesini edip, hudaýlarymyzy kemsidenligi üçin ýakylyp öldürilmeli, sebäbi bu meselede kanun şeýle».
6 Eger patyşa muny etmäge razy bolsa, hyzmatkärlerine gije-gündiz kerpiç pejiňizde ot ýakmagy buýursyn, şonda biz bu adamy şol peje taşlarys. Patyşa şeýle hem etdi we hyzmatkärlerine Kasdimdäki patyşanyň pejinde üç gün we üç gije ot taýýarlamagy buýurdy; patyşa olara Ybramy zyndandan alyp, ony ýakmak üçin çykarmagy buýurdy.
7 Patyşanyň ähli hyzmatkärleri, begler, hökümdarlar, häkimler, kazylar we ýurduň ähli ilaty, takmynan dokuz ýüz müň adam, Ybramy görmek üçin peçiň öňünde durdular.
8 Ähli aýallar we çagalar Ybrama näme bolýandygyny görmek üçin üçeklere we diňlere üýşdüler we olaryň hemmesi uzakda durdular; şol gün bu wakany görmäge gelmedik bir adam hem galmady.
9 Ybram gelende, patyşanyň jadygöýleri we akyldarlary Ybramy görüp, patyşa gygyrdylar: «Eý hökümdarymyz, hakykatdanam, bu biziň bilýänimiz ýaly, uly ýyldyz

doglanda dört ýyldyzy ýuwutdy, biz patyşa elli ýyl bäri bu barada habar berdik».
10 Ine, indi onuň kakasy hem seniň tabşyryklaryňy bozdy we saňa başga bir çaga getirip, seni masgara etdi, sen bolsa ony öldürdiň.
11 Patyşa olaryň sözlerini eşidende, gaty gaharlandy we Terahy öz huzuryna getirmegi buýurdy.
12 Patyşa: «Jadygöýleriň näme diýenini eşitdiňmi? Indi maňa dogrusyny aýt, nähili etdiň? Eger dogruçyl bolsaň, aklanarsyňyz» diýdi.
13 Tera patyşanyň gaharynyň şeýle bir gyzandygyny görüp, oňa: «Eý, jenap we patyşam, sen hakykaty eşitdiň we akyldarlaryň aýdanlary dogrudyr» diýdi. Patyşa: «Sen nädip meniň buýruklarymy bozup, maňa dogurmadyk çagany berip, onuň üçin gymmat bahaly zat alyp bildiň?» diýdi.
14 Tera patyşa şeýle jogap berdi: «Şol wagt men oglum üçin örän begenýärdim we gyrnagymyň ogluny alyp, patyşanyň ýanyna getirdim».
15 Patyşa: «Muny saňa kim maslahat berdi?» diýip sorady. Maňa aýt, menden hiç zat gizleme, şonda ölmersiň.
16 Tera patyşanyň öňünde gaty gorkdy we patyşa şeýle diýdi: «Maňa muny uly oglum Haran maslahat berdi; Haran şol günlerde Ybramyň otuz iki ýaşynda doguldy.
17 Emma Haran kakasyna hiç zat maslahat bermedi, sebäbi Tera patyşadan janyny halas etmek üçin şeýle diýdi, sebäbi ol gaty gorkýardy. Patyşa Tera şeýle diýdi: «Saňa muny maslahat beren ogluň Haran Ybram bilen bilelikde otda öler, sebäbi ol bu işi etmekde patyşanyň islegine garşy çykandygy üçin ölüm jezasyna höküm edildi».
18 Şol wagt Haran Ybramyň ýollaryndan gitmek isledi, ýöne muny öz içinde saklady.
19 Haran öz içinden şeýle diýdi: «Ine, indi patyşa Ybramyň eden işleri üçin ony tussag etdi. Eger Ybram patyşadan üstün çyksa, men onuň yzyna düşerin, ýöne patyşa üstün çyksa, men patyşanyň yzyna düşerin».
20 Tera ogly Haran barada patyşa aýdanda, patyşa Haranyň Ybramy bilen bilelikde tutulmagyny buýurdy.
21 Olar Ybramy we onuň dogany Harany oda taşlamak üçin getirdiler, ýurduň ähli ilaty, patyşanyň hyzmatkärleri, şazadalary, ähli aýallary we çagalary şol gün olaryň başynda durdular.
22 Patyşanyň hyzmatkärleri Ybramy we onuň doganyny alyp, olaryň ähli geýimlerini çykardylar, diňe üstlerindeki geýimlerinden başga.
23 Olar ellerini we aýaklaryny keten ýüpler bilen daňdylar, patyşanyň hyzmatkärleri bolsa olaryň ikisini hem peje taşladylar.
24 Reb Ybramy söýýärdi we oňa rehim edýärdi. Reb aşak düşüp, Ybramy otdan halas etdi, ýöne ol ýanmady.
25 Emma onuň bilen daňlan ähli şnurlar ýanyp gitdi, Ybram bolsa otda galyp, aýlanyp ýördi.
26 Haran ony oda taşlanlarynda öldi we ol ýanyp kül boldy, sebäbi onuň ýüregi Reb bilen doly däldi; ony oda taşlan adamlaryň üstüne ot ýalpyldady we olar ýanyp, on iki adam öldi.
27 Ybram üç gün we üç gije ot içinde gezdi. Patyşanyň ähli hyzmatkärleri onuň ot içinde gezýändigini görüp, gelip, patyşa: «Biz Ybramyň ot içinde gezýändigini gördük, hatda onuň geýimleri hem ýanmady, onuň daňylan ýüpi ýandy» diýdiler.
28 Patyşa olaryň sözlerini eşidende, ýüregi gaçdy we olara ynanmady; şonuň üçin ol bu meseläni görmek üçin başga wepaly şazadalary iberdi, olar baryp, muny görüp, patyşa aýtdylar; patyşa bolsa baryp görmek üçin turdy we Ybramyň ot içinde iki tarapa-da ýöräp ýörenini, Haranyň jesediniň ýanandygyny görüp, patyşa haýran galdy.
29 Patyşa Ybramy otdan çykarmagy buýurdy; hyzmatkärleri ony çykarmaga golaýlaşdylar, ýöne ot daş-töweregini gurşap alandygy we peçden olara tarap ýokary galandygy üçin, olar muny edip bilmediler.
30 Patyşanyň hyzmatkärleri ol ýerden gaçdylar, patyşa bolsa olara käýinç berip: «Ölmezsiňiz diýip, Ybramy otdan çykaryň» diýdi.
31 Patyşanyň hyzmatkärleri Ybramy daşary çykarmak üçin ýene-de golaýlaşdylar, ýöne ot olaryň üstüne düşüp, ýüzlerini ýakdy, şonuň üçin sekiz adam öldi.
32 Patyşa hyzmatkärleriniň ýanyp bilmejeklerini görüp, Ybrama: «Eý, gökdäki Hudaýyň hyzmatkäri, otdan çyk we meniň öňüme gel», – diýdi. Ybrama patyşanyň sözüne gulak asyp, otdan çykyp, patyşanyň öňünde durdy.
33 Ybram patyşa we onuň ähli hyzmatkärleri daşary çykanda, onuň geýimleri ýanman, onuň daňylan ýüpi ýanyp, patyşanyň öňüne gelýändigini gördüler.
34 Patyşa Ybrama: «Sen näme üçin otda ýanmadyň?» diýdi.
35 Ybram patyşa şeýle diýdi: «Men bil baglaýan, ähli zady güýjünde saklaýan gökleriň we ýeriň Hudaýy meni seniň otdan halas etdi».
36 Ybramyň dogany Haran ýanyp kül boldy. Olar onuň jesedini gözlediler, emma onuň ýanandygyny gördüler.
37 Haran Kasdimiň ýangynynda ölende segsen iki ýaşyndady. Patyşa, hökümdarlar we ýurduň ýaşaýjylary Ybramyň ýangyn içinden halas bolandygyny görüp, gelip, Ybrama tagzym etdiler.
38 Ybram olara şeýle diýdi: «Maňa tagzym etmeň, sizi ýaradan dünýäniň Hudaýyna tagzym ediň, oňa gulluk ediň we onuň ýolundan ýöräň, çünki meni bu otdan halas eden, ähli adamlaryň janyny we ruhlaryny ýaradan, adamy ejesiniň garnynda emele getirip, dünýä getiren, Oňa bil baglaýanlary ähli kynçylyklardan halas edýän hem şoldur».
39 Bu zat patyşanyň we şazadalaryň gözünde örän geň galdyryjy göründi: Ybramyň otdan halas bolmagy we Haranyň ýanmagy; patyşa Ybrama köp sowgatlar berdi we oňa patyşanyň öýünden iki baş hyzmatkärini berdi; biriniň ady Oni, beýlekisiniň ady bolsa Eliýezerdi.
40 Ähli patyşalar, begler we hyzmatkärler Ybrama köp sanly kümüş, altyn we merjen sowgatlaryny berdiler. Patyşa we onuň begleri ony ýola saldylar, ol bolsa parahatçylyk bilen gitdi.
41 Şeýdip, Ybram patyşanyň ýanyndan sag-aman çykyp gitdi, patyşanyň köp hyzmatkärleri onuň yzyna düşdi we üç ýüz töweregi adam oňa goşuldy.
42 Şol gün Ybram yzyna düşüp, yzyna düşen adamlar bilen kakasynyň öýüne gitdi. Ybram ömrüniň ahyryna çenli Hudaýy Rebbe gulluk etdi, öz ýolundan ýöräp, kanunlaryna eýerdi.
43 Şol günden başlap, Ybram ynsan ogullarynyň ýüregini Rebbe gulluk etmäge gönükdirdi.
44 Şol wagt Nahor bilen Ybram öz doganlary Haranyň gyzlaryny özlerine aýal aldylar; Nahoryň aýaly Milka, Ybramyň aýalynyň ady bolsa Saraýdy. Ybramyň aýaly Saraý bolsa şol günlerde çagasy bolman, dogruşsyzdy.

45 Ybramyň otdan çykanyndan iki ýyl geçensoň, ýagny ömrüniň elli ikinji ýylynda, patyşa Nimrod Babylda tagtda oturypdy. Patyşa uklap galyp, düýşünde öz goşuny we goşuny bilen patyşanyň pejiniň garşysyndaky jülgede durandygyny gördi.
46 Ol başyny galdyryp, peçden çykýan Ybrama meňzeş bir adamy gördi. Ol gelip, gylyçly patyşanyň öňünde durdy, soňra bolsa gylyjy bilen patyşa tarap ylgady. Patyşa gorkudan gaçyp barýarka, ol adamdan gaçyp gitdi. Ol ylgap barýarka, adam patyşanyň kellesine ýumurtga atdy we ýumurtga uly derýa öwrüldi.
47 Patyşa düýşünde ähli goşunlarynyň şol derýada batyp ölendigini gördi. Patyşa öňünden çykan üç adam bilen gaçyp gutuldy.
48 Patyşa bu adamlara seretdi, olar patyşalaryň lybaslary ýaly şazada lybaslaryny geýip, patyşalaryň keşbine we şöhratyna eýe ekenler.
49 Olar ylgap barýarkalar, derýa patyşanyň öňündäki ýumurtga öwrüldi we ýumurtgadan ýaş guş çykyp, patyşanyň öňüne geldi-de, onuň kellesine uçup baryp, patyşanyň gözüni çykardy.
50 Patyşa bu görnüşe gynandy we ukusyndan oýandy, ruhy tolgundy we uly gorky duýdy.
51 Ertesi patyşa gorkudan turdy we ähli akyldarlara we jadygöýlere öz düýşüni gürrüň berende, olaryň ýanyna gelmegi buýurdy.
52 Patyşanyň akylly hyzmatkäri, Anuki, patyşa şeýle jogap berdi: «Bu, soňky günlerde meniň hökümdaryma we patyşama garşy çykjak Ybramyň we onuň nesliniň ýamanlygyndan başga zat däl».
53 Ine, Ybram, onuň nesilleri we onuň öýündäki çagalary meniň patyşam bilen söweşjek we patyşanyň ähli goşunlaryny we goşunlaryny ýok etjek gün geler.
54 Özüň ýaly görüp, gaçyp gutulan üç adam barada aýdanlaryňa gelende bolsa, bu diňe seniň gaçyp gutuljakdygyňy aňladýar, ýer ýüzüniň patyşalaryndan üç patyşa söweşde seniň bilen bolar.
55 Ilki gören ýaly ýumurtga öwrülen derýa we gözüňi çykaran ýaş guş barada, bu bolsa soňky günlerde patyşany öldürjek Ybramyň neslinden başga zat däl.
56 Bu meniň patyşamyň düýşi we onuň ýorgudy şeýle, düýş hakykat we guluňyň saňa beren ýorgudy dogrudyr.
57 Indi, patyşam, seniň akyldarlaryňyň Ybramyň doglan gününde muny görenine elli iki ýyl bolandygyny bilýärsiň. Eger patyşam Ybramyň ýerde ýaşamagyna rugsat berse, bu meniň hökümdarymyň we patyşamyň zyýanyna bolar, sebäbi Ybramyň ýaşaýan günleriniň dowamynda sen hem, seniň patyşalygyň hem berkarar bolmaz, sebäbi bu onuň doglan gününde bellidi; we näme üçin patyşam ony öldürmeýär, şonda onuň ýamanlygy soňky günlerde senden saklanar?
58 Nimrod Anukiniň sözüne gulak asdy we hyzmatkärleriniň birnäçesini gizlinlikde iberip, Ybramy tutup, ony ölüme mejbur etmek üçin patyşanyň huzuryna getirdi.
59 Şol wagt patyşanyň Ybramyň beren hyzmatkäri Eliezere patyşanyň huzurynda boldy we Anukiniň patyşa näme maslahat berendigini we patyşanyň Ybramyň ölümine sebäp bolmak üçin näme diýendigini eşitdi.
60 Eliýezer Ybrama: «Çalt tur, janyňy halas et, patyşanyň elinden ölme, çünki ol seniň hakda düýşünde şeýle bir zat gördi, Anuki ony şeýle ýorup, Anuki patyşa seniň hakda şeýle maslahat berdi» diýdi.
61 Ybram Eliýezeriň sözüne gulak asdy. Ybram howlukdy we howpsuz ýer tapmak üçin Nuh bilen onuň ogly Samyň öýüne ylgady. Ol ýerde gizlenip, howpsuz ýer tapdy. Patyşanyň hyzmatkärleri ony gözlemek üçin Ybramyň öýüne geldiler, ýöne ony tapyp bilmediler. Olar tutuş ýurdy gözläp tapdylar, ýöne ony tapmadylar. Olar ähli tarapa gözläp, ony tapmadylar.
62 Patyşanyň hyzmatkärleri Ybramy tapyp bilmänsoň, patyşanyň ýanyna gaýdyp geldiler, ýöne patyşanyň Ybrama bolan gahary ýatyşdy, sebäbi olar ony tapmadylar we patyşa Ybram baradaky bu meseläni ýadyndan çykardy.
63 Ybram patyşa bu işi ýatdan çykarýança, bir aýlap Nuhuň öýünde gizlendi, ýöne Ybram henizem patyşadan gorkýardy; Tera ogly Ybramy gizlinlikde Nuhuň öýünde görmäge geldi we Tera patyşanyň gözünde örän beýik adamdy.
64 Ybram kakasyna: «Patyşa öz zalym geňeşçileriniň maslahaty bilen meni öldürmegi we adymy ýer ýüzünden ýok etmegi niýet edýändigini bilmeýärsiňmi?» diýdi.
65 Indi bu ýerde kim seniň we bu ýurtda näme seniňki? Geliň, bilelikde Kengan ýurduna gideliň, şonda biz onuň elinden halas bolarys, ýogsam soňky günlerde sen hem onuň tarapyndan heläk bolarsyň».
66 Sen Nimrodyň saňa bu hormatyň hemmesini söýgi bilen bermändigini, diňe öz bähbidi üçin berýändigini bilmeýärsiňmi ýa-da eşitmediňmi?
67 Eger ol saňa mundan has uly ýagşylyk etse, elbetde, bularyň hemmesi dünýäniň boş zatlarydyr, sebäbi gazap we gahar gününde baýlyk we baýlyk peýda bermez.
68 Indi meniň sözüme gulak asyň, geliň, Nimrodyň zyýanyndan dynyp, Kengan ýurduna gideliň; sizi ýerde ýaradan Rebbe gulluk ediň, şonda size gowy bolar; yzarlaýan ähli boş zatlaryňyzy taşlaň.
69 Nuh bilen ogly Sam Tera jogap berip: «Ybramyň saňa aýdan sözleri hakykatdyr» diýdiler. Ybram geplemegini bes etdi.
70 Tera ogly Ybrama gulak asdy we Tera Ybramanyň aýdanlarynyň hemmesini etdi, sebäbi bu Rebbiň tarapyndan boldy, patyşa Ybrama ölüme sebäp bolmaz.

13-NJI BAP

1 Terah ogly Ybramy, Haranyň ogly agtygy Luty, ogly Ybramyň aýaly bolan gelni Saraýy we öýündäki ähli adamlary alyp, Ur Kasdimden Kengan ýurduna gitmek üçin gitdi. Olar Haranyň ýurduna gelenlerinde, şol ýerde galdylar, sebäbi ol ýer öri meýdany üçin örän gowy we özleri bilen gelenler üçin ýeterlik giňişlikli ýerdi.
2 Haran ýurdunyň halky Ybramyň Hudaýyň we adamlaryň öňünde ýagşy we dogruçyldygyny, onuň Hudaýy Rebbiň onuň bilendigini gördüler. Haran ýurdunyň ilatyndan käbirleri gelip, Ybrama goşuldylar. Ybram olara Rebbiň taglymatlaryny we ýollaryny öwretdi. Bu adamlar Ybramyň öýünde galdylar we oňa eýerdiler.
3 Ybram ýurtda üç ýyl galdy we üç ýyldan soň Reb Ybrama göründi we oňa şeýle diýdi: «Men seni Ur Kasdimden çykaryp, ähli duşmanlaryňyň elinden halas eden Rebdirin».

4 Indi bolsa, eger sen Meniň sesime gulak asyp, tabşyryklarymy, kanunlarymy we kanunlarymy berjaý etseň, duşmanlaryňy öňüňde ýykaryn we nesliňi gökdäki ýyldyzlar ýaly köpelderin, elleriňiň ähli işlerine bereket ibererin we sen hiç zatdan mahrum bolmazsyň.
5 Indi tur, aýalyňy we ähli emlägiňi alyp, Kengan ýurduna git we şol ýerde gal, Men seniň üçin Hudaý bolaryn we seni bereketlärin. Ybram turup, aýalyny we ähli emlägini alyp, Rebbiň aýdany ýaly Kengan ýurduna gitdi. Ybram Harandan çykanda elli ýaşyndady.
6 Ybram Kengan ýurduna gelip, şäheriň ortasynda ýaşady we şol ýerde çadyryny Kengan halkynyň arasynda gurdy.
7 Reb Ybrama Kengan ýurduna gelende, oňa göründi we şeýle diýdi: «Bu ýeri Men saňa we senden soňky nesilleriňe ebedilik berdim. Men seniň nesliňi gökdäki ýyldyzlar ýaly ederin we seniň görýän ähli ýerleriňi nesliňe miras hökmünde bererin».
8 Ybram Hudaýyň özi bilen gepleşen ýerinde gurbanlyk sypasyny gurdy we şol ýerde Rebbiň adyny tutdy.
9 Şol wagt, Ybram Kengan ýurdunda üç ýyl ýaşansoň, Nuh şol ýylda aradan çykdy, bu Ybramyň ömrüniň elli sekizinji ýylydy; Nuh dokuz ýüz elli ýyl ýaşady we aradan çykdy.
10 Ybram, aýaly, onuň ähli adamlary, onuň bilen bile gelenler we ýurduň halkyndan gelenler Kengan ýurdunda ýaşaýardylar; ýöne Ybramyň dogany Nahor, onuň kakasy Tera, Haranyň ogly Lut we olaryň ähli adamlary Haranda ýaşaýardylar.
11 Ybramyň Kenanda ýaşan bäşinji ýylynda Sodom, Gomorra we düzlükdäki ähli şäherleriň ilaty Elam patyşasy Kedorlaomeriň häkimiýetinden ýüz öwürdi, sebäbi düzlükdäki şäherleriň ähli patyşalary on iki ýyllap Kedorlaomere gulluk edip, oňa ýyllyk salgyt töläpdiler, ýöne on üçünji ýylda olar oňa garşy çykdylar.
12 Ybramyň Kengan ýurdunda ýaşanynyň onunjy ýylynda Şinar patyşasy Nimrod bilen Elam patyşasy Kedorlaomeriň arasynda uruş boldy. Nimrod Kedorlaomer bilen söweşip, ony basyp almaga geldi.
13 Çünki şol wagt Kedorlaomer Nimrodyň goşunynyň hökümdarlarynyň biridi. Diwardaky ähli adamlar dargap, galanlary bolsa ýer ýüzüne ýaýrap gidende, Kedorlaomer Elam ýurduna gitdi we onuň hökümdarlygyna garşy çykdy.
14 Şol günlerde Nimrod düzlükdäki şäherleriň gozgalaň turzandygyny görüp, tekepbirlik we gahar bilen Kedorlaomer bilen söweşe çykdy. Nimrod ähli şazadalaryny we raýatlaryny, takmynan ýedi ýüz müň adamy ýygnap, Kedorlaomer bilen söweşe çykdy. Kedorlaomer bäş müň adam bilen onuň garşysyna çykdy we olar Elam bilen Şinaryň arasyndaky Babyl jülgesinde söweşe taýýarlandylar.
15 Şol patyşalaryň hemmesi şol ýerde söweşdi. Nimrod we onuň halky Kedorlaomer halkynyň öňünde ýeňildi. Nimrodyň adamlaryndan alty ýüz müňe golaý adam öldi, patyşanyň ogly Mardon hem olaryň arasynda öldi.
16 Nimrod gaçyp, utanç we abraý bilen öz ýurduna gaýdyp geldi we uzak wagtlap Kedorlaomeriň tabynlygynda boldy. Kedorlaomer öz ýurduna gaýdyp geldi we öz goşunynyň baştutanlaryny töweregindäki patyşalara, Elasar patyşasy Arioka we Goýim patyşasy Tidala iberdi we olar bilen äht baglaşdy, olaryň hemmesi onuň buýruklaryna gulak asdy.
17 Ybramyň Kengan ýurdunda ýaşan on bäşinji ýylynda, ýagny onuň ömrüniň ýetmişinji ýylynda Reb Ybrama göründi we oňa şeýle diýdi: «Men seni bu ýeri miras hökmünde bermek üçin Ur Kasdimden çykaran Rebdirin».
18 Indi Meniň öňümde ýöräp, kämil bol we tabşyryklarymy berjaý et, çünki Men bu ýurdy Misraýym derýasyndan beýik Ýefrat derýasyna çenli saňa we seniň nesliňe miras hökmünde berjek.
19 Sen ata-babalaryňyň ýanyna parahatçylykda we ýaşda gaýdyp gelersiň, dördünji nesil bolsa bu ýere gaýdyp gelip, ony ebedi miras alar; Ybram gurbanlyk sypasyny gurup, özüne görünen Rebbiň adyny çagyrdy we gurbanlyk sypasynda Rebbe gurbanlyk getirdi.
20 Şol wagt Ybram yzyna gaýdyp, kakasyny, ejesini we kakasynyň öý-içerisini görmek üçin Harana gitdi. Ybram, aýaly we ähli emlägi Harana gaýdyp geldi we Ybram Haranda bäş ýyl ýaşady.
21 Haranyň ilatyndan köp adam, ýetmiş iki adam, Ybrama eýerdi we Ybrama Rebbiň taglymatlaryny we Onuň ýollaryny öwretdi, ol bolsa olara Rebbi tanamagy öwretdi.
22 Şol günlerde Reb Haranda Ybrama göründi we oňa şeýle diýdi: «Ine, Men saňa ýigrimi ýyl mundan ozal şeýle diýdim:
23 Öz ýurduňdan, dogduk mekanyňdan we ataňyň öýünden çykyp, saňa we çagalaryňa bermegim üçin görkezen ýerime git, çünki şol ýerde Men seni bereketleýärin, seni beýik millete öwürýärin we adyňy beýik ederin, ýer ýüzüniň halklary sende bereketlenerler».
24 Indi tur, sen, aýalyň, ähli maşgala agzalaryň, öýüňde doglanlaryň we Haranda döreden janlaryňyň hemmesi, bu ýerden çyk. Olary bu ýerden alyp çyk we Kengan ýurduna gaýdyp bar.
25 Şeýdip, Ybram aýaly Saraýy, ähli emlägini, öýünde doglan ähli adamlaryny we Haranda doglan jandarlaryny alyp, Kengan ýurduna gitdi.
26 Şeýdip, Ybram Rebbiň sözüne laýyklykda, Kengan ýurduna gaýdyp geldi. Onuň dogany Haranyň ogly Lut hem onuň bilen gitdi. Ybram ýetmiş bäş ýaşyndaka, Harandan Kengan ýurduna gaýdyp geldi.
27 Ol Rebbiň Ybrama beren buýrugy boýunça Kengan ýurduna geldi we çadyryny gurup, Mamre düzlüginde ýaşady. Onuň ýanynda doganynyň ogly Lut we onuň ähli emlägi bardy.
28 Reb Ybrama ýene-de görnüp: «Men bu ýeri seniň nesliňe bererin» diýdi. Ol şol ýerde özüne görnüp gelen Reb üçin gurbanlyk sypasyny gurdy, ol şu güne çenli Mamre düzlüginde dur.

14-NJI BAP

1 Şol günlerde Şinar ýurdunda ähli akyldarlykdan habarly we owadan görnüşli bir akyldar adam bardy, ýöne ol garyp we garypdy; onuň ady Rikaýondy we özüni üpjün etmekde kynçylyk çekýärdi.
2 Ol patyşa öz akyldarlygyny görkezmek üçin Müsüre, Müsür patyşasy Anomyň ogly Oswirisiň ýanyna gitmegi ýüregine düwdi; belki, ol patyşadan merhemet tapyp, ony terbiýeläp, oňa ideg edip biler; we Rikaýon şeýle etdi.
3 Rikaýon Müsüre gelende, Müsüriň ýaşaýjylaryndan patyşa barada sorady, Müsüriň ýaşaýjylary oňa Müsür patyşasynyň däbini gürrüň berdiler, sebäbi şol wagt Müsür patyşasynyň däbi şeýledi: ol öz şa köşgünden çykyp, ýylda

diňe bir gün daşary ýurtlara çykýardy, şondan soň patyşa şol ýerde galmak üçin öz köşgüne gaýdyp gelýärdi.
4 Patyşa çykan güni ýurtda höküm çykardy we dawasy bolanlaryň hemmesi şol gün patyşanyň huzuryna onuň haýyşyny almak üçin geldi.
5 Rikaýon Müsürdäki däp-dessury we patyşanyň huzuryna gelip bilmeýändigini eşidende, gaty gynandy we gynandy.
6 Agşam Rikaýon daşary çykyp, Müsürde öň çörek bişirilýän ýer bolan harabaçylykdaky bir öý tapdy we bütin gijäni şol ýerde, açlykdan ejir çekip geçirdi, gözlerinden ukusy aýryldy.
7 Rikaýon patyşa peýda bolýança şäherde näme etmelidigini we ol ýerde nädip ýaşamalydygyny öz içinde oýlandy.
8 Ol irden turup, aýlanyp ýörkä, ýolunyň öňünde gök önümleri we dürli tohumlary satýanlara duş geldi. Olar ilata berdiler.
9 Rikaýon şäherde ýaşamak üçin şeýle etmek isledi, ýöne ol halkyň däp-dessurlaryndan habarsyzdy we olaryň arasyndaky kör adam ýalydy.
10 Ol gidip, öz iýmitini üpjün etmek üçin gök önümler satyn aldy, köpçülik onuň daşyna ýygnanyp, ony masgara etdiler, gök önümler ondan alyndy we hiç zat galdyrmady.
11 Ol janyň agyrysy bilen turup, ah çekip, öňki gijäni geçiren çörek bişirýän jaýyna gitdi we ikinji gijäni hem şol ýerde ýatdy.
12 Şol gije ol açlykdan nädip halas bolup biljekdigi barada ýene-de öz içinde oýlandy we nähili hereket etmelidigini oýlandy.
13 Ol irden turup, ussatlyk bilen hereket etdi we ellerinde söweş gurallaryny göterip, halkdan otuz güýçli adamy işe aldy we olary Müsüriň mazarynyň üstüne çykaryp, şol ýere goýdy.
14 Ol olara şeýle tabşyryk berdi: «Patyşa şeýle diýýär: Güýçleniň we batyr boluň, iki ýüz kümüş teňňe berilýänçä, hiç kimiň bu ýerde jaýlanmasyn we soňra ol jaýlansyn. Şol adamlar şol ýylyň dowamynda Müsür halkyna Rikaýonyň tabşyrygy boýunça etdiler».
15 Sekiz aýyň içinde Rikaýon we onuň adamlary köp mukdarda kümüş we altyn baýlyklaryny topladylar, Rikaýon bolsa köp mukdarda at we beýleki haýwanlary alyp, ýene-de adamlary işe aldy, olara atlary berdi we olar onuň ýanynda galdylar.
16 Ýyl geçende, patyşa şähere çykanda, Müsüriň ähli ilaty Rikaýonyň we onuň adamlarynyň işi barada onuň bilen gürleşmek üçin ýygnandylar.
17 Patyşa bellenen güni çykdy, ähli müsürliler onuň huzuryna gelip, oňa gygyrdylar:
18 Patyşa ebedi ýaşasyn! Şäherde gullaryňa näme edýärsiň, şeýle köp kümüş we altyn berilýänçä, jesediň jaýlanmagyna ýol bermeýärsiňmi? Öňki patyşalaryň döwründen, hatda Adam atanyň döwründen şu güne çenli bütin dünýäde şeýle zat edildimi, ölüler diňe bellenen baha üçin jaýlanmaly dälmi?
19 Patyşalaryň dirilerden ýyllyk salgyt almagynyň däp bolandygyny bilýäris, ýöne sen diňe şeýle etmek bilen çäklenmän, ölülerden hem her gün salgyt alýarsyň.
20 Eý patyşa, indi biz muňa çydap bilmeris, sebäbi tutuş şäher şu sebäpli weýran boldy, sen muny bilmeýärsiňmi?
21 Patyşa olaryň aýdanlarynyň hemmesini eşidende, gaty gaharlandy we bu işe gahary geldi, sebäbi ol bu barada hiç zat bilmeýärdi.
22 Patyşa: «Meniň buýrugym bolmazdan, meniň ýurdumda şeýle erbet işi etmäge kim we nirede het edip bilýär?» diýdi.
23 Olar oňa Rikaýonyň we onuň adamlarynyň ähli işlerini gürrüň berdiler, patyşanyň gahary geldi we ol Rikaýonyň we onuň adamlarynyň huzuryna getirilmegini buýurdy.
24 Rikaýon müň töweregi çagany, ogul-gyzy alyp, olara ýüpek we keşde geýdirdi, olary atlara mündürip, öz adamlary arkaly patyşa iberdi, şeýle hem köp mukdarda kümüş, altyn we gymmatbaha daşlar, şeýle hem güýçli we owadan at alyp, patyşa sowgat hökmünde geldi we onuň öňünde ýere tagzym etdi; patyşa, onuň hyzmatkärleri we Müsüriň ähli ilaty Rikaýonyň işine haýran galdylar we onuň baýlygyny we patyşa getiren sowgatlaryny gördüler.
25 Bu patyşany örän begendirdi we ol muňa haýran galdy; Rikaýon onuň öňünde oturanda, patyşa ondan ähli işleri barada sorady we Rikaýon ähli sözlerini patyşanyň, onuň hyzmatkärleriniň we Müsüriň ähli ilatynyň öňünde paýhasly aýtdy.
26 Patyşa Rikaýonyň sözlerini we onuň paýhasyny eşidende, Rikaýonyň nazarynda merhemet tapdy we onuň paýhasy we ajaýyp çykyşlary üçin patyşanyň ähli hyzmatkärlerinden we Müsüriň ähli ilatyndan merhemet we mähirlilik bilen garşy aldy we şondan soň olar ony örän söýdüler.
27 Patyşa Rikaýona şeýle jogap berdi: «Seniň adyň indi Rikaýon däl-de, Fyrown bolar, sebäbi sen ölülerden salgyt alýardyň». Ol bolsa oňa Fyrown diýip at berdi.
28 Patyşa we onuň raýatlary Rikaýony akyldarlygy üçin söýýärdiler we ony patyşanyň gözegçiliginde kämillige ýetirmek üçin Müsüriň ähli ilaty bilen maslahatlaşdylar.
29 Müsüriň ähli ilaty we onuň akyldarlary şeýle etdiler we bu Müsürde kanun hökmünde kabul edildi.
30 Olar Rikaýon faraonyny Müsür patyşasy Oswirisiň ýolbaşçylygynda kämillige ýetirdiler we Rikaýon faraon Müsürde höküm sürýärdi, her gün tutuş şähere adalaty berjaý edýärdi, ýöne patyşa Oswiris ýylyň bir gününde, peýda bolmak üçin çykanda, ýurduň halkyna höküm çykarýardy.
31 Rikaýon faraon Müsüriň hökümetini hilegärlik bilen basyp aldy we Müsüriň ähli ilatyndan salgyt aldy.
32 Müsüriň ähli ilaty Rikaýon fyrowny örän gowy görýärdi we olar Müsürde özlerine we nesillerine höküm sürjek her bir patyşany fyrown diýip atlandyrmak barada perman çykardylar.
33 Şonuň üçin şol döwürden başlap, Müsürde höküm süren ähli patyşalar şu güne çenli Fyrown diýlip atlandyrylýardy.

15-nji BAP

1 Şol ýyl Kengan ýurdunda güýçli açlyk boldy we ýurduň ilaty açlyk sebäpli galyp bilmedi, sebäbi ol örän agyrdy.
2 Açlyk sebäpli Ybram we onuň ähli adamlary ýola düşüp, Müsüre gitdiler. Olar Misraýim derýasyna gelenlerinde, ýolda ýadawlykdan dynç almak üçin şol ýerde biraz wagt galdylar.
3 Ybram bilen Saraý Misraýym derýasynyň kenarynda ýöräp barýardylar. Ybram aýaly Saraýyň örän owadandygyny gördü.

4 Ybram aýaly Saraýa şeýle diýdi: «Hudaý seni şeýle owadan ýüz bilen ýaradandygy üçin, müsürlilerden gorkýaryn, sebäbi bu ýerlerde Hudaýdan gorkmak ýok, olar meni öldürip, seni alyp giterler».
5 Onda sen şeýle edersiň: "Senden soraýanlaryň hemmesine 'sen meniň uýam' diý, şonda meniň ýagdaýym gowy bolar, diri galyp, ölmezis".
6 Ybram açlyk sebäpli özi bilen Müsüre gelenleriň hemmesine, şeýle hem öz ýegeni Luta şeýle tabşyryk berdi: «Eger müsürliler senden Saraý barada sorasalar, ol Ybramyň gyz doganydyr diý».
7 Emma şu buýruklaryň hemmesine garamazdan, Ybram olara ynanmady, ýöne Saraýy alyp, bir sandykda goýdy we gap-gaçlarynyň arasynda gizledi, sebäbi Ybram müsürlileriň zalymlygy sebäpli Saraý üçin gaty alada edýärdi.
8 Şeýdip, Ybram we onuň ähli adamlary Misraýym derýasyndan çykyp, Müsüre geldiler. Olar şäheriň derwezelerinden girmänkäler, garawullar olaryň öňünde durup: «Patyşa öz malyňyzdan ondan birini beriň, soňra şähere giriň» diýdiler. Ybram we onuň ýanyndakylar şeýle etdiler.
9 Ybram ýanyndaky adamlar bilen Müsüre geldi. Olar gelip, Saraýyň gizlenen sandygyny getirdiler we müsürliler sandygy gördüler.
10 Patyşanyň hyzmatkärleri Ybrama golaýlaşyp: «Bu sandygyň içinde näme bar, biz görmedik?» diýdiler. Indi sandygy aç-da, içinde bar bolan ähli zadyň ondan birini patyşa ber».
11 Ybram: «Bu sandygy açmaryn, ýöne sen ondan näme sorasaň, şony bererin» diýdi. Fyrownyň emeldarlary Ybrama: «Bu gymmatbaha daşlardan ýasalan sandygy, bize ondan bir bölegini ber» diýdiler.
12 Ybram: «Islän zadyňyň hemmesini bererin, ýöne sandygy açma» diýdi.
13 Patyşanyň emeldarlary Ybramy gysdylar we sandygy zor bilen açdylar. Görseler, sandygyň içinde owadan bir aýal bar eken.
14 Patyşanyň emeldarlary Saraýy görenlerinde, onuň gözelligine haýran galdylar. Fyrownyň ähli emeldarlary we hyzmatkärleri Saraýy görmek üçin ýygnandylar, sebäbi ol örän owadandy. Patyşanyň emeldarlary ylgaşyp, görenleriniň hemmesini fyrowna gürrüň berdiler we Saraýy patyşa öwdüler. Fyrown ony getirmegi buýurdy, aýal bolsa patyşanyň huzuryna geldi.
15 Fyrown Saraýy görüp, onuň gözelligine haýran galdy. Patyşa bolsa onuň üçin örän begendi we onuň baradaky habary getirenlere sowgatlar berdi.
16 Soňra aýaly fyrownyň öýüne getirdiler. Ybram aýaly üçin gynandy we ony fyrownyň elinden halas etmegi üçin Rebbe ýalbardy.
17 Şol wagt Saraý hem doga edip şeýle diýdi: «Eý, Reb Hudaý, Sen meniň jenabym Ybrama öz ýurdundan we atasynyň öýünden Kengan ýurduna gitmegi aýtdyň we eger ol seniň tabşyryklaryňy ýerine ýetirse, oňa ýagşylyk etjekdigiňe söz berdiň; indi biz seniň tabşyran zadyňy ýerine ýetirdik, ýerimizi we maşgalamyzy taşlap, öň tanamaýan daşary ýurda we öň tanamaýan halkyň ýanyna gitdik».
18 Biz açlykdan gaça durmak üçin bu ýere geldik we bu betbagtçylyk meniň başyma geldi; indi, ýa Reb Hudaý, bizi halas et we bu zalymyň elinden halas et, rehimdarlygyň üçin maňa ýagşylyk et.
19 Reb Saraýyň sesini eşitdi we ony fyrownyň elinden halas etmek üçin perişde iberdi.
20 Patyşa gelip, Saraýyň öňünde oturdy. Görse, Rebbiň perişdesi olaryň üstünde durdy. Ol Saraýa göründi we oňa: «Gorkma, Reb seniň dilegiňi eşitdi» diýdi.
21 Patyşa Saraýa golaýlaşyp, ondan: «Seni şu ýere getiren adam kim?» diýip sorady. Sara: «Ol meniň doganym» diýdi.
22 Patyşa: «Ony beýgeltmek, ony beýgeltmek we seniň bize tabşyrýan ähli ýagşylyklaryňy etmek biziň borjumyzdyr» diýdi. Şol wagt patyşa Ybrama köp mukdarda kümüş, altyn we gymmatbaha daşlar, şeýle hem mallar, erkek hyzmatkärler we gyrnaklar iberdi. Patyşa Ybramy getirmegi buýurdy we ol patyşanyň öýüniň howlusynda oturdy. Şol gije patyşa Ybramy örän beýgeltdi.
23 Patyşa Saraý bilen gürleşmek üçin golaýlaşdy we oňa degmek üçin elini uzatdy. Perişde ony güýçli urdy. Saraý gorkup, oňa degmekden saklandy.
24 Patyşa Saraýa golaýlaşanda, perişde ony ýere urdy we bütin gijäni şeýle geçirdi, patyşa gaty gorkdy.
25 Şol gije perişde Saraý sebäpli patyşanyň ähli hyzmatkärlerine we onuň tutuş öýüne agyr zarba urdy. Şol gije fyrownyň öýündäkileriň arasynda uly ýas boldy.
26 Fyrown özüne düşen betbagtçylygy görüp: «Bu aýal sebäpli meniň başyma şeýle zat geldi» diýdi. Ol ondan biraz daşlaşyp, oňa ýakymly sözler aýtdy.
27 Patyşa Saraýa: «Bu ýere kimiň bilen gelendigiň barada aýtsana» diýdi. Saraýa: «Bu adam meniň adamym, men saňa onuň meniň doganymdygyny aýtdym, sebäbi sen ony erbetlik bilen öldürersiň öýdüp gorkdum» diýdi.
28 Patyşa Saraýdan daşda durdy we Rebbiň perişdesiniň betbagçylyklary ondan we onuň maşgalasyndan aýryldy. Fyrown Saraý sebäpli ejir çekendigini bildi we patyşa muňa örän geň galdy.
29 Irden patyşa Ybramy çagyryp, oňa şeýle diýdi: «Sen maňa näme etdiň? Näme üçin sen: «Ol meniň uýam» diýdiň? Şonuň üçin men ony özüme aýal edindim. Şonuň üçin bu agyr bela meniň we meniň öýümiň başyma geldi».
30 Ine, aýalyň, ony al-da, biziň ýerimizden git, ýogsam onuň sebäpli hemmämiz öleris. Fyrown Ybrama bermek üçin ýene-de mal-gara, erkek gul-gyrnak, kümüş we altyn aldy. Fyrown bolsa aýaly Saraýy oňa gaýtaryp berdi.
31 Patyşa öz gyrnaklaryndan doglan bir gyzy alyp, ony Saraýa hyzmatkär hökmünde berdi.
32 Patyşa gyzyna: «Gyzym, bu aýal sebäpli başymyzdan geçen betbagtçylygy görenimizden soň, meniň öýümde gyzjagaz bolmagyňdan, bu adamyň öýünde hyzmatkär bolmagyň gowudyr» diýdi.
33 Şeýdip, Ybram turdy we onuň ähli adamlary bilen Müsürden çykdy; fyrown öz adamlaryndan käbirlerine onuň we onuň bilen gidenleriň hemmesiniň ýanyna gitmegi buýurdy.
34 Şeýdip, Ybram ilki çadyryny guran, gurbanlyk sypasyny ýasan Kengan ýurduna gaýdyp geldi.
35 Ybramyň dogany Haranyň ogly Lutyň köp mal-garalary, goýunlary, iri şahly mallary we çadyrlary bardy, sebäbi Reb Ybramyň hatyrasyna olara rehimdarlyk etdi.
36 Ybram şol ýerde ýaşaýarka, Lutyň çopanlary Ybramyň çopanlary bilen dawalaşdylar, sebäbi olaryň emlägi olaryň

ýurtda bile ýaşamagy üçin gaty ulydy we mallary köp bolansoň, ýer olary sygdyryp bilmeýärdi.
37 Ybramyň çopanlary sürülerini otlatmaga gidenlerinde, olar ýurduň halkynyň meýdanlaryna gitmeýärdiler, ýöne Lutyň çopanlarynyň mallary başgaça gitdiler, sebäbi olara ýurduň halkynyň meýdanlarynda otlatmaga rugsat berildi.
38 Ýeriň halky bu wakany her gün görüp, Ybrama gelip, Lutyň çopanlary sebäpli onuň bilen dawalaşýardy.
39 Ybram Luta şeýle diýdi: «Sen maňa näme edýärsiň, meni ýurduň ýaşaýjylarynyň öňünde ýigrenýärsiň, çopanlaryňa başgalaryň meýdanlarynda mallaryňy bakmagy buýurýarsyň? Sen meniň bu ýerde Kengan halkynyň arasynda gelmişekdigimi bilmeýärsiňmi we näme üçin maňa şeýle edýärsiň?»
40 Ybram bu sebäpli Lut bilen her gün dawalaşýardy, ýöne Lut Ybramyň sözüne gulak asmady we şol bir zady dowam etdirdi we ýurduň ýaşaýjylary gelip, Ybram bilen bolan wakany gürrüň berdiler.
41 Ybram Luta: «Sen haçana çenli bu ýeriň ýaşaýjylarynyň arasynda meniň üçin böwet bolup galjaksyň? Indi senden haýyş edýärin, biziň aramyzda dawa-jenjel bolmasyn, sebäbi biz garyndaşdyrys.»
42 Emma menden aýrylyp, mallaryň we ähli emlägiň bilen ýaşajak ýer saýla, ýöne sen we öýüňdäkiler menden daşda dur.
43 Meniň ýanymdan gitmekden gorkma, sebäbi kimdir biri saňa zyýan ýetirse, maňa habar ber, men ondan seniň üçin öç alarys, diňe menden daşlaş.
44 Ybram bu sözleriň hemmesini Luta aýdandan soň, Lut turup, Iordan derýasynyň düzlügine seretdi.
45 Ol bu ýeriň tutuş suwlydygyny, adamlaryň we mallaryň öri üçin amatlydygyny gördi.
46 Lut Ybramyň ýanyndan şol ýere gitdi we şol ýerde çadyryny gurup, Sodomda ýaşady. Olar biri-birinden aýryldylar.
47 Ybram Hebronda ýerleşýän Mamre düzlüginde ýaşady we şol ýerde çadyryny gurdy. Ybram köp ýyllap şol ýerde galdy.

16-NJY BAP

1 Şol wagt Elam patyşasy Kedorlaomer goňşy ähli patyşalara, şol wagt öz ygtyýarynda bolan Şinar patyşasy Nimroda, Goýym patyşasy Tidala we Elasar patyşasy Arioka habar iberdi. Ol olar bilen äht baglaşyp: «Maňa gelip, maňa kömek ediň, biz Sodomyň ähli şäherlerini we onuň ilatyny ýok edip bileris, sebäbi olar on üç ýyl bäri maňa garşy gozgalaň turuzýarlar» diýdi.
2 Bu dört patyşa öz goşunlary bilen, takmynan sekiz ýüz müň adam bilen gitdiler we ýollarynda duşan her bir adamy öldürdiler.
3 Sodom we Gomorranyň bäş patyşasy: Adma patyşasy Şinab, Seboýym patyşasy Şemeber, Sodom patyşasy Bera, Gomorra patyşasy Berşa we Soar patyşasy Bela olary garşylamaga çykdylar we olaryň hemmesi Siddim jülgesinde birleşdiler.
4 Bu dokuz patyşa Siddim jülgesinde uruşdy; Sodom we Gomorra patyşalary Elam patyşalaryndan ýeňildi.
5 Siddim jülgesi hek çukurlaryna doludy. Elam patyşalary Sodom patyşalarynyň yzyndan kowaladylar. Sodom patyşalary düşelgeleri bilen gaçyp, hek çukurlaryna ýykyldylar. Galanlaryň hemmesi aman galmak üçin daglara gitdiler. Elamyň bäş patyşasy olaryň yzyndan gelip, Sodom derwezelerine çenli kowaladylar we Sodomdaky ähli zady aldylar.
6 Olar Sodom we Gomorra şäherleriniň ählisini taladylar, şeýle hem Ybramyň doganynyň ogly Luty we onuň emlägini ele geçirdiler, Sodom şäherleriniň ähli mal-mülküni ele geçirip, gitdiler; söweşde bolan Ybramyň hyzmatkäri Unik muny görüp, patyşalaryň Sodom şäherlerine eden işleriniň hemmesini we Lutyň olaryň tarapyndan ýesir alnandygyny Ybrama gürrüň berdi.
7 Ybram muny eşidip, üç ýüz on sekiz töweregi adam bilen ýerinden turdy. Şol gije ol patyşalaryň yzyndan kowalap, olary öldürdi. Olaryň hemmesi Ybram bilen onuň adamlarynyň öňünde ýykyldy. Gaçyp giden dört patyşadan başga hiç kim galmady we her biri öz ýoluna gitdi.
8 Şeýdip, Ybram Sodomyň ähli emlägini, şeýle hem Luty, onuň emlägini, aýallaryny, çagalaryny we oňa degişli bolan ähli zady yzyna aldy, şonuň üçin Lut hiç zatdan mahrum bolmady.
9 Ol bu patyşalary ýeňip gaýdyp gelende, öz adamlary bilen patyşalaryň bilelikde uruş eden Siddim jülgesinden geçdi.
10 Sodomyň şasy Bera we onuň ýanyndaky beýleki adamlar, Ybramy we onuň adamlaryny garşylamak üçin, düşen hek çukurlaryndan çykdylar.
11 Iýerusalimiň patyşasy Adonisdek, ýagny Sam, öz adamlary bilen bilelikde Ybramy we onuň halkyny garşylamaga çykdy, çörek we şerap bilen, olar Melek jülgesinde bile galdylar.
12 Adonisdek Ybrama ak pata berdi we Ybrama duşmanlaryndan alnan ähli zatlaryň ondan birini berdi, sebäbi Adonisdek Hudaýyň huzurynda ruhanydy.
13 Sodom we Gomorra patyşalarynyň hemmesi öz hyzmatkärleri bilen Ybrama gelip, ondan ýesir alan hyzmatkärlerini yzyna gaýtaryp bermegini we ähli emlägi özüne almagyny haýyş etdiler.
14 Ybram Sodom patyşalaryna şeýle jogap berdi: «Gökleri we ýeri ýaradan, janymy ähli kynçylyklardan halas eden, şu gün meni duşmanlarymdan halas edip, olary elime beren Rebden ant içýärin, ertir siz: «Ybram biziň halas eden emlägimiz bilen baýady» diýip öwünmezligiňiz üçin, siziň hiç zatlaryňyzy almaryn.
15 Çünki bil baglaýan Hudaýym Reb maňa şeýle diýdi: «Sen hiç zada mätäç bolmarsyň, çünki Men seniň ähli işleriňde seni bereketleýärin».
16 Indi bolsa, ine, seniňki şu ýerde, ony al-da git; Rebden ant içýärin, men senden bir diri jandan hem, bir aýakgap ýa-da bir ýüpden hem almaryn, diňe meniň bilen söweşe gidenleriň iýmitiniň, şeýle hem meniň bilen gidenleriň, Anaryň, Aşkolyň we Mamreniň paýlarynyň bahasyndan başga. Olar we olaryň adamlary, şeýle hem ýükleri gözegçilik etmek üçin galanlar oljadan öz paýlaryny alarlar.
17 Sodom patyşalary Ybrama aýdanlarynyň hemmesini berdiler we ony isleýän zadyny almagyna mejbur etdiler, ýöne ol islemedi.
18 Soňra ol Sodom patyşalaryny we olaryň galan adamlaryny iberdi we olara Lut barada buýruk berdi, olar bolsa öz ýerlerine gitdiler.
19 Şeýle hem, doganynyň ogly Lut hem öz emlägini alyp gitdi we olar bilen gitdi. Lut öz öýüne, Sodoma gaýdyp

geldi, Ybram bolsa öz halky bilen Hebrondaky Mamre düzlügine gaýdyp geldi.
20 Şol wagt Reb Hebronda Ybrama ýene-de göründi we oňa şeýle diýdi: «Gorkma, seniň sylagyň meniň öňümde örän uly, çünki Men seni köpeldýänçäm, seni bereketleýänçäm we zürýadyňy ölçäp-sanap bolmaýan gökdäki ýyldyzlar ýaly köpeldýänçäm seni terk etmerin».
21 Gözleriň bilen görýän şu ýerleriň ählisini Men seniň nesliňe bererin, olara ebedi miras bererin, diňe güýçli bol we gorkma, Meniň öňümde ýöräp, kämil bol.
22 Ybramyň ömrüniň ýetmiş sekizinji ýylynda, şol ýylda Pelekiň ogly Reu aradan çykdy. Reu iki ýüz otuz dokuz ýyl ýaşady we aradan çykdy.
23 Ybramyň aýaly Haranyň gyzy Saraý şol günler henizem çaga dogurmaýardy, şonuň üçin ol Ybramdan ogul ýa-da gyz dogurmady.
24 Ol çaga dogurmaýandygyny görüp, fyrownyň oňa beren gyrnagy Hajary alyp, ony adamsy Ybrama aýallyga berdi.
25 Hajar Saraýyň öwreden ähli ýollaryny öwrendi, şonuň üçin Hajar onuň gowy ýollaryndan ýöremekde hiç hili kemçilik çekmedi.
26 Saraý Ybrama: «Ine, meniň gyrnagym Hajar, onuň ýanyna bar, ol meniň dyzlaryma çöküp dogursyn, men hem ondan çaga edinerin» diýdi.
27 Ybram Kengan ýurdunda on ýyl ýaşandan soň, ýagny onuň ömrüniň segsen bäşinji ýylynda, Saraý Hajary oňa berdi.
28 Ybram aýaly Saraýyň sözüne gulak asdy we hyzmatkäri Hajary aldy. Ybram onuň ýanyna geldi we ol göwreli boldy.
29 Hajar göwreli bolandygyny görüp, örän begendi, emma onuň aýalynyň gözlerinde ýigrenç duýuldy we içinden: «Men Hudaýyň öňünde aýalym Saraýdan has gowydyryn, sebäbi aýalymyň aýaly agam bilen bolan ähli günleri ol göwreli bolmady, ýöne Reb maňa gysga wagtyň içinde göwrelilik berdi» diýdi.
30 Saraý Hajaryň Ybrama göwreli bolandygyny görende, onuň gyrnagyna göriplik etdi. Saraý içinden: «Bu, onuň menden has gowy bolmagynyň sebäbidir» diýdi.
31 Saraý Ybrama şeýle diýdi: «Meniň günäm seniň üstüňde bolsun, çünki sen Rebden çagalar üçin dileg eden wagtyňda, näme üçin Reb maňa seniň araňdan nesil bermegi üçin meniň üçin dileg etmediň?»
32 Men seniň huzuryňda Hajar bilen gürleşenimde, ol meniň sözlerimi ret edýär, sebäbi ol göwreli boldy, sen bolsa oňa hiç zat aýtma; maňa eden işleriň üçin Reb meniň bilen seniň araňda höküm çykarsyn».
33 Ybram Saraýa: «Gyrnagyň seniň eliňde, oňa näme isleseň, şony et» diýdi. Saraýa oňa azar berdi, Hajar bolsa ondan gaçyp çöle gitdi.
34 Rebbiň perişdesi ony gaçyp giden ýerinde, guýynyň ýanynda tapdy we oňa şeýle diýdi: «Gorkma, Men seniň nesliňi köpelderin, sen ogul dogurarsyň we onuň adyny Ysmaýyl dakarsyňyz; indi bolsa öz aýalyň Saraýyň ýanyna gaýdyp, onuň eline boýun bol».
35 Hajar şol guýynyň ýerine Beer-lahaý-roý diýip at berdi, ol Kadeş bilen Bered çölüniň arasyndaky guýydyr.
36 Şol wagt Hajar hojaýynyň öýüne gaýdyp geldi we günleriň ahyrynda Hajar Ybrama ogul dogurdy we Ybrama Ysmaýyl diýip at goýdy. Ybrama Ybrama segsen alty ýaşynda Ybrama Ysmaýyl dünýä indi.

17-NJI BAP

1 Şol günlerde, Ybramyň ömrüniň togsan birinji ýylynda, Kittim ogullary Tubal ogullary bilen uruşdylar, sebäbi Reb adam ogullaryny ýer ýüzüne dargadanda, Kittim ogullary gidip, Kanopiýa düzlüginde ýerleşdiler we şol ýerde şäherler gurup, Tibreý derýasynyň kenarynda ýaşadylar.
2 Tubalyň ogullary Toskanada ýaşadylar we olaryň çäkleri Tibreu derýasyna ýetdi. Tubalyň ogullary Toskanada bir şäher gurup, Tubalyň ogly Sabinanyň adyny kakalarynyň ady bilen Sabinanyň adyny goýdular we şu güne çenli şol ýerde ýaşaýarlar.
3 Şol wagt Kitim halky Tubal halky bilen uruşdy we Tubal halky Kitim halky tarapyndan ýeňildi. Kitim halky Tubal halkyndan üç ýüz ýetmiş adamy öldürdi.
4 Şol wagt Tubal ogullary Kittim ogullaryna kasam içip: «Siz biziň aramyzda nikalaşmaň we hiç kim gyzyny Kittim ogullarynyň hiç birine bermesin» diýdiler.
5 Şol günler Tubalyň ähli gyzlary owadandy, sebäbi şol wagtlar bütin dünýäde Tubalyň gyzlary ýaly owadan aýal ýokdy.
6 Aýallaryň gözelligine haýran galanlaryň hemmesi Tubalyň gyzlaryna baryp, olardan aýal aldylar. Şol günlerde aýallaryň gözelligine haýran galan patyşalar we şazadalar, erkek ogullary Tubalyň gyzlaryndan aýal aldylar.
7 Tubal ogullary Kitim ogullaryna gyzlaryny gyzlyga bermezlige kasam edenlerinden üç ýyl geçensoň, Kitim ogullaryndan ýigrimi töweregi adam Tubal gyzlaryndan käbirlerini almaga gitdi, ýöne hiç birini tapyp bilmediler.
8 Tubal ogullary olar bilen nikalaşmazlyk barada beren kasamlaryny berjaý etdiler we kasamlaryny bozmadylar.
9 Hasyl möwsüminde Tubalyň ogullary hasyl ýygnamak üçin ekin meýdanlaryna gitdiler. Kittimiň ýigitleri ýygnanyp, Sabinah şäherine gitdiler. Her bir erkek Tubalyň gyzlaryndan bir gyz alyp, öz şäherlerine geldi.
10 Tubalyň ogullary muny eşidip, olar bilen söweşmäge gitdiler, ýöne dag olardan örän beýik bolansoň, olary ýeňip bilmediler. Olar olary ýeňip bilmejekdiklerini görüp, öz ýerlerine gaýtdylar.
11 Şol ýylyň öwrülişiginde Tubal halky golaýdaky şäherlerden on müň töweregi adamy işe alyp, Kittim halky bilen söweşe girdi.
12 Tubal halky Kitim halky bilen söweşe çykyp, olaryň ýerlerini weýran edip, olara kynçylyk döretdiler. Bu söweşde Tubal halky Kitim halkyny ýeňdi. Kitim halky özleriniň örän kynçylyk çekýändigini görüp, Tubal gyzlaryndan bolan çagalary gurulan diwaryň üstüne, Tubal halkynyň gözüniň öňünde galdyrdylar.
13 Kittim ogullary olara: «Siz öz ogullaryňyz we gyzlaryňyz bilen söweşmäge geldiňizmi, şondan bäri biz siziň etiňiz we süňkleriňiz hasaplanmadykmy?» diýdiler.
14 Tubalyň halky muny eşidenlerinde, Kittimiň halky bilen uruşmagy bes edip, yzyna gaýtdylar.
15 Olar öz şäherlerine gaýdyp geldiler. Şol wagt Kittim halky ýygnanyp, deňziň kenarynda iki şäher gurdy we birine Purtu, beýlekisine bolsa Ariza diýip at berdiler.
16 Terahyň ogly Ybram togsan dokuz ýaşyndady.
17 Şol wagt Reb oňa göründi we şeýle diýdi: «Men seniň bilen Öz aramyzda äht baglaşaryn we seniň nesliňi köpeltmek üçin, seniň bilen Öz aramyzda baglaşýan äht

şudur: her bir erkek çagany, seniň we seniň nesliňi sünnetleniň».
18 Sekiz günden soň, ol sünnetlensin we bu äht siziň bedeniňizde ebedi äht bolar.
19 Indi seniň adyň Ybram däl-de, Ybraýym, aýalyň bolsa Saraý däl-de, Sara bolar.
20 Sebäbi Men ikiňizi hem bereketleýärin we sizden soň nesilleriňizi köpelderin, şonda sizden uly millet döreýär we sizden patyşalar çykýar.

18-NJI BAP

1 Ybraýym turup, Hudaýyň oňa buýranlarynyň hemmesini etdi. Ol öýündäki erkekleri we puluna satyn alnanlary alyp, Rebbiň oňa buýruşy ýaly sünnetledi.
2 Onuň sünnet etmedik hiç biri galmady, Ybraýym we onuň ogly Ysmaýyl sünnet edildi; Ysmaýyl sünnet edilende on üç ýaşyndady.
3 Üçünji gün Ybraýym çadyryndan çykyp, gapysynyň agzynda oturyp, bedeniniň agyrysyndan lezzet aldy.
4 Reb Mamre düzlüginde oňa göründi we üç hyzmatkär perişdesini onuň ýanyna iberdi. Ol çadyryň gapysynda oturypdy. Ol gözlerini galdyryp, uzakdan üç adamyň gelýändigini gördi. Ol turup, olary garşylamaga ylgady, olara tagzym edip, öýüne getirdi.
5 Ol olara şeýle diýdi: «Eger men siziň gözleriňiziň öňünde merhemet tapan bolsam, içeri girip, bir bölek çörek iýiň». Ol olary gyssady, olar içeri girdiler, ol olara suw berdi, olar aýaklaryny ýuwdular we olary çadyryň girelgesindäki agajyň aşagyna goýdy.
6 Ybraýym ylgap baryp, ýaş we gowy göle aldy we ony soýmaga howlukdy we hyzmatkäri Eliezere bişirmek üçin berdi.
7 Ybraýym çadyra girende, Saranyň ýanyna gelip, oňa: «Derrew üç ölçeg gowy un taýýarla, ony ýugur we etli gazanyň üstüne çörek bişir» diýdi. Sara şeýle hem etdi.
8 Ybraýym derrew olaryň öňüne ýag, süýt, sygyr we goýun etini getirip, göle etiniň eti bişmänkä, olaryň öňüne iýmäge berdi.
9 Olar naharlanyp bolandan soň, olaryň biri oňa: «Men seniň ýanyňa geljek wagtym bolar, şonda seniň aýalyň Sara ogul bolar» diýdi.
10 Soňra adamlar ýola düşüp, iberilen ýerlerine gitdiler.
11 Şol günlerde Sodom bilen Gomorranyň we tutuş bäş şäheriň ähli ilaty Rebbiň öňünde örän erbet we günäkärdi. Olar özleriniň ýigrenji işleri bilen Rebbiň gaharyny getirdiler we Rebbiň öňünde ýigrenji we kemsidiji garradylar. Şol günlerde olaryň ýamanlyklary we jenaýatlary Rebbiň öňünde örän ulydy.
12 Olaryň ýurdunda ýarym günlük ýolda ýöremek üçin örän giň bir jülge bardy, ol ýerde suw çeşmeleri we suwuň töwereginde köp ot-çöp bardy.
13 Sodom we Gomorra şäherleriniň ähli ilaty aýallary, çagalary we ähli emlägi bilen ýylda dört gezek şol ýere baryp, depler çalyp, tans edip şatlanardylar.
14 Şatlyk wagty olar turup, goňşularynyň aýallary bilen, şeýle hem goňşularynyň bokira gyzlary bilen gadyrlaşardylar we olaryň bilen lezzet alardylar. Her biri aýalyny we gyzyny goňşusynyň elinde görüp, bir söz hem aýtmazdy.
15 Olar ertirden agşama çenli şeýle etdiler, soňra her bir erkek öz öýüne, her bir aýal öz çadyryna gaýtdylar; olar ýylda dört gezek şeýle etdiler.
16 Şeýle hem, bir daşary ýurtly olaryň şäherlerine gelip, satyn alan zatlaryny şol ýere getirmek üçin getirende, bu şäherleriň ilaty, erkekler, aýallar we çagalar, ýaşlar we garrylar ýygnanyp, adamyň ýanyna baryp, onuň zatlaryny zor bilen alardylar we eýesiniň ýurda getiren ähli zatlary gutarýança, her birine biraz pul bererdiler.
17 Eger mal eýesi olara dawa edip: «Maňa näme etdiňiz?» diýip sorasa, olar bir-birden oňa gelip, her biri özüne berlen az zady görkezip, oňa kemsidip: «Men diňe seniň beren az zadyňy aldym» diýerdiler. Muny eşidenden soň, ol gynanç we ajylyk bilen olardan çykyp giderdi, şonda olar turup, onuň yzyndan gidip, uly şowhun we tolgun bilen ony şäherden çykarardylar.
18 Elam ýurdundan bir adam dürli reňkli nepis kürteni göterip, ýolda howlukman barýardy. Köşegini ýüp bilen daňyp, ýolda ýöräp barýardy.
19 Ol adam agşamara Sodom köçesinden geçip barýarka, gün batanda, ol gijäni geçirmek üçin şol ýerde galdy, ýöne hiç kim ony öýüne goýbermedi; şol wagt Sodomda erbet we erbet, ýaman iş etmäge ussat bir adam bardy, onuň ady Hedaddy.
20 Ol başyny galdyryp, şäheriň köçesinde syýahatçyny gördi we onuň ýanyna gelip: «Nireden gelýärsiň we nirä gidýärsiň?» diýip sorady.
21 Ol adam oňa: «Men Hebrondan Elama gidip, öz ýerime barýaryn. Gün batanda, hiç kim maňa öýüne girmäge rugsat bermedi. Meniň çörek, suw, saman we eşeklerim üçin ot-çöp bar bolsa-da, hiç zatdan gytçylyk çekmeýärin» diýdi.
22 Hedad oňa şeýle jogap berdi: «Islegiňiziň hemmesini men bererin, ýöne siz bütin gijäni köçede geçirmersiňiz».
23 Hedat ony öýüne getirdi. Ýolbars eşegiň ýüpünden örtügini çykaryp, öýüne getirdi. Ýolbars Hedadyň öýünde iýip-içip, eşege saman we ot berdi. Şol gijäni Hedadyň öýünde geçirdi.
24 Irden syýahatçy ýoluny dowam etdirmek üçin ir turanda, Hedat oňa: «Garaş, bir bölek çörek bilen ýüregiňi teselli et-de, git» diýdi. Ol adam onuň ýanynda galdy. Ol adam gitmek üçin turanda, olar ikisi hem gündiz bile iýip-içdiler.
25 Hedad oňa: «Günorta batýar, ýüregiň rahatlanar ýaly, gijäniň dowamynda galmaly» diýdi. Ol ony gijäniň dowamynda şol ýerde galmaga mejbur etdi. Ikinji gün ol irden turup gitmek üçin turdy. Hedad oňa: «Bir bölek çörek bilen ýüregiňi rahatlandyr-da, git» diýdi. Ol ikinji gün hem onuň bilen galdy. Soňra ol adam ýoluny dowam etdirmek üçin turdy.
26 Hedad oňa: «Ine, gün batyp barýar, ýüregiňi teselli etmek üçin meniň ýanymda gal, ertir irden turup, ýoluňy dowam et» diýdi.
27 Emma ol adam galmak islemedi, turup, eşegini eýerledi. Hedadyň aýaly ärine: «Bu adam iki gün bäri biziň ýanymyzda iýip-içip, bize hiç zat bermän, indi bolsa hiç zat bermän gidermi?» diýdi. Hedad oňa: «Dym» diýdi.
28 Ol adam eşegini eýerläp, Hedatdan eşege daňmak üçin ýüp we köýnek bermegini haýyş etdi.
29 Hedad oňa: «Sen näme diýýärsiň?» diýip sorady. Ol oňa: «Jenabym, sen maňa öýüňde gizleýän dürli reňkli ýüpüňi we köýnegiňi ber» diýdi.

30 Hedad adama şeýle jogap berdi: «Düşüňiň ýugurmasy şeýle: gören ýüpüň ömrüňiň ýüp ýaly uzaljakdygyny aňladýar, ýüpüň dürli reňklere boýalandygyny görmek bolsa, üzüm bagyň boljakdygyny we şol ýerde dürli miweli agaçlary ekjekdigiňi aňladýar».
31 Syýahatçy şeýle jogap berdi: «Ýok, jenap, men saňa ýüpi we dürli reňkli dokalan köýnegi berenimde oýadym, sen olary eşegiň üstünden çykaryp, maňa geýdirdiň». Hedad şeýle jogap berdi: «Men saňa düýşüňiň ýorgudyny aýtdym, ol gowy düýş, onuň ýorgudy şeýle».
32 Indi adam ogullary maňa dört kümüş teňňe beriň, bu meniň düýşleri ýormak borjum, maňa diňe senden üç kümüş teňňe gerek.
33 Ol adam Hedadyň sözlerine gaharlanyp, ajy-ajy aglady we Hedady Sodomyň hökümdary Serakyň ýanyna getirdi.
34 Ol adam öz işini kazy Serakyň öňünde düşündirdi. Hedad: «Bu beýle däl, ýöne mesele şeýle» diýip jogap berdi. Kazy bolsa syýahatçynyň ýanyna: «Bu Hedad saňa dogrusyny aýdýar, sebäbi ol şäherlerde düýşleri dogry ýormak bilen meşhurdyr» diýdi.
35 Ol adam kazynyň sözüne gygyryp: «Ýok, jenap, sebäbi men oňa eşegiň üstündäki ýüpi we köýnegini öýüne goýmak üçin beren günümdi» diýdi. Olaryň ikisi hem kazynyň öňünde jedelleşip, biri: «Mesele şeýle boldy», beýlekisi bolsa başgaça diýdi.
36 Hedad ol adama: «Düşlerimi ýormak üçin maňa dört kümüş teňňe ber, men hiç hili rugsat bermerin, öýümde iýen dört naharyňyň bahasyny töle» diýdi.
37 Ol adam Hedada: «Öýüňde iýen naharymyň üçin töleýärin, diňe öýüňde gizleýän ýüpüňi we köýnegiňi ber» diýdi.
38 Hedad kazynyň öňünde jogap berip, adama şeýle diýdi: «Men saňa düýşüňiň nähili ýugurulandygyny aýtmadymmy? Bagyň günleriň ýüp ýaly uzap, örtügiň bolsa üzüm bagyň boljakdygyny we onda dürli miweli agaçlary ekjekdigiňi aňladýar».
39 Düýşüňiň dogry ýugurmasy şeýle. Indi maňa talap edýän dört kümüş teňňäni ber, sebäbi men saňa hiç hili rugsat bermerin.
40 Ol adam Hedadyň sözlerine gygyrdy we ikisi kazynyň öňünde dawalaşdylar. Kazy hyzmatkärlerine buýruk berdi, olar bolsa olary öýden howlukmaçlyk bilen kowup çykardylar.
41 Sodom halky olary eşidende, olar kazy bilen dawalaşyp gitdiler. Olar olaryň töweregine ýygnanyp, gelmişege garşy gygyryp, ony şäherden howlukmaçlyk bilen kowup çykardylar.
42 Ol adam janyň agyrysy bilen eşeginiň üstünde ýoluny dowam etdirdi, aglap we nalyşyp.
43 Ol gidip barýarka, Sodom şäheriniň bozuk ýerinde başyna gelen zatlara aglady.

19-NJY BAP

1 Sodom şäherleriniň dört şähere dört kazysy bardy, olaryň atlary şeýledi: Sodom şäherinde Serak, Gomorra şäherinde Şarkad, Adma şäherinde Zabnak we Seboýim şäherinde Menon.
2 Ybraýymyň hyzmatkäri Eliýezer olara başga atlar dakdy we ol Seraky Şakra, Şarkada Şakrura, Zebnagy Kezobime we Menony Matzlodine öwürdi.
3 Sodom we Gomorra şäherleriniň ýaşaýjylary dört kazysynyň islegi bilen şäherleriň köçelerinde düşekler gurupdyrlar we eger bir adam bu ýerlere gelse, olar ony tutup, düşekleriniň birine getirip, zor bilen şol düşeklerde ýatmaga mejbur edipdirler.
4 Ol ýatanda, üç adam onuň baş tarapynda, üç adam aýagynyň ýanynda durup, düşegiň uzynlygyna görä ölçärdi. Eger adam düşegiň uzynlygyndan kiçi bolsa, alty adam ony iki ujundan uzadardy. Ol olara gygyranda, olar jogap bermediler.
5 Eger ol düşekden uzyn bolsa, olar ölüm derwezesine ýetýänçä, düşegiň iki tarapyny iki ujundan birleşdirerdiler.
6 Eger ol olara gygyrmagyny dowam etdirse, olar oňa: «Biziň ýerimize gelýän adama şeýle edilsin» diýip jogap bererdiler.
7 Sodom şäherleriniň ilatynyň edýän ähli bu işlerini eşidenlerinde, olar ol ýere gelmediler.
8 Garyp adam olaryň ýurduna gelende, oňa kümüş we altyn bererdiler we tutuş şäherde oňa bir bölek çörek bermezligi yglan ederdiler. Eger daşary ýurtly birnäçe günläp şol ýerde galyp, bir bölek çörek tapyp bilmän açlykdan ölse, ol ölende şäheriň ähli halky gelip, oňa beren kümüşlerini we altynlaryny alardylar.
9 Oňa beren kümüşlerini ýa-da altynlaryny tanaýanlar ony yzyna aldylar, ölenlerinde bolsa, onuň eşiklerini çykaryp, olaryň ugrunda söweşdiler, goňşusyndan üstün çykan bolsa olary aldy.
10 Şondan soň olar ony çöllerde gyrymsy agaçlaryň aşagynda jaýlaýardylar; şonuň üçin olar öz ýurdunda ölen her bir adama hemişe şeýle edýärdiler.
11 Wagtyň geçmegi bilen Sara Lutyň hal-ýagdaýyny soramak üçin Eliýezeri Sodoma iberdi.
12 Eliýezer Sodoma gitdi we ol ýerde Sodomly bir adam bilen bir nätanyş adam söweşýärdi. Sodomly adam garyp adamyň ähli eşiklerini çykaryp, gidipdi.
13 Bu garyp adam Sodomly adamyň özüne eden işi üçin Eliýezere ýalbaryp, ondan diläp sorady.
14 Ol oňa: «Sen näme üçin seniň ýurduňa gelen garyp adama şeýle edýärsiň?» diýdi.
15 Sodomly adam Eliezere: «Bu adam seniň doganyňmy ýa-da Sodom halky seni şu gün kazy edip goýdumy, sen bu adam hakda gürrüň berýärsiňmi?» diýip jogap berdi.
16 Eliezere garyp adamyň üçin Sodomly adam bilen dawalaşdy. Eliezere garyp adamyň eşiklerini Sodomly adamdan almaga golaýlaşanda, ol howlukdy we daş bilen Eliezere maňlaýyna urdy.
17 Eliýezeriň maňlaýyndan köp gan akdy. Ol adam gany görüp, Eliýezeri tutup: «Maňlaýyňdaky bu erbet gandan dynandygyň üçin maňa hakymy ber, sebäbi biziň ýurduňyzda däp-dessur we kanun şeýle» diýdi.
18 Eliýezer oňa: «Sen maňa zyýan ýetirdiň we hakyny tölemegimi talap edýärsiň, emma Eliýezer Sodomly adamyň sözüne gulak asmak islemedi» diýdi.
19 Ol adam Eliýezeri tutup, ony höküm çykarmak üçin Sodomyň kazysy Şakranyň ýanyna getirdi.
20 Ol adam kazy bilen gürleşip: «Jenabym, bu adam şeýle etdi, men ony daş bilen urdum, maňlaýyndan gan akdy, ol bolsa meniň hakymy bermek islemeýär» diýdi.
21 Kazy Eliýezere: «Bu adam saňa dogrusyny aýdýar, oňa hakyny ber, sebäbi biziň ýurduňyzda şeýle däp bar» diýdi. Eliýezer kazynyň sözlerini eşidip, daş galdyryp, kazy bilen

urdy. Daş onuň maňlaýyna degdi we kazynyň maňlaýyndan köp gan akdy. Eliýezer: «Eger ýurduňyzda şeýle däp bar bolsa, men oňa bermeli bolan zady şu adama ber, sebäbi bu seniň kararyň, sen ony höküm etdiň» diýdi.
22 Eliýezer Sodomly adamy kazynyň ýanynda galdyrdy, ol bolsa gitdi.
23 Elam patyşalary Sodom patyşalary bilen uruş edende, Elam patyşalary Sodomyň ähli emlägini basyp aldylar we Luty hem onuň emlägi bilen birlikde ýesir aldylar. Ybraýyma bu barada habar berlende, ol gidip, Elam patyşalary bilen uruşdy we Lutyň hem-de Sodomyň ähli emlägini olaryň elinden yzyna aldy.
24 Şol wagt Lutyň aýaly oňa gyz dogurdy we Lut onuň adyny Paltit goýup: «Hudaý ony we onuň tutuş öýüni Elam patyşalaryndan halas etdi» diýdi. Lutyň gyzy Paltit ulalyp, Sodomyň adamlarynyň biri ony aýal edinip aldy.
25 Bir garyp adam şähere iýmit gözläp geldi we birnäçe gün şäherde galdy. Sodomyň ähli halky bu adama bir bölek çörek bermezlik üçin, ol ýere ýykylýança, iýmäge rugsat bermezligi yglan etdiler. Olar şeýle hem etdiler.
26 Lutyň gyzy Paltit bu adamyň köçelerde açlykdan ýatanyny gördü, hiç kim oňa diri galmak üçin hiç zat bermedi, ol bolsa ölüm aýagynda ýatyrdy.
27 Onuň ýüregi adama rehim etdi we ony köp günläp gizlinlikde çörek bilen iýmitlendirdi, şonda bu adamyň jany direldi.
28 Ol suw almaga gidende, çöregi suw küýzesine salýardy, garybyň ýanyna gelende bolsa, çöregi küýzeden alyp, oňa iýdirýärdi; ol köp günläp şeýle edýärdi.
29 Sodom we Gomorra şäherleriniň ähli ilaty bu adamyň nädip şeýle köp günläp açlyga çydap bilýändigine haýran galdylar.
30 Olar biri-birine: «Bu diňe onuň iýip-içmegi bilen baglanyşyklydyr, sebäbi hiç kim köp günläp açlyga çydap bilmez ýa-da bu adamyň ýüzi hem üýtgemän ýaşap bilmez» diýdiler. Üç adam garyp adamyň ýaşaýan ýerinde gizlenip, oňa iýmäge çörek getiren adamy bilmek islediler.
31 Şol gün Lutyň gyzy Paltit suw almaga çykdy we küýzesine çörek saldy, garyp adamyň öýüne suw çekmäge gitdi. Küýzeden çörek alyp, garyp adama berdi, ol bolsa ony iýdi.
32 Üç adam Paltitiň garyp adama näme edendigini görüp, oňa: «Sen ony goldadyň, şonuň üçin ol aç galmady, keşbi üýtgemedi we beýlekiler ýaly ölmedi» diýdiler.
33 Üç adam gizlenen ýerinden çykyp, Paltiti we garyp adamyň elindäki çöregi aldylar.
34 Olar Paltiti alyp, kazylarynyň öňüne getirdiler we olara: «Ol şeýle etdi, garyp adamy çörek bilen üpjün eden ol, şonuň üçin ol şu wagta çenli ölmedi; indi bize bu aýalyň kanunymyzy bozandygy üçin nähili jeza çekmelidigini aýt» diýdiler.
35 Sodom we Gomorra şäherleriniň ilaty ýygnanyp, şäheriň köçesinde ot ýakdylar. Aýaly alyp, oda taşladylar, ol bolsa ýanyp kül boldy.
36 Adma şäherinde bir aýal bardy we oňa şeýle etdiler.
37 Bir syýahatçy irden öýüne gitmek üçin Adma şäherine gelip, bütin gijäni şol ýerde geçirdi. Gün ýaşyp, gyzyň kakasynyň öýüniň gapysynyň garşysynda oturdy. Gyz onuň öýüň gapysynda oturandygyny gördü.
38 Ol aýaldan bir içim suw sorady, aýal ondan: «Sen kim?» diýip sorady. Ol aýala: «Men şu gün ýolda ýöräp barýardym we gün batanda şu ýere ýetdim, şonuň üçin men bütin gijäni şu ýerde geçirerin, irden bolsa irden turup, ýolumy dowam etdirerin» diýdi.
39 Gyz öýe girip, adama iýip-içmek üçin çörek we suw getirdi.
40 Bu iş Adma halkyna mälim boldy we olar ýygnanyp, gyzyň bu işi üçin ony jezalandyrmak üçin kazylaryň öňüne getirdiler.
41 Kazy şeýle diýdi: «Bu aýal biziň kanunymyzy bozandygy üçin ölüm jezasyna höküm edilmelidir, şonuň üçin onuň barada şeýle karar çykaryldy».
42 Şol şäherleriň ilaty ýygnanyp, gyzyň başyny bal bilen çaldylar, kazynyň hökümi ýaly, ony başdan aýagyna çenli bal bilen ýagladylar we ony öz arylarynyň öýünde bolan arylaryň toparyna goýdular. Arylar onuň üstüne uçup baryp, ony çakdylar we onuň bütin bedeni şişdi.
43 Ýaş gyz arylaryň sebäpli gygyrdy, ýöne hiç kim oňa üns bermedi ýa-da rehim etmedi, şonuň üçin onuň gykylygy asmana galdy.
44 Reb Sodom şäherleriniň bu işlerine we ähli işlerine gaharlandy, sebäbi olarda iýmit köpdi we olaryň arasynda asudalyk bardy, emma garyplary we mätäçleri goldamak islemeýärdi. Şol günlerde olaryň ýaman işleri we günäleri Rebbiň öňünde uly boldy.
45 Reb Ybraýymyň öýüne gelen iki perişdäni Sodomy we onuň şäherlerini ýok etmek üçin çagyrdy.
46 Perişdeler iýip-içip bolanlaryndan soň, Ybraýymyň çadyrynyň gapysyndan turup, agşamara Sodoma ýetdiler. Lut bolsa Sodomyň derwezesinde otyrdy. Olary görende, olaryň garşysyna turup, ýere çenli tagzym etdi.
47 Şeýdip, ol olary gaty gyssandy we öýüne getirdi, olara iýjek iýmitlerini berdi we olar onuň öýünde gijäni geçirdiler.
48 Perişdeler Luta: «Tur, sen we ähli nesilleriň bu ýerden çyk, ýogsam bu şäheriň günäleri üçin ýok bolarsyň, çünki Reb bu ýeri ýok eder» diýdiler.
49 Perişdeler Lutyň, onuň aýalynyň, çagalaryň we oňa degişli ähli zatlaryň elinden tutdular we ony daşary çykaryp, şäherleriň daşyna çykardylar.
50 Olar Luta: «Janyňy halas et, gaç!» diýdiler. Ol we onuň ähli zatlary gaçyp gitdi.
51 Şonda Reb Sodom bilen Gomorranyň we ähli şu şäherleriň üstüne gökden Rebden kükürt we ot ýagdyrdy.
52 Ol bu şäherleri, ähli düzlügi, şäherleriň ähli ilatyny we ýerde ösýänleri weýran etdi; Lutyň aýaly Ado şäherleriň weýran edilişini görmek üçin yzyna seretdi, sebäbi onuň Sodomda galan gyzlaryna rehimi geldi, sebäbi olar onuň bilen gitmedi.
53 Ol yzyna seredende, duz sütünine öwrüldi we ol şu güne çenli şol ýerde dur.
54 Şol ýerde saklanýan öküzler her gün aýaklarynyň ujuna çenli duz ýalardylar, irden bolsa ol täzeden ösüp çykardy we olar şu güne çenli ony ýalap ýörler.
55 Lut we onuň ýanynda galan iki gyzy gaçyp, Adullam gowagyna gaçyp gitdiler we ol ýerde birnäçe wagt galdylar.
56 Ybraýym irden turup, Sodom şäherlerine näme edilendigini gördi we şäherlerden peçiň tüssesi ýaly ýokary galýandygyny gördü.
57 Lut we onuň iki gyzy gowakda galdylar we kakalaryna şerap içirdiler we onuň bilen ýatdylar, sebäbi olar bütin ýer

ýüzüniň ýok edilendigini pikir edip, ýer ýüzünde olardan tohum öndürip biljek hiç kimiň ýokdugyny aýtdylar.
58 Olar ikisi hem kakalary bilen ýatdylar we göwreli bolup, ogul dogurdylar. Ilkinji gyzy ogluna Mowab diýip at goýdy we: «Men ony kakamdan göwreli etdim; ol şu güne çenli mowaplylaryň atasydyr» diýdi.
59 Kiçi gyzy hem ogluna Benami diýip at goýdy; ol şu güne çenli ammon halkynyň atasydyr.
60 Mundan soň Lut we onuň iki gyzy ol ýerden gitdiler. Ol iki gyzy we ogullary bilen Iordan derýasynyň beýleki tarapynda ýaşady. Lutyň ogullary ulalyp, Kengan ýurdundan aýal alyp, çagalary dünýä indi. Olar ösüp, köpeldiler.

20-NJI BAP

1 Şol wagt Ybraýym Mamre düzlüginden göçüp, piliştlileriň ýurduna gitdi we Gerarda ýaşady; Ybraýymyň Kengan ýurdunda ýaşamagynyň ýigrimi bäşinji ýylynda, ömrüniň ýüzinnji ýylynda ol piliştlileriň ýurdundaky Gerara geldi.
2 Olar ýurda girenlerinde, ol aýaly Saradan: «Senden soraýan her bir adama sen meniň uýamdygyňy aýt, şonda biz ýurduň ýaşaýjylarynyň ýamanlygyndan gaça bileris» diýdi.
3 Ybraýym filistinlileriň ýurdunda ýaşaýarka, filistinlileriň patyşasy Abymelekiň hyzmatkärleri Saranyň örän owadandygyny görüp, Ybraýymdan onuň barada soradylar. Ol: «Ol meniň gyz doganym» diýdi.
4 Abymelekiň hyzmatkärleri Abymelekiň ýanyna baryp: «Kangan ýurdundan bir adam bu ýere ýaşamaga geldi, onuň örän owadan bir gyz dogany bar» diýdiler.
5 Abymelek öz hyzmatkärleriniň Sarany öwýän sözlerini eşitdi we öz emeldarlaryny iberdi, olar bolsa Sarany patyşanyň ýanyna getirdiler.
6 Sara Abimelekiň öýüne geldi. Patyşa Saranyň owadandygyny görüp, ony örän begendirdi.
7 Ol aýala golaýlaşyp: «Biziň ýerimize gelen adamyň kim?» diýip sorady. Sara jogap berip: «Ol meniň doganym, biz Kengan ýurdundan ýaşamaga geldik, başga ýerde ýaşamaga mümkinçilik tapdyk» diýdi.
8 Abymelek Sara şeýle diýdi: «Ine, meniň ýerim seniň öňüňde, doganyňy bu ýurduň özüne ýaran islendik ýerine ýerleşdir. Ol seniň doganyň bolany üçin, ony ýurduň ähli halklaryndan ýokary galdyrmak biziň borjumyzdyr».
9 Abymelek Ybraýymy çagyrtdy we Ybraýym Abymelekiň ýanyna geldi.
10 Abymelek Ybraýyma şeýle diýdi: «Ine, men seniň uýanyň Sara üçin isleýşiň ýaly hormatlanjakdygyňy buýurdym».
11 Şeýdip, Ybraýym patyşanyň ýanyndan çykdy, patyşanyň sowgatlary hem onuň yzyna düşdi.
12 Agşam wagty ýaly, adamlar dynç almaga ýatmazdan öň, patyşa tagtynda oturypdy we ony çuňňur uky basdy. Ol tagtda ýatyp, ertire çenli uklady.
13 Ol düýşünde Rebbiň perişdesiniň elinde ýalaňaç gylyç bilen oňa gelýändigini gördü. Perişde Abimelekiň üstünde durup, ony gylyç bilen öldürmek isledi. Patyşa düýşünde gorkup, perişdä: «Meniň öňümde näme günä etdim welin, sen meni gylyç bilen öldürmäge geldiň?» diýdi.
14 Perişde Abimelege şeýle jogap berdi: «Ine, sen düýn gije öýüňe getiren aýalyň sebäpli ölýärsiň, sebäbi ol Ybraýymyň aýaly, seniň öýüňe gelen ärli aýal. Indi bolsa, şol adamyň aýalyny yzyna ber, sebäbi ol onuň aýaly. Eger ony yzyna bermeseň, bil, sen we seniň ähli adamlaryň hökman ölersiň».
15 Şol gije piliştlileriň ýurdunda uly gykylyk boldy. Ýurduň ýaşaýjylary elindäki gylyçly bir adamyň keşbini görüp, ýurduň ýaşaýjylaryny gylyç bilen urdy, hatda olary hem urmagyny dowam etdirdi.
16 Şol gije Rebbiň perişdesi tutuş filistinlileriň ýurduna zarba urdy we şol gije we ertesi gün irden uly bir howsala düşdi.
17 Abymelekiň Ybraýymyň aýaly Sara sebäpli ähli göwreliler we olaryň ähli çaga akmalary ýapyldy. Rebbiň eli olaryň üstündedi.
18 Ertesi Abimelek gorkudan, aljyraňňylykdan we uly gorkydan turdy. Ol öz hyzmatkärlerini çagyryp, olara düýşüni gürrüň berdi. Halk gaty gorkdy.
19 Patyşanyň hyzmatkärleriniň arasynda duran bir adam patyşa şeýle jogap berdi: «Eý hökümdar patyşa, bu aýaly ärine gaýtaryp ber, sebäbi ol onuň äri, çünki bu adam Müsüre gelende, Müsür patyşasynyň başyna hem şeýle zat geldi».
20 Ol aýaly barada: «Ol meniň gyz doganym, sebäbi ol öz ýaşaýan ýurduna göçüp gelende şeýle edýär» diýdi.
21 Fyrown bu aýaly özüne aýal edinmek üçin adam iberdi we Reb ony adamsynyň ýanyna gaýtaryp berýänçä, oňa agyr betbagçylyklar getirdi.
22 Indi, eý hökümdar patyşa, düýn gije tutuş ýurda näme bolandygyny bil. Ol ýerde uly howsala, uly dert we ýas bardy. Biz munuň seniň alan aýalyň sebäpli bolandygyny bilýäris.
23 Indi bu aýaly adamsyna gaýtaryp ber, ýogsam Müsür patyşasy fyrownyň we onuň raýatlarynyň başyna gelen zat biziň hem başymyzdan geçer, şeýlelikde biz ölmeris. Abimelek derrew çagyrdy we Sarany çagyrdy, ol onuň huzuryna geldi, ol hem Ybraýymy çagyrdy, ol hem onuň huzuryna geldi.
24 Abymelek olara: «Siz näme üçin özleriňizi dogan we uýa hasaplaýarsyňyz, men bolsa bu aýaly aýal edinip aldym?» diýdi.
25 Ybraýym şeýle diýdi: «Men aýalym sebäpli öljek bolup pikir etdim; Abymelek goýunlary we iri şahly mallary, erkek gullary we gyrnaklary, müň kümüş teňňäni Ybraýyma berdi, Sarany bolsa oňa gaýtaryp berdi».
26 Abymelek Ybraýyma şeýle diýdi: «Ine, tutuş ýurt seniň öňüňde, nirede isleseň, şol ýerde ýaşa».
27 Ybraýym bilen onuň aýaly Sara patyşanyň huzuryndan hormat we hormat bilen çykyp, Gerar ýurdunda ýaşadylar.
28 Piliştlileriň ýurdunyň ähli ilaty we patyşanyň hyzmatkärleri henizem agyry çekýärdiler, sebäbi perişde Sara sebäpli bütin gije olara salan betbagçylyk sebäpli.
29 Abymelek Ybraýymy çagyryp: «Bu ölümi biziň aramyzdan aýyrsyn diýip, gullaryň üçin Hudaýyň Rebden dileg et» diýdi.
30 Ybraýym Abimelek we onuň raýatlary üçin doga etdi we Reb Ybraýymyň dogasyny eşitdi we Abimelek we onuň ähli raýatlaryny sagaltdy.

21-nji BAP

1 Ybraýymyň Gerarda, filistimlileriň ýurdunda ýaşan döwrüniň bir ýyl dört aýynyň ahyrynda Hudaý Sarany gördi we Reb ony ýatlady. Sara göwreli bolup, Ybraýyma bir ogul dogurdy.
2 Ybraýym Saradan doglan oglunyň adyny Yshak goýdy.
3 Ybraýym ogly Yshagy sekiz günlük bolanda, Hudaýyň Ybraýymdan soňky nesillerine etmegini tabşyrandygy ýaly, sünnetledi; Yshak doglanda, Ybraýym ýüz, Sara bolsa togsan ýaşyndady.
4 Çaga ulalyp, süýtden aýryldy. Yshagyň süýtden aýrylan güni Ybraýym uly zyýapat berdi.
5 Sam, Eber we ýurduň ähli uly adamlary, Pilişlileriň patyşasy Abymelek, onuň emeldarlary we goşun serkerdesi Pikol ogly Yshagyň süýtden aýrylan gününde Ybraýymyň guran zyýafatynda iýip-içip, şatlanmak üçin geldiler.
6 Ybraýymyň kakasy Tera we onuň dogany Nahor hem Harandan geldiler. Olar we olaryň ähli nesilleri Saranyň ogul dünýä inendigini eşidip, örän begendiler.
7 Olar Ybraýymyň ýanyna gelip, Yshagyň süýtden aýrylan gününde Ybraýymyň guran zyýafatynda iýip-içdiler.
8 Tera bilen Nahor Ybraýym bilen şatlanyp, onuň ýanynda filistleriň ýurdunda köp gün galdylar.
9 Şol wagt Reguwyň ogly Seruk aradan çykdy, ol Ybraýymyň ogly Yshagyň doglan gününiň birinji ýylyndady.
10 Serugyň jemi iki ýüz otuz dokuz ýyl ömrüni dowam etdirip, öldi.
11 Ybraýymyň ogly Ysmaýyl şol günlerde ulalyp, Sara Ybraýyma Yshagy dogrup berende, ol on dört ýaşyndady.
12 Hudaý Ybraýymyň ogly Ysmaýyl bilen boldy. Ol ulalyp, ýaý ulanmagy öwrendi we ok atyjy boldy.
13 Yshak bäş ýaşyndaka, Ysmaýyl bilen çadyryň agzynda oturypdy.
14 Ysmaýyl Yshagyň ýanyna gelip, onuň garşysynda oturdy. Ol ýaýy alyp, ony çekdi we okuny içine saldy we Yshagy öldürmegi niýet etdi.
15 Sara Ysmaýylyň ogly Yshaga näme etmek isleýändigini görüp, oglunyň üçin gaty gynandy. Şonuň üçin ol Ybraýymy çagyryp: «Bu gyrnagy we onuň ogluny kow, sebäbi onuň ogly meniň oglum bilen mirasdüşer bolmaz, sebäbi ol şu gün oňa şeýle etmek isledi» diýdi.
16 Ybraýym Saranyň sözüne gulak asdy we irden turdy. Ol on iki çörek we bir küýze suw alyp, Hajara berdi we ony ogly bilen iberdi. Hajar ogly bilen çöle gitdi we olar Paran çölünde çölüň ýaşaýjylary bilen ýaşadylar, Ysmaýyl bolsa ok atyjy bolup, çölde uzak wagtlap ýaşady.
17 Soňra ol ejesi bilen Müsür ýurduna gitdiler we şol ýerde ýaşadylar. Hajar ogluna Müsürden Meriba atly bir aýal aldy.
18 Ysmaýylyň aýaly göwreli bolup, dört ogul we iki gyz dogurdy. Ysmaýyl, ejesi, aýaly we çagalary bilen çöle gaýdyp gitdiler.
19 Olar öz ýaşaýan çöllerinde çadyr gurup, syýahatlaryny dowam etdirdiler, soňra bolsa aýlyk we ýyllyk dynç aldylar.
20 Hudaý Ysmaýyla kakasy Ybraýymyň hatyrasyna goýun-gola we çadyr berdi, şonuň üçin ol adam mal-garasyny köpeltdi.
21 Ysmaýyl çöllerde we çadyrlarda ýaşap, uzak wagtlap syýahat edip, dynç aldy, emma kakasynyň ýüzüni görmedi.
22 Birnäçe wagtdan soň Ybraýym aýaly Sara: «Men oglum Ysmaýyly görmäge giderin, sebäbi ony köp wagt bäri görmändigim üçin ony görmek isleýärin» diýdi.
23 Ybraýym ogly Ysmaýyly gözlemek üçin düýeleriniň birine münüp, çöle gitdi, sebäbi ol öz ähli emlägi bilen çölde çadyrda ýaşaýandygyny eşitdi.
24 Ybraýym çöle gitdi we günortan wagty Ysmaýylyň çadyryna ýetdi we Ysmaýyly sorady. Ol Ysmaýylyň aýalynyň çagalary bilen çadyrda oturandygyny, äri we ejesi bolsa olaryň ýanynda däldigini gördü.
25 Ybraýym Ysmaýylyň aýalyna: «Ysmaýyl nirede gitdi?» diýip sorady. Aýaly: «Ol aw etmäge meýdana gitdi, Ybraýym bolsa henizem düýäniň üstündedi, sebäbi aýaly Sara düýeden düşmejekdigi barada ant içip, ýere düşmedi» diýdi.
26 Ybraýym Ysmaýylyň aýalyna: «Gyzym, maňa biraz suw ber, içeýin, sebäbi men ýoldan ýadadym» diýdi.
27 Ysmaýylyň aýaly Ybraýyma: «Bizde ne suw bar, ne-de çörek bar» diýdi. Ol çadyrda oturyp, Ybraýymy görmedi, ondan kimdigini hem soramady.
28 Emma ol çadyrda çagalaryny urup, olara nälet edýärdi, şeýle hem adamsy Ysmaýyla nälet aýdyp, ony kemsidýärdi. Ybraýym Ysmaýylyň aýalynyň çagalaryna aýdan sözlerini eşidip, gaty gaharlandy we närazy boldy.
29 Ybraýym çadyrdan çykyp gelýän aýaly çagyrdy. Aýal gelip, Ybraýymyň garşysynda durdy, sebäbi Ybraýym henizem düýäniň üstünde oturypdy.
30 Ybraýym Ysmaýylyň aýalyna: «Äriň Ysmaýyl öýüne gaýdyp gelende, oňa şu sözleri aýt:
31 Pilişlileriň ýurdundan bir garry adam seni gözläp şu ýere geldi, onuň keşbi we keşbi şeýledi; men ondan kimdigini soramadym, sen bu ýerde ýokdugyň üçin ol maňa: «Äriň Ysmaýyl gaýdyp gelende, oňa şeýle diý: 'Öýe geleniňde, şu ýere goýan çadyryň şu çüýüni çykaryp, ýerine başga bir çüý goý'» diýdi.
32 Ybraýym aýala beren tabşyrygyny tamamlady we düýä münüp, öýüne tarap ýola düşdü.
33 Ysmaýyl ejesi bilen kowdan gaýdyp geldi we çadyra gaýdyp geldi, aýaly oňa şeýle diýdi:
34 Pilişlileriň ýurdundan bir garry adam seni gözläp geldi, onuň keşbi we keşbi şeýledi; men ondan kimdigini soramadym, sen öýde ýokdugyň üçin ol maňa: «Äriň öýe gelende, oňa şeýle diý, garry adam: 'Bu ýere goýan çadyryň çüýüni çykaryp, ýerine başga bir çüý goý' diýýär» diýdi.
35 Ysmaýyl aýalynyň sözlerini eşidip, onuň öz kakasydygyny we aýalynyň oňa hormat goýmaýandygyny bildi.
36 Ysmaýyl kakasynyň aýalyna aýdan sözlerini düşündi we kakasynyň sözüne gulak asdy. Ysmaýyl ol aýaly taşlady we ol gitdi.
37 Soňra Ysmaýyl Kengan ýurduna gitdi we başga bir aýal aldy we ony öz ýaşaýan çadyryna getirdi.
38 Üç ýyldan soň Ybraýym: «Men oglum Ysmaýyly ýene-de görjek, sebäbi ony köp wagt bäri görmändim» diýdi.
39 Ol düýesine münüp, çöle gitdi we günortan wagty Ysmaýylyň çadyryna ýetdi.
40 Ol Ysmaýyly sorady, aýaly çadyrdan çykyp: «Jenabym, ol bu ýerde däl, sebäbi ol meýdana aw etmäge we düýeleri otlatmaga gitdi» diýdi. Aýal Ybraýyma: «Jenabym, çadyra

gir-de, bir bölek çörek iý, sebäbi ýolda janyň ýadaw bolar» diýdi.
41 Ybraýym oňa: «Men ýolumy dowam etdirmek üçin howlukýaryn, ýöne maňa biraz suw ber, sebäbi suwsadym» diýdi. Aýal çadyra ylgap girdi we suw we çörek getirip, Ybraýyma berdi. Ol ony iýmäge höweslendirdi. Ol iýip-içdi we ýüregi rahatlandy we ogly Ysmaýyla ak pata berdi.
42 Ol naharyny gutaryp, Rebbe alkyş aýtdy we Ysmaýylyň aýalyna: «Ysmaýyl öýe gelende, oňa şu sözleri aýt:
43 Piliştlileriň ýurdundan bir garry adam gelip, seniň halyňy sorady, sen bolsa bu ýerde ýokdyň. Men oňa çörek we suw getirdim, ol iýip-içdi we ýüregi teselli tapdy.
44 Ol maňa şeýle diýdi: «Äriň Ysmaýyl öýe gelende, oňa: „Çadyryňyň myhy örän gowy, ony çadyrdan aýyrma“ diý».
45 Ybraýym aýala tabşyrygy tamamlap, öz öýüne, Piliştlileriň ýurduna gitdi; Ysmaýyl öz çadyryna gelende, aýaly şatlyk we şatlyk bilen ony garşylamaga çykdy.
46 Aýal oňa: «Piliştlileriň ýurdundan bir garry adam geldi, onuň keşbi şeýledi. Ol seni soraýardy, sen bolsa bu ýerde ýokdyň. Men çörek we suw getirdim, ol iýip-içdi we ýüregi rahatlandy» diýdi.
47 Ol maňa şeýle diýdi: «Äriň Ysmaýyl öýe gelende, oňa: 'Çadyryňyň myhy örän gowy, ony çadyrdan aýyrma' diý».
48 Ysmaýyl onuň öz kakasydygyny we aýalynyň ony hormatlandygyny bildi we Reb Ysmaýyly bereketledi.

22-NJI BAP

1 Soňra Ysmaýyl turup, aýalyny, çagalaryny, mal-garasyny we ähli emlägini alyp, ol ýerden ýola düşüp, Filiştlileriň ýurduna, kakasynyň ýanyna gitdi.
2 Ybraýym ogly Ysmaýyla Ysmaýylyň ilkinji aýaly bilen bolan şertnamasyny, onuň eden işini gürrüň berdi.
3 Ysmaýyl we onuň ogullary Ybraýymyň ýanynda köp wagtlap şol ýerde ýaşadylar, Ybraýym bolsa uzak wagtlap filistleriň ýurdunda ýaşady.
4 Günler uzalyp, ýigrimi alty ýyla ýetdi. Şondan soň Ybraýym öz hyzmatkärleri we ähli eýeleri bilen piliştlileriň ýurdundan uzak ýere göçdüler we Hebrona golaýlaşyp, şol ýerde galdylar. Ybraýymyň hyzmatkärleri suw guýularyny gazdylar. Ybraýym we onuň ähli eýeleri suwuň kenarynda ýaşaýardylar. Piliştlileriň patyşasy Abimelekiň hyzmatkärleri Ybraýymyň hyzmatkärleriniň ýurduň çäklerinde suw guýularyny gazandygyny eşitdiler.
5 Olar gelip, Ybraýymyň hyzmatkärleri bilen dawalaşdylar we gazan uly guýularyny taladylar.
6 Piliştlileriň patyşasy Abymelek bu wakany eşidip, goşunbaşysy Pikol we ýigrimi adam bilen Ybraýymyň ýanyna geldi. Abymelek Ybraýyma öz hyzmatkärleri barada gürrüň berdi, Ybraýym bolsa hyzmatkärleriniň ony talan guýusy üçin Abymeleke käýinç berdi.
7 Abymelek Ybraýyma şeýle diýdi: «Bütin ýer ýüzüni ýaradan Rebden ant içýärin, men şu güne çenli gullarymyň seniň gullaryňa eden işini eşitmedim».
8 Ybraýym ýedi goýun guzyny alyp, Abimeleke berip: «Bu guýyny meniň gazandygymyň subutnamasy bolsun, bulary meniň elimden al» diýdi.
9 Abymelek Ybraýymyň oňa beren ýedi goýun guzyny aldy, sebäbi ol oňa köp mal-gara we iri şahly mallar beripdi. Abymelek guýy hakda Ybraýyma kasam etdi, şonuň üçin ol guýyny Beýerşeba diýip atlandyrdy, sebäbi olar şol ýerde onuň hakda kasam etdiler.
10 Şeýdip, olar ikisi hem Beýerşebada äht baglaşdylar. Abymelek goşunbaşysy Pikol we onuň ähli adamlary bilen bilelikde piliştlileriň ýurduna gaýdyp geldiler. Ybraýym we onuň ähli adamlary Beýerşebada ýaşadylar we ol uzak wagtlap şol ýerde ýaşadylar.
11 Ybraýym Beýerşebada uly bir bag ekdi we onuň üçin ýeriň dört tarapyna seredýän dört derweze ýasady we şol ýerde üzüm bagyny ekdi. Şeýlelik bilen, ýolagçy Ybraýymyň ýanyna gelende, ýolunyň ugrundaky islendik derwezeden girip, şol ýerde galyp, iýip-içip, doýgunlyk bilen ýola düşerdi.
12 Sebäbi Ybraýymyň öýi her gün onuň öýünde iýip-içmäge gelýän, geçen we dünýäden geçen adamlaryň ogullary üçin hemişe açykdy.
13 Açlyk çekip, Ybraýymyň öýüne gelen her bir adama iýip-içip, doýmagy üçin çörek bererdi, öýüne ýalaňaç gelen her bir adama isleýän eşiklerini geýdirerdi, kümüş we altyn bererdi we ony ýerde ýaradan Rebbi oňa tanadardy; Ybraýym ömrüniň ahyryna çenli şeýle etdi.
14 Ybraýym, onuň ogullary we ähli mülkleri Beýerşebada ýaşadylar we ol Hebrona çenli çadyryny gurdy.
15 Ybraýymyň dogany Nahor, onuň kakasy we olaryň ähli emlägi Haranda ýaşaýardylar, sebäbi olar Ybraýym bilen Kengan ýurduna gelmediler.
16 Nahordan hem çagalar dünýä indi. Milka olary Ybraýymyň aýaly Saranyň gyz dogany Haranyň gyzy Nahordan dogurdy.
17 Onuň doglanlarynyň atlary şulardyr: Uz, Buz, Kemuel, Kesed, Hazo, Pildaş, Tidlaf we Betuel. Bu sekiz ogluň Milkadan bolan ogullarydyr. Bulary Ybraýymyň dogany Nahordan Milka doglan.
18 Nahoruň Reuma atly bir gyrnagy bardy. Ol Nahordan Zebak, Gakaş, Takaş we Maakany dogurdy; olar dört oguldy.
19 Nahoryň gyzlaryndan başga-da on iki ogul doglandy we olaryň Haranda hem çagalary bardy.
20 Nahoryň ilkinji ogly Uzyň ogullary: Aby, Keref, Gadin, Melus we olaryň gyz dogany Debora.
21 Buzuň ogullary Berahel, Naamat, Şewa we Madonudy.
22 Kemueliň ogullary Aram we Rekobdy.
23 Kesediň ogullary Anamlek, Meşaý, Benon we Ýifi, Hazowyň ogullary bolsa Pildaş, Meki we Operdi.
24 Pildaşyň ogullary Arud, Hamum, Mered we Molokdy.
25 Tidlafyň ogullary Muşan, Kuşan we Mutsidi.
26 Betueliň ogullary Sekar, Laban we olaryň gyz dogany Rebekkady.
27 Nahoryň Haranda doglan ogullarynyň uruglary şulardyr; Kemueliň ogly Aram we onuň dogany Rekob Harandan çykyp, Ýefrat derýasynyň kenarynda bir jülge tapdylar.
28 Olar şol ýerde şäher gurup, şäheriň adyny Aram ogly Petoryň ady bilen goýdular, ol şu güne çenli Aram Naheraýymdyr.
29 Kesediň ogullary hem ýaşamaga gitdiler we Şinar ýurdunyň garşysynda bir jülge tapdylar we şol ýerde ýaşadylar.
30 Olar şol ýerde özlerine şäher gurup, şol ýere atalarynyň ady bilen Kesed adyny goýdular, bu bolsa şu güne çenli Kasdim ýurdydyr. Kasdimler şol ýerde ýaşap, ösüp, örän köpeldiler.

31 Nahor bilen Ybraýymyň kakasy Tera garranda, Pelila atly başga bir aýal aldy. Tera göwreli bolup, oňa bir ogul dogurdy. Tera onuň adyna Soba dakdy.
32 Soba doglandan soň, Terah ýigrimi bäş ýyl ýaşady.
33 Terah şol ýylda, Ybraýymyň ogly Yshagyň doglan gününiň otuz bäşinji ýylynda aradan çykdy.
34 Terah iki ýüz bäş ýyl ýaşady we Haranda jaýlandy.
35 Terahyň ogly Soba otuz ýaşyndaka, ondan Aram, Ahlis we Merik doguldy.
36 Terahyň agtygy, Sobanyň ogly Aramyň üç aýaly bardy we ondan on iki ogul we üç gyz doguldy; Reb Sobanyň ogly Arama baýlyk we emläk, köp sanly mal-gara, sürü we mal-gara berdi, şonuň üçin ol adam örän köpeldi.
37 Sobanyň ogly Aram, onuň dogany we ähli öý-içeri Harandan göçüp, özlerine ýer tapmak üçin gitdiler, sebäbi olaryň mülki Haranda galmak üçin gaty köpdi, sebäbi olar öz doganlary Nahoryň ogullary bilen Haranda galyp bilmediler.
38 Sobanyň ogly Aram doganlary bilen gitdi we gündogar ýurduň uzaklygynda bir jülge tapdylar we şol ýerde ýaşadylar.
39 Olar şol ýerde bir şäher gurup, onuň adyny uly doganlarynyň ady bilen Aram goýdular; ol şu güne çenli Aram Sobadyr.
40 Şol günlerde Ybraýymyň ogly Yshak ulalyp, kakasy Ybraýym oňa Rebbi tanamak üçin Rebbiň ýoluny öwretdi we Reb onuň bilendi.
41 Yshak otuz ýedi ýaşyndaka, onuň dogany Ysmaýyl onuň bilen çadyrda gezip ýördi.
42 Ysmaýyl Yshaga özi bilen öwünip: «Reb kakama bizi sünnetlemek barada aýdanda, men on üç ýaşymdadym we Rebbiň kakama aýdan sözüni ýerine ýetirdim, janymy Rebbe bagyş etdim we onuň kakama tabşyran sözünden çykmadym» diýdi.
43 Yshak Ysmaýyla şeýle jogap berdi: «Näme üçin sen maňa bu barada, Rebbiň saňa tabşyran öz bedeniňden alan etiňiň bir bölegi bilen öwünýärsiň?»
44 Atam Ybraýymyň Hudaýy Rebden ant içýärin, eger Reb kakama: «Indi ogluň Yshagy alyp, maňa gurbanlyk getir» diýse, men ony höwes bilen kabul ederdim.
45 Reb Yshagyň Ysmaýyla aýdan sözüni eşitdi we bu Rebbiň nazarynda makul boldy, şonuň üçin ol Ybraýymy bu meselede synap görmegi ýüregine düwdi.
46 Hudaýyň ogullarynyň gelip, Rebbiň huzurynda duruşýan güni geldi, Şeýtan hem Hudaýyň ogullary bilen bilelikde Rebbiň huzurynda geldi.
47 Reb Şeýtana: «Sen nireden gelýärsiň?» diýip sorady. Şeýtan Rebbe: «Ýer ýüzünde aýlanyp-aýlanyp, onuň içinde aýlanyp-ýöräp ýörmekden» diýdi.
48 Reb Şeýtana: «Ýer ýüzündäki ähli adamlar barada maňa näme diýýäň?» diýdi. Şeýtan Rebbe: «Men ýer ýüzündäki ähli adamlaryň saňa gulluk edýändigini we senden bir zat soranda seni ýatlaýandyklaryny gördüm» diýdi.
49 Sen olara Senden talap edýän zadyny bereniňde, olar rahat oturýarlar, Seni terk edýärler we Seni ýatlamaýarlar.
50 Sen ilki çagasy bolmadyk Terahyň ogly Ybraýymy gördüňmi? Ol Saňa hyzmat edip, gelen ýerlerinde Saňa gurbanlyk sypalaryny gurup, olaryň üstünde gurbanlyk getirip, Seniň adyňy ýer ýüzüniň ähli ogullaryna yzygiderli yglan edipdi.
51 Indi ogly Yshak doglandan soň, ol seni terk etdi, ýurduň ähli ilaty üçin uly zyýapat berdi, ýöne Rebbi ýatdan çykardy.
52 Ol eden ähli işleriniň arasynda saňa hiç hili gurbanlyk getirmedi: ýakma gurbanlygyny, parahatçylyk gurbanlygyny, oglunyň süýtden aýrylan güni soýlan mal-garasyny, goýuny ýa-da geçini.
53 Oglunyň doglan gününden başlap, otuz ýedi ýyl bäri, ol seniň öňüňde hiç hili gurbanlyk sypasyny gurmady we saňa hiç hili sadaka getirmedi, sebäbi ol seniň onuň dilän zadyny berýändigiňi görüp, seni terk etdi.
54 Reb Şeýtana şeýle diýdi: «Sen meniň gulum Ybraýyma şeýle seretdiňmi? Çünki ýer ýüzünde onuň ýaly kämil we dogruçyl adam ýok, Hudaýdan gorkýan we ýamanlykdan gaça durýan adam. Men oňa: «Ogluň Yshagy meniň öňümde getir» diýsem, ol ony menden gaça durmazdy, eger men oňa öz sürülerinden ýa-da mallaryndan ýakma gurbanlyk getir diýsem, has-da beter».
55 Şeýtan Rebbe jogap berip: «Eýsem, Ybraýyma aýdyşyň ýaly aýt, şonda ol şu gün seniň sözleriňi yzyna gaýtaryp, günä etmezmi ýa-da ýokmy görersiň» diýdi.

23-NJI BAP

1 Şol wagt Rebbiň sözi Ybraýyma geldi we oňa: «Ybraýym!» diýdi. Ol bolsa: «Men şu ýerde» diýdi.
2 Ylýas oňa şeýle diýdi: «Indi ogluňy, söýýän ýeke-täk ogluň Yshagy al-da, Moriýa ýurduna git we saňa görkeziljek daglaryň birinde ony ýakma gurbanlyk hökmünde ber, sebäbi ol ýerde bulut we Rebbiň şöhratyny görersiň».
3 Ybraýym öz-özüne: «Men oglum Yshagy ejesi Saradan nädip aýryp, Rebbiň huzurynda ýakma gurbanlyk hökmünde getirip bilerin?» diýdi.
4 Ybraýym çadyra girip, aýaly Saranyň öňünde oturdy we oňa şeýle diýdi:
5 Oglum Yshak ulalyp, birnäçe wagt bäri Hudaýyna hyzmat etmek barada öwrenmedi. Indi ertir men ony Samyň ýanyna, ogly Eberi bolsa şol ýere alyp bararyn. Ol ýerde ol Rebbiň ýollaryny öwrener. Çünki olar oňa Rebbi tanamagy, şeýle hem Rebbiň öňünde yzygiderli doga edende, Onuň oňa jogap berjekdigini bilmegi öwreder. Şonuň üçin ol ýerde ol öz Hudaýy Rebbine hyzmat etmegiň ýoluny biler.
6 Sara: «Sen gowy aýtdyň, bar, jenap, oňa aýdyşyň ýaly et, ýöne ony menden uzaklaşdyrma we ol ýerde uzak wagtlap galma, sebäbi meniň janym onuň janynda.» diýdi.
7 Ybraýym Saradan: «Gyzym, bize ýagşylyk etmegi üçin Hudaýymyz Rebden dileg edeliň» diýdi.
8 Sara ogly Yshagy alyp, ol gijäni onuň ýanynda geçirdi. Sara ogly Yshagy öpüp, gujaklady we ertire çenli oňa tabşyryk berdi.
9 Ol oňa: «Eý oglum, meniň janym senden nädip aýrylyp biler?» diýdi. Şeýdip, ol ony öpdi we gujaklady we Ybraýyma onuň barada görkezme berdi.
10 Sara Ybraýyma şeýle diýdi: «Eý, jenap, ogluňa üns ber, oňa göz aýla, sebäbi meniň ondan başga oglum ýa-da gyzym ýok».
11 Ony terk etme. Aç bolsa, oňa çörek ber, suwsasa, suw ber. Ony pyýada ýöretme, günüň aşagynda oturtma.

12 Ony ýolda ýeke özi goýberme, isleýşinden zorlama, ýöne ol saňa näme diýse, şony et.
13 Sara bütin gijäni Yshak üçin ajy-ajy aglady we ertire çenli oňa tabşyryk berdi.
14 Ertesi Sara Abymelegiň oňa beren öýündäki geýimleriniň arasyndan örän owadan we gözel geýim saýlady.
15 Ol ogluna şeýle geýim berdi, kellesine çalma geýdirdi, çalmanyň üstüne gymmatbaha daş goýdy we ýol üçin azyk berdi. Olar ýola düşdüler. Yshak kakasy Ybraýym bilen gitdi, hyzmatkärleriniň käbiri bolsa olary ýoldan alyp gaýtmaga gitdi.
16 Sara olar bilen gitdi we olary ugratmak üçin ýolda olara ýoldaşlyk etdi. Olar oňa: «Çadyra gaýdyp bar» diýdiler.
17 Sara ogly Yshagyň sözlerini eşidende, ajy-ajy aglady, Ybraýym hem onuň bilen aglady, ogullary hem olar bilen birlikde ajy-ajy agladylar; olaryň bilen gidenler hem ajy-ajy agladylar.
18 Sara ogly Yshagy gujaklap, gujaklap, onuň bilen aglady. Sara: «Kim bilýär, şu günden soň seni ýene-de görerinmi?» diýdi.
19 Olar bilelikde agladylar. Ybraýym, Sara, Yshak we ýolda ýoldaş bolanlaryň hemmesi olara goşulyp agladylar. Sara oglunyň ýanyndan gaýdyp, ajy-ajy aglady. Onuň ähli erkekleri we hyzmatkärleri onuň bilen çadyra gaýdyp geldiler.
20 Ybraýym ogly Yshak bilen bilelikde Rebbiň buýruşy ýaly, ony gurbanlyk hökmünde getirmek üçin gitdi.
21 Ybraýym iki ýaş ýigitini, Hajaryň ogly Ysmaýyly we hyzmatkäri Eligezeri özi bilen alyp, olar bilen gitdiler. Olar ýolda barýarkalar, ýigitler öz aralarynda şeýle diýdiler:
22 Ysmaýyl Eliýezere şeýle diýdi: «Indi kakam Ybraýym Yshagy Rebbe ýakma gurbanlyk hökmünde getirmek üçin, Rebbiň tabşyrygy boýunça gidýär».
23 Ol gaýdyp gelende, özünden soň miras aljak ähli emlägini maňa berer, çünki men onuň ilkinji ogly.
24 Eliýezer Ysmaýyla şeýle jogap berdi: «Hakykatdanam, Ybraýym seni ejeň bilen taşlap, onuň ähli emläginiň hiç birini miras almajakdygyňa ant içdi. Ol öz ähli emlägini, ähli hazynalaryny we ähli zatlaryny maňa, öýünde wepaly bolan, gije-gündiz oňa hyzmat eden we meniň isleýän ähli zatlaryny eden hyzmatkärine berse, ölende ähli emlägini maňa miras galdyrar».
25 Ybraýym ogly Yshak bilen ýolda barýarka, Şeýtan gelip, oňa örän garry, pespäl we toba eden adamyň keşbinde göründi. Ol Ybraýyma ýakynlaşyp, oňa: «Sen şu gün ýekeje ogluňa şeýle etjek ýaly akmakmy ýa-da akylsyzmy?» diýdi.
26 Hudaý saňa garrylygyňyň soňky günlerinde ogul berdi, sen bolsa şu gün baryp ony öldürjekmisiň, sebäbi ol hiç hili zorluk etmedi we sen ýeke-täk ogluňyň janyny ýer ýüzünden ýok etjekmisiň?
27 Munuň Rebden bolup bilmejekdigini bilmeýärsiňmi we düşünmeýärsiňmi? Çünki Reb ýer ýüzünde adama şeýle ýamanlyk edip, oňa: «Bar, çagaňy öldür» diýip bilmez.
28 Ybraýym muny eşidip, ony Rebbiň ýolundan çykarmaga synanyşan adamyň Şeýtanyň sözidigini bildi, ýöne Ybraýym Şeýtanyň sesine gulak asmady we oňa käýinç berdi, şonuň üçin ol gitdi.
29 Şeýtan yzyna gaýdyp, Yshagyň ýanyna geldi we oňa owadan we gözel ýaş ýigidiň keşbinde göründi.
30 Ol Yshaga golaýlaşyp, oňa şeýle diýdi: «Sen garry samsyk kakaňyň seni şu gün mugt gyrymga alyp barýandygyny bilmeýärsiňmi we düşünmeýärsiňmi?»
31 Indi, oglum, oňa gulak asma we üns berme, sebäbi ol akmak garry adam, seniň gymmatly janyň we owadan keşbiň ýer ýüzünden ýitip gitmesin.
32 Yshak muny eşidip, Ybraýyma: «Kakam, bu adamyň näme diýýändigini eşitdiňmi? Ol şeýle diýdi» diýdi.
33 Ybraýym ogly Yshaga şeýle jogap berdi: «Ondan seresap bol, onuň sözlerine gulak asma, oňa üns berme, çünki ol şu gün bizi Hudaýyň buýruklaryndan sowmaga synanyşýan Şeýtandyr».
34 Ybraýym Şeýtany henizem käýedi, Şeýtan bolsa olardan gitdi, olardan üstün çykyp bilmedigini görüp, olardan gizlendi we ýolda olaryň öňünden geçip gitdi; ýolda uly suwly derýa öwrüldi. Ybraýym, Yshak we onuň iki ýigidi şol ýere ýetdiler we güýçli suwlar ýaly uly we güýçli derýany gördüler.
35 Olar derýanyň içine girip, onuň içinden geçdiler, suw bolsa ilki olaryň aýaklaryna ýetdi.
36 Olar derýanyň çuňlugyna girdiler we suw boýnuna ýetdi, olaryň hemmesi suwdan gorkdular; olar derýadan geçip barýarkalar, Ybraýym şol ýeri tanady we ol ýerde öň suw ýokdugyny bildi.
37 Ybraýym ogly Yshaga şeýle diýdi: «Men bu ýerde derýanyň we suwuň ýokdugyny bilýärin, şonuň üçin bularyň hemmesini bize edýän, bizi şu gün Hudaýyň tabşyryklaryndan sowmak üçin şu Şeýtandyr».
38 Ybraýym oňa käýinç berip: «Eý, Şeýtan, Reb seni käýinçlesin, bizden daşlaş, sebäbi biz Hudaýyň buýruklary boýunça hereket edýäris» diýdi.
39 Şeýtan Ybraýymyň sesinden gorkup, olardan gitdi we ol ýer ýene-de öňki ýaly gury ýere öwrüldi.
40 Ybraýym Yshag bilen Hudaýyň aýdan ýerine gitdi.
41 Üçünji gün Ybraýym başyny galdyryp, uzakdan Hudaýyň oňa aýdan ýerini gördü.
42 Şonda oňa ýerden göge uzalyp gidýän ot sütüni, dagyň üstünde şöhrat buluty göründi we buludyň içinde Rebbiň şöhraty göründi.
43 Ybraýym Yshaga: «Oglum, sen uzakdan görüp duran dagda, meniň görýän zadymy görýärsiňmi?» diýdi.
44 Yshak kakasyna jogap berip: «Men ot sütünini we buluty görýärin, Rebbiň şöhraty bolsa bulutda görünýär» diýdi.
45 Ybraýym ogly Yshagyň Rebbiň huzurynda ýakma gurbanlyk hökmünde kabul edilendigini bildi.
46 Ybraýym Eliýezere we ogly Ysmaýyla: «Siz uzakdaky dagda näme görýändigimizi hem görýärsiňizmi?» diýdi.
47 Olar jogap berip: «Biz ýer ýüzündäki beýleki daglardan başga zat görmeýäris» diýdiler. Ybraýym olaryň Rebbiň huzurynda özleri bilen gitmäge kabul edilmeýändigini bildi we olara: «Men oglum Yshak bilen ol dagda Rebbiň huzurynda sežde edip, soňra size gaýdyp gelýänçäm, siz eşek bilen şu ýerde galyň» diýdi.
48 Ybraýymyň tabşyryşy ýaly, Eliýezer bilen Ysmaýyl şol ýerde galdylar.
49 Ybraýym ýakma gurbanlyk üçin odun alyp, ogly Yshagyň üstüne goýdy, ot bilen pyçagy alyp, ikisi hem şol ýere gitdiler.

50 Olar gidip barýarkalar, Yshak kakasyna: «Ine, men ot we odun görýärin, Rebbiň huzurynda ýakma gurbanlyk hökmünde berilmeli guzy nirede?» diýdi.
51 Ybraýym ogly Yshaga şeýle jogap berdi: «Reb seni guzynyň ýerine ýakma gurbanlyk hökmünde saýlady.
52 Yshak kakasyna: «Rebbiň saňa aýdanlarynyň hemmesini şatlyk we göwün açlyk bilen ýerine ýetirerin» diýdi.
53 Ybraýym ogly Yshaga ýene-de şeýle diýdi: «Bu barada ýüregiňde nädogry pikir ýa-da maslahat barmy? Maňa aýt, oglum, haýyş edýärin, oglum, muny menden gizleme».
54 Yshak kakasy Ybraýyma şeýle jogap berdi: «Eý, kaka, Rebbiň diriligine we seniň janyň diriligine ant içýärin, meniň ýüregimde Onuň saňa aýdan sözünden saga ýa-da çepe sowulmaga sebäp boljak hiç zat ýok».
55 Munuň bilen ne el-aýak, ne-de myşsa hereket etmedi, ne-de ýüregimde bu barada hiç hili pikir ýa-da erbet niýet ýok.
56 Emma men bu meselede şatlykly we şatlykly bolup, şeýle diýýärin: «Bu gün meni Öz huzurynda ýakma gurbanlyk hökmünde saýlady Reb alkyşly bolsun».
57 Ybraýym Yshagyň sözlerine örän begendi we olar ýola düşüp, Rebbiň aýdan ýerine geldiler.
58 Ybraýym şol ýerde gurbanlyk sypasyny gurmak üçin golaýlaşdy. Ybraýym aglaýardy, Yshak bolsa gurbanlyk sypasyny gurup gutarýança daşlar we palçyk aldy.
59 Ybraýym agaçlary alyp, öz guran gurbanlyk sypasynyň üstüne goýdy.
60 Soňra ol ogly Yshagy alyp, Rebbiň huzurynda ýakma gurbanlyk hökmünde soýmak üçin gurbanlyk sypasyndaky odunlaryň üstüne goýdy.
61 Yshak kakasyna: «Meni berk daňyp, gurbanlyk sypasynyň üstüne goý, ýogsam men öwrülip, hereket edip, pyçagyň täsirinden dynaryn we ýakma gurbanlygyny haram etmerin» diýdi. Ybraýym şeýle hem etdi.
62 Yshak kakasyna: «Eý, kaka, meni öldürip, gurbanlyk hökmünde ýakyp goýanyňdan soň, külümden galanyny ejem Sara getirip, oňa: «Bu Yshakyň hoşboý ysydyr» diý. Emma guýynyň ýanynda ýa-da başga bir belent ýerde otursa, muny oňa aýtma, ýogsam ol meniň yzymdan janyny taşlap öler» diýdi.
63 Ybraýym Yshagyň sözlerini eşidip, sesini galdyryp aglady. Ybraýymyň gözýaşlary ogly Yshagyň üstüne döküldi. Yshak ajy-ajy aglady we kakasyna: «Eý kakam, çalt bol, Hudaýymyz Rebbiň saňa tabşyran islegini meniň bilen ýerine ýetir» diýdi.
64 Ybraýym bilen Yshagyň ýürekleri Rebbiň buýran zadyna şatlandy, ýöne gözleri ajy-ajy aglady, ýürek bolsa şatlandy.
65 Ybraýym ogly Yshagy daňyp, ony gurbanlyk sypasynyň üstünde, odun üstünde goýdy. Yshak kakasynyň öňünde gurbanlyk sypasynyň üstünde boýnuny uzatdy. Ybraýym bolsa ogluny Rebbiň huzurynda ýakma gurbanlyk hökmünde soýmak üçin pyçagy almak üçin elini uzatdy.
66 Şol wagt rehim perişdeleri Rebbiň huzuryna gelip, Yshak barada oňa şeýle diýdiler:
67 0 Reb, Sen gökde we ýerde ýaradanlaryňyň hemmesiniň üstünden rehimli we rehimli Patyşasyň we olaryň hemmesini goldaýarsyň; şonuň üçin guluň Yshagyň ýerine töleg we halas ediş ber, şu gün Seniň tabşyryklaryňy ýerine ýetirýän Ybraýyma we onuň ogly Yshaga rehim we rehim et.
68 Ýa Reb, guluň Ybraýymyň ogly Yshagyň mal ýaly gyrylmaga baglanandygyny gördüňmi? Indi bolsa, ýa Reb, olara rehim et.
69 Şol wagt Reb Ybraýyma göründi we gökden ony çagyrdy we oňa: «Oglanyň üstüne elini uzatma, oňa hiç zat etme, çünki indi men seniň bu işi edip, Hudaýdan gorkýandygyňy we ýekeje ogluňy Menden aýyrmaýandygyňy bilýärin» diýdi.
70 Ybraýym başyny galdyryp, şaýy gyrymsy agaçlaryň arasynda bir goçuň şahy bilen ilişendigini gördi. Reb Hudaý ýeri we gökleri ýaradan güni şol goçuň janyny ýer ýüzünde ýaratdy.
71 Çünki Reb şol günden bäri Yshagyň ýerine ýakma gurbanlyk hökmünde şu goçy taýýarlapdy.
72 Bu goç Ybraýyma tarap öňe barýarka, Şeýtan ony tutup, onuň şahlaryny gyrymsy agaçlaryň arasynda dolaşdyrdy, şonuň üçin ol Ybraýyma tarap öňe geçip, ogluny öldürip bilmezdi.
73 Ybraýym goçuň özüne tarap gelýändigini we Şeýtanyň ony saklaýandygyny görüp, ony getirip, gurbanlyk sypasynyň öňüne getirdi. Ogly Yshagy baglagyny boşadyp, goçuň ýerine goýdy. Ybraýym goçuň üstüne gurbanlyk sypasynda soýup, ogly Yshagyň ýerine gurbanlyk hökmünde hödürledi.
74 Ybraýym gurbanlyk sypasyna goçuň ganyndan sepdi we gygyryp: «Bu meniň oglumyň ýerine, şu gün Rebbiň huzurynda oglumyň gany hasaplansyn» diýdi.
75 Ybraýym bu gezek gurbanlyk sypasynyň ýanynda eden ähli işlerini edip, gygyryp: «Bu meniň oglumyň ýerinde, şu gün meniň oglumyň ýerine Rebbiň huzurynda kabul edilsin» diýerdi. Şeýdip, Ybraýym gurbanlyk sypasynyň ýanynda ähli hyzmaty tamamlady we hyzmat Rebbiň huzurynda kabul edildi we Yshagyňky ýaly hasaplandy; Reb şol gün Ybraýyma we onuň nesline bereket berdi.
76 Şeýtan Saranyň ýanyna bardy we oňa örän pespäl we mylaýym garry adamyň keşbinde göründi, Ybraýym bolsa henizem Rebbiň huzurynda ýakma gurbanlyk bermek bilen meşguldy.
77 Ol aýala: «Ibrahimiň şu gün seniň ýekeje ogluň bilen eden işleriniň hemmesini bilmeýärsiňmi? Ol Yshagy alyp, gurbanlyk sypasyny gurdy, ony öldürdi we gurbanlyk sypasynda gurbanlyk hökmünde getirdi. Yshak kakasynyň öňünde aglady, ýöne ol oňa seretmedi, oňa rehim etmedi.
78 Şeýtan bu sözleri gaýtalady we onuň ýanyndan gitdi. Sara bolsa Şeýtanyň ähli sözlerini eşitdi we ony ogly bilen bolan we gelip, oňa bu zatlary aýdan adam ogullarynyň arasyndan bir garry adam hökmünde göz öňüne getirdi.
79 Sara sesini galdyryp, oglunyň üçin ajy-ajy aglady we ýere ýykylyp, kellesine toprak sepdi-de: «Eý oglum, Yshak oglum, şu gün seniň ýeriňe ölen bolsam gowy bolardy» diýdi. Ol aglamagyny dowam etdirip: «Eý oglum, oglum, Yshak oglum, şu gün seniň ýeriňe ölen bolsam gowy bolardy» diýdi.
80 Ol henizem aglamagyny dowam etdirip: «Seni terbiýeläp, ulaldanymdan soň, seniň üçin gynanýaryn; indi şatlygym seniň üçin ýas tutmaga öwrüldi, men seni gaty arzuw edip, seni togsan ýaşymda dünýä indirýänçäm Hudaýa aglap, doga etdim; indi bolsa sen şu gün pyçak we ot üçin gurbanlyk hökmünde hyzmat etdiň» diýdi.

81 Ýöne oglum, men seniň bilen özümi teselli edýärin, sebäbi sen Hudaýyň buýrugyny ýerine ýetirdiň; çünki her bir jandaryň jany elinde bolan Hudaýyň sözüni kim bozup biler?
82 Eý, Hudaýymyz Reb, Sen adalatlysyň, çünki Seniň ähli işleriň ýagşy we dogrudyr; çünki men hem Seniň tabşyran sözüň bilen şatlanýaryn, gözüm ajy-ajy aglaýarka, ýüregim şatlanýar.
83 Sara başyny gyrnaklarynyň biriniň döşüne goýdy we daş ýaly dymdy.
84 Soňra ol turup, Hebrona çenli sorag-jogap etdi we ýolda duşanlaryň hemmesinden sorady, emma hiç kim ogluna näme bolandygyny aýdyp bilmedi.
85 Ol hyzmatkärleri we erkek hyzmatkärleri bilen Kirýat-Arba, ýagny Hebrona geldi we ogly barada sorady. Ol ýerde galdy, şol ýerde bolsa hyzmatkärleriniň birnäçesini Ybraýymyň Yshagyň bilen giden ýerini gözlemek üçin iberdi. Olar ony Sam bilen Eberiň öýünde gözläp, tapyp bilmediler. Olar ýurduň ähli ýerinde gözleg geçirdiler, ýöne ol ol ýerde ýokdy.
86 Ine, Şeýtan garry adamyň keşbinde Saranyň ýanyna geldi we onuň öňünde durdy we oňa: «Men saňa ýalan sözledim, sebäbi Ybraýym ogluny öldürmedi we ol ölmedi» diýdi. Ol bu sözü eşidende, ogly sebäpli şeýle bir begendi welin, onuň jany şatlykdan çykyp gitdi; ol öldi we öz halkyna goşuldy.
87 Ybraýym gullugyny gutarandan soň, ogly Yshak bilen ýaş ýigitleriniň ýanyna gaýdyp geldi we olar turup, Beýerşeba şäherine gitdiler we öýlerine gaýdyp geldiler.
88 Ybraýym Sarany gözledi, ýöne tapyp bilmedi. Ol onuň barada sorap bildi. Olar oňa: «Ol siziň ikiňizi hem gözlemek üçin Hebrona gitdi, sebäbi oňa şeýle habar berildi» diýdiler.
89 Ybraýym bilen Yshak Hebrona, onuň ýanyna gitdiler we onuň ölendigini görenlerinde, seslerini galdyryp, onuň üçin agladylar. Yshak ejesiniň ýüzüne ýykylyp, onuň üçin aglady we: «Eý, ejem, ejem, meni nädip taşlap gitdiň? Eý, meni nädip taşlap gitdiň!» diýdi.
90 Ybraýym bilen Yshak Sara üçin agladylar, hyzmatkärleriniň hemmesi Sara üçin agladylar we onuň üçin uly we agyr ýas tutdular.

24-NJI BAP

1 Sara ýüz ýigrimi ýedi ýyl ýaşady we aradan çykdy. Ybraýym aýaly Sarany jaýlamak üçin jaýlanjak ýer gözlemek üçin öleniniň ýanyndan turdy we ýurduň ýaşaýjylary bolan Het ogullaryna şeýle diýdi:
2 Men siziň ýurduňyzda siziň bilen bir gelmişek we göçüp gelen adam; maňa öz ýurduňyzda jaýlanjak ýer beriň, şonda men ölülerimi gözümiň öňünde jaýlap bilerin.
3 Het halky Ybraýyma: «Ine, ýer seniň öňüňde, ölüňi biziň iň gowy mazarymyzyň birinde jaýla, çünki hiç kim seniň ölüňi jaýlamagyňyza päsgel bermez» diýdiler.
4 Ybraýym olara şeýle diýdi: «Eger siz muňa razy bolsaňyz, baryp, Zoharyň ogly Efrondan meniň üçin ýalbaryň. Ol maňa meýdanynyň ahyryndaky Makpela gowagyny bermegini haýyş etsin, men ony ondan isleýän zadyna satyn alaryn».
5 Efron Het ogullarynyň arasynda ýaşaýardy. Olar baryp, ony çagyrdylar. Ol Ybraýymyň huzuryna geldi. Efron Ybraýyma: «Guluň seniň näme islese, şony ederin» diýdi. Ybraýym: «Ýok, men seniň magaraňy we meýdanyňy gymmat bahadan satyn alaryn, şonda ol meniň üçin hemişelik jaýlanyş ýeri bolar» diýdi.
6 Efron şeýle jogap berdi: «Ine, meýdan we gowak seniň öňüňde, näme isleseň, ber». Ybraýym bolsa: «Men ony seniň eliňden, şäheriň derwezesinden girýänleriň elinden we seniň nesliňiň elinden hemişe doly bahasyna satyn alarys» diýdi.
7 Efron we onuň ähli doganlary muny eşidende, Ybraýym Efrona we onuň ähli doganlaryna dört ýüz şekel kümüş berdi; Ybraýym bu şertnamany ýazdy, ony dört şaýat bilen tassyklady we tassyklady.
8 Şaýatlaryň atlary şular: het Abişnanyň ogly Amigal, hiwi Aşunahyň ogly Adyhorom, gomerli Ahiramyň ogly Abdon we sidonly Abudişiň ogly Bakdil.
9 Ybraýym satyn alnan zatlaryň kitabyny alyp, öz hazynalaryna goýdy. Ybraýymyň kitapda ýazan sözleri şular:
10 Ybraýymyň het Efrondan, onuň neslinden, onuň şäherinden çykanlardan we olaryň nesillerinden satyn alan gowagynyň we meýdanynyň Ybraýyma, onuň nesillerine we onuň beli bilen gelenlere ebedi jaýlanmak üçin satyn alnandygy we möhür basandygy, şaýatlaryň öňünde tassyklanandygy aýdylýar.
11 Meýdan, ondaky gowak we şol ýerleriň hemmesi Ybraýyma we onuň Het neslinden bolan nesillerine berildi; ol Kengan ýurdunda, Hebronda, Mamreniň golaýynda ýerleşýär.
12 Şondan soň Ybraýym aýaly Sarany şol ýere jaýlady we şol ýer we onuň ähli çäkleri Ybraýyma we onuň nesillerine jaýlanmak üçin mülk boldy.
13 Ybraýym Sarany patyşalaryň jaýlanyş dabarasynda görkezilişi ýaly, dabaraly ýagdaýda jaýlady we ol örän owadan we gözel lybaslarda jaýlandy.
14 Onuň tabutynyň başynda Sam, onuň ogullary Eber we Abymelek, şeýle hem Anar, Aşkol we Mamre durdular. Ýurduň ähli beýik adamlary onuň tabutynyň yzyndan gitdiler.
15 Sara ýüz ýigrimi ýedi ýyl ýaşady we aradan çykdy. Ybraýym uly we agyr ýas tutup, ýedi günläp ýas tutdy.
16 Şonda ýurduň ähli ýaşaýjylary Sara üçin Ybraýym bilen onuň ogly Yshaga teselli berdiler.
17 Olaryň ýas günleri geçenden soň, Ybraýym ogly Yshagy iberdi. Ol Rebbiň ýollaryny we görkezmelerini öwrenmek üçin Sam bilen Eberiň öýüne gitdi. Ybraýym ol ýerde üç ýyl galdy.
18 Şol wagt Ybraýym ähli hyzmatkärleri bilen turdy we olar öýlerine, Beýerşeba şäherine gaýtdylar. Ybraýym we onuň ähli hyzmatkärleri Beýerşebada galdylar.
19 Şol ýylyň aýlawynda Piliştlileriň patyşasy Abymelek ýüz togsan üç ýaşynda aradan çykdy. Ybraýym öz halky bilen Piliştlileriň ýurduna gitdi. Olar tutuş öý hojalygyny we ähli hyzmatkärlerini teselli berdiler. Soňra ol yzyna gaýdyp, öýüne gitdi.
20 Abimelek ölenden soň, Gerar halky onuň on iki ýaşly ogly Benmalihi tutup, kakasynyň ýerine ýatyrdy.
21 Olar onuň adyny kakasynyň ady bilen Abymelek goýdular, sebäbi Gerarda şeýle etmek olaryň adatlarydy. Abymelek kakasy Abymelekiň ýerine patyşa bolup, onuň tagtynda oturypdy.

22 Haranyň ogly Lut hem şol günlerde, Yshagyň ömrüniň otuz dokuzynjy ýylynda aradan çykdy. Lutyň ýaşan günleri ýüz kyrk ýyl boldy we ol aradan çykdy.
23 Lutyň gyzlaryndan doglan ogullary şulardyr: ilkinji oglunyň ady Mowap, ikinjisiniň ady bolsa Benamidi.
24 Lutyň iki ogly gidip, Kengan ýurdundan aýallar aldylar we olara çagalar dogurdylar. Mowabyň ogullary Ed, Maýon, Tarsus we Kanwil atly dört ogul, olar şu güne çenli Mowabyň ogullarynyň atalarydyr.
25 Lutyň ogullarynyň ähli maşgalalary özleri ýaşaýan ýerlerine gitdiler, sebäbi olar ösüp, köp köpeldiler.
26 Olar gidip, ýaşaýan ýerlerinde şäherler gurdular we guran şäherleriniň atlaryny öz atlary bilen dakdylar.
27 Ybraýymyň dogany Teranyň ogly Nahor Yshagyň ömrüniň kyrkynnjy ýylynda aradan çykdy. Nahoryň ömrüniň jemi ýüz ýetmiş iki ýyly boldy we Haranda jaýlandy.
28 Ybraýym doganynyň ölendigini eşidende, gaty gynandy we köp günläp dogany üçin ýas tutdy.
29 Ybraýym öýüniň işleri barada buýruk bermek üçin baş hyzmatkäri Eliezeri çagyrdy, ol gelip, onuň öňünde durdy.
30 Ybraýym oňa: «Men garrap galdym, ölüm günümi bilmeýärin, sebäbi ýaşym birneme artdy; indi tur, git we oglum üçin bu ýerden we bu ýerden, aramyzda ýaşaýan kanganlylaryň gyzlaryndan aýal alma» diýdi.
31 Emma meniň ýurduma, doglan ýerime git we oglum üçin şol ýerden aýal al. Gökleriň we ýeriň Hudaýy Reb meni kakamyň öýünden alyp, şu ýere getirdi we maňa: «Bu ýeri seniň nesliňe ebedi miras bererin», – diýdi. Ol seniň öňüňden perişdesini iberer we ýoluňy oňuna eder, şonda sen meniň maşgalamdan we kakamyň öýünden oglum üçin aýal tapyp bilersiň».
32 Hyzmatkär Ybraýyma şeýle jogap berdi: «Men seniň dogduk mekanyňa we ataňyň öýüne gidýärin we ogluňa şol ýerden aýal alyp berýärin. Emma eger ol aýal meniň yzyma düşmek islemese, ogluňy seniň dogduk mekanyňa alyp giderinmi?»
33 Ybraýym oňa: «Oglumy bu ýere gaýdyp getirme, çünki meniň öňümde ýören Rebim Öz perişdesini seniň öňüňden iberer we seniň ýoluňy oňuna eder» diýdi.
34 Eliýezer Ybraýymyň tabşyrygy ýaly etdi we Eliýezer bu meselede Ybraýyma ant içdi. Eliýezer turup, Ybraýymyň düýelerinden on düýe we Ybraýymyň hyzmatkärlerinden on adamy alyp, Ybraýymyň ogly Yshaga aýal almak üçin Ybraýym bilen Nahoryň şäheri Harana gitdiler. Olar gidenlerinde, Ybraýym Sam bilen Eberiň öýüne adam iberdi we olar ogly Yshagy şol ýerden getirdiler.
35 Yshak Beýerşebadaky kakasynyň öýüne geldi, Eliezere bolsa adamlary bilen Harana geldiler we şäherde suwuň ýanynda galdylar, ol bolsa düýelerini suwuň kenarynda çöketdirdi we olar şol ýerde galdylar.
36 Ybraýymyň hyzmatkäri Eliýezer doga edip: «Eý, jenabym Ybraýymyň Hudaýy, şu gün meni iber we jenabyma rehim et, jenabymyň ogluna onuň maşgalasyndan bir aýal saýla» diýdi.
37 Reb Öz hyzmatkäri Ybraýymyň hatyrasyna Eliezegiň sesini eşitdi we ol Ybraýymyň dogany Nahoryň aýaly, Milkanyň ogly Betueliň gyzy bilen duşuşdy. Eliezert onuň öýüne geldi.
38 Eliýezer olara ähli aladalaryny we onuň Ybraýymyň hyzmatkäridigini gürrüň berdi we olar oňa örän şat boldular.
39 Şeýdip, olar bu zady amala aşyran Rebbi alkyşladylar we oňa Yshaga aýal hökmünde Betueliň gyzy Rebekany berdiler.
40 Ýaş gyz örän owadan, bokira gyzdy, Rebekka bolsa şol günler on ýaşyndady.
41 Şol gije Betuwel, Laban we onuň çagalary zyýapat etdiler. Eliýezer we onuň adamlary şol gije gelip, iýip-içdiler we şatlandylar.
42 Eliýezer irden turup, ýanyndaky adamlar bilen Betueliň tutuş maşgalasyny çagyryp: «Meni hojaýynymyň ýanyna iberiň» diýdi. Olar turup, Rebekany we onuň enagasy, Uzyň gyzy Deborany iberdiler. Olar oňa kümüş we altyn, erkek gul we gyrnak berdiler we ony ak pata berdiler.
43 Olar Eligezeri öz adamlary bilen ugratdylar; hyzmatkärler Rebekany alyp gitdiler, ol bolsa öz hojaýynynyň ýanyna, Kengan ýurduna gaýdyp geldi.
44 Yshak Rebekany aldy we ol onuň aýaly boldy. Yshak ony çadyra alyp girdi.
45 Yshak kyrk ýaşyndaka, daýysy Betueliň gyzy Rebekany aýallyga aldy.

25-nji BAP

1 Şol wagt Ybraýym garrylyk döwründe ýene-de bir aýal aldy. Onuň ady Ketura, Kengan ýurdundandy.
2 Ol aýal oňa Zimran, Ýokşan, Medan, Midýan, Ýyşbak we Şuah atly alty ogul dogrup berdi. Zimranyň ogullary Abyhen, Molik we Narimdi.
3 Ýokşanyň ogullary Şeba we Dedan, Medanyň ogullary Amida, Ýowab, Goçi, Elişa we Notak, Midýanyň ogullary bolsa Efa, Eper, Hanok, Abida we Eldaa.
4 Yşbakyň ogullary Makiro, Beýodua we Tatordy.
5 Şuahyň ogullary Bildad, Mamdat, Munan we Meban; bularyň hemmesi ýewreý Ybraýyma doglan Kenganly Keturanyň ogullarydyr.
6 Ybraýym bularyň hemmesini iberip, olara sowgatlar berdi. Olar ogly Yshagyň ýanyndan gidip, özlerine gerek bolan ýerde ýaşamaga gitdiler.
7 Bularyň hemmesi gündogardaky daglyga gitdiler we özlerine alty şäher gurup, şu güne çenli şol ýerde ýaşaýarlar.
8 Emma Şeba we Dedanyň nesilleri, ýagny Ýokşan nesilleri öz çagalary bilen öz şäherlerinde doganlarynyň ýanynda ýaşamadylar. Olar şu güne çenli çöllerde we ýerlerde syýahat edip, düşelge gurdular.
9 Ybraýymyň ogly Midýan ogullary Kuş ýurdunyň gündogaryna gitdiler we ol ýerde gündogar ýurtda uly bir jülge tapdylar we şol ýerde galyp, bir şäher gurup, şol ýerde ýaşadylar, bu şäher şu güne çenli Midýan ýurdydyr.
10 Midýanlar onuň guran şäherinde, bäş ogly we ähli mülkleri bilen ýaşaýardylar.
11 Midýan ogullarynyň şäherlerinde atlary şeýle: Epa, Eper, Hanok, Abida we Eldaa.
12 Efanyň ogullary Metak, Meşar, Awi we Sanuwa, Eferiň ogullary Efron, Zur, Alirun we Medin, Hanokyň ogullary bolsa Reuel, Rekem, Azi, Alýoşup we Aladdy.
13 Abidanyň ogullary: Hur, Melud, Kerury, Molchi; Eldaanyň ogullary: Miker, Reba, Malkiýa we Gabol;

bularyň hemmesi midýanlylaryň maşgalalaryna görä atlarydyr; soňra midýanlylaryň maşgalalary midýan ýurduna ýaýrady.
14 Saranyň gyrnagy Hajaryň Ybraýyma doglan ogly Ysmaýylyň nesilleri şulardyr.
15 Ysmaýyl Müsür ýurdundan Riba, ýagny Meriba atly bir aýal aldy.
16 Riba Ysmaýyl Nebaýotdan Kedar, Adbeel, Mibsam we olaryň gyz dogany Bosmaty dogurdy.
17 Ysmaýyl aýaly Ribany taşlady, Riba ondan aýrylyp, Müsüre, kakasynyň öýüne gaýdyp geldi we şol ýerde ýaşady, sebäbi ol Ysmaýylyň we onuň kakasy Ybraýymyň gözünde örän erbetdi.
18 Soňra Ysmaýyl Kengan ýurdundan Malkut atly bir aýal aldy we oňa Nişma, Duma, Masa, Çadad, Tema, Ýetur, Napiş we Kedmany dogrup berdi.
19 Ysmaýylyň ogullary şulardyr, olaryň atlary şeýle: öz milletlerine görä on iki şazada; Ysmaýylyň maşgalalary soňra ýaýrady. Ysmaýyl öz çagalaryny, gazanan ähli emlägini, maşgalasynyň janyny we özüne degişli ähli zady alyp, ýaşamak üçin özlerine ýer tapmaga gitdiler.
20 Olar Paran çölüniň golaýynda ýaşadylar we olaryň ýaşaýan ýerleri Hawiladan Şura çenli, Müsüriň öňündäki Aşur tarapynda ýerleşýärdi.
21 Ysmaýyl we onuň ogullary şol ýerde ýaşadylar we olaryň çagalary dünýä indi, olar ösüp, köp boldy.
22 Ysmaýylyň ilkinji ogly Nebaýotyň ogullarynyň atlary şulardyr: Mend, Send, Maýon; Kedaryň ogullary bolsa Alýon, Kezem, Hamad we Eli.
23 Adbeeliň ogullary Hamat we Ýabin, Mibsamyň ogullary bolsa Obadýa, Ebedmelek we Ýeuş; bularyň hemmesi Ysmaýylyň aýaly Ribanyň ogullarydyr.
24 Ysmaýylyň ogly Mişmanyň ogullary Şamua, Zakarýon we Obed, Dumanyň ogullary bolsa Kezed, Eli, Mahmat we Ameddi.
25 Masanyň ogullary Melon, Mula we Ebidadon, Çadadyň ogullary Azur, Minzar we Ebedmelek, Temanyň ogullary bolsa Seir, Sadon we Ýakoldy.
26 Ýeturyň ogullary: Merit, Ýaýyş, Alýo we Pakot; Napişiň ogullary: Ebed-Tamed, Abiýasaf we Mir; Kedmanyň ogullary: Halip, Takti we Omir; bularyň maşgalalary Ysmaýylyň aýaly Malkutyň ogullarydy.
27 Bularyň hemmesi öz nesilleri boýunça Ysmaýylyň nesilleridir we olar şu güne çenli özlerine şäher guran ýerlerinde ýaşaýarlar.
28 Ybraýymyň ogly Yshagyň aýaly Betueliň gyzy Rebekka şol günler çagasyzdy, onuň çagasy ýokdy; Yshak kakasy bilen Kengan ýurdunda ýaşaýardy; Reb Yshak bilendi; Nuhuň ogly Samyň ogly Arpakşat şol günlerde, Yshagyň ömrüniň kyrk sekizinji ýylynda aradan çykdy we Arpakşadyň ýaşaýan günleriniň hemmesi dört ýüz otuz sekiz ýyl boldy we ol aradan çykdy.

26-NJY BAP

1 Ybraýymyň ogly Yshagyň ömrüniň elli dokuzynjy ýylynda, aýaly Rebekanyň şol günler henizem çagasy ýokdy.
2 Rebeka Yshaga şeýle diýdi: «Eý, jenap, seniň ejeň Saranyň öz döwründe çaga dogurmaýandygyny eşitdim, ýöne kakaň Ybraýym onuň üçin dileg edip, ondan göwreli boldy».
3 Indi tur, sen hem Hudaýa doga et, şonda Ol seniň dogaňy eşider we Öz rehimdarlygy bilen bizi ýatda saklar.
4 Yshak aýaly Rebekka şeýle jogap berdi: «Ybraýym Hudaýa onuň neslini köpeltmek üçin meniň üçin doga etdi, indi bolsa bu çagasyzlyk bize senden geçmelidir».
5 Rebeka oňa: «Emma indi tur-da, Reb seniň dogaňy eşidip, maňa çagalar bersin diýip doga et. Yshak aýalynyň sözlerine gulak asdy. Yshak we aýaly turup, ol ýerde doga edip, Rebbi dileg etmek üçin Moriýa ýurduna gitdiler. Şol ýere ýetenlerinde, Yshak öz aýaly üçin turup, Rebden doga etdi, sebäbi ol çaga dogurmazdy.
6 Yshak şeýle diýdi: «Eý, gökleriň we ýeriň Hudaýy Reb, ýer ýüzüni ýagşylygy we rehimdarlygy bilen doldurdyň. Sen kakamy onuň öýünden we doglan ýerinden alyp, bu ýere getirdiň we oňa: «Men ýeri seniň nesliňe bererin» diýdiň. Sen bolsa oňa wada berdiň we: «Men seniň nesliňi gökdäki ýyldyzlar we deňiz çägeleri ýaly köpelderin» diýip yglan etdiň. Indi kakama aýdan sözleriň tassyklansyn».
7 Çünki Sen biziň Hudaýymyz Rebsiň, bize wada berşiň ýaly, bize ynsan neslini bermek üçin gözlerimiz Sende, çünki Sen biziň Hudaýymyz Rebsiň we gözlerimiz diňe Saňa gönükdirilendir.
8 Reb Ybraýymyň ogly Yshagyň dilegini eşitdi we Reb onuň ýalbarmagyny kabul etdi, aýaly Rebekka göwreli boldy.
9 Ýedi aý töweregi wagt geçensoň, çagalaryň göwresindäki göreş başlandy we olaryň sebäpli ýadaw bolandygy üçin ol örän gynandy. Şol wagt ýurduň ähli aýallaryndan: «Meniň başymdan geçen zat siziň başyňyza geldimi?» diýip sorady. Olar oňa: «Ýok» diýdiler.
10 Ol olardan: «Näme üçin ýer ýüzündäki ähli aýallaryň arasynda men ýeke özüm?» diýip sorady we Rebden dileg etmek üçin Moriýa ýurduna gitdi. Şeýle hem, bu mesele barada olardan soramak we bu mesele barada Rebden dileg etmeklerini soramak üçin Sam bilen onuň ogly Eberiň ýanyna bardy.
11 Şeýle hem, ol Ybraýymdan başyna gelen ähli zatlar barada Rebden sorap bilmegini haýyş etdi.
12 Olar bu mesele barada Rebden soradylar we oňa Rebbiň sözüni getirip: «Seniň göwreňde iki çaga bar, olardan iki millet dörär, bir millet beýlekisinden güýçli bolar, ulusy kiçisine hyzmat eder» diýdiler.
13 Onuň dogurmaly günleri gutaranda, ol dyza çökdi we gördi, Rebbiň oňa aýdany ýaly, onuň göwresinde ekizler bar.
14 Ilkinji çaga tüýli eşik ýaly gyzyl bolup doguldy. Ýurduň ähli halky onuň adyny Esaw goýup: «Bu çaga göwrelilikden bäri kämil boldy» diýdi.
15 Soňra onuň dogany dünýä indi. Ol eli bilen Ysawyň dabanyndan tutdy. Şonuň üçin onuň adyny Ýakup goýdular.
16 Ybraýymyň ogly Yshak altmyş ýaşynda ogul dünýä indi.
17 Oglanlar on bäş ýaşyna ýetdiler we adamlaryň arasynda ýaşadylar. Esaw hilegär we aldawçy, meýdanda ussat awçy, Ýakup bolsa çadyrlarda ýaşaýan, sürüleri otlaýan we Rebbiň görkezmelerini, ata-enesiniň tabşyryklaryny öwrenýän kämil we akylly adamdy.
18 Yshak we onuň maşgalasynyň ogullary Hudaýyň olara buýruşy ýaly, kakasy Ybraýymyň ýanynda Kengan ýurdunda ýaşadylar.

19 Ybraýymyň ogly Ysmaýyl öz ogullary we ähli emlägi bilen gitdi we olar Hawila ýurduna gaýdyp geldiler we şol ýerde ýaşadylar.
20 Ybraýymyň gyrnaklarynyň ähli ogullary gündogar ýurduna göçüp gitdiler, sebäbi Ybraýym olary oglundan yzyna gaýtaryp, sowgatlar beripdi, olar bolsa gitdiler.
21 Ybraýym ogly Yshaga ähli emlägini we ähli hazynalaryny berdi.
22 Ol oňa şeýle tabşyryk berdi: «Sen Rebbiň gökde we ýerde Hudaýdygyny we Ondan başga hiç kimiň ýokdugyny bilmeýärsiňmi we düşünmeýärsiňmi?»
23 Meni kakamyň öýünden, dogduk mekanyma alyp giden, ýer ýüzündäki ähli lezzetleri maňa beren, zalymlaryň maslahatyndan halas eden, çünki men Oňa bil bagladym.
24 Ol meni şu ýere getirdi we Ur Kasdimden halas etdi we maňa şeýle diýdi: «Men şu ýerleriň ählisini seniň nesliňe bererin, olar Meniň tabşyryklarymy, parzlarymy we hökümlerimi berjaý edenlerinde, olary miras alarlar.
25 Indi oglum, meniň sözüme gulak as we saňa tabşyran Hudaýyň Rebbiň tabşyryklaryny ýerine ýetir. Saňa we seniň nesilleriňe ebedi ýagşylyk bolsun diýip, dogry ýoldan saga-da, çepe-de öwrülme.
26 Rebbiň ajaýyp işlerini we bize görkezen ýagşylygyny ýadyňyzda saklaň, ol bizi duşmanlarymyzyň elinden halas edip, Hudaýymyz Rebbiň olary biziň elimize düşürdi. Şonuň üçin indi meniň size tabşyran ähli zatlarymy ýerine ýetiriň, Hudaýyň tabşyryklaryndan ýüz öwürmäň we Ondan başga hiç kime gulluk etmeň, şonda siziň we sizden soňky nesilleriňiziň ýagşylygy bolar.
27 Çagalaryňyza we nesilleriňize Rebbiň tabşyryklaryny we tabşyryklaryny öwrediň, olara ebedi gowy ýaşamaklary üçin dogry ýoly öwretiň.
28 Yshak kakasyna jogap berip: «Rebbim näme tabşyrsa, şony ederin we Hudaýym Rebbiň tabşyryklaryndan çykmaryn, Onuň maňa tabşyranlarynyň hemmesini berjaý ederin» diýdi. Ybraýym ogly Yshaga we onuň çagalaryna ak pata berdi. Ybraýym Ýakuba Rebbiň taglymatyny we onuň ýollaryny öwretdi.
29 Şol wagt Ybraýym aradan çykdy, Yshagyň ogullary Ýakup bilen Ysawyň ömrüniň on bäşinji ýylynda. Ybraýymyň ömürleri ýüz ýetmiş bäş ýyl boldy. Ol garrap, kanagatlanyp, dünýäden ötdi. Ogullary Yshak bilen Ysmaýyl ony jaýladylar.
30 Kenanyň ýaşaýjylary Ybraýymyň ölendigini eşidende, patyşalary, begleri we ähli adamlary bilen Ybraýymy jaýlamaga geldiler.
31 Haran ýurdunyň ähli ýaşaýjylary, Ybraýymyň öýüniň ähli maşgalalary, ähli begler, beýik adamlar we Ybraýymyň gyrnaklaryndan doglan ogullary onuň ölümini eşidip, gelip, onuň ýagşylygyna jogap berdiler we ogly Yshaga teselli berdiler. Olar Ybraýymy het Efrondan we onuň ogullaryndan jaýlanmak üçin satyn alan gowagynda jaýladylar.
32 Kenanyň ähli ilaty we Ybraýymy tanaýanlaryň hemmesi Ybraýym üçin tutuş bir ýyllap agladylar, erkekler we aýallar onuň üçin ýas tutdular.
33 Ähli kiçi çagalar we ýurduň ähli ýaşaýjylary Ybraýym üçin agladylar, sebäbi Ybraýym olaryň hemmesine ýagşylyk edipdi, Hudaýyň we adamlaryň öňünde dogruçyl bolupdy.
34 Ybraýym ýaly Hudaýdan gorkýan hiç kim peýda bolmady, sebäbi ol ýaşlygyndan bäri Hudaýyndan gorkýardy, Rebbe gulluk edýärdi we çagalygyndan ölýän gününe çenli onuň ähli ýollaryny tutdy.
35 Reb onuň bilen boldy we ony Nimrodyň we onuň halkynyň maslahatyndan halas etdi. Ol Elamyň dört patyşasy bilen uruş edip, olary ýeňdi.
36 Ol ýer ýüzüniň ähli ogullaryny Hudaýyň hyzmatyna getirdi, olara Rebbiň ýollaryny öwretdi we olary Rebbi tanatdy.
37 Ol bir bag döredip, şol ýerde üzümçilik ekdi we öýünde doýmaklary üçin, ol hemişe çadyrynda ýurduň içinden geçýänlere iýmit we içgi taýýarlaýardy.
38 Reb Hudaý Ybraýymyň hatyrasyna bütin ýer ýüzüni halas etdi.
39 Ybraýymyň ölüminden soň, Hudaý onuň ogly Yshaga we onuň çagalaryna bereket berdi we Reb Yshagyň kakasy Ybraýym bilen bolşy ýaly, onuň bilen hem boldy, sebäbi Yshak kakasy Ybraýymyň tabşyrygy ýaly Rebbiň ähli tabşyryklaryny berjaý etdi; ol kakasynyň tabşyrygy boýunça sag tarapa-da, çepe-de öwrülmedi.

27-NJI BAP

1 Şol wagt, Ybraýymyň ölüminden soň, Esaw aw etmek üçin meýdana köp gidýärdi.
2 Babyl patyşasy Nimrod, ýagny Amrafel, hem öz batyr esgerleri bilen meýdana aw etmäge we günüň salkyn wagtynda öz esgerleri bilen gezmäge köp gidýärdi.
3 Nimrod Ysawa garşy hemişe göriplik döredýändigi üçin, onuň ýüreginde hemişe göriplik döräpdi.
4 Bir gün Esaw aw etmäge meýdana çykdy we Nimrody iki adam bilen çölde ýöräp ýörkä tapdy.
5 Onuň ähli batyr esgerleri we halky çölde onuň bilen biledi, ýöne olar ondan uzaklaşyp, aw etmek üçin dürli taraplara gitdiler. Esaw Nimrodyň yzyndan gizlendi, ol bolsa çölde onuň yzyndan gaçdy.
6 Nimrod we onuň adamlary ony tanamaýardylar. Nimrod we onuň adamlary günüň salkyn wagtynda meýdanda aýlanyp, öz adamlarynyň meýdanda nirede aw edýändigini bilmek üçin ýygy-ýygydan meýdanda aýlanýardylar.
7 Nimrod we onuň bilen bile bolan iki adam öz ýerlerine gelende, Esaw gizlenen ýerinden gaçyp, gylyjyny çykardy we ylgap, Nimrodyň ýanyna baryp, onuň kellesini kesdi.
8 Ysaw Nimrodyň ýanyndaky iki adam bilen gaty göreşdi. Olar ony çagyranda, Ysaw olara tarap öwrülip, gylyjy bilen olary öldürdi.
9 Nimrodyň çöle gitmegi üçin ony taşlap giden ähli batyr ýigitleri uzakdan gykylygy eşitdiler we şol iki adamyň sesini tanadylar. Olar öz patyşalaryny we onuň bilen bile bolan iki adamy çölde öli ýatan mahaly, munuň sebäbini bilmek üçin ylgaşdylar.
10 Esaw Nimrodyň batyr ýigitleriniň uzakdan gelýändigini görüp, gaçyp gutuldy we Nimrodyň kakasynyň Nimroda miras galdyran we Nimrodyň bütin ýurda höküm süren gymmatbaha geýimlerini alyp, gaçyp, öýünde gizledi.
11 Esaw şol eşikleri alyp, Nimrodyň adamlaryndan gaçyp, şähere ylgady. Ol söweşden ýadaw we halsyz halda kakasynyň öýüne geldi. Ol gaýgydan öljek bolup durka, dogany Ýakuba golaýlaşyp, onuň öňünde oturdy.

12 Ol dogany Ýakuba: «Men şu gün öljek, onda näme üçin maňa ilkinji doglanlyk hukugy gerek?» diýdi. Ýakup bu meselede Esaw bilen akylly hereket etdi we Esaw ilkinji doglanlyk hukugyny Ýakuba satdy, sebäbi bu Rebbiň işi boldy.
13 Ybrahymyň het ogullaryndan jaýlanmak üçin satyn alan Makpela meýdanyndaky gowakdaky Ysawyň paýy hem Ýakuba satdy, Ýakup bolsa bularyň hemmesini dogany Ysawdan özüne berlen bahadan satyn aldy.
14 Ýakup bularyň hemmesini kitapda ýazdy we şaýatlar bilen tassyklady, möhürledi we kitap Ýakubyň elinde galdy.
15 Kuşuň ogly Nimrod ölende, onuň adamlary ony gorkudan göterip, öz şäherinde jaýladylar. Nimrod iki ýüz on bäş ýyl ýaşady we öldi.
16 Nimrodyň ýurduň halkynyň üstünden bir ýüz segsen bäş ýyl patyşalyk eden günleri boldy; Nimrodyň ölümi Ysawyň gylyjyndan utanç we kemsitme bilen öldi, Ybraýymyň nesli bolsa onuň düýşünde görşi ýaly boldy.
17 Nimrodyň ölümi bilen onuň patyşalygy köp böleklere bölündi we Nimrodyň höküm süren ähli bölekleri ýurduň degişli patyşalaryna gaýtarylyp berildi. Nimrodyň ölümi bilen olar hem olary yzyna aldylar. Nimrodyň neslinden bolan ähli adamlar uzak wagtlap ýurduň beýleki ähli patyşalaryna gul boldular.

28-nji BAP

1 Ybraýymyň ölüminden soň, şol ýyl Reb ýurda güýçli açlyk getirdi. Kengan ýurdunda açlyk güýçlenýärkä, Yshak kakasy Ybraýym ýaly, açlyk sebäpli Müsüre gitmek üçin turdy.
2 Şol gije Reb Yshaga göründi we oňa: «Müsüre gitme, Gerara, piliştlileriň patyşasy Abymelekiň ýanyna git we açlyk gutarýança şol ýerde gal» diýdi.
3 Yshak Rebbiň buýruşy ýaly, turup, Gerara gitdi we ol ýerde bir ýyl ýaşady.
4 Yshak Gerara gelende, ýurduň halky onuň aýaly Rebekanyň owadan keşbini gördüler. Gerar halky Yshakdan onuň aýaly barada soranda, ol: «Bu meniň gyz doganym», - diýdi. Ol onuň aýalydygyny aýtmakdan gorkdy, sebäbi ýurduň halky ony onuň sebäpli öldürer diýip gorkdy.
5 Abymelekiň emeldarlary patyşa baryp, aýaly öwdüler, ýöne patyşa olara jogap bermedi we olaryň sözüne-de üns bermedi.
6 Emma patyşa olaryň Yshagyň ony öz gyz dogany hasaplaýandygyny eşidip, muny içinde saklady.
7 Yshak ýurtda üç aý galandan soň, Abymelek penjireden daşary seredip, Yshakyň aýaly Rebekka bilen oýnaşýandygyny gördü, sebäbi Yshak patyşanyň daşky öýünde ýaşaýardy, şonuň üçin Yshakyň öýi patyşanyň öýüniň garşysyndady.
8 Patyşa Yshaga: «Aýalyň barada näme üçin: "Ol meniň gyz doganym" diýdiň? Halkyň iň beýik adamlarynyň biri onuň bilen ýatyp, bizi günäkär edip bilermi?» diýdi.
9 Yshak Abimeleke şeýle diýdi: «Men aýalym sebäpli ölmekden gorkdum we şonuň üçin: 'Ol meniň gyz doganym' diýdim».
10 Şol wagt Abymelek ähli hökümdarlaryna we uly adamlaryna buýruk berdi we olar Yshagy we onuň aýaly Rebekany alyp, patyşanyň huzuryna getirdiler.
11 Patyşa olara şazada lybaslaryny geýdirmegi, şäheriň köçelerinde at çapdyryp, tutuş ýurt boýunça olaryň öňünde: «Bu adam, bu onuň aýaly; bu adama ýa-da onuň aýalyna degse, hökman öler» diýip yglan etmegi buýurdy. Yshak aýaly bilen patyşanyň öýüne gaýdyp geldi. Reb Yshak bilen boldy we ol şöhratlanyp, hiç zatdan mahrum bolmady.
12 Reb Yshagy Abymelekiň we onuň ähli raýatlarynyň nazarynda merhemet etdi. Abymelek Yshaga ýagşylyk etdi, sebäbi Abymelek kakasy bilen Ybraýymyň arasyndaky kasamy we ähti ýatda saklady.
13 Abymelek Yshaga şeýle diýdi: «Ine, tutuş ýer seniň öňüňde. Sen öz ýurduňa gaýdyp barýança, gözüňe ýakymly görünýän ýerde ýaşa. Abymelek açlyk günleri geçýänçä, Yshaga ekin ekmek, ormak we ýeriň miwesini iýmek üçin meýdanlary, üzümçilikleri we Gerar topragynyň iň gowy ýerlerini berdi.
14 Yshak şol ýerde ekin ekdi we şol ýyl ýüz esse hasyl aldy, Reb oňa bereket berdi.
15 Ol adam baýady, sürüleri, mallary we köp hyzmatkärleri bardy.
16 Açlyk günleri geçenden soň, Reb Yshaga göründi we oňa şeýle diýdi: «Tur, bu ýerden git-de, öz ýurduňa, Kengan ýurduna gaýt». Yshak Rebbiň buýruşy ýaly, özi we ähli emlägi bilen Kengan ýurdunda ýerleşýän Hebrona gaýdyp geldi.
17 Mundan soň, Arpakşat ogly Şelak Ýakup bilen Esawyň ömrüniň on sekizinji ýylynda aradan çykdy. Şelak dört ýüz otuz üç ýyl ýaşap, aradan çykdy.
18 Şol wagt Yshak kiçi ogly Ýakuby Sam bilen Eberiň öýüne iberdi. Ol Rebbiň görkezmelerini öwrendi. Ýakup otuz iki ýyllap Sam bilen Eberiň öýünde galdy, dogany Ysaw bolsa gitmedi, sebäbi ol gitmek islemedi we kakasynyň öýünde, Kengan ýurdunda galdy.
19 Esaw öýüne alyp gelýän zatlary getirmek üçin meýdanda aw awlaýardy, Esaw hem hemişe şeýle edýärdi.
20 Esaw aldawçy we hilegär adamdy, adamlaryň ýüreklerini yzarlap, olary aldaýardy. Esaw meýdanda batyr adamdy we wagtyň geçmegi bilen adaty ýaly aw awlamaga gitdi; ol Seir meýdanyna, ýagny Edomyň ýanyna geldi.
21 Ol Seir ýurdunda bir ýyl dört aýlap meýdanda aw awlady.
22 Esaw Seir ýurdunda Kenganly bir adamyň gyzyny gördü. Onuň ady Ýehuditdi. Ol Kenganly Het urugyndan bolan Eperiň ogly Beýeriň gyzydy.
23 Esaw ony özüne aýal edip aldy we onuň ýanyna geldi; Esaw ony kyrk ýaşyndaka alyp, kakasynyň ýaşaýan ýeri bolan Hebrona getirdi we şol ýerde ýaşady.
24 Şol günlerde, Yshagyň ömrüniň ýüz onunjy ýylynda, ýagny Ýakubyň ömrüniň ellinji ýylynda, Nuhuň ogly Sam aradan çykdy; Sam alty ýüz ýaşyndady.
25 Sam ölenden soň, Ýakup Kengan ýurdundaky Hebrona kakasynyň ýanyna gaýdyp geldi.
26 Ýakubyň ömrüniň elli altynjy ýylynda Harandan adamlar geldi we Rebekanyň dogany Betueliň ogly Laban barada habar berildi.
27 Çünki Labanyň aýaly şol günler çaga dogurmaýardy we çaga dogurmaýardy, şeýle hem onuň ähli hyzmatkärleri oňa çaga dogurmaýardy.
28 Şondan soň Reb Labanyň aýaly Adinany ýada saldy. Ol göwreli bolup, ekiz gyzlar dogurdy. Laban gyzlarynyň

atlaryny ulysynyň adyny Lea, kiçisiniň adyny bolsa Rahel dakdy.
29 Şol adamlar gelip, bulary Rebekka gürrüň berdiler. Rebbiň onuň doganyna baryp, çagalary bolandygyna Reb örän begendi.

29-NJY BAP

1 Ybraýymyň ogly Yshak garrap, ýaşy ulaldy, gözleri bolsa ýaşlanyp, görmän galdy.
2 Şol wagt Yshak ogly Ysawa çagyryp: «Ýaraglaryňy, sagdagyňy we ýaýyňy al, meýdana git, maňa maral eti getir, tagamly et bişirip, maňa getir, iýip, ölmezimden öň saňa ak pata bererin, sebäbi men indi garrap, saçlarym agardy» diýdi.
3 Esaw şeýle etdi; ol ýaragyny alyp, adatdakysy ýaly, kakasyna pata bermek üçin, onuň tabşyrygy boýunça, aw awlamak üçin meýdana gitdi.
4 Rebekka Yshagyň Ysawa aýdan ähli sözlerini eşidip, derrew ogly Ýakuby çagyryp: «Kakaň doganyň Ysawa şeýle diýdi, men hem eşitdim, indi çaltlyk bilen meniň aýtjaklarymy et» diýdi.
5 Tur, sürä git-de, maňa iki sany gowy geçi getir, men kakaň üçin tagamly et getirip bererin, kakaň saňa ak pata berer ýaly, doganyň kowdan gelmänkä, sen hem tagamly et getirip, iýdir.
6 Ýakup howlukmaçlyk bilen ejesiniň tabşyranyny etdi. Ol tagamly et bişirip, Esaw kowup gelmezden öň kakasynyň öňüne getirdi.
7 Yshak Ýakuba: «Sen kimsiň, oglum?» diýdi. Ol: «Men seniň ilkinji ogluň Esawdyryn, maňa buýrugyňy etdim, indi tur-da, meniň awlan awymdan iý, maňa aýdanyň ýaly, janyň maňa bereket bersin» diýdi.
8 Yshak turup, iýip-içdi, ýüregi teselli tapdy we Ýakuba ak pata berdi, Ýakup bolsa kakasynyň ýanyndan gitdi. Yshak Ýakuba ak pata berip, kakasynyň ýanyndan gidenden soň, Esaw meýdandan awdan geldi we tagamly et bişirip, kakasyna iýdirip, ak pata berdi.
9 Yshak Ysawa: «Sen gelmezden öň maňa maral eti getirip, ony ak pata beren kimdi?» diýdi. Ysaw dogany Ýakubyň şeýle edendigini bildi we Ysawyň dogany Ýakuba şeýle edendigi üçin gahary geldi.
10 Esaw: «Oňa Ýakup diýilmeýärmi? Ol meniň ýerimi iki gezek eýeledi, ilkinji doglanlygymy aldy, indi bolsa meniň bereketimi aldy» diýdi. Esaw gaty aglady. Yshak ogly Esawyň aglaýan sesini eşidende, Yshak Esawdan: «Men näme edip bilerin, oglum, doganyň mekirlik bilen gelip, seniň bereketiňi aldy. Esaw kakasynyň beren bereketi üçin dogany Ýakuba ýigrenýärdi we oňa gaty gaharlandy.
11 Ýakup dogany Esawdan gaty gorkdy we turup, Samyň ogly Eberiň öýüne gaçyp gitdi we dogany sebäpli şol ýerde gizlendi. Ýakup Hebrondan Kengan ýurdundan çykanda altmyş üç ýaşyndady. Ýakup dogany Esaw sebäpli Eberiň öýünde on dört ýyl gizlendi we ol ýerde Rebbiň ýollaryny we tabşyryklaryny öwrenmegini dowam etdirdi.
12 Esaw Ýakubyň ondan gaçyp gutulandygyny we Ýakubyň hiyle bilen bereketi alandygyny görende, gaty gynandy we ata-enesine gaharlandy; ol hem turup, aýalyny alyp, ata-enesinden Seir ýurduna gitdi we şol ýerde ýaşady; Esaw ol ýerde het gyzlarynyň arasyndan Bosmata atly bir aýaly görüp, het Elonun gyzyny ilkinji aýalynyň üstüne aýal edindi we Esaw onuň adyny Ada goýdy we bereketiň şol wagt ondan geçendigini aýtdy.
13 Ysaw Seir ýurdunda alty aý ýaşady, kakasyny we ejesini görmedi. Soňra Ysaw aýallaryny alyp, ýerinden turup, Kengan ýurduna gaýdyp geldi. Ysaw iki aýalyny hem Hebronda kakasynyň öýünde ýerleşdirdi.
14 Ysawyň aýallary Yshagy we Rebekany öz işleri bilen gaharlandyrdylar we gaharlandyrdylar, sebäbi olar Rebbiň ýolundan gitmän, atalarynyň öwredişi ýaly agaçdan we daşdan ýasalan hudaýlaryna gulluk etdiler we olar atalaryndan has erbetdiler.
15 Olar ýüreklerinin erbet isleglerine eýerip, Baallara gurbanlyk berdiler we ýakymly ysly tütetgi ýakdylar. Yshak bilen Rebekka olardan bizar boldular.
16 Rebeka şeýle diýdi: «Het gyzlarynyň sebäpli men ýaşaýşymdan bizar boldum. Eger Ýakup hem şu ýerdäki gyzlar ýaly het gyzlaryndan aýal alsa, onda meniň ýaşaýşymyň näme peýdasy bar?»
17 Şol günlerde Ysawyň aýaly Ada göwreli bolup, oňa bir ogul dogurdy. Ysaw doglan oglunyň adyny Elipaz goýdy. Ysaw ony doglanda altmyş bäş ýaşyndady.
18 Ybraýymyň ogly Ysmaýyl şol günlerde, Ýakubyň ömrüniň altmyş dördünji ýylynda aradan çykdy. Ysmaýylyň ýaşan günleri ýüz otuz ýedi ýyl boldy we ol aradan çykdy.
19 Yshak Ysmaýylyň ölendigini eşidende, onuň üçin ýas tutdy we Yshak köp günläp onuň üçin ýas tutdy.
20 Ýakubyň Eberiň öýünde on dört ýyl ýaşanyndan soň, Ýakup ata-enesini görmek isledi. Ýakup Hebrona, ata-enesiniň öýüne geldi. Şol günlerde Esaw Ýakubyň oňa eden ýagşylygyny ýatdan çykarypdy.
21 Esaw Ýakubyň kakasy bilen ejesiniň ýanyna gelýändigini görende, Ýakubyň oňa eden işini ýadyna saldy we oňa gaty gaharlanyp, ony öldürmek isledi.
22 Ybraýymyň ogly Yshak garrap, ýaşy birneme uzap barýardy. Esaw: «Kakamyň ölmeli wagty golaýlaşýar, ol ölende men doganym Ýakuby öldürerin» diýdi.
23 Bu barada Rebekka habar berildi we ol derrew ogly Ýakuby çagyryp, oňa: «Tur, Harana, doganym Labanyň ýanyna gaç we doganyňyň gahary senden çykýança, şol ýerde biraz wagt gal, soňra sen gaýdyp gelersiň» diýdi.
24 Yshak Ýakuby çagyryp, oňa şeýle diýdi: «Kangan gyzlaryndan aýal alma, çünki atamyz Ybraýym Rebbiň tabşyrygy boýunça bize şeýle tabşyryk berdi: Men bu ýeri seniň nesliňe bererin. Eger seniň çagalaryň seniň bilen baglaşan ähtime eýerseler, onda Men seniň çagalaryňa-da saňa aýdanlarymy ýerine ýetirerin we olary terk etmerin».
25 Indi oglum, meniň sözüme gulak as, saňa tabşyrjak zatlarymyň hemmesini et we Kengan gyzlaryndan aýal alma. Tur, Harana, ejeňiň kakasy Betueliň öýüne git we şol ýerden ejeňiň dogany Labanyň gyzlaryndan özüňe aýal al.
26 Şonuň üçin seresap bol, Hudaýyň Rebbi we onuň barýan ýurduňdaky ähli ýollaryny ýatdan çykarma, ýurduň halky bilen baglanyşma, boş zadyň yzyndan gitme we Hudaýyň Rebbi terk etme.
27 Emma sen ýurda geleniňde, ol ýerde Rebbe gulluk et, saňa tabşyran we öwrenen ýolumdan saga-çepe öwrülme.
28 Beýik Hudaý saňa ýer ýüzüniň halkynyň gözünde merhemet etsin, sen ol ýerden öz islegiňe görä, Rebbiň ýolunda dogry we ýagşy aýal edinersiň.

29 Hudaý saňa we seniň nesliňe ataň Ybraýymyň bereketini bersin, seni köpeltsin we köpeltsin, gitjek ýeriňde köp halk bolup, seni bu ýere, ataňyň ýaşaýan ýerine çagalar we baýlyk bilen, şatlyk we lezzet bilen gaýtaryp getirsin.
30 Yshak Ýakuba tabşyryk berip, oňa ak pata berip gutardy. Ýakup oňa köp sowgatlar, kümüş we altyn berip, ony yzyna iberdi. Ýakup kakasy bilen ejesiniň sözüne gulak asdy. Olary öpdi we turup, Padanarama gitdi. Ýakup Kengan ýurdundan Beýerşebadan çykanda ýetmiş ýedi ýaşyndady.
31 Ýakup Harana gitmek üçin gidende, Esaw ogly Elipazy çagyryp, gizlinlikde oňa şeýle diýdi: «Indi çalt, eliňe gylyjyňy al-da, Ýakuby yzarla, ýolda onuň öňünden geçip, ony yzarla we daglaryň birinde gylyjyň bilen öldür, onuň ähli zatlaryny alyp gaýt».
32 Esawyň ogly Elipaz kakasynyň öwredişi ýaly işjeň we ýaý atmaga ussat adamdy, şeýle hem meýdanda meşhur awçy we batyr adamdy.
33 Elipaz kakasynyň tabşyrygy ýaly etdi. Şol wagt Elipaz on üç ýaşyndady. Elipaz turup, ejesiniň on doganyny alyp, Ýakuby yzarlady.
34 Ol Ýakuby yzarlady we Şekem şäheriniň garşysyndaky Kengan ýurdunyň çäginde ony gözledi.
35 Ýakup Elifaz bilen onuň adamlarynyň onuň yzyndan kowalaýandygyny gördü. Ýakup näme bolandygyny bilmek üçin barýan ýerinde durdy, sebäbi ol näme bolandygyny bilmeýärdi. Elifaz gylyjyny çykaryp, özi we adamlary Ýakuba tarap öňe gitdi. Ýakup olara: «Siziň bu ýere näme üçin geldiňiz we gylyçlaryňyz bilen näme üçin kowalaýarsyňyz?» diýdi.
36 Elipaz Ýakuba golaýlaşdy we oňa şeýle jogap berdi: «Kakam maňa şeýle tabşyryk berdi, indi men kakamyň beren tabşyryklaryndan çykmaryn. Ýakup Esawyň güýç ulanmak üçin Elipaza aýdandygyny görende, Ýakup ýakynlaşyp, Elipaza we onuň adamlaryna ýalbardy we şeýle diýdi:
37 Meniň ähli zadymy, kakam bilen ejemiň maňa beren zatlaryny görüň, meni öz ýanyňyza alyň we meni öldürmäň, bu zat size dogrulyk hökmünde kabul edilsin.
38 Reb Ýakuba Ysawyň ogly Elipazyň we onuň adamlarynyň nazarynda merhemet etdi, olar Ýakubyň sözüne gulak asdylar we ony öldürmediler. Elipaz we onuň adamlary Ýakubyň ähli emlägini, şeýle hem Beýerşebadan özi bilen getiren kümüş we altynlaryny aldylar; oňa hiç zat galdyrmadylar.
39 Elipaz we onuň adamlary onuň ýanyndan aýrylyp, Beýerşebadaky Esawa gaýdyp geldiler we Ýakup bilen bolan ähli zatlary oňa gürrüň berdiler we Ýakupdan alan zatlarynyň hemmesini oňa berdiler.
40 Esaw ogly Elipaza we onuň ýanyndaky adamlara gaharlandy, sebäbi olar Ýakuby öldürmändiler.
41 Olar Ysawa şeýle jogap berdiler: «Ýakup bu meselede ony öldürmezligimizi haýyş edenligi üçin, biz oňa rehim etdik we biz onuň ähli zatlaryny alyp, saňa getirdik; Ysaw bolsa Elipazyň Ýakupdan alan ähli kümüş we altynlaryny alyp, öýünde goýdy».
42 Şol wagt Esaw Yshagyň Ýakuba pata berip, oňa: «Kangan gyzlaryndan aýal alma» diýip tabşyrandygyny we Kengan gyzlarynyň Yshag bilen Rebekanyň gözünde erbetdigini görüp,
43 Soňra ol daýysy Ysmaýylyň öýüne bardy we uly aýallaryndan başga-da, Nebaýotyň gyz dogany Ysmaýylyň gyzy Maçlaty özüne aýal edindi.

30-NJY BAP

1 Ýakup ýola düşüp, Harana tarap ýola düşdi we Moriýa dagyna ýetdi we Luz şäheriniň golaýynda gijäni geçirdi. Şol gije Reb Ýakuba göründi we oňa şeýle diýdi: «Men Ybraýymyň we ataň Yshagyň Hudaýy Rebdirin; seniň ýatan ýeri saňa we seniň nesliňe bererin».
2 Ine, Men seniň bilen, seni nirä gitseň-de goraryn, seniň nesliňi gökdäki ýyldyzlar ýaly köpelderin, ähli duşmanlaryňy seniň öňüňde ýykaryn, olar seniň bilen uruşanda seni ýeňip bilmezler, seni şatlyk bilen, çagalar we uly baýlyk bilen bu ýurda gaýtaryp getirerin.
3 Ýakup ukudan oýandy we gören görnüşine örän begendi we şol ýere Beýtel diýip at berdi.
4 Ýakup şol ýerden örän şatlyk bilen turdy we ýöreýşinde aýaklary ýeňilleşdi. Ol ýerden Gündogar halkynyň ýurduna gitdi we Harana gaýdyp geldi we çopan guýusynyň ýanynda oturdy.
5 Ol ýerde Harandan sürülerini bakmaga barýan birnäçe adam tapdy. Ýakup olardan sorady, olar bolsa: «Biz Harandan» diýdiler.
6 Ýakup olardan: «Nahoryň ogly Labany tanaýarsyňyzmy?» diýip sorady. Olar: «Biz ony tanaýarys, onuň gyzy Rahel kakasynyň sürülerini bakmaga gelýär» diýdiler.
7 Ýakup olar bilen gepleşip durka, Labanyň gyzy Rahel kakasynyň goýunlaryny otlatmaga geldi, sebäbi ol çopan eken.
8 Ýakup ejesiniň dogany Labanyň gyzy Raheli görende, ylgap baryp, ony öpdi we sesini çykaryp aglady.
9 Ýakup Rahele kakasynyň gyz dogany Rebekanyň oglydygyny aýtdy. Rahel bolsa ylgap baryp, kakasyna gürrüň berdi. Ýakup bolsa aglamagyny dowam etdirdi, sebäbi onuň ýanynda Labanyň öýüne getirjek hiç zady ýokdy.
10 Laban gyz doganynyň ogly Ýakubyň gelendigini eşidip, ylgap baryp, ony öpdi we gujaklady, öýe alyp girdi we oňa çörek berdi, ol bolsa iýdi.
11 Ýakup Labana öz dogany Ysawyň we ogly Elipazyň ýolda oňa näme edendigini gürrüň berdi.
12 Ýakup Labanyň öýünde bir aý ýaşady. Ýakup Labanyň öýünde iýip-içdi. Soňra Laban Ýakuba: «Maňa aýt, sen maňa mugt hyzmat edip bilersiňmi?» diýdi.
13 Labanyň ogly ýokdy, diňe gyzlary bardy, beýleki aýallary we hyzmatkärleri bolsa şol günler henizem çaga dogurmaýardylar; bular Labanyň aýaly Adinanyň oňa doglan gyzlarynyň atlary; ulysynyň ady Leýa, kiçisiniň ady bolsa Raheldi; Leýa gözleri ýumşakdy, Rahel bolsa owadan we gözeldi, Ýakup bolsa ony söýýärdi.
14 Ýakup Labana: «Kiçi gyzyň Rahel üçin saňa ýedi ýyl hyzmat ederin» diýdi. Laban muňa razy boldy we Ýakup gyzy Rahel üçin Labana ýedi ýyl hyzmat etdi.
15 Ýakubyň Haranda ýaşan ikinji ýylynda, ýagny Ýakubyň ömrüniň ýetmiş dokuzynjy ýylynda, şol ýylda Samyň ogly Eber aradan çykdy. Ol dört ýüz altmyş dört ýaşyndady.
16 Ýakup Eberiň ölendigini eşidende, gaty gynandy we köp günläp onuň üçin ýas tutup, aglady.

17 Ýakubyň Haranda ýaşan üçünji ýylynda, Ysawyň aýaly Ysmaýylyň gyzy Bosmat oňa bir ogul dogurdy we Ysaw onuň adyny Reuel goýdy.
18 Ýakubyň Labanyň öýünde ýaşan dördünji ýylynda, Reb Labana baryp, Ýakub üçin ony ýatlady we ondan ogullar dünýä indi. Onuň ilkinji ogly Beor, ikinjisi Alyp we üçünjisi Horaş boldy.
19 Reb Labana baýlyk we şöhrat, ogul-gyzlar berdi, Ýakup sebäpli ol adam köp köpeldi.
20 Şol günlerde Ýakup öýde we meýdanda Labana her dürli işlerde hyzmat edýärdi we Rebbiň bereketi Labana öýde we meýdanda degişli bolan ähli zatlarda bardy.
21 Bäşinji ýylda Ysawyň aýaly Beýeriniň gyzy Ýehudit Kengan ýurdunda aradan çykdy. Onuň ogly ýokdy, diňe gyzlary bardy.
22 Onuň Ysawa doglan gyzlarynyň atlary şular: ulysynyň ady Marsit, kiçisiniň ady bolsa Puitdi.
23 Ýehudit ölenden soň, Esaw, adatdakysy ýaly, Seire aw awlamaga gitdi we Esaw uzak wagtlap Seir ýurdunda ýaşady.
24 Altynjy ýylda Esaw beýleki aýallarynyň üstüne hiwili Zebeonyň gyzy Ahlibamany hem alyp, ony Kengan ýurduna getirdi.
25 Ahlibam göwreli bolup, Ysawa üç ogul dogurdy: Ýeuş, Ýaalan we Kora.
26 Şol günlerde Kengan ýurdunda Ysawyň çopanlary bilen Kengan ýurdunyň ýaşaýjylarynyň çopanlarynyň arasynda dawa boldy, sebäbi Ysawyň mal-garalary we emlägi juda köpdi we ol Kengan ýurdunda, atasynyň öýünde ýaşap bilmedi. Şonuň üçin Kengan ýurdy onuň mal-garasyny göterip bilmedi.
27 Esaw Kengan ýurdunyň ilaty bilen dawasynyň artýandygyny görüp, turup, aýallaryny, ogullaryny we gyzlaryny, ähli emlägini, mallaryny we Kengan ýurdunda gazanan ähli emlägini alyp, ýurduň ýaşaýjylaryndan Seir ýurduna gitdi. Esaw we onuň ähli emlägi Seir ýurdunda ýaşadylar.
28 Emma Esaw wagtal-wagtal Kengan ýurduna, ata-enesini görmäge giderdi. Esaw horitler bilen garyndaş bolup, gyzlaryny horit Seir ogullaryna bererdi.
29 Ol uly gyzy Marzity aýalynyň dogany Zebeonyň ogly Ana berdi, Puiti bolsa Horyly Bilhanyň ogly Azara berdi; Ysaw we onuň çagalary dagda ýaşadylar, olar ösüp, köpeldiler.

31-nji BAP

1 Ýedinji ýylda Ýakubyň Labana hyzmat eden hyzmaty tamamlandy we Ýakup Labana: «Maňa aýalymy ber, çünki meniň hyzmat günlerim tamamlandy» diýdi. Laban şeýle etdi. Laban bilen Ýakup şol ýeriň ähli halkyny ýygnap, toý tutdular.
2 Agşam Laban öýe geldi, ondan soň Ýakup toýda bolanlar bilen ol ýere geldi. Laban öýdäki ähli çyralary öçürdi.
3 Ýakup Labana: «Näme üçin bize şeýle edýärsiň?» diýdi. Laban oňa: «Bu ýerde biziň däp-dessurlarymyz şeýle» diýdi.
4 Soňra Laban gyzy Leýany alyp, Ýakuba getirdi. Ýakup onuň ýanyna geldi, ýöne Ýakup onuň Leýadygyny bilmedi.
5 Laban gyzy Leýany öz hyzmatkäri Zilpany hyzmatkär hökmünde berdi.
6 Baýramçylykdaky adamlaryň hemmesi Labanyň Ýakuba näme edendigini bilýärdiler, ýöne Ýakuba bu barada aýtmadylar.
7 Şol gije ähli goňşular Ýakubyň öýüne geldiler. Olar iýip-içip, şatlanyp, Leýanyň öňünde depnek çalyp, tans edip, Ýakubyň öňünde: «Helea, Helea» diýip jogap berdiler.
8 Ýakup olaryň sözlerini eşitdi, ýöne manysyny düşünmedi, ýöne bu ýurtda olaryň däp-dessurlary şeýle bolmagy mümkin diýip pikir etdi.
9 Goňşular bu sözleri gijäniň dowamynda Ýakubyň öňünde aýtdylar we Laban şol gije öýüň ähli çyralaryny öçürdi.
10 Irden, gün ýagtylanda, Ýakup aýalyna tarap öwrüldi we gördi, ol Leýa onuň gujagynda ýatyrdy. Ýakup: «Ine, men düýn gije goňşularynyň näme diýendigini bilýärin. Heleýa!» diýdiler, ýöne men muny bilmeýärdim.
11 Ýakup Labany çagyryp: «Maňa näme etdiň? Men saňa Rahel üçin hyzmat etdim, näme üçin meni aldap, Leýany maňa berdiň?» diýdi.
12 Laban Ýakuba şeýle jogap berdi: «Bizde kiçi gyzy ulysyndan öň bermek beýle edilmeýär, şonuň üçin eger onuň gyz doganyny hem almak isleseň, ony hem alyp git, maňa ýene ýedi ýyl hyzmat edersiň».
13 Ýakup şeýle hem etdi. Ol Rahele hem aýallyk aldy we Labana ýene ýedi ýyl hyzmat etdi. Ýakup hem Raheleniň ýanyna geldi we ony Leýadan has köp söýdi. Laban bolsa Rahele hyzmatkäri Bilhany oňa hyzmatkärlik etmäge berdi.
14 Reb Leýanyň ýigrenilýändigini görüp, onuň göwresini açdy. Şol günlerde Leýa göwreli bolup, Ýakuba dört ogul dogurdy.
15 Olaryň atlary: Ruben Şimgon, Lewi we Ýahuda, soňra ol çaga dogurmagy bes etdi.
16 Şol wagt Rahel göwreli däldi we onuň çagasy ýokdy. Rahel öz uýasy Leýa göriplik edýärdi. Rahel Ýakuba çaga dogurmaýandygyny görüp, hyzmatkäri Bilhany alyp, Ýakuba Dan we Naftaly atly iki ogul dogurdy.
17 Leýa çaga dogurmaýandygyny görüp, hyzmatkäri Zilpany hem Ýakuba aýallyga berdi. Ýakup hem Zilpanyň ýanyna geldi we Ýakuba iki ogul, Gat we Aşer dogurdy.
18 Leýa ýene-de göwreli bolup, şol günlerde Ýakuba iki ogul we bir gyz dogurdy. Olaryň atlary Ysakar, Zebulun we gyz doganlary Dinady.
19 Şol günler Rahel henizem çaga dogurmaýardy. Rahel şol wagt Rebbe ýalbaryp: «Eý, Reb Hudaý, meni ýadyňa sal we maňa seret, Senden ýalbarýaryn, sebäbi indi ärim meni taşlaýar, sebäbi men oňa çaga dogurmadym» diýdi.
20 Indi, eý Beýik Hudaý, meniň ýalbaryşymy eşit, meniň jebir çekýändigimi gör, maňa gyrnaklaryň biri ýaly çagalar ber, şonda men indi utançlarymy göterip bilmerin.
21 Hudaý onuň dilegini eşidip, onuň göwresini açdy. Rahel göwreli bolup, bir ogul dogurdy. Ol: «Reb meniň utançdan dyndy» diýdi we onuň adyny Ýusup goýup: «Reb maňa ýene bir ogul goşsun» diýdi. Ýakup ony doguranda togsan bir ýaşyndady.
22 Şol wagt Ýakubyň ejesi Rebekka öz enagasy Debora, Uzyň gyzyny we Yshagyň iki hyzmatkärini Ýakuba iberdi.
23 Olar Ýakubyň Harana gelip, oňa: «Rebekka bizi seniň ataňyň öýüne, Kengan ýurduna gaýdyp barmagyňy iberdi» diýdiler. Ýakup ejesiniň aýdanlaryna gulak asdy.
24 Şol wagt Ýakubyň Rahel üçin Labana hyzmat eden ýedi ýyly tamamlandy. Haranda on dört ýyl ýaşanyndan soň, Ýakup Labana: «Maňa aýallarymy ber-de, meni öz

ýurduma goýber, sebäbi ejem meni Kengan ýurdundan kakamyň öýüne gaýtmaga çagyryp, maňa adam iberdi» diýdi.
25 Laban oňa: «Ýok, senden haýyş edýärin, eger men seniň gözleriňde merhemet tapan bolsam, meni taşlama. Maňa hakyňy belläň, men olary bererin we meniň ýanymda galaryn» diýdi.
26 Ýakup oňa: «Maňa şu hakyňy berersiň: şu gün men seniň ähli sürüleriňiň arasyndan geçip, goýunlaryň we geçileriň arasyndan tegmilli, çylşyrymly we gara guzyny aýryp bererin. Eger sen meniň üçin şeýle etseň, men gaýdyp gelip, sürüňi bakyp, olary öňki ýaly saklaryn» diýdi.
27 Laban şeýle etdi. Laban Ýakubyň aýdanlarynyň hemmesini sürüsinden aýryp, oňa berdi.
28 Ýakup Labanyň sürüsinden alan ähli mal-garasyny ogullarynyň eline berdi, Ýakup bolsa Labanyň galan sürüsini otlaýardy.
29 Yshagyň Ýakuba iberen hyzmatkärleri Ýakubyň özleri bilen Kengan ýurduna, kakasynyň ýanyna gaýdyp gelmejekdigini görüp, ony terk edip, Kengan ýurduna gaýtdylar.
30 Debora Ýakup bilen Haranda galdy we Yshagyň gullary bilen Kengan ýurduna gaýdyp gitmedi. Debora Ýakubyň aýallary we çagalary bilen Haranda ýaşady.
31 Ýakup Labana ýene alty ýyl hyzmat etdi. Goýunlar doglanda, Ýakup Laban bilen ylalaşyp, olaryň arasyndan tegmilli we alajaly goýunlary aýyrdy. Ýakup şeýle hem alty ýyllap Labanyňkyda işledi. Şol adam köpeldi, onuň mallary, hyzmatkärleri, düýeleri we eşekleri boldy.
32 Ýakubyň iki ýüz sürü mal-garalary bardy, onuň mal-garalary uly, owadan we örän öndürijiliklidi, şeýle hem ynsan ogullarynyň ähli maşgalalary Ýakubyň mal-garalaryndan almak isleýärdiler, sebäbi olar örän baýdy.
33 Adam ogullarynyň köpüsi Ýakubyň sürüsinden satyn almaga geldiler. Ýakup olara hyzmatkär ýa-da gyrnak üçin goýun, eşek ýa-da düýe üçin goýun berdi, ýa-da Ýakubyň olardan isleýän zadyny berdiler.
34 Ýakup ynsan ogullary bilen şu söwdalar arkaly baýlyk, şöhrat we emläk gazandy, Labanyň ogullary bolsa oňa bu şöhrata göriplik etdiler.
35 Wagtyň geçmegi bilen ol Labanyň ogullarynyň: «Ýakup biziň kakamyzyň ähli emlägini aldy we şu şöhratyň ählisini kakamyzyňkydan gazandy» diýen sözlerini eşitdi.
36 Ýakup Labanyň we onuň ogullarynyň ýüzüne seredip, şol günler öňküsi ýaly däldigini gördü.
37 Reb alty ýyl geçenden soň Ýakuba göründi we oňa şeýle diýdi: «Tur, bu ýerden çyk we dogduk mekanyňa gaýt, Men seniň bilen bolaryn».
38 Şol wagt Ýakup turdy, çagalaryna, aýallaryna we ähli emlägine düýelere münüp, kakasy Yshagyň ýanyna Kengan ýurduna gitdi.
39 Laban Ýakubyň özünden gidendigini bilmeýärdi, sebäbi şol gün Laban goýun gyrkyp ýörkädi.
40 Rahel kakasynyň butlaryny ogurlady, olary alyp, münüp duran düýesiniň üstünde gizläp goýdy we ýola düşdi.
41 Butlaryň görnüşi şeýle: ilkinji doglan adamy öldürip, saçyny alyp, duz alyp, kellesine duz çalyp, ýag bilen ýaglamak, soňra kiçijik mis ýa-da altyn tabletka alyp, ady ýazyp, tabletkany diliniň aşagyna goýmak, tabletkany diliniň aşagyna goýup, kellesini alyp, öýe goýmak, onuň öňünde çyralary ýakyp, oňa tagzym etmek.
42 Olar oňa sežde edenlerinde, onda ýazylan adynyň güýji arkaly, ondan soraýan ähli zatlarynda olara ýüzlenýär.
43 Käbirleri olary altyn we kümüşden adamlaryň şekillerinde ýasaýarlar we özlerine mälim bolan wagtlarynda olara barýarlar, şekiller bolsa ýyldyzlaryň täsirini alýarlar we olara geljekki wakalary aýdýarlar, şeýlelikde Rahel kakasyndan ogurlan şekiller şeýle bolupdyr.
44 Rahel kakasyna degişli bolan bu heýkelleri ogurlady, şonuň üçin Laban Ýakubyň olaryň üsti bilen nirede bolandygyny bilmezdi.
45 Laban öýüne gelip, Ýakup we onuň öý-içerisi barada soraşdyrdy, ýöne ony tapyp bolmady. Laban Ýakubyň niredediginі bilmek üçin öz heýkellerini gözledi, ýöne tapyp bilmedi. Başga heýkellere bardy we olardan soraşdyrdy, olar Ýakubyň ondan gaçyp, atasynyň öýüne, Kengan ýurduna gidendigini aýtdylar.
46 Soňra Laban turup, doganlaryny we ähli hyzmatkärlerini alyp, Ýakuby yzarlamaga gitdi we Ýakuby Gilgad dagynda ýetip aldy.
47 Laban Ýakuba şeýle diýdi: «Sen näme üçin maňa gaçyp, meni aldap, gyzlarymy we olaryň çagalaryny gylyçdan ýesir alyp gitdiň?»
48 Sen maňa olary öpüp, şatlyk bilen ugratmaga rugsat bermediň, hudaýlarymy ogurlap gitdiň.
49 Ýakup Labana şeýle jogap berdi: «Sebäbi men seniň gyzlaryňy zor bilen alyp gitmegiňden gorkdum. Indi bolsa sen öz hudaýlaryňy kimiň ýanynda tapsaň, ol öler».
50 Laban Ýakubyň ähli çadyrlaryny we mebellerini gözden geçirdi, ýöne olary tapyp bilmedi.
51 Laban Ýakuba şeýle diýdi: «Biz bilelikde äht baglaşarys we bu meniň we seniň araňda şaýatlyk bolar. Eger sen gyzlaryma azar berseň ýa-da gyzlarymdan başga aýallar alsaň, bu işde Hudaý meniň we seniň araňda şaýat bolar».
52 Olar daşlary alyp, bir üýşük ýasadylar. Laban: «Bu üýşük meniň bilen seniň araňda şaýatdyr» diýdi. Şonuň üçin ol ýere Gilgad diýip at berdi.
53 Ýakup bilen Laban dagda gurbanlyk berdiler we şol ýerde, üýşüp naharlandylar we bütin gijäni dagda geçirdiler. Laban irden turup, gyzlary bilen aglady, olary öpdi we öz ýerine gaýtdy.
54 Ol derrew on ýedi ýaşly ogly Beory Nahoryň ogly Uzyň ogly Abyhorof bilen bilelikde on adamy hem iberdi.
55 Olar howlukdylar we Ýakubyň öňünden geçip, Seir ýurduna barýan başga bir ýoldan geldiler.
56 Olar Ysawyň ýanyna gelip, oňa şeýle diýdiler: «Seniň doganyň we garyndaşyň, ejeňiň dogany, Betueliň ogly Laban şeýle diýýär:
57 Sen doganyň Ýakubyň maňa näme edendigini eşitdiňmi? Ol ilki ýalaňaç we ýalaňaç halda maňa geldi, men ony garşylamaga gitdim, ony hormat bilen öýüme getirdim, ony beýik etdim, iki gyzymy we iki kenizimi oňa aýal etdim.
58 Hudaý ony meniň üçin bereketledi we ol köp köpeldi, ogullary, gyzlary we gyrnak hyzmatkärleri boldy.
59 Onuň şeýle hem köp sanly mal-garalary, düýeleri we eşekleri, şeýle hem köp kümüş we altyny bar; baýlygynyň artandygyny görüp, men goýunlarymy gyrkmaga gidýänçäm meni taşlap gitdi we ol turup, gizlinlikde gaçyp gitdi.
60 Ol aýallaryny we çagalaryny düýelere mündürip, meniň ýurdumda gazanan ähli mal-garasyny we emlägini alyp

gitdi we kakasy Yshagyň ýanyna, Kengan ýurduna gitmek üçin ýüzüni galdyrdy.
61 Ol maňa gyzlarymy we olaryň çagalaryny öpmäge rugsat bermedi, gyzlarymy gylyçdan ýesir alnan ýaly alyp gitdi, şeýle hem meniň hudaýlarymy ogurlap gaçyp gitdi.
62 Indi Men ony we onuň ähli emlägini Ýabuk derýasynyň dagynda galdyrdym; onuň hiç zatdan kemçiligi ýok.
63 Eger sen onuň ýanyna gitmek isleseň, git, ony şol ýerde taparsyň we oňa isleýşiňi edip bilersiň; Labanyň çaparlary gelip, bularyň hemmesini Ysawa habar berdiler.
64 Esaw Labanyň elçileriniň ähli sözlerini eşidip, Ýakuba garşy gaty gaharlandy we öz ýigrenjini ýadyna salyp, içinden gazap ýakdy.
65 Esaw derrew çagalaryny, hyzmatkärlerini we öýündäki altmyş adamy alyp, Hori Seiriň ähli ogullaryny we olaryň halkyny, üç ýüz kyrk adamy ýygnady we şu dört ýüz adamy gylyçly edip, Ýakuba öldürmek üçin onuň ýanyna gitdi.
66 Esaw bu sany birnäçe bölege böldi we altmyş adamy, hyzmatkärlerini we öýündäkileriň janyny bir baş edip, olary uly ogly Elipaza berdi.
67 Galan kelleleri bolsa Hori Seýiriň alty ogluna berdi we her birini öz nesillerine we çagalaryna gözegçilik etdi.
68 Bu düşelgäniň hemmesi öňki ýaly gitdi. Esaw Ýakuba tarap olaryň arasyndan gitdi we olary çaltlyk bilen äkitdi.
69 Labanyň çaparlary Ysawdan gidip, Kengan ýurduna gitdiler we Ýakup bilen Ysawyň ejesi Rebekanyň öýüne geldiler.
70 Olar oňa: «Ine, seniň ogluň Ýakuba dört ýüz adam bilen garşy çykdy, sebäbi ol onuň gelýändigini eşidip, onuň bilen uruşmaga, ony öldürmäge we ähli zadyny almaga gitdi» diýdiler.
71 Rebeka howlukdy we Yshagyň hyzmatkärlerinden ýetmiş iki adamy Ýakuba ýolda garşylamaga iberdi, sebäbi ol: «Belki, Esaw Ýakuba ýolda duşuşanda uruş eder» diýdi.
72 Bu çaparlar Ýakuby garşylamak üçin ýola düşdüler we ony Ýabuk derýasynyň garşysyndaky derýanyň ýolunda duşuşdylar. Ýakup olary görende: «Bu düşelge maňa Hudaý tarapyndan bellendi» diýdi we Ýakup şol ýere Machnayym diýip at berdi.
73 Ýakup atasynyň ähli halkyny tanaýardy, olary öpüp, gujaklap, olar bilen bile geldi. Ýakup olardan kakasy we ejesi barada sorady, olar bolsa: «Olar gowy» diýdiler.
74 Bu çaparlar Ýakuba şeýle diýdiler: «Ejeň Rebekka bizi saňa iberdi: Oglum, doganyň Ysawyň Hori Seir ogullaryndan bolan adamlar bilen ýolda saňa garşy çykandygyny eşitdim».
75 Şonuň üçin, oglum, meniň sözüme gulak as we näme etmelidigiňi maslahatyň bilen çöz. Ol seniň ýanyňa gelende, oňa ýalbar we oňa howlukma söz aýtma. Eýe bolanyňdan we Hudaýyň saňa beren nemetlerinden oňa sowgat ber.
76 Ol senden işleriň barada soranda, ondan hiç zat gizleme, belki ol saňa garşy gaharyny sowup, sen we seniň ähli doganlaryň janyny halas edersiň, sebäbi oňa hormat goýmak seniň borjuň, sebäbi ol seniň uly doganyň.
77 Ýakup ejesiniň habarçylaryň aýdanlaryny eşidende, sesini galdyryp, ajy-ajy aglady we ejesiniň tabşyranyny ýerine ýetirdi.

32-NJI BAP

1 Şol wagt Ýakup Seir topragyna dogany Ysawa habarçylar iberdi we oňa ýalbaryş sözlerini aýtdy.
2 Ol olara şeýle tabşyryk berdi: «Jenabyma Ysawa şeýle diýiň: Guluň Ýakup şeýle diýýär: 'Jenabym, kakamyň maňa beren berekedi meniň üçin peýdaly boldy diýip pikir etmesin.
3 Men Laban bilen ýigrimi ýyl ýaşadym, ol meni aldap, hakymy on gezek üýtgetdi, bularyň hemmesini jenap maňa aýdypdylar.
4 Men onuň öýünde oňa örän köp zähmet çekip hyzmat etdim. Şondan soň Hudaý meniň ejir çekýändigimi, zähmetimi we ellerimiň işini görüp, maňa Öz huzurynda merhemet we mähir berdi.
5 Soňra Hudaýyň beýik rehimdarlygy we merhemeti bilen men öküzleri, eşekleri we mallary, şeýle hem erkek gullary we gyzlary satyn aldym.
6 Indi men öz ýurduma we öýüme, Kengan ýurdundaky kakamyň we ejemiň ýanyna barýaryn; we bularyň hemmesini jenabyma habar bermek üçin adam iberdim, şonuň üçin jenabymyň nazarynda merhemet tapmak üçin, ol meniň özüm baýlyk gazanandygymy ýa-da kakamyň maňa beren bereketiniň maňa peýda getirendigini pikir etmesin.
7 Şol çaparlar Esawa baryp, ony Edom ýurdunyň çäginde Ýakuba tarap barýarka tapdylar. Hori Seir ogullaryndan dört ýüz adam gylyçly durdy.
8 Ýakubyň elçileri Ýakubyň Ysaw hakda aýdan ähli sözlerini Ysawa gürrüň berdiler.
9 Esaw olara tekepbirlik we kemsitme bilen jogap berdi we şeýle diýdi: «Men eşitdim we maňa hakykatdanam aýtdylar, Ýakubyň Labana näme edendigini. Laban ony öýünde beýgeltdi, gyzlaryny oňa aýal edip berdi, ol ogul-gyz dünýä indi we Labanyň öýünde öz baýlygy bilen köp baýlyk gazandy.
10 Ol baýlygynyň köp, baýlygynyň köpdigini görüp, ähli emlägini alyp, Labanyň öýünden gaçyp gitdi. Labanyň gyzlaryny bolsa gylyçdan geçirilen ýesirler ýaly, kakasynyň öňünden alyp gitdi, emma Labanyň gyzlary oňa aýtmady.
11 Ýakup diňe Labana däl, eýsem maňa-da şeýle etdi we iki gezek meniň ýerimi aldy, men dymmalymy?
12 Şonuň üçin men şu gün goşunlarym bilen onuň bilen duşuşmaga geldim we oňa ýüregimiň islegi ýaly ederin.
13 Habarçylar gaýdyp gelip, Ýakuba şeýle diýdiler: «Biz seniň doganyň Ysawyň ýanyna bardyk we oňa seniň ähli sözleriňi aýtdyk, ol bize şeýle jogap berdi, ine, ol dört ýüz adam bilen seni garşylamaga gelýär».
14 Indi näme etmelidigiňi bil we seret, Hudaýyň seni ondan halas etmegi üçin doga et.
15 Ýakup öz doganynyň Ýakubyň elçilerine aýdan sözlerini eşidende, Ýakup gaty gorkdy we gynandy.
16 Ýakup Hudaýy Rebbe ýalbaryp, şeýle diýdi: «Eý, ata-babalarym Ybraýymyň we Yshagyň Hudaýy Reb, men kakamyň öýünden çykanymda, Sen maňa şeýle diýdiň:
17 Men seniň ataň Ybraýymyň we Yshagyň Hudaýy Rebdirin, Men bu ýurdy we seniň nesliňi saňa berýärin, seniň nesliňi gökdäki ýyldyzlar ýaly köpelderin, sen gögüň dört tarapyna ýaýrarsyň, ýer ýüzüniň ähli uruglary sende we seniň nesliňde bereketlener».
18 Sen Öz sözüňi berjaý etdiň, maňa baýlyk, çagalar we mal-gara berdiň, ýüregimiň iň gowy arzuwlaryny guluňa

berdiň; Senden dilän ähli zatlarymy berdiň, şonuň üçin hiç zatdan zerar çekmedim.
19 Şondan soň sen maňa: «Ene-ataňyň we dogduk ýeriňe gaýt, men saňa ýagşylyk ederin» diýdiň.
20 Indi men geldim we Sen meni Labandan halas etdiň, men Ysawyň eline düşerin, ol meni we çagalarymyň enelerini öldürer».
21 Indi, ýa Reb Hudaý, meni hem doganym Esawyň elinden halas et, çünki men ondan gaty gorkýaryn.
22 Eger mende dogrulyk ýok bolsa, ony Ybraýymyň we kakam Yshagyň hatyrasyna et.
23 Sebäbi men bu baýlygy rehimdarlyk we rehimdarlyk arkaly gazanandygymy bilýärin, şonuň üçin şu gün meni Öz rehimdarlygyň bilen halas edip, maňa jogap bermegiňi haýyş edýärin.
24 Ýakup Rebbe doga etmegini bes etdi we öz ýanyndaky adamlary, sürüleri we mallary iki düşelgä böldi. Ýarysyny Ybraýymyň hyzmatkäri Eliezegiň ogly Damesekiň çagalary bilen düşelge hökmünde saklamagyna, beýleki ýarysyny bolsa dogany Eliezegiň ogly Elianusyň çagalary bilen düşelge hökmünde saklamagyna berdi.
25 Ol olara şeýle tabşyryk berdi: «Düşelgeleriňiz bilen uzakda duruň we biri-biriňiz bilen gaty ýakynlaşmaň. Eger Esaw bir düşelgä gelip, ony öldürse, ondan uzakdaky beýleki düşelge ondan gaçyp gutular».
26 Ýakup şol gije şol ýerde galdy we bütin gijäni hyzmatkärlerine goşun we çagalary barada görkezmeler berdi.
27 Reb şol gün Ýakubyň dilegini eşitdi we ony dogany Ysawyň elinden halas etdi.
28 Reb gökdäki perişdeleriň üçüsini iberdi we olar Ysawyň öňünden gidip, onuň ýanyna geldiler.
29 Bu perişdeler Ysawa we onuň halkyna dürli söweş gurallary bilen üpjün edilen atlaryň üstünde iki müň adam hökmünde göründi. Olar Ysawa we onuň ähli adamlarynyň öňünde dört bölege bölünip, dört serkerde bilen göründiler.
30 Bir düşelge ýola düşüp, olar Esawyň dört ýüz adam bilen dogany Ýakuba tarap gelýändigini gördüler. Bu düşelge Esaw bilen onuň halkyna tarap ylgaşdy we olary gorkuzdy. Esaw gorkudan atdan ýykyldy we ähli adamlary ondan daşlaşdylar, sebäbi olar gaty gorkdylar.
31 Olar Ysawdan gaçanda, düşelgedäki ähli adamlar olaryň yzyndan gygyrdylar. Ähli söweşiji esgerler şeýle jogap berdiler:
32 Biz Hudaýyň hyzmatkäri bolan Ýakubyň gullarydyrys, onda kim bize garşy durup biler?» Esaw olara şeýle diýdi: «Eý, meniň jenapym we doganym Ýakup siziň hökümdaryňyz, men ony ýigrimi ýyl bäri görmändim, indi bolsa ony görmäge geldim, siz maňa şeýle edýärsiňizmi?»
33 Perişdeler oňa şeýle jogap berdiler: «Rebden aman bolsun! Eger seniň aýdýan Ýakup doganyň bolmasa, biz senden we seniň halkyňdan hiç kimi galdyrmazdyk, ýöne Ýakup sebäpli olara hiç zat etmeris».
34 Bu düşelge Ysaw bilen onuň adamlarynyň ýanyndan geçip gitdi. Ysaw bilen onuň adamlary olardan bir liga golaý uzaklaşanda, ikinji düşelge dürli ýaraglar bilen oňa tarap geldi. Olar hem birinji düşelge özlerine eden ýaly Ysaw bilen onuň adamlaryna etdiler.
35 Olar ýola düşüp gidenlerinde, üçünji düşelge onuň ýanyna geldi we olaryň hemmesi gorkup başlady. Esaw atdan ýykyldy. Bütin düşelge gygyryp: «Biz Hudaýyň guly Ýakubyň gullarydyrys we bize kim garşy durup biler?» diýdi.
36 Esaw olara ýene-de şeýle jogap berdi: «Eý, Ýakup, meniň jenapym, siziň jenapyňyz meniň doganym. Men ýigrimi ýyl bäri onuň ýüzüni görmändim we onuň gelýändigini şu gün eşidip, şu gün onuň ýanyna bardym, siz maňa şeýle çemeleşýärsiňizmi?»
37 Olar oňa şeýle jogap berdiler: «Rebden ant içýärin, seniň aýdyşyň ýaly, biz seniň doganyň Ýakup dälmidi? Senden we seniň adamlaryňdan hiç zat galdyrmadyk, ýöne seniň doganyň diýip atlandyrýan Ýakup sebäpli biz seniň we seniň adamlaryňyň arasynda hiç zat etmeris».
38 Üçünji düşelge hem olardan geçip gitdi, ol öz adamlary bilen Ýakuba tarap ýoluny dowam etdirdi, dördünji düşelge bolsa oňa tarap geldi. Olar hem beýlekiler ýaly oňa we onuň adamlaryna hem şeýle etdiler.
39 Esaw dört perişdäniň özüne we adamlaryna eden ýamanlygyny görüp, dogany Ýakupdan gaty gorkdy we onuň bilen parahatçylyk bilen duşuşmaga gitdi.
40 Esaw Ýakuba bolan ýigrenjini gizledi, sebäbi ol dogany Ýakup sebäpli janyndan gorkýardy we düşen dört düşelgäni Ýakubyň hyzmatkärleri hasaplaýardy.
41 Ýakup şol gijäni hyzmatkärleri bilen düşelgelerinde geçirdi we hyzmatkärleri bilen Esawa özünde bar bolan ähli zatlaryndan we ähli emläginden sowgat bermegi makul bildi. Ýakup irden özi we adamlary bilen turup, mallaryň arasyndan Esawa sowgat saýladylar.
42 Ýakubyň öz dogany Esawa bermek üçin öz sürüsinden saýlan sowgatlarynyň mukdary şulardy: ol sürülerden iki ýüz kyrk baş, düýelerden we eşeklerden otuz baş, şeýle hem mallardan elli sany sygyr saýlady.
43 Ol olaryň hemmesini on sürüde goýdy we her birini aýratynlykda goýdy. Soňra olary on hyzmatkäriniň eline berdi, her birini aýratynlykda goýdy.
44 Ol olara şeýle tabşyryk berdi: «Biri-biriňizden daşda duruň we sürüleriň arasynda aralyk goýuň. Esaw we onuň ýanyndakylar siziň bilen duşuşyp, sizden: “Siz kimiňki, nirä gidýärsiňiz, öňüňizdäki bularyň hemmesi kime degişlidir?” diýip soranda, olara: “Biz Ýakubyň gullarydyrys we Esawy garşylamaga parahatçylyk bilen gelýäris, ine, Ýakup biziň yzymyzdan gelýär” diýiň.
45 Öňümizdäki zat Ýakupyň onuň dogany Esawa iberen sowgatlarydyr.
46 Eger olar size: «Ol näme üçin dogany bilen duşuşmaga we onuň ýüzüni görmäge gelmeýär, sizden yza galýar» diýseler, olara: «Ol dogany bilen duşuşmaga biziň yzymyzdan şatlyk bilen gelýär, sebäbi ol: «Men oňa berlen sowgatlar bilen ony razy ederin, şondan soň onuň ýüzüni görerin, belki ol meni kabul eder» diýdi» diýersiňiz.
47 Şeýdip, ähli sowgatlar onuň hyzmatkärleriniň eline düşüp, şol gün onuň öňünden gitdiler. Şol gijäni Ýabuk derýasynyň kenaryndaky düşelgelerinde geçirdi we gijäniň ortasynda turup, aýallaryny, hyzmatkärlerini we ähli emläginі alyp, şol gijäni Ýabuk derýasynyň geçelgesinden geçirdi.
48 Ýakup özüne degişli ähli zady derýadan geçende, ýalňyz galdy. Bir adam oňa gabat geldi. Ýakup şol gije daň atýança onuň bilen göreşdi. Ýakubyň budy onuň bilen göreşip, bogunlaryndan çykyp gitdi.

49 Daň atanda, ol adam Ýakuby şol ýerde galdyrdy, Ýakup oňa ak pata berip, gitdi. Ýakup daň atanda derýanyň boýundan geçip, budunyň üstünde durdy.
50 Ol derýadan geçende, gün dogup, mallarynyň we çagalarynyň ýaşaýan ýerine geldi.
51 Olar günortana çenli ýola düşdüler, olar gidip barýarkalar, sowgatlar olaryň öňünden geçip gitdi.
52 Ýakup başyny galdyryp, Esawyň uzakdan gelýändigini gördü. Onuň bilen dört ýüz töweregi adam bardy. Ýakup doganyndan gaty gorkýardy.
53 Ýakup derrew çagalaryny aýallaryna we hyzmatkärlerine böldi, gyzy Dinany bolsa bir sandyk goýup, hyzmatkärleriniň eline berdi.
54 Ol doganyny garşylamak üçin çagalarynyň we aýallarynyň öňünden geçdi we ýere çenli tagzym etdi, hatda doganyna golaýlaýança ýedi gezek tagzym etdi. Hudaý Ýakuba Ysawyň we onuň adamlarynyň öňünde merhemet we mähir berdi, sebäbi Hudaý Ýakubyň dogasyny eşitdi.
55 Ýakubyň gorkusy we gorkusy onuň dogany Esawyň üstüne düşdi, sebäbi Hudaýyň perişdeleriniň Esaw bilen eden işleri üçin Esaw Ýakubdan gaty gorkýardy we Esawyň Ýakuba bolan gahary rehimdarlyga öwrüldi.
56 Esaw Ýakubyň özüne tarap ylgap gelýändigini görende, oňa tarap ylgady we ony gujaklady, boýnuna gujaklady, öpüşdiler we agladylar.
57 Hudaý Ysaw bilen gelen adamlaryň ýüregine Ýakuba gorky we rehim saldy, olar Ýakuby öpüp, gujakladylar.
58 Şeýle hem, Ysawyň ogly Elipaz we onuň dört dogany, Ysawyň ogullary, Ýakup bilen agladylar we ony öpüp, gujakladylar, sebäbi Ýakupdan gorkmak olaryň hemmesiniň üstüne düşüpdi.
59 Esaw başyny galdyryp, Ýakubyň ogullary bolan aýallary we olaryň çagalary Ýakubyň yzyndan ýöräp, Ysawa tarap ýolda tagzym edýändiklerini gördü.
60 Esaw Ýakuba: «Inim, seniň ýanyňdakylar kimler? Olar seniň çagalaryňmy ýa-da hyzmatkärleriňmi?» diýip sorady. Ýakup Ysawa: «Bular meniň çagalarym, olary Hudaýyň seniň guluňa beren» diýip jogap berdi.
61 Ýakup Ysaw we onuň adamlary bilen gürleşip duran wagty, Ysaw tutuş düşelgäni görüp, Ýakuba: «Düýn gije duşuşan düşelgämiň hemmesini sen nireden aldyň?» diýip sorady. Ýakup: «Jenabymyň nazarynda merhemet tapmak üçin, Hudaý guluňa şuny berdi» diýdi.
62 Sowgatlar Ysawyň öňüne geldi. Ýakup Ysawa: «Jenabyma getiren sowgadymy al» diýip, ony gyssady. Ysaw: «Meniň maksadym näme? Özüňde sakla» diýdi.
63 Ýakup: «Seniň ýüzüňi görenimden bäri, seniň henizem parahat ýaşamagyň üçin şu zatlaryň hemmesini bermäge borçludyryn» diýdi.
64 Emma Esaw sowgat almakdan ýüz öwürdi. Ýakup oňa: «Jenabym, eger men seniň gözleriňde merhemet tapan bolsam, onda sowgatlarymy elimden al, sebäbi men seniň ýüzüňi gördüm, Hudaýyň ýüzüni gören ýaly boldum, sebäbi sen menden razy bolduň» diýdi.
65 Esaw sowgatlary aldy, Ýakup bolsa Ysawa kümüş, altyn we bdellium berdi, sebäbi Ýakup ony şeýle bir berk talap etdi welin, Ýakup olary aldy.
66 Esaw düşelgedäki mallary paýlady we ýarysyny özi bilen gelen adamlara berdi, sebäbi olar kireýine gelipdiler, beýleki ýarysyny bolsa çagalaryna berdi.
67 Ol kümüş, altyn we wodoliýi uly ogly Elipaza berdi. Esaw Ýakuba: «Geliň, seniň bilen galalyň, sen meniň ýanyma gelýänçäň, seniň bilen ýuwaşlyk bilen gideris we bile ýaşarys» diýdi.
68 Ýakup doganyna jogap berip: «Men jenabymyň aýdanlaryny ederin, ýöne jenabym çagalaryň ejizdigini, meniň bilen gelen mal-garalaryň bolsa ýuwaş-ýuwaşdan gidýändigini bilýär, sebäbi olar çalt gitseler, hemmesi ölerdi, çünki Sen olaryň ýüklerini we ýadawlyklaryny bilýärsiň» diýdi.
69 Şonuň üçin jenabym gulundan öň gitsin, men bolsa jenabymyň öýüne, Seire barýança, çagalaryň we sürüleriň hatyrasyna haýal ýöräp giderin.
70 Esaw Ýakuba: «Ýolda saňa ideg etmek, seniň ýadawlygyňy we ýüküňi götermek üçin meniň bilen bile bolan adamlaryň käbirini seniň ýanyňa goýaryn» diýdi. Ol: «Eý, jenap, seniň merhemetiňi tapsam, näme gerek?» diýdi.
71 Ine, seniň aýdyşyň ýaly, men seniň ýanyňa Seire bararyn, şonda sen öz halkynyň bilen git, çünki men seniň yzyňdan giderin».
72 Ýakup Ysawa şeýle diýdi, sebäbi Ysaw we onuň adamlary ondan aýrylyp, Ýakup soňra öz kakasynyň öýüne, Kengan ýurduna gidip biler.
73 Esaw Ýakubyň sözüne gulak asdy we onuň bilen Seire tarap ýola düşen dört ýüz adam bilen yzyna gaýtdy. Ýakup we onuň ähli adamlary şol gün Kengan topragynyň çetki bölegine çenli gitdiler we ol ýerde birnäçe wagt galdylar.

33-NJI BAP

1 Birnäçe wagtdan soň Ýakup ýurduň çäginden çykyp, Kengan ýurdunda ýerleşýän Şekem şäheri bolan Şalem ýurduna geldi we şäheriň öňünde dynç aldy.
2 Ol ýeriň halky bolan Hamoryň ogullaryndan bäş şekel töläp, şol ýerdäki meýdanyň bir bölegini satyn aldy.
3 Ýakup şol ýerde özüne öý gurdy, çadyryny dikdi we mallary üçin çadyrlar ýasady, şonuň üçin ol ýere Sukkot adyny dakdy.
4 Ýakup Sukkota bir ýyl alty aý galdy.
5 Şol wagt ýurduň ýaşaýjylarynyň käbiri şäher gyzlary bilen tans edip, şatlanmak üçin Şekem şäherine gitdiler. Olar çykanlarynda, Ýakubyň aýallary Rahel we Leýa maşgalalary bilen şäher gyzlarynyň şatlygyny görmäge gitdiler.
6 Ýakubyň gyzy Dina hem olar bilen gitdi we şäheriň gyzlaryny gördü. Şäheriň ähli adamlary olaryň şatlyklaryny görmek üçin olaryň ýanynda durka, olar şol ýerde galdylar. Şäheriň ähli uly adamlary hem şol ýerdedi.
7 Ýurduň hökümdary Hamoryň ogly Şekem hem olary görmek üçin şol ýerde durdy.
8 Şekem Ýakubyň gyzy Dinanyň şäher gyzlarynyň öňünde ejesi bilen oturandygyny gördü. Gyz oňa örän ýarady. Ol ýerde dostlaryndan we öz halkyndan: «Bu şäherde tanamaýan aýallaryň arasynda oturan gyzym kim?» diýip sorady.
9 Olar oňa: «Bu, hakykatdanam, bu şäherde birnäçe wagt bäri ýaşaýan ýewreý Yshagyň ogly Ýakubyň gyzydyr. Bu ýurduň gyzlarynyň şatlanmaga çykýandygyny eşidenlerinde, görşüň ýaly, ejesi we hyzmatkärleri bilen olaryň arasynda oturmaga gitdiler» diýdiler.

10 Şekem Ýakubyň gyzy Dinany görüp, oňa seredip, ýüregi Dinäni özüne çekdi.
11 Dina Şekemiň öýüne gelip, ony zor bilen tutup, zor bilen zorlady we ony öz öýünde ýerleşdirdi.
12 Olar gelip, Ýakuba gürrüň berdiler. Ýakup Şekemiň gyzy Dinanyň zorlanandygyny eşidende, Şekemiň öýünden Dinany getirmek üçin on iki hyzmatkärini iberdi. Olar Dinany ol ýerden alyp gitmek üçin Şekemiň öýüne gitdiler.
13 Olar gelenlerinde, Şekem öz adamlary bilen olaryň ýanyna gitdi we olary öýünden kowdy. Emma ol olaryň Dinanyň ýanyna gelmegine rugsat bermedi. Şekem bolsa, Dinanyň ýanynda oturyp, onuň bilen öpüşip, gujaklaşyp oturypdy.
14 Ýakubyň hyzmatkärleri gaýdyp gelip, oňa şeýle diýdiler: «Biz gelenimizde, ol we onuň adamlary bizi kowup gitdiler, Şekem bolsa biziň gözümiziň alnynda Dina bilen şeýle etdi».
15 Ýakup Şekemiň gyzynyň zorlanandygyny bilse-de, hiç zat aýtmady. Ogullary onuň mallaryny meýdanda otlaýardylar, Ýakup bolsa olar gaýdyp gelýänçä dymdy.
16 Ogullary öýe gelmezden öň, Ýakup hyzmatkärleriniň gyzlaryndan iki gyzyny Şekemiň öýünde Dinanyň ýanynda galmaga iberdi. Şekem bolsa üç dostuny Perediň ogly, Kiddekemiň ogly kakasy Hamora iberip: «Maňa şu gyzy aýallyga alyp ber» diýdi.
17 Hiwili Kiddekemiň ogly Hamor ogly Şekemiň öýüne gelip, onuň öňünde oturdy. Hamor ogluna: «Şekem: «Öz halkyňdan başga bir ýewreý aýalyny almaga seniň halkyňyň gyzlarynyň arasynda bir aýal ýokmy?» diýdi.
18 Şekem oňa: «Maňa diňe şony getirmeli, sebäbi ol meniň gözüme ýakymly görünýär» diýdi. Hamor oglunyň aýdanlaryny etdi, sebäbi oglunyň söýgüsi örän uludy.
19 Hamor bu mesele barada Ýakup bilen gürleşmek üçin onuň ýanyna gitdi. Ol Ýakup bilen gürleşmek üçin onuň ýanyna gelmezden öň, ogly Şekemiň öýünden çykanda, Ýakubyň ogullary Hamoryň ogly Şekemiň eden işini eşidenlerinde, meýdandan gelipdiler.
20 Erkekler gyz dogany üçin gaty gynandylar we mallaryny ýygnamaga ýetişmänkä, gahar-gazap bilen öýlerine gaýdyp geldiler.
21 Olar gelip, kakalarynyň öňünde oturdylar we gahar-gazap bilen oňa şeýle diýdiler: «Elbetde, bu adam we onuň maşgalasy ölüme uçrady, sebäbi bütin ýer ýüzüniň Hudaýy Reb Nuha we onuň ogullaryna hiç haçan talaňçylyk etmezligi we zyna etmezligi tabşyrdy; indi Şekem biziň gyz doganymyz bilen zyna etdi we şäheriň ähli ilatyndan hiç kim oňa bir söz aýtmady».
22 Şekemiň, onuň kakasynyň we tutuş şäheriň eden işi üçin ölüm jezasynyň berilmelidigini sen bilýärsiň we düşünýärsiň.
23 Olar kakalary bilen bu barada gürleşip durkalar, Şekemiň kakasy Hamor oglunyň Dina baradaky sözlerini Ýakuba gürrüň bermäge geldi we Ýakubyň we onuň ogullarynyň öňünde oturdy.
24 Hamor olara şeýle diýdi: «Oglum Şekemiň jany gyzyňyzy isleýär. Ony oňa aýal edip beriň we biziň bilen nikalaşyň. Gyzlaryňyzy bize beriň, biz size gyzlarymyzy bereris, siz biziň topragymyzda biziň bilen ýaşaň we biz bu ýerde bir halk ýaly bolarys».
25 Çünki biziň ýerimiz örän giň, şonuň üçin siz ol ýerde ýaşaň, söwda ediň we emläk ediniň, isleýän zadyňyzy ediň, şonda hiç kim size bir söz aýdyp päsgel bermez.
26 Hamor Ýakup bilen onuň ogullary bilen gepleşmegini bes etdi, şonda ogly Şekem onuň yzyndan gelip, olaryň öňünde oturdy.
27 Şekem Ýakup bilen onuň ogullaryna şeýle diýdi: «Gyzyňyzy maňa berseňiz, men siziň göz öňüňizde merhemet taparyn, maňa näme diýseňiz, şony ederin».
28 Menden köp galyň we sowgat soraň, men ony bererin, maňa näme diýseňiz, şony ederin, kim seniň buýruklaryňa garşy çyksa, ol öler; maňa diňe gyz beriň».
29 Şimgon bilen Lewi Hamora we onuň ogly Şekeme aldaw bilen jogap berdiler: «Bize aýdanlaryňyzyň hemmesini size ederis».
30 Ine, gyz doganymyz seniň öýüňde, ýöne biz bu barada atamyz Yshaga iberýänçämiz ondan daşda dur, sebäbi onuň razylygy bolmazdan hiç zat edip bilmeris.
31 Çünki ol atamyz Ybraýymyň ýollaryny bilýär we ol bize näme diýse, size aýdarys, sizden hiç zady gizlemeris.
32 Şimgon bilen Lewi bu meselede Şekeme we onuň şäherine näme edilmelidigi barada bahana tapmak we maslahat soramak üçin Şekeme we onuň kakasyna şeýle diýdiler.
33 Şekem we onuň kakasy Şimgon bilen Lewiniň sözlerini eşidenlerinde, bu olara ýarady. Şekem we onuň kakasy öýlerine gaýtmaga çykdylar.
34 Olar gidenlerinde, Ýakubyň ogullary kakalaryna: «Ine, biz bilýäris, ölüm bu zalymlaryň we olaryň şäheriniň başynda, sebäbi olar Hudaýyň Nuha, onuň ogullaryna we olardan soňky nesillerine beren tabşyrygy bozdular» diýdiler.
35 Şeýle hem, Şekem aýal doganymyz Dinany murdarlap, oňa şeýle bir zat etdi, çünki şeýle ýigrençlik biziň aramyzda hiç haçan edilmez.
36 Indi näme etjekdigiňizi bilip, gözden geçiriň, bu şäheriň ähli ilatyny öldürmek üçin olara näme edilmelidigini maslahatlaşyň we düşündiriň.
37 Şimgon olara şeýle diýdi: «Size dogry maslahat: olara biziň sünnetimiz ýaly erkekleriň hemmesini sünnetlemegi aýt, eger olar muny etmek islemeseler, gyzymyzy olardan alyp gideris».
38 Eger olar muňa razy bolup, muny etjek bolsalar, agyrydan batyp, biz olara gylyçlarymyz bilen hüjüm ederis, asuda we parahat adamyň üstüne hüjüm eden ýaly, olaryň arasyndaky ähli erkekleri öldüreris.
39 Şimgonyň maslahaty olara ýarady we Şimgo bilen Lewi olara aýdylanlary ýerine ýetirmegi makul bildiler.
40 Ertesi gün irden Şekem we onuň kakasy Hamor Ýakup bilen onuň ogullarynyň ýanyna gaýdyp geldiler. Olar Dina barada gürleşmek we Ýakubyň ogullarynyň öz sözlerine näme jogap berjekdigini eşitmek üçin geldiler.
41 Ýakubyň ogullary olara aldaw bilen: «Biz seniň ähli sözleriňi atamyz Yshaga aýtdyk, seniň sözleriň oňa ýarady» diýdiler.
42 Emma ol bize şeýle diýdi: «Atasy Ybraýym bütin ýer ýüzüniň Rebbi Hudaýdan şeýle tabşyryk berdi: Ybraýymyň neslinden bolmadyk we gyzlarynyň birini almak isleýän her bir erkek biziň sünnetlenişimiz ýaly, onuň ähli erkeklerini sünnetlesin we şonda biz oňa gyzymyzy aýal edip bereliň».

43 Indi biz kakamyzyň bize aýdanlarynyň hemmesini size bildirdik, sebäbi biz gyzymyzy sünnetsiz bir adama berip bilmeris, sebäbi bu biziň üçin utançdyr.
44 Emma eger siz bize gulak asyp, biziň ýaly bolup, sünnetlenen erkekleriňiziň hemmesini sünnetlemäge razy bolsaňyz, biz size gyzymyzy bermäge, gyzlaryňyzy hem özümize almaga razy bolýarys. Eger siz bize gulak assaňyz we biziň ýaly bolup, siziň ähli erkekleriňizi sünnetlemäge razy bolsaňyz, biz size gyzymyzy bermäge razy bolýarys.
45 Eger siz biziň buýrugymyz ýaly, sünnetlenen erkekleriň hemmesini sünnetlemek üçin bize gulak asmasaňyz, onda biz size gelip, gyzymyzy sizden alyp gideris.
46 Şekem we onuň kakasy Hamor Ýakubyň ogullarynyň sözlerini eşidip, bu olara örän ýarady. Şekem we onuň kakasy Hamor Ýakubyň ogullarynyň isleglerini ýerine ýetirmäge howlukdylar, sebäbi Şekem Dinany örän gowy görýärdi we onuň ýüregi oňa baglanýardy.
47 Şekem we onuň kakasy Hamor şäheriň derwezesine howlukdylar we şäheriň ähli adamlaryny ýygnadylar we olara Ýakubyň ogullarynyň sözlerini aýtdylar:
48 Biz Ýakubyň ogullary bolan bu adamlaryň ýanyna bardyk we olara gyzlary barada gürrüň berdik, bu adamlar biziň isleglerimizi etmäge razy bolarlar, ine, biziň ýerimiz olar üçin örän giň, olar ol ýerde ýaşap, söwda ederler, biz bir halk bolarys; olaryň gyzlaryny alarys, gyzlarymyzy olara aýal bereris.
49 Emma bu adamlar diňe şu şert bilen bu işi etmäge razy bolarlar: aramyzdaky her bir erkek kişi, Hudaýy olara buýruşy ýaly, sünnetlensin we biz olaryň sünnetlenmek baradaky görkezmelerini ýerine ýetirenimizde, olar mallary we emläkleri bilen biziň aramyzda ýaşasynlar we biz olar bilen bir halk ýaly bolsunlar.
50 Şekemiň we onuň kakasy Hamoryň sözlerini eşiden şäheriň ähli adamlary bu teklibi makulladylar we sünnetlenmäge boýun boldular, sebäbi Şekem we onuň kakasy Hamor ýurduň hökümdarlary hökmünde olaryň arasynda uly hormatlanýardy.
51 Ertesi gün Şekem we onuň kakasy Hamor irden turup, şäheriň ähli erkeklerini şäheriň ortasyna ýygnadylar we Ýakubyň ogullaryny çagyrdylar. Olar şol gün we ertesi gün özlerine degişli ähli erkekleri sünnetlediler.
52 Şeýdip, olar Şekemi, onuň kakasy Hamory we Şekemiň bäş doganyny sünnetlediler, soň bolsa olaryň hemmesi turup, öýlerine gaýtdylar, sebäbi bu Şekem şäherine garşy Rebdendi we bu işde Şimgonyň maslahaty Rebdendi, şonuň üçin Reb Şekem şäherini Ýakubyň iki oglunyň eline bermek üçin şeýle etdi.

34-NJI BAP

1 Sünnetlenen erkekleriň sany alty ýüz kyrk bäş erkek we iki ýüz kyrk alty çaga boldy.
2 Emma Perediň ogly, Hamoryň kakasy Kiddekem we onuň alty dogany Şekeme we onuň kakasy Hamora gulak asmadylar we sünnetlenmediler, sebäbi Ýakubyň ogullarynyň teklip etmegi olaryň gözünde ýigrenjidi we şäher halkynyň olara gulak asmaýandygy üçin olar gaty gaharlandylar.
3 Ikinji gün agşam olar sünnetlenmedik sekiz kiçi çagany tapdylar, sebäbi olaryň eneleri olary Şekemden, onuň kakasy Hamordan we şäheriň adamlaryndan gizläp goýupdylar.
4 Şekem we onuň kakasy Hamor olary sünnet etmek üçin olaryň öňüne getirmek üçin adam iberdiler. Şonda Kiddekem we onuň alty dogany gylyçlary bilen olara hüjüm edip, olary öldürmek islediler.
5 Olar Şekemi we onuň kakasy Hamory hem-de Dinany şu iş üçin öldürmek islediler.
6 Olar olardan: «Bu näme etdiňiz? Kenganly doganlaryňyzyň gyzlarynyň arasynda öň tanamaýan ýewreý gyzlaryny almak isleýän aýallar ýokmy? Ata-babalaryňyzyň size tabşyrmadyk işini etmek isleýärsiňizmi?» diýip soradylar.
7 Bu eden işiň bilen üstünlik gazanjakdygyňyzy pikir edýärsiňizmi? Ertir gelip, bu barada sizden sorajak doganlaryňyz Kenanlylara bu işde näme jogap bersiňiz?
8 Eger siziň hereketiňiz olaryň gözünde adalatly we ýagşy görünmese, onda biziň sesimize gulak asman, öz janyňyz üçin, meniň janymyz üçin näme edersiňiz?
9 Eger ýurduň ýaşaýjylary we ähli doganlaryňyz, Ham ogullary, siziň eden işiňizi eşidip:
10 Şekem, onuň kakasy Hamor we olaryň şäheriniň ähli ilaty ýewreý aýaly sebäpli ata-babalarynyň hiç haçan tabşyrmadyk işlerini etdiler. Şonda siz Kengan ýurdunyň ýaşaýjylary bolan doganlaryňyzyň öňünde nirä gaçyp, utançlylygyňyzy gizlejek bolarsyňyz?
11 Şonuň üçin indi biz seniň eden bu işiňe çydap bilmeris, şeýle hem ata-babalarymyzyň bize tabşyrmadyk bu boýunturygy üstümize ýükläp bilmeris.
12 Ine, ertir biz gidip, ýurtda ýaşaýan ähli doganlarymyzy, kanganly doganlarymyzy ýygnaýarys we gelip, sizi we size bil baglaýanlaryň hemmesini öldüreris, şonda sizden ýa-da olardan hiç kim galmaz.
13 Hamor, onuň ogly Şekem we şäheriň ähli ilaty Kiddekem bilen onuň doganlarynyň sözlerini eşidende, olaryň sözlerinden janlaryndan gaty gorkdular we eden işleri üçin toba etdiler.
14 Şekem we onuň kakasy Hamor kakalary Kiddekem we onuň doganlaryna jogap berdiler we olar olara şeýle diýdiler: «Bize aýdan ähli sözleriňiz dogrudyr».
15 Indi ata-babalarymyzyň bize tabşyrmadyk zadyny ýewreýleriň söýgüsi üçin edenimizi aýtmaň we ýüregiňizde pikir etmeň.
16 Emma biz olaryň gyzlaryny almak baradaky isleglerimizi kabul etmek niýetiniň we isleginiň ýokdugyny, diňe şu şert bilen kabul etmekden başga zat däldigini görüp, olaryň sesine gulak asdyk we olardan islegimizi gazanmak üçin siziň görşüňiz ýaly hereket etdik.
17 Olardan haýyşymyzy alanymyzda, olaryň ýanyna gaýdyp baryp, bize aýdan zadyňyzy ederis.
18 Şonuň üçin bedenimiz sagalyp, güýçlenýänçä garaşmagyňyzy we garaşmagyňyzy haýyş edýäris, soňra bilelikde olara garşy çykyp, ýüregiňizde we biziň ýüregimizde näme bar bolsa, şony ederis.
19 Ýakubyň gyzy Dina Kiddekemiň we onuň doganlarynyň aýdanlarynyň, şeýle hem Hamoryň, onuň ogly Şekemiň we olaryň şäheriniň halkynyň olara beren jogaplarynyň hemmesini eşitdi.
20 Ol derrew Şekemiň öýünde oňa gözegçilik etmek üçin kakasynyň iberen gyzlarynyň birini kakasy Ýakuba we doganlaryna iberip:

21 Kiddekem we onuň doganlary siziň hakyňyzda şeýle maslahat berdiler, Hamor, Şekem we şäheriň ilaty olara şeýle jogap berdiler.
22 Ýakup bu sözleri eşidende, gahary geldi, olara gahary geldi we gahary geldi.
23 Şimgon bilen Lewi ant içip: «Bütin ýer ýüzüniň Hudaýy Rebden ant içýärin, ertir şu wagta çenli tutuş şäherde bir adam hem galmaz» diýdiler.
24 Sünnetlenmedik ýigrimi ýigit gizlenipdi. Bu ýigitler Şimgon bilen Lewiniň garşysyna söweşdiler. Şimgon bilen Lewiniň on sekiz adamy öldürdiler, ikisi bolsa olardan gaçyp, şäherdäki hek çukurlaryna gaçyp gitdiler. Şimgon bilen Lewiniň gözlegine çykdylar, ýöne tapyp bilmediler.
25 Şimgon bilen Lewi şäherde aýlanyp ýöräp, şäheriň ähli ilatyny gylyçdan geçirdiler, hiç kimi diri galdyrmadylar.
26 Şäheriň ortasynda uly bir howsala düşdi, şäher halkynyň gykylygy göge galdy, ähli aýallar we çagalar batly gygyrdylar.
27 Şimgon bilen Lewi tutuş şäheriň ilatyny gyrdylar, şäherde bir erkek hem galdyrmadylar.
28 Olar Hamory we onuň ogly Şekemi gylyçdan geçirdiler, Dinany bolsa Şekemiň öýünden alyp gitdiler.
29 Ýakubyň ogullary gidip-geldiler, öldürilenleriň ýanyna bardylar we şäherdäki we meýdandaky ähli emläklerini taladylar.
30 Olar oljany alyp barýarkalar, üç ýüz adam ýerinden turup, olara tozan zyňyp, daş bilen urdular. Şimgon olara tarap öwrülip, olaryň hemmesini gylyçdan geçirdi. Şimgon bolsa Lewiniň öňünde öwrülip, şähere girdi.
31 Olar goýunlaryny, öküzlerini we iri şahly mallaryny, galan aýallary we çagalary alyp gitdiler. Soňra olar derwezäni açyp, güýç bilen kakalary Ýakubyň ýanyna geldiler.
32 Ýakup şähere eden işleriniň hemmesini we olardan alnan talaňlary görende, Ýakup olara gaty gaharlandy we olara: «Maňa näme etdiňiz? Ine, men ýurduň kanganlylarynyň arasynda dynç aldym, olaryň hiç biri maňa goşulmady» diýdi.
33 Indi sen meni ýurduň ýaşaýjylarynyň, kananlar we perizlileriň arasynda ýigrenji etdiň. Men az sanly. Olaryň hemmesi maňa garşy ýygnanyp, öz doganlary bilen eden işleriň barada eşidende meni öldürerler, şonda men we meniň öý-içegim ýok bolar.
34 Şimgon, Lewi we olaryň ähli doganlary kakalary Ýakuba şeýle jogap berdiler: «Biz şu ýerde ýaşaýarys, Şekem gyz doganymyza şeýle edermi? Şekemiň eden işlerine näme üçin dymýarsyň? Ol gyz doganymyza köçelerde bir kemçin ýaly gararmy?»
35 Şimgon bilen Lewiniň Şekem şäherinden ýesir alyp, öldürmedik aýallaryň sany segsen bäşdi.
36 Olaryň arasynda Buna atly owadan we gözel bir gyz bardy. Şimgon ony özüne aýal edinip aldy. Olaryň ýesir alyp öldürmedik erkekleriniň sany kyrk ýedi adamdy, galanlaryny bolsa öldürdiler.
37 Şimgon bilen Lewiniň Şekem şäherinden ýesir alyp gelen ähli ýaş erkekler we gyzlar Ýakubyň ogullarynyň Müsür ýurdundan çykan gününe çenli Ýakubyň ogullaryna we olaryň nesillerine gulluk etdiler.
38 Şimgon bilen Lewi şäherden çykanlarynda, şäherde gizlenip, şäheriň ilatynyň arasynda ölmän galan iki ýigit turdular. Bu ýigitler şähere girip, onuň içinde aýlanyp ýörkäler, şäheriň boş, erkeksiz, diňe aýallar aglaýan ýagdaýdadygyny gördüler. Bu ýigitler gygyryp: «Ine, ýewreý Ýakubyň ogullary şu gün Kenan şäherleriniň birini weýran edip, Kenan topragynyň ähli ýerinde janlaryndan gorkman, bu şähere eden ýamanlygy şudur» diýdiler.
39 Bu adamlar şäherden çykyp, Tapnak şäherine gitdiler we ol ýere gelip, Tapnakyň ilatyna başlaryndan geçen ähli wakalary we Ýakubyň ogullarynyň Şekem şäherine eden ähli işlerini gürrüň berdiler.
40 Bu habar Tapnah patyşasy Ýaşubyň eline ýetdi we ol ýigitleri görmek üçin Şekem şäherine adam iberdi, sebäbi patyşa olaryň bu gürrüňine ynanman: «Iki adam Şekem ýaly uly şäheri nädip weýran edip biler?» diýdi.
41 Ýaşubyň çaparlary yzyna gaýdyp gelip, oňa şeýle diýdiler: «Biz şähere geldik, ol weýran boldy, ol ýerde erkek ýok; diňe aglaýan aýallar bar; ol ýerde sürüler ýa-da mallar ýok, çünki Ýakubyň ogullary şäherdäki ähli zady alyp gitdiler».
42 Ýaşub muňa haýran galyp: «Iki adam şeýle uly şäheri ýok edip, olaryň garşysyna çykyp bilmese, nädip şeýle iş edip bilýär?» diýdi.
43 Sebäbi şeýle zat Nimrodyň döwründen bäri bolmandy, hatda iň gadymy döwürlerden bäri hem bolmandy; Tapnahyň patyşasy Ýaşup öz halkyna şeýle diýdi: «Batyr boluň, biz gidip, bu ýewreýlere garşy söweşeris we şähere edenleri ýaly, olara hem ederis we şäheriň ilatynyň aryny alarys».
44 Tapnahyň patyşasy Ýaşup bu mesele barada geňeşçileri bilen maslahatlaşdy we geňeşçileri oňa: «Ýeke özüň ýewreýleri ýeňip bilmersiň, sebäbi olar bu işi tutuş şähere etmek üçin güýçli bolmaly» diýdiler.
45 Eger olaryň ikisi tutuş şäheri weýran etse we hiç kim olara garşy durmasa, sen olara garşy çyksaň, olar bize garşy çykyp, bizi hem ýok ederler.
46 Emma sen biziň töweregimizdäki ähli patyşalara adam iberip, olaryň bir ýere ýygnanmagyna rugsat berseň, biz olar bilen gidip, Ýakubyň ogullaryna garşy söweşeris; şonda sen olary ýeňersiň».
47 Ýaşup öz geňeşçileriniň sözlerini eşitdi we olaryň sözleri oňa we halkyna ýarady; ol şeýle hem etdi; Tapnak patyşasy Ýaşup Şekemiň we Tapnagyň töweregindäki amorlaryň ähli patyşalaryna şeýle diýdi:
48 Meniň bilen gidip, maňa kömek ediň, biz ýewreý Ýakuby we onuň ähli ogullaryny öldürip, ýer ýüzünden ýok ederis, sebäbi ol Şekem şäherine şeýle etdi, siz muny bilmeýärsiňizmi?
49 Amorlaryň ähli patyşalary Ýakubyň ogullarynyň Şekem şäherine eden ýaman işlerini eşidip, olara gaty haýran galdylar.
50 Amorlaryň ýedi patyşasy ähli goşunlary bilen, takmynan on müň adam gylyçly esgerleri bilen ýygnanyp, Ýakubyň ogullaryna garşy söweşmäge geldiler; Ýakup amorlaryň patyşalarynyň öz ogullaryna garşy söweşmäge ýygnanandygyny eşidende, Ýakup gaty gorkdy we bu ony gynandyrdy.
51 Ýakup Şimgon bilen Lewiniň garşysyna gygyryp: «Bu näme etdiňiz? Näme üçin meni we meniň maşgalamy ýok etmek üçin Kengan halkynyň hemmesini maňa garşy çykaryp, maňa zyýan ýetirdiňiz? Men we meniň maşgalam rahat ýaşaýardyk, siz bolsa maňa şeýle etdiňiz we öz

hereketleriňiz bilen ýurduň ýaşaýjylaryny maňa garşy çykardyňyz.
52 Ýahuda kakasyna şeýle jogap berdi: «Doganlarym Şimgon bilen Lewi Şekemiň ähli ilatyny boş ýere öldürdilermi? Elbetde, bu Şekemiň uýamyzy kemsitmegi we Hudaýymyzyň Nuha we onuň çagalaryna beren tabşyrygynyň bozulmagy sebäpli boldy, sebäbi Şekem uýamyzy zor bilen alyp, onuň bilen zyna etdi.
53 Şekem bu ýaman işleriň hemmesini etdi, ýöne onuň şäheriniň ýaşaýjylarynyň hiç biri oňa: «Näme üçin şeýle edýärsiň?» diýip, oňa päsgel bermedi. Doganlarym şähere baryp, ony urdylar we Reb şäheri olaryň eline berdi, sebäbi onuň ýaşaýjylary Hudaýymyzyň tabşyryklaryny bozdular. Şeýlelikde, olar bularyň hemmesini boşuna etdilermi?
54 Indi näme üçin gorkýarsyň ýa-da gynanýarsyň, näme üçin doganlaryma gaharlanýarsyň we näme üçin olara gaharlanýarsyň?
55 Şekem şäherini we onuň ilatyny olaryň eline beren Hudaýymyz, bize garşy gelýän ähli Kengan patyşalaryny hem biziň elimize berer we doganlarym Şekeme eden ýaly, biz hem olara şeýle ederis.
56 Indi olara garşy asuda bol we gorkularyňy taşla, ýöne Hudaýymyz Rebbe bil bagla we bize kömek etmegini, bizi halas etmegini we duşmanlarymyzy elimize bermegini dileg et.
57 Ýahuda kakasynyň hyzmatkärleriniň birine: «Git-de, bize garşy gelýän patyşalaryň goşunlary bilen nirede ýerleşýändigini gör» diýdi.
58 Hyzmatkär uzaklara seredip, Sihon dagynyň garşysyna çykdy we patyşalaryň ähli düşelgeleriniň meýdanlarda durandygyny gördi. Ol Ýahuda gaýdyp geldi we şeýle diýdi: «Ine, patyşalar ähli düşelgeleri bilen meýdanda ýerleşýärler, deňiz kenaryndaky çäge ýaly köp sanly halk».
59 Ýahuda Şimgon bilen Lewi we onuň ähli doganlaryna şeýle diýdi: «Güýçleniň we batyr boluň, çünki Hudaýymyz Reb biziň bilen, olardan gorkmaň».
60 Her biriňiz öňüňize çykyň, söweş ýaraglaryny, ýaýlaryny we gylyjyny geýiň, biz gidip, bu sünnetsiz adamlara garşy söweşeris; Reb biziň Hudaýymyz, Ol bizi halas eder.
61 Şeýdip, olar turup, Ýakubyň on bir ogly we Ýakubyň ähli hyzmatkärleri, uly-kiçi, her biri öz söweş ýaraglaryny dakyndylar.
62 Yshagyň Hebronda Yshagyň ýanynda bolan ähli hyzmatkärleri dürli söweş gurallary bilen olaryň ýanyna geldiler. Ýakubyň ogullary we olaryň hyzmatkärleri, ýüz on iki adam, bu patyşalaryň ýanyna gitdiler, Ýakup hem olar bilen gitdi.
63 Ýakubyň ogullary Hebrona, ýagny Kirýat-Arbada ýaşaýan Ybraýymyň ogly Yshaga şeýle habar iberdiler:
64 Bizi garşymyza gelýän kanganlylaryň elinden gora we olary biziň elimize ber. Hudaýymyz Rebden dileg edýäris.
65 Ybraýymyň ogly Yshak ogullary üçin Rebbe ýalbardy we şeýle diýdi: «Eý, Reb Hudaý, Sen meniň kakama: «Men seniň nesliňi gökdäki ýyldyzlar ýaly köpelderin» diýip wada berdiň. Sen maňa hem wada berdiň we Kengan patyşalary çagalarym bilen uruşmak üçin ýygnanyşýan mahaly, hiç hili zorluk etmedikdikleri üçin, Öz wadaňy ýerine ýetir».
66 Indi, eý, bütin ýer ýüzüniň Hudaýy Reb Hudaý, bu patyşalaryň ogullaryma garşy söweşmezligi üçin olaryň niýetini boz.
67 Bu patyşalaryň we olaryň halkynyň ýüreklerine ogullarymyň gorkusyny ber, olaryň gururyny peselt, şonda olar ogullarymdan ýüz öwürerler.
68 Güýçli eliň we uzadylan goluň bilen ogullarymy we olaryň hyzmatkärlerini olardan halas et, çünki bularyň hemmesini etmek üçin güýç we kuwwat Seniň eliňde.
69 Ýakubyň ogullary we olaryň hyzmatkärleri bu patyşalaryň ýanyna gitdiler we olar öz Hudaýy Rebbe bil bagladylar. Olar gidip barýarkalar, atalary Ýakup hem Rebbe doga edip şeýle diýdi: «Eý, Reb Hudaý, gadymy döwürlerden bäri, şondan bäri we ebedi patyşalyk eden güýçli we beýik Hudaý!
70 Sen uruşlary turuzýan we olary bes edýän Sensiň, beýgeltmek we peseltmek üçin güýç we kuwwat Seniň eliňde; meniň dogalarym Seniň huzuryňda kabul bolsun, rehimdarlygyň bilen maňa ýüzlen, ogullarymyň gorkusy bilen bu patyşalaryň we olaryň halkynyň ýüreklerine täsir et, olary we olaryň düşelgelerini gorkuz, şeýle hem Saňa bil baglaýanlaryň hemmesini uly rehimdarlygyň bilen halas et, çünki adamlary bize tabyn edip, milletleri biziň ygtyýarymyza tabyn edip bilýän Sensiň.

35-nji BAP

1 Amor patyşalarynyň ählisi Ýakubyň ogullaryna näme etmelidigi barada geňeşçileri bilen maslahatlaşmak üçin gelip, meýdanda durdular, sebäbi olar olardan gorkup: «Ine, olaryň ikisi Şekem şäheriniň tutuş ilatyny öldürdi» diýdiler.
2 Reb Yshagyň we Ýakubyň dileglerini eşitdi we bu patyşanyň geňeşçileriniň ählisiniň ýüreklerini uly gorky we gorky bilen doldurdy, olar biragyzdan şeýle diýdiler:
3 Bu gün sen samsykmy ýa-da ýewreýler bilen söweşjekdigiňe düşünmeýärsiňmi, näme üçin şu gün öz heläkçiligiňe begenýärsiň?
4 Ine, olaryň ikisi gorkusyz we gorkman Şekem şäherine gelip, şäheriň ähli ilatyny gyrdylar, şonuň üçin hiç kim olara garşy durup bilmedi, siz olaryň hemmesi bilen nädip söweşip bilersiňiz?
5 Elbetde, siz olaryň Hudaýyň olary örän söýýändigini we olar üçin gadymy döwürlerden bäri edilmedik gudratly işleri edendigini bilýärsiňiz, ähli milletleriň hudaýlarynyň arasynda Onuň gudratly işleri ýaly gudratly işleri edip biljek hiç kim ýok.
6 Elbetde, Ol olaryň atasy ýewreý Ybraýymy Nimrodyň we ony köp gezek öldürmek isleýän ähli halkynyň elinden halas etdi.
7 Şeýle hem, ol ony Nimrodyň oduna taşlan otdan halas etdi, Hudaýy ony odan halas etdi.
8 Başga kim şeýle edip biler? Elbetde, Ybraýym Elamyň bäş patyşasyny öldürdi, sebäbi olar onuň şol günler Sodomda ýaşaýan doganynyň ogluna degdiler.
9 Ol öýünde wepaly bolan hyzmatkärini we birnäçe adamyny tutup, bir gijede Elam patyşalarynyň yzyndan kowalap öldürdiler we onuň ähli emlägini doganynyň ogluna gaýtaryp berdiler.
10 Elbetde, siz bu ýewreýleriň Hudaýynyň olardan örän razydygyny bilýärsiňiz, olar hem Ondan örän razydyrlar,

sebäbi olar Hudaýyň olary ähli duşmanlaryndan halas edendigini bilýärler.
11 Ine, Ybraýym Hudaýyna bolan söýgüsi arkaly ýeke-täk we gymmatly ogluny alyp, ony Hudaýyna ýakma gurbanlyk hökmünde ýetişdirmegi niýet etdi. Eger Hudaý ony muny etmekden saklamadyk bolsa, onda ol muny Hudaýyna bolan söýgüsi arkaly ederdi.
12 Hudaý onuň ähli işlerini görüp, oňa ant içdi we ogullaryny we ähli nesillerini başlaryna geljek ähli kynçylyklardan halas etjekdigine wada berdi, sebäbi ol muny etdi we Hudaýyna bolan söýgüsi bilen çagasyna bolan rehimini öçürdi.
13 Olaryň Hudaýynyň Müsür patyşasy fyrowna we Gerar patyşasy Abimeleke näme edendigini eşitmediňizmi? Ybraýymyň aýalyny alyp, Abimelek: «Ol meniň gyz doganym», - diýdi. Sebäbi olar Abimeleki öldürip, ony aýal edinmek isleýärler. Hudaý olaryň we olaryň halkynyň başyna eşiden zatlaryň hemmesini etdi.
14 Ine, biz Ýakubyň dogany Esawyň kakasynyň berekedini elinden alandygyny ýadyna salyp, ony öldürmek üçin dört ýüz adam bilen gelendigini öz gözümiz bilen gördük.
15 Ol Siriýadan gelende, onuň garşysyna çykdy, çagalary bilen ejesini öldürmek üçin. Ony onuň elinden halas eden Hudaýyndan başga kim halas etdi? Ol ony doganynyň we duşmanlarynyň elinden halas etdi, elbetde, ol olary ýene-de gorar.
16 Şekem şäherine eden ýamanlygyňyzy etmek üçin olara güýç beren Hudaýyňdygyny kim bilmeýär?
17 Eger olaryň bil baglaýan Hudaýy bolmadyk bolsa, iki adam Şekem ýaly uly şäheri öz güýçleri bilen ýok edip bilermidi? Ol bularyň hemmesini Şekemiň ýaşaýjylaryny öldürmek üçin aýtdy we olara şeýle etdi.
18 Şonda müň esse köp adam size kömek etmäge gelse-de, şäheriňizden olaryň hemmesi bilen söweşmek üçin çykanlary ýeňip bilersiňizmi?
19 Elbetde, siz olaryň bilen söweşmäge däl-de, olary saýlan Hudaýy bilen söweşmäge gelýändigiňizi bilýärsiňiz we düşünýärsiňiz, şonuň üçin hemmäňiz şu gün ýok edilmek üçin geldiňiz.
20 Şonuň üçin indi başyňyza getirjek bolýan bu ýamanlykdan gaça duruň, şonda olaryň Hudaýy olaryň bilen bolany üçin, olaryň sany az bolsa-da, olar bilen söweşe gitmezlik siziň üçin has gowy bolar.
21 Amor patyşalary geňeşçileriniň ähli sözlerini eşidenlerinde, ýürekleri gorkudan doldy we Ýakubyň ogullaryndan gorkdular we olara garşy söweşmek islemediler.
22 Olar geňeşçileriniň sözlerine gulak asdylar we olaryň ähli sözlerini diňlediler, geňeşçileriň sözleri patyşalaryň gönünden turdy we olar şeýle hem etdiler.
23 Patyşalar Ýakubyň ogullaryndan ýüz öwrüp, gaça durdular, sebäbi olar olardan gaty gorkýardylar we olardan gorkup ýürekleri ereýärdi, şonuň üçin olar bilen söweşmäge het edip bilmediler.
24 Bu Rebden olara geldi, çünki Ol Öz gullary Yshagyň we Ýakubyň dogalaryny eşitdi, sebäbi olar Oňa ynanýardylar; we şol gün ähli patyşalar öz düşelgeleri bilen öz şäherlerine gaýdyp geldiler we şol wagt Ýakubyň ogullary bilen söweşmediler.
25 Ýakubyň ogullary şol gün agşama çenli Sihon dagynyň garşysynda galdylar we bu patyşalaryň olara garşy söweşmäge gelmeýändigini görüp, Ýakubyň ogullary öýlerine gaýtdylar.

36-NJY BAP

1 Şol wagt Reb Ýakuba göründi we şeýle diýdi: «Tur, Beýtele git we şol ýerde gal we saňa görünýän, seni we ogullaryňy kynçylykdan halas eden Rebbe gurbanlyk sypasyny gur».
2 Ýakup ogullary we ähli emlägi bilen turdy we Rebbiň sözüne laýyklykda, olar Beýtele gitdiler.
3 Ýakup Beýtele gidende togsan dokuz ýaşyndady. Ýakup, ogullary we onuň ýanyndaky ähli adamlar Luzdaky Beýtelde galdylar. Ol ýerde özüne görünen Rebbe gurbanlyk sypasyny gurdy. Ýakup we onuň ogullary Beýtelde alty aý galdylar.
4 Şol wagt Ýakup bilen bile bolan Rebekanyň enekesi Uzyň gyzy Debora aradan çykdy; Ýakup ony Beýteliň aşagyndaky dub agajynyň aşagynda jaýlady.
5 Şol wagt Ýakubyň ejesi Betueliň gyzy Rebekka hem Hebronda, ýagny Kirýat-Arbada aradan çykdy we Ybraýymyň Het ogullaryndan satyn alan Makpela gowagynda jaýlandy.
6 Rebekanyň ömrüniň bir ýüz otuz üç ýyly boldy we ol aradan çykdy. Ýakup ejesi Rebekanyň ölendigini eşidende, ejesi üçin aglady, onuň we onuň emzirijisi Debora üçin dub agajynyň aşagynda uly ýas tutdy we şol ýere Allon-Bakut adyny dakdy.
7 Şol günlerde aramly Laban öldi, sebäbi Hudaý ony Ýakup bilen onuň arasyndaky ähti bozandygy üçin urdy.
8 Reb Ýakupa görünende, ol ýüz ýaşyndady we oňa bereket berdi we onuň adyny Ysraýyl goýdy. Şol günlerde Ýakubyň aýaly Rahel göwreli boldy.
9 Şol wagt Ýakup we onuň ähli adamlary Beýtelden Hebrona, atasynyň öýüne gitmek üçin ýola düşdüler.
10 Olar ýolda barýarkalar, Efrata ýetmäge heniz az galanda, Rahel ogul dogurdy we agyr dogurdy we öldi.
11 Ýakup ony Efrata, ýagny Beýtullahama gidýän ýoluň ugrunda jaýlady we onuň guburyna bir sütün goýdy, ol şu güne çenli şol ýerde dur; Rahel kyrk bäş ýyl ýaşady we aradan çykdy.
12 Ýakup Rahelden doglan oglunyň adyny Benýamin dakdy, sebäbi ol sag tarapdaky ýurtda doguldy.
13 Ýakup Rahel ölenden soň, onuň gyrnagy Bilhanyň çadyrynda çadyryny gurdy.
14 Ruben ejesi Leýa üçin göriplik etdi we gahar-gazaba mündi. Ol gaharlanyp, Bilhanyň çadyryna girdi we kakasynyň düşegini galdyrdy.
15 Şol wagt Ruben kakasynyň düşegini hapa edenligi üçin, ilkinji doglanlyk hukugy, patyşalyk we ruhanylyk wezipeleri bilen birlikde Ruben ogullaryndan aýryldy. Ilkinji doglanlyk hukugy Ýusuba, patyşalyk wezipesi Ýahuda we ruhanylyk Lewilere berildi, sebäbi Ruben kakasynyň düşegini hapa edipdi.
16 Padan-Aramda doglan Ýakubyň nesilleri şulardyr. Ýakubyň ogullary on iki adamdy.
17 Leýanyň ogullary: ilkinji ogly Ruben, Şimgon, Lewi, Ýahuda, Ysakar, Zebulun we olaryň gyz dogany Dina; Raheliň ogullary bolsa Ýusup bilen Benýamindi.

18 Leýanyň gyrnagy Zilpanyň ogullary Gat we Aşer, Raheliň gyrnagy Bilhanyň ogullary Dan we Naftaly; bular Ýakubyň Padan-Aramda doglan ogullarydyr.
19 Ýakup ogullary we ähli garyndaşlary bilen ýola düşüp, Hebronda ýerleşýän Mamre, ýagny Kirýat-Arba şäherine geldi. Ybraýym bilen Yshagyň şol ýerde ýaşamagy, Ýakup bolsa ogullary we ähli garyndaşlary bilen Hebronda kakasynyň ýanynda ýaşamagy dowam etdi.
20 Onuň dogany Esaw, ogullary we ähli mülkleri Seir ýurduna gitdiler we şol ýerde ýaşadylar, Seir ýurdunda mülkleri boldy. Esawyň nesilleri Seir ýurdunda ösüp, örän köpeldiler.
21 Ysawyň Kengan ýurdunda doglan nesilleri şulardyr. Ysawyň ogullary bäş adamdy.
22 Ada ilkinji ogly Elipazy, ondan Regueli, Ahlibaman bolsa Ýeuşy, Ýalamy we Korany dogurdy.
23 Ysawyň Kengan ýurdunda doglan ogullary şulardyr: Ysawyň ogly Elipazyň ogullary Teman, Omar, Sefo, Gatam, Kenaz we Amaleks, Regueliň ogullary bolsa Nahat, Zerak, Şama we Mizahdy.
24 Ýeguşyň ogullary Timna, Alwa, Ýetet; Ýalamyň ogullary bolsa Ala, Pinor we Kenazdy.
25 Koranyň ogullary Teman, Mibsar, Magdiel we Eram; Seir ýurdundaky hökümdarlyklaryna görä, Ysawyň ogullarynyň uruglary şulardyr.
26 Seir ýurdunda ýaşaýan hori Seiriň ogullarynyň atlary şulardyr: Lotan, Şobal, Sibeon, Ana, Dişan, Ezer we Dison, olaryň ýedi ogly bar.
27 Lotanyň ogullary Hori, Heman we olaryň gyz dogany Timna, ýagny Ýakuba we onuň ogullaryna gelen, ýöne olar oňa gulak asmadylar. Ol gidip, Ysawyň ogly Elipaza gyrnak boldy we oňa Amalek dogurdy.
28 Şobalyň ogullary Alwan, Manahat, Eýbal, Şepo we Onam, Sibýonyň ogullary bolsa Aýa we Anady. Bu Ana kakasy Sibýonyň eşeklerini bakyp ýörkä, çölde Ýemimi tapdy.
29 Ol kakasynyň eşeklerini iýmitlendirýän wagty, olary dürli wagtlarda çöle iýmitlendirmek üçin alyp gidýärdi.
30 Bir gün ol olary deňiz kenaryndaky çölleriň birine, halkyň çölüniň garşysyna getirdi. Ol olary iýmitlendirip durka, deňziň beýleki tarapyndan güýçli tupan turup, ol ýerde iýmitlenýän eşekleriň üstüne düşdi we olar hereketsiz galdylar.
31 Soňra deňziň beýleki tarapyndaky çölden ýüz ýigrimi töweregi uly we gorkunç haýwan çykdy we olaryň hemmesi eşekleriň bolan ýerine gelip, şol ýerde ýerleşdiler.
32 Şol haýwanlaryň ortasyndan aşaky bölegi adam ogullarynyň şekilindedi, ortasyndan ýokary bölegi bolsa aýy şekilindedi, käbirleriniň bolsa aýy şekilindedi, käbirleriniň bolsa eýjejikleriň şekilindedi, arkasyndaky guýruklary bolsa eginleriniň arasyndan ýere çenli uzap, duchefatyň guýruklary ýalydy. Bu haýwanlar gelip, şol eşeklere münüp, olary alyp gitdiler we şu güne çenli gidip gelýärler.
33 Şol haýwanlaryň biri Ananyň ýanyna baryp, ony guýrugy bilen urup, şol ýerden gaçyp gitdi.
34 Bu işi görende, janyndan gaty gorkdy we gaçyp, şähere gaçyp gitdi.
35 Ol başdan geçiren ähli wakalaryny ogullaryna we doganlaryna gürrüň berdi. Köp adamlar eşekleri gözläp gitdiler, ýöne olary tapyp bilmediler. Ana we onuň doganlary şol günden soň ol ýere gitmediler, sebäbi olar janlaryndan gaty gorkýardylar.
36 Seýiriň ogly Ananyň ogullary: Dişon we onuň gyz dogany Ahlibama, Dişonyň ogullary: Hemdan, Eşban, Ýitron we Keran, Ezeriň ogullary: Bilhan, Zawan we Akan, Dişonyň ogullary: Us we Aran.
37 Seir ýurdundaky hökümdarlyklaryna görä Hory Seiriň nesilleri şulardyr.
38 Esaw we onuň ogullary şol ýurduň ýaşaýjysy Hori Seiriň ýurdunda ýaşadylar. Olaryň şol ýerde mülkleri bardy, olar ösüp, örän köpeldiler. Ýakup, onuň ogullary we olaryň ähli mülkleri Rebbiň olaryň atasy Ybraýyma tabşyryşy ýaly, atalary Yshak bilen Kengan ýurdunda ýaşadylar.

37-NJI BAP

1 Ýakubyň ömrüniň ýüz bäşinji ýylynda, ýagny Ýakubyň çagalary bilen Kengan ýurdunda ýaşan dokuzynjy ýylynda ol Padan-Aramdan geldi.
2 Şol günlerde Ýakup çagalary bilen Hebrondan ýola düşdi. Olar we olaryň ähli adamlary Şekem şäherine gaýdyp geldiler we şol ýerde ýaşadylar, sebäbi Ýakubyň ogullary Şekem şäherinde mallary üçin gowy we semiz öri meýdanlaryny aldylar, Şekem şäheri täzeden gurlupdyr we ol ýerde üç ýüz töweregi erkek we aýal bardy.
3 Ýakup, onuň ogullary we ähli emläge, Şimgon bilen Lewi şäheri basyp almazyndan öň, Padan-Aramdan gelen Şekemiň kakasy Hamordan satyn alan meýdan böleginde ýaşaýardylar.
4 Şekem şäheriniň töweregindäki ähli kananlar we amor patyşalary Ýakubyň ogullarynyň ýene-de Şekeme gelip, şol ýerde ýaşaýandyklaryny eşitdiler.
5 Olar: «Ýewreý Ýakubyň ogullary şähere gelip, ilatyny öldürip, kowup çykarandan soň, ýene-de şähere gelip, şol ýerde ýaşamalymy? Indi olar şäherde ýaşaýanlary hem kowup çykarmalymy ýa-da öldürmelimi?» diýdiler.
6 Kenganyň ähli patyşalary ýene-de ýygnanyp, Ýakup we onuň ogullary bilen uruşmak üçin bir ýere jemlenişdiler.
7 Tapnah patyşasy Ýaşup şeýle hem goňşy patyşalarynyň hemmesine, Gaaş patyşasy Elana, Şilo patyşasy Ihuri, Hazar patyşasy Paratona, Sartonyň patyşasy Susi, Beýthoranyň patyşasy Laban we Otnaýmanyň patyşasy Şabire şeýle habar iberdi:
8 Maňa gelip, kömek ediň, geliň, ýewreý Ýakuby we onuň ogullaryny, şeýle hem onuň ähli ýaşaýjylaryny öldüreliň, sebäbi olar Şekeme gaýdyp gelip, ony basyp alyp, ýaşaýjylaryny gyryp öldürýärler.
9 Bu patyşalaryň hemmesi ýygnanyp, öz goşunlary bilen geldiler. Adamlar deňiz kenaryndaky çäge ýaly köpdi we Tapnagyň garşysynda ýerleşýärdi.
10 Tapnah patyşasy Ýaşup ähli goşuny bilen olaryň üstüne çykdy we şäheriň daşyndaky Tapnahyň garşysynda düşelge gurdy. Bu patyşalaryň hemmesi ýedi bölege bölündi, olar Ýakubyň ogullaryna garşy ýedi düşelge gurdular.
11 Olar Ýakuba we onuň ogluna şeýle bir habar iberdiler: «Hemmäňiz biziň ýanymyza geliň, düzlükde bilelikde söhbetdeşlik geçirip, Şekemiň şäherinde öldüren adamyňyzyň aryny alyň. Indi bolsa Şekem şäherine gaýdyp gelip, şol ýerde ýaşap, ilatyny öňküsi ýaly gyrarsyňyz».
12 Ýakubyň ogullary muny eşidip, Kengan patyşalarynyň sözlerine gaty gaharlandylar. Ýakubyň on ogly howlukdy

we turdy, her biri söweş ýaraglaryny dakyndy; ýüz iki hyzmatkäri bolsa söweş nyzamasynda oturdylar.
13 Ýakubyň ogullary öz hyzmatkärleri bilen bilelikde bu patyşalaryň ýanyna gitdiler, olaryň kakasy Ýakup hem olar bilen bile Şekemiň üýşüginiň üstünde durdy.
14 Ýakup ogullary üçin Rebbe doga etdi we ellerini Rebbe uzadyp şeýle diýdi: «Eý Hudaý, Sen Gudraty Güýçli Hudaýsyň, Sen biziň atamyzsyň, bizi Sen döretdiň, biz bolsa Seniň elleriňiň işidiris. Men ogullarymy rehimdarlygyň bilen duşmanlarynyň elinden halas et. Olar şu gün olara garşy söweşmäge we olary elinden halas etmäge gelýärler, çünki Seniň eliňde az sanly adamlary köpçülikden halas etmek üçin güýç we kuwwat bar».
15 Meniň ogullaryma, gullaryňa, duşmanlary bilen söweşmek, olary ýeňmek we duşmanlaryny olaryň öňünde ýykmak üçin güýç we batyrlyk ber. Oglularymyň we gullarynyň Kengan halkynyň elinde ölmegine ýol bermäň.
16 Eger ogullarymyň we olaryň hyzmatkärleriniň janyny almak Seniň gözleriňe ýaraýan bolsa, olary Öz gullukçylaryňyň elinden alyp, Öz beýik rehimdarlygyň bilen al, şonda olar şu gün amor patyşalarynyň elinden heläk bolmazlar.
17 Ýakup Rebbe doga etmegini bes edende, ýer öz ýerinden titräp, gün garaňkylaşdy. Bu patyşalaryň hemmesi gorkup, uly bir howsala düşdüler.
18 Reb Ýakubyň dogasyny eşitdi we Ýakubyň ogullarynyň gorkusy we haýran galmagy bilen ähli patyşalaryň we olaryň goşunlarynyň ýüreklerine täsir etdi.
19 Çünki Reb olara Ýakubyň ogullaryndan söweş arabalarynyň sesini, güýçli atlaryň sesini we olaryň ýanyndaky uly goşunyň sesini eşitdirdi.
20 Bu patyşalar Ýakubyň ogullaryndan gaty gorkdular we olar öz ýerlerinde duranlarynda, Ýakubyň ogullary ýüz on iki adam bilen uly we güýçli gygyryş bilen olaryň üstüne hüjüm etdiler.
21 Patyşalar Ýakubyň ogullarynyň özlerine tarap gelýändigini görenlerinde, has-da howsala düşdüler we ilki başdaky ýaly Ýakubyň ogullaryndan çekilmäge we olar bilen söweşmäge meýil etmediler.
22 Emma olar: «Ýewreýleriň öňünde iki gezek şeýle yza çekilmek biziň üçin utanç bolar» diýip, yza çekilmediler.
23 Ýakubyň ogullary golaýlaşyp, bu patyşalaryň we olaryň goşunlarynyň ählisine garşy çykdylar. Olar onuň deňiz çägesi ýaly köp sanly, güýçli bir halkdygyny gördüler.
24 Ýakubyň ogullary Rebbe ýüzlenip: «Eý, Reb, bize kömek et, bize jogap ber, çünki biz Saňa bil baglaýarys we şu gün bize garşy çykan bu sünnetsiz adamlaryň elinden ölmäli däl» diýdiler.
25 Ýakubyň ogullary söweş ýaraglaryny dakyndylar, her biri galkanyny we naýzasyny alyp, söweşe tarap ugradylar.
26 Ýakubyň ogly Ýahuda doganlaryndan öň ylgap, onuň bilen on hyzmatkäri bilen bilelikde şol patyşalaryň ýanyna gitdi.
27 Tapnah patyşasy Ýaşub hem goşuny bilen ilki Ýahudanyň öňünde çykdy. Ýahuda Ýaşubyň we onuň goşunynyň özüne tarap gelýändigini görende, Ýahudanyň gahary geldi we onuň içinde gazap ýandy. Ol söweşe tarap ylgady we Ýahuda öz janyna kast etdi.
28 Ýaşub we onuň ähli goşuny Ýahuda tarap öňe süýşüp gelýärdi. Ol örän güýçli we güýçli atyň üstünde oturypdy. Ýaşub örän batyr adamdy, onuň bedeni başyndan aýagyna çenli demir we bürünç bilen örtülendi.
29 Ol atyň üstünde barýarka, ähli söweşlerinde bolşy ýaly, öňünden we yzyndan iki eli bilen ok atýardy we oklaryny nyşana alan ýerini hiç haçan sypdyrmaýardy.
30 Ýaşub Ýahuda bilen söweşmäge gelip, Ýahudanyň üstüne köp ok atyp başlanda, Reb Ýaşubyň elini baglady we onuň atyp goýberen ähli oklary öz adamlarynyň üstüne gaýtdy.
31 Muňa garamazdan, Ýaşub oklary bilen synamak üçin Ýahuda tarap öňe süýşdi, ýöne olaryň arasyndaky aralyk otuz tirsek töweregidi. Ýahuda Ýaşubyň özüne oklaryny zyňýandygyny görende, gahar-gazapdan joşup, güýji bilen oňa tarap ylgady.
32 Ýahuda ýerden altmyş şekel agramyndaky uly daşy aldy. Ýahuda Ýaşubyň ýanyna ylgady we daş onuň galkanyna degdi. Ýaşub zarbadan gan galyp, atyndan ýere ýykyldy.
33 Galkan Ýaşubyň elinden ýarylyp, zarbanyň güýji bilen on bäş tirsek töweregi uzaklyga süýşdi we galkan ikinji düşelgäniň öňüne ýykyldy.
34 Ýaşub bilen gelen patyşalar uzakdan Ýakubyň ogly Ýahudanyň güýjüni we onuň Ýaşuba eden işlerini görüp, Ýahudadan gaty gorkdular.
35 Olar Ýaşubyň çaş-başlygyny görüp, onuň düşelgesiniň golaýynda ýygnandylar. Ýahuda gylyjyny çykaryp, Ýaşubyň düşelgesinden kyrk iki adamy öldürdi. Ýaşubyň düşelgesiniň ähli agzalary Ýahudadan gaçdylar, oňa garşy hiç kim çykmady. Olar Ýaşuby taşlap, ondan gaçdylar, Ýaşub bolsa ýerde ýatandy.
36 Ýaşub öz düşelgesindäki ähli adamlaryň özünden gaçandygyny görüp, gorkudan howlukdy we Ýahudanyň garşysyna çykdy we Ýahudanyň garşysynda aýak üstüne galdy.
37 Ýaşub Ýahuda bilen ýekeje gezek söweşdi, galkan üstüne galkan goýdy we Ýaşubyň adamlary Ýahudadan gaty gorkandyklary üçin gaçdylar.
38 Ýaşub Ýahudanyň kellesine urmak üçin naýzasyny eline aldy, ýöne Ýahuda derrew galkanyny Ýaşubyň naýzasyna garşy goýdy, şonuň üçin Ýahudanyň galkany Ýaşubyň naýzasyndan urlup, galkan hem iki bölege bölündi.
39 Ýahuda galkanyň ýarylandygyny görüp, derrew gylyjyny çykaryp, Ýaşubyň topuklaryndan urdy we aýaklaryny kesdi. Ýaşub ýere ýykyldy, naýzasy bolsa elinden düşdi.
40 Ýahuda derrew Ýaşubyň naýzasyny alyp, onuň kellesini kesip, aýaklarynyň ýanyna taşlady.
41 Ýakubyň ogullary Ýahudanyň Ýaşuba näme edendigini görenlerinde, hemmesi beýleki patyşalaryň hataryna ylgaşdylar. Ýakubyň ogullary Ýaşubyň goşuny we ol ýerdäki ähli patyşalaryň goşunlary bilen söweşdiler.
42 Ýakubyň ogullary on bäş müň adamy ýere ýykdylar we olary kabaklara urýan ýaly urdular, galanlary bolsa janlaryny halas etmek üçin gaçyp gitdiler.
43 Ýahuda henizem Ýaşubyň jesediniň ýanynda durdy we Ýaşubyň sowutyny çykardy.
44 Ýahudalar Ýaşubyň töweregindäki demir we bürünç enjamlaryny hem aýyrdylar we Ýaşubyň dokuz serdary Ýahuda bilen söweşmäge geldi.

45 Ýahuda derrew ýerden bir daş alyp, olaryň biriniň kellesine degdi, onuň kelle süňki döwüldi we bedeni hem atdan ýere ýykyldy.
46 Galan sekiz serdar Ýahudanyň güýjüni görüp, gaty gorkup gaçdylar. Ýahuda on adam bilen olaryň yzyndan kowalady we olary tutup öldürdi.
47 Ýakubyň ogullary henizem patyşalaryň goşunlaryny urýardylar we olaryň köpüsini öldürdiler, ýöne şol patyşalar batyrgaýlyk bilen öz serkerdeleri bilen bilelikde durdular we ýerlerinden çekilmediler. Ýakubyň ogullaryndan gaçyp giden goşunlaryna garşy gygyrdylar, ýöne hiç kim olara gulak asmady, sebäbi olar ölmekden gorkýardylar.
48 Ýakubyň ähli ogullary patyşalaryň goşunlaryny ýeňenden soň, yzyna gaýdyp, Ýahudanyň öňüne geldiler. Ýahuda bolsa henizem Ýaşubyň sekiz serdaryny öldürip, olaryň geýimlerini çykaryp ýördi.
49 Lewi Gaaş patyşasy Elonyň on dört serkerdesi bilen ony öldürmek üçin özüne tarap gelýändigini gördü, ýöne Lewi muny anyk bilmedi.
50 Elon we onuň serkerdeleri golaýlaşdylar, Lewi yzyna seredip, yzdan söweşiň başlandygyny gördü. Lewi on iki hyzmatkäri bilen ylgaşdy we olar Elon we onuň serkerdelerini gylyçdan geçirdiler.

38-nji BAP

1 Şilonyň patyşasy Ihuri Elona kömek etmäge geldi. Ol Ýakuba golaýlaşanda, Ýakup elindäki ýaýyny çekip, ok bilen Ihurini urdy we ol öldi.
2 Şilo patyşasy Ihuri ölenden soň, galan dört patyşa beýleki serkerdeler bilen birlikde öz ýerlerinden gaçyp gitdiler we yza çekilmäge synanyşyp: «Bizden has güýçli bolan üç patyşany we olaryň serkerdelerini öldürenden soň, ýewreýler bilen biziň güýjümiz galmady» diýdiler.
3 Ýakubyň ogullary galan patyşalaryň öz ýerlerinden gidendigini görüp, olaryň yzyndan kowdular. Ýakup hem Şekemiň üýşüp duran ýerinden geldi. Olar patyşalaryň yzyndan gitdiler we hyzmatkärleri bilen olara golaýlaşdylar.
4 Patyşalar, serkerdeler we goşunlarynyň galan bölegi Ýakubyň ogullarynyň özlerine golaýlaşýandygyny görüp, janlaryndan gorkdular we Hazar şäherine ýetýänçä gaçyp gitdiler.
5 Ýakubyň ogullary olary Hazar şäheriniň derwezesine çenli yzarladylar we patyşalary we olaryň goşunlaryny, takmynan dört müň adamy, uly bir zarba bilen öldürdiler. Olar patyşalaryň goşunyny urýanlarynda, Ýakup ýaý bilen meşgullanyp, diňe patyşalary urmak bilen meşgul boldy we olaryň hemmesini öldürdi.
6 Ol Hazar şäheriniň derwezesinde Hazar patyşasy Paratony öldürdi, soňra Sartonyň patyşasy Susyny, Bethoriniň patyşasy Labany we Machnaýmanyň patyşasy Şabyry hem öldürdi. Olaryň hemmesini ok bilen öldürdi, her birine bir ok berildi we olar öldüler.
7 Ýakubyň ogullary ähli patyşalaryň ölendigini, olaryň dargap, yza çekilýändigini görüp, Hazar derwezesiniň garşysynda patyşalaryň goşunlary bilen söweşi dowam etdirdiler we şonda-da olaryň dört ýüz töweregi adamy öldürdiler.
8 Şol söweşde Ýakubyň üç hyzmatkäri öldi. Ýahuda üç hyzmatkäriniň ölendigini görüp, gaty gynandy we içinde amorlara garşy gahary ýandy.
9 Patyşalaryň goşunlaryndan galan ähli adamlar janlaryndan gaty gorkdular, olar ylgap, Hazar şäheriniň diwarlarynyň derwezesini döwdüler we aman galmak üçin şähere girdiler.
10 Olar Hazar şäheriniň ortasynda gizlendiler, sebäbi Hazar şäheri örän uly we giňdi. Bu goşunlaryň hemmesi şähere girende, Ýakubyň ogullary olaryň yzyndan şähere ylgaşdylar.
11 Soňra söweşde tejribeli dört batyr ýigit şäherden çykyp, ellerinde gylyç we naýza bilen şäheriň girelgesiniň golaýynda durdular. Olar Ýakubyň ogullarynyň garşysynda durup, olaryň şähere girmegine rugsat bermediler.
12 Naftaly ylgap, olaryň arasyna girdi we gylyjy bilen olaryň ikisini urdy we bir zarbada olaryň kellesini kesdi.
13 Ol beýleki ikisine tarap öwrüldi we olaryň gaçandygyny gördü. Ol olaryň yzyndan kowalady, ýetip aldy, urdy we öldürdi.
14 Ýakubyň ogullary şähere gelip, şäheriň başga bir diwarynyň bardygyny gördüler. Olar diwaryň derwezesini gözlediler, ýöne ony tapyp bilmediler. Ýahuda diwaryň depesine zyňyldy, Şimgon bilen Lewi onuň yzyna düşdi we üçüsi hem diwardan şähere düşdi.
15 Şimgon bilen Lewi şähere gaçyp giren ähli erkekleri, şeýle hem şäheriň ilatyny aýallary we çagalary bilen gyrdylar. Olar gylyçdan geçirdiler we şäheriň gykylygy asmana galdy.
16 Dan bilen Naftaly aglamagyň nämeden gelip çykýandygyny görmek üçin diwara böküp çykdylar, sebäbi Ýakubyň ogullary doganlary üçin alada edýärdiler we şäheriň ýaşaýjylarynyň aglap we ýalbaryp: «Şäherdäki ähli zadymyzy alyň-da, gidiň, ýöne bizi öldürmäň» diýýändigini eşitdiler.
17 Ýahuda, Şimgon we Lewi şäher ilatyny gyrmagy bes edenlerinden soň, diwara çykyp, diwaryň üstündäki Dany we Naftalylary, şeýle hem beýleki doganlaryny çagyrdylar. Şimgon bilen Lewi olara şähere girmegiň ýollaryny aýtdylar we Ýakubyň ähli ogullary olja almaga geldiler.
18 Ýakubyň ogullary Hazar şäheriniň oljasyny, goýunlaryny, iri şahly mallaryny we emlägini alyp, ele salyp boljak ähli zady alyp, şol gün şäherden gaçyp gitdiler.
19 Ertesi gün Ýakubyň ogullary Sartona gitdiler, sebäbi olar şäherde galan Sartonyň adamlarynyň öz patyşalaryny öldürendikleri üçin olar bilen söweşmek üçin ýygnanýandygyny eşitdiler. Sarton örän beýik we berk galaly şäherdi we şäheriň daş-töweregini çuň diwar bilen gurşalandy.
20 Diwaryň sütüni elli tirsek, ini kyrk tirsek töweregidi. Diwar sebäpli şähere girip biljek ýer ýokdy. Ýakubyň ogullary şäheriň diwaryny görüp, ondan girelge gözlediler, ýöne tapyp bilmediler.
21 Şähere girelge arkada ýerleşýärdi we şähere girmek isleýän her bir adam şol ýoldan geçip, tutuş şäheriň daşyndan aýlanyp, soňra şähere girerdi.
22 Ýakubyň ogullary şähere girmegiň ýoluny tapyp bilmeýändiklerini görüp, gaty gaharlandylar. Şäher ilaty Ýakubyň ogullarynyň özlerine gelýändigini görüp, olardan gaty gorkdular, sebäbi olar olaryň güýjüni we Hazara näme edendiklerini eşidipdiler.

23 Sarton şäheriniň ýaşaýjylary Ýakubyň ogullaryna garşy söweşmek üçin şähere ýygnanandan soň, olaryň ýanyna çykyp bilmediler, sebäbi olar şähere girip bilmezlerdi, ýöne olaryň özlerine tarap gelýändigini görenlerinde, olardan gaty gorkdular, sebäbi olar olaryň güýjüni we Hazara näme edendiklerini eşidipdiler.
24 Şeýdip, Sartonyň ýaşaýjylary Ýakubyň ogullary gelmezden öň, şäheriň ýolunyň köprüsini derrew ýerinden aýryp, şähere getirdiler.
25 Ýakubyň ogullary gelip, şähere girmegiň ýoluny gözlediler, ýöne ony tapyp bilmediler. Şäheriň ýaşaýjylary diwaryň depesine çykyp, Ýakubyň ogullarynyň şähere girmegiň ýoluny gözleýändigini gördüler.
26 Şäheriň ýaşaýjylary diwaryň ýokarsyndan Ýakubyň ogullaryna käýinç berdiler we olary näletlediler. Ýakubyň ogullary käýinçleri eşidip, gaty gaharlandylar we içlerinde gahar-gazap ýandy.
27 Ýakubyň ogullary olara gaharlanyp, ähli güýçleri bilen galanyň üstünden böküp geçdiler we güýç-kuwwatlary bilen galanyň kyrk tirsek inini geçdiler.
28 Olar diwaryň üstünden geçenlerinde, şäheriň diwarynyň aşagynda durdular we şäheriň ähli derwezeleriniň demir gapylar bilen gurşalandygyny gördüler.
29 Ýakubyň ogullary şäheriň derwezeleriniň gapylaryny döwmek üçin golaýlaşdylar, ýöne şäher ýaşaýjylary diwaryň ýokarsyndan olara daş we ok atyp, olary goýbermediler.
30 Diwaryň üstündäki adamlaryň sany dört ýüz töweregidi. Ýakubyň ogullary şäheriň adamlarynyň şäheriň derwezelerini açmaga rugsat bermeýändigini görüp, zyňylyp, diwaryň depesine çykdylar. Ýahuda ilki şäheriň gündogar tarapyna çykdy.
31 Gat bilen Aşer onuň yzyndan şäheriň günbatar künjegine, Şimgon bilen Lewi demirgazyk künjegine, Dan bilen Ruben bolsa günorta künjegine çykdylar.
32 Diwaryň depesinde duran adamlar, şäheriň ýaşaýjylary, Ýakubyň ogullarynyň özlerine tarap gelýändigini görüp, diwardan gaçyp, şähere girip, şäheriň ortasynda gizlendiler.
33 Diwaryň aşagynda galan Ysakar we Naftaly tireleri golaýlaşyp, şäheriň derwezelerini döwüp, demir ereýänçä, Ýakubyň ähli ogullary şähere girip, ähli adamlary bilen birlikde Sarton şäheriniň ilaty bilen söweşdiler we olary gylyçdan geçirdiler, ýöne olaryň öňünde hiç kim durup bilmedi.
34 Şäherden iki ýüz töweregi adam gaçyp, hemmesi şäherdäki belli bir diňde gizlendi. Ýahuda olary diňe çenli yzarlady we diňi ýykdy, diň adamlaryň üstüne ýykyldy we olaryň hemmesi öldi.
35 Ýakubyň ogullary şol diňiň üçeginiň ýoluna çykdylar we şäherde uzakda başga bir berk we beýik diňiň bardygyny gördüler. Onuň depesi asmana ýetip durdy. Ýakubyň ogullary howlukyp aşak düşüp, ähli adamlary bilen şol diňe tarap gitdiler we onuň üç ýüz töweregi erkek, aýal we çagalar bilen doludygyny gördüler.
36 Ýakubyň ogullary diňdäki adamlara uly zarba urdular we olar olardan gaçyp gaçdylar.
37 Şimgon bilen Lewi olaryň yzyndan kowaladylar, şonda on iki batyr we batyr adam gizlenen ýerlerinden olaryň ýanyna geldi.
38 Şol on iki adam Şimgon bilen Lewiniň garşysyna güýçli söweş geçirdiler, Şimgon bilen Lewiniň ýeňip bilmediler, şol batyr ýigitler Şimgon bilen Lewiniň galkanlaryny döwdüler we olaryň biri Lewiniň kellesine gylyjy bilen urdy, şonda Lewiniň kellesine gylyjy degdi, sebäbi ol gylyjyndan gorkýardy, şonuň üçin Lewiniň kellesine elini goýdy. Gylyjy Lewiniň eline degdi we Lewiniň eliniň kesilmegini islemedi.
39 Lewi batyr adamyň gylyjyny elindäki tutup, ony güýç bilen adamyň elinden aldy we güýçli adamyň kellesine urdy we onuň kellesini kesdi.
40 Lewi bilen söweşmek üçin on bir adam geldi, sebäbi olar biriniň öldürilendigini we Ýakubyň ogullarynyň söweşendigini gördüler, ýöne Ýakubyň ogullary olara üstün çykyp bilmediler, sebäbi olar örän güýçlidi.
41 Ýakubyň ogullary özlerini ýeňip bilmejekdiklerini görüp, batly we güýçli gygyrdylar. On bir güýçli adam bolsa Şimonyň gygyrygyndan haýran galdylar.
42 Ýahuda uzakdan Şimeonyň gykylygyny eşitdi. Naftaly we Ýahuda galkanlary bilen Şimeonyň we Lewiniň ýanyna ylgaşdylar we olaryň güýçli esgerler bilen söweşýändigini gördüler, emma galkanlary döwülip, olara garşy göreşip bilmediler.
43 Naftaly Şimgon bilen Lewiniň galkanlarynyň döwülendigini görüp, gullaryndan iki galkan alyp, Şimgon bilen Lewiniň ýanyna getirdi.
44 Şol gün Şimgon, Lewi we Ýahuda üçüsi hem on bir batyr ýigit bilen gün batýança söweşdiler, ýöne olary ýeňip bilmediler.
45 Bu barada Ýakuba habar berildi we ol gaty gynandy we Rebbe ýalbardy. Ol we onuň ogly Naftaly bu güýçli esgerleriň garşysyna çykdylar.
46 Ýakup ýakynlaşyp, ýaýyny çekdi we güýçli esgerlere golaýlaşyp, olaryň üçüsini ýaý bilen öldürdi, galan sekizisi bolsa yzyna öwrüldi. Görünýän ýaly, öňde we yzda söweş başlandy. Olar janlaryndan gaty gorkdular we Ýakubyň ogullarynyň öňünde durup bilmediler we olardan gaçdylar.
47 Gaçýp barýarkalar, olar özlerine tarap gelýän Dan bilen Aşer bilen duşuşdylar. Olar duýdansyz olara hüjüm edip, söweşdiler we ikisini öldürdiler. Ýahuda we onuň doganlary olaryň yzyndan kowalap, galanlaryny hem öldürdiler.
48 Ýakubyň ähli ogullary yzyna gaýdyp, şäherde aýlanyp, erkek tapyp bilseler, şäherdäki bir gowakda ýigrimi töweregi ýigit tapdylar. Gat bilen Aşer olaryň hemmesini öldürdiler, Dan bilen Naftaly ikinji diňden gaçyp gutulan adamlaryň galanlaryna hüjüm edip, olaryň hemmesini öldürdiler.
49 Ýakubyň ogullary Sarton şäheriniň ähli ilatyny öldürdiler, ýöne aýallary we çagalary şäherde galdyryp, olary öldürmediler.
50 Sarton şäheriniň ähli ýaşaýjylary güýçli adamlardy, olaryň biri müň adamy yzarlaýardy, ikisi bolsa galan on müň adamdan gaçmaýardy.
51 Ýakubyň ogullary Sarton şäheriniň ähli ilatyny gylyçdan geçirdiler, şonuň üçin hiç kim olara garşy durup bilmedi. Aýallary şäherde galdyrdylar.
52 Ýakubyň ogullary şäheriň ähli oljasyny aldylar we isleýän zatlaryny aldylar, şäherden sürüleri, mallary we emläkleri aldylar. Ýakubyň ogullary Hazar we onuň ýaşaýjylaryna eden zatlaryny Sartona we onuň ýaşaýjylaryna etdiler, olar yzyna gaýdyp gitdiler.

39-NJY BAP

1 Ýakubyň ogullary Sarton şäherinden çykyp, iki ýüz tirsek töweregi ýöränlerinde, Tapnahyň ýaşaýjylaryna gabat geldiler, sebäbi olar Tapnahyň patyşasyny we onuň ähli adamlaryny ýeňendikleri üçin, olar bilen söweşmäge çykdylar.
2 Şeýdip, Tapnah şäherinde galanlaryň hemmesi Ýakubyň ogullary bilen söweşmäge çykdylar we Hazar bilen Sartondan alan oljalaryny we talaňlaryny olardan yzyna almagy niýet etdiler.
3 Tapnahyň galan adamlary şol ýerde Ýakubyň ogullary bilen söweşdiler, Ýakubyň ogullary olary ýeňdiler, olar olardan gaçdylar we Arbelan şäherine çenli olaryň yzyndan kowaladylar, olaryň hemmesi Ýakubyň ogullarynyň öňünde ýykyldylar.
4 Ýakubyň ogullary Tapnagyň oljasyny almak üçin yzyna gaýdyp, Tapnaha geldiler. Tapnaha gelenlerinde, Arbelanyň halkynyň öz doganlarynyň oljasyny halas etmek üçin olaryň garşysyna çykandygyny eşitdiler. Ýakubyň ogullary şäheri talamak üçin on adamyny Tapnaha galdyrdylar we Arbelanyň halkyna tarap gitdiler.
5 Arbelanyň adamlary aýallary bilen Ýakubyň ogullary bilen söweşmäge çykdylar, sebäbi olaryň aýallary söweşde tejribelidi we dört ýüz töweregi erkek we aýal söweşe çykdylar.
6 Ýakubyň ähli ogullary batly ses bilen gygyryşdylar we olaryň hemmesi uly we haýran galdyryjy ses bilen Arbelanyň ýaşaýjylaryna tarap ylgaşdylar.
7 Arbelanyň ýaşaýjylary Ýakubyň ogullarynyň gykylygyny, olaryň arslanlaryň sesi ýaly, deňziň we onuň tolkunlarynyň gykylygy ýaly arryklamalaryny eşitdiler.
8 Ýakubyň ogullary sebäpli olaryň ýüreklerine gorky we howsala düşdi. Olar olardan gaty gorkdular. Olar yza çekilip, olardan öň şähere gaçdylar. Ýakubyň ogullary olaryň yzyndan şäheriň derwezesine çenli kowaladylar we şäherde olara duş geldiler.
9 Ýakubyň ogullary şäherde olar bilen söweşdiler, olaryň ähli aýallary Ýakubyň ogullaryna garşy sapan atyp ýördüler we şol gün agşama çenli olaryň arasynda söweş örän güýçli boldy.
10 Ýakubyň ogullary olara garşy durup bilmediler, Ýakubyň ogullary şol söweşde az galdy, Ýakubyň ogullary Rebbe ýalbaryp, agşamara güýçlendiler. Ýakubyň ogullary Arbelanyň ähli ilatyny, erkekleri, aýallary we çagalary gylyçdan geçirdiler.
11 Sartondan gaçyp giden galan adamlary, Ýakubyň ogullary, Arbelanda öldürdiler. Ýakubyň ogullary Hazar we Sartona edenlerini Arbelana we Tapnaha etdiler. Aýallar ähli erkekleriň ölendigini görüp, şäheriň damlaryna çykyp, Ýakubyň ogullaryny ýagyş ýaly daşlar bilen urdular.
12 Ýakubyň ogullary şähere howlukdylar we ähli aýallary tutup, gylyçdan geçirdiler. Ýakubyň ogullary ähli oljalary, oljalary, goýunlary, mallary we iri şahly mallary ele geçirdiler.
13 Ýakubyň ogullary Tapnakda, Hazarda we Şiloda edenlerini Maknaýma bilen hem etdiler we ol ýerden gaýdyp gitdiler.
14 Bäşinji gün Ýakubyň ogullary Gaaş halkynyň özlerine garşy söweşe ýygnanandygyny eşitdiler, sebäbi olar patyşalaryny we serkerdelerini öldüripdirler, sebäbi Gaaş şäherinde on dört serkerde bardy we Ýakubyň ogullary ilkinji söweşde olaryň hemmesini öldüripdiler.
15 Şol gün Ýakubyň ogullary söweş ýaraglaryny dakynyp, Gaşyň ilatyna garşy söweşe çykdylar. Gaşda amorlaryň güýçli we güýçli halky bardy. Gaş amorlaryň ähli şäherleriniň iň berk we iň berk galasydy we onuň üç diwary bardy.
16 Ýakubyň ogullary Gaşa gelip, şäheriň derwezeleriniň gulplydygyny, daşky diwaryň ýokarsynda bäş ýüz töweregi adamyň durandygyny we deňiz kenaryndaky gum ýaly köp adamyň şäheriň daşyndan Ýakubyň ogullaryna hüjüm edýändigini gördüler.
17 Ýakubyň ogullary şäheriň derwezelerini açmak üçin golaýlaşdylar. Olar golaýlaşyp barýarkalar, şäheriň arka tarapynda pusguda duranlar ýerlerinden çykyp, Ýakubyň ogullaryny gabadylar.
18 Ýakubyň ogullary Gaaş halkynyň arasynda gabawda galdylar. Söweş olaryň öň tarapynda we yz tarapynda dowam etdi. Diwardaky ähli adamlar diwardan olaryň üstüne oklary we daşlary zyňýardylar.
19 Ýahuda Gaaş halkynyň özlerinden agyrlaşýandygyny görüp, örän güýçli we güýçli gygyrdy. Gaaş halkynyň hemmesi Ýahudanyň gygyrygyndan gorkdular, onuň güýçli gygyrygyndan adamlar diwardan ýykyldylar, şäheriň içinde we daşynda bolanlaryň hemmesi janlaryndan gaty gorkdular.
20 Ýakubyň ogullary şäheriň gapylaryny döwmek üçin golaýlaşdylar, şonda Gaşyň adamlary diwaryň ýokarsyndan olara daşlar we oklary zyňyp, olary derwezäden gaçmaga mejbur etdiler.
21 Ýakubyň ogullary şäheriň daşyndan özleri bilen bolan Gaşyň adamlaryna garşy gaýdyp geldiler we olar olary kabaçkalara garşy urýan ýaly elhenç urdular. Emma olar Ýakubyň ogullaryna garşy durup bilmediler, sebäbi Ýahudanyň gykylygyndan gorkup, gorkupdylar.
22 Ýakubyň ogullary şäheriň daşynda galan ähli adamlary öldürdiler. Ýakubyň ogullary şähere girip, diwarlaryň aşagynda söweşmek üçin golaýlaşdylar, ýöne şäherde galan Gaşyň ähli ilaty Gaşyň diwarlaryny her tarapdan gurşap alanlygy sebäpli, Ýakubyň ogullary şähere golaýlaşyp, olar bilen söweşip bilmediler.
23 Ýakubyň ogullary diwaryň aşagynda söweşmek üçin bir burça golaýlaşdylar. Gaşyň ýaşaýjylary olaryň üstüne ýagyş ýaly oklary we daşlary zyňdylar we diwaryň aşagyndan gaçdylar.
24 Diwaryň üstündäki Gaaş halky Ýakubyň ogullarynyň diwaryň aşagyndan olara garşy durup bilmeýändigini görüp, Ýakubyň ogullaryny şeýle ýazgardylar:
25 Size näme boldy, söweşde ýeňip bilmeýän? Eýsem, güýçli Gaaş şäherine we onuň ýaşaýjylaryna şeýle güýçli bolmadyk amor şäherlerine eden zadyňyzy edip bilersiňizmi? Elbetde, aramyzdaky ejizleri şäheriň girelgesinde öldürdiňiz, sebäbi olar siziň gykylygyňyzdan gorkanda güýç-kuwwatyny ýitirdiler.
26 Indi siz şu ýerde söweşip bilersiňizmi? Elbetde, bu ýerde hemmäňiz ölersiňiz we biz siziň weýran eden şäherleriňiz üçin öç alarys.
27 Gaşyň ýaşaýjylary Ýakubyň ogullaryny gaty kemsidip, olary hudaýlary bilen kemsidip, diwardan olara oklary we daşlary zyňmagyny dowam etdirdiler.

28 Ýahuda we onuň doganlary Gaaşyň ilatynyň sözlerini eşidip, gaty gaharlandylar. Ýahuda bu işde Hudaýyna göriplik edip: «Ýa Reb, bize we doganlarymyza kömek et, bize kömek et!» diýip gygyrdy.
29 Ol elinde ýalaňaç gylyjy bilen bar güýji bilen uzaklyga ylgady we ýerden sekrip, güýjüniň ýetmezçiligi bilen diwara çykdy we gylyjy elinden düşdi.
30 Ýahuda diwara gygyrdy, diwaryň üstündäki ähli adamlar gorkup, käbiri diwardan şähere ýykylyp öldi. Diwaryň üstündäkiler bolsa Ýahudanyň güýjüni görüp, gaty gorkup, janlaryny halas etmek üçin şähere gaçyp gitdiler.
31 Käbirleri diwarda Ýahuda bilen söweşmäge batyrgaýlyk bilen girişdiler we Ýahudanyň elinde gylyç ýokdugyny görüp, ony öldürmek üçin golaýlaşdylar. Olar ony diwardan doganlaryna taşlamagy maksat edinip, şäheriň ýigrimi adamy olara kömek etmäge geldiler. Olar Ýahudanyň daşyny gurşap aldylar we hemmesi onuň üstüne gygyryp, gylyçlary bilen oňa tarap geldiler we Ýahudany gorkuzdylar. Ýahuda diwardan doganlaryna gygyrdy.
32 Ýakup we onuň ogullary diwaryň aşagyndan ýaýyny çekip, diwaryň depesinde duran üç adamy urdular. Ýahuda bolsa gygyrmagyny dowam etdirip: «Ýa Reb, bize kömek et, ýa Reb, bizi halas et» diýip, diwaryň üstünde batly ses bilen gygyrdy we gykylyk uzakdan eşidildi.
33 Bu gygyryşdan soň, ol ýene-de gygyrdy. Diwaryň depesinde Ýahudanyň daş-töweregini gurşap alan ähli adamlar gorkup, Ýahudanyň gygyryşyny we titremesini eşidenlerinde, olaryň her biri elindäki gylyjyny taşlap gaçdy.
34 Ýahudalar ellerinden düşen gylyçlaryny aldylar. Ýahudalar olar bilen söweşip, diwarda olaryň ýigrimi adamyny öldürdi.
35 Şäheriň diwaryndan segsen töweregi erkek we aýal çykyp, Ýahudanyň daşyny gurşap aldy. Reb olaryň ýüreklerine Ýahudadan gorkmak duýgusyny saldy, şonuň üçin olar Oňa ýakynlaşyp bilmediler.
36 Ýakup we onuň ýanyndakylaryň hemmesi ýaýyny diwaryň aşagyndan çykaryp, diwaryň üstünde on adamy öldürdiler we Ýakup bilen onuň ogullarynyň öňünde diwaryň aşagyna ýykyldylar.
37 Diwaryň üstündäki adamlar ýigrimi adamyň ölendigini görüp, gylyçlary ýalaňaçlanan Ýahuda tarap ylgaşdylar, ýöne Ýahudanyň güýjünden gaty gorkandyklary üçin oňa ýakynlaşyp bilmediler.
38 Olaryň Arud atly batyr ýigitleriniň biri gylyjy bilen Ýahudanyň kellesine urmak üçin golaýlaşdy. Emma Ýahuda derrew galkanyny onuň kellesine urdy we gylyç galkana degdi we galkan iki bölege bölündi.
39 Bu batyr ýigit Ýahudany ýeňenden soň, Ýahudanyň gorkusyndan gaçyp, aýaklary diwara süýşüp, diwaryň aşagyndaky Ýakubyň ogullarynyň arasyna ýykyldy. Ýakubyň ogullary ony urup öldürdiler.
40 Güýçli adamyň urgusyndan Ýahudanyň kellesi agyrdy we Ýahuda az galdy öldi.
41 Ýahuda urgudan dörän agyry sebäpli diwaryň üstünde gygyrdy. Dan ony eşidende, onuň içinde gahar-gazap ýandy. Ol hem turup, uzaklara tarap ylgady, ýerden zyňylyp, gahar-gazapdan güýç bilen diwara çykdy.
42 Dan Ýahudanyň golaýyndaky diwara çykanda, diwardaky Ýahuda garşy duran ähli adamlar gaçdylar we ikinji diwara çykdylar. Olar ikinji diwardan Dana we Ýahudanyň üstüne oklary we daşlary zyňyp, olary diwardan çykarmaga synanyşdylar.
43 Oklar we daşlar Dan bilen Ýahudanyň üstüne degdi we olar diwaryň üstünde öljek bolupdylar. Dan bilen Ýahuda diwardan gaçyp giden ýerlerinde, ikinji diwardan ok we daşlar bilen hüjüm edildi.
44 Ýakup we onuň ogullary henizem şäheriň girelgesinde, birinji diwaryň aşagynda durdular we ikinji diwarda bolansoň, şäheriň ýaşaýjylaryna ýaý çekip bilmediler, sebäbi olar şäherde ýaşaýanlary görüp bilmeýärdiler.
45 Dan bilen Ýahuda ikinji diwardan özlerine düşen daşlara we oklara çydap bilmediklerinde, ikisi hem şäheriň ilatynyň golaýyndaky ikinji diwara zyňyldy. Ikinji diwaryň üstündäki şäher halky Dan bilen Ýahudanyň ikinji diwardan özlerine tarap gelendigini görenlerinde, hemmesi gygyryp, diwarlaryň arasyndaky aşak düşdi.
46 Ýakup we onuň ogullary şäheriň ilatynyň gykylygyny eşitdiler we henizem şäheriň girelgesinde galdylar. Olar ikinji diwarda bolansoň, görünmeýän Dan we Ýahuda üçin howatyrlanýardylar.
47 Naftaly gahar-gazapdan we güýç bilen ýokary çykyp, şäherde eşiden gykylygyň näme üçin dörändigini görmek üçin birinji diwara zyňyldy. Ysakar we Zebulun şäher gapylaryny döwmek üçin golaýlaşdylar we şäheriň derwezelerini açyp, şähere girdiler.
48 Naftaly birinji diwardan ikinji diwara böküp, doganlaryna we diwaryň üstündäki Gaşyň ilatyna kömek etmäge geldi. Naftaly doganlaryna kömek etmäge çykan üçünji adamdygyny görüp, olar gaçyp, şähere girdiler. Ýakup, ähli ogullary we ähli ýaş ýigitleri şähere olaryň ýanyna geldiler.
49 Ýahuda, Dan we Naftaly diwardan şähere düşüp, şäheriň ilatyny yzarladylar. Şimgon bilen Lewi şäheriň daşyndan gelip, derwezäniň açylandygyny bilmediler. Olar ol ýerden diwara çykyp, şähere doganlarynyň ýanyna geldiler.
50 Şäheriň ýaşaýjylarynyň hemmesi şähere düşüpdi, Ýakubyň ogullary dürli taraplardan olaryň üstüne geldiler we söweş olaryň öňünden we yzyndan dowam etdi. Ýakubyň ogullary olary elhenç urdular we olaryň arasynda ýigrimi müňe golaý erkek we aýal adamy öldürdiler, olaryň hiç biri Ýakubyň ogullaryna garşy durup bilmedi.
51 Gan şäheriň içinde köp akdy, ol derýa ýaly boldy, gan şäheriň daşyna akyp, Beýhorin çölüne ýetdi.
52 Bethoriniň halky Gaaş şäherinden akýan gany uzakdan gördüler we olaryň arasyndan ýetmişe golaý adam gany görmäge ylgaşdy we ganyň bolan ýerine geldiler.
53 Olar ganyň yzyndan gidip, Gaaş şäheriniň diwaryna geldiler we şäherden gan akýandygyny gördüler, şeýle hem Gaaş ilatynyň gykylygyny eşitdiler, sebäbi gan göge galdy we gan derýa ýaly köp akýardy.
54 Ýakubyň ähli ogullary Gaaşyň ilatyny gyryp, agşama çenli olary gyrdylar. Olaryň arasynda ýigrimi müň töweregi erkek we aýal bardy. Horin halky bolsa: «Bu ýewreýleriň işi, sebäbi olar amorlaryň ähli şäherlerinde henizem uruş alyp barýarlar» diýdi.
55 Şol adamlar howlukyp, Beýhorine tarap ylgaşdylar we her biri öz söweş ýaraglaryny alyp, Beýhoriniň ähli ilatyna,

söweş ýaraglaryny dakynýanlaryna, Ýakubyň ogullary bilen söweşmäge gitmek üçin gygyrdylar.
56 Ýakubyň ogullary Gaaş ilatyny öldürip bolandan soň, şäheriň içinde aýlanyp, öldürilenleriň hemmesini talaňa saldylar we şäheriň iň içki ýerine, ondan hem uzakda, ellerinde gylyç ýokdy, üç sany örän güýçli adama gabat geldiler.
57 Ýakubyň ogullary olaryň ýanyna geldiler, güýçli adamlar gaçdylar, olaryň biri Zebuluny tutup aldy. Zebulunyň ýaş we gysga boýly oglandygyny görüp, güýji bilen ony ýere ýykdy.
58 Ýakup gylyjy bilen onuň ýanyna ylgady, Ýakup bolsa onuň biliniň aşagyna gylyç bilen urdy we ony iki bölege böldi, jeset bolsa Zebulunyň üstüne düşdi.
59 Ikinjisi ýakynlaşyp, Ýakuby ýere ýykmak üçin tutdy. Ýakup oňa tarap öwrülip, gygyrdy, Şimgon bilen Lewi bolsa ylgaşyp, onuň bilinden gylyç bilen urup, ýere ýykdylar.
60 Güýçli adam gahar-gazapdan we güýçden turdy. Ýahuda heniz aýaga galmanka, onuň ýanyna gelip, gylyç bilen kellesine urdy, kellesi ýarylyp öldi.
61 Üçünji güýçli adam ýoldaşlarynyň öldürilendigini görüp, Ýakubyň ogullaryndan gaçdy we Ýakubyň ogullary ony şäherde yzarladylar; güýçli adam gaçyp barýarka, şäheriň ýaşaýjylarynyň gylyçlarynyň birini tapdy we ony alyp, Ýakubyň ogullaryna tarap öwrüldi we şol gylyç bilen olara garşy söweşdi.
62 Güýçli adam Ýahudanyň ýanyna ylgap, onuň kellesine gylyç bilen urmaga geldi, emma Ýahudanyň elinde galkan ýokdy; ol ony urmaga synanyşanda, Naftaly derrew galkanyny alyp, Ýahudanyň kellesine urdy, güýçli adamyň gylyjy Naftalynyň galkanyna degdi we Ýahuda gylyçdan gaçdy.
63 Şimgon bilen Lewi güýçli adamyň üstüne gylyçlary bilen hüjüm edip, ony güýç bilen urdular. Iki gylyç güýçli adamyň bedenine girip, ony uzynlygy boýunça iki bölege böldi.
64 Şol wagt Ýakubyň ogullary üç batyr adamy we Gaşyň ähli ilatyny öldürdiler we gün ýaşyp barýardy.
65 Ýakubyň ogullary Gaşanyň töwereginde aýlanyp, şäheriň ähli oljasyny, hatda çagalary we aýallary hem alyp gitdiler. Ýakubyň ogullary Gaşa Sartona we Şilona edenleri ýaly etdiler.

40-NJY BAP

1 Ýakubyň ogullary Gaaşyň ähli oljasyny alyp, gije şäherden çykyp gitdiler.
2 Olar Beýhorin galasyna tarap ýöriş edýärdiler, Beýhorin ilaty bolsa olary garşylamak üçin gala barýardy. Şol gije Ýakubyň ogullary Beýhorin galasynda Beýhorin ilaty bilen söweşdiler.
3 Bethoriniň ähli ýaşaýjylary batyr ýigitlerdi, olaryň biri müň adamyň öňünde gaçyp bilmezdi. Şol gije olar galanyň üstünde söweşdiler, olaryň gykylygy şol gije uzakdan eşidildi we ýer olaryň gykylygyndan titredi.
4 Ýakubyň ähli ogullary garaňkyda söweşmäge öwrenişmedikleri üçin, ol adamlardan gorkýardylar we gaty utanýardylar. Ýakubyň ogullary Rebbe ýalbaryp: «Eý, Reb, bize kömek et, bizi halas et, şonda biz bu sünnetsiz adamlaryň elinden ölmeris» diýdiler.
5 Reb Ýakubyň ogullarynyň sesini eşitdi we Bethoriniň halkyny uly howp we howsala saldy. Olar gijäniň garaňkylygynda biri-biri bilen söweşdiler we biri-birini köp urdular.
6 Ýakubyň ogullary Rebbiň olaryň arasynda azgynlyk ruhuny getirendigini we olaryň her biriniň goňşusy bilen söweşýändigini bilip, Beýthorin halkynyň toparlaryndan çykyp, Beýthorin galasynyň aşaky bölegine we ondan hem uzaklara gitdiler we şol gije ýaş ýigitleri bilen şol ýerde howpsuz galdylar.
7 Bethoriniň halky bütin gijäni söweşdi, biri dogany bilen, beýlekisi goňşusy bilen söweşdi. Olar galanyň ähli tarapyna gygyrdylar. Olaryň gykylygy uzakdan eşidildi we bütin ýer titredi, sebäbi olar ýer ýüzündäki ähli halklardan güýçlidi.
8 Kenanlylaryň, hetleriň, amorlaryň, hiwileriň şäherleriniň ähli ilaty we Kenanyň ähli patyşalary, şeýle hem Iordan derýasynyň beýleki tarapynda ýaşaýanlar şol gije gykylygyň sesini eşitdiler.
9 Olar: «Elbetde, bu ýedi şähere garşy söweşýän ýewreýleriň söweşleri, olara golaýlaşan ýedi şähere garşy kim durup biler?» diýdiler.
10 Kenanlylaryň şäherleriniň ähli ilaty we Iordan derýasynyň beýleki tarapynda ýaşaýanlaryň hemmesi Ýakubyň ogullaryndan gaty gorkdular, sebäbi olar: «Ine, bu şäherlere edilen zatlar bize-de ediljek, olaryň güýçli güýjüne kim garşy durup biler?» diýdiler.
11 Şol gije Horinlileriň gykylygy örän güýçli boldy we barha artdy; olar ertire çenli biri-birini urdular we olaryň köpüsi öldürildi.
12 Daň atanda, Ýakubyň ähli ogullary daň atanda turup, gala çykdylar we Horinlileriň galanlaryny elhenç urdular we olaryň hemmesi galada öldürildi.
13 Altynjy gün geldi we Kenanyň ähli ýaşaýjylary uzakdan Bethoriniň ähli halkynyň Bethoriniň galasynda ölüp ýatanlaryny we guzylaryň we geçileriň jesetleri ýaly ýaýrandyklaryny gördüler.
14 Ýakubyň ogullary Gaaşdan alan ähli oljalaryny alyp, Beýhorine gitdiler we şäheriň deňiz çägesi ýaly adamlar bilen doludygyny gördüler we olar bilen söweşdiler. Ýakubyň ogullary agşama çenli olary şol ýerde gyrdylar.
15 Ýakubyň ogullary Gagaş bilen Tapnaha, Hazara, Sartona we Şiloga näme eden bolsalar, Beýhorine hem şeýle etdiler.
16 Ýakubyň ogullary Beýhoriniň we şäherleriň ähli oljalaryny alyp, şol gün Şekeme gitdiler.
17 Ýakubyň ogullary Şekem şäherine gaýdyp geldiler we şäheriň daşynda galdylar. Soňra olar uruşdan soň şol ýerde dynç aldylar we bütin gijäni şol ýerde geçirdiler.
18 Olaryň ähli hyzmatkärleri şäherlerden alan ähli oljalary bilen birlikde şäheriň daşyna çykyp, şähere girmediler, sebäbi olar: «Belki, bize garşy ýene-de söweş bolup, Şekemde bizi gabap alarlar» diýdiler.
19 Ýakup, onuň ogullary we hyzmatkärleri şol gije we ertesi gün Ýakubyň Hamordan bäş şekel töläp satyn alan meýdan böleginde galdylar we olaryň ele geçiren ähli zatlary özleri bilen galdy.
20 Ýakubyň ogullarynyň ele geçiren ähli oljalary deňiz kenaryndaky çäge ýaly ägirt uly meýdan böleginde bardy.
21 Ýurduň ýaşaýjylary olary uzakdan synladylar we ýurduň ähli ýaşaýjylary muny eden Ýakubyň ogullaryndan

gorkdular, sebäbi gadymy döwürlerden bäri hiç bir patyşa şeýle zady etmändi.
22 Kenanlylaryň ýedi patyşasy Ýakubyň ogullary sebäpli janlaryndan gaty gorkandyklary üçin, Ýakubyň ogullary bilen ýaraşyk baglaşmagy ýüregine düwdüler.
23 Şol gün, ýedinji gün, Hebron patyşasy Ýapýa Aý patyşasyna, Gibgonyň patyşasyna, Şalem patyşasyna, Adulam patyşasyna, Lakyş patyşasyna, Hazar patyşasyna we olaryň tabynlygyndaky ähli Kengan patyşalaryna gizlinlikde şeýle diýdi:
24 Meniň bilen gidiň we meniň ýanyma geliň, biz Ýakubyň ogullarynyň ýanyna gideliň. Men olar bilen parahatçylyk baglaşyp, olar bilen şertnama baglaşaryn. Siziň eşiden we gören ýaly, Şekem we onuň töweregindäki şäherler ýaly, Ýakubyň ogullarynyň gylyçlary siziň ähli ýerleriňizi ýok etmesin.
25 Maňa geleniňizde, köp adam bilen gitmäň, her patyşa üç baş serkerdesini we her serkerde üç emeldary getirsin.
26 Hebrona geliň, biz Ýakubyň ogullarynyň ýanyna baryp, olardan biziň bilen parahatçylyk şertnamasyny baglaşmagyny haýyş edeliň.
27 Şol patyşalaryň hemmesi Hebron patyşasynyň olara iberen sözlerini ýerine ýetirdiler, sebäbi olaryň hemmesi onuň maslahaty we buýrugy astyndady. Kenganyň ähli patyşalary Ýakubyň ogullary bilen ýaraşyk baglaşmak üçin Ýakubyň ogullarynyň ýanyna ýygnandylar. Ýakubyň ogullary bolsa ýurduň patyşalaryna ynanmaýandyklary üçin Şekemdäki meýdana gaýdyp gitdiler.
28 Ýakubyň ogullary gaýdyp gelip, meýdanda on gün galdylar, emma hiç kim olara garşy söweşmäge gelmedi.
29 Ýakubyň ogullary uruş bolmaýandygyny görüp, hemmesi ýygnanyp, Şekem şäherine gitdiler, Ýakubyň ogullary bolsa Şekemde galdylar.
30 Kyrk günden soň, amorlaryň ähli patyşalary ähli ýerlerinden ýygnanyp, Hebrona, Hebronyň patyşasy Ýapiýanyň ýanyna geldiler.
31 Ýakubyň ogullary bilen ýaraşyk baglaşmak üçin Hebrona gelen patyşalaryň sany ýigrimi bir patyşa, olaryň bilen gelen serkerdeleriň sany altmyş dokuz, olaryň adamlarynyň sany bolsa ýüz segsen dokuzdy. Bu patyşalaryň hemmesi we olaryň adamlary Hebronda dynç aldylar.
32 Hebron patyşasy üç serkerdesi we dokuz adam bilen ýola düşdü we bu patyşalar Ýakubyň ogullarynyň ýanyna baryp, ýaraşyk baglaşmagy makul bildiler.
33 Olar Hebron patyşasyna: «Öňüňde adamlaryň bilen gitde, Ýakubyň ogullaryna biziň üçin gepleş, biz seniň yzyňdan gelip, seniň sözleriňi tassyklaýarys» diýdiler. Hebron patyşasy şeýle hem etdi.
34 Ýakubyň ogullary Kenanyň ähli patyşalarynyň ýygnanyp, Hebronda dynç alandygyny eşidenlerinde, Ýakubyň ogullary hyzmatkärleriniň dörtüsini içaly hökmünde iberip: «Gidiň-de, şu patyşalary gözläň, olaryň adamlarynyň azdygyny ýa-da köpdigini barlaň, eger olaryň sany az bolsa, olaryň hemmesini sanap, yzyna gaýdyp geliň» diýdiler.
35 Ýakubyň hyzmatkärleri gizlinlikde şol patyşalaryň ýanyna baryp, Ýakubyň ogullarynyň tabşyranlaryny etdiler. Şol gün olar Ýakubyň ogullarynyň ýanyna gaýdyp gelip: «Biz şol patyşalaryň ýanyna bardyk, olaryň sany azdy, biz olaryň hemmesini sanap gördük, ine, olar iki ýüz segsen sekiz patyşa we adam eken.
36 Ýakubyň ogullary: «Olaryň sany az, şonuň üçin biziň hemmemiz olaryň ýanyna gitmeris» diýdiler. Irden Ýakubyň ogullary turup, altmyş iki adamy saýladylar, Ýakubyň ogullaryndan on adam hem olar bilen gitdiler. Olar söweş ýaraglaryny dakyndylar, sebäbi: «Olar biziň bilen uruşmaga gelýärler, sebäbi olar bilen ýaraşyk baglaşmaga gelýändiklerini bilmeýärdiler» diýdiler.
37 Ýakubyň ogullary öz gullukçylary bilen Şekem derwezesine, şol patyşalaryň ýanyna gitdiler, olaryň kakasy Ýakup hem olaryň ýanyndady.
38 Olar daşary çykanlarynda, Hebron patyşasy, onuň üç serkerdesi we dokuz adamy ýolda Ýakubyň ogullaryna garşy gelýärdiler. Ýakubyň ogullary gözlerini galdyryp, uzakdan Hebron patyşasy Ýapýanyň we onuň serkerdeleriniň olara tarap gelýändigini gördüler. Ýakubyň ogullary Şekem derwezesiniň golaýynda durup, öňe gitmediler.
39 Hebron patyşasy we onuň serkerdeleri Ýakubyň ogullaryna golaýlaşýança öňe gitmegini dowam etdirdiler. Ol we onuň serkerdeleri olara ýere çenli tagzym etdiler. Hebron patyşasy öz serkerdeleri bilen Ýakubyň we onuň ogullarynyň öňünde oturdy.
40 Ýakubyň ogullary oňa: «Eý, Hebron patyşasy, saňa näme boldy? Bu gün näme üçin bize geldiň? Bizden näme isleýärsiň?» diýdiler. Hebron patyşasy Ýakuba: «Jenabym, şu gün Kengan patyşalarynyň ählisi seniň bilen ýaraşyk baglaşmaga geldiler» diýdi.
41 Ýakubyň ogullary Hebron patyşasynyň sözlerini eşidip, onuň tekliplerine razy bolmadylar, sebäbi Ýakubyň ogullary oňa ynanmaýardylar, sebäbi olar Hebron patyşasynyň özlerine aldawçy sözländigini pikir edýärdiler.
42 Hebron patyşasy Ýakubyň ogullarynyň sözlerinden olaryň onuň sözlerine ynanmaýandyklaryny bildi we Hebron patyşasy Ýakuba ýakynlaşyp, oňa şeýle diýdi: «Jenabym, şu patyşalaryň ählisiniň parahatçylykly şertlerde size gelendigine ynanmagyňyzy haýyş edýärin, sebäbi olar ähli adamlary bilen gelmediler we söweş ýaraglaryny hem özleri bilen getirmediler, sebäbi olar meniň we onuň ogullarynyň parahatçylyk soramak üçin geldiler».
43 Ýakubyň ogullary Hebron patyşasyna jogap berdiler: «Bu patyşalaryň ählisine iber, eger bize dogruçyl bolsaň, olaryň her biri biziň öňümizde ýeke-ýekeden gelsin, eger olar ýaragsyz bize gelseler, onda olaryň bizden parahatçylyk isleýändigini bileris».
44 Hebron patyşasy Ýafýa öz adamlarynyň birini patyşalaryň ýanyna iberdi, olaryň hemmesi Ýakubyň ogullarynyň öňüne gelip, olara ýere çenli tagzym etdiler. Bu patyşalar Ýakubyň we onuň ogullarynyň öňünde oturyp, olara şeýle diýdiler:
45 Seniň amor patyşalaryna gylyçyň we örän güýçli goluň bilen eden ähli zadyňy eşitdik, şonuň üçin hiç kim seniň öňüňde durup bilmedi. Biz janymyz üçin senden gorkduk, sebäbi olaryň başyna gelen ýaly biziň hem başymyza düşer diýip pikir etdik.
46 Şonuň üçin biz siziň araňyzda parahatçylyk şertnamasyny baglaşmaga geldik, indi bolsa biziň bilen parahatçylyk we hakykat şertnamasyny baglaş, biz size goşulmadyk ýaly, siz hem bize goşulmaň.

47 Ýakubyň ogullary olaryň hakykatdanam parahatçylyk gözleýändigine düşündiler we Ýakubyň ogullary olara gulak asyp, olar bilen äht baglaşdylar.
48 Ýakubyň ogullary olara goşulmajakdygyna kasam etdiler, Kenanlaryň ähli patyşalary hem olara kasam etdiler, Ýakubyň ogullary şol günden başlap olary salgytçylara öwürdiler.
49 Mundan soň, bu patyşalaryň ähli baştutanlary öz adamlary bilen Ýakubyň ýanyna geldiler, Ýakub we onuň ogullary üçin sowgatlar alyp, oňa ýere çenli tagzym etdiler.
50 Soňra bu patyşalar Ýakubyň ogullaryny ynjalyk bilen çagyryp, amorlaryň ýedi şäherinden basyp alan ähli oljalaryny yzyna gaýtaryp bermegini haýyş etdiler. Ýakubyň ogullary hem şeýle etdiler. Olar ele geçirenleriniň hemmesini, aýallary, çagalary, mallary we alan ähli oljalaryny yzyna gaýtaryp berdiler we olary ugratdylar, olar her biri öz şäherlerine gitdiler.
51 Şol patyşalaryň hemmesi Ýakubyň ogullaryna ýene-de tagzym etdiler we şol günlerde olara köp sowgat iberdiler ýa-da getirdiler. Ýakubyň ogullary bu patyşalary we olaryň adamlaryny iberdiler, olar bolsa olardan parahatçylyk bilen öz şäherlerine gitdiler. Ýakubyň ogullary hem öz öýlerine, Şekeme gaýdyp geldiler.
52 Şol günden başlap, Ysraýyl halky Kengan ýurduny eýelemäge gelýänçä, Ýakubyň ogullary bilen Kenan patyşalarynyň arasynda parahatçylyk höküm sürdi.

41-nji BAP

1 Ýylyň ikinji ýarymynda Ýakubyň ogullary Şekemden göçüp, Hebrona, kakalary Yshagyň ýanyna geldiler we ol ýerde ýaşadylar, ýöne her gün Şekemde mallaryny we sürülerini otlaýardylar, sebäbi şol günler ol ýerde gowy we semiz öri meýdany bardy. Ýakup, onuň ogullary we olaryň ähli öý-içerisi Hebron jülgesinde ýaşaýardylar.
2 Şol günlerde, Ýakubyň ömrüniň ýüz altynjy ýylynda, Ýakubyň Padan-Aramdan gelenininň onunjy ýylynda, Ýakubyň aýaly Lea aradan çykdy; ol Hebronda elli bir ýaşynda aradan çykdy.
3 Ýakup we onuň ogullary ony Hebronda ýerleşýän Makpela meýdanynyň gowagynda jaýladylar. Bu gowak Ybraýymyň hetlerden jaýlanmak üçin satyn alan ýeri bolupdyr.
4 Ýakubyň ogullary atalarynyň ýanynda Hebron jülgesinde ýaşaýardylar. Ýurduň ähli ýaşaýjylary olaryň güýjüni bilýärdiler we şöhraty bütin ýurda ýaýrady.
5 Ýakubyň ogly Ýusup we onuň dogany Benýamin, Ýakubyň aýaly Raheliň ogullary, şol günler heniz ýaşdy we amorlaryň ähli şäherlerinde bolan söweşlerinde doganlary bilen çykmaýardylar.
6 Ýusup doganlarynyň güýjüni we beýikligini görüp, olary öwdi we öwdi, ýöne özüni olardan beýik hasaplady we özüni olardan ýokary tutdy; kakasy Ýakup hem ony ähli ogullaryndan has gowy görýärdi, sebäbi ol onuň garrylyk döwrüniň oglydy we oňa bolan söýgüsi sebäpli oňa dürli reňkli köýnek tikdi.
7 Ýusup kakasynyň özüni doganlaryndan has gowy görýändigini görüp, özüni doganlaryndan has ýokary tutdy we kakasyna olar barada erbet habarlar getirdi.
8 Ýakubyň ogullary Ýusubyň özlerine nähili garaýandygyny we kakalarynyň ony özlerinden has köp söýýändigini görüp, ony ýigrendiler we onuň bilen ömürboýy parahatçylykly gepleşip bilmediler.
9 Ýusup on ýedi ýaşyndady we ol henizem özüni doganlaryndan ýokary görkezýärdi we özüni olardan ýokary goýmagy pikir edýärdi.
10 Şol wagt ol düýş görüp, doganlarynyň ýanyna gelip, düýşüni gürrüň berdi we olara şeýle diýdi: «Men düýş gördüm, biz hemmämiz meýdanda däne bogýardyk. Meniň dänem galyp, ýere düşdi, siziň däneleriňiz bolsa onuň daşyny gurşap, oňa tagzym etdi».
11 Doganlary oňa şeýle jogap berdiler: «Bu gören düýşüň näme? Sen ýüregiňde bize höküm sürmegi ýa-da höküm sürmegi göz öňüne getirýärsiňmi?»
12 Ol ýene-de gelip, bolan wakany kakasy Ýakuba gürrüň berdi. Ýakup Ýusubyň agzyndan bu sözleri eşidende, ony öpdi we Ýakup Ýusuba alkyş aýtdy.
13 Ýakubyň ogullary kakalarynyň Ýusuby alkyşlap, öpendigini we onuň ony örän söýýändigini görüp, oňa göriplik edip, ondan has köp ýigrendiler.
14 Mundan soň Ýusup başga bir düýş gördi we doganlarynyň ýanynda kakasyna düýşüni gürrüň berdi. Ýusup kakasyna we doganlaryna: «Ine, men ýene bir düýş gördüm, Gün, Aý we on bir ýyldyz maňa tagzym edýär» diýdi.
15 Kakasy Ýusubyň sözlerini we onuň düýşüni eşidip, doganlarynyň bu iş üçin Ýusuby ýigrenýändigini görüp, doganlarynyň öňünde Ýusuby bu iş üçin käýinç bilen tankytlady: «Bu gören düýşüň we özüňden uly doganlaryňyň öňünde özüňi öwmegiň näme manysy bar?»
16 Sen bulary aýdýandygyňy üçin meniň, ejeňiň we on bir doganyňyň gelip, saňa tagzym etjekdigimizi ýüregiňde pikir edýärsiňmi?
17 Doganlary onuň sözleri we düýşleri üçin oňa göriplik etdiler we ony ýigrenmegi dowam etdirdiler, Ýakup bolsa düýşlerini ýüreginde saklady.
18 Bir gün Ýakubyň ogullary kakalarynyň sürülerini Şekemde otlatmaga gitdiler, sebäbi şol günler olar henizem çopançylyk edýärdiler; Ýakubyň ogullary şol gün Şekemde otlaýanlarynda, gijikdiler we mallaryň ýygnanýan wagty geçdi, ýöne olar henizem gelmediler.
19 Ýakup ogullarynyň Şekemde gijikýändigini görüp, öz-özüne: «Belki, Şekem halky olara garşy söweşe çykypdyr, şonuň üçin olar şu gün gelmekden gijikýärler» diýdi.
20 Ýakup ogly Ýusuby çagyryp, oňa şeýle tabşyryk berdi: «Doganlaryň şu gün Şekemde otlap ýörler, olar henizem gaýdyp gelmediler; indi bar-da, olaryň niredeligini gör-de, doganlaryňyň we sürüleriň saglygy barada maňa habar ber».
21 Ýakup ogly Ýusuby Hebron jülgesine iberdi. Ýusup doganlaryny Şekeme çagyryp geldi, ýöne olary tapyp bilmedi. Ýusup doganlarynyň nireden gelendigini görmek üçin Şekemiň golaýyndaky meýdana aýlandy, çölde ýoluny ýitirip, haýsy tarapa gitmelidigini bilmedi.
22 Rebbiň perişdesi ony meýdana barýan ýolda aýlanyp ýörkä tapdy. Ýusup Rebbiň perişdesine: «Men doganlarymy gözleýärin; olaryň nirede otlaýandygyny eşitmediňmi?» diýdi. Rebbiň perişdesi Ýusuba: «Men doganlaryňyň bu ýerde otlaýandygyny gördüm we olaryň Dotanda otlamaga gidýändiklerini aýdýandyklaryny eşitdim» diýdi.

23 Ýusup Rebbiň perişdesiniň sesine gulak asdy we Dotandaky doganlarynyň ýanyna bardy we olary Dotanda sürüleri otlaýan ýerde tapdy.
24 Ýusup doganlarynyň ýanyna bardy we olara ýakynlaşmazdan öň, olar ony öldürmegi ýüregine düwdüler.
25 Şimgon doganlaryna: «Ine, düýş görýän adam şu gün bize gelýär, indi geliň, ony öldürip, çöldäki çukurlaryň birine taşlaýalyň, kakasy ony bizden soranda, biz ony bir ýaman haýwan iýdi diýeris» diýdi.
26 Ruben doganlarynyň Ýusup baradaky sözlerini eşidip, olara şeýle diýdi: «Siz muny etmemeli, sebäbi biz atamyz Ýakuba nädip hormat goýup bileris? Ony ölmek üçin şu çukura taşlaň, ýöne ganyny dökmek üçin oňa el uzatmaň. Ruben muny ony olaryň elinden halas etmek, kakasynyň ýanyna getirmek üçin aýtdy.
27 Ýusup doganlarynyň ýanyna gelende, olaryň öňünde oturdy. Olar onuň üstüne çykyp, ony tutup, ýere urdular we üstündeki dürli reňkli köýnegini sypyrdylar.
28 Olar ony alyp, çukura taşladylar, çukurda suw ýokdy, diňe ýylanlar we içýanlar bardy. Ýusup çukurdaky ýylanlardan we içýanlardan gorkýardy. Ýusup batly ses bilen gygyrdy, Reb ýylanlary we içýanlary çukuryň gapdallaryna gizledi we olar Ýusuba hiç hili zyýan ýetirmediler.
29 Ýusup çukurdan doganlaryna gygyryp: «Men size näme etdim, näme günä etdim? Näme üçin siz meniň üçin Rebden gorkmaýarsyňyz? Men siziň süňkleriňizden we etiňizden dälmi? Ýakup siziň ataňyz, meniň kakam dälmi? Näme üçin şu gün maňa şeýle edýärsiňiz? Atamyz Ýakuba nädip seredip bilersiňiz?» diýdi.
30 Ol çukurdan doganlaryna gygyryp, şeýle diýdi: «Eý, Ýahuda, Şimgon we Lewi, doganlarym, meni goýan garaňkylykdan galdyryň we şu gün maňa rehim etmek üçin geliň, eý, Rebbiň ogullary we kakam Ýakubyň ogullary. Eger men size günä eden bolsam, siz Ybraýymyň, Yshagyň we Ýakubyň ogullary dälmi? Eger olar ýetimi gören bolsalar, oňa rehim etdiler, oňa iýmäge çörek berdiler, suwsaýana suw berdiler, ýa-da ýalaňaç adama içirdiler, ony eşik bilen örtdiler!»
31 Men seniň etiňden we süňňüňden bolanym üçin, doganyňa nädip rehim etmezsiň? Eger saňa günä eden bolsam, kakamyň günäsi üçin muny edersiň!
32 Ýusup bu sözleri çukuryň içinden aýtdy, emma doganlary oňa gulak asyp bilmediler, Ýusubyň sözlerine gulak asyp bilmediler. Ýusup çukuryň içinde aglap-aglap durdy.
33 Ýusup şeýle diýdi: «Kakam şu gün doganlarymyň maňa eden işlerini we şu gün maňa aýdan sözlerini bilsedi».
34 Şeýdip, onuň ähli doganlary onuň çukurdaky agysyny we aglaýşyny eşitdiler. Doganlary Ýusubyň agysyny we çukurdaky agysyny eşitmezlik üçin çukurdan çykyp gitdiler.

42-NJI BAP

1 Olar ýaýyň atyş aralygyndaky gapdalynda oturdylar we nahar iýmek üçin şol ýerde oturdylar. Nahar iýip otyrkalar, oňa näme etmelidigini, ony öldürmelimi ýa-da kakasynyň ýanyna gaýtarmalymy diýip maslahatlaşdylar.
2 Olar maslahaty tutup duranlarynda, başlaryny galdyryp, Gilead ýolu bilen uzakdan Müsüre barýan ysmaýyllylaryň toparynyň gelýändigini gördüler.
3 Ýahuda olara şeýle diýdi: «Eger biz doganymyzy öldürsek, bize näme peýda bolar? Belki, Hudaý ony bizden talap eder; onda siz oňa şeýle maslahat berersiňiz: Ysmaýyllylaryň bu topary Müsüre barýar.
4 Indi geliň, ony olara tabşyralyň, elimiz oňa düşmesin, olar ony özleri bilen alyp giderler, ol ýurduň halkynyň arasynda ýitip gider, biz ony öz ellerimiz bilen öldürmeris. Bu teklip doganlaryna ýarady we olar Ýahudanyň aýdyşy ýaly etdiler.
5 Olar bu mesele barada gürleşip durkalar, ysmailliler olaryň ýanyna gelmezden öň, Midýanly ýedi söwdagär olaryň ýanyndan geçip barýardylar. Olar suwsaýardylar we gözlerini galdyryp, Ýusubyň çümdürilen çukuryny gördüler. Olar seretdiler, her dürli guşlaryň onuň üstündedigini gördüler.
6 Midýanlylar suw içmek üçin çukura tarap ylgaşdylar, sebäbi onuň içinde suw bar diýip pikir etdiler. Çukuryň öňüne gelenlerinde, Ýusubyň çukuryň içinde aglap-aglap duran sesini eşitdiler we çukura seretdiler we owadan we gözel bir ýigidiň bardygyny gördüler.
7 Olar ony çagyryp: «Sen kimsiň, seni şu ýere kim getirdiň, seni çöldäki bu çukura kim saldy?» diýip soradylar. Şeýdip, olar Ýusuby galdyrmaga kömek etdiler we ony çukurdan çykaryp, alyp gitdiler we doganlarynyň ýanyndan geçip gitdiler.
8 Olar olara: «Näme üçin siz biziň hyzmatkärimizi alyp, gidýärsiňiz? Biz bu ýigidi çukura taşladyk, sebäbi ol bize garşy çykdy, siz bolsa gelip, ony alyp gidýärsiňiz. Indi hyzmatkärimizi bize gaýtaryp beriň» diýdiler.
9 Midýanlylar Ýakubyň ogullaryna şeýle jogap berdiler: «Bu siziň hyzmatkäriňizmi ýa-da bu adam size hyzmat edýärmi? Belki, siz onuň hyzmatkärlerisiňiz, sebäbi ol siziň ähliňizden has owadan we iň gowy görýän adam, näme üçin siz bize ýalan sözleýärsiňiz?»
10 Şonuň üçin indi biz seniň sözleriňe gulak asmarys we saňa gulak asmarys, sebäbi biz ýigidi çöldäki çukurdan tapdyk we ony tutduk; şonuň üçin biz dowam ederis.
11 Ýakubyň ähli ogullary olaryň ýanyna baryp, turup: «Gulumyzy yzyna beriň, näme üçin gylyçdan ölýärsiňiz?» diýdiler. Midýanlylar olara garşy gygyrdylar, olar gylyçlaryny çykaryp, Ýakubyň ogullary bilen söweşmek üçin golaýlaşdylar.
12 Şonda Şimgon oturgyjyndan turup, olara garşy ýere zyňyldy we gylyjyny çykaryp, midýanlylara tarap geldi. Ol olaryň öňünde şeýle bir güýçli gygyrdy welin, onuň gygyrygy uzakdan eşidildi we Şimgonyň gygyrygyndan ýer titredi.
13 Midýanlylar Şimgondan we onuň gykylygyndan gorkup, ýüzin ýere ýykyldylar we gaty gorkdular.
14 Şimgon olara şeýle diýdi: «Men, hakykatdanam, ýewreý Ýakubyň ogly Şimgon, men diňe meniň doganym bilen Şekem şäherini we amorlaryň şäherlerini weýran etdim. Hudaý maňa-da şeýle eder welin, eger ähli doganlaryňyz, Midýan halky we Kengan patyşalary siziň bilen gelseler, olar maňa garşy söweşip bilmezler».
15 Indi sen alan ýaşyňy bize gaýtaryp ber, ýogsam men seniň etiňi gökdäki guşlara we ýerdäki haýwanlara bererin».

16 Midýanlylar Şimeondan has-da gorkdular we Ýakubyň ogullaryna gorkup, gorkup, gynançly sözler bilen ýakynlaşyp:
17 Sen ýigidiň seniň guluňdygyny we onuň saňa garşy çykandygyny, şonuň üçin ony çukura taşlandygyny aýtdyň; onda hojaýynyna garşy çykan gul bilen näme edersiň? Indi ony bize sat, biz saňa onuň üçin gerek bolan ähli zady bereris; Reb Ýakubyň ogullarynyň doganlaryny öldürmezligi üçin muny etmäge razy boldy.
18 Midýanlylar Ýusubyň owadan we gözel adamdygyny görüp, ony ýüreklerinde isleýärdiler we ony doganlaryndan satyn almaga howlukdylar.
19 Ýakubyň ogullary midýanlylaryň sözüne gulak asyp, doganlary Ýusuby ýigrimi kümüş teňňä satdylar, emma doganlary Ruben olaryň ýanynda däldi. Midýanlylar Ýusuby alyp, Gileada tarap ýola düşdüler.
20 Olar ýolda barýardylar. Midýanlylar ýigidi satyn alandyklary üçin ökündiler we biri beýlekisine: «Bu oglany ýewreýlerden alyp, näme etdik? Ol owadan we söýgüli» diýdiler.
21 Belki, bu ýigit ýewreýleriň ýurdundan ogurlanandyr, onda näme üçin biz muny etdik? Eger ony gözläp, elimizde tapsalar, biz onuň arkaly öleris.
22 Indi, elbetde, ony bize, şu gün gören biriniň güýjüne görä, berk we güýçli adamlar satdylar; belki, olar ony öz güýçleri we güýçli gollary bilen ýurdundan ogurlap, şonuň üçin bize olara beren az bahasymyza satandyrlar.
23 Olar şeýle gürrüňleşip otyrkalar, ilki gelýän we Ýakubyň ogullarynyň gören ysmaýyllylaryň toparynyň midýanlylara tarap gelýändigini gördüler. Midýanlylar biri-birine: «Geliň, bu ýigidi bize tarap gelýän ysmaýyllylara satalyň, oňa beren az pulumyzy alarys we onuň ýamanlygyndan halas bolarys» diýdiler.
24 Olar şeýle etdiler we ysmaýyllylara ýetdiler. Midýanlylar Ýusuby doganlaryna beren ýigrimi kümüş teňňä Ysmaýyllylara satdylar.
25 Midýanlylar Gileda tarap ýola düşdüler. Ysmaýyllylar Ýusuby alyp, düýeleriň birine mündürip, Müsüre alyp gitdiler.
26 Ýusup Ysmaýyllylaryň Müsüre barýandyklaryny eşidip, Kengan ýurdundan, kakasyndan şeýle uzakda galjakdygyna gynanyp aglady. Düýe münüp barýarka, olaryň adamlarynyň biri ony görüp, düýeden düşüp, pyýada ýöretmäge mejbur etdi. Muňa garamazdan, Ýusup aglamagyny dowam etdirdi we: «Eý, kakam, kakam!» diýdi.
27 Ysmaýyllylaryň biri turup, Ýusubyň ýüzüne urdy, ol bolsa aglamagyny dowam etdirdi. Ýusup ýolda ýadawdy we janynyň gamgynlygyndan dowam edip bilmedi. Şeýdip, olar ony ýolda urdular we azar berdiler, aglamagyny bes etmek üçin ony gorkuzdylar.
28 Reb Ýusubyň arzuw-islegini we kynçylyklaryny görüp, olaryň üstüne garaňkylyk we çaşgynlyk saldy, oňa uran her bir adamyň eli gurady.
29 Olar biri-birine: «Hudaýyň ýolda bize näme edenini bilmän, Ýusubyň sebäpli şeýle bir zat başlaryna düşendigini bilmän, ýollaryny dowam etdirdiler.» Şeýdip, adamlar Raheliň jaýlanan Efrata tarap ýoluň ugrundan geçdiler.
30 Ýusup ejesiniň guburyna ýetdi, Ýusup bolsa howlukdy we ejesiniň guburyna tarap ylgady, guburyň üstüne ýykylyp aglady.
31 Ýusup ejesiniň guburynyň üstünde batly gygyryp: «Eý, ejem, ejem, meni dünýä ineniň, indi oýan, tur we ogluny gör, ol gul hökmünde satyldy, oňa rehim etjek hiç kim ýok» diýdi.
32 Tur, ogluny gör, kynçylyklarym üçin meniň bilen agla, doganlarymyň ýüregini gör.
33 Ejemi oýar, oýar, meniň üçin ukyňdan tur, doganlaryma garşy söweşleriňi başlat. Eý, olar meni nädip eşigimden çykardylar, meni iki gezek gul hökmünde satdylar, meni kakamdan aýyrdylar, maňa rehim etjek hiç kim ýok.
34 Oýan we olara garşy dawaňy Hudaýyň öňünde öňe sür, Hudaýyň hökümde kimi aklajakdygyny we kimi ýazgarjakdygyny gör.
35 Tur, eý ejem, tur, ukudan oýan we kakamyň janynyň şu gün meniň bilen nähilidigini gör, oňa teselli ber we ýüregini rahatlat.
36 Ýusup bu sözleri dowam etdirdi we ejesiniň guburynyň üstünde batly gygyryp, ajy-ajy aglady; ol geplemegini bes etdi we ýüregindäki ajylykdan gabryň üstündäki daş ýaly dymdy.
37 Ýusup ýeriň aşagyndan oňa şeýle ses eşidýärdi: «Ýürekden gamgynlyk, aglamak we doga etmek bilen Ýusup oňa şeýle jogap berdi:
38 Oglum, oglum Ýusup, aglaýşyňy we ahyňy eşitdim; gözýaşlaryňy gördüm; kynçylyklaryňy bilýärin, oglum, bu meni seniň üçin gynandyrýar, gynanjyma köp gynanç goşulýar.
39 Indi oglum, oglum Ýusup, Rebbe umyt bagla, Oňa garaş we gorkma, çünki Reb seniň bilen, Ol seni ähli belalardan halas eder.
40 Tur oglum, hojaýynlaryň bilen Müsüre git, gorkma, çünki Reb seniň bilen, oglum». Şeýdip, ol Ýusuba şu sözleri aýtmagyny dowam etdirdi, ýöne ol dymdy.
41 Ýusup muny eşidip, haýran galdy we aglamagyny dowam etdirdi. Mundan soň, Ysmaýyllylaryň biri onuň gabryň üstünde aglap-aglaýandygyny görüp, oňa garşy gahary geldi we ony şol ýerden kowup çykardy, ony urdy we näletledi.
42 Ýusup adamlara şeýle diýdi: «Meni kakamyň öýüne alyp gitmek üçin siziň gözleriňiziň öňünde merhemet tapsam, ol size köp baýlyk berer».
43 Olar oňa şeýle jogap berdiler: «Sen gul dälmi, kakaň nirede?» Eger kakaň bolsa, iki gezek şeýle arzan bahadan gul hökmünde satylmazdyň. Emma olaryň gahary henizem oňa garşy turdy, olar ony urmaga we jezalandyrmaga dowam etdiler, Ýusup bolsa ajy-ajy aglady.
44 Reb Ýusubyň ejir çekýändigini görüp, ýene-de bu adamlara jeza berdi we olary jezalandyrdy. Reb olary ýer ýüzüne garaňkylyk saldy. Ýyldyrym çakdy, gök gürrüldisi çykdy, gök gürrüldisi we güýçli ýeliň sesinden ýer titredi. Adamlar gorkup, nirä gitmelidigini bilmediler.
45 Haýwanlar we düýeler durdy, olar olary alyp gitdiler, ýöne olar gitmek islemedi, olary urdular we ýere çökdüler. Adamlar biri-birine: «Hudaý bize näme etdi? Biziň günälerimiz we günälerimiz näme üçin şeýle boldy?» diýip soradylar.
46 Olaryň biri olara şeýle jogap berdi: «Belki, bu guly ezmek günäsi sebäpli şu gün biziň başymyzdan şeýle zat

geçdi; indi ondan bizi bagyşlamagyny dileg ediň, şonda bu betbagtçylygyň kim sebäpli bize düşendigini bileris we eger Hudaý bize rehim etse, onda bularyň hemmesiniň bu guly ezmek günäsi sebäpli bize düşýändigini bileris».
47 Adamlar şeýle etdiler we Ýusuba ýalbaryp, ondan günälerini bagyşlamagyny haýyş etdiler we: «Biz Rebbiň we seniň öňüňde günä etdik, indi bolsa Hudaýyňdan bu ölümi biziň aramyzdan aýyrmagyny dilemäge rugsat ber, sebäbi biz Oňa günä etdik» diýdiler.
48 Ýusup olaryň aýdanlaryny etdi we Reb Ýusuby diňledi we Reb Ýusup sebäpli şol adamlara beren betbagçylygyny aýyrdy. Haýwanlar ýerden turup, olary alyp gitdiler, olar dowam etdiler, güýçli tupany ýatdy we ýer asuda boldy. Adamlar Müsüre gitmek üçin ýola düşdüler we adamlar bu betbagtçylygyň Ýusup sebäpli başlaryna gelendigini bildiler.
49 Olar biri-birine: «Ine, biz bu betbagtçylygyň onuň ejir çekmegi sebäpli bolandygyny bilýäris; indi näme üçin bu ölümi janymyza getirmeli? Geliň, bu gula näme etmelidigimizi maslahatlaşalyň» diýdiler.
50 Biri jogap berip: «Ol bize ony kakasynyň ýanyna gaýtaryp getirmegi tabşyrdy; indi geliň, ony yzyna alyp gideliň, onuň aýdan ýerine gideris we onuň maşgalasyndan oňa beren bahasymyzy alyp gideris» diýdi.
51 Biri ýene jogap berip: «Ine, bu maslahat örän gowy, ýöne biz muny edip bilmeris, sebäbi ýol bizden örän uzak we biz öz ýolumyzdan çykyp bilmeris» diýdi.
52 Başga biri olara şeýle jogap berdi: «Bu maslahat kabul edilmeli, biz ondan ýüz öwürmeris; ine, şu gün biz Müsüre gidýäris we Müsüre gelenimizde, ony ol ýerde gymmat bahadan satarys we onuň ýamanlygyndan halas bolarys».
53 Bu iş adamlara ýarady we olar şeýle etdiler we Ýusup bilen Müsüre tarap ýola düşdüler.

43-NJI BAP

1 Ýakubyň ogullary doganlary Ýusuby midýanlylara satanda, ýürekleri oňa gynandy we öz işleri üçin toba etdiler, ony yzyna gaýtaryp getirmek üçin ony gözlediler, ýöne tapyp bilmediler.
2 Ruben Ýusuby çykaryp, kakasyna gaýtarmak üçin goýlan çukura gaýdyp geldi. Ruben çukuryň ýanynda durdy, ýöne hiç zat eşitmedi. Ol Ýusuby, Ýusuby! Ýusuby! diýip gygyrdy, ýöne hiç kim jogap bermedi ýa-da bir söz aýtmady.
3 Ruben: «Ýusup gorkudan ýa-da bir ýylan onuň ölümine sebäp boldy» diýdi. Ruben çukura düşüp, Ýusuby gözledi, ýöne çukurdan tapyp bilmedi, ýöne ol gaýtadan çykdy.
4 Ruben eşiklerini ýyrtyp: «Çaga ýok, eger ol ölen bolsa, kakamy nädip oňa ýaraşdyraryn?» diýdi. Ol doganlarynyň ýanyna baryp, olaryň Ýusup üçin gynanýandygyny we kakalaryny nädip oňa ýaraşdyrmalydygyny maslahatlaşýandygyny gördü. Ruben doganlaryna: «Men çukura bardym, Ýusup ýokdy, kakamyza näme diýeris, sebäbi kakam oglany diňe menden sorar» diýdi.
5 Doganlary oňa şeýle jogap berdiler: «Biz şeýle-de etdik, soň bolsa bu iş üçin ýüregimiz gysdy, indi bolsa kakamyzy nädip razylaşdyrmagyň bahanasyny gözleýäris».
6 Ruben olara şeýle diýdi: «Siz näme üçin kakamyzyň ak saçlaryny gynanç bilen gabra saldyňyz? Bu siziň eden işiňiz gowy däl.
7 Ruben olaryň ýanynda oturdy. Olar turup, bu zady Ýakuba aýtmazlyga ant içdiler we: «Muny kakamyza ýa-da onuň maşgalasyna ýa-da ýurduň ogullarynyň birine aýtsa, biz hemmämiz oňa garşy çykyp, ony gylyç bilen öldüreris» diýdiler.
8 Ýakubyň ogullary bu meselede iň kiçisinden iň ulysyna çenli biri-birinden gorkýardylar, hiç kim bir söz aýtmady we bu zady ýüreklerinde gizledi.
9 Soňra olar bularyň hemmesi barada atalary Ýakuba aýtjak zatlaryny oýlanyp tapmak üçin oturdylar.
10 Ysakar olara şeýle diýdi: «Eger muny etmek size makul bolsa, Ýusubyň köýnegini alyp, ýyrtyň we geçileriň birini öldürip, ganyna batyryň.
11 Ony kakamyza iberiň, ol ony görende, ony bir ýaman haýwan iýendigini aýdar, şonuň üçin onuň köýnegini ýyrtyň, onuň gany köýneginiň üstünde bolar, şeýle etseňiz, biz kakamyzyň myş-myşlaryndan dynarys.
12 Ysakaryň maslahaty olara ýarady we olar oňa gulak asdylar we Ysakaryň beren maslahatyny ýerine ýetirdiler.
13 Olar derrew Ýusubyň köýnegini alyp, ýyrtdylar, geçileriň birini öldürdiler we köýnegi owlagyň ganyna batyrdylar, soňra ony tozana basdylar. Köýnegi Naftaliniň üsti bilen kakalary Ýakuba iberdiler we oňa şu sözleri aýtmagy tabşyrdylar:
14 Biz mal-gara bilen birlikde Şekeme barýan ýola we ondan hem uzak ýola düşenimizde, çöldäki ýolda şu köýnegi tapdyk; indi bilip goý, ol seniň köýnegiňmi ýa-da dälmi.
15 Naftaly kakasynyň ýanyna gitdi we kakasyna köýnegi berdi. Naftaly doganlarynyň tabşyran ähli sözlerini oňa aýtdy.
16 Ýakup Ýusubyň köýnegini görüp, ony tanady we ýere ýykyldy we daş ýaly dymdy. Soňra turup, batly we aglaýan ses bilen gygyrdy we: «Bu oglum Ýusubyň köýnegi!» diýdi.
17 Ýakup howlukmaçlyk bilen hyzmatkärleriniň birini ogullarynyň ýanyna iberdi. Olar ogullarynyň ýanyna baryp, olaryň sürü bilen ýolda gelýändigini gördüler.
18 Ýakubyň ogullary agşamara kakalarynyň ýanyna geldiler. Görseler, olaryň eşikleri ýyrtylyp, başlaryna tozan düşüpdi. Olar kakalarynyň batly ses bilen aglap durandygyny gördüler.
19 Ýakup ogullaryna: «Maňa şu gün birden näme ýamanlyk etdiňiz?» diýip sorady. Olar kakalary Ýakuba: «Biz şu gün sürüleri ýygnap, çöldäki ýol bilen Şekem şäherine gelip, ýerde gan bilen doldurylan bir köýnegi tapdyk. Biz muny bildik we eger bilseňiz, size adam iberdik» diýdiler.
20 Ýakup ogullarynyň sözlerini eşidip, batly ses bilen gygyrdy we şeýle diýdi: «Bu meniň oglumyň ýüňi, ony bir ýaman haýwan iýdi. Ýusup bölek-bölek boldy, çünki men ony şu gün seniň we sürüleriň ýagdaýynyň gowudygyny görmek we senden habar getirmek üçin iberdim. Ol meniň tabşyrygym ýaly gitdi. Men oglumyň seniň bilendigini pikir edýän wagtym, onuň başyna şu gün şeýle boldy».
21 Ýakubyň ogullary jogap berdiler: «Ol bize gelmedi, biz seniň ýanyňdan çykanymyzdan bäri ony görmändik».
22 Ýakup olaryň sözlerini eşidende, ýene-de batly gygyrdy, turup, köýneklerini ýyrtdy, çuwal geýip, ajy-ajy aglady, gynandy, sesini galdyryp aglady we şeýle diýdi:

23 Oglum Ýusup, oglum Ýusup, men seni doganlaryňyň halyndan habar almak üçin şu gün iberdim, ýöne sen parçalandyň; bu meniň elim bilen oglumyň başyna geldi.
24 Sen üçin gynanýaryn, oglum Ýusup, seniň üçin gynanýaryn; Sen ömrümde maňa nähili süýji bolduň, indi bolsa seniň ölümiň maňa nähili ajy.
25 0 Men seniň ýeriňde öldüm, oglum Ýusup, çünki seniň üçin gynanýaryn, oglum, oglum. Ýusup oglum, sen nirede we nirede çekildiň? Oýan, öz ýeriňden tur we gel-de, seniň üçin gynanjymy gör, oglum Ýusup.
26 Indi gel, gözümden akýan ýaşlary sanap, Rebbiň huzuryna getir, şonda Onuň gahary menden sowlar.
27 0 Ýusup oglum, sen nädip ýykyldyň? Dünýäniň başlangyjyndan şu güne çenli hiç kimiň ýykylmadyk biriniň elinden; çünki sen duşmanyň urmagy bilen öldürildiň, zalymlyk bilen öldürildiň, ýöne men munuň köp günälerim sebäpli başyňa gelendigini bilýärin.
28 Indi tur, oglum, seniň üçin nähili agyr kynçylyk çekýändigimi gör. Seni terbiýelemän, şekillendirmän, saňa dem we jan bermän, seni kemala getiren, süňkleriňi guran, olary et bilen örtýän, burnuňa ýaşaýyş demini üflän Hudaýdy.
29 Seni maňa beren Hudaý, hakykatdanam, seni menden aldy we seniň başyňa şeýle zatlar geldi.
30 Ýakup Ýusup hakda şeýle sözler aýdyp, ajy-ajy aglady, ýere ýykylyp, dymdy.
31 Ýakubyň ähli ogullary kakalarynyň çeken kynçylyklaryny görüp, eden işlerine ökündiler we ajy-ajy agladylar.
32 Ýahuda turup, kakasynyň kellesini ýerden galdyryp, onuň dyzyna goýdy. Atasynyň gözýaşlaryny ýaňaklaryndan süpürdi. Ýahuda bolsa kakasynyň kellesini dyzyna goýup, daş ýaly hereketsiz galdyryp, aglady.
33 Ýakubyň ogullary kakalarynyň çekýän kynçylyklaryny görüp, seslerini galdyryp, aglamalaryny dowam etdirdiler, Ýakup bolsa henizem ýerde daş ýaly ýatyrdy.
34 Onuň ähli ogullary, hyzmatkärleri we hyzmatkäriniň çagalary turup, ony teselli etmek üçin onuň töweregine çykdylar, emma ol teselli tapmak islemedi.
35 Ýakubyň tutuş maşgalasy turup, Ýusup we kakalarynyň ejir çekmegi sebäpli uly ýas tutdular. Bu habar Ýakubyň kakasy Ybraýymyň ogly Yshaga ýetdi. Yshak Ýusup üçin aglady, özi we onuň ähli maşgalasy bilen Hebronda ýaşaýan ýerinden, ýanyndaky adamlary bilen gitdi. Ol ogly Ýakuba teselli berdi, ýöne teselli tapmak islemedi.
36 Mundan soň Ýakup ýerinden turdy we gözýaşlary ýaňaklaryndan akyp, ogullaryna şeýle diýdi: «Turuň, gylyçlaryňyzy we ýaýlaryňyzy alyň-da, meýdana çykyň we oglumyň jesedini tapyp, maňa getirip, jaýlap biljekdigiňizi gözläň».
37 Haýwanlaryň arasyndan hem gözläň we olary awlaň, siz ony tutup, maňa getirmezden öň ilki gelip biljek zady awlaň. Belki, Reb şu gün meniň ejir çekmegime rehim eder we oglumy parçalaýan zady siziň öňüňizde taýýarlap, maňa getirer, şonda men oglumyň üçin ar alaryn».
38 Oglulary kakalarynyň tabşyrygy ýaly etdiler we irden turup, her biri gylyjyny we ýaýyny eline alyp, haýwanlary awlamaga meýdana çykdylar.
39 Ýakup henizem aglap, bagyryp, öýde ol ýana-bu ýana aýlanyp, ellerini biri-birine urup: «Ýusif, oglum, Ýusup, oglum!» diýip durdy.
40 Ýakubyň ogullary haýwanlary tutmak üçin çöle gitdiler, şonda bir möjek olara tarap geldi. Olar ony tutup, kakalaryna getirdiler we oňa: «Ilkinji tapanymyz şu, seniň tabşyranyň ýaly ony saňa getirdik, ogluňyň jesedini tapyp bilmedik» diýdiler.
41 Ýakup haýwany ogullarynyň elinden aldy we haýwany elinde tutup, batly we aglaýan ses bilen gygyrdy we haýwana ajy ýürek bilen şeýle diýdi: «Näme üçin oglum Ýusuby iýdiň? Ýer ýüzüniň Hudaýyndan ýa-da oglum Ýusubyň üçin çekjek kynçylyklarymdan nädip gorkmadyň?»
42 Sen meniň oglumy boş ýere iýdiň, sebäbi ol hiç hili zorluk etmedi we şonuň üçin meni günäkär etdiň, şonuň üçin Hudaý yzarlanýanlardan talap eder.
43 Reb Ýakuby sözleri bilen teselli etmek üçin haýwanyň agzyny açdy. Haýwan Ýakuba jogap berip, oňa şeýle diýdi:
44 Bizi ýerde ýaradan Hudaý diri we seniň janyň diri, jenabym, men seniň ogluňy görmedim, ony parçalamadym, ýöne men uzak ýurtdan şu gün meniň terk eden oglumy gözläp geldim we onuň diridigini ýa-da ölüdigini bilmeýärin.
45 Men şu gün oglumy gözläp meýdana geldim, seniň ogullaryň meni tapdylar, meni tutup, gynanjymy artdyrdylar we şu gün meni seniň huzuryňa getirdiler, indi bolsa ähli sözlerimi saňa aýtdym.
46 Indi, eý, adam ogly, men seniň eliňde we şu gün maňa näme isleseň, şony et. Emma meni ýaradan Hudaýyň janyna kasam edýärin, men seniň ogluňy görmedim, ony bölek-bölek etmedim, ömrümiň dowamynda adam eti agzyma girmedi.
47 Ýakup haýwanyň sözlerini eşidende, örän haýran galdy we haýwany onuň elinden çykaryp goýberdi, haýwan bolsa öz ýoluna gitdi.
48 Ýakup Ýusup üçin her gün aglap, oglunyň ýasyny tutup ýördi.

44-NJI BAP

1 Ýusuby midýanlardan satyn alan Ysmaýylyň ogullary Ýusup bilen Müsüre gitdiler we Müsüriň serhedine geldiler. Olar Müsüre golaýlanda, Ybraýymyň ogly Medanyň ogullaryndan Müsür ýurdundan syýahata çykan dört adama gabat geldiler.
2 Ysmaýyllylar olara: «Bu guly bizden satyn almak isleýärsiňizmi?» diýdiler. Olar: «Ony bize beriň» diýdiler. Ýusuby olara tabşyrdylar. Olar onuň örän owadan ýigitdigini görüp, ony ýigrimi şekel satyn aldylar.
3 Ysmaýyllylar Müsüre tarap ýola düşdiler, Medanlylar hem şol gün Müsüre gaýdyp geldiler. Medanlylar biri-birine: «Faronyň garawullarynyň baştutany Potifaryň öz öýüne we ähli emlägine gözegçilik etmek üçin, onuň öňünde durup, hyzmat etjek gowy hyzmatkär gözleýändigini eşitdik» diýdiler.
4 Indi bolsa, geliň, eger ol bize gerek bolan zady berip bilse, ony isleýän zadymyza satalyň.
5 Medanymlar Potifaryň öýüne baryp, oňa şeýle diýdiler: «Biz seniň özüňe hyzmat etmek üçin gowy hyzmatkär gözleýändigiňi eşitdik. Ine, biziň seni razy etjek hyzmatkärimiz bar, eger bize isleýän zadymyzy berip bilseň, ony saňa satarys».

6 Potifar: «Ony meniň ýanyma getiriň, men ony görerin, eger ol maňa ýarasa, size onuň üçin isleýän zadyňyzy bererin» diýdi.
7 Medanlar Ýusuby alyp gelip, Potifaryň öňüne goýdular. Potifar ony görüp, oňa örän ýarady. Potifar olara: «Bu ýigit üçin näme gerekdigini aýdyň?» diýdi.
8 Olar: «Onuň üçin dört ýüz kümüş teňňe isleýäris» diýdiler. Potifar: «Eger onuň satuwynyň ýazgysyny getirip, onuň geçmişini gürrüň berseň, ony saňa bererin, belki ol ogurlanar, sebäbi bu ýigit gul däl, guluň ogly däl, ýöne men onda owadan we owadan adamyň keşbini görýärin» diýdi.
9 Medanlar baryp, ony satan ysmaýyllary onuň ýanyna getirdiler. Olar oňa: «Ol gul, biz ony olara satdyk» diýdiler.
10 Potifar ysmaillileriň Medanlylara kümüş berendäki sözlerini eşitdi. Medanlylar kümüşleri alyp, ýola düşdüler, ysmailliler hem öýlerine gaýdyp geldiler.
11 Potifar Ýusuby alyp, oňa hyzmat etmek üçin öýüne getirdi. Ýusup Potifaryň nazarynda merhemet tapdy, oňa ynanýardy we ony öýüniň gözegçisi edip belledi we ähli emlägini onuň eline berdi.
12 Reb Ýusup bilen boldy we ol gülläp ösýän adam boldy. Reb Ýusubyň hatyrasyna Potifaryň öýüne bereket berdi.
13 Potifar ähli emlägini Ýusubyň eline berdi, Ýusup zatlaryň girip-çykmagyna sebäp bolýardy we Potifaryň öýünde ähli zat onuň islegi bilen düzgünleşdirilýärdi.
14 Ýusup on sekiz ýaşyndady, owadan gözli we owadan keşpli ýigitdi, onuň ýalysy bütin Müsür ýurdunda ýokdy.
15 Şol wagt, ol hojaýynynyň öýünde, öýe girip-çykyp, hojaýynyna hyzmat edýärkä, hojaýynynyň aýaly Zelika Ýusuba gözlerini dikdi we oňa seretdi. Ol owadan we gözel ýigitdi.
16 Ol ýüreginde Ýusubyň gözelligine höwes edýärdi we onuň ýüregi Ýusuba ymtylyp, ony gün-günden aldaýardy. Zelika Ýusuby her gün ynandyrýardy, ýöne Ýusup öz hojaýynyň aýalyna seretmek üçin gözlerini galdyrmaýardy.
17 Zelika oňa: «Seniň keşbiň we bedeniň nähili owadan! Men ähli gullara seretdim, ýöne seniň ýaly owadan gul görmedim» diýdi. Ýusup oňa: «Meni ejemiň garnynda ýaradan, hakykatdanam, ähli adamzady ýaradandyr» diýdi.
18 Ol oňa: «Gözleriň nähili owadan! Sen Müsüriň ähli ilatyny, erkekleri we aýallary haýran galdyrdyň» diýdi. Ol oňa: «Biz dirikäk olar nähili owadan, ýöne sen olary gabrda görseň, olardan daşlaşarsyň» diýdi.
19 Ol oňa: «Sözleriňiň hemmesi nähili owadan we ýakymly; indi öýdäki arfany alyň-da, elleriňiz bilen çalyň, sözleriňizi eşideliň» diýdi.
20 Ol aýala: «Hudaýymy we Onuň şöhratyny öwýän sözlerim nähili owadan we ýakymly», - diýdi. Aýal bolsa oňa: «Saçlaryň nähili owadan! Öýde duran altyn daragy gör, ony al-da, saçyňy bural» diýdi.
21 Ol aýala: «Sen bu sözleri haçana çenli aýtjak? Maňa bu sözleri aýtmagy bes et, tur-da, öý işleriň bilen meşgullan» diýdi.
22 Ol oňa: «Meniň öýümde hiç kim ýok, seniň sözleriňden we islegiňden başga hiç zat bilen meşgullanmaly däl, ýöne bularyň hemmesine garamazdan, ol Ýusuby ýanyna getirip bilmedi, Ýusup hem oňa göz dikmedi, ýöne gözüni ýere dikdi» diýdi.
23 Zelika ýüreginde Ýusubyň özi bilen ýatmagyny isleýärdi. Ýusup öýde öz işini edip otyrka, Zelika gelip, onuň öňünde oturýardy. Zelika her gün ony özi bilen ýatmaga ýa-da oňa seretmäge höweslendirýärdi, ýöne Ýusup oňa gulak asmaýardy.
24 Ol oňa: «Eger meniň sözlerimi etmeseň, seni ölüm jezasy bilen jezalandyraryn we üstüňe demir boýunturuk salaryn» diýdi.
25 Ýusup oňa: «Elbetde, ynsany ýaradan Hudaý tussaglaryň zynjyrlaryny çözýär, meni seniň zyndanyňdan we hökümiňden halas etjek» diýdi.
26 Ol ony ynandyryp bilmän, ýüregi henizem oňa bagly bolansoň, höwesi ony agyr kesele saldy.
27 Müsürlileriň ähli aýallary onuň ýanyna gelip: «Sen näme üçin şeýle pese gaçdyň? Sen hiç zatdan mahrum dälsiň. Eger seniň äriň patyşanyň nazarynda beýik we hormatly şazadadyr, eger seniň ýüregiň isleýän zadyndan bir zatdan mahrum bolsaň?» diýdiler.
28 Zelika olara şeýle jogap berdi: «Meni görüp duran bu betbagtçylygyň nireden gelip çykandygy şu gün size mälim bolar. Ol hyzmatkärlerine ähli aýallar üçin nahar taýýarlamagy tabşyrdy we olar üçin zyýarat etdi. Ähli aýallar Zelikanyň öýünde naharlandylar».
29 Ol olara limonlary soýmak üçin pyçak berdi we Ýusuba gymmatbaha eşikler geýdirmegi we olaryň öňünde görünmegini buýurdy. Ýusup olaryň gözüniň alnynda peýda boldy. Ähli aýallar Ýusuba seredip, ondan gözlerini aýryp bilmediler. Olar ellerindäki pyçaklar bilen ellerini kesdiler we ellerindäki limonlar gandan doldy.
30 Olar näme edendiklerini bilmeýärdiler, emma Ýusubyň gözelligine seredip, gözlerini ondan aýyrmadylar.
31 Zelika olaryň näme edendigini görüp, olara: «Bu näme iş etdiňiz? Ine, men size iýmek üçin limon berdim, siz bolsa elleriňizi kesdiňiz» diýdi.
32 Ähli aýallar elleriniň gandan dolydygyny we ganlarynyň geýimlerine akýandygyny görüp, oňa: «Seniň öýüňdäki bu gul bizi ýeňdi, onuň gözelligi sebäpli biz ondan gözlerimizi aýryp bilmedik» diýdiler.
33 Ol olara şeýle diýdi: «Siz oňa seredip, özüňizi saklap bilmedigiňizde, bu ýagdaý size hem şeýle boldy. Ol hemişe meniň öýümde bolup, onuň her gün meniň öýüme girip-çykýandygyny görüp durka, men nädip saklanyp bilerin? Şonda men nädip pese gaçmazlygym ýa-da hatda heläk bolmazlygym üçin nädip saklap bilerin?»
34 Olar oňa: «Bu sözler hakykat, çünki öýde bu owadan keşbi görüp, ondan kim saklanyp biler? Ol seniň öýüňde seniň guluň we hyzmatkäriň dälmi? Sen näme üçin oňa ýüregiňdäkini aýtmaýarsyň we bu işde janyňyň heläk bolmagyna ýol bermeýärsiň?» diýdiler.
35 Ol olara şeýle diýdi: «Men ony her gün ynandyrmaga synanyşýaryn, ýöne ol meniň isleglerime razy bolmaýar. Men oňa ähli gowy zatlary wada berdim, ýöne ondan hiç hili netije çykmady. Şonuň üçin görşüňiz ýaly, men pese gaçýaryn».
36 Zelika Ýusuba bolan höwesi sebäpli agyr keselledi we onuň sebäpli aşyklykdan ejir çekdi. Zelikanyň maşgalasynyň ähli adamlary we onuň adamsy Zelikanyň Ýusuba bolan söýgüsi sebäpli keselländigini bilmeýärdiler.
37 Öýündäki ähli adamlar ondan: «Näme üçin syrkawlap, ejizläp, hiç zatdan mahrum bolmaýarsyň?» diýip soradylar. Ol olara: «Meniň üstüme gün-günden artýan zady bilmeýärin» diýdi.

38 Ähli aýallar we onuň dostlary her gün onuň ýanyna gelip, onuň bilen gürleşýärdiler, ol bolsa olara: «Bu diňe Ýusubyň söýgüsi arkaly bolup biler» diýdi. Olar oňa: «Ony aldap, gizlinlikde tutup alyň, belki ol size gulak asyp, bu ölümi sizden aýyrar» diýdiler.
39 Zelika Ýusuba bolan söýgüsinden hasam erbetleşdi we ol aýaga galmaga güýji galmaýança, pese gaçmagyny dowam etdirdi.
40 Bir gün Ýusup öýde hojaýynyň işlerini edýärdi. Zelika gizlinlikde gelip, onuň üstüne düşdi. Ýusup oňa garşy çykdy, ol ondan güýçlidi we ony ýere ýykdy.
41 Zelika oňa bolan ýüreginiň isleginden aglady, aglap ýalbardy, gözýaşlary ýaňaklaryndan akdy we ýalbaryp, jany gamgynlyk bilen oňa şeýle diýdi:
42 Sen hiç haçan meniň ýaly owadan ýa-da özümden has gowy aýalyň seniň bilen her gün gürleşýändigini, saňa bolan söýgi sebäpli pese gaçýandygyny, şu hormatyň hemmesini saňa berýändigini, ýöne şonda-da meniň sesime gulak asmaýandygyny eşitdiňmi, gördüňmi ýa-da bildiňmi?
43 Eger bu seniň hojaýynyň seni jezalandyrmazyndan gorkýandygy üçin bolsa, patyşanyň diriligine and içýärin, bu işde hojaýynyň saňa hiç hili zyýan ýetmez, indi bolsa, maňa gulak as we saňa beren hormatym üçin razy bol we bu ölümi menden aýyr, näme üçin seniň üçin ölmeli? diýip, ol geplemegini bes etdi.
44 Ýusup oňa şeýle jogap berdi: «Meni taşla we bu işi hojaýynyma goý. Hojaýynym öýde meniň nämeleriň bardygyny bilmeýär, sebäbi ol onuň ähli zadyny meniň elime berdi, men muny hojaýynymyň öýünde nädip ederin?»
45 Ol meni öýünde örän hormatlady, öýüniň gözegçisi etdi we meni beýgeltdi. Bu öýde menden uly hiç kim ýok, hojaýynym bolsa meniň hiç zadymy saklamady, diňe sen, ýagny onuň aýaly, onda sen maňa bu sözleri nädip aýdyp bilýärsiň, men Hudaýa we seniň adamsyňa bu uly ýamanlygy we günäni nädip edip bilýärin?
46 Indi meniň sözümden gaça dur we bu sözleri başga aýtma, sebäbi men seniň sözleriňe gulak asmaryn. Emma Zelika Ýusup bu sözleri aýdanda, oňa gulak asmak islemedi, ýöne Zelika ony her gün özüne gulak asmaga höweslendirdi.
47 Şondan soň Müsür derýasy onuň ähli taraplaryndan dolup, Müsüriň ähli ilaty, patyşa we şazadalar bolsa depler we tanslar bilen çykdylar, sebäbi bu Müsürde uly şatlykdy we Sihor deňziniň suw basan wagty baýramçylykdy, olar bütin gün şatlyk üçin şol ýere gitdiler.
48 Müsürliler adatdakysy ýaly şatlanmak üçin derýanyň kenaryna çykanlarynda, Potifaryň öýündäki ähli adamlar olar bilen gitdiler, ýöne Zelika olar bilen gitmek islemedi, sebäbi ol: «Men syrkaw» diýip, öýde ýeke galdy we öýde onuň bilen başga hiç kim ýokdy.
49 Ol turup, öýündäki ybadathanasyna çykdy we şazada lybaslaryny geýdi, kellesine kümüş we altyn bilen bezelen gymmatbaha oniks daşlaryny geýdi, ýüzüni we derisini dürli zenan arassalaýjy suwuklyklar bilen bezedi, ybadathanany we öýü kassiýa we ladan bilen hoşboý ysly otlar bilen sepdi, mirra we aloe sepdi we soňra ybadathananyň girelgesinde, Ýusubyň işini etmek üçin geçen öýüň geçelgesinde oturdy. Şol ýerde Ýusub meýdandan gelip, hojaýynynyň işini etmek üçin öýe girdi.
50 Ol geçmeli ýerine geldi we Zelikanyň ähli işlerini görüp, yzyna öwrüldi.
51 Zelika Ýusubyň özünden gaýdyp gelýändigini görüp, oňa: «Näme boldy, Ýusup? Işiňe gel, sen öz ornuňa geçýänçäň, men saňa ýer bererin» diýdi.
52 Ýusup öýe gaýdyp geldi we ol ýerden öz oturan ýerine geçdi. Adatdakysy ýaly, hojaýynynyň işlerini ýerine ýetirmek üçin oturdy. Zelika onuň ýanyna gelip, şazada lybaslarynda onuň öňünde durdy, onuň lybaslaryndan ysy uzaklara ýaýrady.
53 Ol derrew Ýusuby we onuň eşiklerini tutup, oňa: «Patyşa diri, eger meniň haýyşymy ýerine ýetirmeseň, şu gün ölersiň» diýdi. Ol derrew beýleki elini uzadyp, eşiginiň aşagyndan gylyjy çykardy we ony Ýusubyň boýnuna daňdy we: «Tur-da meniň haýyşymy ýerine ýetir, eger etmeseň, şu gün ölersiň» diýdi.
54 Ýusup onuň bu işini edip, gorkup, ondan gaçmak üçin turdy, aýal bolsa onuň eşikleriniň öň tarapyndan tutdy, onuň gaçyp gitmeginden gorkup, Zelikanyň elinden tutan eşigi ýyrtyldy. Ýusup eşigi Zelikanyň elinde galdyrdy, ol gorkudan gaçyp, daşary çykdy.
55 Zelika Ýusubyň köýneginiň ýyrtylandygyny we onuň elinde galdyryp gaçyp gidendigini görende, ol öz janyndan gorkdy, sebäbi bu habar ýaýramaz diýip gorkdy. Ol turup, mekirlik bilen hereket etdi, geýen köýneklerini çykaryp, beýleki köýneklerini geýdi.
56 Ol Ýusubyň köýnegini alyp, onuň ýanyna goýdy we öýüniň adamlary derýa gitmezden öň, kesellän wagty oturan ýerine baryp oturdy. Öýde oturan ýaş oglany çagyrdy we oňa öýüniň adamlary ýanyna çagyrmagy tabşyrdy.
57 Ol olary görende, batly ses bilen we agy bilen şeýle diýdi: «Görüň, siziň hojaýynyňyz meniň öýüme näme ýewreý getirdi, ol şu gün meniň bilen ýatmaga geldi».
58 Sen daşary çykanyňda, ol öýe geldi we öýde hiç kimiň ýokdugyny görüp, meniň ýanyma geldi we meniň bilen ýatmak üçin meni tutdy.
59 Men onuň eşiklerini tutup, ýyrtdym we batly ses bilen oňa garşy gygyrdym. Men sesimi galdyranymda, ol janyndan gorkdy we eşigini meniň öňümde taşlap gaçyp gitdi.
60 Onuň öýündäki adamlar hiç zat aýtmadylar, ýöne Ýusuba garşy gaharlary örän gyzdy we onuň hojaýynyň ýanyna baryp, onuň mekirlikleriniň sözlerini aýtdylar.
61 Potifar gaharlanyp öýüne geldi. Aýaly oňa gygyryp: «Sen maňa näme etdiň? Sen meniň öýüme bir lezzetli hyzmatkäri getirdiň. Ol şu gün meniň bilen oýnamaga geldi. Ol şu gün maňa şeýle etdi» diýdi.
62 Potifar aýalynyň sözlerini eşidip, Ýusuby agyr jezalandyrmagy buýurdy we olar oňa şeýle etdiler.
63 Olar Ýusuby urýarlarka, Ýusup batly ses bilen gygyrdy we gözlerini göge galdyryp: «Eý, Reb Hudaý, Sen meniň bu zatlaryň hemmesinden günäsizdigimi bilýärsiň we näme üçin men şu gün ýalan sözläp, Seniň tanaýan bu sünnetsiz erbet adamlaryň elinde ölmeli?» diýdi.
64 Potifaryň adamlary Ýusuby urýanlarynda, ol gygyryp aglamagyny dowam etdirdi. Şol ýerde on bir aýlyk bir çaga bardy. Reb çaganyň agzyny açdy we ol Ýusuby urýan Potifaryň adamlarynyň öňünde şeýle diýdi:

65 Bu adamdan näme isleýärsiň we näme üçin oňa şeýle ýamanlyk edýärsiň? Ejem ýalan sözleýär we ýalan sözleýär; söwda şeýle boldy.
66 Çaga bolan wakalaryň hemmesini olara dogry gürrüň berdi we Zelikanyň Ýusuba aýdan ähli sözlerini olara her gün düşündirdi.
67 Ähli erkekler çaganyň sözlerini eşidip, onuň sözlerine haýran galdylar. Çaga geplemegini bes etdi we sessizleşdi.
68 Potifar oglunyň sözlerinden gaty utandy we öz adamlaryna Ýusuby urmazlygy tabşyrdy, şonda adamlar Ýusuby urmagy bes etdiler.
69 Potifar Ýusuby alyp, bu iş boýunça oňa höküm çykarmak üçin patyşanyň kazylary bolan ruhanylaryň öňünde kazyýete berilmegini buýurdy.
70 Potifar bilen Ýusup patyşanyň kazylary bolan ruhanylaryň ýanyna geldiler. Patyşa olara: «Hyzmatkär şeýle edenligi üçin, oňa nähili höküm çykarylmalydygyny çözüň» diýdi.
71 Ruhanylar Ýusuba: «Sen näme üçin hojaýynyňa şeýle etdiň?» diýip soradylar. Ýusup olara: «Ýok, jenablarym, mesele şeýle boldy» diýdi. Potifar Ýusuba: «Men ähli zadymy seniň eliňe tabşyrdym we senden diňe aýalymdan başga hiç zady gizlemedim, sen nädip şeýle erbet iş etdiň?» diýdi.
72 Ýusup şeýle jogap berdi: «Ýok, jenap, Rebden we janyňdan ant içýärin, jenap, aýalyňdan eşiden sözleriň ýalan, sebäbi bu gün şeýle boldy».
73 Seniň öýüňde ýaşanyma bir ýyl boldy; sen mende bir erbetlik ýa-da meniň janymy almaga mejbur edip biljek bir zat gördüňmi?
74 Ruhanylar Potifara: «Ýusubyň ýyrtyk köýnegini getirsinler, ýyrtygy göreliň, eger ýyrtyk köýnegiň öňünde bolsa, onda onuň ýüzi onuň garşysynda bolmaly we onuň ýanyna gelmek üçin ony tutup, hile bilen aýalyňyzyň aýdanlarynyň hemmesini etdi» diýdiler.
75 Olar Ýusubyň köýnegini kazy ruhanylaryň öňüne getirdiler we Ýusubyň öňünde ýyrtyk bardygyny gördüler. Kazy ruhanylaryň hemmesi onuň ony gysandygyny bilip: «Bu gul ölüme höküm edilmeli däl, sebäbi ol hiç zat etmedi, ýöne onuň hökümi, onuň aýalyňyza garşy çykan habary sebäpli ony zyndana salmakdyr» diýdiler.
76 Potifar olaryň sözlerini eşidip, ony patyşanyň tussaglarynyň saklanýan zyndana saldy, Ýusup bolsa on iki ýyllap zyndana salyndy.
77 Muňa garamazdan, hojaýynyň aýaly ondan ýüz öwürmedi we oňa gulak asmak üçin her gün gepleşmegini bes etmedi. Üç aýyň ahyrynda Zelika her gün tussaghananyň ýanyna Ýusubyň ýanyna baryp, ony özüne gulak asmaga höweslendirdi. Zelika Ýusuba: «Bu öýde näçe wagt galarsyňyz?» diýdi. Indi meniň sözüme gulak as, men seni bu öýden çykararyn.
78 Ýusup oňa şeýle jogap berdi: «Seniň sözleriňe gulak asyp, Hudaýa garşy günä etmekden, şu öýde galmagym meniň üçin gowudyr». Ol bolsa oňa: «Eger meniň islegimi ýerine ýetirmeseňiz, gözleriňizi çykaryp, aýaklaryňyza zynjyr baglap, sizi öň tanamaýan adamlaryň eline bererin» diýdi.
79 Ýusup oňa jogap berip: «Ine, bütin ýer ýüzüniň Hudaýy meni seniň maňa edip biljek ähli zadyňdan halas etmäge ukyplydyr, çünki Ol körleriň gözlerini açýar, baglylary boşadýar we ýurtdan habary bolmadyk ähli gelmişekleri halas edýär» diýdi.
80 Zelika Ýusuby özüne gulak asmaga yryp bilmedi, emma ol ony aldamagy bes etdi; Ýusup bolsa henizem tussaglykda saklanýardy. Ýusubyň kakasy Ýakup we onuň Kengan ýurdundaky ähli doganlary şol günlerde Ýusub üçin ýas tutup agladylar, sebäbi Ýakup ogly Ýusub üçin teselli tapmak islemeýärdi, Ýakup bolsa şol günleriň dowamynda aglap, aglap, ýas tutup ýördi.

45-nji BAP

1 Şol ýylyň şol wagtynda, doganlary Ýusuby satandan soň, Ýusubyň Müsüre giden ýylynda, Ýakubyň ogly Ruben Timna gitdi we oňa kanganly Awynyň gyzy Eliýaramy aýallyk edip aldy.
2 Rubeniň aýaly Elýuram göwreli bolup, oňa Hanok, Palu, Kesron we Karmi atly dört ogul dogurdy; onuň dogany Şimgon bolsa onuň gyz dogany Dinany aýal edinip aldy, ol bolsa oňa Memuel, Ýamin, Ohad, Ýakin we Zohar atly bäş ogul dogurdy.
3 Soňra ol Şemýon Şekem şäherinden ýesir alyp gelen kanganly aýal Buna geldi. Bu Buna Dinanyň öňünde bolup, oňa hyzmat edýärdi. Şimýon oňa geldi we ol oňa Şawuly dogurdy.
4 Şol wagt Ýahuda Adulam şäherine gitdi we Hira atly adulamly bir adamyň ýanyna bardy. Ýahuda ol ýerde Şuanyň gyzy Aliýat atly kenganly bir adamyň gyzyny görüp, ony alyp, onuň bilen ýakynlaşdy. Aliýat Ýahudadan Er, Onan we Şilo atly üç ogul dogurdy.
5 Lewi bilen Ysakar gündogara gitdiler we Ýoktanyň ogly, Eberiň ogly Ýobabyň gyzlaryny özlerine aýal edindiler; Ýoktanyň ogly Ýobabyň iki gyzy bardy; ulysynyň ady Adina, kiçisiniň ady Aridady.
6 Lewi Adinany, Ysakar Aridany aldy. Olar Kengan ýurduna, atalarynyň öýüne geldiler. Adina Lewiden üç ogul, Gerşon, Kehat we Merari dogurdy.
7 Arida Ysakar Tola, Puwa, Eýýup we Şomron atly dört ogul dogurdy; Dan Mowab ýurduna gidip, mowably Hamudanyň gyzy Aflaleti özüne aýal edinip, ony Kengan ýurduna getirdi.
8 Aflalet çaga dogurmaýardy, onuň çagasy ýokdy. Hudaý soňra Danyň aýaly Aflaleti ýada saldy. Aflalet göwreli bolup, ogul dogurdy we onuň adyna Kuşim dakdy.
9 Gat bilen Naftaly Harana gidip, ol ýerden Nahoryň ogly Uzyň ogly Amuramyň gyzlaryny alyp, olara aýallyk berdiler.
10 Amuramyň gyzlarynyň atlary şeýle: ulysynyň ady Merima, kiçisiniň ady Uzit; Naftaly Merimi, Gat bolsa Uziti alyp, olary Kengan ýurduna, atalarynyň öýüne getirdi.
11 Merima Naftalydan Ýakzel, Guni, Ýazer we Şalem atly dört ogul, Uzit bolsa Gaddan Sefion, Çagi, Şuni, Ezbon, Eri, Arodi we Araly atly ýedi ogul dogurdy.
12 Aşer gidip, Ysmaýylyň ogly Hadadyň ogly Aflalyň gyzy Adony özüne aýal edip aldy we ony Kengan ýurduna getirdi.
13 Şol günler Aşeriň aýaly Adon öldi, onuň zürýaty bolmady; Adon ölenden soň, Aşer derýanyň beýleki tarapyna gidip, Samyň ogly Eberiň ogly Abymaeliň gyzy Hadurany özüne aýal edindi.

14 Gyz owadan we akylly aýaldy, ol Samyň ogly, Elamyň ogly Malkiýeliň aýalydy.
15 Hadura Malkiýe bir gyz dogurdy we Malkiýel onuň adyny Serah goýdy. Malkiýel şondan soň aradan çykdy. Hadura bolsa kakasynyň öýünde ýaşap, onuň öýünde galdy.
16 Aşerde aýalynyň ölüminden soň, ol gidip, Hadurany aýal edinip, ony Kengan ýurduna getirdi. Onuň gyzy Serahy hem özleri bilen alyp geldi. Ol üç ýaşyndaka, gyz Ýakubyň öýünde terbiýelenýärdi.
17 Gyz owadan keşpdedi we Ýakubyň ogullarynyň mukaddes ýollaryndan gitdi; hiç zatdan kemçilik çekmedi, Reb oňa akyldarlyk we düşünje berdi.
18 Aşeriň aýaly Hadura göwreli bolup, oňa Ýimna, Ýişwa, Ýişwi we Beriýa atly dört ogul dogrup berdi.
19 Zebulun Midýana gitdi we Midýanly Abidanyň ogly Moladyň gyzy Merişany özüne aýal edip, Kengan ýurduna getirdi.
20 Meruşa Zebulun Seredi, Elony we achahlini dogurdy. üç ogly.
21 Ýakup Teranyň agtygy Sobanyň ogly Aramyň ýanyna adam iberdi. Ol öz ogly Benýamin Mekalýany Aramyň gyzy hökmünde aldy. Benýamin Kengan ýurduna, Ýakubyň öýüne geldi. Benýamin on ýaşyndaka, Aramyň gyzy Mekalýany aýal edinip aldy.
22 Mekalýa göwreli bolup, Benýamin Bela, Beker, Aşbel, Gera we Nagaman atly bäş ogul dogurdy; Benýamin soňra gidip, ilkinji aýalynyň üstüne Ybraýymyň ogly Şomronyň gyzy Aribaty hem aldy. Ol on sekiz ýaşyndady; Aribaty Benýamin Aki, Woş, Mupim, Hupim we Ordy atly bäş ogul dogurdy.
23 Şol günlerde Ýahuda Samyň öýüne baryp, Samyň ogly Elamyň gyzy Tamarany ilkinji ogly Er üçin aýallyga aldy.
24 Er aýaly Tamara geldi, Tamara onuň aýaly boldy. Tamar onuň ýanyna gelende, onuň neslini ýok etdi, onuň işi Rebbiň nazarynda ýaman boldy we Reb ony öldürdi.
25 Ýahudanyň ilkinji ogly Er ölenden soň, Ýahuda Onana: «Doganyňyň aýalynyň ýanyna bar we oňa iň ýakyn garyndaşyň hökmünde öýlen we doganyňa nesil galdyr» diýdi.
26 Onan Tamara aýal alyp, onuň ýanyna geldi. Onan hem öz doganynyň işini halaýardy, onuň işi Rebbiň nazarynda ýamandy, şonuň üçin Tamarany hem öldürdi.
27 Onan ölenden soň, Ýahuda Tamara: «Oglum Şilo ulalýança, ataňyň öýünde gal» diýdi. Ýahuda bolsa Tamarany Şilo bermegi halamady, sebäbi ol: «Belki, ol hem doganlary ýaly öler» diýdi.
28 Tamar turup, kakasynyň öýüne gitdi we ol ýerde galdy, Tamar bolsa birnäçe wagtlap kakasynyň öýünde galdy.
29 Ýylyň ahyrynda Ýahudanyň aýaly Aliýat aradan çykdy; Ýahuda aýaly üçin teselli tapdy we Aliýat aradan çykandan soň, Ýahuda dosty Hira bilen goýunlaryny gyrkmaga Timna gitdi.
30 Tamar Ýahudanyň goýun gyrkmaga Timna gidendigini we Şilonyň ulalyp, Ýahudanyň oňa göwün bermändigini eşitdi.
31 Tamar turup, dullyk geýimlerini çykardy, üstüne örtük geýdi we özüni doly örtdi. Soňra Timna ýolunyň ugrundaky köpçülikleýin ýola çykyp oturdy.
32 Ýahuda onuň ýanyndan geçip, ony görüp, ony aldy. Ýahuda onuň ýanyna geldi. Ýahuda ondan göwreli boldy. Dogran wagty, Ýahudanyň göwresinde ekizler bardy. Ýahuda birinji gyzyň adyny Peres, ikinji gyzyň adyny bolsa Zara goýdy.

46-NJY BAP

1 Şol günlerde Ýusup henizem Müsür ýurdunda zyndanda ýatyrdy.
2 Şol wagt fyrownyň hyzmatkärleri, Müsür patyşasyna degişli bolan baş hyzmatkärleriň we çörekçileriň başlygy onuň öňünde durdular.
3 Sakýy şerap alyp, patyşanyň öňünde içmäge goýdy, çörekçi bolsa patyşanyň öňünde iýmäge çörek goýdy. Patyşa, onuň hyzmatkärleri we patyşanyň saçagynda naharlanýan hyzmatkärleri şerapdan içip, çörekden iýdiler.
4 Olar iýip-içip otyrkalar, hyzmatkär bilen çörekçi şol ýerde galdylar. Fyrownyň gullukçylary hyzmatkäriň getiren şerabyndan köp çybyn tapdylar, çörekçiniň çöreginden bolsa nitr daşlary tapdylar.
5 Garawullaryň başlygy Ýusuby fyrownyň gözegçilerine hyzmatkär edip belledi. Fyrownyň gözegçileri bir ýyllap tussaglykda galdylar.
6 Ýylyň ahyrynda ikisi hem bir gije, tussaglykda bolan ýerinde düýş gördüler. Ertir irden Ýusup, adatdakysy ýaly, olara hyzmat etmek üçin olaryň ýanyna geldi we olary gördi, ýüzleri gamgyn we gamgyndy.
7 Ýusup olardan: «Näme üçin şu gün ýüzleriňiz gamgyn we gamgyn?» diýip sorady. Olar oňa: «Biz bir düýş gördük, ýöne ony hiç kim ýorup bilmeýär» diýdiler. Ýusup olara: «Düýşüňizi maňa gürrüň beriň, Hudaý size isleýän zadyňyz ýaly parahatçylyk berer» diýdi.
8 Sakçy öz düýşüni Ýusuba gürrüň berip: «Men düýşümde uly bir üzüm agajynyň öňümde durandygyny gördüm. Şol üzüm agajynyň üstünde üç şaha gördüm. Üzüm agajy çalt gülläp, uly boý aldy, şahalary bolsa bişip, üzüm boldy» diýdi.
9 Men üzümleri alyp, bir käsede sykdym we fyrownyň eline berdim, ol içdi. Ýusup oňa: «Üzüm agajyndaky üç şaha üç gün diýmekdir» diýdi.
10 Emma üç günüň içinde patyşa seni çykarmagy buýurar we seni wezipäňe gaýtarar. Sen patyşa ilki baş hyzmatkäri bolan döwrüňdäki ýaly şerabyny içirersiň. Ýöne seniň gözleriňde merhemet tapmaga rugsat ber, ýagdaýyň gowulaşanda meni fyrowna ýatlap, maňa ýagşylyk et we meni bu zyndandan çykar, sebäbi men Kengan ýurdundan ogurlanyp, bu ýerde gul hökmünde satyldym.
11 Şeýle hem, hojaýynymyň aýaly barada saňa aýdylanlar ýalan, sebäbi olar meni boş ýere taşladylar. Sakýor Ýusuba şeýle jogap berdi: «Eger patyşa maňa ilki başdaky ýaly, seniň soňky düşündürşiň ýaly ýagşylyk etse, men seniň isleýän zadyňyň hemmesini ederin we seni bu ýerden çykararyn».
12 Çörekçi hem Ýusubyň baş hyzmatkäriň düýşüni dogry ýorandygyny görüp, ýakynlaşyp, düýşüni Ýusuba gürrüň berdi.
13 Ol oňa şeýle diýdi: «Düşümde başymyň üstünde üç sany ak sebet gördüm. Seretsem, iň ýokarky sebetde fyrown üçin dürli bişirilen etler bar, guşlar bolsa olary başymdan iýýärdi».
14 Ýusup oňa şeýle diýdi: «Gören üç sebetiň üç günlük, ýöne üç günüň içinde fyrown seniň kelläňi kesip, seni agaja

asar, guşlar bolsa seniň etiňi iýerler, düýşüňde görşüň ýaly».
15 Şol günler şa aýalyň dünýä injek bolýardy. Şol gün ol Müsür patyşasyna ogul dogurdy. Patyşanyň ilkinji oglunyň dünýä inendigini yglan etdiler. Müsür halky, fyrownyň emeldarlary we hyzmatkärleri bilen birlikde, örän şatlandylar.
16 Fyrown doglan gününden üçünji gün soň, öz emeldarlary we hyzmatkärleri, Soar we Müsür ýurdunyň goşunlary üçin toý gurady.
17 Müsüriň ähli halky we fyrownyň hyzmatkärleri patyşanyň oglunyň zyýafatynda onuň bilen iýip-içmäge we patyşanyň şatlygyna şatlanmaga geldiler.
18 Patyşanyň ähli emeldarlary we onuň hyzmatkärleri şol wagt sekiz günläp baýramçylykda şatlykly boldular we sekiz günläp patyşanyň öýünde dürli saz gurallary, depler we tanslar bilen şatlykly dabaralar geçirdiler.
19 Ýusup düýşüni ýorup beren hyzmatkär Ýusuby ýatdan çykardy we patyşa wada beren ýaly, ony agzamady, sebäbi bu zat Reb tarapyndan Ýusuby jezalandyrmak üçin edildi, sebäbi ol adama bil baglapdy.
20 Şondan soň Ýusup on iki ýyllap, iki ýyllap zyndanda galdy.

47-NJI BAP

1 Şol günlerde Ybraýymyň ogly Yshak Kengan ýurdunda ýaşaýardy; ol ýüz segsen ýaşyndady, onuň ogly, Ýakubyň dogany Esaw bolsa Edom ýurdunda ýaşaýardy we onuň we onuň ogullarynyň Seir halkynyň arasynda şol ýerde mülkleri bardy.
2 Esaw kakasynyň öljek wagtynyň golaýlaşýandygyny eşidip, ogullary we öý-içeri bilen Kengan ýurduna, kakasynyň öýüne geldi. Ýakup we onuň ogullary Hebronda ýaşaýan ýerlerinden çykyp, kakalary Yshagyň ýanyna geldiler. Esaw bilen onuň ogullaryny çadyrda tapdylar.
3 Ýakup we onuň ogullary kakasy Yshagyň öňünde oturdylar, Ýakup bolsa ogly Ýusubyň ýasyny tutupdy.
4 Yshak Ýakuba: «Ogullaryňy şu ýere getir, men olara ak pata bererin» diýdi. Ýakup on bir ogluny kakasy Yshagyň öňüne getirdi.
5 Yshak Ýakubyň ähli ogullarynyň üstüne ellerini goýdy we olary gujaklap, bir-birden öpdi. Yshak şol gün olara ak pata berip, şeýle diýdi: «Ata-babalaryňyzyň Hudaýy size ak pata bersin we nesilleriňizi gökdäki ýyldyzlar ýaly köpeltsin».
6 Yshak Ysawyň ogullaryna hem ak pata berip: «Hudaý sizi görenleriň we ähli duşmanlaryňyzyň öňünde gorkunç we howply etsin» diýdi.
7 Yshak Ýakuby we onuň ogullaryny çagyrdy. Olar gelip, Yshagyň öňünde oturdylar. Yshak Ýakuba şeýle diýdi: «Bütin ýer ýüzüniň Hudaýy Reb maňa: 'Eger seniň çagalaryň Meniň kanunlaryma we ýollaryma eýerseler, Men bu ýeri seniň nesliňe miras hökmünde bererin we Men olaryň ataň Ybraýyma beren kasamymy ýerine ýetirerin' diýdi».
8 Indi oglum, çagalaryňyza we nesilleriňize Rebden gorkmagy we Hudaýyňyz Rebden gorkmagy öwret, çünki eger siz Rebbiň ýollaryny we Onuň kanunlaryny saklasaňyz, Reb size Ybraýym bilen baglaşan ähtini berjaý eder we size we nesilleriňize ömürboýy ýagşylyk eder.
9 Yshak Ýakuba we onuň ogullaryna wesýet edip gutarandan soň, jan berdi we öz halkyna goşuldy.
10 Ýakup bilen Esaw atalary Yshagyň ýüzüne ýykylyp agladylar. Yshak Kengan ýurdunda, Hebronda ýüz segsen ýaşynda aradan çykdy. Ogullary ony Ybraýymyň hetlerden jaýlanmak üçin satyn alan Maçpela gowagyna alyp gitdiler.
11 Kengan ýurdunyň ähli patyşalary Ýakup we Esaw bilen bilelikde Yshagy jaýlamaga gitdiler we Kengan ýurdunyň ähli patyşalary Yshaga uly hormat görkezdiler.
12 Ýakubyň we Ysawyň ogullary Kirýat-Arba çenli aýakýalaň aýak bilen aýlanyp, ýöräp, aglap ýöräp gitdiler.
13 Ýakup bilen Esaw atalary Yshagy Hebrondaky Kirýat-Arbadaky Maçpela gowagynda jaýladylar we ony patyşalaryň jaýlanyş dabarasynda bolşy ýaly uly hormat bilen jaýladylar.
14 Ýakup, onuň ogullary, Esaw, onuň ogullary we Kenganyň ähli patyşalary uly we agyr ýas tutdular, ony jaýladylar we köp günläp onuň üçin ýas tutdular.
15 Yshak ölenden soň, mal-garasyny, emlägini we ähli emlägini ogullaryna galdyrdy. Ysaw Ýakuba: «Kakamyzyň galan ähli zadyny iki bölege böleris, saýlamagy meniň elimde bolar» diýdi. Ýakup bolsa: «Şeýle ederis» diýdi.
16 Ýakup Yshagyň Kengan ýurdunda galdyran ähli mal-garasyny we emlägini alyp, olary Esaw bilen ogullarynyň öňünde iki bölege böldi we Ysawa: «Ine, şularyň hemmesi seniň öňüňde, aljak ýarysyňy özüň saýla» diýdi.
17 Ýakup Ysawa şeýle diýdi: «Meniň saňa näme diýjekdigimi eşit. Gökleriň we ýeriň Hudaýy Reb ata-babalarymyz Ybraýyma we Yshaga şeýle diýdi: 'Men bu ýeri seniň nesilleriňe ebedi miras hökmünde bererin'».
18 Indi kakamyzyň galan ähli zady seniň öňüňde, ine, tutuş ýurt seniň öňüňde; olardan isleýän zadyňy saýla».
19 Eger sen tutuş ýeri isleýän bolsaň, ony özüň we çagalaryň üçin ebedi alyň, men bu baýlygy alaryn, sen bolsa baýlygy isleýän bolsaň, ony özüňe alarsyň, men bu ýeri özüm we çagalarym üçin ebedi miras alarys.
20 Şol wagt Ysmaýylyň ogly Nebaýot öz ogullary bilen ýurtda ýaşaýardy. Esaw şol gün onuň bilen maslahatlaşyp:
21 Ýakup maňa şeýle diýdi, şeýle jogap berdi. Indi maslahatyňy ber, biz diňleýäris.
22 Nebaýot şeýle diýdi: «Ýakubyň saňa aýdanlary näme? Ine, Kenganyň ähli ogullary öz ýerlerinde howpsuz ýaşaýarlar we Ýakup bu ýeri öz nesilleri bilen bilelikde ömürlik miras aljakdygyny aýdýar».
23 Indi bar, kakaňyň ähli baýlygyny al, doganyň Ýakuby bolsa aýdyşy ýaly, ony ýurtda galdyr.
24 Esaw turup, Ýakuba gaýdyp geldi we Ysmaýylyň ogly Nebaýotyň maslahat berenleriniň hemmesini etdi; Esaw Yshagyň galan ähli baýlygyny, janyny, mallaryny, mallaryny, emlägini we ähli baýlyklaryny aldy; dogany Ýakuba hiç zat bermedi; Ýakup bolsa Müsür derýasyndan Ýefrat derýasyna çenli Kenanyň ähli ýerini aldy we ony ebedi eýeçilik, çagalary we özünden soňky nesilleri üçin ebedi eýeçilik etdi.
25 Ýakup dogany Esawdan Hebronda ýerleşýän Machpela mağarasyny hem aldy. Bu mağara Ybraýymyň özi we nesilleri üçin ebedi jaýlanmak üçin Efrondan satyn alan mağarasydy.
26 Ýakup bularyň hemmesini satyn alyş kitabyna ýazdy we gol çekdi we bularyň hemmesini dört wepaly şaýat bilen tassyklady.

27 Ýakubyň kitapda ýazan sözleri şular: Kengan ýurdy we hetleriň, hiwileriň, ýabuslaryň, amorlaryň, perizleriň we gergaşlaryň ähli şäherleri, Müsür derýasyndan Ýefrat derýasyna çenli ýedi millet.
28 Ýakup Hebron Kireat-Arba şäherini we ondaky gowagy, ähli zady öz dogany Esawdan gymmat bahadan, özünden soňky nesilleri üçin ebedi miras hökmünde satyn aldy.
29 Ýakup satyn alyş kitabyny, gol çekişligi, buýrugy, kanunlary we açylan kitaby alyp, uzak wagtlap saklamak üçin olary toprak gapda goýdy we çagalaryna berdi.
30 Esaw kakasynyň ölenden soň galdyran ähli zatlaryny dogany Ýakupdan aldy. Ol ähli emlägini: adamlary we mallary, düýeleri we eşekleri, öküzleri we guzylary, kümüşleri we altynlary, daşlary we bdelliumy, şeýle hem Ybraýymyň ogly Yshaga degişli bolan ähli baýlyklary aldy; Yshagyň ölenden soň galdyran ähli zatlaryndan Ysawyň özüne almaýan hiç zady galmady.
31 Esaw bularyň hemmesini alyp, öz ogullary bilen dogany Ýakupdan we onuň ogullaryndan aýrylyp, Hori Seiriň ýurduna gitdi.
32 Ysaw Seir ogullarynyň arasynda mülk edinipdi we şol günden soň Kengan ýurduna gaýdyp gelmedi.
33 Bütin Kengan topragy Ysraýyl ogullaryna ebedi miras hökmünde berildi we Esaw ähli ogullary bilen Seir dagyny miras aldy.

48-NJI BAP

1 Şol günlerde, Yshagyň ölüminden soň, Reb emr edip, bütin ýer ýüzüne açlyk iberdi.
2 Şol wagt Müsür patyşasy fyrown Müsür ýurdunda tagtynda oturyp, düşeginde ýatyp, düýş gördi. Fyrown düýşünde Müsür derýasynyň kenarynda durandygyny gördi.
3 Ol dik duran mahaly, derýadan ýedi sany semiz we owadan sygyryň çykyp gelýändigini gördi.
4 Olardan soň ýene-de ýedi sany aryk we süýtsüz sygyr çykdy. Ýedi süýtsüz sygyr süýtsüz sygyrlary ýuwutdy, ýöne olaryň görnüşi öňki ýaly ýaramazdy.
5 Ol oýanyp, ýene-de uklady we ikinji gezek düýş gördü. Ol bir sapakda ýedi sany iri we gowy bugdaý süňküniň ösüp çykandygyny, şeýle hem gündogar şemaly bilen öwüsýän ýedi sany inçe süňküniň olaryň yzyndan ösüp çykandygyny, inçe süňkleriň bolsa doly süňkleri ýuwdup gidendigini gördü. Fyrown düýşünden oýandy.
6 Ertesi gün patyşa düýşlerini ýadyna saldy we düýşleri sebäpli ýüregi gamgyn boldy. Patyşa derrew adam iberip, Müsüriň ähli jadygöýlerini we akyldarlaryny çagyrdy. Olar gelip, fyrownyň öňünde durdular.
7 Patyşa olara: «Men düýş gördüm, ýöne olary hiç kim ýorup bilmeýär» diýdi. Olar patyşa: «Düýşleriňi gullaryňa gürrüň ber, bize-de diňlemäge rugsat ber» diýdiler.
8 Patyşa olara düýşlerini gürrüň berdi, olar hemmesi bir agyzdan patyşa jogap berip: «Patyşa ebedi ýaşasyn!» diýdiler. Düýşleriňiň ýorgudy şeýle.
9 Gören ýedi gowy sygyryň soňky günlerde seniň dünýä injek ýedi gyzyňy aňladýar we gören ýedi sygyryň olaryň yzyndan çykyp, olary ýuwutmagy seniň dünýä injek gyzlaryňyň patyşanyň diri wagtynda öljekdiginiň alamatydyr.
10 Ikinji düýşüňde bir şahada ösýän ýedi sany doly, gowy däne süňküniň düşündirişi şeýle: sen soňky günlerde Müsür topragynda ýedi şäher gurarsyň; we sen olary öz gözüň bilen görüp, olaryň yzyndan ösüp, ýuwudyp giden ýedi sany gurlan süňküniň görmegi seniň gurjak şäherleriňiň patyşanyň diri wagtynda weýran boljakdygynyň alamatydyr.
11 Olar bu sözleri aýdanda, patyşa olaryň sözlerine gulak asmady we ýüregini olara gönükdirmedi, sebäbi patyşa öz akyldarlygy bilen olaryň düýşleri dogry düşündirmeýändigini bilýärdi. Olar patyşanyň öňünde gürleşip bolanlaryndan soň, patyşa olara şeýle jogap berdi: «Maňa näme diýdiňiz? Elbetde, siz ýalan sözlediňiz we ýalan sözlediňiz; şonuň üçin indi düýşlerimi dogry düşündiriň, ýogsam ölmersiňiz».
12 Patyşa mundan soň buýruk berdi we başga akyldarlary çagyryp çagyrdy. Olar gelip, patyşanyň huzurynda durdular. Patyşa olara düýşlerini gürrüň berdi. Olaryň hemmesi oňa ilkinji ýorgudy boýunça jogap berdiler. Patyşanyň gahary gelip, gaty gaharlandy. Patyşa olara: «Siz hakykatdanam ýalan sözleýärsiňiz we aýdýan zatlaryňyzy doly ýalan sözleýärsiňiz» diýdi.
13 Patyşa Müsür ýurdunda şeýle bir jarnama ýaýratmagy buýurdy: «Patyşa we onuň ýolbaşçylary düýşleriň ýorgudyny bilýän we düşünýän her bir akylly adam şu gün patyşanyň huzuryna gelmese, ölmeli» diýip karar etdiler.
14 Patyşa düşleriniň dogry ýorgudyny aýtjak adama patyşadan talap edýän ähli zat berler. Müsür ýurdunyň ähli akyldarlary, Müsürde, Goşende, Ramsesde, Takpankesde, Soarda we Müsüriň serhetleriniň ähli ýerlerinde bolan ähli jadygöýler we jadygöýler patyşanyň huzuryna geldiler we olaryň hemmesi patyşanyň huzurynda durdular.
15 Müsüriň ähli şäherlerinden patyşanyň ähli begleri, şazadalary we hyzmatkärleri ýygnanyp, patyşanyň huzurynda oturdylar. Patyşa bolsa öz düýşlerini akyldarlara we şazadalara gürrüň berdi. Patyşanyň huzurynda oturanlaryň hemmesi bu görnüşe haýran galdylar.
16 Patyşanyň huzuryndaky ähli akyldarlar onuň düýşlerini ýormakda iki pikirli boldular; käbirleri olary patyşa ýorup: «Ýedi gowy sygyr ýedi patyşadyr, olar patyşanyň neslinden Müsüre höküm sürjek» diýdiler.
17 Ýedi erbet sygyr soňky günlerde olara garşy çykyp, olary ýok etjek ýedi hökümdardyr; ýedi däne sümrügi bolsa Müsüriň ýedi uly hökümdaryny aňladýar, olar biziň hökümdarymyz patyşanyň uruşlarynda duşmanlarynyň ýedi güýçsüz hökümdarynyň eline düşerler.
18 Olaryň käbiri patyşa şeýle düşündirdiler: «Ýedi gowy sygyr Müsüriň berk şäherleridir, ýedi erbet sygyr bolsa Kengan ýurdunyň ýedi milletidir. Olar soňky günlerde Müsüriň ýedi şäherine hüjüm edip, olary ýok ederler».
19 Ikinji düýşüňde gören ýedi sany gowy we ýaramaz däne süňküniň Müsür hökümdarlygynyň öňki ýaly seniň nesliňe gaýdyp geljekdiginiň alamatydyr.
20 Onuň höküm sürýän döwründe Müsür şäherleriniň halky özlerinden has güýçli bolan Kenanyň ýedi şäherine garşy çykyp, olary ýok ederler, şonda Müsür hökümdarlygy seniň nesliňe gaýdyp geler.
21 Olaryň käbiri patyşa şeýle diýdiler: «Düşleriňiň ýorgudy şeýle: ýedi gowy sygyr soňky günlerde aýal edinjek ýedi şa aýalydyr, ýedi erbet sygyr bolsa şol aýallaryň hemmesiniň patyşanyň diri wagtynda öljekdigini aňladýar».

22 Ikinji düýşüňde gören ýedi gowy we erbet däne süňküniň on dört çagadygy aýdylýar. Soňky günlerde olar öz aralarynda söweşerler we olaryň ýedisi has güýçli ýedi süňküni urarlar.
23 Olaryň käbiri patyşa şeýle diýdiler: «Ýedi gowy sygyr seniň ýedi çagaňyň doguljakdygyny we soňky günlerde seniň çagalaryňyň ýedi çagasyny öldürjekdigini aňladýar; ikinji düýşüňde gören ýedi gowy däne süňküniň ýedisi, beýleki has gowşak ýedi şazada soňky günlerde olara garşy söweşip, olary ýok eder we seniň çagalaryňyň üçin öç alar, şeýle hem hökümet ýene-de seniň nesliňe gaýdyp geler».
24 Patyşa Müsüriň akyldarlarynyň ähli sözlerini we düýşleriniň ýorgudyny eşitdi, emma olaryň hiç biri patyşa ýaramady.
25 Patyşa öz akyldarlygynda olaryň bu sözleriň hemmesiniň dogry däldigini bildi, sebäbi bu Reb tarapyndan Müsüriň akyldarlarynyň sözlerini bozmak üçin edildi, şonuň üçin Ýusup tussaglykdan çykyp, Müsürde beýik bolardy.
26 Patyşa Müsüriň ähli akyldarlarynyň we jadygöýleriniň arasynda hiç kimiň oňa dogry sözlemeýändigini gördi. Patyşanyň gahary gelip, içinden gazap ýakdy.
27 Patyşa ähli akyldarlaryň we jadygöýleriň huzuryndan çykmagyny buýurdy, olaryň hemmesi utanç we biabraýlyk bilen patyşanyň huzuryndan çykdylar.
28 Patyşa Müsürdäki ähli jadygöýleri öldürmek we olaryň hiç biriniň diri galmagyna ýol berilmezligi üçin bütin Müsüre yglan edilmegini buýurdy.
29 Patyşanyň garawullarynyň başlyklary turup, her biri gylyjyny çykaryp, Müsüriň jadygöýlerini we akyldarlaryny öldürmäge başladylar.
30 Mundan soň patyşanyň baş hyzmatkäri Merod gelip, patyşanyň öňünde tagzym etdi we onuň öňünde oturdy.
31 Sakýor patyşa şeýle diýdi: «Patyşa ebedi ýaşasyn, onuň hökümdarlygy ýurtda beýgelsin».
32 Sen şol günlerde, iki ýyl mundan ozal, guluňa gaharlanyp, meni şol palata ýerleşdirdiň. Men we çörekçileriň başlygy birnäçe wagtlap şol palatada boldum.
33 Biziň bilen birlikde garawullaryň başlygyna degişli bolan Ýusup atly bir ýewreý hyzmatkäri bardy. Sebäbi onuň hojasy oňa gaharlanyp, ony tussaghana salypdy we ol bize şol ýerde hyzmat edipdi.
34 Birnäçe wagt geçensoň, biz palatada bolanymyzda, men we çörekçileriň başlygy bir gije düýş gördük; her birimiz öz düýşümiziň ýorgudyna görä düýş gördük.
35 Biz irden gelip, olary hyzmatkäre gürrüň berdik, ol bolsa bize düşlerimizi, her birimiz düşümizi dogry düşündirip bildikmi, düşündirdi.
36 Ol bize düşündiren ýaly, waka hem şeýle boldy; onuň sözleriniň hiç biri ýere düşmedi.
37 Şonuň üçin jenap we patyşam Müsür halkyny boşuna öldürmäň; ine, ol gul henizem öz hojaýynyň garawulynyň başlygy tarapyndan öýde, tussaglykda saklanýar.
38 Eger patyşa islese, ony seniň huzuryňa çagyrtsyn we ol seniň gören düýşüňiň dogry düşündirişini saňa aýtsyn».
39 Patyşa baş sakynyň sözlerini eşidip, Müsüriň akyldarlarynyň öldürilmezligini buýurdy.
40 Patyşa hyzmatkärlerine Ýusuby huzuryna getirmegi buýurdy we patyşa olara: «Onuň ýanyna baryň we ony gorkuzmaň, ýogsam ol çaşyp, dogry geplemegi bilmez» diýdi.
41 Patyşanyň hyzmatkärleri Ýusubyň ýanyna baryp, ony derrew zyndandan çykardylar. Patyşanyň hyzmatkärleri onuň saçyny syrdylar, ol bolsa zyndan eşigini çalşyp, patyşanyň huzuryna geldi.
42 Patyşa şazadanyň geýiminde, altyn efod bilen bezelen şazada tagtynda oturypdy. Onuň üstündäki altyn ýalpyldap durdy, gyzyl daş, ýakut we zumrut, şeýle hem patyşanyň kellesindäki ähli gymmatbaha daşlar gözüňe ýakýardy. Ýusup patyşa haýran galdy.
43 Patyşanyň oturan tagty altyn, kümüş we oniks daşlary bilen örtülip, ýetmiş basgançaklydy.
44 Müsür ýurdunyň ähli ýerinde olaryň däp-dessury şeýledi: patyşa bilen gürleşmäge gelen her bir adam, eger ol şazada ýa-da patyşanyň nazarynda abraýly bolsa, otuz birinji basgançaga çenli patyşanyň tagtyna çykýardy we patyşa otuz altynjy basgançaga düşüp, onuň bilen gürleşýärdi.
45 Eger ol ýönekeý halkdan bolsa, üçünji basgançaga çykardy, patyşa bolsa dördünji basgançaga düşüp, onuň bilen gürleşerdi, mundan başga-da, olaryň däp-dessury boýunça ýetmiş dilde gepleşmegi bilýän islendik adam ýetmiş basgançaga çykyp, patyşanyň ýanyna barýança gepleýärdi.
46 Ýetmişi tamamlap bilmedik islendik adam, bilýän dilleriniň sanyna çenli ýokary çykdy.
47 Şol günlerde Müsürde ýetmiş dilde geplemegi bilýänlerden başga hiç kimiň olaryň üstünden höküm sürmezligi däp bolupdy.
48 Ýusup patyşanyň huzuryna gelende, patyşanyň öňünde ýere yhlas bilen tagzym etdi we üçünji basgançaga çykdy, patyşa bolsa dördünji basgançagada oturyp, Ýusup bilen gürleşdi.
49 Patyşa Ýusuba şeýle diýdi: «Men bir düýş gördüm, ýöne ony dogry düşündirip biljek hiç kim ýok. Men şu gün Müsüriň ähli jadygöýleriniň we akyldarlarynyň meniň ýanyma gelmegini tabşyrdym. Men düýşlerimi olara gürrüň berdim, ýöne hiç kim olary maňa dogry düşündirip bilmedi».
50 Şondan soň, men şu gün seniň hakda eşitdim, seniň akylly adamdygyňy we eşidýän her bir düýşüňi dogry ýorup bilýändigiňi.
51 Ýusup fyrowna şeýle jogap berdi: «Fyrowna gören düýşlerini gürrüň bersin, elbetde, olaryň ýorgudy Hudaýa degişlidir». Fyrowna öz düýşlerini, sygyrlaryň we bugdaý başlarynyň düýşlerini Ýusuba gürrüň berdi, patyşa bolsa geplemegini bes etdi.
52 Şeýdip, Ýusup patyşanyň öňünde Hudaýyň ruhy bilen örtüldi we şol günden soň patyşanyň başyna geljek ähli zatlary bilýärdi we patyşanyň düýşiniň dogry ýorgudyny bilýärdi we patyşanyň öňünde gürleşdi.
53 Ýusup patyşanyň nazarynda merhemet tapdy, patyşa gulagyny we ýüregini sowup, Ýusubyň ähli sözlerini eşitdi. Ýusup patyşa şeýle diýdi: «Olaryň iki düýşdigini pikir etme, sebäbi bu diňe bir düýş, sebäbi Hudaý tutuş ýurtda näme etmek isleýändigini patyşa düýşünde görkezdi we düýşüňiň dogry düşündirişi şudur:
54 Ýedi gowy sygyr we däne süňküni ýedi ýyl, ýedi erbet sygyr we däne süňküni hem ýedi ýyldyr; bu bir düýşdür.
55 Ine, ýedi ýyl bäri tutuş ýurtda bolçulyk bolar, ondan soň bolsa ýedi ýyl açlyk bolar, örän agyr açlyk bolar; ýurtdaky

ähli bolçulyk unudylyp, açlyk ýurduň ýaşaýjylaryny ýok eder.
56 Patyşa bir düýş gördü we şol düýş fyrowna hem gaýtalandy, sebäbi bu iş Hudaý tarapyndan amala aşyryldy we Hudaý ony tiz wagtda amala aşyrar.
57 Indi men saňa maslahat berip, seniň we ýurduň ýaşaýjylarynyň janyny açlygyň ýamanlygyndan halas ederin. Sen patyşalygyňda ähli hökümet işlerini bilýän, örän akylly we paýhasly adamy gözläp, ony Müsür ýurduna hökümdar edip bellärsiň.
58 Müsüre bellän adamyňyz, geljekki bolçulyk ýyllarynyň ähli hasylyny ýygnamak üçin öz gözegçiliginde işgärleri belläň we olar däne ýygnap, ony Siziň bellenen ammarlaryňyza goýsunlar.
59 Şeýle hem, olar şol azyk önümlerini ýedi ýyllap açlyk üçin saklasynlar, şonda ol seniň, halkyňyň we tutuş ýurduň üçin tapylar, şeýle hem seniň we ýurduň açlykdan ýok bolup gitmez.
60 Şeýle hem, ýurduň ähli ýaşaýjylaryna ýedi ýyllyk bereketli ýylyň dowamynda her bir adam öz meýdanynyň hasylyny, dürli azyk önümlerini ýygnamagy we açlyk döwründe özlerine gerek bolan zatlary tapyp, şondan ýaşamagy tabşyrylsyn.
61 Bu seniň düýşüňiň dogry düşündirişi we seniň we ähli raýatlaryňyň janyny halas etmek üçin berlen maslahatdyr.
62 Patyşa Ýusuba: «Kim aýdýar we kim bilýär seniň sözleriňiň dogrudygyny?» diýip jogap berdi. Ol patyşa: «Bu meniň ähli sözlerimiň dogrudygyny we meniň maslahatymyň seniň üçin peýdalydygynyň alamaty bolar» diýdi.
63 Ine, aýalyň şu gün dogurmak üçin oturyp, saňa ogul dogurar, sen onuň bilen şatlanarsyň; çagaň ejesiniň garnyndan çykanda, şu iki ýyl mundan ozal doglan ilkinji ogluň öler we sen şu gün doguljak çaga bilen teselli taparsyň.
64 Ýusup bu sözleri patyşa aýdyp gutardy we patyşa tagzym etdi-de, çykyp gitdi. Ýusup patyşanyň ýanyndan çykanda, Ýusubyň patyşa aýdan alamatlary şol gün ýerine ýetdi.
65 Şol gün şa zenan ogul dogurdy. Patyşa onuň ogly baradaky hoş habary eşidip, begendi. Habarçy patyşanyň huzuryndan çykanda, patyşanyň hyzmatkärleri patyşanyň ilkinji doglan oglunyň ýerde öli ýagdaýda ýatanyny gördüler.
66 Patyşanyň öýünde uly agy we şowhun boldy. Patyşa muny eşidip: «Öýde eşiden sesim we agy näme?» diýip sorady. Olar patyşa ilkinji oglunyň ölendigini aýtdylar. Şonda patyşa Ýusubyň aýdan ähli sözleriniň dogrudygyny bildi we Ýusubyň aýdyşy ýaly, şol gün doglan çagasy patyşa ogluna teselli berdi.

49-NJY BAP

1 Şu wakalardan soň patyşa adam iberip, ähli emeldarlaryny, hyzmatkärlerini, şeýle hem patyşanyň ähli şazadalaryny we beglerini ýygnady we olaryň hemmesi patyşanyň huzuryna geldi.
2 Patyşa olara şeýle diýdi: «Ine, siz bu ýewreý adamyň ähli sözlerini we onuň aýdan ähli alamatlaryny görüp, eşidip dursuňyz, ýöne onuň hiç bir sözüniň ýerine düşmedi».
3 Siz onuň düýşüň dogry düşündirişini berendigini bilýärsiňiz we ol hökman amala aşar, şonuň üçin indi maslahat beriň we näme etjekdigiňizi we ýurduň açlykdan nädip halas ediljekdigini biliň.
4 Indi gözläň we görüň, şeýle bir adam tapylyp bilnermi, onuň ýüreginde akyldarlyk we bilim bar, Men ony ýurduň hökümdary ederin.
5 Siz ýewreý adamyň ýurdy açlykdan halas etmek üçin näme maslahat berendigini eşitdiňiz we men ýurduň açlykdan halas bolmajagyny, maňa maslahat beren ýewreý adamyň maslahaty bilen halas boljakdygyny bilýärin.
6 Olaryň hemmesi patyşa jogap berip: «Ýewreýleriň bu barada beren maslahaty gowy; indi, jenap patyşamyz, bütin ýurt seniň eliňde, näme isleseň, şony et» diýdiler.
7 Seniň saýlan we paýhasyň bilen paýhasly we paýhasly ýurdy halas edip bilýän adamy patyşa öz gözegçiliginde ýere bellär.
8 Patyşa ähli emeldarlara şeýle diýdi: «Meniň pikirimçe, Hudaý ýewreý adamyna onuň aýdanlarynyň hemmesini mälim edensoň, tutuş ýurtda onuň ýaly akylly we paýhasly adam ýok; eger bu size ýaraýan bolsa, men ony ýurduň üstünden bellärin, sebäbi ol öz paýhasy bilen ýurdy halas eder».
9 Ähli emeldarlar patyşa şeýle jogap berdiler: «Müsür kanunlarynda ýazylandyr we hiç kimiň Müsürde patyşalyk edip bilmejekdigi, patyşadan soň ikinji adam bolmaly däldigi, diňe ynsan ogullarynyň ähli dillerini bilýän adamyň höküm sürmeli däldigi barada kanun bozulmaly däldir».
10 Indi, jenap we patyşamyz, şu ýewreý adam diňe ýewreý dilinde gepleýär, onda ol nädip biziň dilimizi bilmeýän, hökümetde ikinji orunda durýan adam bolup biler?
11 Indi ony çagyryp getirmegiňi haýyş edýäris, ol seniň öňüňe gelip, ony ähli zatda synap görsin we öz islegiň boýunça etsin.
12 Patyşa: «Ertir şeýle bolar, seniň aýdanlaryň gowy» diýdi we ähli emeldarlar şol gün patyşanyň huzuryna geldiler.
13 Şol gije Reb hyzmatkär perişdeleriniň birini iberdi. Ol Müsür ýurduna, Ýusubyň ýanyna geldi. Rebbiň perişdesi Ýusubyň üstünde durdy. Şol gije Ýusup hojaýynynyň öýünde, zyndanda düşekde ýatyrdy, sebäbi hojaýyn aýaly sebäpli ony zyndanda yzyna salypdy.
14 Perişde ony ukudan oýardy, Ýusup turup, aýaklarynyň üstünde durdy we Rebbiň perişdesi onuň garşysynda durdy; Rebbiň perişdesi Ýusup bilen gepleşdi we şol gije Ýusup oňa ähli adamlaryň dillerini öwretdi we Ýusup onuň adyny Ýehosef goýdy.
15 Rebbiň perişdesi onuň ýanyndan gitdi we Ýusup yzyna gaýdyp, düşeginde ýatdy. Ýusup gören görnüşine haýran galdy.
16 Ertesi gün patyşa ähli emeldarlaryny we hyzmatkärlerini çagyryp, olaryň hemmesi gelip, patyşanyň huzurynda oturdylar. Patyşa Ýusuby getirmegi buýurdy. Patyşanyň emeldarlary Ýusuby fyrownyň huzuryna alyp gitdiler.
17 Patyşa çykyp, tagtyň basgançaklaryndan çykdy. Ýusup patyşa bilen ähli dillerde gürleşdi. Ýusup onuň ýanyna baryp, ýetmişinji basgançakda patyşanyň huzuryna gelýänçä, patyşa bilen gürleşdi. Patyşa onuň öňünde oturdy.

18 Patyşa Ýusup üçin örän şatlandy, patyşanyň ähli emeldarlary hem Ýusubyň ähli sözlerini eşidende, patyşa bilen bilelikde örän şatlandylar.
19 Patyşanyň we emeldarlaryň gözünde Ýusuby tutuş Müsür ýurdunda patyşadan soň ikinji adam bellemek makul göründi we patyşa Ýusuba şeýle diýdi:
20 Sen maňa Müsür ýurduna akylly adamy belläp, onuň paýhasy bilen ýurdy açlykdan halas etmek barada maslahat berdiň; indi Hudaý bularyň hemmesini we seniň aýdan ähli sözleriňi saňa mälim edensoň, ýurtda seniň ýaly akylly we akylly adam ýok».
21 Seniň adyň indi Ýusup däl-de, Safnat Paneýa bolar; sen menden soň ikinji adam bolarsyň, meniň ähli hökümet işleri seniň sözüň bilen bolar, meniň halkym seniň sözüň bilen çykyp-girerler.
22 Şeýle hem, meniň hyzmatkärlerim we emeldarlarym aýlyklaryny seniň eliňden alarlar, ýurduň ähli halky saňa tagzym eder, diňe men tagtymda senden beýik bolaryn».
23 Patyşa elinden ýüzügini çykaryp, Ýusubyň eline dakdy we Ýusuba şazada lybasyny geýdirdi, başyna altyn täç we boýnuna altyn zynjyr dakdy.
24 Patyşa hyzmatkärlerine buýurdy we olar ony patyşanyň arabasynyň garşysynda barýan ikinji arabasyna mündürdiler. Patyşa ony patyşanyň atlaryndan biri bolan uly we güýçli ata mündürip, Müsüriň köçelerinden geçirdi.
25 Patyşa dep, arfa we beýleki saz gurallarynda çalýanlaryň hemmesiniň Ýusup bilen gitmegini buýurdy; müň dep, müň mekolot we müň nebalim onuň yzyndan gitdi.
26 Ellerinde ýalpyldawuk gylyçlary bolan bäş müň adam Ýusubyň öňünde ýöräp, oýnap ýördüler, patyşanyň beýik adamlaryndan ýigrimi müň adam altyn bilen örtülen deri guşaklar bilen Ýusubyň sag tarapyndan, ýigrimi müň adam bolsa sol tarapyndan ýöräp ýördüler. Ähli aýallar we gyzlar üçeklere çykyp ýa-da köçelerde durup, Ýusuba şatlanyp, oýnap, Ýusubyň keşbine we gözelligine seredýärdiler.
27 Patyşanyň adamlary onuň öňünden we yzyndan ýöräp, ýola ladan, kassiýa we dürli hoşboý ysly otlar sepip, ýol boýunça mirra we aloe sepdiler. Ýigrimi adam onuň öňünde bu sözleri batly ses bilen ýurduň ähli ýerinde jar etdiler:
28 Patyşanyň öz ikinji wekili hökmünde saýlan bu adamy görýärsiňizmi? Döwletiň ähli işlerini ol dolandyrar, onuň buýruklaryny bozýan ýa-da onuň öňünde ýere çenli tagzym etmeýän adam öler, sebäbi ol patyşa we onuň ikinji wekiline garşy çykýar.
29 Jarçylar jar etmegini bes edenlerinde, Müsüriň ähli halky Ýusubyň öňünde ýere ybadadyp: «Patyşa we onuň ikinjisi hem ýaşasyn!» diýdiler. Müsüriň ähli ilaty ýolda ybadady. Jarçylar olara golaýlaşanda, olar ybadady we Ýusubyň öňünde dürli depler, mekol we nebal bilen şatlandylar.
30 Ýusup atynyň üstünde gözlerini göge dikip, gygyrdy: «Ol garyp adamy toprakdan çykarýar, mätäçleri çöpden çykarýar. Eý, Hökmürowan Reb, Saňa bil baglaýan adam bagtlydyr».
31 Ýusup fyrownyň hyzmatkärleri we emeldarlary bilen Müsür topragyny aýlandy. Olar oňa tutuş Müsür topragyny we patyşanyň ähli hazynalaryny görkezdiler.
32 Ýusup şol gün fyrownyň huzuryna gaýdyp geldi. Patyşa Ýusuba Müsür ýurdunda meýdanlar we üzümçilikler berdi. Patyşa Ýusuba üç müň talant kümüş we bir müň talant altyn, oniks daşlary, bdelliý we köp sowgatlar berdi.
33 Ertesi gün patyşa Müsür halkynyň hemmesine Ýusuba sadaka we sowgat getirmegi, patyşanyň buýrugyny bozanlaryň bolsa öldürilmelidigini buýurdy. Şeýdip, olar şäheriň köçesinde sežde edilýän ýer gurup, şol ýere geýimlerini ýazdylar. Ýusuba bir zat getirenler ony sežde edilýän ýere goýdular.
34 Müsür halkynyň hemmesi sežde edilýän ýere altyn gulakhalka, beýlekilerine bolsa ýüzükler we gulakhalkalar, altyn we kümüşden ýasalan dürli gap-gaçlar, oniks we bdelliý daşlary dakdy; her kim özünden bir zat berdi.
35 Ýusup bularyň hemmesini alyp, öz hazynalaryna goýdy. Patyşanyň ähli emeldarlary we begleri Ýusuby ýokary göterdiler we oňa köp sowgatlar berdiler, sebäbi patyşa ony öz ikinji wekili hökmünde saýlady.
36 Patyşa On şäheriniň ruhanysy Ahyramyň ogly Potiferany iberdi. Potifera onuň kiçi gyzy Osnatdan Ýusuba aýallyk berdi.
37 Gyz örän owadan, erkek tanamaýan boý gyzdy, Ýusup ony özüne aýal edinip aldy. Patyşa Ýusuba: «Men fyrown, senden başga hiç kim Müsür ýurdunda halkymy dolandyrmak üçin elini ýa-da aýagyny galdyryp bilmez» diýdi.
38 Ýusup fyrownyň huzurynda duranda otuz ýaşyndady. Ýusup patyşanyň huzuryndan çykyp, Müsürde patyşanyň ikinji wekili boldy.
39 Patyşa Ýusuba öýünde hyzmat etmek üçin ýüz hyzmatkär berdi, Ýusup hem köp hyzmatkär iberip satyn aldy we olar Ýusubyň öýünde galdylar.
40 Soňra Ýusup patyşanyň köşgüniň howlusynyň öňünde özi üçin patyşalaryň öýlerine meňzeş ajaýyp bir öý gurdy we öýde uly ybadathana gurdy, ol örän owadan görnüşde we öz ýaşaýşy üçin amatlydy; Ýusup öýüni üç ýyllap gurdy.
41 Ýusup özüne köp altyn we kümüşden örän owadan tagt ýasady, ony oniks we bdelliý daşlary bilen örtdi we onuň üstünde tutuş Müsür ýurdunyň we tutuş Müsür ýurduny suwarýan Müsür derýasynyň keşbini döretdi; Ýusup öýünde tagtynda howpsuz oturypdy we Reb Ýusubyň akyldarlygyny artdyrdy.
42 Müsüriň ähli ilaty, fyrownyň hyzmatkärleri we onuň emeldarlary Ýusuby örän gowy görýärdiler, sebäbi bu zat Rebden Ýusuba berildi.
43 Ýusubyň söweşýän goşuny bardy, olaryň sany kyrk müň alty ýüz adamdan ybaratdy, olar patyşa we Ýusuba duşmana garşy göreşmek üçin ýarag göterip bilýändi, patyşanyň emeldarlaryndan, hyzmatkärlerinden we Müsür ilatyndan başga-da, san-sajaksyzdy.
44 Ýusup batyr esgerlerine we ähli goşunyna galkanlar, naýzalar, kepkalar, sowutlar we sapan atmak üçin daşlar berdi.

50-nji BAP

1 Şol wagt Tarşyş halky Ysmaýyl ogullaryna garşy çykyp, olar bilen uruşdy. Tarşyş halky Ysmaýyl ogullaryny uzak wagtlap talady.
2 Şol günlerde Ysmaýylyň nesilleri azdy, şonuň üçin olar Tarşyşyň ogullaryndan üstün çykyp bilmediler we olara örän ezýet berildi.

3 Ysmaýyllaryň garrylary Müsür patyşasyna şeýle bir ýazgy iberdiler: «Tarşyş halkyna garşy söweşmek üçin bize kömek etmek üçin gullaryňyň serkerdelerini we goşunlaryny iber, sebäbi biz köp wagt bäri olary ýok edip gelýäris».
4 Fyrown Ýusuby onuň ýanyndaky güýçli esgerler we goşun bilen, şeýle hem patyşanyň öýündäki güýçli esgerleri bilen iberdi.
5 Olar Tarşyş halkyna garşy göreşmek üçin Ysmaýyl nesillerine kömek etmek üçin Hawila ýurduna gitdiler. Ysmaýyl nesilleri Tarşyş nesilleri bilen söweşdi. Ýusup Tarşyş halkyny ýeňdi we olaryň ähli ýurduny basyp aldy. Ysmaýyl nesilleri şu güne çenli şol ýerde ýaşaýarlar.
6 Tarşyş ýurdy basyp alnanda, ähli Tarşyşlylar gaçyp, öz doganlary Ýawanyň ogullarynyň serhedine geldiler. Ýusup bolsa ähli batyr esgerleri we goşuny bilen Müsüre gaýdyp geldi, olaryň hiç biri ýitmedi.
7 Ýusubyň Müsüre patyşalyk eden ikinji ýylynyň ikinji ýylynda, Ýusubyň aýdyşy ýaly, Reb ýedi ýyllap ýer ýüzünde bolçulyk berdi, çünki Reb şol günlerde ýedi ýyllap ýer ýüzüniň ähli hasylyny bereketledi we olar iýip-içip, doýdular.
8 Şol döwürde Ýusubyň garamagynda gözegçiler bardy. Olar gowy ýyllaryň ähli hasylyny ýygnap, her ýyl bugdaý ýygnap, Ýusubyň hazynalaryna goýýardylar.
9 Olar azyk ýygnaýan wagtlarynda, Ýusup olara bugdaýy we meýdan topragyndan getirip, onuň zaýalanmagynyň öňüni almagy tabşyrdy.
10 Ýusup bu ýyl hem şeýle etdi we deňiz çägesi ýaly bol hasyl ýygnady, sebäbi onuň gorlary örän köpdi we köplügi üçin sanap bolmajak derejede köpdi.
11 Müsüriň ähli ilaty ýedi ýyllyk bolçulykda dürli azyk önümlerini öz ammarlarynda köp ýygnadylar, ýöne olar Ýusubyň eden işini etmediler.
12 Ýusup bilen müsürlileriň ýedi ýyllyk bolçulyk döwründe ýygnan ähli azyklary ýedi ýyllyk açlyk üçin, tutuş ýurduň iýmiti üçin ýer üçin ätiýaçlyk hökmünde ýygnady.
13 Müsür ilaty açlyk döwründe iýmit hökmünde her kimiň öz ammaryny we gizlin ýerini däne bilen doldurdy.
14 Ýusup ýygnan ähli azyk önümlerini Müsüriň ähli şäherlerine goýdy, ammarlaryň hemmesini ýapyp, olaryň üstünden garawullar goýdy.
15 Ýusubyň aýaly, Potyperanyň gyzy Osnat oňa Manaşe we Efraýym atly iki ogul dogurdy. Ýusup ogul doglanda otuz dört ýaşyndady.
16 Oglanlar ulalyp, onuň ýollaryndan we görkezmelerinden gitdiler, atalarynyň öwreden ýolundan saga-da, çepden-de çykmadylar.
17 Reb ýigitler bilen boldy. Olar ulalyp, ähli akyldarlykda we hökümet işlerinde düşünje we başarnyk gazandylar. Patyşanyň ähli emeldarlary we Müsür ilatynyň beýik adamlary ýigitleri ýokary göterdiler we olar patyşanyň ogullarynyň arasynda terbiýelendiler.
18 Ýusubyň aýdyşy ýaly, ýurduň ähli ýerinde bolan ýedi ýyllyk bolçulyk gutardy we olaryň yzyndan ýedi ýyllyk açlyk geldi.
19 Müsür halkynyň hemmesi açlygyň Müsür ýurdunda başlandygyny görüp, açlyk olary basyp alandygy üçin, ähli Müsür halky öz däne ammarlaryny açdy.
20 Olar ammarlaryndaky ähli azyklaryň iýmäge ýaramsyz zyýanly we mör-möjekler bilen doludygyny gördüler. Bütin ýurt boýunça açlyk höküm sürdi. Müsüriň ähli ilaty gelip, fyrownyň öňünde agladylar, sebäbi açlyk olaryň başyna agyr düşüpdi.
21 Olar fyrowna: «Gullaryňa iýmit ber, näme üçin biz we çagalarymyz seniň gözüňiň alnynda açlykdan ölmeli?» diýdiler.
22 Fyrown olara şeýle jogap berdi: «Näme üçin maňa gygyrýarsyňyz? Ýusup ýedi ýyllap bolçulykda gallanyň açlyk ýyllary üçin toplanmalydygyny tabşyrmadymy? Näme üçin onuň sözüne gulak asmadyňyz?»
23 Müsür halky patyşa şeýle jogap berdi: «Janyňyzyň diriligine ant içýärin, jenap, gullaryň Ýusubyň tabşyranlarynyň hemmesini ýerine ýetirdiler, çünki gullaryň ýedi ýyllyk bolçulyk döwründe ekin meýdanlarynyň ähli hasylyny ýygnap, şu güne çenli ammarlara goýdular».
24 Gullaryňyň başynda açlyk höküm sürende, biz ammarlarymyzy açdyk we ähli önümlerimiz zyýankeşler bilen dolup, iýmäge ýaramly däldi.
25 Patyşa Müsür ilatynyň başyna gelen ähli wakalary eşidende, açlykdan gaty gorkdy we gaty gorkdy. Patyşa Müsür halkyna şeýle jogap berdi: «Bularyň hemmesi siziň başyňyza gelendigi üçin, Ýusubyň ýanyna baryň, ol size näme diýse, şony ediň, onuň tabşyryklaryny bozmaň».
26 Müsüriň ähli halky Ýusubyň ýanyna baryp: «Bize azyk ber, näme üçin biz seniň öňüňde açlykdan ölmeli?» diýdiler. Sebäbi biz seniň tabşyran ýedi ýylyň dowamynda hasylymyzy ýygnadyk we ony sakladyk, şeýle boldy.
27 Ýusup Müsür halkynyň ähli sözlerini we olaryň başyndan geçen wakalary eşidenden soň, ähli hasyl ammarlaryny açyp, olary Müsür halkyna satdy.
28 Açlyk tutuş ýurda ýaýrady, açlyk ähli ýurtlara ýaýrady, ýöne Müsür ýurdunda satylýan önümler bardy.
29 Müsüriň ähli ilaty açlyk olary basyp alansoň, ähli ekinleri zaýalanyp, Ýusup ony her gün Müsüriň ähli halkyna satyp, däne satyn almaga Ýusubyň ýanyna geldiler.
30 Kenanyň ähli ilaty, piliştliler, Iordan derýasynyň aňyrsyndaky ilat, gündogaryň halky we uzakdaky we ýakyn ýerleriň ähli şäherleri Müsürde galla bardygyny eşidip, açlyk olary basyp alandygy üçin, olaryň hemmesi galla satyn almak üçin Müsüre geldiler.
31 Ýusup galla ammarlaryny açyp, olaryň üstünden gözegçiler goýdy, olar bolsa her gün gelip-gidenleriň hemmesine satýardylar.
32 Ýusup doganlarynyň hem Müsüre galla satyn almaga geljekdigini bilýärdi, sebäbi açlyk bütin dünýäde höküm sürýärdi. Ýusup ähli halkyna muny Müsür ýurdunda yglan etmegi tabşyrdy we şeýle diýdi:
33 Patyşanyň, onuň orunbasarynyň we olaryň beýik adamlarynyň islegi şeýle: Müsürden däne satyn almak isleýän islendik adam öz hyzmatkärlerini Müsüre satyn almaga ibermez, diňe ogullaryny, şeýle hem Müsürden däne satyn alyp, dükanlardan gelip, ony ýurduň dürli künjeklerine satjak islendik müsürli ýa-da kananlyny iberse, ol öler, sebäbi hiç kim maşgalasyny eklemek üçin satyn almaz.
34 Iki ýa-da üç haýwany alyp barýan adam ölýär, sebäbi adam diňe öz haýwanyny alyp barýar.

35 Ýusup Müsüriň derwezelerine gözegçiler goýdy we olara şeýle tabşyryk berdi: «Däne satyn almaga gelenleriň hemmesiniň öz ady, atasynyň ady we kakasynyň ady ýazylýança, gündiz näme ýazylsa, agşam olaryň atlaryny maňa iberiň, şonda men olaryň atlaryny bilerin».
36 Ýusup Müsüriň ähli ýerine gözegçilik işgärlerini goýdy we olara bularyň hemmesini etmegi tabşyrdy.
37 Ýusup bularyň hemmesini etdi we doganlarynyň haçan Müsüre galla satyn almaga geljekdigini bilmek üçin şu kanunlary çykardy; Ýusubyň halky Ýusubyň tabşyran şu sözlerine we kanunlaryna laýyklykda, bu kanunlary Müsürde her gün yglan edýärdi.
38 Gündogar we günbatar ýurtlarynyň, şeýle hem dünýäniň ähli ýaşaýjylary Ýusubyň Müsürde kabul eden kanunlaryny we düzgünlerini eşitdiler. Ýeriň çetki künjekleriniň ýaşaýjylary gelip, her gün Müsürden galla satyn aldylar we soňra gidip başladylar.
39 Müsüriň ähli ýolbaşçylary Ýusubyň tabşyrygy ýaly etdiler. Müsüre galla satyn almaga gelenleriň hemmesiniň derwezebanlary öz atlaryny we atalarynyň atlaryny ýazyp, her gün agşam Ýusubyň öňüne getirip berdiler.

51-nji BAP

1 Soňra Ýakup Müsürde galla bardygyny eşidip, ogullaryny Müsüre galla satyn almaga çagyrdy, sebäbi olar hem açlykdan ejir çekýärdiler.
2 Men Müsürde galla bardygyny we dünýäniň ähli halkynyň ol ýere galla satyn almaga gidýändigini eşitdim. Indi näme üçin siz bütin dünýäniň öňünde özüňizi kanagatlandyrýarsyňyz? Siz hem Müsüre gidip, ol ýere gelýänleriň arasyndan bize biraz galla satyn alyň, şonda biz ölmeris.
3 Ýakubyň ogullary kakalarynyň sözüne gulak asyp, Müsüre gidip, ol ýere gelen beýleki adamlaryň arasynda galla satyn aldylar.
4 Kakalary Ýakup olara şeýle tabşyryk berdi: «Şähere gireniňizde, ýurduň ilaty sebäpli bir derwezeden girmäň.
5 Ýakubyň ogullary Müsüre gitdiler. Ýakubyň ogullary kakalarynyň tabşyranlarynyň hemmesini etdiler, ýöne Ýakup Benýamini ibermedi, sebäbi ol: «Agasy ýaly ýolda heläkçilige uçramagyndan gorkdy» diýip, Ýakubyň on ogly gitdi.
6 Ýakubyň ogullary ýolda barýarkalar, Ýusuba eden işlerine ökündiler we biri-biri bilen gürleşip: «Biz doganymyz Ýusubyň Müsüre gidendigini bilýäris, indi bolsa ony nirede bolsak-da gözläris, eger ony tapsak, hojaýynyndan töleg alarys, eger tapmasak, zor bilen öldürip, onuň üçin öleris» diýdiler.
7 Ýakubyň ogullary bu işe razy boldular we Ýusuby hojaýynynyň elinden halas etmek üçin onuň üçin güýçlendiler. Ýakubyň ogullary Müsüre gitdiler. Olar Müsüre golaýlanda biri-birinden aýryldylar we Müsüriň on derwezesinden geçdiler. Derwezebanlar şol gün olaryň atlaryny ýazyp, agşam Ýusuba getirdiler.
8 Ýusup şäheriň derwezebanlarynyň elinden atlary okady we doganlarynyň şäheriň on derwezesinden girendigini gördü. Şol wagt Ýusup muny Müsüriň ähli ýerinde yglan etmegi tabşyrdy:
9 Eý, ammar garawullary, çykyň, ähli däne ammarlaryny ýapyň we diňe birini açyk goýuň, gelenler ondan satyn alyp bilerler.
10 Şol wagt Ýusubyň ähli emeldarlary şeýle etdiler we ähli ammarlary ýapdylar, diňe birini açyk galdyrdylar.
11 Ýusup dükanyň başlygyna doganlarynyň ýazmaça atlaryny berip, oňa: «Kim saňa galla satyn almaga gelse, onuň adyny sora, şeýle atly adamlar seniň öňüňe gelse, olary tutup iber» diýdi. Olar şeýle hem etdiler.
12 Ýakubyň ogullary şähere gelenlerinde, özlerine bugdaý satyn almazdan öň Ýusuby gözlemek üçin şäherde birleşdiler.
13 Olar kemsidijileriň diwarlaryna baryp, Ýusuby üç günläp kemsidijileriň diwarlarynda gözlediler, sebäbi Ýusubyň kemsidijileriň diwarlarynda gelýändigine pikir etdiler, sebäbi Ýusup örän owadan we söýgüli adamdy. Ýakubyň ogullary Ýusuby üç günläp gözlediler, ýöne tapyp bilmediler.
14 Açyk ammaryň başlygy Ýusubyň beren atlaryny gözledi, ýöne tapmady.
15 Ol Ýusuba: «Üç gün geçdi, seniň maňa beren atlaryň gelmedi» diýip habar iberdi. Şeýdip, Ýusup tutuş Müsürde adamlary gözläp, olary Ýusubyň öňüne getirmek üçin hyzmatkärlerini iberdi.
16 Ýusubyň hyzmatkärleri Müsüre baryp, olary tapyp bilmediler. Goşen topragyna gitdiler, ýöne ol ýerde tapmadylar. Soňra Ramses şäherine baryp, olary tapyp bilmediler.
17 Ýusup doganlaryny gözlemek üçin on alty hyzmatkärini iberdi. Olar şäheriň dört künjegine ýaýradylar. Hyzmatkärleriň dördüsi kemçinleriň öýüne girdiler we ol ýerde on adamyň doganlaryny gözleýändigini gördüler.
18 Şol dört adam olary alyp, onuň huzuryna getirdiler we oňa ýere çenli tagzym etdiler. Ýusup öz ybadathanasynda tagtynda şazada lybaslaryny geýip oturypdy, kellesinde uly altyn täç bardy we ähli güýçli adamlar onuň töwereginde oturypdylar.
19 Ýakubyň ogullary Ýusuby gördüler. Onuň keşbi, owadanlygy we mertebesi gözlerine ajaýyp göründi we ýene-de oňa ýere çenli tagzym etdiler.
20 Ýusup doganlaryny görüp, olary tanady, ýöne olar ony tanamadylar, sebäbi Ýusup olaryň gözünde örän beýikdi, şonuň üçin olar ony tanamadylar.
21 Ýusup olara: «Nireden gelýärsiňiz?» diýip sorady. Olaryň hemmesi şeýle jogap berdiler: «Gullaryňyz Kengan ýurdundan galla satyn almaga geldiler, sebäbi açlyk bütin dünýäde höküm sürýär. Gullaryňyz Müsürde galla bardygyny eşidip, beýleki adamlaryň arasynda galla satyn almaga geldiler».
22 Ýusup olara şeýle jogap berdi: «Eger siz aýdyşyňyz ýaly satyn almaga gelen bolsaňyz, näme üçin şäheriň on derwezesinden giryärsiňiz? Diňe ýurdy gözden geçirmek üçin gelen bolmagyňyz mümkin.
23 Olar Ýusuba jogap berip: «Ýok, jenap, biz hakykatdanam dogry aýdýarys. Siziň guluňyz içaly däl, biz galla satyn almaga geldik, sebäbi siziň guluňyzyň hemmesi dogan, Kengan ýurdunda bir adamyň ogullary. Kakamyz bize: «Şähere geleniňizde, ýurduň ýaşaýjylary sebäpli bir derwezeden girmäň» diýip tabşyrdy.
24 Ýusup olara ýene-de şeýle jogap berdi: «Men size şeýle diýdim: siz ýurdy gözden geçirmäge geldiňiz, şonuň üçin

hemmäňiz şäheriň on derwezesinden geçdiňiz; ýurduň ýalaňaç ýerlerini görmäge geldiňiz».
25 Elbetde, galla satyn almaga gelen her bir adam öz ýoluna gidýär, siz bolsa ýurtda üç günläp bolarsyňyz, üç günläp galan kemsidijileriň diwarlarynda näme edýärsiňiz? Şpionlar hem şeýle edýärler.
26 Olar Ýusuba şeýle diýdiler: «Biz on iki dogan, atamyz Ýakubyň ogullary, Kengan ýurdunda, Yshagyň ogly, ýewreý Ybraýymyň ogly we iň kiçi oglumyz şu gün Kengan ýurdunda kakamyzyň ýanynda, biri ýok, sebäbi ol biziň aramyzdan ýitirim boldy we biz onuň şu ýerde bolmagynyň mümkindigini pikir etdik, şonuň üçin ony tutuş ýurt boýunça gözleýäris we ony gözlemek üçin hatda fahişeleriň öýlerine-de geldik».
27 Ýusup olara şeýle diýdi: «Ony bütin dünýäde gözlediňizmi? Ony gözlemek üçin diňe Müsür galdymy? Doganyňyz Müsürde bolsa-da, kemçinleriň öýünde näme etmeli? Siz: «Biz Ybraýymyň ogly Yshagyň ogullaryndandyrys, Ýakubyň ogullary kemçinleriň öýünde näme etmeli?»
28 Olar oňa şeýle diýdiler: «Ysmaýyllylaryň ony bizden ogurlandygyny eşitdik we bize ony Müsürde satandyklary aýdyldy. Siziň guluňyz, doganymyz, örän owadan we hormatly adam, şonuň üçin biz onuň hökman kemçinleriň öýünde boljakdygyny pikir etdik, şonuň üçin siziň guluňyz ony gözläp, töleg tölemek üçin şol ýere gitdik».
29 Ýusup olara şeýle jogap berdi: «Siz hakykatdanam ýalan sözläp, özleriňizi Ybraýymyň ogullary diýip atlandyrýarsyňyz. Fyrownyň diriligine and içýärin, siz içalysyňyz, şonuň üçin tanalmazlyk üçin kemçinleriň öýlerine geldiňiz».
30 Ýusup olara şeýle diýdi: «Eger indi ony tapsaňyz we onuň hojasy sizden köp pul talap etse, ony oňa berersiňizmi?» Olar: «Berler» diýdiler.
31 Ýigidiň olara şeýle diýdi: «Eger onuň hojasy ondan uly bahadan aýrylyşmaga razy bolmasa, siz oňa näme edersiňiz?» Olar oňa şeýle jogap berdiler: «Eger ol ony bize bermese, biz ony öldüreris we doganymyzy alyp gideris».
32 Ýusup olara şeýle diýdi: «Men size şeýle diýdim: siz içalysyňyz, sebäbi ýurduň ilatyny öldürmäge geldiňiz. Siziň iki doganyňyzyň gyz doganyňyz sebäpli Kengan ýurdunda Şekemiň ähli ilatyny öldürendigini eşitdik, indi bolsa siz doganyňyz sebäpli Müsürde hem şeýle etmäge gelýärsiňiz».
33 Diňe şundan soň men siziň hakyky adamlardygyňyzy bilerin; eger siz öz araňyzdan birini kakaňyzdan iň kiçi doganyňyzy alyp gelmek üçin iberip, ony şu ýere, meniň ýanyma getirseňiz, men siziň haklydygyňyzy bilerin.
34 Ýusup ýetmiş batyr esgerini çagyryp, olara: «Bu adamlary alyp, olary zyndanyň içine alyp geliň» diýdi.
35 Güýçlüler on adamy tutup, palatada sakladylar we olar üç günläp palatada galdylar.
36 Üçünji gün Ýusup olary palatadan çykaryp, şeýle diýdi: «Eger siz dogruçyl adamlar bolsaňyz, muny özüňiz üçin ediň, şonda diri galarsyňyz. Doganlaryňyzyň biri palatada saklanar, siz bolsa öýüňiz üçin galla alyp, Kengan topragyna gidersiňiz. Iň kiçi doganyňyzy alyp, ony şu ýere, meniň ýanyma getiriň, şonda men siziň dogruçyl adamlardygyňyzy bilerin».
37 Ýusup olardan çykyp, otaga girdi we aglap aglady, sebäbi olara gynandy. Ol ýüzüni ýuwup, ýene-de olaryň ýanyna geldi. Şimgony olaryň arasyndan alyp, ony baglamagy buýurdy, ýöne Şimgon muny etmek islemedi, sebäbi ol örän güýçli adamdy we olar ony baglap bilmeýärdiler.
38 Ýusup batyr ýigitlerini çagyrdy we ýetmiş batyr ýigit ellerinde gylyç bilen onuň öňüne geldi. Ýakubyň ogullary olardan gorkdular.
39 Ýusup olara: «Doganlary gelýänçä, bu adamy tussag ediň we zyndana salyň. Ýusubyň batyr ýigitleri howlukdylar we Şimgony daňmak üçin tutdular. Şimgon güýçli we elhenç gygyrdy we gykylyk uzakdan eşidildi» diýdi.
40 Ýusubyň ähli batyr ýigitleri gykylygyň sesinden gorkdular, ýüzleri ýere ýykyldylar we gaty gorkup gaçdylar.
41 Ýusubyň ýanyndaky ähli adamlar janlaryndan gaty gorkandyklary üçin gaçyp gitdiler. Ol ýerde diňe Ýusup bilen onuň ogly Manaşe galdy. Ýusubyň ogly Manaşe Şimgonyň güýjüni görüp, gaty gaharlandy.
42 Ýusubyň ogly Manaşe Şimgonyň ýanyna geldi. Manaşe Şimgonyň boýnunyň yzyna ýumruk bilen agyr urdy. Şimgonyň gahary ýatdy.
43 Manaşe Şimgony tutup, ony güýç bilen tutdy we daňyp, tussaghana saldy. Ýakubyň ähli ogullary ýigidiň işine haýran galdylar.
44 Şimgon doganlaryna şeýle diýdi: «Hiç biriňiz munuň müsürliniň urulmagydygyny aýtmaň, bu meniň kakamyň maşgalasynyň urulmagydyr».
45 Şondan soň Ýusup ammaryň gözegçisini çagyrmagy, olaryň haltalaryny göterip biljekleri ýaly däne bilen doldurmagy, her kimiň puluny haltasyna gaýtaryp bermegi we ýol üçin azyk bermegi buýurdy. Şeýdip, Ýusup olara şeýle etdi.
46 Ýusup olara şeýle tabşyryk berdi: «Size aýdanym ýaly, doganyňyzy getirmek baradaky buýrugymy bozmaň. Doganyňyzy şu ýere getireniňizde, siziň hakyky adamlardygyňyzy bilerin. Siz ýurt boýunça söwda edersiňiz, Men doganyňyzy size gaýtaryp bererin, siz bolsa parahatçylyk bilen kakaňyzyň ýanyna gaýdyp gelersiňiz».
47 Olaryň hemmesi jogap berip: «Hojaýynymyz näme diýse, şony ederis» diýdiler. Şeýdip, olar ýere çenli oňa tagzym etdiler.
48 Her kim öz gallasyny eşegine ýükläp, Kengan ýurduna, kakalarynyň ýanyna gitmek üçin gitdiler. Olar myhmanhana geldiler. Lewi eşegine iýmit bermek üçin çuwalyny ýazdy. Emma ol pulunyň agramy henizem çuwalynda durandygyny gördü.
49 Ol adam gaty gorkup, doganlaryna: «Pulum yzyna gaýtaryldy, ine, ol meniň haltamda. Adamlar gaty gorkup: «Hudaý bize näme etdi?» diýdiler.
50 Olar hemmesi: «Rebbiň ata-babalarymyza, Ybraýyma, Yshaga we Ýakuba beren rehimdarlygy nirede galdy? Reb bizi şu gün Müsür patyşasynyň eline berip, bize garşy hilegärlik etdi?» diýdiler.
51 Ýahuda olara şeýle diýdi: «Biz, hakykatdanam, öz tenimiz bolan doganymyzy satyp, Hudaýymyz Rebbiň öňünde günäkärdiris. Näme üçin siz: «Rebbiň ata-babalarymyza beren rehimi nirede?» diýýärsiňiz?
52 Ruben olara şeýle diýdi: «Men size: „Ogla garşy günä etmeň“ diýmedimmi? Hudaý ony bizden talap edýär. Siz

bolsa Rebbiň öňünde günä eden wagtyňyzda, nädip „Rebbiň ata-babalarymyza bolan rehimdarlygy nirede?“ diýmäge het edýärsiňiz?»
53 Olar şol ýerde gijäni geçirdiler. Ertir irden turup, eşeklerine bugdaý ýükläp, olary alyp gitdiler we Kengan ýurduna, kakalarynyň öýüne geldiler.
54 Ýakup maşgalasy bilen ogullaryny garşylamaga çykdy. Ýakup doganlary Şimgonuň olaryň ýanynda ýokdugyny görüp, ogullaryna: «Men görmeýän doganyňyz Şimgon nirede?» diýip sorady. Ogullary oňa Müsürde başlaryndan geçen ähli wakalary gürrüň berdiler.

52-NJI BAP

1 Olar öýlerine girip, her kim öz çuwalyny açdylar we her kimiň pul bukjasynyň şol ýerdedigini gördüler. Olar we kakalary gaty gorkdular.
2 Ýakup olara şeýle diýdi: «Maňa näme etdiňiz? Men doganyňyz Ýusuby siziň hal-ýagdaýyňyzy soramak üçin iberdim, siz bolsa maňa: «Ony ýabany haýwan iýdi» diýdiňiz.
3 Şimgon siziň bilen azyk satyn almaga gitdi, siz bolsa Müsür patyşasynyň ony zyndana salandygyny aýdýarsyňyz. Benýamini hem öldürmek üçin alyp gitmek isleýärsiňiz, Benýamin bilen onuň dogany Ýusubyň üçin meniň çal saçlarymy gynanç bilen gabra getirmek isleýärsiňiz.
4 Indi oglum siziň bilen gitmez, sebäbi onuň dogany öldi we ol ýalňyz galdy. Siziň barýan ýoluňyzda onuň başyna betbagtçylyk gelip biler, doganynyň başyna betbagtçylyk gelip biler.
5 Ruben kakasyna: «Eger ogluňyzy getirip, siziň öňüňizde goýmasam, iki oglumy öldürersiňiz» diýdi. Ýakup bolsa ogullaryna: «Bu ýerde galyň we Müsüre gitmäň, çünki oglum siziň bilen Müsüre gitmez we dogany ýaly ölmez» diýdi.
6 Ýahuda olara: «Düýje gutarýança, ondan saklanyň, ol bolsa: „Doganyňyzy öz we maşgalasynyň janyny açlykdan howp astyna salanda, ony öldüriň“ diýer» diýdi.
7 Şol günler açlyk tutuş ýurtda güýçli boldy. Ýer ýüzüniň ähli halky azyk satyn almak üçin Müsüre gitdiler, sebäbi açlyk olaryň arasynda güýçli boldy. Ýakubyň ogullary ekinleri gutarýança bir ýyl iki aý Kenganda galdylar.
8 Olar bugdaý hasylyny ýygnap bolandan soň, Ýakubyň ähli öý-içerisi açlykdan ejir çekdi. Ýakubyň ogullarynyň ähli çagalary ýygnanyp, Ýakuba golaýlaşdylar we onuň daşyny gurşap aldylar. Olar oňa: «Bize çörek ber, näme üçin biziň hemmämiz seniň huzuryňda açlykdan ölmeli?» diýdiler.
9 Ýakup oglunyň ogullarynyň sözlerini eşidip, aglap aglady, olara rehimi geldi. Ýakup ogullaryny çagyrdy we olar gelip, onuň öňünde oturdylar.
10 Ýakup olara şeýle diýdi: «Çagalaryňyzyň şu gün meniň üçin aglap: “Bize çörek beriň, ýöne hiç zat ýok” diýip aglaýandygyny görmediňizmi? Indi gaýdyp, bize biraz azyk satyn alyň».
11 Ýahuda kakasyna şeýle jogap berdi: «Eger doganymyzy biziň bilen iberseň, biz saňa galla satyn alyp gideris, eger ony ibermeseň, gitmeris, sebäbi Müsür patyşasy bize: «Doganyňyz siziň bilen gelmese, meniň ýüzümi görmersiňiz, sebäbi Müsür patyşasy güýçli we gudratly patyşa, eger doganymyzsyz onuň ýanyna barsak, biziň hemmämiz öldüriler» diýip tabşyrdy.
12 Sen bu patyşanyň örän güýçli we akyllydygyny, bütin dünýäde oňa deňeçer ýokdugyny bilmeýärsiňmi we eşitmeýärsiňmi? Ine, biz ýer ýüzüniň ähli patyşalaryny gördük we şol patyşa ýaly Müsür patyşasyny görmedik; ýer ýüzüniň ähli patyşalarynyň arasynda filistimlileriň patyşasy Abymelekden uly hiç kim ýok, ýöne Müsür patyşasy ondan uly we güýçli, Abymelek diňe onuň emeldarlarynyň biri bilen deňeşdirilip bilner.
13 Ata, sen onuň köşgüni, tagtyny we ähli hyzmatkärleriniň onuň öňünde duranyny görmediň; sen ol patyşanyň öz tagtynda, şa lybaslaryny geýip, başyna uly altyn täç geýip oturandygyny görmediň; sen Hudaýyň oňa beren hormatyny we şöhratyny görmediň, çünki bütin dünýäde oňa meňzeşi ýok.
14 Ata, Sen Hudaýyň onuň ýüregine beren paýhasyny, düşünjesini we bilimini görmediň, bize gepleýän wagty Onuň şirin sesini eşitmediň.
15 Ata, biz ony biziň atlarymyzy we başymyzdan geçenleriň hemmesini kim oňa mälim edendigini bilmeýäris, ýöne ol seniň hakyňdan: «Kakaň henizem dirimi, onuň ýagdaýy gowymy?» diýip sorady.
16 Sen Müsür hökümetiniň işlerini onuň hökümdary fyrowndan soramazdan dolandyrýandygyny görmediň; sen onuň ähli müsürlilere nähili gorky we gorku döredendigini görmediň.
17 Biz ondan gidenimizde, Müsüre amorlaryň beýleki şäherleri ýaly hereket etmek bilen haýbat atdyk we onuň biziň barada içaly hökmünde aýdan ähli sözlerine gaty gaharlandyk. Indi bolsa, biz ýene-de Onuň huzuryna gelenimizde, Onuň gorkusy biziň hemmämiziň üstümize düşer we hiç birimiz oňa kiçi ýa-da uly bir zat aýdyp bilmeris.
18 Indi kaka, oglany özümiz bilen iber, biz baryp, saňa iýmit satyn alarys we açlykdan ölmeris». Ýakup şeýle diýdi: «Näme üçin maňa şeýle erbetlik etdiň, patyşa seniň doganyň bardygyny aýtdyň? Maňa näme etdiň?»
19 Ýahuda kakasy Ýakuba: «Oglany maňa ber, biz Müsüre gidip, galla satyn alarys, soňra yzyna gaýdyp geleris. Eger oglan biziň bilen bolmasa, onda seniň günäňi hemişelik men boýnumda götererin» diýdi.
20 Sen biziň ähli çagalarymyzyň açlykdan aglaýandygyny, olary doýurmaga güýjüňiň ýetmeýändigini gördüňmi? Indi olara rehim et we doganymyzy biziň bilen iber, biz gideris.
21 Müsür patyşasy ogluňy alyp gider diýýän wagtyňyz, Rebbiň ata-babalarymyza bolan rehimdarlygy size nähili görkeziler? Rebden ant içýärin, men ony getirip, seniň huzuryňa goýýança ony terk etmerin. Emma Rebden biziň üçin doga et, ol bize rehimdarlyk etsin, bizi Müsür patyşasynyň we onuň adamlarynyň öňünde mähirli we mähirli kabul etsin. Eger biz gijikdirmedik bolsak, indi ogluň bilen ikinji gezek gaýdyp gelerdik».
22 Ýakup ogullaryna şeýle diýdi: «Men Rebbiň sizi halas edip, Müsür patyşasynyň we onuň ähli adamlarynyň öňünde size ýagşylyk etjekdigine ynanýaryn».
23 Indi tur, ol adamyň ýanyna bar we ýurtda gazanyp boljak zatlardan sowgat alyp, onuň huzuryna getir. Gudratygüýçli Hudaý size rehim edip, Benýamin bilen Şimgony doganlaryňyzy siziň bilen ibersin.

24 Şeýdip, ähli adamlar turup, doganlary Benýamin bilen ýurduň iň gowy zatlaryndan köp sowgat we iki esse köp kümüş aldylar.
25 Ýakup ogullaryna Benýamin barada berk tabşyryk berdi: «Gitjek ýoluňyzda ondan seresap boluň, ýolda-da, Müsürde-de ondan aýrylyşmaň».
26 Ýakup ogullarynyň ýanyndan turup, ellerini uzadyp, ogullary üçin Rebbe doga etdi: «Eý, gökleriň we ýeriň Hudaýy Reb, atamyz Ybraýym bilen eden ähtiňi ýadyňa sal, atam Yshak bilen eden ähtiňi ýadyňa sal, ogullaryma rehimlilik et we olary Müsür patyşasynyň eline berme; eý, Hudaý, rehimiň üçin şeýle et, ähli çagalarymy halas et we olary Müsüriň elinden halas et, olara iki doganyny iber».
27 Ýakubyň ogullarynyň ähli aýallary we olaryň çagalary gözlerini göge galdyryp, Rebbiň öňünde agladylar we ata-babalaryny Müsür patyşasynyň elinden halas etmegi üçin Oňa ýalbardylar.
28 Ýakup Müsür patyşasyna bir ýazgy ýazyp, ony Ýahudanyň we ogullarynyň eline Müsür patyşasy üçin berdi.
29 Hudaýyň hökümdary, ýewreý Ybraýymyň ogly, Yshagyň ogly guluň Ýakupdan güýçli we akylly patyşa, syrlary açýan Müsür patyşasyna salam!
30 Müsür patyşasy jenaplaryma mälim bolsun, Kengan ýurdunda açlyk örän güýçli boldy, şonuň üçin men ogullarymy bize iýmit hökmünde senden biraz azyk satyn almak üçin saňa iberdim.
31 Çünki ogullarym meni gurşap aldylar we men örän garry bolanymdan bäri gözlerim bilen görüp bilmeýärin, sebäbi ýaşymdan bäri gözlerim agyrlaşdy, şeýle hem öňümden ýitip giden oglum Ýusup üçin her gün aglaýaryn. Men ogullaryma Müsüre gelenlerinde şäheriň derwezelerinden girmezligi tabşyrdym, sebäbi ýurduň ýaşaýjylary köp.
32 Men olara oglum Ýusuby gözlemek üçin Müsüriň dürli künjeklerine gitmegi buýurdym, belki ony şol ýerden tapyp bilerler, olar şeýle hem etdiler, sen bolsa olary ýurduň içalylary hasapladyň.
33 Fyrownyň düýşüni ýorup, oňa dogruçyl sözländigiňi eşitmedikmi? Sen nädip öz akylyň bilen meniň ogullarymyň içalydygyny ýa-da içaly däldigini bilmeýärsiň?
34 Indi, eý, jenap patyşam, ogullaryma aýdanyň ýaly, men oglumy seniň öňüňden iberdim; ol doganlary bilen parahatçylykda meniň ýanyma gaýdyp gelýänçä, oňa göz aýlamagyňyzy haýyş edýärin.
35 Sen Hudaýymyzyň fyrown ejem Sarany alanda oňa näme edendigini, onuň üçin piliştlileriň patyşasy Abimeleke näme edendigini, şeýle hem atamyz Ybraýymyň Elamyň dokuz patyşasyna näme edendigini, ýanyndaky birnäçe adam bilen olaryň hemmesini nähili öldürendigini bilmeýärsiňmi ýa-da eşitmeýärsiňmi?
36 Şeýle hem, meniň iki oglum Şimgon bilen Lewi amorlaryň sekiz şäherine näme etdiler, olar öz gyz dogany Dina sebäpli olary nähili ýok etdiler?
37 Şeýle hem, olar doganlary Benýamin üçin özlerini Ýusubyň ölümi üçin teselli berdiler; eger olar onuň üçin bir halkyň özlerinden üstün çykýandygyny görenlerinde, oňa näme ederler?
38 Eý, Müsür patyşasy, Hudaýyň güýjüniň biziň bilendigini, Hudaýyň biziň dogalarymyzy eşidýändigini we bizi hemişe terk etmeýändigini bilmeýärsiňmi?
39 Ogullarym maňa seniň olara eden işleriň barada gürrüň berenlerinde, men seniň üçin Rebbe ýalbarmadym, sebäbi oglum Benýamin seniň öňüňe gelmezden öň, sen öz adamlaryň bilen bile heläk bolardyň. Emma oglum Şimgon seniň öýüňde bolansoň, belki sen oňa ýagşylyk edersiň diýip pikir etdim, şonuň üçin saňa şeýle etmedim.
40 Indi bolsa, oglum Benýamin ogullarym bilen seniň ýanyňa gelýär, oňa üns ber we oňa göz aýla, şonda Hudaý seniň we seniň patyşalygyňyň ähli ýerlerinde göz aýlar».
41 Ine, men saňa ýüregimdäki ähli zady aýtdym, ine, ogullarym doganlary bilen seniň ýanyňa gelýärler. Olaryň hatyrasyna bütin ýer ýüzüni barla we olary doganlary bilen parahatçylykda yzyna iber.
42 Ýakup ýazgyny Müsür patyşasyna bermek üçin ogullaryna Ýahudanyň gözegçiligine berdi.

53-nji BAP

1 Ýakubyň ogullary turup, Benýamini we ähli sowgatlary alyp, Müsüre gitdiler we Ýusubyň öňünde durdular.
2 Ýusup dogany Benýaminiň olaryň ýanyndadygyny görüp, olara salam berdi. Bu adamlar Ýusubyň öýüne geldiler.
3 Ýusup öýüniň gözegçisine doganlaryna iýmit bermegi tabşyrdy we olara şeýle hem etdi.
4 Günortan wagty Ýusup Benýamin bilen bilelikde adamlary ýanyna çagyrdy. Olar Ýusubyň öýüniň gözegçisine haltalarynda gaýtarylan kümüş barada gürrüň berdiler. Ýusup olara: «Size gowy bolar, gorkmaň» diýdi. Şeýdip, ol olaryň dogany Şimgony olaryň ýanyna getirdi.
5 Şimgon doganlaryna şeýle diýdi: «Müsürlileriň hökümdary maňa örän ýagşylyk etdi, gözüňiz bilen görşüňiz ýaly, meni tussag etmedi, çünki siz şäherden çykanyňyzda, ol meni azat etdi we öýünde maňa ýagşylyk etdi».
6 Ýahuda Benýaminiň elinden tutdy we olar Ýusubyň öňüne gelip, ýere çenli oňa tagzym etdiler.
7 Adamlar sowgatlary Ýusuba berdiler we hemmesi onuň öňünde oturdylar. Ýusup olara: «Siziň ýagdaýyňyz gowymy, çagalaryňyz gowymy, garry kakaňyz gowymy?» diýip sorady. Olar: «Gowy» diýdiler we Ýahuda Ýakubyň iberen ýazgysyny alyp, Ýusuba berdi.
8 Ýusup haty okap, kakasynyň ýazuwyny bildi we aglamak isledi, içki otaga girip, uly aglady we daşary çykdy.
9 Soňra ol başyny galdyryp, dogany Benýamini görüp: «Maňa aýdan doganyňyz şumy?» diýip sorady. Benýamin Ýusuba golaýlaşdy we Ýusup elini onuň kellesine goýup: «Oglum, Hudaý saňa merhemet etsin» diýdi.
10 Ýusup ejesiniň ogluny, doganyny görende, ýene-de aglamak isledi. Ol otaga girip, şol ýerde aglady, ýüzüni ýuwdy we daşary çykyp, aglamady we: «Nahar taýýarlaň» diýdi.
11 Ýusup içýän bir käsesini aldy. Ol kümüşden ýasalyp, oniks we bdelliý bilen owadan bezelendi. Ýusup doganlary bilen naharlanmak üçin oturanlarynda, olaryň gözüniň öňünde käse urup, içdi.
12 Ýusup adamlara şeýle diýdi: «Men şu käseden bilýärin, ilkinji doglan Rubeniň, Şimgonyň, Lewiniň, Ýahudanyň, Ysakaryň we Zebulunyň bir eneden doglan çagalary, doglan wagtyňyzda iýiň.
13 Beýlekileri hem dogluşlaryna görä tertipledi we şeýle diýdi: «Men seniň iň kiçi doganyňyň doganynyň

ýokdugyny bilýärin, meniň hem onuň ýaly doganym ýok, şonuň üçin ol meniň bilen naharlanmak üçin oturar».
14 Benýamin Ýusubyň öňüne çykyp, tagta oturdy. Adamlar Ýusubyň işlerini görüp, haýran galdylar. Şol wagt olar Ýusubyň ýanynda iýip-içdiler, soňra ol olara sowgatlar berdi. Ýusup Benýamina bir sowgat berdi, Manaşe bilen Efraýym kakalarynyň işlerini görüp, oňa hem sowgat berdiler, Osnat oňa bir sowgat berdi we olar Benýaminiň elinde bäş sowgat boldy.
15 Ýusup olara içmek üçin şerap getirdi, ýöne olar içmek islemediler. Olar: «Ýusup ölen gününden bäri biz şerap içmedik, hiç hili tagamly nahar iýmedik» diýdiler.
16 Ýusup olara ant içdi we olary berk gysdy. Şol gün olar onuň bilen köp içdiler. Soňra Ýusup dogany Benýamin bilen gürleşmek üçin oňa ýüzlendi. Benýamin henizem Ýusubyň öňünde tagtda oturypdy.
17 Ýusup oňa: «Sen hiç hili çaga dogurdyňmy?» diýip sorady. Ol: «Guluňyň on ogly bar, olaryň atlary: Bela, Beker, Aşbal, Gera, Nagaman, Ahi, Roş, Mupim, Çupim we Ord. Men olaryň atlaryny görmedik doganymyň adyny goýdum.
18 Soňra ol olara Ýusubyň ähli döwürleri bilýän ýyldyzlaryň kartasyny getirmegi tabşyrdy. Ýusup Benýamina: «Men ýewreýleriň ähli akyldarlygy bilýändigini eşitdim, sen munuň barada bir zat bilýärsiňmi?» diýdi.
19 Benýamin: «Guluň kakamyň maňa öwreden ähli akyldarlygyny bilýär» diýdi. Ýusup Benýamina: «Indi şu gurala seredip we doganyňyz Ýusubyň Müsürde niredediginі biliň, ol Müsüre gitdi diýdiňiz».
20 Benýamin gökdäki ýyldyzlaryň kartasy bolan şol guraly görüp, akylly bolup, doganynyň niredediginі bilmek üçin oňa seretdi. Benýamin tutuş Müsür ýurduny dört bölege böldi we onuň öňündäki tagtda oturanyň dogany Ýusubdygyny gördü. Benýamin haýran galdy. Ýusup dogany Benýaminiň şeýle haýran galandygyny görüp, Benýaminden: «Näme gördüň we näme üçin haýran galdyň?» diýip sorady.
21 Benýamin Ýusuba şeýle diýdi: «Men agam Ýusubyň şu ýerde, meniň bilen tagtda oturandygyny görýärin. Ýusup oňa: «Men seniň aganyň Ýusup, bu barada doganlaryňa aýtma. Olar gidenlerinde, men seni olaryň bilen ibererin, olary şähere gaýtaryp getirmegi buýuraryn we seni olaryň ýanyndan alyp giderin» diýdi.
22 Eger olar janlaryny gurban edip, seniň üçin söweşseler, onda Men olaryň maňa eden işleri üçin toba edendigini bilerin we Men olara Özümi aýan ederin. Eger Men seni alyp gidenimde, olar seni terk etseler, onda sen meniň ýanymda galarsyňyz, Men olar bilen jedelleşerin, olar giderler we Men olara mälim bolmazyn.
23 Şol wagt Ýusup öz emeldaryna olaryň haltalaryny azyk bilen doldurmagy, her kimiň puluny öz haltasyna salmagy, käsesini Benýaminiň haltasyna salmagy we olara ýol üçin azyk bermegi buýurdy, olar hem şeýle etdiler.
24 Ertesi gün olar irden turup, eşeklerine bugdaý ýükläp, Benýamin bilen bilelikde doganlary Benýamin bilen Kengan ýurduna gitdiler.
25 Olar Müsürden uzaklaşmankalar, Ýusup öýüniň başlygyna: «Tur, bu adamlary Müsürden uzaklaşmazlary üçin yzarla we olara: Näme üçin siz meniň hojaýynymyň käsesini ogurladyňyz?» diýip tabşyrdy.
26 Ýusubyň hyzmatkäri turup, olara ýetdi we Ýusubyň ähli sözlerini gürrüň berdi. Olar muny eşidende gaty gaharlanyp: «Hojaýynyňyzyň käsesi kimde bolsa, şol öler, biz hem gul bolarys» diýdiler.
27 Olar howlukdylar we her biri öz haltasyny eşeklerinden düşürdiler. Olar haltalarynyň içine seretdiler, käse Benýaminiň haltasyndan tapyldy. Hemmeler eşiklerini ýyrtyp, şähere gaýdyp geldiler. Benýamini ýolda urdular, şähere girýänçä ony urdular we Ýusubyň öňünde durdular.
28 Ýahudanyň gahary gelip: «Bu adam meni şu gün Müsüri ýok etmek üçin yzyna getirdi» diýdi.
29 Adamlar Ýusubyň öýüne gelip, Ýusuby öz tagtynda oturanyny we ähli batyr adamlary onuň sagynda we çepinde durandygyny gördüler.
30 Ýusup olara şeýle diýdi: «Siz näme üçin meniň kümüş käsämi alyp gitdiňiz? Emma men siziň doganyňyzyň ýurduň haýsy ýerindediginі bilmek üçin meniň käsämi alandygyňyzy bilýärin».
31 Ýahuda şeýle diýdi: «Jenabymyza näme diýeris, näme diýeris we özümizi nädip aklaýarys? Hudaý şu gün Seniň ähli gullaryňyň günäsini tapdy, şonuň üçin ol şu gün biziň başymyza şeýle etdi».
32 Ýusup turup, Benýamini tutup, doganlarynyň arasyndan zorluk bilen tutdy. Ol öýe gelip, gapyny olaryň öňünde gulplady. Ýusup öýüniň başlygyna: «Patyşa şeýle diýýär: Ataňyzyň ýanyna sag-aman baryň, ine, men elinden käse tapylan adamy aldym» diýmegi tabşyrdy.

54-nji BAP

1 Ýahuda Ýusubyň olar bilen edýän işlerini görende, Ýahuda onuň ýanyna baryp, gapyny döwüp açdy we doganlary bilen Ýusubyň öňüne geldi.
2 Ýahuda Ýusuba: «Jenabym, guluňyň seniň bilen bir söz aýtmagyny haýyş edýärin, bu meniň üçin agyr görünmesin?» diýdi. Ýusup oňa: «Aýt» diýdi.
3 Ýahuda Ýusubyň öňünde gepledi, doganlary bolsa olaryň öňünde durdylar. Ýahuda Ýusuba şeýle diýdi: «Biz ilkinji gezek azyk satyn almak üçin jenaplarymyzyň ýanyna gelenimizde, sen bizi ýurduň içalylary hasapladyň we biz Benýamini seniň öňüňe getirdik, sen bolsa şu güne çenli biziň bilen gülüşýärsiň».
4 Indi patyşa meniň sözlerimi eşitsin we doganymyzy ibersin, ol biziň bilen kakamyzyň ýanyna gitsin, ýogsam seniň janyň şu gün Müsüriň ähli ilaty bilen birlikde ýok bolar».
5 Meniň iki doganym, Şimgon bilen Lewiniň, uýamyz Dina sebäpli Şekem şäherine we amorlaryň ýedi şäherine näme edendiklerini, şeýle hem doganlary Benýaminiň hatyrasyna näme etjekdiklerini bilmeýärsiňmi?
6 Eger sen doganymyzy ibermek islemeýän bolsaň, men ikisinden hem uly we güýçli bolan güýjüm bilen şu gün seniň we ýurduňyň üstüne hüjüm edýärin.
7 Bizi saýlan Hudaýymyz fyrowna näme edendigini eşitmediňmi? Atamyzdan alan enemiz Sara üçin fyrowna näme edendigini eşitmediňmi? Ol ony we onuň maşgalasyny agyr betbagçylyklara uçratdy. Müsürliler şu güne çenli bu täsinligi biri-birine gürrüň berýärler. Hudaýymyz Benýamin üçin saňa hem şeýle edermi? Sen ony şu gün atasyndan aldyň we şu gün öz ýurduňda biziň başymyza ýagdyrýan ýamanlyklaryň üçin. Çünki

Hudaýymyz atamyz Ybraýym bilen baglaşan ähtini ýada salyp, seniň başyňa betbagtçylyk getirer, sebäbi sen şu gün atamyzyň janyny gynandyrdyň.
8 Indi şu gün size aýdan sözlerimi diňläň we doganymyzy iberiň, ol gitsin, ýogsam siz we ýurduňyzdaky halk gylyçdan ölersiňiz, sebäbi siz meni ýeňip bilmersiňiz.
9 Ýusup Ýahuda şeýle jogap berdi: «Näme üçin sen agzyňy giňden açdyň we näme üçin biziň bilen öwünip, "Güýç seniň bilen" diýýärsiň? Fyrownyň diriligine and içýärin, eger men ähli batyr esgerlerime seniň bilen söweşmegi tabşyrsam, sen we bu doganlaryň hökman batgalyga batarsyňyz».
10 Ýahuda Ýusuba şeýle diýdi: «Sen we seniň halkyň Menden gorkmaly. Rebden ant içýärin, eger men gylyjymy bir gezek çykarsam, şu gün tutuş Müsüri ýok edýänçäm, ony gynyndan çykarmaryn. Senden başlap, seniň hojaýynyň fyrown bilen gutararyn».
11 Ýusup oňa şeýle jogap berdi: «Elbetde, güýç diňe seniňki däl; men senden has güýçli we güýçli; eger sen gylyjyňy çykarsaň, ony seniň we ähli doganlaryňyň boýnuna salaryn».
12 Ýahuda oňa: «Eger men şu gün saňa garşy agzymy açsam, seni ýok edip, ýer ýüzünden ýok edip, patyşalygyňdan ýok ederin» diýdi. Ýusup oňa: «Eger agzyňy açsaň, agzyňy daş bilen ýapmaga güýjüm we güýjüm ýeter, sen bir söz aýdyp bilmeýänçäň; öňümizde näçe daş bar, gör, men bir daş alyp, agzyňa sokup, eňegiňi döwüp bilerin» diýdi.
13 Ýahuda: «Hudaý şaýat bolsun, biz heniz seniň bilen söweşmek islemedik, diňe doganymyzy bize ber, biz seniň ýanyňdan gideris» diýdi. Ýusup bolsa: «Fyrownyň diriligine and içýärin, eger Kenganyň ähli patyşalary seniň bilen birleşseler, ony meniň elimden almarsyň» diýdi.
14 Indi kakaňyň ýanyna bar, doganyň maňa gul bolar, sebäbi ol patyşanyň öýüni talady. Ýahuda: «Saňa ýa-da patyşanyň häsiýetine näme? Patyşa öýünden ýurduň dürli kümşüni we altynyny sowgat ýa-da çykdajy hökmünde iberýär, sen bolsa doganymyzyň torbasyna goýan käseň barada gürrüň edip, ony senden ogurlandygyny aýdýarsyňmy?» diýdi.
15 Hudaý biziň doganymyz Benýaminiň ýa-da Ybraýymyň neslinden bolanlaryň senden ýa-da başga birinden, patyşadan, şazadadan ýa-da başga bir adamdan ogurlamak üçin şeýle etmegini saklasyn.
16 Indi bolsa, tutuş dünýä seniň: "Müsür patyşasy kiçijik kümüş üçin bu adamlar bilen dawalaşyp, olary aýyplap, doganlaryny gul etdi" diýen sözleriňi eşitmesin diýip, bu aýyplamany bes et.
17 Ýusup şeýle jogap berdi: «Bu käseni özüňe alyň-da, meniň ýanyma git, doganyňy gul hökmünde goýuň, çünki ogrynyň gul bolmagy hökümdir».
18 Ýahuda şeýle diýdi: «Näme üçin sen biziň doganymyzy taşlap, öz käseňi almaga utanmaýarsyň? Eger sen bize käseňi ýa-da ondan müň esse köp berseň, biz doganymyzy hiç kimiň elindäki kümüş üçin taşlamarys, onuň üçin ölmeris».
19 Ýusup şeýle jogap berdi: «Näme üçin doganyňy taşlap, ony şu güne çenli ýigrimi kümüş teňňä satdyň? Onda näme üçin doganyňa şeýle etmeýärsiň?»
20 Ýahuda şeýle diýdi: «Reb meniň bilen seniň aramyzda şaýatdyr, biz seniň söweşleriňi islemeýäris; indi doganymyzy bize ber, biz seniň bilen dawalaşman gideris».
21 Ýusup şeýle jogap berdi: «Eger ýurduň ähli patyşalary ýygnansalar, olar siziň doganyňyzy meniň elimden alyp bilmezler». Ýahuda bolsa: «Agamyzyň biziň bilen gelmeýändigini we onuň üçin gynanýandygyny görüp, kakamyza näme diýeris?» diýdi.
22 Ýusup şeýle jogap berdi: «Kakaňa: 'Arap çelekden düşdi' diýip aýtmaly.
23 Ýahuda şeýle diýdi: «Sen hakykatdanam patyşasyň, näme üçin bu zatlary aýdyp, ýalňyş höküm çykarýarsyň? Seniň ýaly patyşanyň halyna waý!»
24 Ýusup şeýle jogap berdi: «Doganyňyz Ýusup hakda aýdan sözümde ýalan höküm ýok, çünki siz ony midýanlylara ýigrimi kümüş teňňä satdyňyz, emma kakaňyza muny inkär edip: «Ony bir ýaman haýwan iýdi, Ýusup bölek-bölek boldy» diýdiňiz.
25 Ýahuda: «Ine, Samyň ody meniň ýüregimde ýanýar, indi men siziň ähli ýeriňizi ot bilen ýakaryn» diýdi. Ýusup jogap berip: «Ogullaryňyzy öldüren gelnejeňiz Tamar Şekemiň odyny öçürdi» diýdi.
26 Ýahuda: «Eger men tenimden bir tüýi hem aýyrsam, bütin Müsüri onuň gany bilen dolduraryn» diýdi.
27 Ýusup şeýle jogap berdi: «Siziň adatyňyz şeýle: satan doganyňyza eden işiňiz şeýle, onuň köýnegini gana batyryp, kakaňyza getirdiňiz, şonda ol: «Meni bir ýaman haýwan iýdi, ine, onuň gany» diýerdi.
28 Ýahuda muny eşidende gaty gaharlandy we içinden gazap ýandy. Şol ýerde onuň öňünde agramy dört ýüz şekel töweregi bolan bir daş bardy. Ýahudanyň gahary geldi we ol daşy bir eli bilen alyp, göge zyňdy we çep eli bilen tutdy.
29 Soňra ol daşy aýaklarynyň aşagyna goýdy we ähli güýji bilen onuň üstünde oturdy, şonda daş Ýahudanyň güýji bilen tozana öwrüldi.
30 Ýusup Ýahudanyň eden işini görüp, gaty gorkdy, ýöne ogly Manassa tabşyryk berdi we Ýahudanyň eden işi ýaly başga bir daş bilen hem etdi. Ýahuda doganlaryna şeýle diýdi: «Hiç biriňiz: "Bu adam müsürli, ýöne muny edip, ol biziň kakamyzyň neslindendir" diýmesin.
31 Ýusup şeýle diýdi: «Kuwwat diňe saňa berilmedi, biz hem güýçli adamlar, näme üçin sen biziň hemmämize öwünýärsiň?» Ýahuda Ýusuba: «Doganymyzy iber, şu gün ýurduňy weýran etme» diýdi.
32 Ýusup olara şeýle jogap berdi: «Gidiň-de, kakaňyza aýdyň, doganyňyz Ýusup barada aýdanyňyz ýaly, ony bir ýaman haýwan iýdi».
33 Ýahuda dogany Naftaly bilen gepleşip, oňa: «Git, Müsüriň ähli köçelerini sanap çyk we maňa habar ber» diýdi. Şimgon oňa: «Bu zat seniň üçin kynçylyk döretmesin. Indi men dagyň üstüne çykyp, dagdan bir uly daş alyp, Müsürdäki her bir adamyň üstüne zyňaryn we onuň içinde ýaşaýanlaryň hemmesini öldürerin» diýdi.
34 Ýusup doganlarynyň aýdan bu sözleriniň hemmesini eşitdi, ýöne olar Ýusubyň olary düşünýändigini bilmediler, sebäbi olar onuň ýewreý dilinde geplemeýändigini pikir etdiler.
35 Ýusup doganlarynyň Müsüri ýok etjek diýen sözlerinden gaty gorkdy we ogly Manaşe şeýle tabşyryk berdi: «Indi git, Müsüriň ähli ilatyny we ähli batyr adamlary meniň ýanyma ýygna, olary atly, pyýada we dürli

saz gurallary bilen meniň ýanyma getir». Manaşe gidip, şeýle etdi.
36 Naftaly Ýahudanyň tabşyrygy ýaly gitdi, sebäbi Naftaly çalt aýakly marallaryň biri ýaly ýeňildi we ol bugdaý sünbülleriniň üstüne basyp ýöräp, olaryň aşagyna degmeýärdi.
37 Ol gidip, Müsüriň ähli köçelerini sanap, olaryň on ikidigini gördü we howlukmaçlyk bilen gelip, Ýahuda habar berdi. Ýahuda doganlaryna: «Her biriňiz gylyjyňyzy biline dakynyň, Müsüriň üstünden geçip, olaryň hemmesini öldüreris we biriniň hem galanyny galdyrmaň» diýdi.
38 Ýahuda şeýle diýdi: «Men güýjüm bilen üç köçeni weýran ederin, siz bolsa bir köçe weýran edersiňiz». Ýahuda bu sözleri aýdyp duranda, Müsüriň ilaty we ähli güýçli esgerler dürli saz gurallary we batly gygyryşlar bilen olara tarap geldiler.
39 Olaryň sany bäş ýüz atly, on müň pyýada, şeýle hem diňe elleri we güýji bilen gylyçsyz we naýzasyz söweşip bilýän dört ýüz adamdan ybaratdy.
40 Ähli güýçli esgerler güýçli tupandan we gygyryşdan gelip, Ýakubyň ogullaryny gurşap aldylar we olary gorkuzdylar, olaryň gygyryşyndan ýer titredi.
41 Ýakubyň ogullary bu goşuny görenlerinde, janlaryndan gaty gorkdular, Ýusup bolsa Ýakubyň ogullaryny gorkuzyp, rahatlandyrmak üçin şeýle etdi.
42 Ýahuda öz doganlarynyň käbiriniň gorkup duranyny görüp, olara: «Hudaýyň merhemeti biziň bilen bolsa, näme üçin gorkýarsyňyz?» diýdi. Ýahuda Müsür halkynyň Ýusubyň buýrugy bilen olary gurşap alandygyny görende, diňe Ýusup olara: «Olaryň hiç birine degmäň» diýip tabşyrdy.
43 Ýahuda howlukdy-da, gylyjyny çykardy we batly we ajy gygyrdy. Ol gylyjy bilen urdy-da, ýere zyňyldy we ähli adamlara garşy gygyrmagyny dowam etdirdi.
44 Ol şeýle edende, Reb Ýahudanyň we onuň doganlarynyň arasynda batyr ýigitleriň we olaryň töweregindäki ähli halkyň üstünden gorku döretdi.
45 Olaryň hemmesi gykylygyň sesinden gaçdylar, gorkup, biri-biriniň üstüne ýykyldylar, köpüsi ýykylyp öldi, olaryň hemmesi Ýahudadan, onuň doganlaryndan we Ýusubdan gaçdylar.
46 Olar gaçyp barýarkalar, Ýahuda we onuň doganlary olary fyrownyň öýüne çenli yzarladylar we olaryň hemmesi gaçyp gutuldylar. Ýahuda ýene-de Ýusubyň öňünde oturdy we oňa arslan ýaly arlap, uly we güýçli gygyrdy.
47 Gykylyk uzakdan eşidildi, Sukkodyň ähli ýaşaýjylary ony eşitdiler. Bütin Müsür gykylykdan titredi. Müsüriň we Goşen topragynyň diwarlary ýeriň titremeginden ýykyldy. Fyrown hem tagtyndan ýere ýykyldy. Müsüriň we Goşeniň ähli göwreli aýallary titremäniň sesini eşidip, gaty gorkdular.
48 Fyrown: «Müsür ýurdunda şu gün näme boldy?» diýip habar iberdi. Olar gelip, ähli zady başyndan ahyryna çenli oňa gürrüň berdiler. Fyrown gorkup, haýran galdy we gaty gorkdy.
49 Bularyň hemmesini eşidende, ol gorkudan hasam beterleşdi we Ýusuba şeýle diýdi: «Sen ýewreýleri tutuş Müsüri ýok etmek üçin maňa getirdiň; sen bu ogry gul bilen näme etjek? Ony goýber, doganlary bilen gitsin, biz, sen we tutuş Müsür olaryň ýamanlygyndan heläk bolmasyn».
50 Eger muny etmek islemeýän bolsaň, ähli gymmatly zatlarymy taşla we isleseň, olaryň ýurduna git, sebäbi olar şu gün tutuş ýurdumy weýran ederler we ähli halkymy öldürerler; hatda Müsüriň ähli aýallary hem gygyryp, göwreli galdylar; diňe gygyryp we gepleşip näme edendiklerine seredip, mundan başga-da, eger olar gylyç bilen söweşseler, ýurdy weýran ederler; indi isleýän zadyňy saýla, meni ýa-da ýewreýleri, Müsüri ýa-da ýewreýleriň ýurduny.
51 Olar gelip, fyrownyň özi barada aýdan ähli sözlerini Ýusuba aýtdylar. Ýusup fyrownyň we Ýahudanyň sözlerinden gaty gorkdy, onuň doganlary bolsa henizem gahar-gazap bilen Ýusubyň öňünde durdylar. Ýakubyň ähli ogullary deňiziň we onuň tolkunlarynyň güwwüldesi ýaly Ýusuba gygyrdylar.
52 Ýusup doganlaryndan we fyrowndan gaty gorkýardy, şonuň üçin Ýusup doganlaryna özüni görkezmek üçin bahana gözleýärdi, sebäbi olar bütin Müsüri ýok etmezler.
53 Ýusup ogly Manaşeni tabşyrdy, Manaşe Ýahudanyň ýanyna baryp, elini onuň egnine goýdy we Ýahudanyň gahary ýatdy.
54 Ýahuda doganlaryna şeýle diýdi: «Hiç kim muny müsürli ýaşyň işi diýmesin, sebäbi bu meniň kakamyň maşgalasynyň işi».
55 Ýusup Ýahudanyň gaharynyň ýatandygyny görüp we bilip, ýumşak dilde Ýahuda bilen gürleşmek üçin ýakynlaşdy.
56 Ýusup Ýahuda şeýle diýdi: «Sen hakykaty aýdýarsyň we şu gün güýjüň baradaky sözleriňi tassykladyň, seni söýýän Hudaýyň seniň abadançylygyňy artdyrsyn, ýöne maňa dogrusyny aýt, näme üçin ähli doganlaryňyň arasyndan oglan üçin meniň bilen jedelleşýärsiň, olaryň hiç biri maňa ol barada bir söz hem aýtmady».
57 Ýahuda Ýusuba şeýle jogap berdi: «Sen meniň oglanyň kakasyna kepil bolandygymy we 'Eger ony onuň ýanyna getirmesem, onuň günäsini ebedilik çekjekdigimi' aýdandygymy bilmeli.
58 Şonuň üçin ähli doganlarymyň arasyndan saňa ýüzlendim, sebäbi seniň onuň seniň bilen gitmegine rugsat bermek islemeýändigiňi gördüm; indi seniň onuň bilen gitmegine ibermegiň üçin seniň huzuryňda merhemet taparyn we ine, men onuň ornuna galyp, seniň isleýän zadyňda saňa hyzmat ederin, sebäbi meni nirä iberseň, men saňa uly höwes bilen hyzmat ederin.
59 Meni indi saňa garşy çykan güýçli bir patyşanyň ýanyna iber, şonda sen oňa we onuň ýurduna näme etjekdigimi bilersiň; onuň atly we pyýada goşuny ýa-da örän güýçli halky bolsa-da, men olaryň hemmesini öldürip, patyşanyň kellesini seniň öňüňe getirerin.
60 Atamyz Ybraýymyň öz hyzmatkäri Eliýezer bilen bilelikde Elamyň ähli patyşalaryny bir gijede goşunlary bilen gyrandygyny, olaryň hiç birini galdyrmadygyny bilmeýärsiňizmi ýa-da eşitmeýärsiňizmi? Şol günden bäri kakamyzyň güýji bize we nesillerimize ebedi miras hökmünde berildi.
61 Ýusup şeýle jogap berdi: «Sen hakykaty aýdýarsyň, ýöne diliňde ýalan ýok, sebäbi bize ýewreýleriň güýç-kuwwatynyň bardygy we olaryň Hudaýy Rebbiň olardan köp hoşaldygy aýdyldy, onda olaryň öňünde kim durup biler?»

62 Ýöne, şu şert bilen, eger siz onuň ejesiniň ogly bolan doganyny meniň ýanyma getirseňiz, men siziň doganyňyzy ibererin. Siz onuň siziň terkiňizden Müsüre gitdigini aýtdyňyz. Siz onuň doganyny meniň ýanyma getireniňizde, men ony onuň ýerine alarys, sebäbi siziň hiç biriňiz kakaňyzyň öňünde oňa kepil bolmadyňyz. Ol meniň ýanyma gelende, men siziň bilen siziň üçin kepil bolan doganyny ibererin.
63 Ýusup bu sözleri aýdanda, Ýahudanyň gahary geldi we onuň gözlerinden gan damjalady. Ol doganlaryna: «Bu adam nädip şu gün öz we tutuş Müsüriň heläkçiligini isleýär?» diýdi.
64 Şimgon Ýusuba şeýle jogap berdi: «Biz saňa ilki bilen onuň niredeligini, öli ýa-da diridigini bilmeýändigimizi aýtmadykmy? Jenabym näme üçin şeýle diýýär?»
65 Ýusup Ýahudanyň ýüzüni görüp, oňa: «Bu doganyň ýerine beýleki doganyňy meniň ýanyma getir» diýende, gaharynyň ýanyp başlandygyny gördü.
66 Ýusup doganlaryna şeýle diýdi: «Dogry, siz doganyňyzyň ölendigini ýa-da ýitirilendigini aýtdyňyz. Indi men ony şu gün çagyryp, ol siziň öňüňize gelse, doganynyň ýerine ony maňa berersiňizmi?»
67 Ýusup söze başlady we gygyryp: «Ýusup, Ýusup, şu gün meniň öňüme gel, doganlaryňa görün we olaryň öňünde otur!» diýdi.
68 Ýusup bu sözleri olaryň öňünde aýdanda, olar Ýusubyň olaryň öňüne nireden gelýändigini görmek üçin her biri başgaça seretdi.
69 Ýusup olaryň ähli işlerini synlap, olara şeýle diýdi: «Näme üçin siz ol ýere-bu ýere seredýärsiňiz? Men siziň Müsüre satan Ýusubyňyz, şonuň üçin meni satandygyňyza gynanmaň, çünki açlyk döwründe Hudaý meni sizden öň goldaw hökmünde iberdi».
70 Doganlary Ýusubyň sözlerini eşidende, ondan gorkdular, Ýahuda bolsa ondan örän gorkdy.
71 Benýamin Ýusubyň sözlerini eşidende, öýüň içki böleginde olaryň öňünde durdy. Benýamin dogany Ýusubyň ýanyna ylgap bardy we ony gujaklap, boýnuna gujaklady we aglaşdylar.
72 Ýusubyň doganlary Benýaminiň onuň doganynyň boýnuna gujaklap, onuň bilen aglandygyny görenlerinde, olar hem Ýusubyň üstüne gujaklap, ony gujakladylar we Ýusubyň bilen bilelikde agladylar.
73 Ýusubyň maşgalasyna olaryň Ýusubyň doganlarydygy barada ses eşidildi we bu fyrowna örän ýarady, sebäbi ol olaryň Müsüri ýok etmeginden gorkýardy.
74 Fyrown öz hyzmatkärlerini Ýusuba gelen doganlary üçin gutlamak üçin iberdi. Müsürdäki goşunyň we goşunyň ähli serkerdeleri Ýusup bilen şatlanmak üçin geldiler, bütin Müsür Ýusubyň doganlary üçin örän şatlandy.
75 Fyrown öz hyzmatkärlerini Ýusuba iberip: «Doganlaryňa aýt, ähli zatlaryny getirsinler we meniň ýanyma gelsinler, men olary Müsüriň iň gowy ýerine ýerleşdirerin» diýdi.
76 Ýusup öýüniň başlygyna doganlaryna sowgatlar we geýimler getirmegi buýurdy. Ol olara köp geýimler, ýagny şalaryň geýimleri we köp sowgatlar getirdi. Ýusup olary doganlarynyň arasynda paýlady.
77 Soňra ol doganlarynyň her birine altyn we kümüşden bir bölek eşik we üç ýüz kümüş teňňe berdi we Ýusup olaryň hemmesine şu eşikleri geýdirip, Fyrownyň huzuryna getirmegi tabşyrdy.
78 Fyrown Ýusubyň ähli doganlarynyň batyr we owadan adamlardygyny görüp, örän begendi.
79 Soňra olar fyrownyň ýanyndan çykyp, Kengan ýurduna, kakalarynyň ýanyna gitdiler, doganlary Benýamin hem olar bilendi.
80 Ýusup turup, olara fyrowndan on bir araba berdi. Ýusup olara öz arabasyny berdi, ol Müsürde täç geýdirilen güni kakasyny Müsüre getirmek üçin şol arabada mündi. Ýusup doganlarynyň ähli çagalaryna sanyna görä geýim-gejim we her birine ýüz kümüş teňňe iberdi, şeýle hem doganlarynyň aýallaryna patyşanyň aýallarynyň geýimlerinden geýim-gejim iberdi.
81 Ol öz doganlarynyň her birine on adam berdi, olar bilen bilelikde Kengan topragyna gidip, olaryň çagalaryna we Müsüre gelýän ähli mülklerine hyzmat etmeli.
82 Ýusup dogany Benýaminiň üsti bilen on ogluna on sany köýnek iberdi, bu köýnekler Ýakubyň ogullarynyň beýlekilerinden has köp.
83 Fyrownyň üçin her birine elli kümüş teňňe we on araba iberdi. Fyrownyň kakasyna Müsüriň ähli gözellikleri ýüklenen on eşek, şeýle hem kakasyna we onuň ýanyndakylaryň hemmesine ýol üçin azyk hökmünde däne, çörek we iýmit ýüklenen on urkaçy eşek iberdi.
84 Ol gyz dogany Dinä kümüşden we altyndan, hoşboý ysly otlardan, mirradan, aloeden we aýal şaý-seplerinden köp mukdarda lybaslar iberdi. Şeýle hem, fyrownyň aýallaryndan Benýamin aýallaryna şol zatlary iberdi.
85 Ol ähli doganlaryna, şeýle hem olaryň aýallaryna dürli oniks daşlaryny we bdelliý berdi, şeýle hem Müsüriň beýik halkynyň arasyndaky ähli gymmatly zatlardan Ýusubyň kakasynyň öýüne iberen zatlaryndan başga gymmat zatlaryň hiç biri galmady.
86 Soňra ol doganlaryny ugratdy, olar gitdiler, ol bolsa dogany Benýamini hem olaryň bilen iberdi.
87 Ýusup olaryň bilen Müsüriň çäklerine barýan ýolda gitdi we kakasy we maşgalasy barada olara Müsüre gelmegi tabşyrdy.
88 Ol olara: «Ýolda dawalaşmaň, sebäbi bu Reb tarapyndan köp halky açlykdan saklamak üçin edildi, çünki ýurtda ýene-de bäş ýyl açlyk bolar» diýdi.
89 Ol olara şeýle tabşyryk berdi: «Siz Kengan ýurduna geleniňizde, bu işde kakamyň öňüne düşmäň, akylly hereket ediň».
90 Ýusup olara buýruk bermegini bes etdi we yzyna gaýdyp, Müsüre gitdi. Ýakubyň ogullary bolsa şatlyk we şatlyk bilen Kengan ýurduna, kakalary Ýakubyň ýanyna gitdiler.
91 Olar ýurduň çägine gelip, biri-birine: «Bu meselede kakamyzyň öňünde näme etmeli? Eger biz onuň ýanyna gelip, bu barada oňa aýtsak, ol biziň sözlerimize gaty gorkar we bize ynanmaz» diýdiler.
92 Olar öýlerine golaýlaýança ýol ýöräp, Aşeriň gyzy Serahyň olary garşylamaga gelýändigini gördüler. Gyz örän owadan we akyllydy, şeýle hem arfa çalmagy bilýärdi.
93 Olar ony çagyrdylar, ol olaryň öňüne geldi we olary öpdi. Olar ony alyp, oňa arfa berdiler we: «Kakamyzyň öňüne bar, onuň öňünde otur, arfa çal we şu sözleri aýt» diýdiler.

94 Olar oňa öýlerine gitmegi tabşyrdylar, ol arfany alyp, olaryň öňünde ylgady we Ýakubyň ýanyna gelip oturdy.
95 Ol gowy çalyp, aýdym aýdyp, şirin sözleri bilen şeýle diýdi: «Aýym Ýusup diri, ol Müsür ýurdunda höküm sürýär we ölmedi».
96 Ol bu sözleri gaýtalap we gaýtalap durdy, Ýakup onuň sözlerini eşitdi we olar oňa ýarady.
97 Ýakup aýalyň sözlerini iki-üç gezek gaýtalaýança, ol diňledi we Ýakubyň ýüregine şatlyk girdi, Hudaýyň ruhy onuň üstündedi we Ýakub onuň ähli sözleriniň dogrudygyny bildi.
98 Ýakup Seraha bu sözleri aýdanda, oňa ak pata berdi we ol oňa: «Gyzym, ölüm seniň üstüňden asla çykmasyn, sebäbi sen meniň ruhumy dikeltdiň; diňe meniň öňümde aýdanyň ýaly geple, sebäbi sen ähli sözleriň bilen meni şatlandyrdyň» diýdi.
99 Ol bu sözleri aýtmagyny dowam etdirdi, Ýakup diňledi we bu oňa ýarady, ol şatlandy we Hudaýyň ruhy onuň üstündedi.
100 Ol heniz onuň bilen gepleşip durka, ogullary atlar, arabalar, şa lybaslary we öňlerinde ylgaýan hyzmatkärler bilen onuň ýanyna geldiler.
101 Ýakup olaryň garşysyna turdy we ogullarynyň şa lybaslaryny geýendiklerini we Ýusubyň olara iberen ähli hazynalaryny gördi.
102 Olar oňa: «Habar beriň, doganymyz Ýusub diri, ol Müsür ýurdunda höküm sürýär we size aýdyşymyz ýaly bize hem şol gepledi» diýdiler.
103 Ýakup ogullarynyň ähli sözlerini eşitdi we olaryň sözlerinden ýüregi titräp gitdi, sebäbi ol Ýusubyň olara beren zatlarynyň hemmesini, iberen zatlaryny we Ýusubyň olara aýdan ähli alamatlaryny görýänçä, olara ynanmady.
104 Olar onuň öňünde açylyp, Ýusubyň iberen zatlarynyň hemmesini görkezdiler, her birine Ýusubyň iberen zatlaryny berdiler we ol olaryň hakykaty aýdandyklaryny bildi we ogly baradaky gürrüňe örän begendi.
105 Ýakup: «Maňa oglum Ýusubyň diri galmagy ýeterlik, ölmezden öň ony görmäge giderin» diýdi.
106 Ogullary başlaryndan geçenleriň hemmesini oňa gürrüň berdiler. Ýakup bolsa: «Men oglumy we onuň nesillerini görmek üçin Müsüre giderin» diýdi.
107 Ýakup turup, Ýusubyň iberen eşiklerini geýdi, ýuwunyp, saçyny syrandan soň, Ýusubyň iberen çalmasyny başyna geýdi.
108 Ýakubyň öýündäki ähli adamlar we olaryň aýallary Ýusubyň iberen eşiklerini geýip, Ýusubyň henizem diri galandygyna we Müsürde höküm sürýändigine örän şat boldular.
109 Kenanyň ähli ýaşaýjylary bu wakany eşidip, Ýakubyň diri galandygyna gelip, onuň bilen şatlandylar.
110 Ýakup üç günläp olar üçin zyýapat berdi. Kenanyň ähli patyşalary we ýurduň asylly adamlary Ýakubyň öýünde iýip-içip, şatlandylar.

55-nji BAP

1 Mundan soň Ýakup: «Men Müsüre gidip, oglumy görerin, soňra Hudaýyň Ybraýyma aýdan Kengan ýurduna gaýdyp gelerin, sebäbi men dogduk mekanymy terk edip bilmerin» diýdi.
2 Rebbiň sözü oňa geldi: «Ähli maşgalaň bilen Müsüre git we şol ýerde gal, Müsüre gitmekden gorkma, çünki Men seni şol ýerde beýik millet ederin».
3 Ýakup öz-özüne: «Men gidip, oglumyň Müsüriň ähli ilatynyň arasynda Hudaýdan gorkýandygyny görüp göreýin» diýdi.
4 Reb Ýakuba şeýle diýdi: «Ýusubdan gorkma, sebäbi ol seniň gözleriňe ýaraýan ýaly, Maňa gulluk etmek üçin henizem öz dogruçyllygyny saklaýar. Ýakup ogluna örän begendi.
5 Şol wagt Ýakup ogullaryna we maşgalasyna Rebbiň sözüne laýyklykda Müsüre gitmegi buýurdy. Ýakup ogullary we ähli maşgalasy bilen ýerinden turdy we şatlyk we göwün açlyk bilen Kengan ýurdundan Beýerşebadan çykyp, Müsür ýurduna gitdi.
6 Olar Müsüre golaýlaşanlarynda, Ýakup Müsürdäki ýagdaýy görkezmek üçin Ýusuby öňünden iberdi. Ýahuda kakasynyň aýdyşy ýaly etdi. Ol howlukdy we ylgap, Ýusubyň ýanyna geldi. Olar Goşen ýurdunda ähli maşgalasy üçin ýer bellediler. Ýahuda yzyna gaýdyp, kakasynyň ýanyna geldi.
7 Ýusup arabasyny dakyndy, ähli batyr esgerlerini, hyzmatkärlerini we Müsüriň ähli ýolbaşçylaryny kakasy Ýakuby garşylamaga çagyrdy. Ýusubyň Müsürde: «Ýakuby garşylamaga gitmedikleriň hemmesi öler» diýen tabşyrygy yglan edildi.
8 Ertesi gün Ýusup bütin Müsür bilen bilelikde uly we güýçli goşun bilen ýola düşdü. Olaryň hemmesi nepis keten we gyrmyzy matadan tikilen lybaslar, kümüş we altyn gurallar we söweş gurallary bilen bardy.
9 Olar Ýakuby garşylamaga dürli saz gurallary, barap we dep bilen gitdiler, ýoluň ugrunda mirra we aloe sepdiler. Olaryň hemmesi şeýle etdiler we ýer olaryň gykylygyndan titräp gitdi.
10 Müsüriň ähli aýallary Ýakup bilen duşuşmak üçin Müsüriň üçeklerine we diwarlaryna çykdylar. Ýusubyň kellesinde fyrownyň patyşalyk täji bardy, sebäbi fyrown ony kakasy bilen duşuşmaga gidýän wagty geýmek üçin Ýusuba iberipdi.
11 Ýusup atasyndan elli tirsek golaýlaşyp, arabadan düşüp, kakasyna tarap ýöräp gitdi. Müsüriň ähli ýolbaşçylary we onuň asylly adamlary Ýusubyň kakasyna tarap pyýada ýöräp gelendigini görenlerinde, olar hem düşüp, Ýakuba tarap pyýada ýöräp gitdiler.
12 Ýakup Ýusubyň düşelgesine golaýlaşanda, Ýakup Ýusup bilen bilelikde özüne tarap gelýän düşelgäni görüp, bu ony begendirdi we Ýakup muňa haýran galdy.
13 Ýakup Ýahudadan: «Müsür düşelgesinde patyşa lybaslaryny geýen, gyzyl eşikli, başyna şa täji geýen, arabasyndan düşüp, bize tarap gelýän adamy men kim görýärin?» diýip sorady. Ýahuda kakasyna: «Bu seniň ogluň Ýusup patyşa» diýip jogap berdi. Ýakup oglunyň şöhratyny görüp begendi.
14 Ýusup kakasynyň ýanyna golaýlaşyp, oňa tagzym etdi. Düşelgedäki ähli adamlar Ýakubyň öňünde onuň bilen birlikde ýere yhlas etdiler.
15 Ýakup ylgap, ogly Ýusubyň ýanyna bardy we onuň boýnuna gujaklap, ony öpdi. Olar agladylar. Ýusup hem kakasyny gujaklap, ony öpdi. Olar agladylar we Müsüriň ähli halky hem olar bilen aglady.

16 Ýakup Ýusuba: «Indi seniň ýüzüňi görenimden soň, şatlyk bilen ölerin, sen henizem diri we şöhratly ýaşaýarsyňyz» diýdi.
17 Ýakubyň ogullary, aýallary, çagalary, hyzmatkärleri we Ýakubyň ähli öý-içeri Ýusup bilen birlikde agladylar, ony öpüşdiler we aglaşdylar.
18 Soňra Ýusup we onuň ähli adamlary Müsüre gaýdyp geldiler. Ýakup, onuň ogullary we onuň öýündäki ähli çagalary Ýusup bilen Müsüre geldiler. Ýusup olary Müsüriň iň gowy ýerinde, Goşen topragynda ýerleşdirdi.
19 Ýusup kakasyna we doganlaryna şeýle diýdi: «Men gidip, fyrowna: „Doganlarym, kakamyň maşgalasy we olaryň ähli emlägi meniň ýanyma geldi, olar Goşen ýurdunda“ diýip habar bererin».
20 Ýusup şeýle etdi we öz doganlaryndan Rubeni, Ysakar Zebuluny we onuň dogany Benýamini alyp, fyrownyň huzuryna goýdy.
21 Ýusup fyrowna şeýle diýdi: «Doganlarym, kakamyň öý-içerisi we olaryň ähli emlägi, sürüleri we mallary bilen bilelikde Müsürde ýaşamak üçin Kengan ýurdundan meniň ýanyma geldiler, sebäbi açlyk olaryň başyny agyrdýardy».
22 Fyrown Ýusuba: «Kakaňy we doganlaryňy ýurduň iň gowy ýerine ýerleşdir, olardan ähli gowy zatlary sowurma we olaryň topragyň miwesinden iýmegine ýol berme» diýdi.
23 Ýusup şeýle jogap berdi: «Men olary Goşen ýurdunda ýerleşdirdim, sebäbi olar çopanlar, şonuň üçin goý, olar sürülerini müsürlilerden aýry, Goşende galsynlar».
24 Fyrown Ýusuba: «Doganlaryň saňa näme diýseler, şony et» diýdi. Ýakubyň ogullary fyrowna tagzym etdiler we onuň ýanyndan parahatçylyk bilen çykdylar. Soňra Ýusup kakasyny fyrownyň huzuryna alyp geldi.
25 Ýakup gelip, fyrowna tagzym etdi, Ýakup fyrowna ak pata berdi, soňra ol çykyp gitdi; Ýakup ähli ogullary we onuň ähli öý-içeri Goşen topragynda ýaşadylar.
26 Ýakubyň ömrüniň ikinji ýylynda, ýagny ýüz otuzynnjy ýylynda, Ýusup açlyk döwründe kakasyny, doganlaryny we kakasynyň ähli öý-içerisini çagalaryna görä iýmit bilen üpjün etdi; olar hiç zatdan gytçylyk çekmediler.
27 Ýusup olara tutuş ýurduň iň gowy ýerlerini berdi; Ýusubyň ömrüniň dowamynda Müsüriň iň gowy ýerlerine eýe boldular; Ýusup hem olara we kakasynyň öýündäkileriň hemmesine her ýyl geýim-gejim berdi; Ýakubyň ogullary doganlarynyň ömrüniň dowamynda Müsürde howpsuz ýaşadylar.
28 Ýakup hemişe Ýusubyň saçagyndan naharlanardy. Ýakup we onuň ogullary gije-gündiz Ýusubyň saçagyndan çykmadylar, Ýakubyň çagalary öýlerinde iýýän naharlaryndan başga.
29 Açlyk döwründe bütin müsürliler Ýusubyň neslinden iýdiler, sebäbi açlyk sebäpli ähli müsürliler özlerine degişli zatlaryň hemmesini satdylar.
30 Ýusup fyrownyň hasabyna Müsüriň ähli ýerlerini we ekin meýdanlaryny çörek üçin satyn aldy. Açlyk günlerinde Ýusup bütin Müsüri çörek bilen üpjün etdi. Ýusup ýurduň dürli ýerlerinden satyn alan däne üçin özüne gelen ähli kümüş we altyny ýygnady. Ol köp altyn we kümüş toplady, mundan başga-da, köp mukdarda oniks daşlaryndan, bdelliýden we gymmatbaha geýimlerden başga-da, olar pullary gutaranda, ýurduň ähli ýerlerinden Ýusuba getirdiler.
31 Ýusup eline gelen ähli kümüş we altyny, ýetmiş iki talant töweregi altyn we kümüş, şeýle hem köp mukdarda oniks daşlaryny we bdelliýi aldy. Ýusup gidip, olary dört bölege böldi. Bir bölegini Gyzyl deňziň golaýyndaky çölde, bir bölegini Perat derýasynyň kenarynda, üçünji we dördünji bölegini bolsa Pars we Midiýa çölüniň garşysyndaky çölde gizledi.
32 Ol galan altyn-kümüşiň bir bölegini alyp, ähli doganlaryna, kakasynyň ähli öý-içerisine we kakasynyň öý-içerisindäki ähli aýallara berdi, galanyny bolsa fyrownyň öýüne ýigrimi talant töweregi altyn-kümüş getirdi.
33 Ýusup galan ähli altyn-kümüşi fyrowna berdi, fyrown bolsa olary hazyna goýdy, şondan soň ýurtda açlyk günleri togtady. Olar tutuş ýerde ekin ekip, hasyl ýygnadylar we her ýyl öz isleglerine görä hasyl aldylar; hiç zat ýetmedi.
34 Ýusup Müsürde howpsuz ýaşady we tutuş ýurt onuň ygtyýaryndady. Onuň kakasy we ähli doganlary Goşen ýurdunda ýaşap, ony eýelediler.
35 Ýusup örän garrap, ýaşy birneme artypdy. Onuň iki ogly Efraýym we Manaşe, Ýakubyň ogullarynyň nesilleri bilen bilelikde, öz doganlary bilen birlikde, Rebbiň ýollaryny we kanunlaryny öwrenmek üçin, hemişe Ýakubyň öýünde galýardylar.
36 Ýakup we onuň ogullary Müsürde, Goşen ýurdunda ýaşadylar we ol ýerde ösüp, köpeldiler.

56-NJY BAP

1 Ýakup Müsür ýurdunda on ýedi ýyl ýaşady. Ýakubyň ömrüniň ýyllary ýüz kyrk ýedi ýyl boldy.
2 Şol wagt Ýakup ölüm howply kesel bilen keselledi we ogly Ýusuby Müsürden çagyrdy. Ogly Ýusup Müsürden geldi, Ýusup bolsa kakasynyň ýanyna geldi.
3 Ýakup Ýusuba we onuň ogullaryna şeýle diýdi: «Men ölüp barýaryn, ata-babalaryňyzyň Hudaýy size gelip, sizi Rebbiň size we sizden soňky çagalaryňyza bermäge kasam eden ýurduna gaýtaryp getirer. Indi men ölenimden soň, meni ata-babalarymyň golaýynda, Kengan ýurdunda, Hebrondaky Makpeladaky gowakda jaýlaň».
4 Ýakup ogullaryna ony Hebrondaky Makpelada jaýlamaga ant içdirdi, ogullary bolsa bu barada oňa ant içdiler.
5 Ol olara şeýle tabşyryk berdi: «Hudaýyňyz Rebbe gulluk ediň, çünki ata-babalaryňyzy halas eden sizi ähli kynçylyklardan halas eder».
6 Ýakup: «Ähli çagalaryňyzy meniň ýanyma çagyryň» diýdi. Ýakupyň ogullarynyň ähli ogullary gelip, onuň öňünde oturdylar. Ýakup olara ak pata berip, şeýle diýdi: «Ata-babalaryňyzyň Hudaýy Reb size müň esse köp bersin we sizi aklasyn, şeýle hem ataňyz Ybraýymyň ak patasyny bersin». Şol gün Ýakupyň ogullarynyň ähli ogullary gitdiler.
7 Ertesi gün Ýakup ogullaryny ýene çagyrdy. Olar ýygnanyp, onuň ýanyna gelip, onuň öňünde oturdylar. Şol gün Ýakup ölmezinden öň ogullaryna ak pata berdi, her biri öz ak patasyna görä ak pata berdi; bu Rebbiň Ysraýyla degişli kanun kitabynda ýazylandyr.
8 Ýakup Ýahuda şeýle diýdi: «Men oglumyň seniň doganlaryň üçin güýçli adamdygyňy bilýärin. Sen olara

höküm sür, ogullaryň bolsa olaryň ogullaryna ebedi höküm sürerler».
9 Ogullaryňyza diňe ýaý we ähli söweş ýaraglaryny öwret, şonda olar duşmanlaryna höküm sürjek doganlarynyň söweşlerinde söweşerler.
10 Ýakup şol gün ogullaryna ýene-de şeýle tabşyryk berdi: «Ine, men şu gün öz halkymyň ýanyna ýygnanaryn; meni Müsürden alyp gidiň we size tabşyryşym ýaly, Maçpela gowagynda jaýlaň».
11 Ýöne sizden haýyş edýärin, ogullaryňyzyň hiç biri meni götermesin, diňe özüňiz meni göteriň. Meniň jesedimi Kengan topragyna jaýlamak üçin alyp gideniňizde, maňa şeýle ediň.
12 Ýahuda, Ysakar we Zebulun gündogar tarapda, Ruben, Şimgon we Gat günortada, Efraýym, Manaşe we Benýamin günbatarda, Dan, Aşer we Naftaly demirgazykda meniň tabutymy götererler.
13 Lewi öz ýanyňyz bilen götermesin, sebäbi ol we onuň ogullary ysraýyllar bilen düşelgede Rebbiň Äht sandygyny götererler, oglum Ýusup hem götermesin, sebäbi patyşa nähili bolsa, onuň şöhraty şeýle bolsun, ýöne Efraýym bilen Manaşe olaryň ýerine geler.
14 Meni alyp gideniňizde, maňa şeýle ediň; size tabşyrýan ähli zadyň hiç birini ret etmeň; maňa şeýle edeniňizde, Reb sizi we sizden soňky çagalaryňyzy ebedi ýadynda saklar.
15 Siz, ogullarym, her biriňiz öz doganyňyzy we garyndaşyňyzy hormatlaň, çagalaryňyza we sizden soňky çagalaryňyza ata-babalaryňyzyň Hudaýy Rebbe ömürboýy gulluk etmegi tabşyryň.
16 Şeýdip, siz, siziň çagalaryňyz we nesilleriňiz ýurtda ebedi ýaşaýarsyňyz, Hudaýyňyz Rebbiň öňünde ýagşy we dogruçyl işleri edip, Onuň ähli ýollaryndan ýöreýärsiňiz.
17 Sen, oglum Ýusup, doganlaryňyň günälerini we saňa ýetiren zyýanlaryny bagyşla, sebäbi Hudaý muny seniň we çagalaryňyň bähbidi üçin niýetledi.
18 Eý oglum, doganlaryňy Müsüriň ýaşaýjylaryna taşlama we olaryň gönünе degme, çünki men olary Hudaýyň eline we seniň eliňe tabşyrýaryn, olary müsürlilerden goraýaryn. Ýakubyň ogullary kakalaryna şeýle jogap berdiler: «Eý, kaka, bize tabşyranlaryň hemmesini ýerine ýetireris; Hudaý biziň bilen bolsun».
19 Ýakup ogullaryna şeýle diýdi: «Eger siz Onuň ähli ýollaryndan ýöreseňiz, Hudaý siziň bilen bolsun; Onuň öňünde ýagşy we dogruçyl işleri etmekde Onuň ýolundan saga-da, çepe-de öwrülmäň.
20 Sebäbi men bilýärin, soňky günlerde ýurtda köp we agyr kynçylyklara duçar bolarsyňyz, çagalaryňyz we ogluňyzyň ogullary, diňe Rebbe gulluk ediň, şonda Ol sizi ähli kynçylyklardan halas eder.
21 Siz Hudaýa gulluk etmek üçin yzyna düşüp, öz çagalaryňyza we çagalaryňyzyň çagalaryna Rebbi tanamagy öwredeniňizde, Reb size we çagalaryňyza çagalaryňyzyň arasyndan bir hyzmatkär çykarar we Reb sizi ähli kynçylyklardan halas eder, sizi Müsürden çykaryp, ata-babalaryňyzyň ýurduna howpsuz miras almak üçin gaýtaryp getirer.
22 Ýakup ogullaryna öwüt bermegini bes etdi, aýaklaryny düşege çekdi we öldi we öz halkyna goşuldy.
23 Ýusup kakasynyň üstüne ýykyldy we aglap, ony öpdi. Ýusup ajy ses bilen gygyryp: «Eý, kakam, kakam!» diýdi.
24 Oglunyň aýallary we onuň ähli öý-içerisi gelip, Ýakuba düşüp, onuň üçin agladylar we Ýakup üçin batly ses bilen agladylar.
25 Ýakubyň ähli ogullary bir ýere galyp, egin-eşiklerini ýyrtdylar, hemmesi çuwal geýip, ýüzlerine ýykyldylar we başlaryndan toprak sepip, göge çykdylar.
26 Bu waka Ýusubyň aýaly Osnatda eşidildi we ol turup, çuwal geýdi we ähli müsürli aýallar bilen bilelikde Ýakup üçin ýas tutup aglady.
27 Şeýle hem, Ýakuby tanaýan ähli müsürliler bu wakany eşidenlerinde, şol gün geldiler we bütin müsürliler köp günläp agladylar.
28 Ýakubyň ölendigini eşiden aýallar Kengan ýurdundan Müsüre gelip, onuň üçin Müsürde ýetmiş günläp agladylar.
29 Mundan soň, Ýusup hyzmatkärleri bolan lukmanlara kakasynyň bedenini mirra, ladan we dürli hoşboý ysly zatlar bilen balzamlamagy buýurdy. Lukmanlar bolsa Ýusubyň tabşyrygy boýunça Ýakuby balzamladylar.
30 Müsüriň ähli halky, ýaşululary we Goşen topragynyň ähli ýaşaýjylary Ýakup üçin agladylar we ýas tutdular, onuň ähli ogullary we onuň maşgalasynyň çagalary bolsa köp günläp atalary Ýakup üçin ýas tutdular.
31 Ýetmiş günden soň, agysy gutarandan soň, Ýusup fyrowna: «Men gidip, kakamyň maňa ant içdirişi ýaly, ony Kengan ýurdunda jaýlaaryn, soňra yzyna gaýdyp gelerin» diýdi.
32 Fyrown Ýusuby iberip: «Git-de, kakaňyň aýdyşy ýaly we seniň ant içmegiň ýaly ony jaýla» diýdi. Şeýdip, Ýusup ähli doganlary bilen bilelikde kakalary Ýakuby jaýlamak üçin Kengan topragyna, onuň tabşyrygy boýunça ýola düşdüler.
33 Fyrown muny Müsüriň ähli ýerinde yglan etmegi buýurdy we şeýle diýdi: «Kim Ýusup we onuň doganlary bilen Ýakuby jaýlamak üçin Kengan ýurduna gitmese, ol öler».
34 Bütin müsürliler fyrownyň bu habaryny eşidip, hemmesi bir ýere ýygnandylar. Fyrownyň ähli hyzmatkärleri, onuň öýüniň ýaşululary we Müsür ýurdunyň ähli ýaşululary Ýusup bilen bile gitdiler. Fyrownyň ähli emeldarlary we beýik adamlary Ýusubyň hyzmatkärleri ýaly Ýakuby Kengan ýurdunda jaýlamaga gitdiler.
35 Ýakubyň ogullary onuň ýatan tabutyny göterdiler; kakalarynyň tabşyranlarynyň hemmesini ogullary oňa hem etdiler.
36 Tabut arassa altyndan ýasalyp, daş-töweregi oniks we bdelliý bilen bezelipdi; tabutyň örtügi altyndan örülip, sapaklar bilen birleşdirilendi we olaryň üstünde oniks we bdelliýden ilgekler bardy.
37 Ýusup kakasy Ýakubyň kellesine uly altyn täç geýdirdi we eline altyn taýajyk berdi. Patyşalaryň diri wagty däp bolşy ýaly, olar tabutyň daşyny gurşap aldylar.
38 Müsüriň ähli goşunlary, ilki fyrownyň ähli güýçli adamlary we Ýusubyň güýçli adamlary, soňra bolsa Müsüriň galan ilaty onuň öňünden ýöräp, gylyç bilen gurşalyp, sowut geýip, söweş zynjyrlaryny geýipdiler.
39 Ähli aglaýanlar we ýas tutýanlar tabutyň garşysynda uzakdan baryp, aglap we nala etdiler, galanlary bolsa tabutyň yzyna düşdi.
40 Ýusup we onuň öý-içerisi ýalaňaç aýakly we aglap tabut ýanyna geldiler, Ýusubyň galan hyzmatkärleri bolsa onuň töwereginde aýlandylar; her biriniň geýiminde şaý-sepler

bardy we olaryň hemmesi söweş ýaraglary bilen ýaraglanandy.
41 Ýakubyň elli hyzmatkäri tabutyň öňünden geçip, ýola mür, aloe we dürli hoşboý ysly otlar sepdiler. Tabut göterýän Ýakubyň ähli ogullary hoşboý ysly otlaryň üstünde ýöräp, Ýakubyň hyzmatkärleri olaryň öňünden geçip, ýola hoşboý ysly ot sepdiler.
42 Ýusup agyr düşelge bilen ýola düşdi we olar her gün şeýle etdiler, tä Kengan ýurduna ýetýänçäler, Iordan derýasynyň beýleki tarapyndaky Atadyň harmanyna ýetdiler we şol ýerde örän uly we agyr ýas tutdular.
43 Kenanyň ähli patyşalary bu wakany eşidip, öz öýünden çykdylar. Kenanyň otuz bir patyşasy Ýakup üçin ýas tutup, aglamaga öz adamlary bilen geldiler.
44 Bu patyşalaryň hemmesi Ýakubyň tabutyna, Ýusubyň täjiniň üstündedigini gördüler. Olar hem täçlerini tabutyň üstüne goýup, onuň daşyny täçler bilen gurşap aldylar.
45 Bu patyşalaryň hemmesi şol ýerde Ýakubyň ogullary we Müsür bilen bilelikde Ýakub üçin uly we agyr ýas tutdular, sebäbi Kenanyň ähli patyşalary Ýakubyň we onuň ogullarynyň edermenligini bilýärdiler.
46 Ýakup Müsürde öldi, ogullary we bütin müsürliler ony jaýlamak üçin Kengan ýurduna alyp gidýärler diýen habar Esawyň ýanyna ýetdi.
47 Esaw muny eşidip, Seir dagynda ýaşaýardy. Ol ogullary, ähli halky we öý-içeri bilen, örän uly bir halk bilen, Ýakup üçin ýas tutup, aglamaga geldi.
48 Esaw gelip, dogany Ýakup üçin ýas tutdy. Bütin Müsür we bütin Kengan ýene-de turup, Ýakup üçin şol ýerde uly ýas tutdy.
49 Ýusup we onuň doganlary kakalary Ýakuby şol ýerden alyp geldiler we Ýakuby atalarynyň ýanynda, gowakda jaýlamak üçin Hebrona gitdiler.
50 Olar Kirýat-Arba gowagyna geldiler. Olar gelip ýetende, Ysaw ogullary bilen Ýusuba we onuň doganlaryna garşy durup: «Ýakup şol gowakda jaýlanmasyn, sebäbi ol bize we kakamyza degişli» diýdi.
51 Ýusup we onuň doganlary Ysawyň ogullarynyň sözlerini eşidip, gaty gaharlandylar. Ýusup Ysawa ýakynlaşyp: «Bu näme diýdiler? Kakam Ýakup ony senden ýigrimi bäş ýyl mundan ozal Yshagyň aradan çykmagyndan soň uly baýlyga satyn aldy, şeýle hem tutuş Kengan topragyny senden, seniň ogullaryňdan we seniň nesilleriňden satyn aldy» diýdi.
52 Ýakup ony ogullaryna we özünden soňky nesillerine ebedi miras hökmünde satyn aldy. Sen näme üçin bu zatlary şu gün aýdýarsyň?
53 Esaw jogap berdi: «Sen ýalan sözleýärsiň we ýalan sözleýärsiň, sebäbi seniň aýdyşyň ýaly, men bu ýerde özüme degişli hiç zady satmadym, doganym Ýakup hem bu ýerden maňa degişli hiç zat satyn almady».
54 Esaw Ýusuby aldamak üçin şu zatlary aýtdy, sebäbi Esaw Kengan ýurdundaky ähli emlägini Ýakuba satan günlerinde Ýusubyň ýokdugyny bilýärdi.
55 Ýusup Ysawa: «Dogrudan-da, kakam bu zatlary seniň bilen satyn alyş resminamasyna goşup, şaýatlar bilen tassyklady, ine, ol biziň Müsürde bar» diýdi.
56 Esaw oňa: «Ýazgyda näme tapsaň, şony getir, biz hem şony ederis» diýdi.
57 Ýusup dogany Naftalyny çagyryp: «Çalt bol, galma, Müsüre gaç we ähli ýazgylary, satyn alyş ýazgylaryny, möhürlenen ýazgylary we açyk ýazgylary, şeýle hem dogluş hukugynyň ähli geleşikleriniň ýazylan ilkinji ýazgylaryny getir» diýdi.
58 Sen olary şu ýere getir, şonda biz Ysawyň we onuň ogullarynyň şu gün aýdan ähli sözlerini olardan bilýäris.
59 Naftaly Ýusubyň sözüne gulak asdy we Müsüre gitmek üçin howlukdy. Naftaly çöldäki keýikleriň hemmesinden ýeňil pyýada ýöreýärdi, sebäbi ol bugdaý sünbülleriniň üstünden ýöräp, olary ezmeýärdi.
60 Esaw Naftalynyň ýazgylary getirmäge gidendigini görende, ogullary bilen gowaga garşy has-da garşylyk görkezdiler we Esaw we onuň ähli halky Ýusuba we onuň doganlaryna garşy söweşe çykdylar.
61 Ýakubyň ähli ogullary we Müsür halky Esaw we onuň adamlary bilen söweşdiler. Esawyň ogullary we onuň adamlary Ýakubyň ogullarynyň öňünde ýeňildiler we Ýakubyň ogullary Esawyň halkyndan kyrk adamy öldürdiler.
62 Şol wagt Ýakubyň ogly Danyň ogly Kuşim Ýakubyň ogullary bilen biledi, ýöne söweş ýerinden ýüz tirsek uzaklykdady, sebäbi ol Ýakubyň ogullarynyň arasynda Ýakubyň tabutynyň ýanynda galyp, ony gorap saklady.
63 Kuşim lal we ker bolsa-da, adamlaryň arasyndaky gorkunç sesi eşitdi.
64 Ol: «Näme üçin ölüleri jaýlamaýarsyňyz? Bu nähili uly howsala?» diýip sorady. Olar oňa Ysawyň we ogullarynyň sözlerini jogap berdiler. Ysaw söweşiň ortasynda Ysawyň ýanyna ylgady. Ysaw gylyç bilen öldürdi we kellesini kesdi, kellesi uzaklara sekirdi we Ysaw söweşdäki adamlaryň arasynda ýykyldy.
65 Kuşim şeýle edende, Ýakubyň ogullary Ysawyň ogullaryndan üstün çykdylar we Ýakubyň ogullary kakalary Ýakuby zor bilen gowaga jaýladylar, Ysawyň ogullary bolsa ony görüp durdular.
66 Ýakup Hebronda, Ybraýymyň Het ogullaryndan jaýlanmak üçin satyn alan Maçpela gowagynda jaýlandy we örän gymmatbaha eşiklerde jaýlandy.
67 Hiç bir patyşa kakasynyň ölüminde oňa beren hormaty ýaly hormat goýmady, sebäbi ol ony patyşalaryň jaýlanyşy ýaly uly hormat bilen jaýlady.
68 Ýusup we onuň doganlary kakalary üçin ýedi gün ýas tutdular.

57-NJI BAP

1 Şondan soň, Ysawyň ogullary Ýakubyň ogullary bilen uruşdylar. Ysawyň ogullary Hebronda Ýakubyň ogullary bilen söweşdiler. Ysaw henizem ölüp ýatyrdy, jaýlanmandy.
2 Olaryň arasyndaky söweş güýçli boldy we Ysawyň ogullary Ýakubyň ogullaryndan ýeňildi. Ýakubyň ogullary Ysawyň ogullaryndan segsen adamy öldürdiler, ýöne Ýakubyň ogullaryndan hiç biri ölmedi. Ýusubyň eli Ysawyň ogullarynyň ähli halkyndan üstün çykdy. Ol Ysawyň ogly Elipazyň ogly Sefony we onuň elli adamy bilen ýesir alyp, olary demir zynjyrlar bilen baglady we olary Müsüre getirmek üçin hyzmatkärleriniň eline berdi.
3 Ýakubyň ogullary Sefony we onuň halkyny ýesir alanda, galanlaryň hemmesi Ysawyň maşgalasyndan gaty gorkdular, sebäbi olar hem ýesir alynmazlar diýip, janlaryndan gorkdular. Olar Ysawyň ogly Elipaz we onuň

halky bilen bilelikde Ysawyň jesedi bilen gaçdylar we Seir dagyna tarap ýola düşdüler.
4 Olar Seir dagyna gelip, Esawy Seirde jaýladylar, ýöne onuň kellesini özleri bilen Seire getirmändiler, sebäbi ol Hebronda söweş bolan ýerde jaýlanypdy.
5 Esawyň ogullary Ýakubyň ogullaryndan gaçyp gidenlerinde, Ýakubyň ogullary olary Seiriň çäklerine çenli yzarladylar, ýöne olaryň yzyndan kowalanlarynda olaryň arasyndan bir adamy hem öldürmediler, sebäbi özleri bilen alyp giden Esawyň jesedi olary aldady. Şeýdip, olar gaçyp gitdiler. Ýakubyň ogullary olardan yzyna gaýdyp, doganlarynyň Hebrona tarap gitdiler we şol gün we ertesi gün söweşden dynç alýança şol ýerde galdylar.
6 Üçünji gün olar Hori Seýiriň ähli ogullaryny we gündogaryň ähli ogullaryny, deňiz çägesi ýaly köp sanly halky ýygnadylar we doganlaryny halas etmek üçin Ýusup we onuň doganlary bilen söweşmek üçin Müsüre gitdiler.
7 Ýusup we Ýakubyň ähli ogullary Ysawyň ogullarynyň we gündogar halklarynyň öz doganlaryny halas etmek üçin söweşe çykandyklaryny eşitdiler.
8 Ýusup, onuň doganlary we Müsüriň güýçli adamlary çykyp, Ramses şäherinde söweşdiler. Ýusup we onuň doganlary Esawyň ogullaryna we gündogar halklaryna uly zarba urdular.
9 Olar olardan alty ýüz müň adamy öldürdiler we olaryň arasynda Hori Seir ogullarynyň ähli batyr esgerlerini öldürdiler; olardan diňe az sanlysy galdy, şeýle hem gündogar ogullaryndan we Esaw ogullaryndan köp adamy öldürdiler; Esaw ogly Elipaz we gündogar ogullary Ýusubyň we onuň doganlarynyň öňünden gaçdylar.
10 Ýusup we onuň doganlary olary Sukkota çenli yzarladylar, ýöne Sukkotada olardan otuz adamy öldürdiler, galanlary bolsa gaçyp, her biri öz şäherine gaçdylar.
11 Ýusup, onuň doganlary we Müsüriň güýçli adamlary olardan şatlyk we göwün açlyk bilen gaýdyp geldiler, sebäbi olar ähli duşmanlaryny ýeňipdiler.
12 Elipazyň ogly Sefo we onuň adamlary henizem Müsürde Ýakubyň ogullarynyň gulçulygynda galýardylar we olaryň ejir çekmegi artýardy.
13 Ysawyň we Seiriň ogullary öz ýerlerine gaýdyp gelenlerinde, Seiriň ogullary Ysawyň ogullarynyň söweşi sebäpli Ýakubyň ogullarynyň we Müsür halkynyň eline düşendiklerini gördüler.
14 Seir ogullary Ysawyň ogullaryna şeýle diýdiler: «Siz bu düşelgäni siziň üçin gurandygyny we bir güýçli adamyň ýa-da söweş ussatlarynyň galmandygyny gördüňiz we şonuň üçin bilýärsiňiz».
15 Indi biziň topragymyzdan çykyň, biziň ýanymyzdan Kengan ýurduna, ata-babalaryňyzyň ýaşaýan ýerine gidiň; näme üçin siziň çagalaryňyz biziň çagalarymyzdan miras alarlar?
16 Emma Ysawyň nesilleri Seiriň ogullaryna gulak asmadylar, şonuň üçin Seiriň ogullary olar bilen uruşmagy maksat edindiler.
17 Ysawyň ogullary Afrikanyň patyşasy Angeýas, ýagny Dinhaba gizlinlikde şeýle diýdiler:
18 Öz adamlaryňdan käbirini bize iber, olar bize gelsinler, biz Hori Seiriň nesilleri bilen bilelikde söweşeris, sebäbi olar bizi ýurtdan kowup çykarmak üçin biziň bilen söweşmäge karar berdiler.
19 Dinhaba patyşasy Angeas şeýle etdi, sebäbi ol şol günlerde Ysawyň ogullaryna dostlukly garaýardy. Angeas Ysawyň ogullaryna bäş ýüz batyr pyýada esger we sekiz ýüz atly esger iberdi.
20 Seir halky gündogara we Midýana şeýle habar iberdi: «Siz Ysawyň nesilleriniň bize näme edendigini gördüňiz, şonuň üçin Ýakubyň ogullary bilen bolan söweşde biziň hemmämiziň tas ýok bolandygymyz üçin».
21 Indi bize kömek ediň, biz olar bilen bilelikde söweşeris, olary ýurtdan kowup çykararys we doganlarymyz Ýakubyň ogullary bilen bolan söweşde ölen doganlarymyzyň aryny alarys.
22 Gündogaryň ähli halky Seir halkynyň sözüne gulak asdy we olaryň üstüne gylyçly sekiz ýüz töweregi adam geldi. Şol wagt Esawyň nesilleri Paran çölünde Seir halky bilen söweşdi.
23 Şonda Seir halky Ysawyň ogullaryndan üstün çykdy we şol gün Seir halky Dinhaba patyşasy Angeýanyň halkyndan iki ýüz töweregi adamy öldürdi.
24 Ikinji gün Ysawyň nesilleri Seir ogullary bilen ikinji gezek söweşmäge ýene-de geldiler. Bu gezek söweş Ysawyň ogullary bilen ikinji gezek güýçli boldy we Seir ogullary sebäpli olary gaty howsala saldy.
25 Ysawyň nesilleri Seir halkynyň özlerinden has güýçlidigini görenlerinde, Ysawyň nesillerinden käbir adamlar yzyna gaýdyp, Seir halkynyň duşmanlaryna kömek etdiler.
26 Dinhaba patyşasy Angeýasda bolan ikinji söweşde Ysawyň ogullaryndan ýene-de elli sekiz adam öldi.
27 Üçünji gün Ysawyň ogullary doganlarynyň käbiriniň ikinji söweşde olara garşy söweşmek üçin olardan ýüz öwürendigini eşitdiler we Ysawyň ogullary muny eşidip, ýas tutdular.
28 Olar: «Duşmanlarymyza Seir halkyna kömek etmek üçin bizden ýüz öwüren doganlarymyza näme etmeli?» diýdiler. Ysawyň nesilleri ýene-de Dinhabanyň patyşasy Angeýasyň ýanyna adam iberip:
29 Seir ogullary bilen söweşmek üçin bize başga adamlary iber, sebäbi olar bizden iki esse agyr.
30 Angeas ýene-de Esawyň nesillerine alty ýüz töweregi batyr ýigit iberdi we olar Esawyň nesillerine kömek etmäge geldiler.
31 On günden soň Esawyň nesilleri Paran çölünde Seir nesilleri bilen ýene-de söweşe başladylar we Seir nesilleri bilen söweş örän güýçli boldy. Şol wagt Esawyň nesilleri Seir ogullaryndan üstün çykdylar we Seir ogullary Esawyň ogullaryndan ýeňildiler we Esawyň nesilleri olardan iki müň töweregi adamy öldürdiler.
32 Seir halkynyň ähli batyr ýigitleri bu söweşde öldüler, şäherlerinde diňe ýaş çagalary galdy.
33 Midýanlaryň we gündogaryň ähli halky söweşden gaçyp, Seiriň nesillerini taşlap gaçdylar. Olar söweşiň özlerine agyr düşýändigini görüp, gaçdylar. Ysawyň nesilleri gündogaryň ähli nesillerini öz ýerlerine ýetýänçäler yzarladylar.
34 Ysawyň nesilleri olaryň ýene-de iki ýüz elli töweregini öldürdiler, Ysawyň nesillerinden bolsa otuz töweregi adam şol söweşde öldi, emma bu betbagtçylyk olaryň başyna geldi, sebäbi doganlary Hori Seiriň nesillerine kömek etmek üçin olardan ýüz öwürdiler we Ysawyň nesilleri

doganlarynyň erbet işlerini ýene-de eşidip, ýene-de bu waka üçin ýas tutdular.
35 Söweşden soň, Ysawyň ogullary yzyna gaýdyp, Seire gaýdyp geldiler. Ysawyň ogullary Seir halkynyň ýurdunda galanlary öldürdiler; olaryň aýallaryny we çagalaryny hem öldürdiler, elli ýaş oglandan we gyzdan başga hiç kimi diri galdyrmadylar, olaryň diri galmagyna rugsat berdiler. Ysawyň ogullary olary öldürmediler, oglanlar olaryň gullaryna öwrüldiler we gyzlary aýal edindiler.
36 Ysawyň nesilleri Seiriň ogullarynyň ýerine Seirde ýaşadylar we olaryň ýerlerini miras aldylar we ony eýelediler.
37 Ysawyň nesilleri Seiriň nesillerine ýurduň ähli emlägini, şeýle hem olaryň sürülerini, öküzlerini we emläklerini, şeýle hem Seiriň nesillerine degişli ähli zady aldylar. Ysawyň nesilleri şu güne çenli Seiriň ýerlerinde ýaşap gelýärler. Ysawyň nesilleri ýurdy maşgalalaryna görä Ysawyň bäş ogluna bölüp berdiler.
38 Şol günlerde Ysawyň nesilleri özlerine berlen ýerlerinde patyşa bellemek kararyna geldiler. Olar biri-birine: «Ýok, ol biziň ýerimizde bize patyşalyk eder, biz onuň maslahatyna eýereris we ol biziň duşmanlarymyza garşy söweşer» diýdiler.
39 Ysawyň ähli ogullary: «Doganlarynyň hiç biri olara hiç haçan patyşalyk etmez, diňe öz doganlaryndan başga bir adam höküm sürer» diýip kasam etdiler. Sebäbi Ysawyň ähli ogullary Seir halky bilen söweşende doganlaryndan ejir çekendikleri üçin ogluna, doganyna we dostuna gaharlandylar.
40 Şonuň üçin Ysawyň ogullary: «Şol günden başlap, olar öz doganlaryndan patyşa saýlamazlar, şu güne çenli başga ýurtdan patyşa saýlamazlar» diýip kasam etdiler.
41 Şol ýerde Dinhaba patyşasy Angeýasyň halkyndan Beoryň ogly Bela atly bir adam bardy. Ol örän batyr, owadan, owadan we ähli akyldarlyk babatda paýhasly, akylly we geňeşçi adamdy. Angeýasyň halkynda onuň ýaly adam ýokdy.
42 Esawyň ähli ogullary ony alyp, ýag çalyp, patyşa diýip yglan etdiler we oňa tagt goýdular. Oňa tagzym edip: «Patyşa ýaşasyn, patyşa ýaşasyn» diýdiler.
43 Olar ýaglygy ýaýyp, her biri oňa altyn we kümüşden ýasalan gulakhalka, ýüzük ýa-da bilezik getirdiler. Oňa kümüş we altyn, oniks we bdelliý daşlary bilen baýlaşdyrdylar. Oňa şa tagtyny ýasadylar, başyna şa täjini geýdirdiler. Oňa köşk gurdular we ol şol ýerde ýaşady. Ol Ysawyň ähli ogullarynyň üstünden patyşa boldy.
44 Angeas halky Esawyň ogullaryndan söweş üçin haklaryny alyp, şol wagt Dinhabadaky hojaýynlarynyň ýanyna gitdiler.
45 Bela otuz ýyllap Ysawyň nesillerine patyşalyk etdi. Ysawyň nesilleri Seiriň nesilleriniň ýerine şol ýerde ýaşap, şu güne çenli olaryň ýerlerinde howpsuz ýaşap gelýärler.

58-nji BAP

1 Ysraýyllaryň Müsüre gitmeginiň otuz ikinji ýylynda, ýagny Ýusubyň ömrüniň ýetmiş birinji ýylynda, şol ýylda Müsüriň patyşasy fyrown aradan çykdy we onuň ýerine ogly Magron patyşa boldy.
2 Fyrown Ýusubyň ölmezinden öň ogly Magrona ata bolmagy we Magronyň Ýusubyň gözegçiliginde we onuň maslahatynda bolmagyny tabşyrdy.
3 Bütin müsürliler Ýusubyň özlerine patyşa bolmagyna razy boldular, sebäbi ähli müsürliler Ýusuby öňküden bäri söýýärdiler, diňe fyrownyň ogly Magron kakasynyň tagtynda oturypdy we şol günler kakasynyň ýerine patyşa boldy.
4 Magron patyşalyk edende kyrk bir ýaşyndady we Müsürde kyrk ýyl patyşalyk etdi. Bütin müsürliler onuň adyny atasynyň ady bilen Fyrown dakdylar, bu bolsa Müsürde özlerine höküm sürýän her bir patyşa üçin edilýän däp-dessurdy.
5 Fyrown kakasynyň ýerine patyşa bolanda, kakasynyň tabşyrygy boýunça Müsüriň kanunlaryny we ähli döwlet işlerini Ýusubyň eline berdi.
6 Ýusup Müsüriň patyşasy boldy, sebäbi ol bütin Müsüre höküm sürýärdi we ähli Müsür onuň gözegçiliginde we maslahatyndady, sebäbi fyrownyň ölüminden soň ähli müsürliler Ýusuba meýil etdiler we olar özlerine höküm sürmek üçin ony örän söýdüler.
7 Emma olaryň arasynda ony halamaýan käbir adamlar bardy. Olar: «Biziň üstümizden hiç bir daşary ýurtly höküm sürmez» diýýärdiler. Emma şol günlerde fyrownyň ölüminden soň, Müsüriň ähli häkimiýeti Ýusubyň eline geçdi. Ol hiç kimiň goşulyşmazlygy sebäpli tutuş ýurtda öz islegi boýunça hereket edýärdi.
8 Bütin Müsür Ýusubyň gözegçiligi astyndady we töweregindäki ähli duşmanlary bilen söweşip, olary boýun egdirdi; şeýle hem Kenganyň çäklerine çenli ähli ýeri we ähli filistimlileri Ýusub boýun egdirdi we olaryň hemmesi onuň ygtyýaryndady we Ýusuba ýyllyk salgyt töleýärdiler.
9 Müsür patyşasy fyrown kakasynyň ýerine tagtynda oturdy, ýöne ol ilki kakasynyň gözegçiliginde bolşy ýaly, Ýusubyň gözegçiliginde we maslahatynda boldy.
10 Ol diňe Müsür ýurdunda, Ýusubyň maslahaty bilen höküm sürmedi, şol döwürde Ýusup Müsürden beýik Perat derýasyna çenli tutuş ýurda höküm sürdi.
11 Ýusup ähli işlerinde üstünlik gazandy we Reb onuň bilen boldy. Reb Ýusuba müsürlileriň we tutuş ýurduň ýüreginde has köp akyldarlyk, hormat, şöhrat we söýgi berdi. Ýusup tutuş ýurda kyrk ýyllap patyşalyk etdi.
12 Piliştlileriň, Kenanyň, Sidonyň we Iordan derýasynyň beýleki tarapyndaky ähli ýerler Ýusuba sowgatlar getirýärdi. Bütin ýurt Ýusubyň elindedi we olar oňa her ýyl salgyt töleýärdiler, sebäbi Ýusup töweregindäki ähli duşmanlaryna garşy söweşip, olary boýun egdiripdi. Bütin ýurt Ýusubyň elindedi we Ýusup Müsürde tagtynda howpsuz oturypdy.
13 Şeýle hem, onuň ähli doganlary, Ýakubyň ogullary, Ýusubyň ömrüniň ahyryna çenli ýurtda howpsuz ýaşadylar. Olar ýurtda ösüp, köpelip, atalary Ýakubyň tabşyryşy ýaly, ömürboýy Rebbe gulluk etdiler.
14 Birnäçe gün we ýyl geçenden soň, Ysawyň nesilleri öz ýerlerinde patyşalary Bela bilen asuda ýaşap ýörkä, olaryň nesilleri ösüp, ýurtda köpeldiler. Olar Ýakubyň ogullary we bütin Müsür bilen söweşmäge, şeýle hem doganlary Sefony, Elipazyň ogly Sefony we onuň adamlaryny halas etmäge karar berdiler, sebäbi olar şol günlerde Ýusubyň gullarydy.

15 Ysawyň nesilleri gündogaryň ähli halklaryna adam iberdiler we olar bilen ýaraşyk baglaşdylar. Gündogaryň ähli halklary Ysawyň ogullary bilen Müsüre söweşmäge gitmek üçin olaryň ýanyna geldiler.
16 Dinhaba patyşasy Angeasyň halkyndan hem olaryň ýanyna geldiler, olar Ysmaýylyň ogullaryna hem adam iberdiler, olar hem olaryň ýanyna geldiler.
17 Bu halklaryň hemmesi ýygnanyp, Esawyň nesillerine söweşde kömek etmek üçin Seire geldiler. Bu düşelge örän uly we agyr adamlydy, deňiz çägesi ýaly köpdi, takmynan sekiz ýüz müň adam, pyýada we atly esgerler bardy. Bu goşunlaryň hemmesi Ýakubyň ogullary bilen söweşmek üçin Müsüre gitdiler we Rameses golaýynda düşelge gurdular.
18 Ýusup doganlary bilen Müsüriň batyr esgerleri bolan alty ýüz töweregi adam bilen ýola düşdü we olar Ramses topragynda olar bilen söweşdiler; şol wagt Ýakubyň ogullary ýene-de Esawyň ogullary bilen söweşdiler, Ýakubyň ogullarynyň Müsüre gitmeginiň ellinji ýylynda, ýagny Belanyň Seirde Esawyň ogullaryna patyşalyk etmeginiň otuzynnjy ýylynda.
19 Reb Ysawyň we gündogaryň ähli batyr ýigitlerini Ýusubyň we onuň doganlarynyň eline berdi, Ysawyň we gündogaryň halky Ýusubyň öňünde ýeňlipdi.
20 Ýakubyň ogullaryndan we gündogar halklaryndan öldürilen iki ýüz müňe golaý adam Ýakubyň ogullarynyň öňünde öldi we olaryň patyşasy Beor ogly Bela söweşde olar bilen bile öldi. Ýakubyň ogullary öz patyşalarynyň söweşde ölendigini görenlerinde, söweşde elleri gowşady.
21 Ýusup, onuň doganlary we tutuş müsürliler henizem Ysawyň nesillerini gyryp ýördüler. Ysawyň ähli halky Ýakubyň ogullaryndan gorkup, olardan gaçdy.
22 Ýusup, onuň doganlary we tutuş müsürliler olary bir günlük ýolda yzarladylar we olardan üç ýüz töweregi adamy öldürdiler, ýolda olary gyrdylar, soň bolsa olar olardan ýüz öwürdiler.
23 Ýusup we onuň ähli doganlary Müsüre gaýdyp geldiler, olaryň hiç biri ýitmedi, ýöne müsürlilerden on iki adam öldi.
24 Ýusup Müsüre gaýdyp gelende, Sefony we onuň adamlaryny goşmaça baglamagy buýurdy, olar bolsa olary demir bilen bagladylar we bu olaryň gynanjyny has-da artdyrdy.
25 Ysawyň ähli halky we gündogar halklary utanç bilen öz şäherlerine gaýdyp geldiler, sebäbi olaryň ýanyndaky ähli batyr esgerler söweşde heläk bolupdy.
26 Ysawyň nesilleri öz patyşalarynyň söweşde ölendigini görenlerinde, howlukmaçlyk bilen gündogar halklaryndan Botsra ýurdundan Zaragyň ogly Ýobap atly bir adamy tutup, patyşalary Belanyň ýerine patyşa etdiler.
27 Ýobap onuň ýerine Belanyň tagtynda patyşa boldy. Ýobap Edomda on ýyllap Ysawyň ähli ogullaryna patyşalyk etdi. Şol günden başlap, Ysawyň ogullary Ýakubyň ogullary bilen söweşmäge gitmedi, sebäbi Ysawyň ogullary Ýakubyň ogullarynyň edermenligini bilýärdiler we olardan gaty gorkýardylar.
28 Şol günden başlap, Esawyň ogullary Ýakubyň ogullaryndan ýigrenýärdiler we olaryň arasynda şu güne çenli ýigrenç we duşmançylyk örän güýçlidi.
29 Mundan on ýyl soň, Botsradan Zaragyň ogly Ýobap aradan çykdy. Ysawyň nesilleri Teman ýurdundan Kuşam atly bir adamy saýlap aldylar we ony Ýobabyň ýerine özlerine patyşa etdiler. Kuşam Edomda Ysawyň ähli nesillerine ýigrimi ýyllap patyşalyk etdi.
30 Şol günlerde Müsür patyşasy Ýusup, onuň doganlary we ähli ysraýyl halky Ýusubyň ähli ogullary we onuň doganlary bilen birlikde Müsürde howpsuz ýaşaýardylar, hiç hili päsgelçilik ýa-da betbagtçylyk bolmady we Müsür ýurdy Ýusubyň we onuň doganlarynyň döwründe uruşdan dynç aldy.

59-NJY BAP

1 Ýakup bilen Müsürde ýaşaýan ysraýyl ogullarynyň atlary şulardyr: Ýakubyň ähli ogullary öz maşgalasy bilen Müsüre geldiler.
2 Leýanyň ogullary Ruben, Şimgon, Lewi, Ýahuda, Ysakar we Zebulun, şeýle hem olaryň gyz dogany Dina.
3 Raheliň ogullary Ýusup we Benýamindi.
4 Leýanyň gyrnagy Zilpanyň ogullary Gat we Aşerdi.
5 Raheliň gyrnagy Bilhanyň ogullary Dan we Naftalydy.
6 Kakalary Ýakup bilen Müsüre gelmezden öň, Kengan ýurdunda doglan nesilleri şulardy.
7 Rubeniň ogullary Hanok, Pallu, Kesron we Karmidi.
8 Şimgonyň ogullary: Ýemuel, Ýamin, Ohad, Ýakin, Zohar we Kenanly aýalyň ogly Şawul.
9 Lewiniň ogullary Gerşon, Kehat we Merari, şeýle hem olaryň Müsüre gaýdyp gelenlerinde doglan gyz dogany Ýokebetdi.
10 Ýahudanyň ogullary Er, Onan, Şela, Peres we Zarakdy.
11 Er bilen Onan Kengan ýurdunda öldüler; Peresiň ogullary Kesron bilen Kamul.
12 Ysakaryň ogullary Tola, Puwa, Eýýup we Şomrondy.
13 Zebulunyň ogullary Sered, Elon we Ýakleel, Danyň ogly bolsa Kuşimdi.
14 Naftalynyň ogullary: Ýakzel, Guni, Ýetser we Şilam.
15 Gatyň ogullary: Zipýon, Çaggi, Şuni, Ezbon, Eri, Arody we Areli.
16 Aşeriň ogullary: Ýimna, Ýişwa, Ýişwi, Beriýa we olaryň gyz dogany Serah; Beriýanyň ogullary bolsa Keber we Malkiýeldi.
17 Benýaminiň ogullary: Bela, Beker, Aşbel, Gera, Nagaman, Ahy, Roş, Mupim, Hupim we Ord.
18 Ýusubyň Müsürde doglan ogullary Manaşe we Efraýymdy.
19 Ýakubyň neslinden çykanlaryň hemmesi ýetmiş jandy; bularyň hemmesi kakasy Ýakup bilen Müsüre ýaşamaga gelenlerdir. Ýusup we onuň ähli doganlary Müsürde howpsuz ýaşadylar we Ýusubyň ömrüniň ahyryna çenli Müsüriň iň gowy tagamlaryndan iýdiler.
20 Ýusup Müsürde doksan üç ýyl ýaşady we tutuş Müsürde segsen ýyl patyşalyk etdi.
21 Ýusubyň öljek günleri golaýlanda, ol doganlaryny we kakasynyň ähli öý-içerini çagyryp, olaryň hemmesi ýygnanyp, onuň öňünde oturdy.
22 Ýusup doganlaryna we kakasynyň ähli maşgalasyna şeýle diýdi: «Men ölüp barýaryn, Hudaý sizi hökman görer we sizi bu ýerden ata-babalaryňyza kasam eden ýurduna alyp geler».
23 Hudaý sizi bu ýerden ata-babalaryňyzyň ýurduna getirmek üçin size gelende, meniň süňklerimi hem şu ýerden alyp gelersiňiz.

24 Ýusup Ysraýyl ogullaryna özlerinden soňky nesilleri üçin ant içdirip: «Hudaý size hökman geler, siz meniň süňklerimi bu ýerden özleriňiz bilen alyp gelersiňiz» diýdi.
25 Mundan soň, Ýusup şol ýylda, ysraýyllaryň Müsüre gidenleriniň ýetmiş birinji ýylynda aradan çykdy.
26 Ýusup Müsür ýurdunda ýüz on ýaşynda aradan çykdy. Onuň ähli doganlary we ähli hyzmatkärleri turup, adatdakysy ýaly Ýusuby balzamladylar. Onuň doganlary we bütin Müsür ýetmiş günläp onuň üçin ýas tutdular.
27 Olar Ýusuby dürli ysly otlar we hoşboý ysly otlar bilen doldurylan tabuta saldylar we ony Sihor derýasynyň kenarynda, ogullary we ähli doganlary, şeýle hem kakasynyň ähli öý-içerisi ýedi günläp ýas tutdular.
28 Ýusup ölenden soň, şol günlerde ähli müsürliler ysraýyl ogullaryna höküm sürmäge başladylar. Atasynyň ýerine höküm süren Müsür patyşasy fyrown Müsüriň ähli kanunlaryny kabul edip, Müsüriň ähli häkimiýetini öz geňeşi bilen dolandyrdy we öz halkynyň üstünden howpsuz höküm sürdi.

60-NJY BAP

1 Ýusubyň aradan çykmagyndan soň, ysraýyllaryň Müsüre gitmeginiň ýetmiş ikinji ýyly bolanda, Esawyň ogly Elipazyň ogly Sepo öz adamlary bilen Müsürden gaçyp gitdi.
2 Ol Afrika, ýagny Dinhaba, Afrika patyşasy Angeasyň ýanyna geldi. Angeas olary uly hormat bilen garşylady we Sefony öz goşunynyň serkerdesi etdi.
3 Sefo Angeýanyň we onuň halkynyň nazarynda merhemet tapdy, Sefo köp günläp Afrika patyşasy Angeýanyň goşunbaşysy boldy.
4 Sefo Afrikanyň patyşasy Angeasy ähli goşunyny ýygnap, müsürliler we Ýakubyň ogullary bilen söweşmäge we olardan doganlarynyň aryny almaga höweslendirdi.
5 Emma Angeýas Sefonyň bu işi etmegine gulak asmady, sebäbi Angeýas Ýakubyň ogullarynyň güýjüni we olaryň Esawyň ogullary bilen söweşde onuň goşunyna näme edendiklerini bilýärdi.
6 Şol günlerde Sefo Angeýanyň we onuň ähli halkynyň gözünde örän beýikdi we olary Müsüre garşy uruşmaga yzygiderli höweslendirýärdi, ýöne olar islemeýärdiler.
7 Şol günlerde Kittim ýurdunda Puzimna şäherinde Uzu atly bir adam bardy. Ol Kittim ogullary tarapyndan jyns taýdan hudaýlaşdyryldy. Ol adam öldi we ogly bolmady, diňe Janýa atly bir gyzy boldy.
8 Gyz örän owadan, owadan we akyllydy, tutuş ýurtda onuň ýaly gözellik we akyllylyk görlüp-eşidilmedi.
9 Afrikanyň patyşasy Angeasyň halky ony görüp, gelip, oňa öwgüler aýtdy. Angeas Kittim ogullaryna adam iberdi we ol ony özüne aýal hökmünde almagy haýyş etdi. Kittim halky ony oňa aýal hökmünde bermäge razy boldy.
10 Angeasyň çaparlary Kittim ýurdundan ýola düşüp barýarkalar, Bibentu patyşasy Turnusyň çaparlary Kittim şäherine geldiler, sebäbi Bibentu patyşasy Turnus hem öz çaparlaryny Ýaniýadan özüne aýal almak üçin haýyş etmek üçin iberdi, sebäbi onuň ähli adamlary hem ony öwüpdiler, şonuň üçin ol ähli hyzmatkärlerini onuň ýanyna iberdi.
11 Turnusyň hyzmatkärleri Kittim şäherine gelip, Ýaniýany öz patyşalary Turnusyň ýanyna aýallyga almak üçin alyp gitmeklerini haýyş etdiler.
12 Kittim halky olara: «Biz ony berip bilmeris, sebäbi Afrikanyň patyşasy Angeas sen gelmezden öň ony özüne aýal edinmegini we biz ony oňa bermegimizi isledi, şonuň üçin indi biz Angeasy gyzdan mahrum edip, ony Turnusa bermek üçin şeýle edip bilmeris» diýdi.
13 Sebäbi biz Angeasdan gaty gorkýarys, sebäbi ol bize garşy söweşe çykyp, bizi ýok eder, şeýle hem hojaýynyň Turnus bizi onuň elinden halas edip bilmez.
14 Turnusyň çaparlary Kittim halkynyň ähli sözlerini eşidenlerinde, öz hojaýynlaryna gaýdyp, Kittim halkynyň ähli sözlerini oňa aýtdylar.
15 Kittim ogullary Angeasa hat iberip: «Turnus Ýaniýany özüne aýal edinmek üçin çagyrtdy, biz oňa şeýle jogap berdik; we onuň seniň bilen söweşmek üçin ähli goşunyny ýygnap, doganyň Lukas bilen söweşmek üçin Sarduniýa ýolundan geçmegi meýilleşdirýändigini we şondan soň seniň bilen söweşmäge geljekdigini eşitdik» diýdiler.
16 Angeas Kittim ogullarynyň ýazgyda oňa iberen sözlerini eşidip, gahary geldi we turup, ähli goşunyny ýygnady we deňziň adalaryndan geçip, Sarduniýa barýan ýol bilen Sarduniýanyň patyşasy dogany Lukusyň ýanyna geldi.
17 Lukusyň ogly Niblos daýysy Angeasyň gelýändigini eşidip, onuň garşysyna köp goşun bilen çykdy we ony öpüp, gujaklady. Niblos Angeasdan: «Kakamdan hal-ýagdaýyny soranda, men seniň bilen Turnus bilen söweşmäge gitjek wagtym, ondan meni goşunynyň serkerdesi etmegini sora» diýdi. Angeas şeýle etdi we doganynyň ýanyna geldi, dogany hem ony garşylamaga geldi we ol ondan hal-ýagdaýyny sorady.
18 Angeas dogany Lukdan hal-ýagdaýyny we ogly Niblosy öz goşunynyň serkerdesi etmegini haýyş etdi, Lukus şeýle etdi. Angeas we onuň dogany Lukus turup, söweşe Turnusa tarap gitdiler, olaryň ýanynda uly goşun we agyr adamlar bardy.
19 Ol gämiler bilen geldi we olar Aştoraş welaýatyna geldiler, şonda Turnus olara tarap geldi, sebäbi ol Sarduniýa gitdi we ony ýok etmek, soňra bolsa ol ýerden Angeas şäherine geçip, onuň bilen söweşmek isledi.
20 Angeas we onuň dogany Lukus Kanopiýa jülgesinde Turnus bilen duşuşdylar we şol ýerde olaryň arasynda güýçli we güýçli söweş boldy.
21 Sarduniýanyň patyşasy Luk bilen söweş güýçli boldy we onuň ähli goşuny ýykyldy, ogly Niblos hem şol söweşde ýykyldy.
22 Onuň daýysy Angeas hyzmatkärlerine buýruk berdi we olar Niblos üçin altyn tabut ýasap, ony şol tabutyň içine saldylar. Angeas ýene-de Turnusa tarap söweşe başlady. Angeas ondan güýçlidi we ony öldürdi, ähli halkyny gylyçdan geçirdi. Angeas doganynyň ogly Niblosyň we dogany Lukusyň goşunynyň sebäbiniň öjüni aldy.
23 Turnus ölenden soň, söweşden diri galanlaryň elleri gowşady we olar Angeas bilen onuň dogany Lukusdan gaçyp gitdiler.
24 Angeas we onuň dogany Lukus olary Alfanu bilen Romanyň arasyndaky uly ýola çenli yzarladylar we Turnusyň ähli goşunyny gylyçdan geçirdiler.
25 Sarduniýanyň patyşasy Lukas hyzmatkärlerine bürünçden tabut ýasamagy we ogly Niblosyň jesedini şol ýere goýmagy buýurdy we ony şol ýerde jaýladylar.

26 Olar şol ýerde, uly ýoluň üstünde beýik bir diň gurdular we şu güne çenli onuň adyny Niblosyň ady bilen atlandyrdylar, şeýle hem Bibentunyň patyşasy Turnusy şol ýerde, Niblosyň ýanynda jaýladylar.
27 Ine, Alfanu bilen Romanyň arasyndaky uly ýolda bir tarapda Niblosyň mazary, beýleki tarapda bolsa Turnusyň mazary bar, olaryň arasynda şu güne çenli ýol bar.
28 Niblos jaýlanandan soň, onuň kakasy Luk öz goşuny bilen Sarduniýa ýurduna gaýdyp geldi, onuň dogany Afrikanyň patyşasy Angeas bolsa öz halky bilen Bibentu şäherine, ýagny Turnus şäherine gitdi.
29 Bibentunyň ýaşaýjylary onuň şöhratyny eşidip, ondan gaty gorkdular we aglap we ýalbaryp, ony garşylamaga çykdylar. Bibentunyň ýaşaýjylary Angeasdan olary öldürmezligi we şäherlerini ýok etmezligi haýyş etdiler; ol şeýle etdi, sebäbi şol günler Bibentu Kittim ogullarynyň şäherleriniň biri hasaplanýardy; şonuň üçin ol şäheri ýok etmedi.
30 Şol günden başlap, Afrika patyşasynyň goşunlary Kittim şäherine baryp, ony talaňçylyk we talaňçylyk edýärdiler, olar her gezek gidenlerinde, Angeas goşunynyň serkerdesi Sefo olaryň bilen gidýärdi.
31 Şondan soň Angeas goşuny bilen yzyna gaýdyp, Puzimna şäherine geldi. Angeas ol ýerden Uzunyň gyzy Ýaniýany aýal edip alyp, ony Afrikadaky öz şäherine getirdi.

61-nji BAP

1 Şol wagt Müsür patyşasy fyrown öz halkyna Müsürde berk köşk gurmagy buýurdy.
2 Şeýle hem, ol Ýakubyň ogullaryna müsürlilere gurluşykda kömek etmegi tabşyrdy we müsürliler patyşa jaýy üçin owadan we ajaýyp köşk gurdular, ol şol ýerde ýaşady we öz häkimiýetini täzeden dikeltdi we howpsuz patyşalyk etdi.
3 Ýakubyň ogly Zebulun şol ýylda, ysraýyllaryň Müsüre göçüp baranlarynyň ýetmiş ikinji ýylynda aradan çykdy. Zebulun ýüz on dört ýaşynda aradan çykdy we tabuta goýlup, ogullarynyň eline berildi.
4 Ýetmiş başinji ýylda onuň agasy Şimgon aradan çykdy. Ol ýüz ýigrimi ýaşyndady. Onuň jesedi hem tabuta goýulyp, çagalaryna berildi.
5 Dinhaba patyşasy Angeýanyň goşunbaşysy, Ysawyň ogly Elipazyň ogly Sefo, Angeýany Müsürde Ýakubyň ogullary bilen söweşmek üçin söweşe taýýarlanmaga her gün höweslendirýärdi, emma Angeýas muny etmek islemedi, sebäbi onuň hyzmatkärleri oňa Ýakubyň ogullarynyň ähli güýjüni, Ysawyň ogullary bilen söweşde olara näme edendiklerini gürrüň berdiler.
6 Şol günlerde Sefo her gün Angeýasy Ýakubyň ogullary bilen söweşmäge höweslendirýärdi.
7 Birnäçe wagtdan soň Angeas Sefonyň sözlerini diňläp, oňa Müsürde Ýakubyň ogullary bilen söweşmäge razy boldy. Angeas ähli halkyny, deňiz kenaryndaky çäge ýaly köp halky tertip-düzgüne getirdi we Müsüre söweşmäge gitmegi ýüregine düwdi.
8 Angeasyň hyzmatkärleriniň arasynda on bäş ýaşly bir ýigit bardy, onuň ady Beoryň ogly Balamdy. Bu ýigit örän akyllydy we jadygöýlik sungatyny bilýärdi.
9 Angeas Bilamdan: «Häzirki söweşimizde kimiň ýeňjekdigini bilmek üçin bize jadygöýlik görkez» diýdi.
10 Bilam mum getirmegi buýurdy we ondan Angeas goşunyny we Müsür goşunyny alamatlandyrýan arabalaryň we atlylaryň şekilini ýasady we olary bu maksat üçin taýýarlan suwlaryna saldy. Eline mirt agaçlarynyň şahalaryny alyp, öz hilegärligini ulanyp, olary suwuň üstünden birleşdirdi. Suwda oňa Angeas goşunlarynyň şekilleri müsürlileriň we Ýakubyň ogullarynyň şekilleriniň öňünde ýykylyp duran şekiller göründi.
11 Bilam bu wakany Angeasyň ýanyna gürrüň berdi, emma Angeas umytsyzlandy we Müsüre söweşmäge gitmek üçin ýaraglanmady we öz şäherinde galdy.
12 Elipazyň ogly Sefo Angeasyň müsürliler bilen söweşmäge gitmekden umydyny üzýändigini görende, Sefo Afrikadan Angeasdan gaçyp, Kitime geldi.
13 Kittimiň ähli halky ony uly hormat bilen garşylady we ony ähli gün söweşlerinde alyp barmak üçin işe aldy. Şol günlerde Sefo örän baý boldy we Afrika patyşasynyň goşunlary şol günlerde hem ýaýrady. Kittimiň çagalary ýygnanyp, Afrika patyşasy Angeasyň goşunlarynyň olara hüjüm etmegi sebäpli Kuptisiýa dagyna gitdiler.
14 Bir gün Zepo ýaş bir sygyryny ýitirdi we ony gözläp gitdi we onuň dagyň töwereginde möňňürýändigini eşitdi.
15 Zepo baryp, dagyň eteginde uly bir gowak we gowagyň agzynda uly bir daş bardygyny gördi. Zepo daşy bölüp, gowaga girdi we seretdi, uly bir haýwan öküziň öküzini iýýändigini gördi; ortasyndan ýokary tarapyna adama, ortasyndan aşaklygyna bolsa haýwana meňzeýärdi. Zepo haýwana garşy çykyp, ony gylyçlary bilen öldürdi.
16 Kittimiň ýaşaýjylary bu wakany eşidip, örän şatlanyp: «Sarylarymyzy iýen bu haýwany öldüren bu adama näme etmeli?» diýdiler.
17 Olar ýylyň bir gününi oňa bagyşlamak üçin ýygnandylar we onuň adyny Zepho goýdular. Şol gün her ýyl oňa içgi sadakalaryny we sowgatlary getirdiler.
18 Şol wagt patyşa Angeasyň aýaly Uzunyň gyzy Ýanýa syrkawlady we onuň keselini Angýas we onuň emeldarlary agyr duýdular. Angýas akyldarlaryndan: «Ýanýa näme etmeli we ony keselinden nädip sagaldaryn?» diýip sorady. Akyldarlary oňa: «Ýurdumyzyň howasy Kittim ýeriniň howasy ýaly däldigi we suwumyz olaryň suwy ýaly däldigi üçin, şa zenan hem şonuň üçin syrkawlady» diýdiler.
19 Sebäbi howanyň we suwuň üýtgemegi sebäpli, şeýle hem öz ýurdunda diňe ata-babalarynyň köprüler bilen ösdürip ýetişdiren Purma suwuny içýändigi üçin ol keselledi.
20 Angeas hyzmatkärlerine buýurdy we olar Kittimiň Purma suwlaryndan gap-gaçlar bilen getirip, şol suwlary Afrikanyň ähli suwlary bilen ölçediler we şol suwlaryň Afrikanyň suwlaryndan ýeňildigini gördüler.
21 Angeas muny görüp, ähli emeldarlaryna müňlerçe we on müňlerçe daş kesijileri ýygnamagy buýurdy. Olar san-sajaksyz daş kesdiler. Gurluşykçylar gelip, örän berk köpri gurdular we Kittim ýurdundan Afrika suw çeşmesini getirdiler. Şol suwlar şa zenan Janiýa we onuň ähli aladalary üçin, şol suwdan içmek, bişirmek, ýuwunmak we ýuwunmak, şeýle hem iýmit alyp boljak ähli tohumlary we ýeriň ähli miwelerini suwarmak üçin ulanyldy.
22 Patyşa Kittim topragyndan uly gämilerde getirmegi buýurdy, şeýle hem gurluşyk üçin daşlar getirdiler.

Gurluşykçylar şa aýaly Ýanýa üçin köşkler gurdular, şa aýaly bolsa keselinden sagaldy.
23 Ýylyň öwrülişiginde Afrika goşunlary adatdakysy ýaly Kittim ýurduna talaňçylyk etmäge geldiler. Elipazyň ogly Sefo olaryň habaryny eşidip, olara garşy buýruk berdi we olar bilen söweşdi, olar onuň öňünden gaçdylar we ol Kittim ýurduny olardan halas etdi.
24 Kitim halky Sefonyň edermenligini görüp, ony özlerine patyşa edip goýdular. Sefo olaryň üstünden patyşa boldy. Sefo patyşalyk edýän döwründe olar Tubal halkyny we töweregindäki ähli adalary basyp almaga gitdiler.
25 Olaryň patyşalary Sefo olaryň garşysyna çykdy we Tubal we adalar bilen uruş başladylar, olary boýun egdirdiler we söweşden gaýdyp gelenlerinde, onuň üçin häkimiýetini täzelediler, onuň üçin şa öýü we oturgyjy üçin örän uly köşk gurdular, onuň üçin uly tagt gurdular we Sefo tutuş Kittim ýurdunda we Italiýa ýurdunda elli ýyl höküm sürdi.

62-NJI BAP

1 Şol ýyl, ysraýyllaryň Müsüre gitmeginiň ýetmiş dokuzynjy ýylynda, Ýakubyň ogly Ruben Müsür ýurdunda aradan çykdy; Ruben ýüz ýigrimi bäş ýaşynda aradan çykdy we ony tabuta goýdular we ol öz ogullarynyň eline berildi.
2 Segseninji ýylda onuň dogany Dan aradan çykdy; ol ýüz ýigrimi ýaşynda aradan çykdy we onuň jesedi tabuta goýulyp, çagalaryna berildi.
3 Şol ýyl Edom patyşasy Kuşam aradan çykdy, ondan soň Bedadyň ogly Hadad otuz bäş ýyl patyşalyk etdi, segsen birinji ýylda Ýakubyň ogly Ysakar Müsürde aradan çykdy. Ysakar ýüz ýigrimi iki ýaşynda aradan çykdy we Müsürde tabuta goýuldy we ogullarynyň eline berildi.
4 Segsen ikinji ýylda onuň agasy Aşer aradan çykdy. Ol ýüz ýigrimi üç ýaşyndady we Müsürde tabuta goýuldy we ogullarynyň eline berildi.
5 Gat segsen üçünji ýylda aradan çykdy. Ol ýüz ýigrimi bäş ýaşyndady we Müsürde tabuta goýuldy we ogullarynyň eline berildi.
6 Edom patyşasy Bedadyň ogly Hadadyň patyşalygynyň segsen dördünji ýylynda, ýagny ellinji ýylynda Hadad Ysawyň ähli ogullaryny ýygnady we dört ýüz müň töweregi goşunyny taýýarlady. Ol Mowab ýurduna tarap ýola düşdi we Mowab bilen söweşmäge we olary özüne salgyt tölemäge gitdi.
7 Mowap halky muny eşidip, gaty gorkdy we Edom patyşasy Bedadyň ogly Hadada garşy söweşmek üçin Midýan halkyna kömek bermek üçin adam iberdi.
8 Hadad Mowab ýurduna geldi. Mowab we Midýan halky onuň garşysyna çykdylar we Mowab meýdanynda oňa garşy söweşe başladylar.
9 Hadad mowaplylar bilen söweşdi we mowaplylardan we midýanlylardan iki ýüz müňe golaý adam öldürildi.
10 Mowabyň üstünde söweş örän güýçli boldy. Mowab halky söweşiň özlerine agyr düşýändigini görüp, ellerini gowşadyp, yza çekildiler we Midýan halkyny söweşi dowam etdirmek üçin galdyrdylar.
11 Midýan halky Moabyň niýetini bilmese-de, söweşde güýçlenip, Hadad we onuň ähli goşuny bilen söweşdi we ähli Midýan halky onuň öňünde ýykyldy.
12 Hadad Midýanlaryň ählisini güýçli urdy we olary gylyçdan geçirdi, Mowaba kömek etmäge gelenleriň hiç birini galdyrmady.
13 Midýanlaryň ähli ogullary söweşde heläk bolandan we Mowabdaky çagalar gaçyp gutulandan soň, Hadad şol wagt ähli Mowaby özüne salgyt töledi we olar onuň gol astynda boldular. Olar her ýyl salgyt töleýärler. Hadad öz ýurduna gaýdyp gitdi.
14 Şol ýylyň ahyry bolanda, ýurduň galan Midýan halky öz doganlarynyň hemmesiniň Mowab üçin Hadadyň garşysyna söweşde ölendigini eşidende, Mowab halky söweşde yza çekilip, Midýandan söweşmäge gidenlerinde, Midýan hökümdarlarynyň bäşisi öz ýurdunda galan doganlary bilen bilelikde doganlarynyň aryny almak üçin Mowab bilen söweşmäge karar berdiler.
15 Midýan halky Mowaba garşy söweşmek üçin Midýanlara kömek etmek üçin gelen gündogardaky ähli doganlaryna we ähli Keturadaky doganlaryna iberdi.
16 Mowab halky muny eşidip, gündogaryň ähli halkynyň özlerine garşy söweşe ýygnanandygyndan gaty gorkdy. Mowab halky Edom ýurduna Bedadyň ogly Hadada şeýle bir hat iberdi:
17 Indi bize kömek ediň, Midýanlary ýeňeris. Sebäbi olar söweşde ölen Midýanlaryň aryny almak üçin, gündogaryň ähli doganlary bilen bilelikde bize garşy söweşe çykdylar.
18 Edom patyşasy Bedadyň ogly Hadad bütin goşuny bilen Mowab ýurduna Midýanlar bilen söweşmäge gitdi. Midýanlar we gündogar halklary Mowab meýdanynda Mowab bilen söweşdiler we olaryň arasyndaky söweş örän gazaply boldy.
19 Hadad Midýanlaryň we gündogaryň ähli halkyny gylyçdan geçirdi. Şol wagt Hadad Mowaby Midýanlaryň elinden halas etdi. Midýanlaryň we gündogaryň galanlary Hadadyň we onuň goşunynyň öňünde gaçdylar. Hadad olary öz ýerlerine çenli yzarlady we olara agyr gyrgynçylyk etdi, öldürilenler bolsa ýolda ýykyldy.
20 Hadad Mowaby Midýanlaryň elinden halas etdi, sebäbi Midýanlaryň ähli ogullary gylyçdan geçirildi we Hadad öz ýurduna gaýdyp gitdi.
21 Şol günden başlap, Midýan halky Mowab halkyny ýigrenýärdi, sebäbi olar söweşde ýeňlipdi we olaryň arasynda günlerboýy uly we güýçli duşmançylyk bardy.
22 Mowab ýurdunyň ýolunda Midýandan tapylanlaryň hemmesi Mowabyň gylyjyndan öldi, Midýan ýurdunyň ýolunda Mowabdan tapylanlaryň hemmesi Midýanyň gylyjyndan öldi; Midýanlar Mowaba, Mowap bolsa Midýana köp günläp şeýle etdiler.
23 Şol wagt Ýakubyň ogly Ýahuda Müsürde, Ýakubyň Müsüre gitmeginiň segsen altynjy ýylynda aradan çykdy. Ýahuda ölende ýüz ýigrimi dokuz ýaşyndady. Ony balzamlap, tabuta goýdular we ol öz ogullarynyň eline berildi.
24 Naftaly segsen dokuzynjy ýylda ýüz otuz iki ýaşynda aradan çykdy. Ol tabuta goýulyp, ogullarynyň eline berildi.
25 Ysraýyllaryň Müsüre gitmeginiň togsan birinji ýylynda, ýagny Esawyň ogly Elipazyň ogly Sefonyň Kitim nesillerine patyşalyk etmeginiň otuzynjy ýylynda Afrikanyň halky Kitim nesillerini talamak üçin olara hüjüm etdi, ýöne olar on üç ýylyň dowamynda olara hüjüm etmändiler.

26 Şol ýyl olar olaryň ýanyna geldiler. Elipazyň ogly Sefo öz adamlarynyň birnäçesi bilen olaryň üstüne çykyp, olary çynlakaý urdy. Afrika goşunlary Sefonyň öňünden gaçdylar we öldürilenler onuň öňünde ýykyldylar. Sefo we onuň adamlary olary yzarlap, Afrika golaýlaýança olary urdular.
27 Afrikanyň patyşasy Angeas Sefonyň eden işini eşidip, gaty gaharlandy we Angeas hemişe Sefodan gorkýardy.

63-nji BAP

1 Ýakubyň ogly Lewi togsan üçünji ýylda Müsürde aradan çykdy. Lewi ýüz otuz ýedi ýaşynda aradan çykdy. Ony tabuta goýdular we çagalaryna berdiler.
2 Lewi ölenden soň, bütin müsürliler Ýusubyň doganlary Ýakubyň ogullarynyň ölendigini görenlerinde, şol günden başlap, Müsürden çykan günlerine çenli ähli müsürliler Ýakubyň ogullaryna azar berip, olaryň janyny gazaplandyryp başladylar. Olar Ýusubyň beren ähli üzümçiliklerini we meýdanlaryny, ysraýyl halkynyň ýaşaýan ähli owadan öýlerini we Müsüriň ähli baýlyklaryny ellerinden aldylar. Şol günler müsürliler Ýakubyň ogullaryndan ähli zady aldylar.
3 Şol günlerde bütin müsürlileriň eli ysraýyl halkyna garşy has-da agyrlaşdy we müsürliler ysraýyllara azar berdiler, hatda ysraýyllar müsürlileriň elinden janlaryndan ýadadylar.
4 Şol günlerde, Ysraýylyň Müsüre göçüp barşynyň ýüz ikinji ýylynda, Müsüriň patyşasy fyrown aradan çykdy, onuň ýerine ogly Melol patyşa boldy, Müsüriň ähli batyr adamlary we Ýusuby we onuň doganlaryny tanaýan ähli nesil şol günlerde aradan çykdy.
5 Olaryň ýerine Ýakubyň ogullaryny we olaryň Müsürde eden ähli ýagşylyklaryny, ähli güýjüni bilmeýän başga bir nesil peýda boldy.
6 Şonuň üçin şol günden başlap, bütin Müsür Ýakubyň ogullarynyň janyna ajylyk salyp, olara dürli agyr işler bilen ezýet bermäge başlady, sebäbi olar açlyk döwründe özlerini halas eden ata-babalaryny tanamadylar.
7 Bu hem Reb tarapyndan ysraýyl ogullary üçin, olaryň soňky günlerinde peýda bermek üçin, ähli ysraýyl ogullarynyň özleriniň Hudaýy Rebbi tanamaklary üçin edildi.
8 Şeýle hem, Rebbiň Öz halky Ysraýyl üçin Müsürde etjek alamatlaryny we gudratlaryny bilmek üçin, Ysraýyl ogullary ata-babalarynyň Hudaýy Rebden gorksunlar we Onuň ähli ýollaryndan ýörsünler, olar we olaryň nesilleri ömürboýy ýaşasynlar.
9 Melol patyşa bolanda ýigrimi ýaşyndady we togsan dört ýyl patyşalyk etdi. Bütin müsürliler onuň adyny atasynyň ady bilen Fyrown dakdylar, bu bolsa Müsürde özlerine höküm süren her bir patyşa üçin däp bolupdy.
10 Şol wagt Afrikanyň patyşasy Angeasyň ähli goşunlary, adatdakysy ýaly, Kittim ýurduna talaňçylyk etmek üçin ýaýramaga gitdiler.
11 Esawyň ogly Elipazyň ogly Sefo olaryň habaryny eşidip, goşuny bilen olaryň garşysyna çykdy we ýolda olara garşy söweşdi.
12 Sefo Afrika patyşasynyň goşunlaryny gylyçdan geçirdi we olardan hiç kimi galdyrmady, hatda Afrikadaky hojaýynynyň ýanyna hem gaýdyp gelmedi.
13 Angeas Elipazyň ogly Sefonyň ähli goşunlaryna eden işlerini, olary ýok edendigini eşitdi we ähli goşunlaryny, Afrika ýurdunyň ähli adamlaryny, deňiz kenaryndaky gum ýaly köp sanly halky ýygnady.
14 Angeas dogany Lukusa: «Ähli adamlaryň bilen meniň ýanyma gel we meniň adamlarymy ýok eden Sefony we Kitimiň ähli ogullaryny ýeňmäge kömek et» diýip habar iberdi. Lukus öz goşuny, örän uly goşuny bilen dogany Angeasyň Sefo we Kitimiň ogullary bilen söweşmegine kömek etmek üçin geldi.
15 Sepo we Kitim ogullary muny eşidip, gaty gorkdular we ýüreklerine uly gorky çökdi.
16 Sefo şeýle hem Edom ýurduna, Edom patyşasy Bedadyň ogly Hadada we Ysawyň ähli ogullaryna hat iberdi:
17 Afrikanyň patyşasy Angeasyň bize garşy söweşmek üçin dogany bilen bize gelýändigini eşitdim we biz ondan gaty gorkýarys, sebäbi onuň goşuny örän uly, esasanam ol dogany we goşuny bilen bize garşy gelýän wagty.
18 Indi siz hem meniň bilen gelip, maňa kömek ediň, biz Angeas bilen onuň dogany Lukasyň garşysyna bilelikde söweşeris, siz bizi olaryň elinden halas edersiňiz, ýöne eger şeýle etmeseňiz, biziň hemmämiziň ölerisdigimizi biliň.
19 Esawyň nesilleri Kittim ogullaryna we öz patyşalary Sefo hat iberdiler. Hatda şeýle diýilýärdi: «Biz Angeas we onuň halkyna garşy söweşip bilmeris, sebäbi biziň aramyzda parahatçylyk ähti bar, ilkinji patyşa Belanyň döwründen bäri we Müsür patyşasy Ýakubyň ogly Ýusubyň döwründen bäri, biz onuň bilen Iordan derýasynyň beýleki tarapynda, kakasyny jaýlanda söweşdik».
20 Sefo öz doganlarynyň, ýagny Esawyň ogullarynyň sözlerini eşidende, olardan saklandy, şonuň üçin Sefo Angeýasdan gaty gorkdy.
21 Angeas we onuň dogany Lukus özleriniň ähli güýçlerini, takmynan sekiz ýüz müň adamy, Kittim halkyna garşy düzdüler.
22 Kittimiň ähli ogullary Sefo şeýle diýdiler: «Ata-babalaryňyň Hudaýyna biziň üçin doga et, belki ol bizi Angeasyň we onuň goşunynyň elinden halas eder, çünki biz onuň beýik Hudaýdygyny we Oňa bil baglaýanlaryň hemmesini halas edýändigini eşitdik».
23 Sepo olaryň sözlerini eşidip, Rebbi dileg etdi we şeýle diýdi:
24 0 Eý, ata-babalarym Ybraýymyň we Yshagyň Hudaýy Reb, şu gün men Seniň hakyky Hudaýdygyňy we ähli milletleriň hudaýlarynyň boş we peýdasyzdygyny bilýärin.
25 Ata-babalarymyzyň bize beren ähtini şu gün maňa ýadyňa sal we şu gün ata-babalarymyz Ybraýym we Yshagyň hatyrasyna maňa ýagşylyk et, meni we Kittim nesillerini bize garşy söweşe gelýän Afrika patyşasynyň elinden halas et.
26 Reb Sefonyň sesini eşitdi we Ybraýym we Yshag üçin oňa üns berdi. Reb Sefony we Kittim ogullaryny Angeýanyň we onuň halkynyň elinden halas etdi.
27 Şol gün Sefo Afrikanyň patyşasy Angeas we onuň ähli halky bilen söweşdi we Reb Angeasyň ähli halkyny Kittim halkynyň eline berdi.
28 Angeasda söweş güýçli boldy. Sefo Angeasyň ähli adamlaryny we onuň dogany Lukusy gylyçdan geçirdi we

şol günüň agşamyna çenli olardan dört ýüz müňe golaý adam öldi.
29 Angeas öz adamlarynyň hemmesiniň ölendigini görüp, Afrikanyň ähli ýaşaýjylaryna söweşde kömek etmek üçin hat iberdi we hatda şeýle ýazdy: «Afrikada ýaşaýanlaryň hemmesi on ýaşdan ýokary meniň ýanyma gelsin; olaryň hemmesi meniň ýanyma gelsin, eger ol gelmese, öler, onuň ähli emlägini we tutuş öýüni patyşa alar».
30 Afrikanyň galan ýaşaýjylarynyň hemmesi Angeasyň sözlerinden gorkdular we on ýaşdan ýokary üç ýüz müň töweregi erkek we oglan şäherden çykyp, Angeas şäherine geldiler.
31 On günüň ahyrynda Angeas Sefo we Kittim ogullaryna garşy söweşi täzeden başlady we olaryň arasyndaky söweş örän güýçli we güýçli boldy.
32 Angeas we Lukus goşunyndan Sefo ýaralananlaryň köpüsini, takmynan iki müň adamy eline iberdi we Angeas goşunynyň serkerdesi Sosiptar şol söweşde öldi.
33 Sosiptar ýykylanda, afrikaly goşunlar gaçmak üçin yzlaryna öwrüldiler we olar gaçdylar, Angeas we onuň dogany Lukus hem olaryň ýanyndady.
34 Sefo we Kitim ogullary olary yzarladylar we ýolda iki ýüz töweregi adamy agyr öldürdiler. Olar kakasy bilen gaçyp giden Angeasyň ogly Azdrubaly yzarladylar we ýolda onuň ýigrimi adamyny öldürdiler. Azdrubal Kitim ogullaryndan gaçyp gutuldy, ýöne ony öldürmediler.
35 Angeas we onuň dogany Lukus galan adamlary bilen gaçyp gitdiler, olar gaçyp, gorkudan we howsaladan Afrika geldiler. Angeas bolsa Elipazyň ogly Sefonyň özi bilen söweşe gitmeginden hemişe gorkýardy.

64-NJI BAP

1 Şol wagt Beor ogly Bilam Angeýas bilen söweşdedi. Sefonyň Angeýasdan üstün çykandygyny görüp, ol ýerden gaçyp, Kitime geldi.
2 Sefo we Kitim ogullary ony uly hormat bilen garşyladylar, sebäbi Sefo Bilamyň paýhasyny bilýärdi we Bilamyň ýanynda galdy.
3 Sefo uruşdan gaýdyp gelende, özi bilen söweşe giren Kittim halkynyň hemmesini sanap çykmagy buýurdy, ýöne olaryň hiç biri ýitirilmedi.
4 Sefo bu zada begendi we patyşalygyny täzeden dikeltdi we ähli raýatlary üçin toý etdi.
5 Emma Sefo Rebbi ýada salmady we Rebbiň oňa söweşde kömek edendigini, ony we halkyny Afrika patyşasynyň elinden halas edendigini pikir etmedi, ýöne Kittim ogullarynyň we Ysawyň erbet ogullarynyň ýollaryndan ýöräp, doganlary Ysawyň ogullarynyň öwreden başga hudaýlara gulluk etdi; şonuň üçin: «Ýamandan erbetlik çykýar» diýilýär.
6 Sefo Kitimiň ähli ogullaryna howpsuz höküm sürdi, ýöne ony we onuň ähli halkyny Afrika patyşasynyň elinden halas eden Rebbi tanamady; Afrika goşunlary bolsa, adatça bolşy ýaly, talaňçylyk etmek üçin Kitim şäherine gelmediler, sebäbi olar Sefonyň güýjüni bilýärdiler, ol olaryň hemmesini gylyçdan geçirdi, şonuň üçin Angeas Elipazyň ogly Sefodan we Kitimiň ogullaryndan hemişe gorkýardy.
7 Şol wagt Sefo uruşdan gaýdyp gelende, Sefo Afrikanyň ähli halklaryndan üstün çykyp, olary söweşde gylyçdan geçirip ýeňendigini görende, Sefo Kittim ogullaryna Müsüre gidip, Ýakubyň ogullary we Müsür patyşasy fyrown bilen söweşmegi maslahat berdi.
8 Sefo Müsüriň batyr ýigitleriniň ölendigini, Ýusubyň we onuň doganlarynyň, Ýakubyň ogullarynyň ölendigini, şeýle hem olaryň ähli ogullarynyň, ysraýyl halkynyň Müsürde galandygyny eşitdi.
9 Sefo öz doganlary Ysawyň ogullarynyň, ýagny Hebronda Ýakuby jaýlamaga gidenlerinde, Ýusup we onuň doganlary we bütin Müsürliler Kengan ýurdunda olary öldürendikleri üçin, olara we bütin Müsüre garşy söweşmäge gitmek kararyna geldi.
10 Sefo Edom patyşasy Bedadyň ogly Hadada we onuň ähli doganlary, Ysawyň nesillerine çaparlar iberip, şeýle diýdi:
11 Sen Afrikanyň patyşasyna garşy söweşmejekdigiňi aýtmadyňmy, sebäbi ol seniň ähtiňiň agzasy? Ine, men onuň bilen söweşdim we ony we onuň ähli halkyny öldürdim.
12 Şonuň üçin Men Müsüre we ol ýerde ýaşaýan Ýakubyň ogullaryna garşy söweşmegi ýüregime düwdüm. Ýusubyň, onuň doganlarynyň we ata-babalarynyň Hebrona kakalaryny jaýlamaga gidenlerinde Kengan ýurdunda bize eden işleri üçin olardan ar alaryn.
13 Indi, eger siz olara we Müsüre garşy söweşde maňa kömek etmek üçin ýanyma gelseňiz, onda biz doganlarymyzyň aryny alarys.
14 Ysawyň nesilleri Sefonyň sözlerini diňlediler we Ysawyň nesilleri örän uly bir halk bolup, Sefo we Kitim nesillerine söweşde kömek etmäge gitdiler.
15 Sefo gündogaryň ähli halkyna we Ysmaýylyň ähli nesillerine şuňa meňzeş sözler bilen habar iberdi, olar bolsa ýygnanyp, Müsüre garşy uruşda Sefo bilen Kittim nesillerine kömek etmäge geldiler.
16 Şu patyşalaryň hemmesi, Edom patyşasy, gündogar halky, Ysmaýylyň ähli ogullary we Kittim patyşasy Sefo gidip, ähli goşunlaryny Hebronda düzdüler.
17 Düşelge örän agyrdy, uzynlygy üç günlük ýol aralygyna deňdi, adamlaryň sany deňiz kenaryndaky gum ýaly köpdi, olary sanap bolmaýardy.
18 Bu patyşalaryň hemmesi we olaryň goşunlary aşak düşüp, tutuş Müsüre garşy söweşe başladylar we Patros jülgesinde düşelge gurdular.
19 Bütin Müsür olaryň habaryny eşitdi we olar hem ýygnandylar, Müsür ýurdunyň we Müsüre degişli ähli şäherleriň ähli ilaty, takmynan üç ýüz müň adam.
20 Şeýle hem, müsürliler şol günlerde Goşen ýurdunda ýaşaýan ysraýyl halkyna hem adam iberip, bu patyşalar bilen söweşmek üçin olaryň ýanyna geldiler.
21 Ysraýyllar ýygnanyp, ýüz elli töweregi adam boldular we müsürlilere kömek etmek üçin söweşe girdiler.
22 Ysraýyl we müsürli adamlar, takmynan üç ýüz müň adam we bir ýüz elli adam, söweşe çykyp, şol patyşalara tarap gitdiler we Goşen ýurdunyň daşyndan Patrosyň garşysynda ýerleşdiler.
23 Müsürliler Ysraýylyň düşelgelerinde söweşe gitmegine ynanmadylar, sebäbi ähli müsürliler: «Belki, Ysraýyl ogullary bizi Ysawyň we Ysmaýylyň ogullarynyň eline bererler, sebäbi olar olaryň doganlarydyr» diýdiler.
24 Şonda ähli müsürliler ysraýyl halkyna: «Şu ýerde, bilelikde öz ornuňyzda duruň, biz gidip, Ysawyň we

Ysmaýylyň ogullaryna garşy söweşeris. Eger bu patyşalar bize garşy çyksalar, onda siz bilelikde olaryň üstüne gelip, bize kömek ediň» diýdiler. Ysraýyl ogullary hem şeýle etdiler.
25 Kitim patyşasy Esawyň ogly Elipazyň ogly Sefo, Edom patyşasy Bedadyň ogly Hadad we olaryň ähli düşelgeleri, gündogaryň ähli halky we gum ýaly köp sanly Ysmaýylyň nesilleri Takpankesiň garşysyndaky Patros jülgesinde düşelge gurdular.
26 Aramly Beoryň ogly Bilam Seponyň düşelgesindedi, sebäbi ol Kittim ogullary bilen söweşe geldi we Bilam Seponyň we onuň adamlarynyň nazarynda uly hormata eýe adamdy.
27 Sefo Bilamjana: «Söweşde kimiň ýeňjekdigini bilmek üçin bize palçylyk et» diýdi.
28 Bilam turup, palçylyk sungatyny synap gördü we bu ugurda ussatdy, ýöne ol çaşdy we işi onuň eli bilen ýok boldy.
29 Ol ýene-de synanyşdy, ýöne başartmady. Bilam umytdan düşüp, ony taşlady we tamamlamady, sebäbi bu Reb tarapyndan edildi. Sefo we onuň halky uruşda ata-babalarynyň Hudaýy Rebbe bil baglaýan ysraýyl halkynyň eline düşsün üçin edildi.
30 Sepo bilen Hadad öz goşunlaryny söweşe taýýarladylar we ähli müsürliler, takmynan üç ýüz müň adam, ýekelikde olara garşy çykdylar, ysraýyllardan bolsa olaryň ýanynda hiç kim ýokdy.
31 Patros we Takpankesiň garşysynda ähli müsürliler bu patyşalar bilen söweşdiler we müsürlilere garşy söweş örän güýçli boldy.
32 Şol söweşde patyşalar müsürlilerden güýçli boldular. Şol gün müsürlilerden ýüz segsen töweregi adam, patyşalaryň goşunlaryndan otuz töweregi adam öldi we ähli müsürliler patyşalardan gaçdylar. Şonuň üçin Ysaw bilen Ysmaýylyň ogullary müsürlileri yzarlap, olary ysraýyl halkynyň düşelgesiniň ýerleşýän ýerine çenli gyrdylar.
33 Şonda ähli müsürliler ysraýyl halkyna gygyryp: «Bize kömek ediň, bizi Esawyň, Ysmaýylyň we Kitim ogullarynyň elinden halas ediň» diýdiler.
34 Ysraýyl ogullarynyň ýüz elli adamy öz ýerlerinden bu patyşalaryň düşelgelerine gaçdylar we ysraýyl halky öz Hudaýy Rebbe ýalbaryp, olary halas etmegini sorady.
35 Reb Ysraýyly diňledi we patyşalaryň ähli adamlaryny olaryň eline berdi. Ysraýyl halky bu patyşalara garşy söweşdi we ysraýyl halky patyşanyň dört müňe golaý adamyny öldürdi.
36 Reb patyşalaryň düşelgesinde uly howsala saldy, şonuň üçin ysraýyl halkynyň gorkusy olaryň üstüne çökdi.
37 Patyşalaryň ähli goşunlary ysraýyl ogullaryndan gaçdylar we ysraýyl ogullary olary Kuş ýurdunyň serhedine çenli yzarlap, olary gyryp taşladylar.
38 Ysraýyllar ýolda olaryň iki müňüsini öldürdiler, ýöne ysraýyllaryň hiç biri ölmedi.
39 Müsürliler ysraýyl halkynyň patyşalar bilen az sanly adam bilen söweşendigini we söweşiň olara garşy örän güýçli bolandygyny görenlerinde,
40 Güýçli söweş sebäpli ähli müsürliler janyndan gaty gorkdular. Bütin müsürliler gaçdylar, her biri öz janyny syp-syp edýän goşundan gizlenip, ýolda gizlenip, ysraýyllary söweşmäge goýdular.
41 Ysraýyl halky patyşanyň adamlaryna agyr zarba urdy we olary Kuş ýurdunyň serhedine çenli kowup, yzyna gaýtdylar.
42 Bütin ysraýyl halky müsürlileriň özlerine näme edendigini, söweşde olardan gaçyp, ýeke söweşmäge taşlap gidendiklerini bildi.
43 Şeýdip, ysraýyl halky hem hilegärlik bilen hereket etdiler. Ysraýyl halky söweşden gaýdyp gelýärkä, ýolda müsürlileriň käbirini tapyp, olary şol ýerde öldürdiler.
44 Olar olary öldürip, şeýle diýdiler:
45 Näme üçin bizi az sanly halk hökmünde taşlap, köp halky bilen bizi öldüren bu patyşalara garşy söweşip, öz janyňyzy halas etmek üçin bizi taşlap gitdiňiz?
46 Ysraýyllylaryň ýolda duşan käbir zatlary barada ysraýyllar biri-biri bilen gürleşip: «Ur, ur, sebäbi ol ysmaýylly ýa-da edomly ýa-da kitimlilerden» diýdiler. Olar onuň müsürlidigini bilip, onuň üstüne çykyp öldürdiler.
47 Ysraýyl halky müsürlilere garşy şeýle hilegärlik etdi, sebäbi olar söweşde olary terk edip, olardan gaçypdylar.
48 Ysraýyl halky ýolda iki ýüz töweregi müsürli adamy öldürdi.
49 Müsürlileriň hemmesi ysraýyl halkynyň özlerine eden ýamanlygyny görüp, olaryň uly güýjüni we hiç biriniň ölmändigini görüp, ondan gaty gorkdular.
50 Şeýdip, ähli ysraýyllar Goşen topragyna şatlyk bilen gaýdyp geldiler, Müsüriň galan bölegi bolsa öz ýerlerine gaýdyp geldi.

65-nji BAP

1 Şu wakalardan soň, Müsür patyşasy fyrownyň ähli geňeşçileri we Müsüriň ähli ýaşululary ýygnanyp, patyşanyň huzuryna geldiler we ýere çenli tagzym etdiler we onuň öňünde oturdylar.
2 Müsüriň geňeşçileri we ýaşululary patyşa şeýle diýdiler:
3 Ine, ysraýyl halky bizden has uly we güýçli, we biz söweşden gaýdyp gelenimizde, olaryň ýolda bize eden ähli ýamanlyklaryny bilýärsiň.
4 Şeýle hem, olaryň güýçli güýjüni gördüň, sebäbi bu güýç olara atalaryndan bäri gelýär. Çünki diňe birnäçe adam gum ýaly köp sanly halkyň garşysyna çykyp, olary gylyçdan geçirdi, ýöne olaryň hiç biri ölmedi, şonuň üçin köp sanly bolsalar, olary düýbünden ýok ederdiler.
5 Indi bolsa, olary aramyzdan ýok edýänçä, bize maslahat beriň, ýogsam olar ýurt boýunça biziň üçin juda köpelip gitmezler.
6 Eger ysraýyl ogullary ýurtda köpelseler, olar bize päsgelçilik döredirler we eger uruş bolsa, olar özleriniň uly güýçleri bilen duşmanlarymyza goşulyp, bize garşy söweşerler, bizi ýurtdan ýok edip, ondan çykyp giderler.
7 Patyşa Müsür ýaşulularyna şeýle jogap berdi: «Ysraýyla garşy şeýle meýilnama kabul edildi, biz ondan çykmarys.
8 Ine, ýurtda söweşe garşy berk berkidilmedik Pitom we Ramses şäherleri bar. Olary gurup, berkitmegiňiz siziň we biziň borjumyzdyr.
9 Indi bolsa, sen hem bar-da, olara garşy hilegärlik et we patyşanyň tabşyrygy boýunça Müsürde we Goşende ses çykaryp:
10 Eý, Müsüriň ähli adamlary, Goşen, Patros we olaryň ähli ilaty! Patyşa bize Pitom we Ramsesi gurmagy we

söweş üçin berkitmegi tabşyrdy. Bütin Müsürden, ysraýyl ogullaryndan we şäherleriň ähli ýaşaýjylaryndan biziň bilen gurluşyk gurmak isleýänleriň her biriniň haky patyşanyň buýrugy bilen her gün berler. Şonuň üçin ilki gidip, ussatlyk bilen işläň, ýygnanyp, gurluşyk üçin Pitom we Ramsese geliň.
11 Gurluşyk işleri bilen meşgullanýan wagtyňyz, patyşanyň buýrugy bilen her gün Müsürde şeýle yglan ediň.
12 Ysraýyl ogullarynyň käbiri seniň bilen gurluşyk işlerine gelende, sen olara birnäçe günlük her gün haklaryny bermeli.
13 Olar gündelik töleg hökmünde siziň bilen gurluşyk işlerini bitirenden soň, gizlinlikde her gün bir-birden olardan daşlaşyň, şonda siz turup, olaryň iş gözegçileri we işgärleri bolarsyňyz, soňra bolsa olary aýlyksyz gurluşyk etmäge goýarsyňyz, eger olar boýun gaçyrsalar, onda olary gurluşyk işlerine ähli güýjüňiz bilen mejbur ediň.
14 Eger siz şeýle etseňiz, biziň üçin ýerimizi ysraýyl ogullaryna garşy berkitmek gowy bolar, sebäbi gurluşyk we iş ýadawlygy sebäpli ysraýyl ogullary azalar, sebäbi siz olary gün-günden aýallaryndan mahrum edersiňiz.
15 Müsüriň ähli ýaşululary patyşanyň maslahatyny eşitdiler we bu maslahat olaryň, fyrownyň hyzmatkärleriniň we tutuş müsürlileriň gözünde gowy göründi we olar patyşanyň sözüne laýyklykda hereket etdiler.
16 Şeýdip, ähli hyzmatkärler patyşanyň ýanyndan gitdiler we bütin Müsürde, Takpankesde, Goşende we Müsüriň töweregindäki ähli şäherlerde jar çekip:
17 Siz biziň bilen uruşmaga gelen we bizi ýok etmek isleýän Ysawyň we Ysmaýylyň nesilleriniň bize näme edendigini gördüňiz.
18 Şonuň üçin patyşa bize ýeri berkitmegi, Pitom we Ramses şäherlerini gurmagy we eger olar ýene-de bize garşy çyksalar, söweş üçin olary berkitmegi tabşyrdy.
19 Müsürden we ysraýyl halkyndan biziň bilen gurluşyk işlerine gelýänleriňiziň her biriniň gündelik haky patyşa tarapyndan bize tabşyrylyşy ýaly berler.
20 Müsürliler we ähli ysraýyl halky fyrownyň hyzmatkärleriniň aýdanlarynyň hemmesini eşidenlerinde, müsürlilerden we ysraýyl halklaryndan fyrownyň hyzmatkärleri Pitom we Ramses bilen bilelikde gurluşyk işlerine geldiler, ýöne Lewi ogullaryndan hiç biri öz doganlary bilen gurluşyk işlerine gelmedi.
21 Fyrownyň ähli hyzmatkärleri we onuň emeldarlary ilki başda hile bilen gurluşyk işlerine başladylar we ähli ysraýyllylary gündelik işçi hökmünde işe aldylar.
22 Fyrownyň hyzmatkärleri ähli ysraýyllar bilen bilelikde gurluşyk işlerini etdiler we bir aýlap Ysraýyl bilen bilelikde şol işde işlediler.
23 Aýyň ahyrynda fyrownyň ähli hyzmatkärleri her gün ysraýyl halkyndan gizlinlikde çekilmäge başladylar.
24 Şol wagt ysraýyllar işini dowam etdirdiler, ýöne şonda olar gündelik haklaryny aldylar, sebäbi şol wagt müsürlileriň käbiri henizem ysraýyllar bilen işleýärdi; şonuň üçin müsürliler şol günlerde Ysraýyla haklaryny berdiler, şeýdip olar, işdeşleri bolan müsürliler hem öz zähmetleriniň hakyny alyp bilýärdiler.
25 Bir ýyl dört aýyň ahyrynda ähli müsürliler ysraýyllardan çekildiler, şonuň üçin ysraýyllar iş bilen ýeke galdylar.
26 Müsürlileriň hemmesi ysraýyllardan aýrylandan soň, olar yzyna gaýdyp geldiler we olara zulum edijiler we gözegçiler boldular. Olaryň käbiri ysraýyllaryň öňünde iş dolandyryjylary bolup, olardan zähmetleriniň tölegi hökmünde beren zatlarynyň hemmesini aldylar.
27 Müsürliler ysraýyl halkyna her gün şeýle edýärler, olaryň işinde ejir çekýärler.
28 Ysraýyl ogullarynyň hemmesi ýeke özi zähmet çekýärdi, müsürliler bolsa şondan soň ysraýyl halkyna hiç hili hak tölemekden saklandylar.
29 Käbir ysraýyllylar aýlyklarynyň berilmeýändigi sebäpli işlemekden boýun gaçyranda, fyrownyň hyzmatkärleri we kärendeçileri olara zulum edip, agyr zarbalar bilen urdular we olary zor bilen yzyna gaýtaryp, doganlary bilen bilelikde işlemäge mejbur etdiler; ähli müsürliler ysraýyl halkyna hemişe şeýle etdiler.
30 Bu meselede ähli ysraýyl halky müsürlilerden gaty gorkdy we ähli ysraýyl halky gaýdyp gelip, ýeke özi mugt işledi.
31 Ysraýyl halky Pitom we Rameses şäherlerini gurdy. Ähli ysraýyl halky käbiri kerpiç guýup, käbiri gurluşyk işlerini etdi. Ysraýyl halky Müsüriň ähli ýerini we onuň diwarlaryny gurup, berkitdi. Ysraýyl halky köp ýyllap, Rebbiň olary ýadyna salyp, Müsürden çykarýan wagty gelýänçä, iş bilen meşgul boldy.
32 Emma Lewi ogullary Müsürden çykan gününden başlap, ysraýyl doganlary bilen bilelikde işlemediler.
33 Lewiniň ähli ogullary müsürlileriň bu sözleriň hemmesini ysraýyllara aldaw bilen aýdandyklaryny bilýärdiler, şonuň üçin Lewiniň ogullary öz doganlary bilen işe ýakynlaşmakdan saklandylar.
34 Müsürliler Lewi ogullaryny soňra işe salmaga üns bermediler, sebäbi olar başda öz doganlary bilen bile bolmandylar, şonuň üçin müsürliler olary ýeke goýdular.
35 Müsürlileriň elleri şol işde ysraýyl halkyna garşy yzygiderli rehimsizlik bilen ulanyldy we müsürliler ysraýyl halkyny agyr işlere mejbur etdiler.
36 Müsürliler ysraýyl halkynyň janyny agyr işler, palçyk we kerpiç örüp, şeýle hem meýdandaky dürli işler bilen gazaplandyrdylar.
37 Ysraýyl halky Müsür patyşasy Meloly Meror diýip atlandyrdy, sebäbi onuň döwründe müsürliler dürli işler bilen olaryň durmuşyny ynjalyksyzlandyrypdylar.
38 Müsürliler ysraýyl halkyny agyr zähmete mejbur edýän ähli işleri, ysraýyl halkyny ezmek üçin berk talap edýärdiler, ýöne olar olara näçe köp ezýet ýetirseler, şonça-da köpelýärdiler we müsürliler ysraýyl halky sebäpli gynanýardylar.

66-NJY BAP

1 Şol wagt Edom patyşasy Bedadyň ogly Hadad aradan çykdy we onuň ýerine gündogar halklarynyň ýurdundan Mesrekadan Samla patyşa boldy.
2 Müsür patyşasy fyrownyň şalygynyň on üçünji ýylynda, ysraýyllaryň Müsüre girmeginiň ýüz ýigrimi bäşinji ýylynda Samla Edomda on sekiz ýyl patyşalyk etdi.
3 Ol patyşa bolandan soň, goşunlaryny Elipazyň ogly Sefo we Kittim ogullary bilen söweşmek üçin çykardy, sebäbi olar Afrika patyşasy Angeas bilen uruş edip, onuň ähli goşunyny ýok edipdiler.
4 Emma ol onuň bilen gatnaşyk gurmady, sebäbi Ysawyň ogullary: «Ol olaryň dogany» diýip, oňa päsgel berdiler.

Şonuň üçin Samla Ysawyň ogullarynyň sözüne gulak asyp, ähli goşuny bilen Edom ýurduna gaýdyp gitdi we Elipazyň ogly Sefo bilen söweşmedi.
5 Müsür patyşasy fyrown bu sözleri eşidip: «Edom patyşasy Samla Kitim ogullary bilen söweşmegi ýüregine düwdi, şondan soň ol Müsüre garşy söweşmäge geler» diýdi.
6 Müsürliler bu habary eşidende, Hadadyň döwründe Ysawyň nesilleri bilen uruşda ysraýyllaryň özlerine eden işlerini etmezligi üçin, ysraýyllaryň özlerine edýän işlerini has-da artdyrdylar.
7 Şeýdip, müsürliler ysraýyl halkyna: «Işiňizi çalt ediň, işleriňizi tamamlaň we ýurdy berkitiň, ýogsam doganlaryňyz Ysawyň nesilleri bize garşy söweşe gelmez, sebäbi olar siziň üçin bize garşy çykarlar» diýdiler.
8 Ysraýyl halky gün-günden müsürlileriň işini edýärdi, müsürliler bolsa ysraýyl halkyny ýurtda ezmek üçin olara zulm edýärdiler.
9 Emma müsürliler ysraýyl halkynyň üstüne düşýän zähmeti köpeltdikçe, ysraýyl halky hem köpeldi we köpeldi, bütin Müsür ysraýyl halky bilen doldy.
10 Ysraýyllaryň Müsüre girmeginiň ýüz ýigrimi bäşinji ýylynda ähli müsürliler öz niýetleriniň Ysraýyla garşy başa barmandygyny, gaýtam, olaryň barha köpelýändigini we Müsür we Goşen ýerleriniň ysraýyl halky bilen dolandygyny gördüler.
11 Şeýdip, Müsüriň ähli ýaşululary we onuň akyldarlary patyşanyň huzuryna gelip, oňa tagzym etdiler we onuň öňünde oturdylar.
12 Müsüriň ähli ýaşululary we onuň akyldarlary patyşa: «Patyşa ebedi ýaşasyn! Sen bize ysraýyl halkyna garşy maslahat berdiň, biz bolsa patyşanyň aýdyşy ýaly olara jogap berdik» diýdiler.
13 Emma zähmetiň artmagyna görä, olar ýurtda hem köpelýärler we ösýärler, ine, tutuş ýurt olar bilen doldy.
14 Indi, jenap patyşamyz, bütin müsürlileriň gözi seniň ýanyňda, olara paýhasyň bilen maslahat berip, Ysraýyly ýok etmek ýa-da ýurtdan çykarmak üçin olara kömek bermegiň üçin. Patyşa olara şeýle jogap berdi: «Bu meselede size maslahat beriň, biz olara näme etmelidigimizi bileris».
15 Patyşanyň geňeşçileriniň biri bolan, Mesopotamiýadan, Uz ýurdundan bolan Eýýup atly bir emeldar patyşa şeýle jogap berdi:
16 Eger patyşa razy bolsa, hyzmatkäriniň maslahatyny diňlesin we patyşa oňa: «Aýt» diýdi.
17 Eýýup patyşanyň, hökümdarlaryň we Müsüriň ähli ýaşulularynyň öňünde şeýle diýdi:
18 Patyşanyň ysraýyl halkynyň zähmeti barada öňki maslahaty örän gowy, siz olary ebedilik aýyrmaly dälsiňiz.
19 Emma patyşa olary gynamak isleýän bolsa, olary gowşatmak üçin size maslahat şudur.
20 Ine, biz köp wagt bäri uruşdan gorkýardyk we: "Ysraýyl ýurtda köpelse, uruş bolsa, bizi ýurtdan kowup çykararlar" diýýärdik.
21 Eger patyşa razy bolsa, goý, patyşa permany çykarsyn we Müsür kanunlarynda ýatyrylmajak perman ýazylsyn: ysraýyllardan doglan her bir erkek çaganyň gany topraga dökülsin.
22 Sen şeýle edeniň bilen, Ysraýylyň ähli erkek ogullary ölenden soň, olaryň uruşlarynyň ýamanlygy bes ediler; goý, patyşa şeýle etsin we ähli ýewreý mamaçalaryny çagyryp, olara bu işi ýerine ýetirmegi tabşyrsyn; bu iş patyşanyň we begleriň gönünden turdy we patyşa Eýýupyň sözüne laýyklykda etdi.
23 Patyşa ýewreý mamaçalaryny çagyrtmak üçin adam iberdi. Olaryň biriniň ady Şefra, beýlekisiniň ady Puady.
24 Doganlar patyşanyň huzuryna gelip, onuň huzurynda durdular.
25 Patyşa olara: «Siz ýewreý aýallaryna akuşerlik edip, olaryň taburetkada oturanlaryny göreniňizde, eger ogul bolsa, ony öldüriň, eger gyz bolsa, diri galar» diýdi.
26 Emma eger siz muny etmeseňiz, Men sizi we ähli öýleriňizi ot bilen ýakaryn.
27 Emma göbekler Hudaýdan gorkýardylar we Müsür patyşasyna we onuň sözlerine gulak asmaýardylar. Ýewreý aýallar göbeklere ogul ýa-da gyz dogranda, göbekler çaga üçin zerur bolan ähli zady edip, ony diri galdyrýardylar; göbekler hemişe şeýle edýärdiler.
28 Bu waka patyşa habar berdi we ol adam iberip, mamaçalary çagyrdy we olara: «Näme üçin siz şeýle etdiňiz we çagalary diri galdyrdyňyz?» diýip sorady.
29 Şonda mamaçalar patyşanyň öňünde bilelikde şeýle diýdiler:
30 Patyşa ýewreý aýallarynyň müsürli aýallar ýalydygyny pikir etmesin, sebäbi ähli ysraýyl ogullary sagdyn we olaryň ýanyna akuşer gelmezinden öň doguryarlar. Biz, siziň gyrnaklaryňyz, köp gün bäri hiç bir ýewreý aýaly bize dogurmady, sebäbi ähli ýewreý aýallary özleriniň akuşerleri, sebäbi olar sagdyn.
31 Fyrown olaryň sözlerini eşidip, olara ynandy, mamaçalar patyşanyň ýanyndan gitdiler, Hudaý bolsa olara ýagşylyk etdi, halk bolsa örän köpeldi we köpeldi.

67-NJI BAP

1 Müsür ýurdunda Lewi neslinden bolan Amram atly bir adam bardy. Ol Kehatyň ogly, Lewi bolsa Ysraýylyň oglydy.
2 Bu adam gidip, Lewiniň gyz dogany Ýokebediň gyzyny aldy. Ol ýüz ýigrimi alty ýaşlydy.
3 Aýal göwreli bolup, gyz dogurdy we onuň adyny Mirýam goýdy, sebäbi şol günlerde müsürliler ysraýyl halkynyň janyny gazaplandyrypdylar.
4 Ol ýene-de göwreli bolup, bir ogul dogurdy we onuň adyna Harun dakdy, sebäbi ol göwreli bolan döwründe fyrown ysraýyl ogullarynyň ganyny dökmäge başlady.
5 Şol günlerde Kittim patyşasy Esawyň agtygy, Elipazyň ogly Sefo aradan çykdy we onuň ýerine Ýaneas patyşa boldy.
6 Sefo Kitim ogullaryna elli ýyl patyşalyk edenden soň aradan çykdy we Kitim ýurdundaky Nabna şäherinde jaýlandy.
7 Kittim ogullarynyň iň batyr ýigitleriniň biri bolan Ýaneas ondan soň patyşalyk etdi we elli ýyl patyşalyk etdi.
8 Kittim patyşasy ölenden soň, Beor ogly Bilam Kittim ýurdundan gaçyp, Müsüre, Müsür patyşasy fyrownyň ýanyna geldi.
9 Fyrown onuň akyldarlygy barada eşidip, ony uly hormat bilen garşylady, oňa sowgatlar berdi, geňeşçi edip belledi we ony beýgeltdi.

10 Bilam Müsürde patyşanyň ähli begleri bilen birlikde hormatlanyp ýaşady we begler ony ýokary göterdiler, sebäbi olaryň hemmesi onuň akyldarlygyny öwrenmäge höwes edýärdiler.
11 Ysraýylyň Müsüre göçüp barşynyň ýüz otuzynnjy ýylynda fyrown öz patyşalyk tagtynda oturandygyny düýş gördi. Başyny galdyryp, öňünde bir garry adamyň durandygyny we garry adamyň elinde söwdagärleriň ulanýan terezileri bardygyny gördi.
12 Garry adam terezileri alyp, olary fyrownyň öňünde asdy.
13 Garry adam Müsüriň ähli ýaşulularyny, ähli asylly adamlaryny we uly adamlaryny alyp, olary bir terezide baglady.
14 Soňra süýt owlagyny alyp, beýleki terezige saldy, owlak bolsa hemmelerden öňe geçdi.
15 Fyrown bu elhenç görnüşe haýran galdy, sebäbi çaga näme üçin hemmelerden agdyklyk edýärdi. Fyrown oýanyp, munuň düýşdigini gördü.
16 Fyrown irden turup, ähli hyzmatkärlerini çagyryp, olara düýşüni gürrüň berdi. Şol adamlar gaty gorkdular.
17 Patyşa ähli akyldarlaryna: «Men gören düýşümi düşündirip beriň, şonda men ony bilerin» diýdi.
18 Beor ogly Bilam patyşa şeýle jogap berdi: «Bu, soňky günlerde Müsüriň üstüne uly bir betbagtçylykdan başga zat däl.
19 Çünki Ysraýyl üçin bir ogul dünýä iner, ol bütin Müsüri we onuň ilatyny ýok eder we ysraýyllylary güýçli el bilen Müsürden çykarar.
20 Indi, eý patyşa, Müsüre garşy bu betbagtçylyk ýüze çykmazdan öň, ysraýyl halkynyň umydyny we umytlaryny ýok etmek üçin şu mesele boýunça maslahat ber.
21 Patyşa Bilamdan: «Ysraýyla näme etmeli?» diýip sorady. Biz ilki başda olara garşy belli bir ýol bilen geňeşdik, ýöne olary ýeňip bilmedik.
22 Indi bolsa, olara garşy maslahat ber, biz olary ýeňip bileris.
23 Bilam patyşa şeýle jogap berdi: «Indi iki geňeşçiňizi çagyryň, olaryň bu meselede nähili maslahat berjekdigini göreris, soň bolsa guluňyz gepleşer».
24 Patyşa iki geňeşçisini, midýanly Regueli we uzyly Eýýuby çagyryp getirdi. Olar gelip, patyşanyň öňünde oturdylar.
25 Patyşa olara şeýle diýdi: «Ine, siz meniň gören düýşümi we onuň ýorgudyny eşitdiňiz. Indi maslahat beriň, biliň we ysraýyl ogullaryna näme edilmelidigini görüň, şonda biz olaryň üstünden ýeňiş gazanyp bileris, sebäbi olar bize garşy çykmaz».
26 Midýanly Reuel patyşa jogap berip: «Patyşa ýaşasyn, patyşa ebedi ýaşasyn» diýdi.
27 Eger patyşa islese, ýewreýlerden ýüz öwürsin we olary taşlasyn, olara garşy elini uzatmasyn.
28 Çünki Rebbiň gadymy döwürlerde saýlanlary şulardyr, olar ýer ýüzüniň ähli milletleriniň we ýer ýüzüniň patyşalarynyň arasyndan miras hökmünde saýlanlardyr, olaryň Hudaýy üçin öç alynmadyk, jezasyz olara garşy elini uzadan kim bar?
29 Ybrahym Müsüre baranda, öňki Müsür patyşasy fyrownyň aýaly Sarany görüp, oňa aýallyk edendigini bilýärsiň. Sebäbi Ybraýym: «Ol meniň gyz doganym» diýdi, sebäbi ol aýaly sebäpli müsürlileriň ony öldürmeginden gorkýardy.
30 Müsür patyşasy Sarany äkidende, Hudaý ony we onuň maşgalasyny agyr betbagçylyklara sezewar etdi, soň bolsa ol aýaly Sarany Ybraýyma gaýtaryp berdi we sagaldy.
31 Piliştlileriň gerarly patyşasy Abimelek Ybraýymyň aýaly Sara üçin jezalandyryldy. Ol adamdan haýwana çenli ähli göwrelileriň döllenmegini togtadyp goýdy.
32 Olaryň Hudaýy gijeki düýşde Abimeleke gelip, ony gorkuzdy, sebäbi ol Ybraýymyň Sarany yzyna gaýtaryp bererdi. Soňra Geraryň ähli halky Sara sebäpli jezalandyryldy. Ybraýym Hudaýyna olar üçin doga etdi, ol hem onuň ýalbaryşlaryny kabul etdi we ol olary sagaltdy.
33 Abymelek özüne we halkyna gelýän ähli betbagtçylykdan gorkup, aýaly Sara bilen birlikde Ybraýymyň ýanyna gaýdyp geldi we oňa köp sowgatlar berdi.
34 Yshagy Gerardan kowup çykarandan soň, Hudaý oňa hem şeýle etdi: Geraryň ähli suw akabalary gurap, miweli agaçlary miwe bermedi.
35 Gerarly Abymelek, onuň dostlarynyň biri Ahuzat we goşunbaşysy Pikol onuň ýanyna baryp, egilip, ýere çenli tagzym etdiler.
36 Olar ondan özleri üçin doga etmegini haýyş etdiler, ol olar üçin Rebbe doga etdi, Reb onuň ýalbaryşyny kabul edip, olary sagaltdy.
37 Şeýle hem, Ýakup öz dogruçyllygy bilen dogany Esawyň we ejesiniň dogany aramiýaly Labanyň elinden, şeýle hem oňa we onuň çagalaryna garşy çykyp, olary ýok etmek üçin birleşen Kengan patyşalarynyň elinden halas boldy. Reb olary olaryň elinden halas etdi, olar hüjüm edip, olary urdylar, çünki kim olara jezasyz elini uzatdy?
38 Elbetde, öňki fyrown, seniň kakaňyň kakasy, Ýakubyň ogly Ýusubyň paýhasyny görüp, ony Müsüriň ähli hökümdarlaryndan ýokary galdyrdy, sebäbi ol öz paýhasy bilen ýurduň ähli ilatyny açlykdan halas etdi.
39 Soňra ol Ýakuba we onuň çagalaryna Müsüre gelmegi buýurdy, şonda olaryň ýagşylygy bilen Müsür we Goşen ýerleri açlykdan halas bolardy.
40 Indi, eger bu Saňa ýaraýan bolsa, ysraýyl halkyny ýok etmekden el çek. Emma olaryň Müsürde ýaşamagyny islemeýän bolsaň, olary bu ýerden çykaryp goýber, şonda olar ata-babalarynyň ýaşan ýeri bolan Kengan ýurduna gitsinler.
41 Fyrown Ýetronyň sözlerini eşidende, oňa gaty gaharlandy we utanç bilen patyşanyň huzuryndan turdy we Ýusubyň taýagyny alyp, onuň ýurduna, Midýan ýurduna gitdi.
42 Patyşa Uzly Eýýupdan: «Eý Eýýup, sen näme diýýärsiň we ýewreýler barada näme maslahat berýärsiň?» diýip sorady.
43 Eýýup patyşa şeýle diýdi: «Ine, ýurduň ähli ilaty seniň ygtyýaryňda, goý, patyşa öz islegine görä etsin».
44 Patyşa Bilamdan: «Eý, Bilam, näme diýersiň, bize-de diňläli» diýdi.
45 Bilam patyşa şeýle diýdi: «Patyşa ýewreýlere garşy maslahat beren ähli zatlaryndan halas bolar, patyşa bolsa olary hiç hili maslahat bilen ýeňip bilmez».
46 Eger olary ýanýan ot bilen peseltmek isleseň-de, olary ýeňip bilmersiň, sebäbi olaryň Hudaýy atalary Ybraýymy haldeýlileriň Ur şäherinden halas etdi; eger olary gylyç bilen ýok etmek isleseň, onda olaryň atalary Yshak ondan halas edildi we onuň ýerine goç goýuldy.

47 Eger agyr we agyr zähmet bilen olary kemsitjek bolsaň, bu işde-de üstünlik gazanyp bilmersiň, sebäbi olaryň kakasy Ýakup Labana dürli agyr işlerde hyzmat edip, üstünlik gazandy.
48 Indi, eý patyşa, meniň sözlerimi diňle, sebäbi olara garşy şeýle maslahat berilýär, sen olaryň üstünden ýeňiş gazanarsyň we şondan çykmazsyň.
49 Eger patyşa islese, şu günden başlap doguljak ähli çagalaryny suwa taşlamagy buýursyn, sebäbi sen olaryň adyny şeýle süpürip bilmersiň, sebäbi olaryň hiç biri we atalary şeýle sud edilmedi.
50 Patyşa Bilamyň sözlerini eşitdi we bu patyşa we emeldarlara ýarady. Patyşa Bilamyň aýdyşy ýaly etdi.
51 Patyşa Müsür ýurdunda: «Şu günden başlap, ýewreýlerden doglan her bir erkek çaga suwa taşlansyn» diýen perman we kanun çykarmagy buýurdy.
52 Fyrown ähli hyzmatkärlerini çagyryp: «Indi gidip, ysraýyl halkynyň ýaşaýan Goşen topragyny gözläň we ýewreýleriň doglan her bir ogul derýa taşlansyn, her bir gyz diri galsyn» diýdi.
53 Ysraýyl ogullary fyrownyň erkek çagalaryny derýa taşlamagy buýranyny eşidende, käbirleri aýallaryndan aýrylyşdylar, käbirleri bolsa olara ýapyşdylar.
54 Şol günden başlap, ärleri bilen galan ysraýyl aýallarynyň dogurmak wagty gelende, olar meýdana çaga dogurmaga gitdiler we meýdanda çaga dogurdylar, çagalaryny bolsa meýdanda galdyryp, öýlerine gaýtdylar.
55 Ata-babalaryna olary köpeltmäge ant içen Reb, her bir çagany suw bilen ýuwmak, ýaglamak we süpürmek, eline iki sany ýumşak daş bermek üçin gökdäki hyzmatkär perişdeleriniň birini iberdi, şol daşlaryň birinden süýt, beýlekisinden bal emdi we onuň tüýlerini dyzlaryna çenli ösdürdi, şonuň bilen özüni örtdi; oňa bolan rehimdarlygy arkaly ony teselli edip, oňa ýapyşdy.
56 Hudaý olara rehim edip, olary ýer ýüzünde köpeltmegi isleýän wagty, olary ulalýança saklamak üçin topragyna buýurdy. Şondan soň ýer agzyny açyp, olary gaýtardy we olar şäherden ýeriň ösümlikleri we tokaýyň otlary ýaly ösüp çykdylar. Olar her biri öz maşgalasyna we atasynyň öýüne gaýdyp, olaryň ýanynda galdylar.
57 Ysraýyl ogullarynyň çagalary Hudaýyň rehimi bilen ýer ýüzünde meýdan otlary ýaly boldular.
58 Muny gören müsürlileriň hemmesi öz meýdanyna öküzleri we kotanlary bilen gitdiler we ekin meýdanyny ekin mösüminde ýer sürýän ýaly sürdüler.
59 Olar ýer sürýänlerinde, ysraýyl ogullarynyň çagalaryna zyýan ýetirip bilmediler, şonuň üçin halk köpelip, örän köpeldi.
60 Fyrown öz emeldarlaryna her gün Goşen topragyna gidip, ysraýyl ogullarynyň çagalaryny gözlemeklerini buýurdy.
61 Olar birini gözläp, tapyp, ony zor bilen ejesiniň gujagyndan alyp, derýa taşladylar, gyz çagany bolsa ejesi bilen galdyrdylar; müsürliler ysraýyllara hemişe şeýle etdiler.

68-nji BAP

1 Şol wagt Hudaýyň ruhy Harunyň aýal dogany Amramyň gyzy Mirýama düşdi. Mirýam öý barada pygamberlik edip: «Ine, bu gezek kakamdan we ejemden bir ogul dünýä iner we ol Ysraýyly Müsüriň elinden halas eder» diýdi.
2 Amram gyzynyň sözlerini eşidenden soň, gyzyny yzyna alyp gitdi. Ol gyzyny öýüne alyp gitdi. Fyrown Ýakup neslinden ähli erkek çagalaryny suwa taşlamagy buýuran mahaly, ony kowup çykarypdy.
3 Şeýdip, Amram aýaly Ýokebedi kowup çykarandan üç ýyl soň, aýalyny aldy we onuň ýanyna geldi.
4 Göwreli bolanyndan ýedi aý soň, ol ogul dogurdy we tutuş öý Gün we Aý şöhlesi ýaly uly ýagtylyk bilen doldy.
5 Aýal çaganyň gowy we gözeldigini görüp, ony üç aýlap içki otagda gizledi.
6 Şol günlerde müsürliler ol ýerdäki ähli ýewreýleri ýok etmek üçin dildüwşük gurdular.
7 Müsürli aýallar ysraýyl halkynyň ýaşaýan Goşen topragyna gitdiler we heniz gepleşip bilmeýän çagalaryny eginlerine alyp gitdiler.
8 Şol günlerde ysraýyl aýallarynyň çaga dogurýanlarynda, her bir aýal öz ogluny müsürlileriň öňünde gizleýärdi, şonuň üçin müsürliler olaryň çaga dogurýandygyny bilmezler we olary ýurtdan ýok etmezlerdi.
9 Müsürli aýallar Goşen topragyna geldiler, olaryň geplemeýän çagalary bolsa olaryň egnindedi. Bir müsürli aýal ýewreý aýalynyň öýüne girende, onuň çagasy aglap başlady.
10 Ol gygyranda, içki otagdaky çaga jogap berdi. Müsürli aýallar gidip, muny fyrownyň öýüne aýtdylar.
11 Fyrown öz emeldarlaryny çagalary alyp öldürmek üçin iberdi; müsürliler ýewreý aýallary bilen hemişe şeýle etdiler.
12 Şol wagt, Ýokebediň ogluny gizläninden üç aý çemesi geçensoň, bu waka fyrownyň öýüne mälim boldy.
13 Aýal gözegçiler gelmezden öň ogluny alyp gitmek üçin howlukdy. Ol gamyşdan ýasalan bir sandyk alyp, ony laý we çilim bilen çylap, çagany şol ýere goýdy we ony derýanyň kenaryndaky baýdaklaryň içine goýdy.
14 Onuň uýasy Meryem oňa näme ediljekdigini we sözleriniň nähili boljakdygyny bilmek üçin uzakda durdy.
15 Şol wagt Hudaý Müsür ýurduna güýçli yssy iberdi, ol adamyň bedenini onuň töweregindäki gün ýaly ýakdy we müsürlilere örän agyr yssylyk getirdi.
16 Müsürlileriň hemmesi suwa düşmäge gitdiler, sebäbi olaryň bedenleri ýakylyp, yssy howadan ejir çekdiler.
17 Fyrownyň gyzy Batiýa hem yssy howa sebäpli derýada suwa düşmäge gitdi, onuň gyzlary we Müsüriň ähli aýallary derýanyň kenarynda ýöräp gitdiler.
18 Batiýa gözlerini derýa tarap galdyrdy we suwuň üstünde sandyk gördi we ony getirtmek üçin hyzmatkärini iberdi.
19 Ol gapysy açyp, çagany gördi, bäbeg aglap durdy we oňa rehim edip: «Bu ýewreý çagalaryndan biri» diýdi.
20 Müsüriň derýanyň kenarynda ýöreýän ähli aýallary ony emdirmek isleýärdiler, ýöne ol emdirmek islemeýärdi, sebäbi bu Reb tarapyndan edildi, ony ejesiniň göwresine gaýtarmak üçin.
21 Onuň gyz dogany Meryem şol wagt derýanyň kenaryndaky müsürli aýallaryň arasyndady. Ol muny görüp, fyrownyň gyzyna: «Çagany emdirip biljek ýewreý aýallaryndan bir emdirijini çagyryp getireýinmi?» diýdi.
22 Fyrownyň gyzy oňa: «Bar», diýdi. Gyz baryp, çaganyň ejesini çagyrdy.

23 Fyrownyň gyzy Ýokebede: «Bu çagany alyp git-de, maňa emdir, men saňa her gün iki teňňe kümüş töleýärin» diýdi. Aýal çagany alyp, emdirdi.
24 Iki ýyldan soň, çaga ulalanda, ony fyrownyň gyzyna getirdi. Ol gyz onuň üçin ogul ýaly boldy. Gyz: «Men ony suwdan çykardym» diýip, onuň adyny Musa goýdy.
25 Kakasy Amram onuň adyny Habar goýdy, sebäbi ol: «Aýaly bilen gatnaşykda bolanda, ol aýalyny terk etdi» diýdi.
26 Ejesi Ýokebet onuň adyny Ýekutiýel goýdy, sebäbi ol: «Men ony Gudratygüýçliden umyt edýärin, Hudaý ony maňa gaýtaryp berdi» diýdi.
27 Onuň uýasy Merýem onuň soňunyň näme boljakdygyny bilmek üçin onuň yzyndan derýa düşüp, oňa Ýeret diýip at goýdy.
28 Dogany Harun onuň adyny Aby Zanuh goýup: «Kakam ejesini taşlap, onuň üçin onuň ýanyna gaýdyp geldi» diýdi.
29 Amramyň kakasy Kehat onuň adyna Abigdor dakdy, sebäbi Hudaý Ýakubyň neslinin arasyndaky deşigi onuň üçin düzedipdi, şonuň üçin olar öz erkek çagalaryny suwa taşlap bilmediler.
30 Olaryň şepagat uýasy oňa Aby Soko diýip at goýdy we: «Ham ogullary sebäpli ol üç aýlap öz çadyrynda gizlendi» diýdi.
31 Bütin ysraýyl halky oňa Netaneliň ogly Şemaýa diýip at berdiler, sebäbi olar: «Hudaý onuň döwründe olaryň nalyşlaryny eşitdi we olary zulumçylardan halas etdi» diýdiler.
32 Musa fyrownyň öýünde ýaşaýardy we fyrownyň gyzy Batýanyň ogly hökmünde ýaşaýardy. Musa patyşanyň ogullarynyň arasynda ulaldy.

69-NJY BAP

1 Edom patyşasy şol günlerde, patyşalygynyň on sekizinji ýylynda aradan çykdy we Edom ýurdunda özi üçin şa öýü hökmünde guran ybadathanasynda jaýlandy.
2 Ysawyň nesilleri derýanyň kenaryndaky Petora adam iberdiler we ol ýerden Saul atly owadan gözli we owadan ýigit getirdiler we ony Samlanyň ýerine özlerine patyşa etdiler.
3 Şawul Edom ýurdunda kyrk ýyllap Ysawyň ähli nesillerine patyşalyk etdi.
4 Müsür patyşasy fyrown Bilamyň ysraýyl halkyna beren maslahatynyň netije bermändigini, emma olaryň Müsür topragynda köpelip, ösüp, ösüp barýandygyny görende,
5 Şol günlerde fyrown bütin Müsürde ysraýyl halkyna: «Hiç kim öz gündelik zähmetinden hiç zat azaltmasyn» diýen jarnamany yglan etmegi buýurdy.
6 Eger bir adam her gün edýän işinde, palçyk ýa-da kerpiçde kemçilik görse, onuň ýerine kiçi ogly goýular.
7 Şol günlerde Müsüriň zähmeti ysraýyl halkynyň üstünden güýçlenýärdi. Eger bir adamyň gündelik zähmetinde bir kerpiç ýetmezçilik etse, müsürliler onuň iň kiçi ogluny ejesinden zor bilen alyp, kakasynyň ýetmezçilik eden kerpiçiniň ýerine jaýa salýardylar.
8 Müsürliler uzak wagtlap ähli ysraýyl halky bilen her gün şeýle etdiler.
9 Emma Lewi tiresi başdan bäri ysraýyllylar bilen işleşmedi, sebäbi Lewi tiresi müsürlileriň başda ysraýyllylara garşy ulanýan hilegärliklerini bilýärdi.

70-nji BAP

1 Musanyň doglan gününiň üçünji ýylynda, fyrown şa aýaly Alparanit onuň sag tarapynda, Batiýa bolsa sol tarapynda otyrdy, ýaş Musa onuň döşünde ýatyrdy, Beor ogly Bilam iki ogly bilen we patyşalygyň ähli şazadalary patyşanyň huzurynda saçak başynda otyrdylar.
2 Ýigit elini patyşanyň kellesine uzatdy we täjini patyşanyň kellesinden alyp, öz kellesine geýdirdi.
3 Patyşa we şazadalar oglanyň eden işini görenlerinde, patyşa we şazadalar gorkup başladylar we bir adam goňşusyna haýran galandygyny aýtdy.
4 Patyşa öz öňünde oturan şazadalardan: «Eý şazadalar, bu meselede näme diýýärsiňiz we bu iş üçin oglana nähili höküm çykarylar?» diýip sorady.
5 Jadygöý Beoryň ogly Bilam patyşanyň we begleriň öňünde jogap berip: «Eý, jenap patyşam, köp gün bäri gören düýşüňi we guluňyň saňa näme ýumurandygyny ýadyňa sal!» diýdi.
6 Indi bu ýewreý çagalaryndan bolan çaga, onda Hudaýyň ruhy bar. Patyşa jenabym, bu ýaşyň muny bilmezlikden edendigini pikir etmesin.
7 Sebäbi ol ýewreý oglany, heniz çaga bolsa-da, onuň ýanynda akyldarlyk we düşünje bar. Ol muny akyldarlyk bilen etdi we özüne Müsür patyşalygyny saýlady.
8 Çünki ähli ýewreýler patyşalary we olaryň asylly adamlaryny aldap, ýer ýüzüniň patyşalaryny we olaryň adamlaryny titretmek üçin bularyň hemmesini hilegärlik bilen edýärler.
9 Sen olaryň atasy Ybraýymyň şeýle edendigini, Babyl patyşasy Nimrodyň we Gerar patyşasy Abimelekiň goşunyny aldap, Het halkynyň we Kenganyň ähli patyşalyklarynyň ýerini özüne ele geçirendigini bilýärsiň.
10 Ol Müsüre baryp, aýaly Sara barada: «Ol meniň gyz doganym» diýdi we Müsüri we onuň patyşasyny aldady.
11 Onuň ogly Yshak Gerara gidip, şol ýerde ýaşanda hem şeýle etdi we onuň güýji piliştlileriň patyşasy Abymelekiň goşunyndan has güýçli boldy.
12 Şeýle hem, ol aýaly Rebekanyň öz gyz doganydygyny aýdyp, filistinlileriň patyşalygyny büdretmegi pikir etdi.
13 Ýakup hem doganyna dönüklik etdi, onuň ilkinji doglan hukugyny we berekedini elinden aldy.
14 Soňra ol Padanarama, ejesiniň dogany Labanyň öýüne gitdi we ondan gyzyny, mal-garasyny we ähli emlägini mekirlik bilen ele geçirdi, soňra gaçyp, Kengan ýurduna, kakasynyň ýanyna gaýdyp geldi.
15 Ogullary doganlary Ýusuby satdylar. Ýusup Müsüre gidip, gul boldy we on iki ýyllap zyndana düşdi.
16 Öňki fyrown düýş görüp, ony zyndandan çykaryp, düýşlerini oňa ýorup berendigi üçin ony Müsürdäki ähli şazadalardan ýokary derejä çykaryança.
17 Hudaý tutuş ýurda açlyk iberende, ol adam iberip, onuň kakasyny, ähli doganlaryny we kakasynyň ähli öý-içerini çagyrdy we olary mugt we sylagsyz goldady, şeýle hem müsürlileri gul hökmünde satyn aldy.
18 Indi, jenap patyşam, bu çaga Müsürde olaryň ýerine çykdy, olaryň eden işlerini edip, her bir patyşa, şazada we kazy bilen oýnaşmak üçin.

19 Eger patyşa razy bolsa, onuň ganyny ýere dökeliň, ýogsam ol ulalyp, hökümeti seniň eliňden alyp, Müsüriň umydy ol patyşalyk edenden soň ýok bolup gitmez».
20 Bilam patyşa şeýle diýdi: «Müsüriň ähli kazylaryny we akyldarlaryny çagyryp, seniň aýdyşyň ýaly bu oglana ölüm jezasy berilmelidigini bize habar beriň, şonda biz ony öldüreris».
21 Fyrown Müsüriň ähli akyldarlaryny çagyryp çagyrdy. Olar patyşanyň huzuryna geldiler. Şonda Rebbiň perişdesi olaryň arasyna geldi. Ol Müsüriň akyldarlarynyň biri ýalydy.
22 Patyşa akyldarlara: «Öýde bolan bu ýewreý oglanyň näme edendigini eşitdiňizmi we Bilam bu işde şeýle höküm çykardy» diýdi.
23 Indi siz hem höküm çykaryň we oglanyň eden işi üçin oňa näme tölenmelidigini görüň.
24 Fyrownyň akyldarlarynyň biri ýaly görünýän perişde Müsüriň ähli akyldarlarynyň, patyşanyň we emirleriň öňünde şeýle jogap berdi:
25 Eger patyşa islese, goý, patyşa öz öňüne oniks daşyny we ýanýan kömür getirip, çaganyň öňüne goýýan adamlary ibersin. Eger çaga elini uzadyp oniks daşyny alsa, onda biz ýigidiň eden işleriniň hemmesini akyllylyk bilen edendigini bileris we biz ony öldürmelidiris.
26 Emma ol elini kömüriň üstüne uzatsa, onda biz onuň bu işi bilgeşleýin etmändigini bileris we ol diri galar.
27 Bu iş patyşanyň we begleriň gözünde gowy göründi, şonuň üçin patyşa Rebbiň perişdesiniň aýdyşy ýaly etdi.
28 Patyşa oniks daşyny we kömürini getirip, Musanyň öňüne goýmagy buýurdy.
29 Oglany olaryň öňüne goýdular, oglan elini oniks daşyna uzatmaga synanyşdy, ýöne Rebbiň perişdesi onuň elini tutup, kömüriň üstüne goýdy we kömür onuň elinde öçdi. Ol ony galdyryp, agzyna saldy we dodaklarynyň we diliniň bir bölegini ýakdy, agzy we dili agyrlaşdy.
30 Patyşa we begler muny görenlerinde, Musanyň patyşanyň başyndaky täjini aýyrmakda akyllylyk bilen hereket etmändigini bildiler.
31 Şeýdip, patyşa we begler çagany öldürmekden saklandylar, şonuň üçin Musa ulalyp, fyrownyň öýünde galdy we Reb onuň bilen boldy.
32 Oglan patyşanyň öýünde bolanda, gyrmyzy lybas geýipdi we patyşanyň ogullarynyň arasynda ösüp ulaldy.
33 Musa patyşanyň öýünde ulalanda, fyrownyň gyzy Batýa ony öz ogly hasaplady we fyrownyň ähli öý-içeri ony hormatlady, ähli müsürliler ondan gorkýardylar.
34 Ol her gün öz doganlary bolan ysraýyl halkynyň ýaşaýan Goşen topragyna gidýärdi we Musa olaryň her gün demgysma we agyr zähmet çekýändigini görýärdi.
35 Musa olardan: «Näme üçin bu zähmeti her gün çekýärsiňiz?» diýip sorady.
36 Olar başlaryndan geçenleriň hemmesini we fyrownyň dogulmazdan öň olara beren ähli tabşyryklaryny oňa gürrüň berdiler.
37 Olar Beor ogly Bilamyň özlerine garşy aýdan ähli maslahatlaryny we patyşanyň täjini başyndan aýyrandan soň, ony öldürmek üçin näme niýet edendigini oňa gürrüň berdiler.
38 Musa bu zatlary eşidende, Bilamyň garşysyna gahary geldi we ony öldürmek isledi, emma ol her gün onuň garşysyna pusguda durdy.
39 Bilam Musadan gorkdy we iki ogly bilen turup, Müsürden çykdylar. Olar gaçyp, janlaryny halas edip, Kuş ýurduna, Kuş patyşasy Kikianusyň ýanyna gitdiler.
40 Musa patyşanyň öýünde bolup, girip-çykyp ýörkä, Reb oňa fyrownyň, onuň ähli hyzmatkärleriniň we tutuş Müsür halkynyň gözünde merhemet etdi. Olar Musany örän söýýärdiler.
41 Musa öz doganlaryny görmek üçin Goşen topragyna giden güni geldi. Ol ysraýyl halkynyň agyr zähmet çekýändigini we olaryň üçin gynanýandygyny gördü.
42 Musa Müsüre gaýdyp geldi we fyrownyň öýüne geldi we patyşanyň huzuryna geldi. Musa patyşanyň öňünde tagzym etdi.
43 Musa fyrowna: «Eý, jenap, men senden kiçi bir haýyş soramaga geldim, meniň ýüzümi boş öwürme» diýdi. Fyrown oňa: «Gürle» diýdi.
44 Musa fyrowna şeýle diýdi: «Goşende ýaşaýan gullaryň bolan ysraýyl halkyna zähmetlerinden dynç almak üçin bir gün ber».
45 Patyşa Musa şeýle jogap berdi: «Ine, men seniň haýyşyňy ýerine ýetirmek üçin seniň ýüzüňi galdyrdym».
46 Fyrown Müsürde we Goşende şeýle diýilýän jarnamany yglan etmegi buýurdy:
47 Patyşa size, ähli ysraýyl halky, şeýle diýýär: alty günläp işiňizi we zähmetiňizi ediň, ýedinji gün bolsa dynç alyň we hiç hili iş etmeň, patyşa we Batýanyň ogly Musa tabşyryşlary ýaly, ähli günler şeýle ediň.
48 Musa patyşanyň oňa beren bu zadyna begendi we ähli ysraýyl halky Musanyň buýrugy ýaly etdi.
49 Bu zat Rebden ysraýyl ogullary üçin boldy, sebäbi Reb ata-babalarynyň hatyrasyna ysraýyl ogullaryny halas etmek üçin olary ýatda saklamaga başlady.
50 Reb Musa bilendi we onuň şöhraty bütin Müsüre ýaýrady.
51 Musa öz halky Ysraýyl üçin gowy zatlary gözläp, patyşa olar barada parahatçylyk sözlerini aýdyp, ähli müsürlileriň we ähli ysraýyl halkynyň gözünde beýik boldy.

71-nji BAP

1 Musa on sekiz ýaşyndaka, kakasyny we ejesini görmek isleýärdi we Goşen topragyna, olaryň ýanyna gitdi. Musa Goşene golaýlap, ysraýyl halkynyň iş bilen meşgullanýan ýerine geldi we olaryň agyr ýüklerini görüp, bir müsürliniň ýewreý doganlarynyň birini urýandygyny gördü.
2 Urlan adam Musany görende, kömek sorap, oňa ylgady, sebäbi Musa fyrownyň öýünde örän hormatlanýardy. Ol oňa: «Jenabym, maňa üns beriň, bu müsürli gije öýüme gelip, meni baglady we aýalymyň ýanyna geldi, indi bolsa ol meniň janymy aljak bolýar» diýdi.
3 Musa bu ýaman zady eşidende, müsürli adama gaharlanyp, ol bir tarapa, bir tarapa öwrüldi. Ol ýerde hiç kimiň ýokdugyny görüp, müsürlini urdy we ony gumuň içine gizledi, şeýle hem ýewreýi ony urýan adamyň elinden halas etdi.
4 Şeýdip, ýewreý öýüne gitdi, Musa bolsa öýüne gaýdyp geldi we patyşanyň öýüne gaýdyp geldi.
5 Ol adam öýüne gaýdyp gelende, aýalyny terk etmek isledi, sebäbi Ýakup neslinde hiç kimiň aýalynyň hapa edilenden soň ýanyna gelmegi dogry däldi.

6 Aýal baryp, doganlaryna gürrüň berdi, aýalyň doganlary ony öldürmek islediler, ýöne ol öýüne gaçyp gutuldy.
7 Ikinji gün Musa doganlarynyň ýanyna gitdi we iki adamyň dawalaşýandygyny görüp, zalym adama: «Näme üçin goňşyňy urýarsyň?» diýdi.
8 Musa oňa şeýle jogap berdi: «Seni bize kim hökümdar we kazy edip belledi? Sen müsürlini öldüren ýaly meni hem öldürjek bolýarmyň?» Musa gorkup: «Bu hakykatdanam bellidirmi?» diýdi.
9 Fyrown bu wakany eşidip, Musanyň öldürilmegini buýurdy. Hudaý perişdesini iberdi we ol fyrowna garawullaryň baştutany keşbinde göründi.
10 Rebbiň perişdesi garawulyň başlygynyň elinden gylyjy alyp, onuň kellesini hem aldy, sebäbi garawulyň başlygynyň keşbi Musanyň keşbine öwrüldi.
11 Rebbiň perişdesi Musanyň sag elinden tutup, ony Müsürden çykardy we Müsüriň çäginden kyrk günlük ýol uzaklygyna ýerleşdirdi.
12 Onuň dogany Harun Müsür ýurdunda galdy we ysraýyl halkyna pygamberlik edip:
13 Ata-babalaryňyzyň Hudaýy Reb şeýle diýýär: «Her biriňiz öz gözleriňizdäki ýigrenji zatlary taşlaň we Müsür butlary bilen özüňizi hapa etmäň».
14 Şol wagt ysraýyl halky Harunyň sözüne gulak asmady we oňa garşy çykdy.
15 Eger Reb Ybraýym, Yshak we Ýakup bilen baglaşan ähtini ýadyna salmadyk bolsa, Reb olary ýok etmegi niýet etdi.
16 Şol günlerde fyrownyň eli ysraýyl ogullaryna garşy güýçli boldy we Hudaý öz sözüni iberip, olara üns berýänçä, olary ezdi we ezdi.

72-NJI BAP

1 Şol günlerde Kuş halky bilen gündogaryň we Aramyň halkynyň arasynda uly uruş boldy we olar özlerini elinde saklaýan Kuş patyşasyna garşy gozgalaň turuzdylar.
2 Şeýdip, Kuş patyşasy Kikianus gum ýaly köp sanly Kuş halkynyň ählisi bilen ýola düşdi we olary boýun egdirmek üçin Aram we gündogar halklaryna garşy söweşe gitdi.
3 Kikianus daşary çykanda, jadygöý Bilamy we onuň iki oglyny şäheri we ýurduň iň pes derejeli adamlaryny goramak üçin galdyrdy.
4 Şeýdip, Kikianus Arama we gündogar halklaryna tarap gitdi we olara garşy söweşip, olary ýeňdi, olaryň hemmesi Kikianusyň we onuň halkynyň öňünde ýaralanyp ýykyldy.
5 Ol olaryň köpüsini ýesir alyp, ilki başdaky ýaly olara tabyn etdi we adaty ýaly olardan salgyt almak üçin olaryň ýurdunda düşelge gurdy.
6 Kuş patyşasy Beor ogly Bilamy şäheri we garyplary goramaga goýanda, ol ýurduň halky bilen bilelikde Kikianus patyşa garşy gozgalaň turuzmagy we öýüne gaýdyp gelende şähere girmegine ýol bermezligi maslahat berdi.
7 Ýurduň halky oňa gulak asdy we kasam içdi, ony özlerine patyşa, iki ogluny bolsa goşunbaşy edip belledi.
8 Şeýdip, olar turup, şäheriň iki burçundaky diwarlaryny galdyrdylar we örän berk bina gurdular.
9 Üçünji burçda bolsa, şäheriň we tutuş Kuş ýurduny gurşap alýan derýanyň arasynda san-sajaksyz çukurlar gazdylar we derýanyň suwuny şol ýerden çykardylar.
10 Dördünji burçda olar özleriniň tilsimleri we jadygöýlikleri bilen köp sanly ýylanlary topladylar we şäheri berkitdiler we onda ýaşadylar, olaryň öňünde hiç kim daşary çykmady ýa-da girmedi.
11 Kikianus Aram we gündogar halklaryna garşy söweşdi we olary öňküsi ýaly boýun egdirdi, olar bolsa oňa adaty salgytlaryny berdiler, ol bolsa öz ýurduna gaýdyp gitdi.
12 Kuş patyşasy Kikianus we onuň bilen birlikde ähli goşun serkerdeleri öz şäherine golaýlaşanda, olar gözlerini galdyryp, şäheriň diwarlarynyň berk we örän beýikdigini gördüler, şonuň üçin adamlar muňa haýran galdylar.
13 Olar biri-birine: «Biziň söweşde yza galandygymyzy görüp, bizden gaty gorkdular, şonuň üçin olar muny etdiler, şäheriň diwarlaryny galdyrdylar we berkitdiler, şonda Kengan patyşalary olara garşy söweşe girmezler» diýdiler.
14 Patyşa we goşun şäheriň derwezesine golaýlaşdylar we başlaryny galdyryp, şäheriň ähli derwezeleriniň ýapykdygyny gördüler. Olar garawullara: «Şähere girmäge mümkinçilik bermek üçin bize açyň» diýip gygyrdylar.
15 Emma garawullar patyşalary bolan jadygöý Bilamyň buýrugy bilen olara gapy açmakdan ýüz öwürdiler, şonuň üçin olar şäherlerine girmäge rugsat bermediler.
16 Şeýdip, olar şäher derwezesiniň öňünde olara garşy söweş başladylar we şol gün Kikianusda ýüz otuz goşun esgeri öldi.
17 Ertesi gün olar söweşi dowam etdirdiler we derýanyň kenarynda söweşdiler; olar geçmäge synanyşdylar, ýöne başaryp bilmediler, şonuň üçin olaryň käbiri çukurlara batyp öldi.
18 Şeýdip, patyşa olara sal ýasamak we olaryň üstünden geçirmek üçin agaçlary kesmegi buýurdy, olar şeýle hem etdiler.
19 Olar hendekleriň ýerine ýetende, suw degirmenler bilen aýlandy we on salda iki ýüz adam suwa gark boldy.
20 Üçünji gün olar ýylanlaryň bolan tarapyna söweşmäge geldiler, ýöne ol ýere ýakynlaşyp bilmediler, sebäbi ýylanlar olaryň ýüz ýetmişini öldürdi we olar Kuşa garşy söweşmegi bes etdiler we Kuşa dokuz ýyllap gabadylar, hiç kim çykmady ýa-da girmedi.
21 Şol uruş we Kuşa garşy gabaw dowam edende, Musa Müsürden gaçyp gitdi. Fyrown bolsa Kuşa garşy göreşip, ony öldürmek isledi.
22 Musa on sekiz ýaşyndaka, fyrownyň huzuryndan gaçyp, Müsürden Kikianusyň düşelgesine gaçyp gitdi, şol wagt Kuş şäherini gabap durandy.
23 Musa Kuş patyşasy Kikianusyň düşelgesinde dokuz ýyllap, Kuş şäherini gabawda saklan döwründe boldy we Musa olaryň bilen birlikde çykyp, içeri girdi.
24 Patyşa, begler we ähli söweşijiler Musany söýýärdiler, sebäbi ol beýik we mynasypdy, onuň boýy asylly arslan ýalydy, ýüzi gün ýalydy, güýji bolsa arslan ýalydy we ol patyşanyň geňeşçisidi.
25 Dokuz ýylyň ahyrynda Kikianus ölümcül kesele duçar boldy we keseli ony ýeňip, ýedinji güni aradan çykdy.
26 Şeýdip, hyzmatkärleri ony balzamladylar, äkidip, Müsür ýurdunyň demirgazygynda, şäher derwezesiniň garşysynda jaýladylar.
27 Olar onuň üstünden owadan, berk we beýik bina gurdular we onuň aşagyna uly daşlar goýdular.

28 Patyşanyň kätipleri şol daşlara patyşalary Kikianusyň ähli güýjüni we onuň alyp baran ähli söweşlerini oýup ýazdylar, ine, olar şu güne çenli şol ýerde ýazylypdyr.
29 Kuş patyşasy Kikianus ölenden soň, uruş sebäpli onuň adamlary we goşunlary gaty gynandylar.
30 Şeýdip, olar biri-birine: «Bize maslahat beriň, şu wagt näme etmelidigimizi, sebäbi biz dokuz ýyllap çölde ýaşap, öýümizden daşda ýaşadyk» diýdiler.
31 Eger biz şähere garşy söweşeris diýsek, köpümiz ýaralanyp ýa-da öleris, eger biz gabawda galsak, biz hem öleris.
32 Indi Aramyň we gündogaryň ähli patyşalary biziň patyşamyzyň ölendigini eşidip, bize garşy hüjüm ederler, bize garşy söweşerler we bizden hiç kimi galdyrmazlar.
33 Indi bolsa, geliň, gidip, özümize patyşa belläliň we şäher bize berilýänçä, gabawda galalyň.
34 Şol gün olar Kikianusyň goşunyndan bir adamy patyşa saýlamak islediler, emma Musa ýaly özlerine patyşalyk etjek birini tapmadylar.
35 Olar derrew eşiklerini çykaryp, ýere taşladylar we uly bir üýşmeleň ýasap, Musany onuň üstüne goýdular.
36 Olar turup, surnaý çalyp, onuň öňünde gygyryp: «Patyşa ýaşasyn, patyşa ýaşasyn!» diýdiler.
37 Ähli halk we begler oňa Kikianusyň aýaly, kuşly Adoniýa şa aýalyny aýallyga bermäge kasam etdiler we şol gün Musany özlerine patyşa etdiler.
38 Şol gün Kuş halkynyň hemmesi: «Her kim öz emläginden Musa bir zat bersin» diýip yglan etdiler.
39 Olar üýşmegiň üstüne bir çarşaf ýazdylar we her kim özüne degişli zatlaryndan bir zat, biri altyn gulakhalka, beýlekisi bolsa teňňe atdy.
40 Kuş halky Musa üçin oniks, bdelliý, merjen we mermer daşlaryny, şeýle hem köp mukdarda kümüş we altyny üýşürdiler.
41 Musa Kuş halkynyň beren ähli kümüşlerini, altynlaryny, ähli gap-gaçlaryny, bdellium we oniks daşlaryny alyp, olary öz hazynalarynyň arasyna goýdy.
42 Şol gün Musa Kuş patyşasy Kikianusyň ýerine Kuş ogullaryna patyşalyk etdi.

73-nji BAP

1 Müsür patyşasy fyrownyň şalygynyň elli bäşinji ýylynda, ýagny ysraýyl halkynyň Müsüre girmeginiň ýüz elli ýedinji ýylynda Musa Kuşda patyşalyk etdi.
2 Musa Kuşda patyşalyk edip başlanda ýigrimi ýedi ýaşyndady we kyrk ýyl patyşalyk etdi.
3 Reb Kuş halkynyň gözünde Musa merhemet we merhemet berdi, Kuş halky ony örän söýdüler, şonuň üçin Musa Rebbiň we adamlaryň söýgüsine mynasyp boldy.
4 Onuň patyşalygynyň ýedinji gününde Kuşuň ähli ogullary ýygnanyp, Musanyň huzuryna gelip, ýere çenli oňa tagzym etdiler.
5 Ähli çagalar patyşanyň öňünde bilelikde: «Bu şähere näme etmelidigini görmek üçin bize maslahat beriň» diýdiler.
6 Indi dokuz ýyl bäri şäheriň daş-töweregini gabap ýörüs, çagalarymyzy we aýallarymyzy görmän gelýäris.
7 Patyşa olara şeýle jogap berdi: «Eger siz meniň size tabşyrjak ähli zatlaryma gulak assaňyz, Reb şäheri biziň elimize berer we biz ony boýun egdireris».
8 Eger biz Kikianusyň ölüminden öň olar bilen bolan öňki söweşimizdäki ýaly söweşsek, köpümiz öňküsi ýaly ýaralanyp ýykylarys.
9 Indi bolsa, şu meselede size maslahat berilýär: eger siz meniň sözüme gulak assaňyz, şäher biziň elimize berler.
10 Şeýdip, ähli goşun patyşa şeýle jogap berdi: «Hojaýynymyz näme tabşyrsa, şony ederis».
11 Musa olara şeýle diýdi: «Düşelgäniň içinden geçip, ähli adamlara şeýle diýiň:
12 Patyşa şeýle diýýär: «Tokaýa git-de, leýlek çagalaryndan birini eline alyp gel».
13 Patyşanyň buýrugyny bozup, çagasyny getirmedik adam öldüriler we patyşa onuň ähli emlägini alar.
14 Olary getireniňizde, olar siziň gözegçiligiňizde bolar, ulalýança olary terbiýelärsiňiz we olara gargyşlaryň çagalary ýaly ok atmagy öwredersiňiz.
15 Kuşuň ähli halky Musanyň sözlerini eşidip, turup, düşelgäde şeýle jar çekdiler:
16 Eý, Kuş halky, patyşanyň buýrugy şudur: ähliňiz bilelikde tokaýa gidip, her biriňiz öz çagasyny eline alyp, şol ýerde ýaş leýlekleri tutuň we olary öýe getirip beriň.
17 Patyşanyň buýrugyny bozan her bir adam ölýär we patyşa özüne degişli ähli zady alar.
18 Ähli adamlar şeýle etdiler: tokaýa çykyp, arça agaçlaryna dyrmaşdylar we her biri eline bir leýlek çagasyny tutdular. Olar leýlek çagalaryny çöle getirip, patyşanyň buýrugy bilen terbiýelediler we ýaş şahinler ýaly ok atmagy öwretdiler.
19 Ýaş leýlekler ulaldylandan soň, patyşa olary üç gün aç saklamagy buýurdy, ähli adamlar aç galdylar.
20 Üçünji gün patyşa olara: «Güýçleniň we batyr ýigitler boluň, her biriňiz öz ýaragyňyzy geýiň, gylyjyňyzy dakynyň, her biriňiz öz atyňyza münüň we her biriňiz öz ýaş leýlekiňizi eliňiz bilen alyň» diýdi.
21 Biz turup, ýylanlaryň bolýan ýerinde şähere garşy söweşeris; we ähli adamlar patyşanyň buýrugy ýaly etdiler.
22 Olar her biri öz çagasyny eline alyp gitdiler. Ýylanlaryň ýerine gelenlerinde, patyşa olara: «Her biri öz çaga leýleklerini ýylanlaryň üstüne ibersin» diýdi.
23 Patyşanyň buýrugy bilen her kim öz ýaş leýleklerini iberdi, ýaş leýlekler bolsa ýylanlaryň üstüne gaçyp, olaryň hemmesini iýip, şol ýerden ýok etdiler.
24 Patyşa we halk şol ýerde ähli ýylanlaryň ýok edilendigini görenlerinde, ähli halk uly gygyryşdy.
25 Olar şähere golaýlaşyp, söweşdiler, ony basyp aldylar we basyp aldylar, soňra şähere girdiler.
26 Şol gün şäheriň ilatyndan bir müň bir ýüz adam öldi, şäheriň ähli ýaşaýjylary öldi, ýöne gabawdaky adamlaryň hiç biri ölmedi.
27 Şeýdip, Kuşuň ähli ogullary öz öýlerine, aýalyna, çagalaryna we ähli maşgalasyna gitdiler.
28 Jadygöý Balam şäheriň basylyp alnandygyny görüp, derwezäni açdy we iki ogly we sekiz dogany bilen gaçyp, Müsüre, Müsür patyşasy fyrownyň ýanyna gaýtdy.
29 Olar Reb Müsüre betbagçylyklary iberende Musa garşy çykan, Kanun kitabynda agzalýan jadygöýler we jadygöýlerdir.
30 Şeýdip, Musa öz akyllylygy bilen şäheri eýeledi we Kuş halky ony Kuş patyşasy Kikianusyň ýerine tagta çykardy.
31 Olar onuň başyna şa täjini geýdirdiler we oňa Kikianusyň aýaly, Kuş şa aýaly Adoniýa aýallyk berdiler.

32 Musa ata-babalarynyň Hudaýy Rebden gorkýardy, şonuň üçin oňa ýakynlaşmady we oňa gözlerini hem öwürmedi.
33 Musa Ybraýymyň öz hyzmatkäri Eligezerden: «Oglum Yshak üçin Kengan gyzlaryndan bir gyz alma» diýip, ant içdirendigini ýadyna saldy.
34 Ýakup doganyndan gaçyp gidende, Yshak oňa: «Kangan gyzlaryndan aýal alma, Ham ogullarynyň hiç biri bilen ylalaşyk baglaşma» diýip tabşyranda, näme etdi?
35 Hudaýymyz Reb Nuhuň ogly Hamy, onuň ogullaryny we ähli nesillerini Samyň ogullaryna we Ýafesiň ogullaryna, şeýle hem olardan soňky nesillerine ebedi gulçulyk etdi.
36 Şonuň üçin Musa Kuşda patyşalyk eden döwründe ýüregini we gözlerini Kikianusyň aýalyna öwürmedi.
37 Musa ömrüniň ahyryna çenli öz Hudaýy Rebden gorkdy we bütin ýüregi we jany bilen Rebbiň öňünde hakykatda ýöredi, ömrüniň ahyryna çenli dogry ýoldan çykmady, Ybraýymyň, Yshagyň we Ýakubyň ýören ýolundan saga-da, çepe-de çykmady.
38 Musa Kuş halkynyň patyşalygynda güýçlendi we adaty akyldarlygy bilen Kuş halkyna ýol görkezdi, şonuň üçin Musa öz patyşalygynda üstünlik gazandy.
39 Şol wagt Aram we gündogar halklary Kuş patyşasy Kikianusyň ölendigini eşidip, şol günler Aram we gündogar halklary Kuşa garşy gozgalaň turuzdylar.
40 Musa Kuşuň ähli nesillerini, otuz müňe golaý güýçli halky ýygnady we Aram we gündogar halklary bilen söweşmäge gitdi.
41 Olar ilki gündogar halklaryna tarap gitdiler, gündogar halklary olaryň habaryny eşidenlerinde, olaryň garşysyna çykyp, söweşe başladylar.
42 Gündogar halklaryna garşy uruş güýçli boldy, şonuň üçin Reb gündogaryň ähli halklaryny Musanyň eline berdi we üç ýüz töweregi adam öldürildi.
43 Gündogaryň ähli halky yzyna gaýdyp, yza çekildi, şonda Musa we Kuş halky olaryň yzyndan gitdiler, olary boýun egdirdiler we adatdakysy ýaly, olara salgyt saldylar.
44 Şeýdip, Musa we onuň ýanyndaky ähli adamlar söweşmek üçin ol ýerden Aram ýurduna gitdiler.
45 Aram halky hem olaryň garşysyna çykdy we olar bilen söweşdi, Reb olary Musanyň eline berdi we aramlylaryň köpüsi ýaralanyp ýykyldy.
46 Aram hem Musa we Kuş halky tarapyndan boýun egdirildi we adatdakysy ýaly salgyt töledi.
47 Musa Aramy we gündogar halklaryny Kuş halklaryna tabyn etdi. Musa we onuň ýanyndaky ähli adamlar Kuş ýurduna tarap gaýtdylar.
48 Musa Kuş halkynyň patyşalygynda güýçlendi we Reb onuň bilendi, Kuş halkynyň hemmesi ondan gorkýardy.

74-nji BAP

1 Birnäçe ýyl geçensoň, Edom patyşasy Şawul aradan çykdy we onuň ýerine Akboryň ogly Baalhanan patyşa boldy.
2 Musanyň Kuş patyşasynyň on altynjy ýylynda Akboryň ogly Baalhanan Edom ýurdunda otuz sekiz ýyllap ähli Edom halkyna patyşalyk etdi.
3 Onuň döwründe Mowap Edomyň güýjüne garşy gozgalaň turuzdy. Hadad Bedadyň ogly Edomyň döwründen bäri Edomyň hökümdarlygynda ýaşaýardy. Hadad olary we midýanlary ýeňip, Mowaby Edomyň hökümdarlygyna tabşyrdy.
4 Akboryň ogly Baalhanan Edomda patyşalyk edende, Mowabyň ähli halky Edomdan gaýdyp geldi.
5 Şol günlerde Afrikanyň patyşasy Angeas aradan çykdy we onuň ýerine ogly Azdrubal patyşa boldy.
6 Şol günlerde Kittim halkynyň patyşasy Ýaneas aradan çykdy we ony özi üçin Kanopiýa düzlüginde jaýlan ybadathanasynda jaýladylar we onuň ýerine Latinus patyşa boldy.
7 Musanyň Kuş halkynyň üstünden höküm süren ýigrimi ikinji ýylynda, Latinus Kittim halkynyň üstünden kyrk bäş ýyl höküm sürdi.
8 Şeýle hem, ol özi üçin uly we kuwwatly bir diň gurdy we däp bolşy ýaly, öz hökümetini dolandyrmak üçin şol ýerde öz ýaşaýşy üçin ajaýyp ybadathana gurdy.
9 Patyşalygynyň üçünji ýylynda ol ähli ussat adamlaryna jar etdi we olar özi üçin köp gämi ýasadylar.
10 Latinus ähli goşunlaryny ýygnady we gämilerde gelip, Afrikanyň patyşasy Angeasyň ogly Azdrubal bilen söweşmek üçin şol ýere gitdiler. Olar Afrika gelip, Azdrubal we onuň goşuny bilen söweşe girdiler.
11 Latinus Azdrubaldan üstün çykdy we Latinus kakasynyň Uziniň gyzy Ýanyýany aýal edinip, Kittim ogullaryndan getiren suw geçirijisini Azdrubaldan aldy. Şeýdip, Latinus suw geçirijisiniň köprüsini agdaryp, Azdrubalyň ähli goşunyna güýçli zarba urdy.
12 Azdrubalyň galan güýçli adamlary güýçlendiler we ýürekleri göriplikden doldy, ölüme höweslendiler we ýene-de Kittim patyşasy Latinus bilen söweşe girdiler.
13 Afrikanyň ähli erkekleri üçin söweş güýçli boldy we olaryň hemmesi Latyn we onuň halkynyň öňünde ýaralandy, patyşa Azdrubal hem şol söweşde öldi.
14 Patyşa Azdrubalyň Uşpezena atly örän owadan gyzy bardy we Afrikanyň ähli erkekleri onuň ajaýyp gözelligi we owadan keşbi üçin öz geýimlerine onuň keşbini keşdelediler.
15 Latynlylar Azdrubalyň gyzy Uşpezenany görüp, ony öz patyşalary Latynlylara öwdüler.
16 Latinus ony ýanyna getirmegi buýurdy, Latinus bolsa Uşpezenany aýal edinip, Kittim tarap ýola düşdi.
17 Angeasyň ogly Azdrubal ölenden soň, Latinus söweşden öz ýurduna gaýdyp gelende, Afrikanyň ähli ýaşaýjylary aýaga galyp, Azdrubalyň kiçi dogany Angeasyň ogly Anibaly tutup, onuň ýerine doganynyň ýanynda Afrikadaky tutuş ýurda patyşa etdiler.
18 Ol patyşa bolanda, dogany Azdrubalyň we Afrikanyň ýaşaýjylarynyň bähbitleri üçin ar almak üçin Kittim ogullary bilen söweşmek üçin Kittim şäherine gitmegi ýüregine düwdi we şeýle hem etdi.
19 Ol köp gämi ýasady we ähli goşuny bilen şol ýere gelip, Kittim şäherine gitdi.
20 Şeýdip, Anibal Kittim ogullary bilen söweşdi we Kittim ogullary Anibal bilen onuň goşunynyň öňünde ýaralanyp ýykyldylar we Anibal doganynyň üçin ar aldy.
21 Anibal on sekiz ýyllap Kittim ogullary bilen uruşdy we Anibal Kittim ýurdunda ýaşap, uzak wagtlap şol ýerde düşelge gurdy.

22 Anibal Kittim halkyny örän agyr urdy, olaryň uly adamlaryny we şazadalaryny öldürdi, galan adamlaryň bolsa segsen müň töweregini öldürdi.
23 Günleriň we ýyllaryň ahyrynda Anibal Afrika ýurduna gaýdyp geldi we dogany Azdrubalyň ýerine howpsuz patyşalyk etdi.

75-nji BAP

1 Şol wagt, ysraýyllaryň Müsüre girmeginiň ýüz segsen ýylynda, Ýusubyň ogly Efraýymyň nesillerinden, ysraýyllardan otuz müň batyr ýigit Müsürden çykdy.
2 Sebäbi olar Rebbiň Ybraýyma aýdan gadymy döwürlerde ysraýyl ogullaryna bellän döwrüniň tamamlanandygyny aýtdylar.
3 Bu adamlar guşanlaryny dakyndylar, her biri gylyjyny ýanlaryna, her biri ýaragyny dakyndylar, öz güýjüne bil bagladylar we Müsürden güýçli el bilen çykdylar.
4 Emma olar ýol üçin hiç hili azyk getirmediler, diňe kümüş we altyn, hatda şol gün üçin çörek hem getirmediler, sebäbi olar öz azyklaryny filistinlilerden hak almak isleýärdiler, eger almasalar, ony zor bilen alardylar.
5 Bu adamlar örän güýçli we batyr adamlardy, bir adam müň adamy yzarlap bilýärdi, iki adam bolsa on müň adamy ýeňip bilýärdi, şonuň üçin olar öz güýjüne bil baglap, bilelikde gitdiler.
6 Olar Gat ýurduna tarap ugradylar we aşak düşüp, Gatyň çopanlarynyň Gat halkynyň mallaryny otlaýandygyny gördüler.
7 Olar çopanlara: «Bize şu gün çörek iýmedik açlygymyz üçin iýmäge hak töleýän goýunlarymyzdan beriň» diýdiler.
8 Çopanlar: «Olar biziň goýunlarymyzmy ýa-da mallarymyzmy, size töleg tölemelimi?» diýip, Efraýym ogullary olary zor bilen almaga golaýlaşdylar.
9 Gatyň çopanlary olaryň üstünden gygyrdylar, olaryň gykylygy uzakdan eşidildi, şonuň üçin Gatyň ähli adamlary olaryň ýanyna gitdiler.
10 Gat halky Efraýym halkynyň erbet işlerini görüp, yzyna gaýdyp geldiler we Gat halkyny ýygnadylar, her biri öz ýaragyny geýip, Efraýym halkynyň üstüne söweşe çykdylar.
11 Olar Gat jülgesinde olar bilen söweşdiler we söweş güýçli boldy, şol gün olar biri-birinden köp adamy gyrdylar.
12 Ikinji gün Gat halky Piliştlileriň ähli şäherlerine kömek üçin adam iberip, şeýle diýdi:
13 Biziň ýanymyza gelip, bize kömek ediň, sebäbi sebäpsiz bize garşy uruşmak üçin Müsürden çykan Efraýym ogullaryny öldürip bileris.
14 Efraýym ogullarynyň jany açlykdan we suwsuzlykdan ýadady, sebäbi olar üç günläp çörek iýmändiler. Piliştlileriň şäherlerinden kyrk müň adam Gat ilatyna kömek etmäge gitdi.
15 Bu adamlar Efraýym ogullary bilen söweşe girdiler we Reb Efraýym ogullaryny piliştlileriň eline berdi.
16 Olar Müsürden çykan Efraýymyň ähli ogullaryny öldürdiler, söweşden gaçyp giden on adamdan başga hiç kim galmady.
17 Çünki bu betbagtçylyk Efraýym ogullaryna Rebden geldi, sebäbi olar Rebbiň gadymy döwürlerde Ysraýyl üçin bellän döwri gelmezden öň, Müsürden çykyp, Rebbiň sözüni bozdular.
18 Piliştlilerden hem örän köp adam, takmynan ýigrimi müň adam öldi, olaryň doganlary olary äkidip, öz şäherlerinde jaýladylar.
19 Efraýym ogullarynyň öldürilenleri Gat jülgesinde köp günler we ýyllarlap taşlanyp, jaýlanmadylar, jülge bolsa adam süňkleri bilen doldy.
20 Söweşden gaçyp gutulan adamlar Müsüre gelip, başlaryndan geçenleriň hemmesini ähli ysraýyl halkyna gürrüň berdiler.
21 Olaryň kakasy Efraýym köp günläp olaryň ýasyny tutdy, doganlary bolsa oňa teselli bermäge geldiler.
22 Ol aýaly bilen ýakynlaşdy we aýaly bir ogul dogurdy. Ol onuň adyny Beriýa goýdy, sebäbi ol öýünde betbagt adamdy.

76-NJY BAP

1 Şol döwürlerde Amramyň ogly Musa Kuş ýurdunda patyşady we öz patyşalygynda gülläp ösdi, Kuş ogullarynyň häkimiýetini adalatly, dogruçyl we dogruçyllyk bilen dolandyrdy.
2 Kuşuň ähli ogullary Musanyň özlerine höküm süren döwründe ony söýýärdiler we Kuş ýurdunyň ähli ýaşaýjylary ondan gaty gorkýardylar.
3 Musanyň Kuş patyşasynyň kyrknjy ýylynda Musa şalyk tagtynda oturypdy, şa aýaly Adoniýa bolsa onuň öňünde, ähli begler bolsa onuň töwereginde oturypdylar.
4 Şa aýaly Adoniýa patyşanyň we şazadalaryň öňünde şeýle diýdi: «Eý, Kuş halky, şu wagta çenli näme etdiňiz?»
5 Bu adamyň Kuşda kyrk ýyllap höküm süreninden bäri maňa ýüz tutmaýandygyny we Kuş halkynyň hudaýlaryna gulluk etmeýändigini bilýärsiňiz.
6 Indi, eý Kuş ogullary, diňleň, bu adam biziň tenimizden däldigi üçin, size patyşalyk etmesin.
7 Ine, oglum Menak ulaldy, goý, ol size patyşalyk etsin, sebäbi Müsür patyşasynyň guluna, daşary ýurtly adama gulluk etmekden, hökümdaryňyzyň ogluna gulluk etmek size has gowudyr.
8 Kuş halkynyň ähli halky we hökümdarlary şa aýaly Adoniýanyň öz gulaklaryna aýdan sözlerini eşitdiler.
9 Ähli halk agşama çenli taýýarlyk görýärdi, irden bolsa irden turup, Kikianusyň ogly Menakry özlerine patyşa edip goýdular.
10 Kuşuň ähli halky Musa garşy el galdyrmakdan gorkdular, sebäbi Reb Musa bilendi we Kuşuň halky Musa beren kasamyny ýadynda saklap, oňa hiç hili zyýan ýetirmediler.
11 Emma Kuş halky Musa köp sowgatlar berip, ony uly hormat bilen iberdiler.
12 Şeýdip, Musa Kuş ýurdundan çykyp, öýüne gaýtdy we Kuşuň hökümdarlygyny bes etdi. Musa Kuş ýurdundan çykanda altmyş alty ýaşyndady, sebäbi bu Rebdendi, çünki ol gadymy döwürlerde Ysraýyly Ham halkynyň jebir-jepasyndan çykarmak üçin bellän wagty gelip ýetdi.
13 Musa fyrowndan gorkup, Müsüre gaýdyp barmakdan gorkan Midýan ýurduna gitdi we Midýandaky bir suw guýusynyň başynda oturdy.
14 Midýanly Regueliň ýedi gyzy kakalarynyň sürülerini otlatmaga gitdiler.
15 Olar kakalarynyň sürülerini suwarmak üçin guýunyň ýanyna gelip, suw çekdiler.

16 Şeýdip, Midýan çopanlary gelip, olary kowup gitdiler, Musa bolsa turup, olara kömek etdi we sürüleri suwa ýakdy.
17 Olar öýlerine kakalary Regueliň ýanyna gelip, Musanyň olar üçin näme edendigini oňa gürrüň berdiler.
18 Olar: «Müsürli bir adam bizi çopanlaryň elinden halas etdi, ol bize suw çekip, sürüleri suwardy» diýdiler.
19 Reuel gyzlaryndan: «Ol nirede? Näme üçin ol adamy taşlap gitdiňiz?» diýip sorady.
20 Reuel ony çagyryp, öýüne getirdi, ol onuň bilen naharlandy.
21 Musa Reuele Müsürden gaçyp, Kuşda kyrk ýyllap patyşalyk edendigini, soňra bolsa onuň häkimiýeti elinden alandygyny we ony parahatçylyk bilen hormat we sowgatlar bilen iberendigini gürrüň berdi.
22 Reuel Musanyň sözlerini eşidenden soň, öz-özüne: «Men bu adamy zyndana salaryn, Kuşyň ogullaryny ýaraşdyraryn, sebäbi ol olardan gaçypdyr» diýdi.
23 Olar ony tutup, zyndana saldylar. Musa on ýyllap zyndana düşdi. Musa zyndana düşende, Regueliň gyzy Sippora oňa rehim edip, ony hemişe çörek we suw bilen goldady.
24 Ysraýyllaryň hemmesi henizem Müsür ýurdunda müsürlilere dürli agyr işlerde gulluk edýärdiler we şol günlerde Müsür ysraýyllara garşy berk göreşýärdi.
25 Şol wagt Reb Müsür patyşasy fyrowna jeza berdi we ol onuň aýagynyň dabanyndan başynyň depesine çenli heýwere keselini ýaýratdy. Ysraýyl ogullarynyň rehimsizligi sebäpli, Reb şol wagt Müsür patyşasy fyrowna bu betbagtçylygy iberdi.
26 Çünki Reb Öz halkynyň, ysraýyl halkynyň dogasyny eşitdi we olaryň agyr zähmeti sebäpli peryady Oňa ýetdi.
27 Emma onuň gahary olardan aýrylmady. Fyrownyň eli henizem ysraýyl halkyna garşy uzady. Fyrown Rebbiň öňünde boýnuny berkitdi, ysraýyl ogullarynyň üstüne boýun egdirip, dürli agyr işler bilen olaryň durmuşyny gamgyn etdi.
28 Reb Müsür patyşasy fyrownyň üstüne betbagtçylyk äkidenden soň, akyldarlaryndan we jadygöýlerinden ony sagaltmagyny haýyş etdi.
29 Onuň akyldarlary we jadygöýleri oňa: «Eger kiçi çagalaryň gany ýaralaryna çalynsa, ol sagalar» diýdiler.
30 Fyrown olaryň sözüne gulak asdy we öz gullukçylaryny kiçijik çagalaryny alyp gitmek üçin Ysraýyl ogullarynyň ýanyna Goşen topragyna iberdi.
31 Fyrownyň hyzmatkärleri gidip, ysraýyl ogullarynyň bäbeklerini eneleriniň gujagyndan zor bilen aldylar we olary her gün, her gün bir çagany fyrowna getirdiler, lukmanlar bolsa olary öldürip, gyry keseliniň üstüne goýdular; olar hemişe şeýle etdiler.
32 Fyrownyň öldüren çagalaryň sany üç ýüz ýetmiş bäşdi.
33 Emma Reb Müsür patyşasynyň lukmanlaryna gulak asmady, şonuň üçin betbagçylyk has-da güýçlendi.
34 Fyrown on ýyllap şol betbagçylykdan ejir çekdi, ýöne fyrownyň ýüregi Ysraýyl ogullaryna garşy has-da gatylaşdy.
35 On ýyldan soň Reb fyrowna ýok ediji betbagçylyklary ibermegini dowam etdirdi.
36 Reb onuň garyn-garynynda erbet şiş we agyry döretdi, şol çyban agyryly çişmege öwrüldi.
37 Şol wagt fyrownyň iki weziri ähli ysraýyl halkynyň ýaşaýan Goşen ýurdundan gelip, fyrownyň öýüne baryp: «Biz ysraýyl halkynyň işinde ýadawlyk we biperwaýlyk edýändigini gördük» diýdiler.
38 Fyrown öz hyzmatkärleriniň sözlerini eşidende, ysraýyl halkyna garşy gaty gaharlandy, sebäbi ol beden agyrysyna örän gynandy.
39 Ol jogap berip: «Ysraýyl halky meniň syrkawdygymy bilende, bize gülýärler. Indi meniň arabamy meniň üçin goýuň, men Goşen topragyna gidip, ysraýyl halkynyň meni nähili gülýändigini görerin. Şeýdip, onuň hyzmatkärleri onuň üçin arabany goýdular.
40 Olar ony tutup, ata mündürdiler, sebäbi ol özi münüp bilmeýärdi.
41 Ol özi bilen on atly we on pyýada esger alyp, Goşendäki ysraýyl halkynyň ýanyna gitdi.
42 Olar Müsür serhedine gelenlerinde, patyşanyň aty üzümçiligiň boş böleginde, iki tarapyndan hem gurşalan, peslik we düzlük ýer beýleki tarapda ýerleşýän dar ýere girdi.
43 Atlar şol ýerde çalt çapyp, biri-birini gysyşdyrdylar, beýleki atlar bolsa patyşanyň atyny gysyşdyrdylar.
44 Patyşanyň aty üstünde barýarka, onuň aty peslik düzlüge ýykyldy. Ol ýykylanda, araba patyşanyň ýüzüne öwrüldi we at patyşanyň üstüne düşdi. Patyşa gygyrdy, sebäbi onuň bedeni örän agyrdy.
45 Patyşanyň etini ýyrtyp, süňklerini döwüp, ol at münüp bilmedi, sebäbi bu zat Rebdendi, sebäbi Reb Öz halkynyň, ysraýyl halkynyň nalyşlaryny we olaryň ejir çekişlerini eşitdi.
46 Hyzmatkärleri ony eginlerine alyp, az-azdan Müsüre getirdiler, onuň bilen bile bolan atlylar hem Müsüre gaýdyp geldiler.
47 Olar ony düşegine ýatyrdylar we patyşa onuň ölüminiň golaýlaşýandygyny bildi. Şeýdip, aýaly Aparanit, şa aýaly, patyşanyň huzurynda aglady. Patyşa hem onuň bilen birlikde aglady.
48 Şol gün onuň ähli begleri we hyzmatkärleri gelip, patyşanyň şol betbagtçylygyny görüp, onuň bilen bilelikde agladylar.
49 Patyşanyň hökümdarlary we onuň ähli geňeşçileri patyşa ogullaryndan saýlan birini öz ýerine ýurtda patyşa etmegi maslahat berdiler.
50 Patyşanyň aýaly Aparanitiň patyşa aýallaryndan bolan çagalaryndan başga-da, üç ogly we iki gyzy bardy.
51 Olaryň atlary şulardy: ilkinji ogly Otri, ikinjisi Adikam, üçünjisi Morion, şeýle hem gyz doganlary, uly ogly Batýa we beýlekisi Akuzi.
52 Patyşanyň ilkinji ogly Otri ahmak, çalt sözleýän we howlukmaç adamdy.
53 Adikam bolsa mekir we paýhasly, Müsüriň ähli akyldarlygyndan habarly adamdy, ýöne ol owadan däldi, semizdi we boýy örän pesdi; onuň boýy bir tirsekdi.
54 Patyşa ogly Adikamyň ähli zatda akylly we paýhaslydygyny görende, onuň ölüminden soň onuň ýerine patyşa bolmagy karar etdi.
55 Ibrahim on ýaşly Abilotyň gyzy Geduda bilen aýallyk etdi. Geduda oňa dört ogul dogurdy.
56 Soňra ol gidip, üç aýal aldy we sekiz ogul we üç gyz dünýä indi.
57 Patyşanyň üstünden betbagtçylyk höküm sürdi we onuň eti tomus paslynda, günüň yssysynda meýdana taşlanan malyň eti ýaly yslydy.

58 Patyşa keseliniň özünden has güýçlenendigini görüp, ogly Adikamy ýanyna getirmegi buýurdy we olar ony ýurduň patyşasy etdiler.
59 Üç ýyldan soň patyşa utanç, abraý we ýigrenç içinde aradan çykdy. Hyzmatkärleri ony alyp gidip, Sowan-Misraýymda Müsür patyşalarynyň mazarynda jaýladylar.
60 Emma olar ony patyşalar bilen adatdakysy ýaly balzamlamadylar, sebäbi onuň eti çüýräpdi we ysly ys sebäpli ony balzamlamaga ýakynlaşyp bilmediler, şonuň üçin ony howlukmaçlyk bilen jaýladylar.
61 Çünki bu ýamanlyk oňa Rebden geldi, sebäbi Reb onuň döwründe Ysraýyla eden ýamanlygy üçin oňa ýamanlyk bilen jogap berdi.
62 Ol gorkudan we utançdan ölüp, onuň ýerine ogly Adikam patyşa boldy.

77-NJI BAP

1 Adikam Müsürde patyşalyk edende ýigrimi ýaşyndady we dört ýyl patyşalyk etdi.
2 Ysraýylyň Müsüre göçüp baranynyň iki ýüz altynjy ýylynda Adikam Müsürde patyşalyk etdi, ýöne ol ata-babalarynyň patyşalyk eden döwründe Müsürde uzak wagtlap patyşalyk etmedi.
3 Onuň kakasy Melol Müsürde togsan dört ýyl patyşalyk etdi, ýöne ol on ýyllap syrkawlap öldi, sebäbi ol Rebbiň öňünde erbetdi.
4 Müsürlileriň hemmesi Müsürde däp bolşy ýaly, Adikam fyrownyň adyny ata-babalarynyň ady ýaly atlandyrdylar.
5 Fyrownyň ähli akyldarlary Adikamyň adyny Ahuz diýip atlandyrdylar, sebäbi ol müsür dilinde gysgaça Ahuz diýilýär.
6 Adikam örän çirkin adamdy, boýy bir tirsek, ýaşy bolsa aýaklarynyň dabanyna çenli ýetýän uly sakgaly bardy.
7 Fyrown Müsüre patyşalyk etmek üçin kakasynyň tagtynda oturyp, Müsüri öz paýhasy bilen dolandyrdy.
8 Ol patyşalyk eden döwründe ýamanlykda atasyndan we öňki ähli patyşalardan has köp boldy we Ysraýyl ogullarynyň üstünden öz boýunturugyny artdyrdy.
9 Ol öz hyzmatkärleri bilen Goşen topragyndaky ysraýyl halkynyň ýanyna gitdi we olaryň üstünde işleýän işlerini güýçlendirdi. Olara şeýle diýdi: «Her günüň işini tamamlaň we kakamyň döwründe edişiňiz ýaly, şu günden başlap, elleriňiz biziň işimizden boşalmasyn».
10 Ol ysraýyl halkynyň arasyndan olaryň üstünden gözegçiler goýdy, şol gözegçileriň üstünden bolsa öz hyzmatkärleriniň arasyndan gözegçiler goýdy.
11 Şeýdip, olar her gün şol sanda etmeli diýip, olaryň üstüne bir ölçeg kerpiç goýdy we yzyna gaýdyp, Müsüre gitdi.
12 Şol wagt fyrownyň gözegçileri fyrownyň tabşyrygy boýunça ysraýyl ogullarynyň gözegçilerine şeýle buýruk berdiler:
13 Fyrown şeýle diýýär: «Her gün öz işiňi et, işiňi gutar, her gün kerpiçleriň möçberini sakla, hiç zady azaltma».
14 Eger gündelik kerpiçleriňiz ýetmezçilik etse, Men olaryň ýerine kiçi çagalaryňyzy goýaryn.
15 Müsüriň gözegçileri şol günlerde fyrownyň buýrugy ýaly etdiler.
16 Ysraýyl ogullarynyň gündelik kerpiçleriniň möçberinde kemçilik ýüze çykanda, fyrownyň iş gözegçileri ysraýyl ogullarynyň aýallaryna baryp, ysraýyl ogullaryndan kemçilikli kerpiçleriň sanyna çenli çagalary alyp, olary zor bilen eneleriniň gujagyndan alyp, kerpiçleriň ýerine binanyň içine goýardylar.
17 Olaryň ata-eneleri binanyň diwarynda bäbekleriniň aglaýan seslerini eşidip, olaryň üstünde aglaýardylar.
18 Iş gözegçileri ysraýyllylary öz çagalaryny binanyň içine ýerleşdirmäge mejbur etdiler. Şeýdip, bir adam ogluny diwara goýup, onuň üstüne palçyk goýdy, şol bir wagtyň özünde onuň gözleri ýaşlandy we gözýaşlary oglunyň üstüne damdy.
19 Müsüriň iş gözegçileri ysraýyllaryň çagalaryna köp günläp şeýle etdiler, emma ysraýyl halkynyň çagalaryna hiç kim rehim etmedi ýa-da rehim etmedi.
20 Binada öldürilen çagalaryň sany iki ýüz ýetmişdi, olaryň käbirini ata-babalaryndan galan kerpiçleriň ýerine gurupdyrlar, käbirini bolsa binadan ölüp çykarypdyrlar.
21 Adikamyň döwründe ysraýyl ogullaryna berlen zähmet, onuň kakasynyň döwründe ýerine ýetiren zähmetinden has köpdi.
22 Ysraýyl ogullary agyr işleri sebäpli her gün ah çekýärdiler, sebäbi olar öz içlerinden: «Fyrown ölende, onuň ogly gelip, işimizi ýeňilleşdirer!» diýýärdiler.
23 Emma olar öňkisinden has köp iş etdiler, ysraýyl halky muňa ah çekdi we zähmetleri sebäpli olaryň peryady Hudaýa ýetdi.
24 Şol günlerde Hudaý ysraýyl halkynyň sesini we olaryň nalyşlaryny eşitdi we olara Ybraýym, Yshak we Ýakup bilen baglaşan ähtini ýatlady.
25 Hudaý şol günler ysraýyl halkynyň agyr ýüküni we olaryň agyr işlerini görüp, olary halas etmek kararyna geldi.
26 Şol günlerde Amramyň ogly Musa henizem midýanly Regueliň öýünde zyndanda saklanýardy, Regueliň gyzy Sippora bolsa ony her gün gizlinlikde iýmit bilen üpjün edýärdi.
27 Musa on ýyllap Regueliň öýünde zyndanda saklandy.
28 Fyrownyň kakasynyň ýerine Müsürde höküm süren ilkinji ýyly bolan on ýylyň ahyrynda,
29 Sippora kakasy Reuele: «On ýyl bäri tussaglykda saklaýan ýewreý adamynyň yzyndan hiç kim sorag ýa-da gözleg geçirmeýär» diýdi.
30 Indi, eger bu seniň gözleriňe ýarasa, onuň diridigini ýa-da ölüdigini görüp göreliň, ýöne gyzyň kakasy gyzyň oňa goldaw berendigini bilmeýärdi.
31 Gyzyň kakasy Reuel oňa şeýle jogap berdi: «Hiç haçan bir adam on ýyllap aç-açan türmede saklanyp, diri galypmy?»
32 Sippora kakasyna şeýle jogap berdi: «Ýewreýleriň Hudaýynyň beýik we elhençdigini, olaryň üçin hemişe gudratlar görkezýändigini eşitdiň.
33 Ol Ybraýymy haldeýlileriň Ur şäherinden, Yshagy atasynyň gylyjyndan, Ýakuby bolsa Ýabbuk geçidinde özi bilen göreşen Rebbiň perişdesinden halas etdi.
34 Şeýle hem, ol bu adam bilen köp zatlar etdi, ony Müsür derýasyndan, fyrownyň gylyjyndan we Kuş ogullaryndan halas etdi, şonuň üçin hem ony açlykdan halas edip, diri galdyryp biler.
35 Bu iş Regueliň gönüne ýarady we gyzynyň aýdyşy ýaly etdi. Musanyň näme bolandygyny bilmek üçin zyndana adam iberdi.

36 Ol Musanyň zyndanda ýaşaýan adamyny gördi, ol aýak üstünde durup, ata-babalarynyň Hudaýyna şükür edip, doga edýärdi.
37 Reuel Musany zyndandan çykarmagy buýurdy, olar onuň saçyny syrdylar we ol zyndan geýimlerini çalşyp, çörek iýdi.
38 Soňra Musa öýüň arkasyndaky Reuel bagyna girip, ol ýerde özi üçin beýik gudratlar görkezen Hudaýy Rebbe doga etdi.
39 Ol doga edip durka, oňa garşy tarap seretdi we bagyň ortasynda ekilen ýere gök sapfir taýajygy goýulandygyny gördü.
40 Ol taýaga golaýlaşyp, seretdi we gördi, taýagyň üstünde Hökmürowan Rebbiň ady oýulyp, ýazylypdyr.
41 Ol ony okap, elini uzadyp, taýagy elinde tutup, ony tokaý agajy ýaly gyrymsy agaçdan ýolup aldy.
42 Hudaýymyz gökleri we ýeri, olaryň ähli goşunlaryny, deňizleri, derýalary we olaryň ähli balyklaryny ýaradandan soň, onuň ähli işlerini ýerine ýetiren taýagy şudur.
43 Hudaý Adamy Erem bagyndan kowup çykarandan soň, ol eline taýagy alyp, özüniň saýlanan topragyny sürdi.
44 Taýak Nuha düşüp, ýewreý Ybraýymyň eline düşýänçä, Sam bilen onuň nesillerine berildi.
45 Ybraýym ogly Yshaga ähli zadyny berenden soň, oňa şu taýagy hem berdi.
46 Ýakup Padan-Arama gaçyp gidende, ony eline aldy we kakasynyň ýanyna gaýdyp gelende, ony yzynda galdyrmady.
47 Müsüre baranda, ol bu ýeri eline alyp, Ýusuba doganlaryndan bir paý köp berdi, sebäbi Ýakup ony dogany Esawdan zor bilen alypdy.
48 Ýusup ölenden soň, Müsüriň asylly adamlary Ýusubyň öýüne geldiler we taýak midýanly Regueliň eline düşdi. Ol Müsürden çykanda, taýak eline alyp, öz bagyna ekdi.
49 Kinlileriň ähli batyr ýigitleri gyzy Zipporany almaga synanyşanda, ony almaga synanyşdylar, ýöne başartmadylar.
50 Şeýdip, şol çybyk Reueliň bagynda oturdyldy, ony almaga hukugy bolan adam gelip, ony alýança.
51 Reuel Musanyň elindäki taýagy görüp, haýran galdy we gyzy Sipporany oňa aýallyga berdi.

78-nji BAP

1 Şol wagt Edom patyşasy Akboryň ogly Baalhannan aradan çykdy we Edom ýurdundaky öýünde jaýlandy.
2 Ol ölenden soň, Ysawyň nesilleri Edom ýurduna adam iberip, ol ýerden Edomda ýaşaýan Hadad atly bir adamy alyp geldiler we ony öz patyşalary Baalhannanyň ýerine patyşa etdiler.
3 Hadad Edom halkyna kyrk sekiz ýyl patyşalyk etdi.
4 Ol patyşa bolandan soň, Mowab ogullaryna garşy söweşip, olary öňküleri ýaly Ysaw ogullarynyň ygtyýaryna bermek kararyna geldi, ýöne Mowab ogullary muny eşidensoň, olar turup, öz doganlarynyň arasyndan özlerine patyşa saýlamak üçin howlukdylar.
5 Soňra olar köp adam ýygnadylar we Edom patyşasy Hadada garşy söweşmek üçin olaryň doganlaryny Ammon ogullaryna kömek üçin iberdiler.
6 Hadad mowaplylaryň eden işini eşidip, olardan gaty gorkdy we olara garşy söweşmekden saklandy.
7 Şol günlerde Midýan ýurdunda Amramyň ogly Musa Midýanly Regueliň gyzy Sipporany özüne aýal edinip aldy.
8 Sippora Ýakubyň gyzlarynyň ýolundan ýöräp, Sara, Rebekka, Rahel we Lea ýaly dogruçyldy.
9 Sippora göwreli bolup, bir ogul dogurdy we onuň adyny Gerşom goýdy, sebäbi ol: «Men daşary ýurtda gelmişekdim», ýöne gaýynatasy Regueliň tabşyrygy boýunça sünnet etmedi.
10 Ol ýene-de göwreli bolup, ogul dogurdy. Emma Musa: «Ata-babalarymyň Hudaýy meniň kömekçim boldy we meni fyrownyň gylyjyndan halas etdi» diýip, onuň sünnetini kesip, Eliezere goýdy.
11 Müsür patyşasy fyrown şol günlerde ysraýyl halkynyň zähmetini has-da artdyrdy we ysraýyl halkynyň üstüne ýüklenen boýuntyrygy has-da agyrlaşdyrdy.
12 Ol Müsürde yglan edilmegini buýurdy: «Butlara kerpiç ýasamak üçin saman bermäň, goý, olar gidip, saman ýygnasynlar».
13 Şeýle hem, olar her gün gurjak kerpiçleriniň sanyny bersinler we olardan hiç zat azaltmasynlar, sebäbi olar işlerinde boş işleýärler.
14 Ysraýyl halky muny eşidip, ýas tutup, ah çekdi we janlarynyň gamgynlygyndan Rebbe ýalbardy.
15 Reb ysraýyl halkynyň perýatlaryny eşitdi we müsürlileriň olara nähili zulum edýändigini gördü.
16 Reb Öz halkyna we mirasyna göriplik edip, olaryň sesini eşitdi we olary Müsüriň jebir-jepasyndan halas etmek, olara Kengan ýurduny mülk hökmünde bermek kararyna geldi.

79-NJY BAP

1 Şol günlerde Musa gaýynatasy Regueliň sürüsini Sin çölüniň aňyrsynda otlaýardy, gaýynatasyndan alan taýagy bolsa elindedi.
2 Bir gün bir geçi sürüden azaşdy. Musa onuň yzyndan kowalady we ol Hudaýyň dagyna, Horebe geldi.
3 Ol Horebe gelende, Reb oňa şol ýerde, gyrymsy agaçlaryň arasynda göründi we ol gyrymsy agajyň ot bilen ýanýandygyny gördü, ýöne ot gyrymsy agajyň üstüne ýakyp bilmedi.
4 Musa bu görnüşe haýran galdy, sebäbi gyrymsy agaç ýanmady we ol bu beýik zady görmek üçin golaýlaşdy. Reb Musany otdan çagyrdy we oňa ysraýyl halkyny gullugyndan çykarmak üçin Müsüre, Müsür patyşasy fyrownyň ýanyna gitmegi buýurdy.
5 Reb Musa: «Bar, Müsüre gaýt, çünki seniň janyňy gözleýänleriň hemmesi öldi, sen bolsa fyrowna Ysraýyl ogullaryny öz ýurdundan çykarmagy aýt» diýdi.
6 Reb oňa Müsürde fyrownyň we onuň raýatlarynyň gözüniň öňünde alamatlar we gudratlar görkezmegini görkezdi, şonda olar ony Rebbiň iberendigine ynanarlar.
7 Musa Rebbiň özüne tabşyranlarynyň hemmesini diňledi we gaýynatasynyň ýanyna gaýdyp gelip, bolan wakany oňa gürrüň berdi. Reguel oňa: «Asudalyk bilen gidiň» diýdi.
8 Musa Müsüre gitmek üçin turdy. Ol aýalyny we ogullaryny özi bilen alyp, ýoluň ugrundaky myhmanhanada otyrka, Hudaýyň perişdesi aşak düşüp, oňa garşy çykjak boldy.

9 Ol ilkinji ogly sebäpli ony öldürmek isledi, sebäbi ol ony sünnetlemändi we Rebbiň Ybraýym bilen baglaşan ähtini bozypdy.
10 Musa gaýynatasynyň ilkinji ogluny sünnetlemezligi baradaky sözlerini diňledi, şonuň üçin ony sünnetlemedi.
11 Sippora Rebbiň perişdesiniň Musa garşy bahana gözleýändigini görüp, munuň onuň ogly Gerşomy sünnetlemänligi sebäpli bolandygyny bildi.
12 Sippora derrew şol ýerdäki ýiti gaýa daşlaryndan birini alyp, ogluny sünnetledi, şeýle hem adamsyny we ogluny Rebbiň perişdesiniň elinden halas etdi.
13 Şol gün Musanyň dogany Amramyň ogly Harun Müsürde derýanyň kenarynda ýöräp ýördi.
14 Reb şol ýerde oňa göründi we oňa: «Çölde Musanyň ýanyna bar» diýdi. Ol Hudaýyň dagynda Musa bilen duşuşdy we ony öpdi.
15 Harun başyny galdyryp, Musanyň aýaly Sipporany we onuň ogullaryny görüp, Musadan: «Bularyň kimleri seniň üçin?» diýip sorady.
16 Musa oňa: «Bular meniň aýalym we ogullarym, olary Hudaýyň maňa Midýanda beren» diýdi. Bu waka Harunyň aýal we onuň çagalary üçin gynanmagyna sebäp boldy.
17 Harun Musa: «Aýaly we onuň çagalaryny atasynyň öýüne goýberiň» diýdi. Musa Harunyň sözüne gulak asyp, şeýle etdi.
18 Sippora çagalary bilen gaýdyp geldi we olar Regueliň öýüne gitdiler we Rebbiň Öz halkyna baryp, olary fyrownyň elinden Müsürden çykarýan wagty gelýänçä, şol ýerde galdylar.
19 Musa bilen Harun Müsüre, ysraýyl halkynyň ýanyna gelip, olara Rebbiň ähli sözlerini aýtdylar. Halk örän şatlanyp, uly şatlyk duýdy.
20 Ertesi gün Musa bilen Harun irden turup, Hudaýyň taýagyny ellerine alyp, fyrownyň öýüne gitdiler.
21 Olar patyşanyň derwezesine gelenlerinde, iki ýaş arslan demir gurallar bilen şol ýerde saklanýardy. Patyşanyň buýrugy boýunça arslanlary çagyryp, olary yzyna alyp gelenlerinde, olaryň öňünden hiç kim çykmaýardy we içeri girmeýärdi. Patyşanyň buýrugy boýunça arslanlary yzyna alyp gelenler hem bardy.
22 Musa derrew taýagy arslanlaryň üstüne galdyryp, olary goýberdi. Musa bilen Harun patyşanyň öýüne girdiler.
23 Arslanlar hem şatlyk bilen olaryň ýany bilen geldiler, olar hem olaryň yzyndan geldiler we itiň meýdandan gelen eýesine şatlanyşy ýaly şatlandylar.
24 Fyrown muny görüp haýran galdy we bu habardan gaty gorkdy, sebäbi olaryň keşbi Hudaýyň ogullarynyň keşbine meňzeýärdi.
25 Fyrown Musadan: «Näme isleýärsiň?» diýip sorady. Olar oňa: «Ýewreýleriň Hudaýy Reb bizi seniň ýanyňa iberdi, maňa gulluk etsinler diýip aýtmaga» diýdiler.
26 Fyrown olaryň sözlerini eşidende, olaryň öňünde gaty gorkdy we olara: «Şu gün gidiň, ertir meniň ýanyma gaýdyp geliň» diýdi. Olar patyşanyň aýdyşy ýaly etdiler.
27 Olar gidenden soň, fyrown jadygöý Bilamy, onuň ogullary Ýannis bilen Ýambris, şeýle hem patyşanyň ähli jadygöýlerini, jadygöýlerini we geňeşçilerini çagyrtdy. Olaryň hemmesi gelip, patyşanyň öňünde oturdylar.
28 Patyşa Musa bilen onuň dogany Harunyň aýdanlarynyň hemmesini olara gürrüň berdi. Jadygöýler patyşa: «Derwezede saklanan arslanlar sebäpli adamlar seniň ýanyňa nädip geldiler?» diýdiler.
29 Patyşa: «Sebäbi olar arslanlara garşy taýaklaryny galdyryp, olary boşadyp, meniň ýanyma geldiler, arslanlar hem olara itiň öz hojaýyny bilen duşuşmaga şatlanýşy ýaly şatlandylar» diýdi.
30 Jadygöý Beoryň ogly Bilam patyşa jogap berip: «Bularyň hiç biri biziň ýaly jadygöýler däl» diýdi.
31 Indi olary çagyryň, gelsinler, biz olary synap göreris, patyşa şeýle hem etdi.
32 Ertesi gün fyrown Musa bilen Haruny patyşanyň huzuryna çagyrtdy, olar Hudaýyň taýagyny alyp, patyşanyň ýanyna gelip, oňa şeýle diýdiler:
33 Ýewreýleriň Hudaýy Reb şeýle diýýär: «Maňa gulluk etsinler diýip, Meniň halkymy iber.
34 Patyşa olara şeýle diýdi: «Emma siziň Hudaýyň iberenleridigiňize we onuň buýrugy bilen meniň ýanyma gelýändigiňize kim ynanar?»
35 Indi bu işde bir gudrat ýa-da alamat görkeziň, şonda aýdýan sözleriňize ynanarlar.
36 Harun derrew elindäki taýagy fyrownyň we onuň hyzmatkärleriniň öňüne zyňdy we taýak ýylana öwrüldi.
37 Jadygöýler muny görüp, her biri öz taýagyny ýere taşlady we olar ýylanlara öwrüldi.
38 Harunyň taýagynyň ýylany başyny galdyryp, jadygöýleriň taýaglaryny ýuwutmak üçin agzyny açdy.
39 Jadygöý Balam şeýle jogap berdi: «Bu zat gadymy döwürlerden bäri şeýle: ýylan öz ýoldaşyny ýuwudýar we jandarlar biri-birini iýýär».
40 Indi ony ilki başdaky ýaly taýaga öwür, biz hem taýagymyzy ilki başdaky ýaly ederis. Eger taýagyň taýagymyzy ýuwutsa, onda Hudaýyň ruhynyň sendedigini bileris, eger beýle bolmasa, sen diňe özümiz ýaly bir ussatsyň.
41 Harun çalt elini uzadyp, ýylanyň guýrugyny tutdy we ol elindäki taýaga öwrüldi. Jadygöýler hem taýaklary bilen şeýle etdiler we her biri öz ýylanyň guýrugyny tutdy we olar öňki ýaly taýaklara öwrüldi.
42 Olar gaýtadan taýaklara öwrülenlerinde, Harunyň taýagy olaryň taýaklaryny ýuwutdy.
43 Patyşa muny görüp, Müsür patyşalary baradaky ýazgylar kitabyny getirmegi buýurdy. Olar Müsür patyşalarynyň ýyl ýazgylaryny, Müsüriň ähli butlarynyň ýazylan kitaby getirdiler, sebäbi olar şol kitapda Rebbiň adyny tapmagy pikir etdiler, ýöne ony tapmadylar.
44 Fyrown Musa bilen Haruna: «Men siziň Hudaýyňyzyň adyny bu kitapda tapmadym we onuň adyny hem bilmeýärin» diýdi.
45 Maslahatçylar we akyldarlar patyşa şeýle jogap berdiler: «Biz ýewreýleriň Hudaýynyň akyldarlaryň ogly, gadymy patyşalaryň oglydygyny eşitdik».
46 Fyrown Musa bilen Haruna ýüzlenip: «Men siziň yglan eden Rebbiňizi tanamaýaryn, onuň halkyny hem ibermerin» diýdi.
47 Olar patyşa şeýle jogap berdiler: «Onuň ady Hudaýyň Hudaýy Rebdir. Ol ata-babalarymyzyň döwründen bäri biziň üstümize Öz adyny yglan etdi we bizi iberip: „Fyrownyň ýanyna baryň-da, oňa: „Maňa gulluk etsinler diýip aýt“ diýip aýt“ diýdiler.
48 Indi bizi iber, çölde üç günläp syýahat edip, oňa gurbanlyk getirip bileris, sebäbi Müsüre giden

günlerimizden bäri ol biziň elimizden ýakma gurbanlyklaryny, sadakalary ýa-da gurbanlyklary almady. Eger bizi ibermeseň, Onuň gahary saňa garşy alar we Müsüri ýa betbagçylyk, ýa-da gylyç bilen urar».
49 Fyrown olara: «Maňa onuň güýjüni we gudratyny aýdyň» diýdi. Olar oňa: «Ol gökleri we ýeri, deňizleri we olaryň ähli balyklaryny ýaratdy, ýagtylygy döretdi, garaňkylygy döretdi, ýere ýagyş ýagdyrdy we ony suwardy, ot-çöpleri we ösümlikleri ösdürdi, adamlary, haýwanlary we tokaý haýwanlaryny, howa guşlaryny we deňiz balyklaryny ýaratdy, olar onuň agzy bilen ýaşaýarlar we ölürler» diýdiler.
50 Ol seni eneňiň garnynda ýaratdy, saňa ýaşaýyş demini berdi, seni ulaldyp, Müsüriň şalyk tagtyna oturtdy, seniň demiňi we janyňy senden alyp, seni göçüp gelen topragyňa gaýtaryp getirer.
51 Patyşa olaryň sözlerine gaharlanyp, olara şeýle diýdi: «Bar bolan ähli milletleriň hudaýlarynyň arasynda muny kim edip biler? Meniň derýam meniňkidir we men ony özüm üçin döretdim».
52 Şeýdip, ol olary özünden kowup çykardy we Ysraýyla düýnki we öňküden has agyr zähmet çekmegi buýurdy.
53 Musa bilen Harun patyşanyň huzuryndan çykyp, ysraýyl halkynyň agyr ýagdaýda bolandygyny gördüler, sebäbi iş gözegçileri olaryň işini örän agyrlaşdyrypdylar.
54 Musa Rebbiň huzuryna gaýdyp gelip: «Näme üçin öz halkyňa erbetlik etdiň? Men seniň meni iberen zadyňy fyrowna aýtmaga gelenimden bäri, ol ysraýyl ogullaryna örän erbetlik etdi» diýdi.
55 Reb Musa şeýle diýdi: «Ine, sen görersiň, fyrown Ysraýyl ogullaryny öz ýurdundan uzadyp, agyr betbagçylyklar bilen kowup çykarar».
56 Musa bilen Harun Müsürde öz doganlary bolan ysraýyl halkynyň arasynda ýaşadylar.
57 Müsürliler Ysraýyl ogullaryna agyr iş bilen olaryň janyny gamgyn etdiler.

80-NJI BAP

1 Iki ýyldan soň, Reb ysraýyl halkyny Müsürden çykarmak üçin Musany ýene-de fyrownyň ýanyna iberdi.
2 Musa gidip, fyrownyň öýüne geldi we oňa ony iberen Rebbiň sözlerini aýtdy, ýöne fyrown Rebbiň sesine gulak asmady. Hudaý Müsürde fyrowna we onuň raýatlaryna garşy güýjüni artdyrdy. Hudaý fyrowna we onuň halkyna örän agyr we agyr betbagçylyklar bilen urdy.
3 Reb Harunyň eli bilen Müsüriň ähli suwlaryny, derýalaryny we derýalaryny gana öwürdi.
4 Bir müsürli suw içmäge we çekmäge gelende, küýzesine seretdi we gördi, ähli suw gana öwrüldi. Ol öz käsesinden içmäge gelende, käsedäki suw gana öwrüldi.
5 Bir aýal hamyr ýuguryp, iýmitini bişirende, olaryň keşbi gana öwrüldi.
6 Reb ýene-de adam iberip, olaryň ähli suwlaryndan gurbagalary çykardy we ähli gurbagalar müsürlileriň öýlerine girdi.
7 Müsürliler suw içende, garynlary gurbagalardan dolup, derýada tans edenlerinde garynlarynda tans edýärdiler.
8 Olaryň içýän we bişirýän suwlarynyň hemmesi gurbaga öwrüldi, düşeklerinde ýatanlarynda-da, derlerinden gurbagalar çykdy.
9 Muňa garamazdan, Rebbiň gazaby olardan ýüz öwürmedi we Ol ähli müsürlilere garşy elini uzadyp, olary agyr betbagçylyklar bilen urdy.
10 Ol adam iberip, olaryň tozanyna bitleri urdy, şonda bitler Müsürde iki tirsek beýiklikde ýer ýüzünde peýda boldy.
11 Müsüriň ähli ýaşaýjylarynda, adamlaryň we haýwanlaryň etinde bitler örän köpdi. Reb patyşa bilen şa aýalynyň üstüne bitleri iberdi we bitler Müsüri örän gynandyrdy.
12 Muňa garamazdan, Rebbiň gazaby sowulmady we Onuň eli Müsüriň üstüne uzady.
13 Reb Müsüre dürli haýwanlary iberdi. Olar gelip, bütin Müsüri, adamlary, haýwanlary, agaçlary we Müsürdäki ähli zatlary ýok etdiler.
14 Reb tozan içinde süýrenýän otly ýylanlary, içýanlary, syçanlary, kelleleri, gurbagalary we başga-da köp zatlary iberdi.
15 Çybynlar, eşşekler, bürgeler, mör-möjekler we çybynlar, her biri öz görnüşine görä sürünýär.
16 Ähli süýrenijiler we ganatly haýwanlar Müsüre gelip, müsürlileri gaty gynandyrdylar.
17 Müsürlileriň gözlerine we gulaklaryna burgalar we çybynlar girdi.
18 Şer şekel olaryň üstüne gelip, olary kowdy, olar bolsa öz içki otaglaryna girdiler, şer şekel bolsa olary yzarlady.
19 Müsürliler haýwanlaryň köplüginden gizlenenlerinde, gapylaryny gulpladylar we Hudaý deňizdäki Sulanutlara Müsüre gitmegi buýurdy.
20 Onuň gollary uzyndy, on tirsek uzynlykda erkek adamyň tirsegi ýalydy.
21 Ol üçeklere çykyp, tirleriň we pollaryň daşyny açyp, olary kesdi we elini öýe uzatdy, gulpuny we dyrnagyny çykaryp, Müsür öýlerini açdy.
22 Soňra haýwanlaryň sürüsi Müsüriň öýlerine girdi we haýwanlaryň sürüsi müsürlileri ýok etdi we bu olary gaty gynandyrdy.
23 Muňa garamazdan, Rebbiň gazaby müsürlilerden sowulmady we eli olara garşy uzady.
24 Hudaý gyrgyn äkitdi we gyrgyn äkidi Müsüre, atlara, eşeklere, düýelere, öküzlere, goýunlara we adamlara ýaýrady.
25 Müsürliler irden mallaryny öri meýdana çykarmak üçin turanda, ähli mallarynyň ölendigini gördüler.
26 Müsürlileriň mallaryndan diňe on sanydan biri galdy, Ysraýyllaryň Goşendäki mallaryndan bolsa hiç biri ölmedi.
27 Hudaý müsürlileriň etine ýangynly çişme iberdi, derileri ýaryldy we ähli müsürlileriň aýaklaryndan başlarynyň depelerine çenli güýçli gyjyndy.
28 Olaryň etinde köp çişenler bardy, şonuň üçin olaryň etleri çüýräp, çüýräp gitdi.
29 Muňa garamazdan, Rebbiň gazaby sowulmady we Onuň eli tutuş Müsüriň üstüne uzady.
30 Reb örän güýçli dolu ýagdyrdy, ol olaryň üzüm baglaryna urdy, miweli agaçlaryny döwüp, gurady.
31 Şeýle hem, dolunyň arasynda ot düşüp, dolu we ot ähli zady ýakyp ýok etdi, şonuň üçin ähli gök otlar gurap, ýok boldy.
32 Daşarda tapylan adamlar we haýwanlar ot we doludan öldüler, ýaş arslanlaryň hemmesi bolsa ýadap galdy.

33 Reb Müsüre köp sanly çekirtgeleri, ýagny Çesel, Salom, Çargol we Çagole çekirtgelerini iberdi. Çekirtgeler doludan galan ähli zady iýdi.
34 Müsürliler çekirgelere begendiler, emma olar meýdanyň hasylyny iýdiler, olary köp tutup, iýmit hökmünde duzladylar.
35 Reb deňizden güýçli ýel öwrüp, duzlanan ähli çekirgeleri alyp, Gyzyl deňze zyňdy; Müsüriň çäginde bir çekirge hem galmady.
36 Hudaý Müsüriň üstüne garaňkylyk iberdi, şonuň üçin tutuş Müsür we Patros ýurdy üç günläp garaňky boldy, şonuň üçin hiç kim elini agzyna alyp baranda görmän galdy.
37 Şol wagt ysraýyl halkynyň köpüsi Rebbe garşy pitne turuzdylar, Musa bilen Harunyň sözüne gulak asmadylar we Hudaýyň olary iberendigine ynanmadylar.
38 Olar: «Biz Müsürden çykmarys, ýogsam çölde açlykdan öleris» diýen we Musanyň sözüne gulak asmadyk.
39 Reb olary üç günüň dowamynda garaňkylykda jezalandyrdy. Şol günlerde ysraýyllar olary jaýladylar, müsürliler olaryň bardygyndan habarsyz ýa-da begenmän.
40 Müsürde üç günläp garaňkylyk gaty güýçli boldy. Garaňkylyk düşende duran her bir adam ýerinde galdy, oturan hem oturdy, ýatan hem şol bir ýagdaýda ýatdy, ýöreýän hem şol bir ýerde oturdy; bu zat garaňkylyk ýitip gidýänçä ähli müsürlileriň başyna geldi.
41 Garaňky günler geçip gitdi we Reb Musa bilen Haruny ysraýyl halkyna iberip: «Baýramyňyzy belläň we Pesah baýramyny belläň, çünki Men gijäniň ortasynda ähli müsürlileriň arasyna gelip, olaryň ilkinji doglanlaryny, adamyň ilkinji doglanyndan haýwanyň ilkinji doglanyna çenli öldürerin we Pesah baýramyňyzy görenimde, siziň ýanyňyzdan geçip giderin» diýdi.
42 Ysraýyl halky Rebbiň Musa bilen Haruna tabşyranlarynyň hemmesini şol gije ýerine ýetirdiler.
43 Gijäniň ortasynda Reb Müsüriň ortasyna çykyp, müsürlileriň ilkinji doglanlaryny, ynsanyň ilkinji doglanyndan haýwanyň ilkinji doglanyna çenli ähli ilkinji doglanlaryny öldürdi.
44 Fyrown, onuň ähli hyzmatkärleri we ähli müsürliler gije turdular. Şol gije Müsürde uly gygyryş boldy, sebäbi jeset bolmadyk öý ýokdy.
45 Müsüriň ilkinji doglanlarynyň öýleriniň diwarlaryna oýulyp çekilen şekilleri hem ýok edilip, ýere ýykyldy.
46 Şol gije Müsüriň itleri tarapyndan mundan öň ölen we öýlerinde jaýlanan ilkinji ogullarynyň süňkleri hem ýygnalyp, müsürlileriň öňüne süýräp taşlandy.
47 Bütin müsürliler özlerine duýdansyz gelen bu betbagtçylygy görüp, batly ses bilen gygyrdylar.
48 Şol gije Müsüriň ähli maşgalalary, her biri öz ogly we her biri öz ilkinji gyzy üçin aglady. Şol gije Müsüriň howsalasynyň sesi uzakdan eşidildi.
49 Şol gije fyrownyň gyzy Batiýa Musa bilen Harunyň öýlerinde olary gözlemek üçin patyşanyň ýanyna gitdi. Olar olary öýlerinde bütin ysraýyl halky bilen bilelikde iýip-içip, şatlanyp ýörkänlerinde tapdylar.
50 Batýa Musa: «Seni terbiýeläp, uzadyp, maňa we kakamyň maşgalasyna bu betbagtçylygy getirenim üçin şu ýagşylykmy?» diýdi.
51 Musa oňa: «Reb Müsüre on betbagtçylyk iberdi. Olaryň haýsysyndan saňa bir betbagtçylyk geldimi? Olaryň biri saňa täsir etdimi?» diýdi. Ol: «Ýok» diýdi.
52 Musa oňa şeýle diýdi: «Sen ejeňiň ilkinji ogly bolsaň-da, ölmersiň we Müsüriň içinde saňa hiç hili betbagtçylyk ýetmez».
53 Ol: «Patyşa, doganym, onuň ähli maşgalasy we raýatlary bilen şeýle betbagtçylykda bolanda, olaryň ilkinji ogullary Müsüriň ähli ilkinji ogullary bilen birlikde ölýänlerinde, maňa näme peýda bar?» diýdi.
54 Musa oňa: «Doganyň, onuň maşgalasy we Müsüriň raýatlary Rebbiň sözlerini diňlemek islemedi, şonuň üçin olaryň başyna bu betbagtçylyk geldi» diýdi.
55 Müsür patyşasy fyrown Musa, Harun we şol ýerde olaryň bilen bolan käbir ysraýyl ogullarynyň ýanyna baryp, olara şeýle diýdi:
56 Tur, ýurtda ýaşaýan ähli ysraýyl doganlaryňy, goýunlaryny, öküzlerini we ähli mülklerini alyp git. Olar hiç zat galdyrmasynlar, diňe meniň üçin Hudaýyňyz Rebbe doga ediň.
57 Musa fyrowna şeýle diýdi: «Sen ejeňiň ilkinji ogly bolsaň-da, gorkma, çünki sen ölmersiň, çünki Reb saňa beýik güýjüni we uzadylan güýçli goluny görkezmek üçin ýaşamagy tabşyrdy».
58 Fyrown ysraýyl ogullaryny ibermegi buýurdy, emma ähli müsürliler olary ibermäge güýçlendiler, sebäbi olar: «Hemmämiz heläk bolýarys» diýdiler.
59 Şeýlelikde, ähli müsürliler ysraýyllylary uly baýlyklar, goýunlar, öküzler we gymmatbaha zatlar bilen iberdiler, bu, Rebbiň Atamyz Ybraýym bilen eden kasamydyr.
60 Ysraýyl ogullary gijelerine gitmegi gijä galdyrdylar. Müsürliler olary çykarmak üçin olaryň ýanyna gelenlerinde, olara: «Biz ogrymyka, gijelerine gitmeli?» diýdiler.
61 Ysraýyl halky müsürlilerden kümüş, altyn gap-gaçlar we egin-eşikler sorady, ysraýyl halky bolsa müsürlileriň geýimlerini soýdy.
62 Musa derrew turup, Müsür derýasyna gitdi we ol ýerden Ýusubyň tabutyny alyp, özi bilen alyp gitdi.
63 Ysraýyl ogullary hem öz atalarynyň we öz tiresiniň tabutlaryny alyp geldiler.

81-nji BAP

1 Ysraýyl halky Ramsesden Sukkota çenli ýola düşdüler, çagalary we olaryň aýallaryndan başga, alty ýüz müň töweregi pyýada adam bardy.
2 Şeýle hem, dürli halk, sürüler we mal-gara, hatda köp sanly mal-gara hem olar bilen gitdi.
3 Ysraýyl ogullarynyň Müsür ýurdunda agyr zähmet çekip ýaşamagy iki ýüz on ýyl dowam etdi.
4 Iki ýüz on ýylyň ahyrynda Reb ysraýyl halkyny güýçli el bilen Müsürden çykardy.
5 Ysraýyl halky Müsürden, Goşenden we Ramsesden göçüp, birinji aýyň on bäşinji güni Sukkoda düşledi.
6 Müsürliler Rebbiň öldüren ilkinji ogullarynyň hemmesini jaýladylar, şeýle hem ähli müsürliler öldürilenlerini üç günläp jaýladylar.
7 Ysraýyl ogullary Sukkotdan çykyp, çölüň ugrundaky Etomda düşlediler.
8 Müsürliler ilkinji ogullaryny jaýlanlaryndan soň, üçünji gün köp adamlar Müsürden çykyp, ysraýyllylary Müsüre

gaýtarmak üçin yzarladylar, sebäbi olar ysraýyllylary gulçulykdan kowup çykarandyklaryna ökündiler.
9 Bir adam goňşusyna: «Musa bilen Harun fyrowna: „Biz çölde üç günlük ýol gidip, Hudaýymyz Rebbe gurbanlyk bereris“ diýdiler» diýdi.
10 Şonuň üçin indi ertir irden turup, olary yzyna gaýtaryp getireliň. Eger olar biziň bilen Müsüre, öz hojaýynlarynyň ýanyna gaýdyp gelseler, onda olaryň ynamynyň bardygyny bileris. Eger olar gaýdyp gelmeseler, onda biz olar bilen söweşeris we olary uly güýç we güýçli el bilen yzyna gaýtaryp getireris.
11 Fyrownyň ähli ýolbaşçylary irden turup, ýedi ýüz müňe golaý adam bilen birlikde şol gün Müsürden çykyp, ysraýyl halkynyň ýaşaýan ýerine geldiler.
12 Bütin müsürliler Musanyň, Harunyň we ähli ysraýyl halkynyň Pi-Hahirotyň öňünde oturyp, iýip-içip, Rebbiň baýramyny belläp oturandyklaryny gördüler.
13 Şonda ähli müsürliler ysraýyl halkyna: «Siz: "Biz çölde üç günläp syýahat edip, Hudaýymyza gurbanlyk getirip, gaýdyp geleris" diýdiňizmi?» diýdiler.
14 Indi bolsa, bu gün seniň gideniňe bäş gün boldy, näme üçin hojaýynlaryňyň ýanyna gaýdyp barmaýarsyňyz?
15 Musa bilen Harun olara şeýle jogap berdiler: «Sebäbi Hudaýymyz Reb bize: “Siz indi Müsüre gaýdyp barmarsyňyz, biz bolsa ata-babalarymyza bize berjekdigi barada kasam eden süýt we bal akýan ýurda gideris” diýip şaýatlyk etdi.
16 Müsüriň hökümdarlary ysraýyl halkynyň özlerine gulak asman, Müsüre gaýdyp barmaýandygyny görenlerinde, ysraýyllar bilen söweşmek üçin guşaklaryny dakyndylar.
17 Reb ysraýyl halkynyň ýüregini müsürlilere garşy berkitdi, şonuň üçin olar olary agyr urdular. Söweş müsürlileriň üstüne güýçli boldy we ähli müsürliler ysraýyl halkynyň öňünde gaçdylar, sebäbi olaryň köpüsi ysraýyllaryň elinden heläk boldy.
18 Fyrownyň hökümdarlary Müsüre baryp, fyrowna: «Ysraýyl ogullary gaçyp gitdiler we indi Müsüre gaýdyp gelmezler» diýdiler. Musa bilen Harun bize şeýle diýdiler.
19 Fyrown bu zady eşidende, onuň we onuň ähli raýatlarynyň ýüregi Ysraýyla garşy öwrüldi we olar Ysraýyly iberendiklerine ökündiler; we ähli müsürliler fyrowna ysraýyl ogullaryny yzyna gaýtaryp getirmek üçin olaryň yzyndan kowmagy maslahat berdiler.
20 Olar her biri öz doganyna: «Biz näme üçin Ysraýyly gulçulykdan boşatdyk?» diýdiler.
21 Reb müsürlileri Gyzyl deňizde ýeňmek isleýändigi üçin, ysraýyllaryň yzyndan kowmak üçin ähli müsürlileriň ýüregine güýç berdi.
22 Fyrown turup, arabasyny dakyndy we ähli müsürlilere ýygnanmagy buýurdy, çagalardan we aýallardan başga hiç kim galmady.
23 Ähli müsürliler ysraýyl ogullaryny yzarlamak üçin fyrown bilen bilelikde gitdiler. Müsür düşelgesi örän uly we agyr düşelge bolup, takmynan on ýüz müň adamdan ybaratdy.
24 Bu düşelgäniň ähli agzalary ysraýyl ogullaryny Müsüre gaýtarmak üçin olaryň yzyndan gitdiler we Gyzyl deňziniň kenarynda düşelge gurup, olara ýetdiler.
25 Ysraýyl halky başlaryny galdyryp, ähli müsürlileriň özlerini yzarlaýandygyny gördüler. Ysraýyl halky olardan gaty gorkdy we Rebbe ýalbardy.
26 Müsürlileriň sebäpli ysraýyl halky dört bölege bölündi we olar müsürlilerden gorkandyklary üçin pikirlerinde iki bölege bölündiler. Musa olaryň her biri bilen gürleşdi.
27 Birinji topar Ruben, Şimgon we Ysakar ogullaryndan ybaratdy we olar müsürlilerden gaty gorkandyklary üçin özlerini deňze taşlamagy ýüregine düwdüler.
28 Musa olara şeýle diýdi: «Gorkmaň, bir ýerde duruň we Rebbiň şu gün siziň üçin nähili halas etjekdigini görüň».
29 Ikinji bölüm Zebulun, Benýamin we Naftaly ogullaryndan ybaratdy we olar müsürliler bilen Müsüre gaýdyp gitmegi ýüregine düwdüler.
30 Musa olara şeýle diýdi: «Gorkmaň, çünki şu gün müsürlileri nähili görýän bolsaňyz, olary hiç haçan görmersiňiz».
31 Üçünji bölüm Ýahuda we Ýusubyň ogullaryndan ybaratdy we olar müsürliler bilen söweşmek üçin olaryň garşysyna çykmaga karar berdiler.
32 Musa olara: «Ýeriňizde duruň, çünki Reb siziň üçin söweşer, siz bolsa dymyň» diýdi.
33 Dördünji bölüm Lewi, Gat we Aşer ogullaryndan ybaratdy we olar müsürlileri aldamak üçin olaryň arasyna girmegi ýüregine düwdüler. Musa olara: «Öz ýeriňizde galyň we gorkmaň, diňe Rebbe ýüzleniň, Ol sizi olaryň elinden halas etsin» diýdi.
34 Mundan soň Musa halkyň arasyndan turup, Rebbe şeýle dileg etdi:
35 Eý, bütin ýer ýüzüniň Hudaýy Reb, Müsürden çykaran halkyňy halas et, müsürliler güýç-kuwwatyň özleriniňki diýip öwünmesinler.
36 Reb Musa: «Näme üçin maňa gygyrýarsyň? Ysraýyl ogullaryna aýt, olar ýola düşsünler we sen taýagyňy deňze uzadyp, ony böl, şonda ysraýyl halky deňizden geçsin».
37 Musa şeýle etdi we taýagyny deňziň üstüne galdyryp, ony böldi.
38 Deňiz suwlary on iki bölege bölündi we ysraýyl halky öňünden taýýarlanan ýoldan geçýän adam ýaly, aýakgaply pyýada geçdiler.
39 Reb Musa bilen Harunyň eli arkaly Müsürde we deňizde öz gudratlaryny ysraýyl halkyna görkezdi.
40 Ysraýyl ogullary deňze girende, müsürliler olaryň yzyndan geldiler we deňziň suwy gaýtadan olaryň üstüne geldi we olaryň hemmesi suwa batdy. Rebbe şükür edip, oňa ynanan fyrowndan başga hiç kim galmady, şonuň üçin Reb ony şol wagt müsürliler bilen birlikde heläk etmedi.
41 Reb bir perişdä ony müsürlileriň arasyndan alyp gitmegi buýurdy. Müsürliler ony Ninewa ýurduna taşladylar we ol uzak wagtlap şol ýerde höküm sürdi.
42 Şol gün Reb Ysraýyly Müsüriň elinden halas etdi we ähli ysraýyl halky müsürlileriň heläk bolandygyny gördüler we Rebbiň Müsürde we deňizde eden işlerindäki beýik elini gördüler.
43 Musa we ysraýyl halky Reb müsürlileri olaryň öňünde ýeňlen güni Rebbe şu aýdymy aýtdylar.
44 Bütin ysraýyl halky bir ýerde aýdym aýdyp, şeýle diýdi: «Rebbe aýdym aýdaryn, çünki Ol örän beýikdir, aty we onuň çapyksuwaryny deňze zyňdy; ine, bu Hudaýyň kanun kitabynda ýazylandyr».
45 Şondan soň ysraýyl halky ýola düşüp, Marada düşelge gurdy. Reb ysraýyl halkyna Marada parzlar we hökümler berdi. Reb ysraýyl halkyna Onuň ähli ýollaryndan ýöremegi we Oňa gulluk etmegi buýurdy.

46 Olar Maradan ýola düşüp, Elime geldiler. Elimde on iki suw çeşmesi we ýetmiş hurma agajy bardy, çagalar bolsa şol ýerde suwuň kenarynda düşelge gurdular.
47 Olar Elimden ýola düşüp, Müsürden çykanlaryndan soň, ikinji aýyň on bäşinji güni Sin çölüne geldiler.
48 Şol wagt Reb ysraýyl halkyna iýmek üçin manna berdi we Reb ysraýyl halky üçin gökden her gün iýmit ýagdyrdy.
49 Ysraýyl halky çölde ýaşan günleriniň dowamynda, Kengan topragyna eýe bolýança, kyrk ýyllap manna iýdi.
50 Olar Sin çölünden çykyp, Aluşda düşelge gurdular.
51 Olar Aluşdan çykyp, Refidimde düşelge gurdular.
52 Ysraýyllar Refidimde bolanda, Sefonyň dogany, Esawyň agtygy, Elipazyň ogly Amalek ysraýyllara garşy söweşmäge geldi.
53 Ol özi bilen sekiz ýüz bir müň jadygöý we jadygöý adamy alyp geldi we Refidimde Ysraýyl bilen söweşe taýýarlandy.
54 Olar Ysraýyla garşy uly we gazaply söweş alyp bardylar we Reb Amalek halkyny we onuň halkyny Musanyň we ysraýyl halkynyň eline, şeýle hem Musanyň hyzmatkäri, efratly Nun ogly Ýeşuwanyň eline berdi.
55 Ysraýyl ogullary Amalek halkyny we onuň halkyny gylyçdan geçirdiler, emma söweş ysraýyl halkynyň başyna örän agyr geldi.
56 Reb Musa şeýle diýdi: «Bu zady özüň üçin ýadygärlik hökmünde kitaba ýaz we ony guluň Nun ogly Ýeşuwanyň eline ber we ysraýyl halkyna şeýle tabşyr: 'Kengan ýurduna geleniňizde, Amaleklerin ýatlamasyny asmanyň aşagyndan doly ýok ediň'».
57 Musa şeýle etdi we kitaby alyp, üstüne şu sözleri ýazdy:
58 Müsürden çykanyňda, Amaleklerin ýolda saňa näme edendigini ýadyňa sal.
59 Ýolda saňa garşy çykdylar, yzyňdan urdular, hatda ejiz we ýadaw wagtyňda yzyňdan ejiz gelenleriňi hem.
60 Şonuň üçin Hudaýyňyz Reb size miras hökmünde berýän ýurdunda töweregiňizdäki ähli duşmanlaryňyzdan rahatlyk berende, Amaleklerin ýatlamasyny asman astyndan ýok edersiňiz, ony ýatdan çykarmarsyňyz.
61 Amaleklilere, onuň ýadygärligine ýa-da nesline rehim eden patyşa bolsa, Men ony talap ederin we ony öz halkynyň arasyndan ýok ederin.
62 Musa bularyň hemmesini kitapda ýazdy we Ysraýyl ogullaryna bularyň hemmesini tabşyrdy.

82-NJI BAP

1 Ysraýyl halky Refidimden çykyp, Müsürden çykanlarynyň üçünji aýynda Sinaý çölünde düşledi.
2 Şol wagt Musanyň gaýynatasy, midýanly Reuel gyzy Sippora we iki ogly bilen geldi, sebäbi ol Rebbiň Ysraýyla eden gudratlaryny, olary Müsüriň elinden halas edendigini eşidipdi.
3 Reuel Musanyň düşelge guran çölüne, Hudaýyň dagynyň ýerleşýän ýerine geldi.
4 Musa gaýynatasyny garşylamaga uly hormat bilen çykdy, bütin ysraýyl halky hem onuň bilendi.
5 Reuel we onuň ogullary ysraýyllaryň arasynda köp gün galdylar we şol günden başlap, Reuel Rebbi tanaýardy.
6 Ysraýyl ogullary Müsürden çykanlaryndan soň, üçünji aýyň altynjy gününde Reb Sinaý dagynda Ysraýyla on tabşyryk berdi.
7 Bütin ysraýyl halky bu tabşyryklaryň hemmesini eşitdi we şol gün bütin ysraýyl halky Rebde örän şatlandy.
8 Rebbiň şöhraty Sinaý dagynda boldy we Ol Musany çagyrdy, Musa bolsa bulutlaryň arasynda gelip, dagyň üstüne çykdy.
9 Musa dagda kyrk gün we kyrk gije boldy; ol çörek iýmedi we suw içmedi, Reb bolsa ysraýyl halkyna öwretmek üçin oňa kanunlary we hökümleri öwretdi.
10 Reb ysraýyl halkyna tabşyran on tabşyrygy iki daş tagta ýazdy we olary Musa pygambere tabşyrdy.
11 Reb Sinaý dagynda Musa bilen gepleşip bolandan soň, kyrk gün we kyrk gije geçenden soň, Reb Musa Hudaýyň barmagy bilen ýazylan daş listleri berdi.
12 Ysraýyl halky Musanyň dagdan aşak düşmän galandygyny görüp, Harunyň ýanyna ýygnanyp: «Bu Musanyň näme bolandygyny bilmeýäris» diýdiler.
13 Indi bolsa, bize öňümizde ýörejek hudaý ýasa, şonda sen ölmersiň.
14 Harun halkdan gaty gorkdy we olara altyn getirmegi buýurdy we ondan halk üçin guýma göle ýasady.
15 Musa dagdan aşak düşmezden öň, Reb oňa: «Aşak düş, çünki seniň Müsürden çykaran halkyň özlerini azgyn etdiler» diýdi.
16 Olar özlerine guýma göle şekilini ýasap, oňa sežde etdiler, indi bolsa Meni terk ediň, Men olary ýer ýüzünden ýok edip bilerin, sebäbi olar boýnuny berk tutýan halk.
17 Musa Rebbiň ýüzüni ýalbardy we olaryň ýasan gölesi üçin halk üçin Rebbe ýalbardy. Soňra ol dagdan aşak düşdi we elinde Hudaýyň ysraýyl halkyna tabşyrmak üçin beren iki daş tagta bardy.
18 Musa düşelgä golaýlaşyp, halkyň ýasan gölesini görende, Musanyň gahary geldi we ol dagyň aşagyndaky tagtalary döwdi.
19 Musa düşelgä gelip, göläni alyp, otda ýakdy we tozana öwrülýänçä owradyp, suwuň üstüne sepdi we ysraýyllara içirdi.
20 Göle şekilini ýasan üç müňe golaý adam biri-biriniň gylyçlaryndan öldi.
21 Ertesi gün Musa halka: «Men Rebbiň ýanyna çykaryn, belki, Rebbiň öňünde eden günäleriňiz üçin günäňizi ýuwup bilerin» diýdi.
22 Musa ýene-de Rebbiň ýanyna çykdy we kyrk gün we kyrk gije Rebbiň ýanynda galdy.
23 Musa kyrk günüň dowamynda ysraýyl halky üçin Rebbe ýalbardy we Reb Musanyň dilegini eşitdi we Reb ondan ysraýyl halky üçin ýalbardy.
24 Soňra Reb Musa iki daş tagtasyny kesip, olary Rebbe getirmegi tabşyrdy. Reb bolsa olara On tabşyrygy ýazardy.
25 Musa şeýle etdi we aşak düşüp, iki lavhany kesdi we Sinaý dagyna, Rebbiň ýanyna çykdy. Reb bolsa lavhalara on tabşyrygy ýazdy.
26 Musa kyrk gün we kyrk gije Rebbiň ýanynda galdy we Reb oňa Ysraýyla öwretmek üçin kanunlary we hökümleri öwretdi.
27 Reb ysraýyl halkyna Rebbiň adynyň şol ýerde saklanmagy üçin mukaddes ýer gurmagy tabşyrdy we Reb oňa mukaddes ýeriň we onuň ähli enjamlarynyň keşbini görkezdi.
28 Kyrk günden soň, Musa dagdan aşak düşdi we iki lagta onuň elindedi.

29 Musa ysraýyl halkynyň ýanyna gelip, olara Rebbiň ähli sözlerini aýtdy we Rebbiň oňa öwreden kanunlaryny, permanlaryny we hökümlerini öwretdi.
30 Musa ysraýyl ogullaryna Rebbiň sözüni aýtdy: «Onuň üçin ysraýyl ogullarynyň arasynda ýaşamak üçin mukaddes ýer gurulmaly».
31 Halk Rebbiň Musa arkaly aýdan ähli ýagşylyklaryna örän begendi we: «Rebbiň saňa aýdanlarynyň hemmesini ederis» diýdiler.
32 Halk bir adam ýaly turup, Rebbiň mukaddes öýüne sadaka berdiler we her biri mukaddes öýüň gurluşygy we onuň ähli hyzmatlary üçin Rebbiň sadakasyny getirdi.
33 Ysraýyl halkynyň her biri Rebbiň mukaddes öýüniň gurluşygy üçin öz emläginde bolan ähli zatlary, altyn, kümüş we bürünç zatlary we mukaddes öý üçin ulanylýan ähli zatlary getirdi.
34 Iş bilen meşgullanýan ähli akyldarlar gelip, Rebbiň buýrugy ýaly, her biri öz işinde işleýän wagty, Rebbiň mukaddes öýüni gurdular; ähli akyldarlar Rebbiň Musa buýrugy ýaly, mukaddes öýü, onuň enjamlary we mukaddes hyzmat üçin ähli enjamlary öz ýürekleri bilen gurdular.
35 Mukaddes çadyryň işi bäş aýyň ahyrynda tamamlandy we ysraýyl halky Rebbiň Musa tabşyranlarynyň hemmesini ýerine ýetirdi.
36 Olar mukaddes jaýy we onuň ähli enjamlaryny Musa getirdiler; Rebbiň Musa görkezen alamaty ýaly, ysraýyl halky hem şeýle etdi.
37 Musa işi görüp, olar Rebbiň buýruşy ýaly etdiler. Şeýdip, Musa olara ak pata berdi.

83-NJI BAP

1 On ikinji aýyň ýigrimi üçünji güni Musa Haruny we onuň ogullaryny alyp, olara geýimlerini geýdirdi, olary ýaglady we Rebbiň tabşyrygy ýaly etdi. Musa şol gün Rebbiň tabşyrygy boýunça ähli gurbanlyklary getirdi.
2 Soňra Musa Haruny we onuň ogullaryny çagyryp, olara şeýle diýdi: «Maňa şeýle tabşyryk berildi, siz ýedi günläp mukaddes çadyryň girelgesinde galyň».
3 Harun we onuň ogullary Rebbiň Musa arkaly tabşyranlarynyň hemmesini ýerine ýetirdiler we ýedi günläp mukaddes çadyryň agzynda galdylar.
4 Ysraýyllylaryň Müsürden çykmagynyň ikinji ýylynyň, birinji aýyň birinji güni bolan sekizinji gün Musa mukaddes jaýy gurdy. Musa çadyryň ähli enjamlaryny we mukaddes jaýyň ähli enjamlaryny goýdy we Rebbiň oňa tabşyranlarynyň hemmesini etdi.
5 Musa Haruny we onuň ogullaryny çagyrdy, olar Rebbiň Musa tabşyryşy ýaly, özleri we ysraýyl halky üçin ýakma gurbanlygyny we günä gurbanlygyny getirdiler.
6 Şol gün Harunyň iki ogly Nadab bilen Abyhu özlerine tabşyrmadyk başga bir ot alyp, Rebbiň huzuryna getirdiler. Rebbiň huzuryndan ot çykyp, olary ýakdy we olar şol gün Rebbiň huzurynda öldüler.
7 Musa mukaddes jaýy gurup gutaran güni, ysraýyl halkynyň ýolbaşçylary gurbanlyk sypasynyň bagyşlanyş dabarasy üçin Rebbiň huzuryna öz sadakalaryny getirip başladylar.
8 Olar her bir baştutan bir gün, her gün bir baştutan on iki günläp sadakalaryny getirdiler.
9 Her bir adamyň öz döwründe getiren ähli sadakalary: agramy ýüz otuz şekel bolan bir kümüş şarba, agramy ýetmiş şekel bolan bir kümüş käse, ikisi hem et sadaka üçin ýag bilen garylan ýokary hilli un bilen dolduryldy.
10 Içine hoşboý ysly tütetgi doldurylan, agramy on şekel altyn bolan bir çemçe.
11 Ýakma gurbanlygy üçin bir ýaş öküz, bir goç, bir ýaşar erkek guzy.
12 Günä gurbanlygy üçin bir geçi ogluny hödürläň.
13 Şeýle hem, parahatçylyk gurbanlygy hökmünde iki öküz, bäş goç, bäş geçi, bäş biryaşar erkek guzy.
14 Ysraýylyň on iki hökümdary her gün, her biri öz döwründe şeýle edýärdi.
15 Mundan soň, aýyň on üçünji güni Musa ysraýyl halkyna Pesah baýramyny bellemegi tabşyrdy.
16 Ysraýyl halky Rebbiň Musa buýruşy ýaly, şol aýyň on dördünji güni öz wagtynda Pesah baýramyny belledi, ysraýyl halky hem şeýle etdi.
17 Ikinji aýyň birinji gününde Reb Musa şeýle diýdi:
18 Sen, doganyň Harun we Ysraýylyň on iki baştutany, ýigrimi we ondan ýokary ýaşly ysraýyl halkynyň ähli erkekleriniň başlaryny sanap çyk.
19 Musa şeýle etdi. Harun Ysraýylyň on iki baştutany bilen geldi we olar Sinaý çölünde ysraýyl ogullaryny sanap çykdylar.
20 Ysraýyl ogullarynyň ýigrimi we ondan ýokary ýaşlylarynyň sany ata-babalaryna görä alty ýüz üç müň bäş ýüz elli boldy.
21 Emma Lewi nesilleri öz doganlary bolan ysraýyl halkynyň arasynda hasaba alynmady.
22 Ysraýyl halkynyň bir aýlyk we ondan ýokary ýaşly erkekleriniň sany ýigrimi iki müň iki ýüz ýetmiş üç boldy.
23 Lewiniň bir aýlyk we ondan ýokary ýaşly ogullarynyň sany ýigrimi iki müňdi.
24 Musa Rebbiň Musa tabşyryşy ýaly, ruhanylary we lewileri öz işine we ýüküne görä mukaddes çadyryň hyzmatyny ýerine ýetirmäge belledi.
25 Aýyň ýigriminji güni bulut äht çadyryndan aýryldy.
26 Şol wagt ysraýyllar Sinaý çölünden ýola düşüp, üç günlük ýol ýöräp, bulut Paran çölünde galdy; şol ýerde Rebbiň gahary Ysraýyla garşy tutaşdy, sebäbi olar Rebden iýmit sorap, ony gaharlandyrypdylar.
27 Reb olaryň sesini eşitdi we olara bir aýlap iýýän iýmitlerini berdi.
28 Emma şondan soň Rebbiň gahary olara garşy tutaşdy we olary uly gyrgynçylyk bilen urdy we olar şol ýerde jaýlandylar.
29 Ysraýyl halky şol ýere Kebrot Hattaawa diýip at berdi, sebäbi olar şol ýerde et höwesli adamlary jaýladylar.
30 Olar Kebrot Hattaawdan çykyp, Paran çölünde ýerleşýän Hazerotda düşlediler.
31 Ysraýyl halky Haserotada bolanda, Rebbiň Musa sebäpli Meryeme garşy gahary geldi we ol deri keselinden ejir çekip, gar ýaly ak boldy.
32 Ol ýedi günläp düşelgeden daşarda saklandy, soň bolsa ýene-de getirildi.
33 Şondan soň ysraýyl halky Haserotdan çykyp, Paran çölüniň çetinde düşledi.
34 Şol wagt Reb Musa bilen Ysraýyl ogullaryndan on iki adamy, her taýpadan bir adamy, Kengan topragyny öwrenmek üçin ibermegi aýtdy.

35 Musa on iki adamy iberdi. Olar Kengan topragyna baryp, ony gözden geçirdiler. Sin çölünden Rehoba çenli, ýagny Hamota çenli tutuş ýurdy gözden geçirdiler.
36 Kyrk günden soň olar Musa bilen Harunyň ýanyna gelip, ýüreklerinde bolan habary aýtdylar. Olaryň on adamy ysraýyl halkyna özleriniň gözden geçiren ýerleri barada erbet habar getirip: «Bu ýere, ilatyny ýok edýän ýere gitmegimizden, Müsüre gaýdyp barmagymyz gowudyr» diýdiler.
37 Emma ýeri öwrenenleriň arasynda Nun ogly Ýeşuwa bilen Ýepunäniň ogly Kaleb: «Ýer örän gowy» diýdiler.
38 Eger Reb bize razy bolsa, bizi şu ýere getirip, ony bize berer, sebäbi ol süýt we bal akýan ýerdir.
39 Emma ysraýyl halky olara gulak asmady we ýurduň erbet habaryny ýaýradan on adamyň sözlerini diňledi.
40 Reb ysraýyl halkynyň myş-myşlaryny eşidip, gaharlandy we ant içip şeýle diýdi:
41 Bu erbet nesliň hiç biri, Ýepunäniň ogly Kaleb bilen Nunyň ogly Ýeşuwadan başga, ýeri ýigrimi ýaşdan ýokary ýaşlylaryň hiç biri görmez.
42 Emma bu erbet nesil bu çölde ýok bolar, olaryň çagalary ýurda gelip, ony eýelärler; şonuň üçin Rebbiň gahary Ysraýyla garşy tutaşdy we olary kyrk ýyllap çölde gezdirdi, sebäbi olar Rebbiň yzyna eýermedi.
43 Halk Paran çölünde uzak wagtlap ýaşady we soňra Gyzyl deňziniň ýoly bilen çöle tarap gitdi.

84-NJI BAP

1 Şol wagt Lewiniň ogly Kehatyň agtygy, Ýetseriň ogly Kora ysraýyl ogullaryndan köp adamy alyp, Musa, Harun we tutuş jemagat bilen dawalaşdy.
2 Reb olara gaharlandy, ýer agzyny açyp, olary, öýlerini, ähli emlägini we Koranyň ähli adamlaryny ýuwutdy.
3 Şondan soň Hudaý adamlary Seir dagynyň ýolundan uzak wagtlap aýlanyp ýörmäge mejbur etdi.
4 Şol wagt Reb Musa şeýle diýdi: «Esawyň ogullaryna garşy uruş başlatma, çünki Men Seýir dagyny Ysawa miras hökmünde berenim üçin, olaryň hiç bir zadyny size bermerin.
5 Şonuň üçin Ysawyň nesilleri öň Seiriň nesillerine garşy söweşdiler, Reb bolsa Seiriň nesillerini Ysawyň nesilleriniň eline berip, olaryň öňünden ýok edipdi. Ysawyň nesilleri şu güne çenli olaryň ýerlerinde ýaşaýarlar.
6 Şonuň üçin Reb ysraýyl halkyna şeýle diýdi: «Doganlaryňyz Esawyň nesillerine garşy uruşmaň, çünki olaryň ýurdunda size degişli zat ýok. Siz olardan pula iýmit satyn alyp iýip bilersiňiz, olardan pula suw satyn alyp içip bilersiňiz».
7 Ysraýyl halky Rebbiň sözüne laýyklykda hereket etdi.
8 Ysraýyl ogullary çölde uzak wagtlap Sinaý dagynyň ugrundan aýlanyp, Esawyň ogullaryna degmediler we şol ýerde on dokuz ýyllap galdylar.
9 Şol wagt Kittim halkynyň patyşasy Latinus patyşalygynyň kyrk bäşinji ýylynda, ýagny ysraýyl halkynyň Müsürden çykmagynyň on dördünji ýylynda aradan çykdy.
10 Ony Kittim ýurdunda özi üçin guran ýerinde jaýladylar we Abimnas onuň ýerinde otuz sekiz ýyl patyşalyk etdi.
11 Şol günlerde, on dokuz ýylyň ahyrynda ysraýyllar Ysawyň nesilleriniň çäginden geçdiler we Mowab çölüniň ýolundan geçdiler.
12 Reb Musa şeýle diýdi: «Moabyň daşyna çykma we olara garşy söweşme, sebäbi Men saňa olaryň ýerinden hiç zat bermerin».
13 Ysraýyl halky on dokuz ýyllap Mowab çölünde ýöräp, olara garşy söweşmedi.
14 Ysraýyl halkynyň Müsürden çykmagynyň otuz altynjy ýylynda Reb amor patyşasy Sihonyň ýüregine urdy. Ol uruş başlady we Mowab halkyna garşy söweşmäge çykdy.
15 Sihon Müsür patyşasynyň geňeşçisi, Bilamyň agtygy Ýaneasyň ogly Beora we onuň ogly Bilamyň ýanyna Mowaby näletlemek üçin çaparlar iberdi we olary Sihonyň eline bermek üçin iberdi.
16 Habarçylar gidip, Ýaneasyň ogly Beory we onuň ogly Bilamy Mesopotamiýadaky Petordan getirdiler. Beor we onuň ogly Bilam Sihonyň şäherine gelip, amor patyşasy Sihonyň öňünde Mowaby we olaryň patyşasyny näletlediler.
17 Şeýdip, Sihon tutuş goşuny bilen Mowaba gitdi we olara garşy söweşdi, olary ýeňdi. Reb olary onuň eline berdi, Sihon bolsa Mowab patyşasyny öldürdi.
18 Sihon söweşde Mowabyň ähli şäherlerini basyp aldy; ol Heşbony hem olardan aldy, sebäbi Heşbon Mowabyň şäherleriniň biridi. Sihon öz şazadalaryny we asylly adamlaryny Heşbona ýerleşdirdi we şol günler Heşbon Sihona degişlidi.
19 Şonuň üçin tymsallary aýdan Beor we onuň ogly Bilam şeýle diýdiler: «Heşbona geliň, Sihonyň şäheri gurular we berkidiler».
20 Waý, Mowab, seniň halyňa! Eý, Kemoş halky, sen ýitdiň! Ine, bu Hudaýyň kanun kitabynda ýazylandyr.
21 Sihon Mowaby basyp alandan soň, Mowabdan basyp alan şäherlerine garawullar goýdy we Mowab halkynyň köp bölegi söweşde Sihonyň eline düşdi. Sihon olaryň köp sanly ogullaryny we gyzlaryny ýesir aldy we olaryň patyşalaryny öldürdi. Şeýdip, Sihon öz ýurduna gaýdyp gitdi.
22 Sihon Beor bilen ogly Bilamyň eline köp sanly kümüş we altyn sowgatlar berdi. Bilam olary ýola saldy we olar Mesopotamiýadaky öz ýerlerine gitdiler.
23 Şol wagt ähli ysraýyl halky Mowab çölünden geçip, yzyna gaýdyp, Edom çölüni gurşap aldy.
24 Şeýdip, tutuş jemagat Müsürden çykanlaryndan soň kyrknjy ýylyň birinji aýynda Sin çölüne geldi. Ysraýyl ogullary şol ýerde, Sin çölünde, Kadeşde ýaşadylar. Meryem şol ýerde aradan çykdy we şol ýerde jaýlandy.
25 Şol wagt Musa Edom patyşasy Hadada çaparlar iberip: «Doganyňyz Ysraýyl şeýle diýýär: Maňa siziň ýurduňyzdan geçmäge rugsat beriň, biz meýdandan ýa-da üzümçilikden geçmeris, guýudan suw içmeris, patyşanyň ýolundan ýöreris» diýdi.
26 Edom oňa: «Sen meniň ýurdumdan geçmersiň» diýdi. Edom bolsa ysraýyl halkyny garşylamak üçin güýçli halk bilen çykdy.
27 Emma Ysawyň nesilleri ysraýyl halkynyň öz ýerlerinden geçmegine rugsat bermediler, şonuň üçin ysraýyllar olardan çykyp, olara garşy uruşmadylar.

28 Çünki mundan öň Reb ysraýyl halkyna: «Siz Esawyň ogullaryna garşy söweşmäň» diýip tabşyrypdy, şonuň üçin ysraýyllar olardan çekilip, olara garşy söweşmediler.
29 Şeýdip, ysraýyl halky Kadeşden çykyp, ähli halk Hor dagyna geldi.
30 Şol wagt Reb Musa şeýle diýdi: «Doganyň Haruna aýt, ol şol ýerde öler, sebäbi ol Meniň ysraýyl halkyna beren ýerime gelmez».
31 Harun Rebbiň buýrugy bilen kyrknjy ýylyň bäşinji aýynyň birinji güni Hor dagyna çykdy.
32 Harun Hor dagynda ýüz ýigrimi üç ýaşynda aradan çykdy.

85-nji BAP

1 Günortada ýaşaýan Kenan patyşasy Arad ysraýyllaryň içalylaryň ýoly bilen gelýändigini eşidip, öz goşunyny ysraýyllara garşy söweşmek üçin düzdi.
2 Ysraýyl halky ondan gaty gorkýardy, sebäbi onuň uly we agyr goşuny bardy, şonuň üçin ysraýyl halky Müsüre gaýdyp gitmegi ýüregine düwdi.
3 Ysraýyl halky Arad patyşasyndan gaty gorkansoň, üç günlük ýolda Maserat Beni Ýakona gaýdyp geldi.
4 Ysraýyl ogullary öz ýerlerine gaýdyp gelmediler, şonuň üçin Beni Ýakonda otuz gün galdylar.
5 Lewiler ysraýyl halkynyň yzyna gaýdyp bilmejekdigini görüp, Rebbiň hatyrasyna göriplik etdiler we öz doganlary bolan ysraýyllara garşy söweşdiler, olaryň köp sanlysyny gyryp, öz ýerlerine, Hor dagyna gaýdyp gitmäge mejbur etdiler.
6 Olar gaýdyp gelenlerinde, Arad patyşa henizem öz goşunyny ysraýyllara garşy söweşe taýýarlaýardy.
7 Ysraýyllar kasam içip: «Eger Sen bu halky meniň elime berseň, olaryň şäherlerini doly ýok ederin» diýdiler.
8 Reb ysraýyllaryň sesini eşidip, kenganlylary olaryň eline berdi, olary we şäherlerini doly ýok etdi we şol ýere Horma adyny dakdy.
9 Ysraýyl ogullary Hor dagyndan ýola düşüp, Obotda düşlediler we Obotdan ýola düşüp, Mowabyň serhedindäki Iýe-Abarimde düşlediler.
10 Ysraýyl halky Mowaba adam iberip: «Indi seniň ýeriňden geçip, öz ýerimize gitmäge rugsat beriň», diýdi. Emma Mowab halky ysraýyl halkynyň öz ýerlerinden geçmegine rugsat bermedi. Mowab halky olaryň ýerlerini basyp alyp, köpüsini öldüren amor patyşasy Sihonyň eden işini ysraýyl halkynyň özlerine-de eder öýdüp gorkdy.
11 Şonuň üçin Moab ysraýyllaryň öz ýurdundan geçmegine rugsat bermedi. Reb ysraýyl halkyna: «Olar Moab bilen söweşmeli däl» diýip tabşyrdy. Şeýdip, ysraýyllar Moabdan çykdylar.
12 Ysraýyl ogullary Moabyň serhedinden ýola düşüp, Moab bilen amorlaryň arasyndaky Arnonyň serhedine geldiler we Kedemot çölünde amorlaryň patyşasy Sihonyň serhedinde düşlediler.
13 Ysraýyl halky amorlaryň patyşasy Sihona çaparlar iberip, şeýle diýdi:
14 Bize seniň ýurduňdan geçmäge rugsat ber, biz ekin meýdanlaryna ýa-da üzümçiliklere girmeris, seniň serhediňden geçýänçä patyşanyň ýolunyň ugrundan gideris, ýöne Sihon ysraýyllaryň geçmegine rugsat bermedi.
15 Şeýdip, Sihon ähli amor halkyny ýygnap, çöle, ysraýyl ogullary bilen duşuşmaga gitdi we Ýahazda ysraýyllara garşy söweşdi.
16 Reb amorlaryň patyşasy Sihony ysraýyl halkynyň eline berdi we ysraýyllar Sihonyň ähli halkyny gylyçdan geçirdiler we Mowabyň aryny aldylar.
17 Ysraýyllar Aramdan Ýabuka çenli bolan Sihonyň ýerini, ammonlaryň ähli oljasyny aldylar.
18 Ysraýyllar bu şäherleriň hemmesini basyp aldylar we amorlaryň ähli şäherlerinde ýaşadylar.
19 Şeýdip, ähli ysraýyl halky ammonlara garşy söweşip, olaryň ýerlerini hem basyp almagy ýüregine düwdi.
20 Reb ysraýyl halkyna şeýle diýdi: «Ammonlary gabawda saklamaň we olara garşy söweşe başlamaň, çünki Men size olaryň ýurdundan hiç zat bermerin. Ysraýyl halky Rebbiň sözüne gulak asdy we ammonlara garşy söweşmedi».
21 Ysraýyllar Başan ýoly bilen Başan patyşasy Oguň ýurduna tarap ýola düşdüler. Başan patyşasy Og ysraýyllar bilen söweşe çykdy. Onuň ýanynda köp batyr esgerler we amor halkyndan örän güýçli goşun bardy.
22 Başanyň patyşasy Og örän güýçli adamdy, ýöne onuň ogly Naaron ondan hem güýçli, örän güýçlidi.
23 Og öz içinden şeýle diýdi: «Ine, indi tutuş Ysraýyl düşelgesi üç parsa ýer tutýar, indi men olary gylyçsyz we naýzasyz derrew uraryn».
24 Og Ýahaz dagyna çykyp, ondan üç parsa uzynlykdaky uly daşy alyp, kellesine goýdy we ony ysraýyl halkynyň düşelgesine taşlap, ähli ysraýyllary şol daş bilen öldürmegi ýüregine düwdi.
25 Rebbiň perişdesi gelip, daşy Oguň kellesine sanjdy we daş Oguň boýnuna düşdi. Og boýnundaky daşyň agramy sebäpli ýere ýykyldy.
26 Şol wagt Reb ysraýyl halkyna şeýle diýdi: «Ondan gorkmaň, çünki Men ony, onuň ähli halkyny we tutuş ýurduny siziň eliňize berdim, siz bolsa Sihona eden zadyňyzy oňa edersiňiz».
27 Musa ysraýyl ogullarynyň az sanlysy bilen onuň ýanyna geldi we Musa Oguň aýaklarynyň topuklaryndan taýak bilen urdy we ony öldürdi.
28 Ysraýyl halky Oguň ogullaryny we onuň ähli halkyny yzarlady we olardan hiç kim galmaýança olary urdy we ýok etdi.
29 Soňra Musa ysraýyl ogullaryndan käbirlerini Ýazer şäherini gözegçilige iberdi, sebäbi Ýazer örän meşhur şäherdi.
30 Içgyçylar Ýazere baryp, ony öwrendiler, içgyçylar Rebbe bil bagladylar we Ýazeriň adamlaryna garşy söweşdiler.
31 Olar Ýazeri we onuň obalaryny basyp aldylar, Reb olary olaryň eline berdi we olar ol ýerde bolan amorlary kowup çykardylar.
32 Ysraýyl halky amorlaryň iki patyşasynyň ýerini, Arnon derýasyndan Herman dagyna çenli Iordan derýasynyň beýleki tarapynda ýerleşýän altmyş şäheri basyp aldy.
33 Ysraýyl ogullary ýola düşüp, Iordan derýasynyň bu tarapynda, Ýerihonyň golaýyndaky Mowab düzlügine geldiler.
34 Mowab halky ysraýyl halkynyň amorlaryň iki patyşasy Sihona we Oguna eden ähli ýamanlyklaryny eşidenlerinde, Mowabyň ähli adamlary ysraýyllardan gaty gorkdular.

35 Mowabyň ýaşululary şeýle diýdiler: «Ine, amorlaryň iki patyşasy, Sihon we Og, ýer ýüzüniň ähli patyşalaryndan has güýçli bolanlary, ysraýyl halkyna garşy durup bilmediler, onda biz nädip olaryň öňünde durup bileris?»
36 Elbetde, olar bize öň ýolda biziň topragymyzdan geçmegimizi haýyş edip habar iberdiler, biz bolsa olara rugsat bermedik, indi olar agyr gylyçlary bilen bize hüjüm edip, bizi ýok ederler; Mowap ysraýyl ogullary sebäpli gynandy we olardan gaty gorkdy, şeýle hem ysraýyl ogullaryna näme etmelidigi barada maslahatlaşdylar.
37 Mowabyň ýaşululary öz adamlarynyň birini, mowaply Zipporyň ogly Balagy özlerine patyşa edip belledilerler. Balak örän akylly adamdy.
38 Mowabyň ýaşululary turup, Midýan halky bilen ýaraşyk baglaşmak üçin olara adam iberdiler, sebäbi şol günler Mowab bilen Midýan halkynyň arasynda uly söweş we duşmançylyk dowam edýärdi. Şol günler Edom patyşasy Bedadyň ogly Hadadyň döwründen başlap, Mowab meýdanynda Midýan halkyny ýeňen döwründen şu güne çenli Mowab bilen Midýanyň arasynda uly söweş we duşmançylyk dowam edýärdi.
39 Mowab halky Midýan halkyna adam iberdi, olar bolsa olar bilen ýaraşyk baglaşdylar. Midýan ýaşululary Midýan halky üçin ýaraşyk baglaşmak üçin Mowab ýurduna geldiler.
40 Mowabyň ýaşululary Midýan ýaşululary bilen öz janlaryny Ysraýyldan halas etmek üçin näme etmelidigini maslahatlaşdylar.
41 Mowabyň ähli halky Midýan ýaşulularyna: «Indi ysraýyllar töweregimizdäkileriň hemmesini öküz meýdan otuny ýalan ýaly ýalýarlar, sebäbi olar bizden güýçli iki amor patyşasyna şeýle etdiler» diýdiler.
42 Midýanyň ýaşululary Mowaba şeýle diýdiler: «Amor patyşasy Sihon siziň bilen söweşende, siziň üstüňizi basyp alyp, ýeriňizi basyp alanda, Mesopotamiýadan Ýaneasyň ogly Beora we onuň ogly Bilamyň ýanyna adam iberendigini eşitdik. Olar gelip, size nälet aýtdylar. Şonuň üçin Sihonyň eli siziň üstüňizden basyp alyp, ýeriňizi basyp aldy».
43 Indi bolsa, onuň ogly Bilamyň ýanyna iberiň, sebäbi ol henizem öz ýurdunda galýar we oňa hakyny beriň, şonda ol gelip, siziň gorkýan ähli halkyňyzy näletlesin. Mowabyň ýaşululary bu zady eşidip, Beoryň ogly Bilamyň ýanyna ibermegi makul bildiler.
44 Şeýdip, Mowab patyşasy Zipporyň ogly Balak Bilamyň ýanyna çaparlar iberip:
45 Ine, Müsürden bir halk çykdy, olar ýer ýüzüni örtdüler we meniň garşymda ýaşaýarlar.
46 Indi gelip, bu halky meniň üçin näletle, sebäbi olar menden güýçli, belki men olara garşy söweşip, olary kowup çykaryp bilerin, sebäbi seniň näletleýäniň näletlenýändigini eşitdim.
47 Şeýdip, Balagyň elçileri Balamyň ýanyna baryp, Mowaba garşy söweşmek üçin halky näletlemek üçin Bilamy getirdiler.
48 Bilam Ysraýyly näletlemek üçin Balagyň ýanyna geldi. Reb Bilamaga: «Bu halky näletleme, sebäbi ol bereketlidir» diýdi.
49 Balak her gün Balagy Ysraýyla nälet aýtmaga çagyrýardy, ýöne Balaga Rebbiň Balaga aýdan sözüni diňlemedi.
50 Balak Bilamyň öz islegini ýerine ýetirmeýändigini görüp, turup, öýüne gitdi. Bilam hem öz ýurduna gaýdyp, ol ýerden Midýan ýurduna gitdi.
51 Ysraýyl ogullary Mowab düzlüginden ýola düşüp, Iordan derýasynyň kenarynda, Beýtýesimotdan Mowab düzlüginiň ugrundaky Abelşittime çenli düşelge gurdular.
52 Ysraýyl halky Şittim düzlüginde ýaşanda, Mowab gyzlary bilen zyna etmäge başladylar.
53 Ysraýyl halky Mowaba golaýlaşdy we Mowab halky öz çadyrlaryny ysraýyl halkynyň düşelgesiniň garşysynda gurdy.
54 Mowab halky ysraýyl ogullaryndan gorkdy, şonuň üçin Mowab halky olaryň owadan we owadan gyzlaryny we aýallaryny alyp, olara altyn, kümüş we gymmatbaha geýimler geýdirdi.
55 Mowab halky şol aýallary öz çadyrlarynyň gapysynda oturtdy, şonda ysraýyl halky olary görüp, olara tarap öwrülip, Mowaba garşy söweşmezdi.
56 Mowabyň ähli halky ysraýyllara şeýle etdi we her kim aýalyny we gyzyny çadyrynyň gapysyna goýdy. Ysraýyllaryň ähli halky Mowabyň gyzlarynyň eden işini görüp, Mowabyň gyzlaryna tarap öwrüldi we olara höwes edip, olaryň ýanyna gitdiler.
57 Bir ýewreý Mowabyň çadyrynyň gapysyna gelip, Mowabyň gyzyny görüp, oňa içden höwes edip, çadyryň gapysynda onuň bilen isleýän zadyny gürleşende, olar bilelikde gürleşýänlerinde, çadyrdaky adamlar çykyp, ýewreý bilen şu sözleri aýdardylar:
58 Biziň dogandygymyzy, Lutyň we onuň dogany Ybraýymyň nesilleridigimizi bilýärsiňizmi? Onda näme üçin biziň bilen galmarsyňyz, näme üçin biziň çöregimizi we gurbanlyklarymyzy iýmeýärsiňiz?
59 Mowab halky öz sözleri bilen ony şeýle beýdip, ýalta sözleri bilen aldap, ony çadyrda oturtdylar we onuň üçin nahar bişirip, gurbanlyk berdiler, ol bolsa olaryň gurbanlyklaryndan we çöreklerinden iýdi.
60 Soňra oňa şerap berdiler, ol içip, serhoş boldy. Onuň öňüne owadan bir gyzy goýdular. Ol gyz bilen isleýşi ýaly etdi, sebäbi ol şerapdan köp içipdi.
61 Mowap halky Şitim düzlüginde ysraýyllara şeýle etdiler. Rebbiň gahary Ysraýyla garşy geldi we olaryň arasyna gyrgyn keselini iberdi. Ysraýyllardan ýigrimi dört müň adam öldi.
62 Şimgon ogullaryndan Salunyň ogly Zimri atly bir adam bardy. Ol ähli ysraýyl halkynyň gözüniň öňünde Midýan patyşasy Zuryň gyzy, midýanly Kosbi bilen gatnaşyk gurdy.
63 Ruhany Harunyň agtygy, Elazeriň ogly Pinehas Zimriniň eden bu erbet işini görüp, naýzasyny alyp, olaryň yzyndan gitdi we ikisini hem deşip öldürdi. Şeýdip, ysraýyl halkynyň arasynda gyrgynçylyk togtady.

86-NJY BAP

1 Şol wagt waba keselinden soň, Reb Musa we ruhany Harunyň ogly Elezere şeýle diýdi:
2 Ysraýyl halkynyň ýigrimi we ondan ýokary ýaşly, söweşe gatnaşan ähli halkynyň baştutanlaryny sanap çykyň.
3 Musa bilen Elazer ysraýyl halkyny uruglaryna görä hasaba aldylar we ähli ysraýyllaryň sany ýedi ýüz müň ýedi ýüz otuz boldy.

4 Lewiniň bir aýlyk we ondan ýokary ýaşly ogullarynyň sany ýigrimi üç müňdi, olaryň arasynda Sinaý çölünde Musa bilen Harunyň hasaba alanlaryndan hiç kim ýokdy.
5 Çünki Reb olara çölde öljekdiklerini aýdandy, şonuň üçin olaryň hemmesi öldi, Ýepunäniň ogly Kaleb bilen Nunyň ogly Ýeşuwadan başga olardan hiç kim galmady.
6 Şondan soň Reb Musa şeýle diýdi: «Ysraýyl ogullaryna aýt, olar öz doganlary bolan ysraýyl ogullarynyň günäsi üçin Midýanlardan öç alsynlar».
7 Musa şeýle etdi we ysraýyl halky olaryň arasyndan her taýpadan müň adam, ýagny on iki müň adamy saýlap, Midýana gitdiler.
8 Ysraýyllar Midýanlara garşy söweşip, ähli erkekleri, şeýle hem Midýanyň bäş begini öldürdiler, Beor ogly Bilamy bolsa gylyç bilen öldürdiler.
9 Ysraýyl ogullary Midýan aýallaryny, olaryň çagalaryny, mallaryny we ähli emlägini ýesir aldylar.
10 Olar ähli oljany we ähli oljany alyp, ony Mowab düzlügine, Musa bilen Elezara getirdiler.
11 Musa, Elezer we jemagatyň ähli ýolbaşçylary olary şatlyk bilen garşylamaga çykdylar.
12 Olar Midýanlaryň ähli oljasyny paýlaşdylar we ysraýyl halky öz doganlary bolan ysraýyl halkynyň hatyrasyna Midýanlardan öç aldy.

87-NJI BAP

1 Şol wagt Reb Musa şeýle diýdi: «Ine, seniň günleriň gutarýar. Indi guluň Nun ogly Ýeşuwany alyň-da, ony çadyrda goýuň. Men oňa buýruk bererin, Musa hem şeýle etdi».
2 Reb bulut sütüni içinde çadyrda peýda boldy, bulut sütüni bolsa çadyryň girelgesinde durdy.
3 Reb Nun ogly Ýeşuwa tabşyryk berip, oňa şeýle diýdi: «Güýçli we batyr bol, çünki sen ysraýyl halkyny Meniň olara bermäge ant içen ýerime alyp bararsyň, Men seniň bilen bolaryn».
4 Musa Ýeşuwa şeýle diýdi: «Güýçli we batyr bol, çünki sen ysraýyl halkyny bu ýere mirasdar edersiň, Reb seniň bilen bolar, Ol seni terk etmez we taşlamaz, gorkma we ruhdan düşme».
5 Musa ähli ysraýyl halkyny çagyryp, olara şeýle diýdi: «Siz Rebbiň çölde siziň üçin eden ähli ýagşylyklaryny gördüňiz.
6 Şonuň üçin şu kanunyň ähli sözlerini ýerine ýetiriň we Hudaýyňyz Rebbiň ýolundan ýöreň, Rebbiň size tabşyran ýolundan saga-da, çepe-de öwrülmäň.
7 Musa ysraýyl halkyna Rebbiň buýruşy ýaly ýurtda nähili hereket etmelidigini öwretdi.
8 Ol olara Rebbiň ýoluny we kanunlaryny öwretdi; ine, olar Hudaýyň Musa arkaly ysraýyl halkyna beren kanun kitabynda ýazylandyr.
9 Musa ysraýyl halkyna tabşyrygy tamamlady we Reb oňa şeýle diýdi: «Abarim dagyna çyk-da, şol ýerde öl we doganyň Harunyň ýygnanyşy ýaly, öz halkynyň arasyna goşul».
10 Musa Rebbiň buýrugy ýaly gitdi we ysraýyllaryň Müsürden çykanlarynyň kyrkynnjy ýylynda, Rebbiň buýrugy bilen Mowap ýurdunda aradan çykdy.
11 Ysraýyl halky Mowab düzlüginde Musa üçin otuz günläp aglady we Musa üçin aglap, ýas tutdy.

88-nji BAP

1 Musanyň ölüminden soň, Reb Nun ogly Ýeşuwa şeýle diýdi:
2 Tur we Iordan derýasyndan geçip, Men ysraýyl halkyna beren ýerime bar. Sen bolsa ysraýyl halkyna bu ýeri miras berersiň.
3 Aýaklaryňyzyň dabanynyň basjak her ýeri siziňki bolar, Liwan çölünden beýik Perat derýasyna çenli serhediňiz bolar.
4 Ömrüňiň dowamynda hiç kim saňa garşy çykmaz; Men Musa bilen nähili bolsam, seniň bilen hem şeýle bolaryn. Diňe Musanyň saňa tabşyran ähli kanunlaryny berjaý etmek üçin berk we batyrgaý bol, edýän ähli işiňde üstünlik gazanmak üçin ýoldan saga ýa-da çepe öwrülme.
5 Ýeşuwa ysraýyl ýolbaşçylaryna şeýle buýruk berdi: «Düşelgäniň içinden geçip, halka şeýle buýruk beriň: „Özüňiz üçin azyk taýýarlaň, sebäbi üç günden soň ýeri eýelemek üçin Iordan derýasyndan geçersiňiz“».
6 Ysraýyl ogullarynyň ýolbaşçylary şeýle etdiler, olar halka buýruk berdiler we olar Ýeşuwanyň tabşyranlarynyň hemmesini ýerine ýetirdiler.
7 Ýeşuwa Ýeriho ýurduny gözlemek üçin iki adamy iberdi, olar bolsa gidip, Ýerihony gözlemek üçin geldiler.
8 Ýedi günden soň olar düşelgede bolan Ýeşuwanyň ýanyna gelip: «Reb tutuş ýurdy biziň elimize berdi, onuň ýaşaýjylary bizden gorkýarlar» diýdiler.
9 Şondan soň, Ýeşuwa irden turup, ähli ysraýyllar bilen birlikde Şitimden ýola düşdüler. Ýeşuwa we ähli ysraýyllar Iordan derýasyndan geçdiler. Ýeşuwa Ysraýyllar bilen bilelikde Iordan derýasyndan geçende segsen iki ýaşyndady.
10 Halk birinji aýyň onunjy güni Iordan derýasyndan çykyp, Ýerihonyň gündogar künjegindäki Gilgalda düşledi.
11 Ysraýyl halky Musanyň kanunynda ýazylyşy ýaly, her aýyň on dördünji güni Ýeriho düzlügindäki Gilgalda Pesah baýramyny belledi.
12 Pasha baýramynyň ertesi güni manna şol wagt kesildi we ysraýyl halky üçin manna galmady, olar Kengan topragynyň miwelerinden iýdiler.
13 Ýeriho ysraýyl halkynyň öňünde düýbünden ýapykdy, hiç kim ol ýerden çykmady we girmedi.
14 Ikinji aýyň birinji gününde Reb Ýeşuwa şeýle diýdi: «Tur, ine, Men Ýerihony we onuň ähli ilatyny seniň eliňe berdim. Ähli söweşijileriň şäheriň daşyndan her gün bir gezek aýlanyp çyksynlar, alty günüň dowamynda şeýle et».
15 Ruhanylar surnaý çalarlar, surnaýyň sesini eşideniňizde, ähli halk güýçli gygyryp, şäheriň diwarlary ýykylar, ähli halk öz garşydaşyna garşy çykar.
16 Ýeşuwa Rebbiň oňa tabşyranlarynyň hemmesini ýerine ýetirdi.
17 Ýedinji gün olar şäheriň daşyndan ýedi gezek aýlandylar, ruhanylar bolsa surnaý çaldylar.
18 Ýedinji gezek hüjüm edende, Ýeşuwa halka: «Gygyryň, çünki Reb tutuş şäheri biziň elimize berdi» diýdi.
19 Diňe şäher we onuň içindäkiler Rebbe nälet bolsun, emma Ysraýyl düşelgesini näletläp, oňa zyýan ýetirmezlik üçin, näletlenen zatlardan daşda duruň.
20 Emma ähli kümüş, altyn, bürünç we demir Rebbe bagyşlanar, olar Rebbiň hazynasyna girer.

21 Halk surnaý çalyp, uly gygyryş bilen gygyrdy. Ýerihonyň diwarlary ýykyldy. Ähli halk, her biri onuň öňünde durdy. Olar şäheri basyp aldylar we onuň içinde bolanlaryň hemmesini, erkek-aýal, ýaş-garry, öküz, goýun we eşek hemmesini gylyçdan geçirdiler.
22 Olar tutuş şäheri ot bilen ýakdylar, diňe kümüşden, altyndan, bürünçden we demirden ýasalan gap-gaçlary Rebbiň hazynasyna goýdular.
23 Şol wagt Ýeşuwa ant içip: «Ýerihony gurýan adama nälet bolsun! Ol ilkinji oglunyň ...
24 Ýahudanyň ogly Zeranyň agtygy, Zabdiniň agtygy, Karmynyň ogly Akan haram edilen zat barada dönüklik etdi we haram edilen zatdan alyp, ony çadyrda gizledi. Şeýdip, Rebbiň gahary Ysraýyla garşy tutaşdy.
25 Ysraýyl halky Ýerihony ýakyp, gaýdyp gelenlerinden soň, Ýeşuwa Aý şäherini gözegçilige alyp, oňa garşy söweşmäge adamlar iberdi.
26 Adamlar gidip, Aý şäherini gözden geçirdiler we yzyna gaýdyp gelip: «Ähli adamlar seniň bilen Aý şäherine gitmesin, diňe üç müň töweregi adam gidip, şäheri gyrsyn, sebäbi onuň ilaty az» diýdiler.
27 Ýeşuwa şeýle etdi we ysraýyllardan üç müňe golaý adam onuň bilen bilelikde Aýyň ilatyna garşy söweşdi.
28 Ysraýyllara garşy söweş güýçli boldy. Aý halky otuz alty ysraýyllyny öldürdi. Ysraýyl halky Aý halkyndan gaçdy.
29 Ýeşuwa muny görende, geýimlerini ýyrtyp, Rebbiň huzurynda ýüzin ýere ýykyldy, ysraýyl ýaşululary bilen bilelikde başlaryna toprak sepdiler.
30 Ýeşuwa şeýle diýdi: «Eý, Reb, näme üçin bu halky Iordan derýasyndan geçirdiň? Ysraýyllar duşmanlaryndan ýüz öwürenden soň, men näme diýerin?»
31 Indi bu ýurduň ýaşaýjylary bolan ähli kenganlar muny eşidip, bizi gurşap alarlar we adymyzy ýok ederler.
32 Reb Ýeşuwa şeýle diýdi: «Näme üçin ýüzüňi ýere gaçyrýarsyň? Tur, git, çünki ysraýyllar günä etdiler we näletlenen zady aldylar. Eger olar näletlenen zady olaryň arasyndan ýok etmeseler, Men olaryň bilen bolmaryn».
33 Ýeşuwa turup, halky ýygnady we Rebbiň buýrugy boýunça Urim getirdi. Şeýdip, Ýahuda tiresi saýlandy, Karminiň ogly Akan bolsa saýlandy.
34 Ýeşuwa Ahana: «Oglum, näme etdiň, maňa aýt» diýdi. Akan: «Men talaňçylygyň arasynda Şinaryň owadan eşigini, iki ýüz şekel kümüş we agramy elli şekel bolan altyn bölejigini gördüm. Men olara höwes edip, olary aldym, ine, olar çadyryň ortasynda ýerde gizlenipdir» diýdi.
35 Ýeşuwa adamlar iberip, olary Ahanyň çadyryndan alyp gitdiler we olar olary Ýeşuwanyň ýanyna getirdiler.
36 Ýeşuwa Ahany we onuň şu gap-gaçlaryny, ogullaryny we gyzlaryny, şeýle hem oňa degişli ähli zatlary alyp, Ahor jülgesine getirdi.
37 Ýeşuwa olary şol ýerde ot bilen ýakdy, ähli ysraýyllar Ahany daşlap öldürdiler we onuň üstüne daş üýşürdiler. Şonuň üçin ol şol ýeri Akor jülgesi diýip atlandyrdy, şonuň üçin Rebbiň gahary ýatyşdy. Şondan soň Ýeşuwa şähere gelip, onuň garşysyna söweşdi.
38 Reb Ýeşuwa şeýle diýdi: «Gorkma we gorkma, ine, Men Aý şäherini, onuň patyşasyny we halkyny seniň eliňe berdim. Sen bolsa Ýeriho we onuň patyşasyna edeniň ýaly, olara-da edersiň, diňe onuň talanlaryny we mallaryny özleriňize alarys; şäheriň arkasynda pusgu guruň».
39 Ýeşuwa Rebbiň sözüne laýyklykda hereket etdi we söweşijileriň arasyndan otuz müň batyr esgeri saýlady we olary şähere iberdi, olar bolsa bukuda durdular.
40 Ol olara şeýle tabşyryk berdi: «Bizi gören wagtyňyz, biz olaryň öňünden hilegärlik bilen gaçarys, olar bolsa bizi yzarlarlar, şonda siz pusgudan çykyp, şäheri basyp alyň, olar şeýle hem etdiler».
41 Ýeşuwa söweşdi, şäheriň adamlary ysraýyllaryň tarapyna çykdylar, emma olaryň şäheriň arkasynda pusguda durandyklaryny bilmediler.
42 Ýeşuwa we ähli ysraýyllar olaryň öňünde ýadaw bolup göründiler we hilegärlik bilen çölüň ýoly bilen gaçdylar.
43 Aýyň halky ysraýyllary yzarlamak üçin şäherde bolan ähli adamlary ýygnady. Olar çykyp, şäherden çekildiler, hiç kim galmady. Olar şäheri açyk goýup, ysraýyllary yzarladylar.
44 Bukuda duranlar ýerlerinden turup, şähere tarap howlukdylar, ony basyp aldylar we otladylar. Aýyň adamlary yzyna dolandylar we şäheriň tüssesi asmana galandygyny gördüler, şonuň üçin olar hiç hili ýol bilen yza çekilip bilmediler.
45 Aý şäheriniň ähli adamlary ysraýyllaryň arasynda, käbiri iki tarapda, käbiri bolsa beýleki tarapda ýerleşýärdi. Olar ysraýyllary gyrdylar, olaryň hiç biri galmady.
46 Ysraýyl halky Aý patyşasy Meloşy diri tutup, Ýeşuwanyň ýanyna getirdiler. Ýeşuwa ony agaçdan asdy we ol öldi.
47 Ysraýyl halky şäheri ýakyp, yzyna gaýdyp geldi we onuň içinde bolanlaryň hemmesini gylyçdan geçirdi.
48 Aý şäheriniň erkekleriniň we aýallarynyň arasynda ölenleriň sany on iki müňdi; diňe mal-gara we şäherden alnan oljalary özlerine aldylar, bu barada Rebbiň Ýeşuwa aýdan sözüne laýyklykda boldy.
49 Iordan derýasynyň günbataryndaky ähli patyşalar, Kenganyň ähli patyşalary ysraýyl halkynyň Ýeriho we Aý şäherlerine eden ýamanlyklaryny eşidip, Ysraýyla garşy söweşmek üçin ýygnandylar.
50 Diňe Gibgonyň ýaşaýjylary ysraýyllylar bilen söweşmekden gaty gorkýardylar, şonuň üçin olar hilegärlik etdiler we Ýeşuwanyň we ähli ysraýyllaryň ýanyna gelip: «Biz uzak ýurtdan geldik, indi biziň bilen äht baglaşyň» diýdiler.
51 Gibeon ilaty ysraýyl ogullaryna ýetdi. Ysraýyl ogullary olar bilen äht baglaşyp, parahatçylyk baglaşdylar. Jemgyýetiň ýolbaşçylary olara kasam etdiler, emma soň ysraýyl halky olaryň goňşusydygyny we olaryň arasynda ýaşaýandygyny bildiler.
52 Emma ysraýyl halky olary öldürmedi, sebäbi olar Rebbiň adyndan kasam içip, odun kesýän we suw daşaýan boldular.
53 Ýeşuwa olara: «Näme üçin meni aldap, bize şeýle etdiňiz?» diýip sorady. Olar oňa: «Sebäbi amor patyşalarynyň ählisine eden işleriniň hemmesi gullaryňa aýdylypdy we biz janymyzdan gaty gorkduk we şeýle etdik» diýdiler.
54 Ýeşuwa şol gün olary agaç kesmäge we suw çekmäge tabşyrdy we olary Ysraýylyň ähli tirelerine gul hökmünde paýlady.
55 Iýerusalim patyşasy Adonisdek ysraýyl halkynyň Ýeriho we Aý şäherlerine eden işleriniň hemmesini eşidende, Hebron patyşasy Hoham, Ýarmutdaky patyşa

Piram, Lakyş patyşasy Ýapiýa we Eglonyň patyşasy Debere şeýle habar iberdi:
56 Maňa gelip, maňa kömek ediň, biz ysraýyl halkyny we ysraýyl halky bilen parahatçylyk baglaşan Gibgonyň ilatyny öldürip bileris.
57 Olar ýygnandylar we amorlaryň bäş patyşasy deňiz kenaryndaky çäge ýaly köp sanly güýçli halk bolan ähli goşunlary bilen ýola düşdüler.
58 Bu patyşalaryň hemmesi gelip, Gibgonyň öňünde düşelge gurup, Gibgonyň ilatyna garşy söweşe başladylar. Gibgonyň ähli adamlary Ýeşuwa adam iberip: «Biziň ýanymyza çalt gelip, bize kömek ediň, sebäbi amorlaryň ähli patyşalary bize garşy söweşmek üçin ýygnandylar» diýdiler.
59 Ýeşuwa we ähli söweşiji goşun Gilgaldan çykdylar. Ýeşuwa duýdansyz olaryň ýanyna gelip, bu bäş patyşany uly gyrgynçylyk bilen öldürdi.
60 Reb olary ysraýyl halkynyň öňünde utançly etdi. Olar Gibeonda olara elhenç gyrgynçylyk etdiler we Makedanyň Beýt-Horona çykýan ýolundan yzarladylar. Olar ysraýyl halkynyň öňünde gaçyp gitdiler.
61 Olar gaçyp barýarkalar, Reb olaryň üstüne gökden dolu ýagdyrdy we olaryň Ysraýyl ogullarynyň gyrylmagyndan has köp dolu ýagdyryp ölenleri bardy.
62 Ysraýyl ogullary olaryň yzyndan kowaladylar, ýöne olar ýolda olary urýardylar, öňe gidip, urýardylar.
63 Olar hüjüm edýänlerinde, gün agşama golaýlaşypdy. Ýeşuwa ähli halkyň öňünde: «Eý, Gün, Gibgonyň üstünde dur, Aý, Aýalon jülgesinde dur, millet duşmanlaryndan öç alýança!» diýdi.
64 Reb Ýeşuwanyň sesini eşitdi we Gün gökleriň ortasynda durdy, otuz alty minutlap durdy, Aý hem durdy we tutuş gün batmaga howlukmady.
65 Reb Ysraýyl üçin söweşenligi üçin, ondan öň-de, soň-da hiç bir gün şeýle bolmady.

89-NJY BAP

1 Reb amorlary Ýeşuwanyň we ysraýyl halkynyň eline beren güni Ýeşuwa şu aýdymy aýtdy we ähli ysraýyl halkynyň öňünde şeýle diýdi:
2 Ýa Reb, Sen gudratly işler etdiň, Sen beýik işler etdiň; Seniň ýaly kim bar? Dodaklarym Seniň adyňy şöhratlandyrar.
3 Meniň ýagşylygym, meniň galam, meniň beýik diňim, Saňa täze aýdym aýdaryn, Saňa şükürler bilen aýdym aýdaryn, Sen meniň halas edişimiň güýjisiň.
4 Ýer ýüzüniň ähli patyşalary Saňa öwgüler aýdarlar, dünýäniň şazadalary Saňa aýdym aýdarlar, Ysraýyl ogullary Seniň halas edişiňe şatlanarlar, olar Seniň güýjüňe aýdym aýdyp, öwgüler aýdarlar.
5 Ýa Reb, biz Saňa ynandyk, biz Sen biziň Hudaýymyzsyň diýdik, çünki Sen biziň duşmanlarymyza garşy penamyz we berk galamyzdyň.
6 Saňa gygyrdyk we utanmadyk, Saňa bil bagladyk we halas bolduk; Saňa gygyranda, sesimizi eşitdiň, janymyzy gylyçdan halas etdiň, bize rehimdarlygyňy görkezdiň, bize halas edişiňi berdiň, güýjüň bilen ýüreklerimizi şatlandyrdyň.
7 Sen biziň halas bolmagymyz üçin öňe çykdyň, Öz goluň bilen halkyňy halas etdiň; mukaddesligiň asmanyndan bize jogap berdiň, bizi on müňlerçe adamyň arasyndan halas etdiň.
8 Gün we Aý gökde durdy, Sen bolsa zulum edýänlerimize garşy gazabyň bilen durduň we olaryň üstünden hökümleriňi berdiň.
9 Dünýäniň ähli hökümdarlary aýaga galdylar, milletleriň patyşalary ýygnandylar, Seniň huzuryňda olar ynjalmadylar, Seniň söweşleriňi isleýärdiler.
10 Sen gaharyň bilen olara garşy çykdyň, gazabyňy olaryň üstüne inderdiň, olary gaharyň bilen ýok etdiň, ýüregiňde kesip taşladyň.
11 Milletler Seniň gazabyň bilen ýok boldy, patyşalyklar Seniň gazabyň sebäpli pese gaçdy, Sen gazabyňyň gününde patyşalary ýaraladyň.
12 Sen olaryň üstüne gazabyňy döküp, gazaply gazabyň olary gurşap aldy; Sen olaryň günälerini başlaryna öwürdiň we olary ýamanlyklarynda ýok etdiň.
13 Olar duzak gurdular, oňa düşdüler, torda gizlendiler, aýaklary ilişdi.
14 «Gylyçlary bilen ýurdy eýelediler, gollary bilen şäherde ýaşadylar» diýen ähli duşmanlaryňa garşy eliň taýýardy. Sen olaryň ýüzlerini utanç bilen doldurdyň, şahlaryny ýere ýykdyň, gazabyň bilen olary gorkuzdyň we gazabyň bilen ýok etdiň.
15 Olaryň üstüne ýagdyrýan tupanyňyň sesinden ýer titredi we titräp gitdi, Sen olaryň janyny ölümden saklamadyň we olaryň janyny gabra äkitdiň.
16 Sen olary tupanda yzarladyň, tupanda ýok etdiň, ýagyşlaryny doluna öwürdiň, olar çuň çukurlara ýykyldylar, şonuň üçin turup bilmediler.
17 Olaryň jesetleri köçeleriň ortasyna taşlanan zir-zibil ýalydy.
18 Olar Seniň gazabyňda ýok edilip, ýok edildi, Sen Öz halkyňy güýjüň bilen halas etdiň.
19 Şonuň üçin ýüregimiz Sende şatlanýar, janymyz Seniň halas edişiňde beýgelýär.
20 Dillerimiz Seniň güýjüňi gürrüň berer, ajaýyp işleriňi aýdym aýdyp, wasp ederis.
21 Sen bizi duşmanlarymyzdan halas etdiň, bize garşy çykanlardan halas etdiň, olary öňümizden ýok etdiň we aýaklarymyzyň aşagyna saldyň.
22 Ýa Reb, Seniň ähli duşmanlaryň şeýle ýok bolar, erbetler ýeliň sowurýan saman ýaly bolar, söýgülileriň suwuň kenarynda ekilen agaçlar ýaly bolar.
23 Şeýdip, Ýeşuwa we onuň bilen bilelikde ähli ysraýyllar ähli patyşalary ýeňip, olardan hiç kimiň galmadygy sebäpli Gilgaldaky düşelge gaýdyp geldiler.
24 Bäş patyşa söweşden ýeke özi pyýada gaçyp, bir gowakda gizlendi. Ýeşuwa olary söweş meýdanynda gözledi, ýöne tapyp bilmedi.
25 Soňra Ýeşuwa: «Patyşalar tapyldy we olar bir gowakda gizlenip ýatyrlar» diýip habar berdiler.
26 Ýeşuwa: «Olary gorap saklamak üçin gowagyň agzyna adamlar belläň, ýogsam olar özlerini alyp gitmezler» diýdi. Ysraýyl ogullary şeýle hem etdiler.
27 Soňra Ýeşuwa ähli ysraýyllary çagyryp, söweş serkerdelerine: «Aýaklaryňyzy şu patyşalaryň boýnuna goýuň» diýdi. Ýeşuwa: «Reb ähli duşmanlaryňyza şeýle eder» diýdi.

28 Şondan soň Ýeşuwa patyşalary öldürip, gowaga taşlamagy we gowagyň agzyna uly daşlar goýmagy buýurdy.
29 Şondan soň Ýeşuwa şol gün ýanyndaky ähli adamlar bilen Makkeda şäherine gitdi we olaryň ilatyny gylyçdan geçirdi.
30 Ol şäheriň ähli jandarlaryny we ähli emlägini bütinleý ýok etdi we Ýerihoda edenini patyşa we onuň halky bilen etdi.
31 Soňra ol ýerden Libna şäherine baryp, onuň bilen söweşdi. Reb ony onuň eline berdi. Ýeşuwa şäheri we onuň ähli jandarlaryny gylyçdan geçirdi. Ýeşuwa Ýerihoda eden zadyny Libna we onuň patyşasyna etdi.
32 Ol ýerden Lakyş şäherine hüjüm etmek üçin gitdi. Gaza patyşasy Horam Lakyş halkyna kömek etmek üçin çykdy. Ýeşuwa ony we onuň halkyny hiç kimi galdyrman gyrdy.
33 Ýeşuwa Lakişi we onuň ähli ilatyny basyp aldy we Libnada edenini etdi.
34 Ýeşuwa ol ýerden Eglona gitdi we ony hem basyp aldy, ony we onuň ähli ilatyny gylyçdan geçirdi.
35 Ol ýerden Hebrona baryp, onuň bilen söweşdi, ony basyp aldy we bütinleý ýok etdi. Soňra bolsa ähli ysraýyllar bilen bilelikde Debire gaýdyp geldi we onuň bilen söweşip, ony gylyçdan geçirdi.
36 Ol şäherdäki ähli jandarlary ýok etdi, hiç kimi diri galdyrmady. Ýerihoda edenini şähere we onuň patyşasyna hem etdi.
37 Ýeşuwa Kadeşbarneýadan Azaga çenli amorlaryň ähli patyşalaryny ýeňdi we olaryň ýurduny derrew basyp aldy, sebäbi Reb Ysraýyl üçin söweşipdi.
38 Ýeşuwa bütin Ysraýyl bilen Gilgaldaky düşelgä geldi.
39 Şol wagt Hasor patyşasy Ýabin Ýeşuwanyň amor patyşalaryna eden ähli işlerini eşidende, Midýan patyşasy Ýobada, Şimron patyşasy Labana, Akşaf patyşasy Ýefala we ähli amor patyşalaryna şeýle habar iberdi:
40 Israilliler biziň üstümize gelip, amorlaryň beýleki patyşalaryna edenleri ýaly bize-de etmezlerinden öň, biz olary öldürip bileris diýip, bize derrew gelip, kömek ediň.
41 Bu patyşalaryň hemmesi Hasor patyşasy Ýabiniň sözlerini diňlediler we on ýedi patyşadan ybarat ähli goşunlary bilen ýola düşdüler. Olaryň halky deňiz kenaryndaky çäge ýaly köpdi, atlar we arabalar bolsa san-sajaksyzdy. Olar gelip, Merom suwlarynyň ýanynda düşelge gurdular we Ysraýyla garşy söweşmek üçin bilelikde duşuşdylar.
42 Reb Ýeşuwa şeýle diýdi: «Olardan gorkma, ertir şu wagtlar Men olaryň hemmesini seniň öňüňde öldürip bererin, sen olaryň atlarynyň dişlerini kesersiň we arabalaryny otda ýakyp taşlarsyň».
43 Ýeşuwa ähli esgerleri bilen birden olaryň üstüne hüjüm edip, olary urdy we olar olaryň eline düşdi, sebäbi Reb olary ysraýyl halkynyň eline beripdi.
44 Şeýdip, ysraýyllar bu patyşalaryň ählisini düşelgeleri bilen yzarladylar we olary hiç kim galmaýança gyrdylar. Ýeşuwa Rebbiň aýdanyny edip, olara şeýle etdi.
45 Şol wagt Ýeşuwa Hasora gaýdyp geldi we ony gylyç bilen öldürdi, içindäki ähli adamlary ýok etdi we ot bilen ýakdy. Ýeşuwa Hasordan Şimrona baryp, ony derbi-dagyn etdi.
46 Ol ýerden Akşafa gitdi we Şimrona eden zadyny ol ýerde hem etdi.
47 Ol ýerden Adulam şäherine geçdi we ol ýerdäki ähli adamlary gyrdy. Ol Akşaf bilen Şimrona edenini Adulamyň hem üstüne etdi.
48 Ol olardan gaçyp, öz ýeňen patyşalarynyň ähli şäherlerine bardy we olaryň galan ähli adamlaryny öldürip, olary düýbünden ýok etdi.
49 Ysraýyllar diňe öz oljalaryny we mallaryny özlerine ele geçirdiler, ýöne öldüren her bir adamy diri galdyrmadylar.
50 Rebbiň Musa tabşyrygy ýaly, Ýeşuwa we ähli ysraýyl halky hem şeýle etdiler, olar hiç zatda kemçilik etmediler.
51 Şeýdip, Ýeşuwa we ähli ysraýyl halky Rebbiň buýrugy ýaly tutuş Kengan ýurduny basyp aldylar we olaryň otuz bir patyşasyny öldürdiler, ysraýyl halky bolsa olaryň tutuş ýurduny basyp aldylar.
52 Mundan başga-da, Musa Iordan derýasynyň beýleki tarapynda ýerleşýän Sihon we Og patyşalyklary, olaryň köp şäherlerini basyp alypdy we olary rubenlere, gatlara we Manaşe tiresiniň ýarysyna berdi.
53 Ýeşuwa Iordan derýasynyň günbatar tarapyndaky ähli patyşalary öldürip, olary dokuz taýpa we Ysraýylyň ýarym taýpasyna miras hökmünde berdi.
54 Ýeşuwa bäş ýyllap bu patyşalar bilen uruşdy we olaryň şäherlerini ysraýyllara berdi, şonda amorlaryň we kenganlaryň ähli şäherlerinde uruşdan soň ýurt asuda boldy.

90-NJY BAP

1 Ysraýyl halky Iordan derýasyndan geçenden soň, ysraýyl halky kenganlylar bilen bolan urşundan dynç alandan soň, bäşinji ýylyň şol döwründe Edom bilen Kittim halkynyň arasynda uly we agyr söweşler boldy we Kittim halky Edom bilen söweşdi.
2 Kitim patyşasy Abianus patyşalygynyň otuz birinji ýylynda, şol ýylda Kitim halkynyň güýçli esgerlerinden ybarat uly goşun bilen hüjüme çykdy we Esawyň nesillerine garşy söweşmek üçin Seire gitdi.
3 Edom patyşasy Hadad onuň habaryny eşidip, köp sanly goşun we güýçli goşun bilen onuň garşysyna çykdy we Edom meýdanynda onuň bilen söweşe girdi.
4 Kitimiň eli Ysawyň ogullaryndan has güýçli boldy. Kitimiň ogullary Ysawyň ogullaryndan ýigrimi iki müň adamy öldürdiler, Ysawyň ähli ogullary bolsa olaryň öňünden gaçdylar.
5 Kitim halky olaryň yzyndan kowalady we olaryň öňünden ylgaýan Edom patyşasy Hadada ýetdiler. Hadad ony diri tutup, Kitim patyşasy Abianusyň ýanyna getirdiler.
6 Abianus ony öldürmegi buýurdy we Edom patyşasy Hadad onuň patyşalygynyň kyrk sekizinji ýylynda aradan çykdy.
7 Kitim halky Edomy yzarlamagyny dowam etdirdi we olary uly gyrgynçylyk bilen ýeňdi. Edom Kitim halkyna tabyn boldy.
8 Kitim halky Edomda höküm sürdi we Edom Kitim halkynyň golastyna geçdi we şol günden başlap bir patyşalyga öwrüldi.
9 Şondan soň olar başlaryny galdyryp bilmediler we olaryň patyşalygy Kittim ogullary bilen birleşdi.
10 Abianus Edomda serkerdeler goýdy we Edomyň ähli ogullary Abianusa tabyn we salgyt töleýän boldular, Abianus bolsa öz ýurduna, Kittim şäherine gaýdyp gitdi.

11 Ol gaýdyp gelende, öz häkimiýetini täzeledi we özüne şa öýü üçin giň we berk köşk gurdy, şeýle hem Kittim we Edom ogullaryna howpsuz höküm sürdi.
12 Şol günlerde, ysraýyllar ähli kanganlylary we amorlylary kowup çykarandan soň, Ýeşuwa garrap, ýaşy birneme artypdy.
13 Reb Ýeşuwa şeýle diýdi: «Sen garrap, ýaşuly we ýeriň köp bölegi eýelenilmeli.
14 Indi bu ýeri miras hökmünde dokuz taýpa we Manaşe taýpasynyň ýarymyna paýlaň. Ýeşuwa turup, Rebbiň oňa aýdanlaryny etdi.
15 Ol tutuş ýeri Ysraýyl tirelerine miras hökmünde olaryň bölünişlerine görä paýlady.
16 Emma Lewi tiresine miras bermändi, Rebbiň Musa arkaly olara aýdany ýaly, Rebbiň sadakalary olaryň mirasydyr.
17 Rebbiň Musa arkaly aýdany ýaly, Ýeşuwa Ýepunanyň ogly Kalebe Hebron dagyny öz doganlaryndan bir paý ýokary berdi.
18 Şonuň üçin Hebron şu güne çenli Kaleb bilen onuň ogullarynyň mirasy boldy.
19 Ýeşuwa Rebbiň buýruşy ýaly, tutuş ýeri miras hökmünde ähli ysraýyllara bije arkaly paýlady.
20 Ysraýyl halky öz miraslaryndan lewilere şäherleri, mallary we mülkleri üçin öri meýdanlaryny berdi. Reb Musa buýruşy ýaly, ysraýyl halky hem ýeri uly ýa-da kiçi bolsun, bije boýunça paýlaşdy.
21 Olar öz çäklerine görä ýeri miras almaga gitdiler we ysraýyl halky öz aralarynda Nun ogly Ýeşuwa miras berdiler.
22 Rebbiň buýrugy bilen oňa Efraýym daglygyndaky Timnat-Serah şäherini berdiler. Ol şäheri gurup, şol ýerde ýaşady.
23 Ruhany Elazer, Nun ogly Ýeşuwa we tireleriň urugbaşylary Şiloda, Rebbiň huzurynda, çadyryň girelgesinde ysraýyl halkyna bije boýunça paýlap berdiler, ýöne ýeri paýlaşmagy bes etdiler.
24 Reb ysraýyllara ýeri berdi we olar Rebbiň olara aýdany ýaly we ata-babalaryna kasam edeni ýaly, ony eýelediler.
25 Reb ysraýyllara töweregindäki ähli duşmanlaryndan dynçlyk berdi, hiç kim olara garşy çykmady. Reb ähli duşmanlaryny olaryň eline berdi we Rebbiň ysraýyl halkyna aýdan ähli ýagşylyklarynyň hiç biri boş galmady, hatda Reb ähli zady ýerine ýetirdi.
26 Ýeşuwa ähli ysraýyl halkyny çagyrdy we olara ak pata berdi, Rebbe gulluk etmegi tabşyrdy. Soňra olary ýola saldy, olar her biri öz şäherine, her biri öz mirasyna gitdiler.
27 Ysraýyl halky Ýeşuwanyň bütin ömründe Rebbe gulluk etdi we Reb olara töweregindäki ähli ýerlerden dynçlyk berdi, şonuň üçin olar öz şäherlerinde howpsuz ýaşadylar.
28 Şol günlerde Kittim patyşasy Abianus patyşalygynyň otuz sekizinji ýylynda, ýagny Edomyň üstünden patyşalygynyň ýedinji ýylynda aradan çykdy. Ony özi üçin guran ýerinde jaýladylar we Latinus onuň ýerine elli ýyl patyşalyk etdi.
29 Patyşalygynyň döwründe ol goşun çykaryp, Ýawanyň ogly Elişanyň ogullary bolan Britaniýanyň we Kernaniýanyň ýaşaýjylaryna garşy söweşdi we olary basyp alyp, salgyt töledi.
30 Soňra ol Edomyň Kitimiň elinden çykandygyny eşitdi we latynlar olaryň üstüne baryp, olary ýeňip, boýun egdirdiler we Kitim ogullarynyň eline berdiler, şeýlelikde Edom Kitim ogullary bilen bir patyşalyga öwrüldi.
31 Edomda köp ýyllaryň dowamynda patyşa bolmady, olaryň hökümeti Kittim ogullarynyň we olaryň patyşalarynyň elinde boldy.
32 Ysraýyl ogullarynyň Iordan derýasyndan geçenleriniň ýigrimi altynjy ýylynda, ýagny ysraýyl ogullarynyň Müsürden çykanlarynyň altmyş altynjy ýylynda Ýeşuwa garrap, ýaşy bir ýüz sekiz ýaşyndady.
33 Reb ähli ysraýyl halkyna töweregindäki duşmanlaryndan dynçlyk berenden soň, Ýeşuwa ähli ysraýyllary, olaryň ýaşulularyny, kazylaryny we ýolbaşçylaryny çagyrdy. Ýeşuwa Ysraýylyň ýaşulularyna we kazylaryna şeýle diýdi: «Ine, men garrap, ýaşym birneme artdy, Rebbiň siziň öňüňizden kowup çykaran ähli milletlere näme edendigini gördüňiz, çünki Reb siziň üçin söweşdi».
34 Şonuň üçin indi Musanyň kanunynyň ähli sözlerini berjaý etmäge berk duruň, ondan saga-da, çepe-de çykmaň, ýurtda galan milletleriň arasynda bolmaň, olaryň hudaýlarynyň adyny agzamaň, şu güne çenli edeniňiz ýaly, Hudaýyňyz Rebbe ýapyşyň.
35 Ýeşuwa ysraýyl halkyna ömürboýy Rebbe gulluk etmeklerini berk ündedi.
36 Ähli ysraýyllar şeýle diýdiler: «Biz, çagalarymyz, nerwlerimiziň nesilleri we nesillerimiz ömürboýy Hudaýymyz Rebbe gulluk ederis».
37 Şol gün Ýeşuwa halk bilen äht baglaşdy we ysraýyl halkyny iberdi, olar her biri öz mülküne we öz şäherine gitdiler.
38 Şol günlerde, ysraýyl halky öz şäherlerinde howpsuz ýaşaýarka, ata-babalarynyň Müsürden getiren taýpalarynyň tabutlaryny her biri öz çagalarynyň mirasynda jaýlady. Ysraýyl halky Ýakubyň on iki ogluny öz çagalarynyň mirasynda jaýlady.
39 Ysraýyl ogullarynyň Müsürden alyp gelen Ýakubyň on iki ogluny jaýlan şäherleriniň atlary şulardyr.
40 Olar Ruben bilen Gady Musanyň olaryň çagalaryna beren Romiýada, Iordan derýasynyň gündogar tarapynda jaýladylar.
41 Şimgon bilen Lewini Şimgon ogullaryna beren Mauda şäherinde jaýladylar, şäheriň töweregi Lewi ogullaryna degişli boldy.
42 Ýahudany Benýamin şäherinde, Beýtullahamyň garşysynda jaýladylar.
43 Ysakar bilen Zebulunyň süňklerini Sidonda, öz çagalaryna düşen paýda jaýladylar.
44 Dan öz ogullarynyň Eştaýel şäherinde jaýlandy, Naftaly bilen Aşer bolsa Kadeş-Naftalyda, her biri öz ogullaryna beren ýerinde jaýlandy.
45 Ýusubyň süňklerini Şekemde, Ýakubyň Hamordan satyn alan we Ýusuba miras hökmünde berlen meýdan böleginde jaýladylar.
46 Olar Benýaminleri Iýerusalimde, Benýaminlere berlen ýabuslylaryň garşysynda jaýladylar; ysraýyllar ata-babalaryny öz ogullarynyň şäherinde jaýladylar.
47 Iki ýyldan soň, Nun ogly Ýeşuwa ýüz on ýaşynda aradan çykdy. Ýeşuwa Ysraýyla ýigrimi sekiz ýyl höküm sürdi. Ysraýyl ömrüniň ahyryna çenli Rebbe gulluk etdi.
48 Ýeşuwanyň beýleki işleri, onuň söweşleri we Ysraýyly ýazgarmagy, olara beren ähli tabşyryklary we onuň

döwründe ysraýyl halkynyň eýe bolan şäherleriniň atlary, ine, olar Ýeşuwanyň ysraýyl halkyna aýdan sözleri kitabynda we Musa, Ýeşuwa we ysraýyl halkynyň ýazan Rebbiň söweşleri kitabynda ýazylandyr.
49 Ysraýyl halky Ýeşuwany miras alan ýerinde, Efraýym daglygyndaky Timnat-Serahda jaýlady.
50 Şol günlerde Harunyň ogly Elazer aradan çykdy we ony ogly Pinehasyň Efraýym daglygyndaky bir dagda jaýladylar.

91-nji BAP

1 Şol wagt, Ýeşuwanyň ölüminden soň, Kenganlylaryň halky henizem ýurtda ýaşaýardy we ysraýyllar olary kowup çykarmagy ýüregine düwdüler.
2 Ysraýyllar Rebden: «Kenganlylara garşy söweşmek üçin biziň üçin ilki kim çykmalydyr?» diýip soradylar. Reb: «Ýahuda çyksyn» diýdi.
3 Ýahuda halky Şimgonlara: «Biziň bilen biziň ýerimize çyk, biz Kenanlylara garşy söweşeris, seniň bilen hem seniň ýeriňe çykarys» diýdiler. Şeýdip, Şimgon halky Ýahuda halky bilen gitdi.
4 Ýahuda halky çykyp, kenganlylara garşy söweşdi. Reb kenganlylary Ýahuda halkynyň eline berdi we olar Bezekde on müň adamy öldürdiler.
5 Olar Bezekde Adonibezek bilen söweşdiler, ol olaryň öňünden gaçyp gitdi. Olar ony yzarlap tutdular we tutup, barmaklaryny we aýaklarynyň uly barmaklaryny kesdiler.
6 Adonibezek şeýle diýdi: «Barmaklarynyň we aýaklarynyň uly barmaklary kesilen alty ýüz patyşa meniň saçagymyň aşagyndan iýmit ýygdylar, men hem şeýle etdim, Hudaý maňa şeýle jeza berdi we olar ony Iýerusalime getirdiler, ol şol ýerde öldi».
7 Şimgonlar ýahudalar bilen bilelikde gidip, kenganlylary gylyçdan geçirdiler.
8 Reb Ýahudanyň ogullary bilen boldy we olar daglygy eýelediler. Ýusubyň ogullary Beýtele, ýagny Luza çykdylar we Reb olar bilen boldy.
9 Ýusubyň ogullary Beýteli gözegçilige aldylar. Garawullar şäherden çykyp barýan bir adamy görüp, ony tutup: «Bize şäheriň girelgesini görkez, biz saňa rehim ederis» diýdiler.
10 Şol adam olara şäheriň girelgesini görkezdi, Ýusubyň ogullary gelip, şäheriň ilatyny gylyçdan geçirdiler.
11 Olar adamy maşgalasy bilen iberdiler. Ol hetleriň ýanyna gitdi we bir şäher gurdy we onuň adyny Luz goýdy.
Şeýdip, ähli ysraýyllar öz şäherlerinde ýaşadylar, ysraýyllaryň çagalary hem öz şäherlerinde ýaşadylar. Ysraýyllar Ýeşuwanyň we Ýeşuwadan soň ömrüni uzaldyp, Rebbiň Ysraýyl üçin eden beýik işlerini gören ýaşulularyň ähli günlerinde Rebbe gulluk etdiler.
12 Ýaşulular Ýeşuwanyň ölüminden soň on ýedi ýyllap Ysraýyla höküm etdiler.
13 Şeýle hem, ähli ýaşulular ysraýyllaryň kenganlylara garşy söweşlerinde söweşdiler we Reb ysraýyllary öz ýerlerinde ýerleşdirmek üçin kenganlylary ysraýyl halkynyň öňünden kowup çykardy.
14 Şeýdip, ol Ybraýyma, Yshaga we Ýakuba aýdan ähli sözlerini, şeýle hem olara we olaryň çagalaryna Kenanlylaryň ýurduny bermek barada ant içenini ýerine ýetirdi.
15 Reb ata-babalaryna kasam edişi ýaly, ysraýyl halkyna tutuş Kengan topragyny berdi we olara töweregindäkilerden rahatlyk berdi, ysraýyl halky öz şäherlerinde howpsuz ýaşady.
16 Rebbi ebedi alkyşlasyn, amin we amin.
17 Özüňizi güýçlendiriň we Rebbe bil baglaýanlaryň ählisiniň ýüregi batyr bolsun. Soňy.